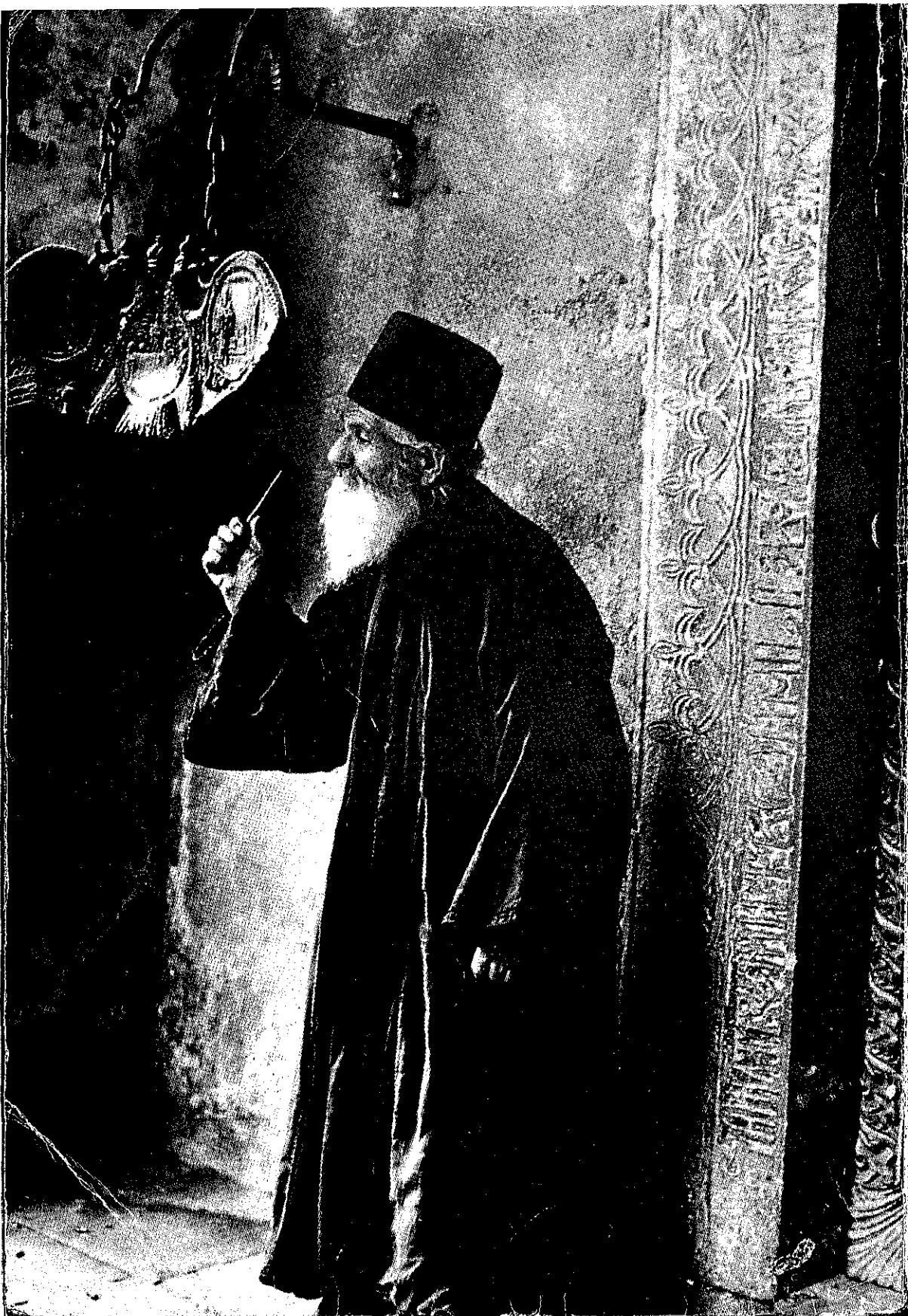
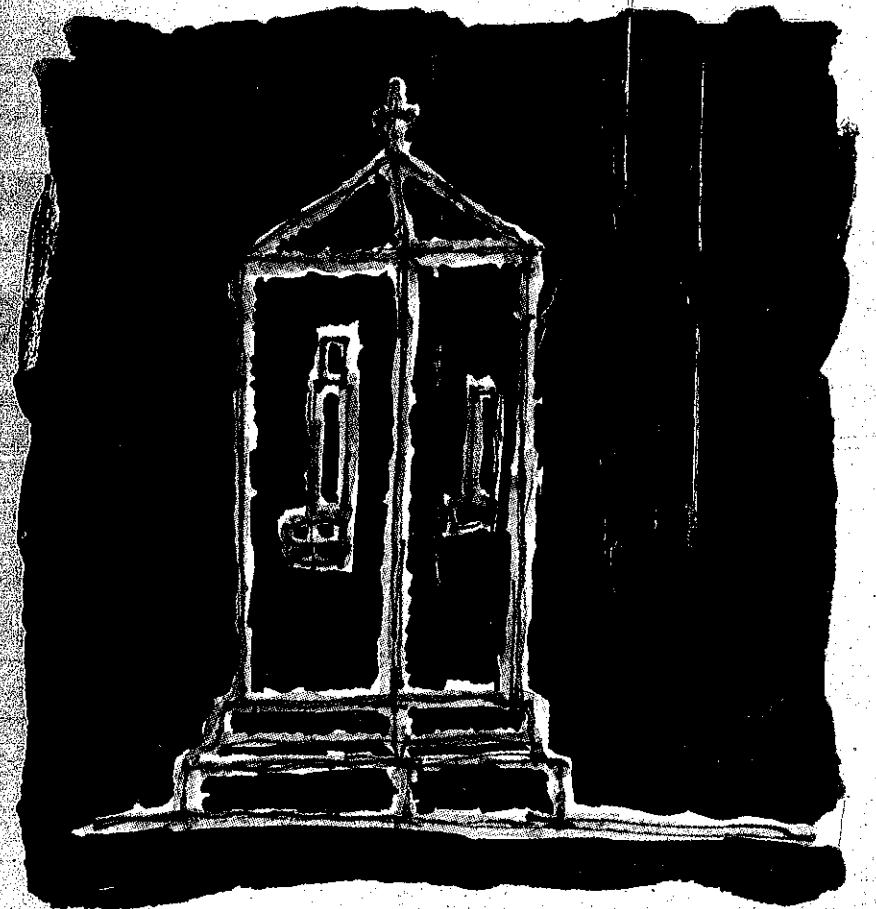

† ISVDA RE DUHOVNICEȘTI
+ VI†

NICODIM AGHIORITUL

DEPRINDERI
DUHOVNICEȘTI

COPERTA 4 : Portretul merituos al curtos Nicodim
Aghioritul din sf. munte Athos, care o saris r o hodus
f. multe corbe - model al simplitatii r curatiei sufletului.

NICODIM AGHIORITUL

Deprinderi duhovnicești

Tipărită cu binecuvântarea

P.S. Andrei

Episcopul Alba Iuliei

EDIȚIE ÎNGRIJITĂ DE
PR. PLEȘA PETRU
Consilier cultural

COPERTA REALIZATĂ DE
HOREA BERNEA

Editura Episcopiei Ortodoxe
Alba Iulia

1995

Alergarea înspre țintă

Ținta ultimă pentru om este să ajungă la asemănarea cu Dumnezeu, creat fiind după Chipul Lui, și implicit la mântuire. Sfântul Pavel spune clar: **“uitând cele ce sunt în urma mea, și tinzând către cele dinainte, alerg la țintă, la răsplata chemării de sus, a lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus”** (Filipeni 3, 14).

Această alergare nu se face oricum, ea se învață, cere antrenament și stăruință. Pentru a o deprinde bine avem nevoie de dascăli și modele. Dascălul și modelul suprem este Mântuitorul Iisus Hristos care ne îndeamnă: **“învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre”** (Matei 11, 29). De mare folos însă ne este și experiența acelor care s-au străduit să facă înaintea noastră acest drum. Cu acest gând tipărim acum al VI-lea volum din colecția **Izvoare duhovnicești**; este vorba de lucrarea Sfântului Nicodim Aghioritul: **“Deprinderi duhovnicești”**. Ea a fost tradusă în românește de către părintele N. Donos la Iași în 1957, după exemplarul aflat în biblioteca Mitropoliei.

Sfântul Nicodim Aghioritul s-a născut în insula Naxos la anul 1749. A făcut teologia la Smirna și s-a călugărit în Sfântul Munte Athos la mănăstirea Dionisiu. Mare trăitor și erudit teolog lasă în urma lui peste 100 de lucrări. Trece în cele veșnice în anul 1809 la vârsta de 60 de ani. În 1955 Sinodul Patriarhiei din Constantinopol îl declară sfânt. Cu acest prilej arhimandritul Gavril de la mănăstirea Dionisiu a spus: **“Nicodim Aghioritul este monahul virtuos, marele învățător, săracul, ascetul, cel bogat întru înțelepciune, cel sever întru nevoințe și dulce întru învățătură, marele filozof al trăirii**

noastre monahale, înțeleptul învățător și conducător al vieții celei după Dumnezeu, cel ce a stăruit în chip deosebit în ceea ce privește viețuirea noastră și s-a cufundat mai mult decât toți în înțelegere și în viziune, în pătrunderea în cele mai dinlăuntru ale sufletului aghioritic și care cu Harul lui Hristos a recomandat cele trebuitoare pentru vindecarea celor bolnavi sufletește, și cele cuvenite celor ce se luptă pe calea nevoițelor monahicești” (Pr. Constantinos Karaisaridis, Sfântul Nicodim Aghioritul și activitatea sa în domeniul liturgic, Studii Teologice, nr. 1, 1987, p. 23)

S-a discutat mult despre influența pe care teologia apuseană a avut-o asupra Sfântului Nicodim Aghioritul, știut fiind faptul că și lucrarea de față, ca și “Războiul nevăzut”, au drept pretext lucrări duhovnicești traduse din autori occidentali. Adevărul este că Sfântul Nicodim a fost un ortodox convins, uneori chiar polemic. Dacă se poate vorbi de o oarecare influență a teologiei apusene asupra operei Sfântului Nicodim, aceasta s-ar putea reduce doar la metoda de lucru pe care marele cărturar atonit și-a înșusit-o uneori tocmai pentru a se face cât mai bine înțeles de către toți cititorii.

“Deprinderile duhovnicești”, au ca și punct de plecare cartea “Exerciții spirituale”, tradusă, prelucrată și amplificată de Sf. Nicodim Aghioritul, care la rândul ei fusese prelucrată de Ignățiu de Loyola după un autor mai vechi. Lucrarea numără în jur de 530 de pagini pe când originalul are doar vreo 300.

Cartea are o mare valoare spirituală și o recomandăm tuturor celor care vor să-și îmbunătățească viața, precum și preoților ca material omiletic. Adăugăm argumentul pe care monahul Theoclitos îl aduce în acest sens: “o, măcar câte o singură pagină pe zi de ar fi citit frații în Hristos, din Deprinderi Duhovnicești, cât de adâncă ar fi fost evlavia poporului nostru.”

† Andrei
Episcopul Alba Iuliei

În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh.

CARTE

cu adevărat de suflet folositoare numită

DEPRINDERI DUHOVNICEȘTI

împărțită în luări aminte, cercetări și cetiri; care cu multe și felurite adaosuri a fost înfrumusețată și cu grijă a fost îndreptată și împodobită cu alte osebite însemnări de

Prea Cuviosul Nicodim Monahul

acum pentru prima oară tipărită cu cheltuiala și aleasa îngrijire a preacinstului și preabunului creștin Domnul Dimitrie Caritziotul din Peloponez - spre folosul și mântuirea tuturor ortodocșilor creștini.

Veneția 1800
La Nicolae Ghichi din Ianina
cu aprobarea superiorilor

EPIGRAMA ELEGIACA
din partea cărții către cititori:

"O gimnastică îți dăru
Nu pentru trup, ci pentru minte.
În a evlaviei lucrare,
Hai, dară, tu te deprinde!"

Către cititori

Dumnezeu, nume și ființă dulce, preadorit de toți și de toate, care-și are existența absolut în Sine și a cărei neexistență este cu totul cu neputință, fiind nemișcat, rămâne într-o unime nemișcată, după spusa celui prea ales teolog, Dionisie Areopagitul: din bunătate numai, a voit să se miște și să creeze toate câte sunt, fie materiale, fie nemateriale, căci zice acest sfânt Părinte, că trebuie să credem cu evlavie **"că Dumnezeu se mișcă nu dintru umblare sau schimbare, sau mutare, sau întoarcere, sau clintire din loc; nu în linie dreaptă sau curbă, nici într-o linie alcătuită din amândouă acestea; nu cu mișcarea mintală, sufletească, sau trupească; ci Dumnezeu lucrează prin ființă, ține toate și povățuiește toate"** (Despre numele dumnezeiești, cap.9). De aceea și Fericitul Augustin spune: "Este nemișcat și mișcă totul". A voit, deci, să creeze toate, nu ca să rămână încremenite și în lenevire, ci pururea să se miște și oarecum să se deprindă. Și prin această deprindere și îndeletnicire neîncetată, să câștige și să dobândească desăvârșirea lor cea din fire.

Dumnezeu este, dar, nemișcat, pentru că este desăvârșit din fire; ba și mai mult, El este mai mult decât desăvârșit și, deci, nu are trebuință de mișcare, pentru ca prin aceasta să ajungă din nedesăvârșit desăvârșit.

Pe când făpturile toate, fiind din fire nedesăvârșite, au nevoie de mișcare și de neîncetată deprindere, ca să poată cândva ajunge la stadiul statorniceii

depline, când își vor primi desăvârșirea lor din fire. De aceea este în deobște la toți filozofii acest cuvânt: **"tot ce se mișcă, dintr-o pricină a sa se mișcă"**. Pentru că dacă încetează vreodată a se mișca, fie din neputință firească, fie voit, îndată își pierd și desăvârșirea și își nimicesc și existența.

Vrei să înțelegi? Stai locului și dă-ți seama! Privește cum toate făpturile, de la cele dintâi până la cele din urmă se află în mișcare și lucrare. Chiar și cetele îngerilor netrupești se mișcă îngerește, în trei chipuri de mișcare: **ciclică**, prin care se unesc cu revărsările fără început și fără sfârșit ale binelui și ale frumosului; **dreaptă**, prin care cunosc mai dinainte cele ce lipsesc, și **spirală**, prin care cunoscând acestea, rămân în unitate în jurul lui Dumnezeu, după mai sus pomenitul iubitor de îngeri, Dionisie (Despre numele dumnezeiești, cap. 4).

Astfel, corpurile cele cerești: soarele, luna, stelele și sfera întregului univers, care se numește și cel dintâi mișcat, se mișcă întotdeauna ciclic; așa elementele se mișcă în linie dreaptă, fie ridicându-se în sus de la centrul pământului, fie coborându-se spre el. Pe scurt, toate vietățile, și cele de uscat și cele de apă, și zburătoarele și amfibiile, toate se mișcă neîncetat, fie înlăuntrul lor prin mișcare circulară a sângelui și a celorlalte lichide în trup, fie în afară prin felurile mișcări ale mădulelor lor și prin mutarea din loc în loc.

De aceea și Sf. Scriptură, voind să arate aceasta, zice: **"Toată târâtoarea ce se mișcă pe pământ"** (Fac. 7,14); sau: **"și toată zburătoarea ce se mișcă în văzduh"**, și iarăși: **"această lege pentru orice vietate ce se mișcă în apă"** (ib. 11, 46). Deci, dacă privim toată lumea materială și spirituală, ea nu este altceva decât o foarte mare și largă arenă, în mijlocul căreia toate făpturile mici și mari, spirituale și materiale, mereu se desprind, mereu se mișcă, mereu se sânguiesc să-și capete fiecare desăvârșirea corespunzătoare însușirilor pe care le au.

În chipul acesta se mișcă și omul cel mic în lumea cea mare, sau mai degrabă, cel mare în lumea cea mică - precum îl numesc înțelepții -, după felurile lui puteri și lucrări, după spusa Sf. Grigorie de Nazians; acest om, care - după Nemesie - este legat de cele două lumi: materială și spirituală, e încheierea tuturor făpturilor - după Grigorie al Tesalonicului; e stăpânitorul și împăratul a toată făptura văzută - după Sfânta Scriptură; e templul, chipul și asemănarea lui Dumnezeu, după toți teologii; este hotarul celor materiale și celor nemateriale.

după Sinesie; marea minune, după Ermis; măsura tuturor lucrurilor, după Pitagora; minunea minunilor, după Platon; animal social, după Aristotel; izvodul cel neprețuit, după Teofrast.

Tot așa a creat Dumnezeu și pe om, nu ca să stea în lenevire și încremenit, ci ca să se miște mereu și să se deprindă și prin această deprindere să-și agonisească desăvârșirea, care este în viața aceasta, câștigarea Harului dumnezeiesc, iar în cealaltă, împărtășirea Slavei lui Dumnezeu, despre care a spus David: **“Har și Slavă ți va da”** (Ps. 83,12). Neplinit l-a creat pe el și de aceea are nevoie de deprindere, ca să vină de la neplinire la plinire și aceasta o vădește porunca dată de Dumnezeu lui Adam în Rai: **“ca să-l lumineze și să-l păzească”** (Facere 2,15). Adică nu era numai trupesc, ci și sufletesc, după cum și Raiul era de două feluri: materialnic și nematerialnic, după Ioan Damaschinul și dumnezeieștii Părinți. Că omul era și materialnic și duhovnicesc, o arată mai apoi însăși Domnul când zice: **“căutați nu mâncarea cea pieritoare, ci mâncarea cea nepieritoare, care rămâne în viața veșnică”** (Ioan 6,17). De aceea și dumnezeiescul Apostol a scris lui Timotei ca poruncă: **“deprinde-te în evlavie, căci deprinderea trupească este de puțin folos, pe când evlavia este folositoare în toate, având făgăduința vieții de acum și a celei viitoare”** (I Tim. 4,7).

Cu toată evlavia, este o numire cu multe tâlcuri, care privesc multe lucruri, până și virtuțile trupești și practice, luată în înțeles mai de-a dreptul însemnează orice latură duhovnicească, după Prea Cuviosul Petru Damaschin (*Cuv. 4*) și anume: rugăciunea cea de minte, cântarea de psalmi - adică rugăciunea grăită, râvna spre cuvântul lui Dumnezeu, stărpirea patimilor, înfrânarea aspră, smerenia, blândețea, dragostea de Dumnezeu și de aproapele și orice altă virtute sufletească. Dar mai ales aceste trei: meditația, cercetarea conștiinței și citirea duhovnicească.

De ceea și această carte de suflet folositoare, acum la lumina tiparului ieșind în vileagul lumii, țintește de-a dreptul spre acest mare scop, pentru care Dumnezeu a creat pe om, și la porunca apostolică ca dumnezeiescul Pavel, adică la neîncetata deprindere duhovnicească a evlaviei și în orice alt lucru al Duhului **“până ce vom ajunge cu toții la unirea credinței și cunoașterea Fiului lui Dumnezeu, ca bărbat desăvârșit în măsura vârstei și plinătatea lui Hristos”** (Efes. 4,13), de unde și-a luat numele și cartea această, ca să se

numească **“duhovnicești deprinderi”**. Iarăși, deoarece toate lucrările și virtuțile duhovnicești pomenite mai sus, se câștigă prin mijlocirea celor trei, adică a meditației, a cercetării cugetului și a citirilor duhovnicești. Cu ajutorul acestor meditații cugetând omul fie la moarte, fie la judecată, fie la pedeapsă, fie la vreun adevăr de credință, fie la vreo învățătură evanghelică, fie la o sărbătoare sau la vreo faptă a lui Hristos, fie la vreo virtute sau păcat, împlinește o mare deprindere de evlavie, pentru că uită degrab cele la care a meditat, după cum face cu altele și cugetă cu încordare și băgare de seamă la ele, cercetând toate împrejurările lor. De aceea, și le întipărește adânc în minte și se luminează cu lumina care este ascunsă în ele. Își încălzește și voința ca să le iubească și să le practice, după Harul lui Dumnezeu cel ascuns în ele și primește în inima sa bucuria negrăită, prin cugetele și cuvintele duhovnicești care se află în fiecare din ele. Iar cercetându-și cugetul, omul află păcatele săvârșite și împietrirea inimii în ele precum și războaiele minții, învoirea la păcat și legăturile. Tot așa cercetând virtuțile în care s-a ostenit, măsura în care a sporit în ele și care îi mai lipsesc, privește în conștiința sa ca într-o oglindă curată fie lipsurile virtuților, fie deprinderile cu păcatul și apoi se sârguiește prin pocăință să le smulgă din rădăcină pe acestea și să sădească în sufletul său pe acelea. Prin citirile duhovnicești, învățând care sunt piedicile pentru mântuire, care sunt pagubele pe care le pricinuiesc sufletului, învățând și cum să se tămăduiască de ele și cum se înlătură piedicile, omul se depărtează de slava mincinoasă a lumii și de deșertăciunile lucrurilor omenești și află cunoștințe evanghelice, câștigă grija pentru bunurile cele veșnice, cunoaște care este adevărata pocăință, își îndreaptă năravurile, își înfrânează pofta de plăceri, de bogăție și de slavă, își înalță sufletul spre cer și și-l lipește de frica, credința, nădejdea și dragostea de Dumnezeu.

Multe laude se cade să spun despre această carte cu adevărat minunată și prea înțeleaptă: că este plină de cuvinte din Sfânta Scriptură, că este plină de mărturiile Sfinților Părinți, că este plină de înțelepciune dumnezeiască; dar las să o laude cei ce o vor citi cu atenție. Atâta doar îndrăznesc să mai adaug că acel rod minunat pe care-l produce întreaga *Sfântă Scriptură*, de a face pe om desăvârșit și gata spre tot lucrul bun, precum spune Pavel: **“toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos spre învățătură, spre mustrare, spre îndreptare, pentru a povățui la dreptate, ca omul lui Dumnezeu să fie desăvârșit și bine pregătit spre tot lucrul bun”** (II Tim. 3,16); acest

rod, zic, îl aduce în chip minunat această carte, când învățând pe cei ce nu știu, când muștrând pe cei împietriți la inimă, când cercetând pe cei ce nu se întorc și nu se pocăiesc.

Această carte așa de folositoare, văzând-o prea bunul bărbat deprins în fapte bune, Domnul Dimitrie, vlăstar al Peloponesului, plăcerea celor ce iubesc pe Hristos și podoaba oamenilor temători de Dumnezeu și știind ce tezaur de înțelepciune, ce mărgăritare pentru mântuirea sufletului, ce pietre scumpe ale științei duhovnicești se găsesc în ea, ascunse însă dacă ea rămâne netipărită într-un ungher și în întuneric, dar de mare folos celor ce o vor citi cu atenție, dacă prin tipărită va fi pusă la îndemâna tuturor, spre folos obștesc; fiind mișcat de râvna Duhului lui Dumnezeu, pe care o nutrește prea evlavioasa sa inimă, spre tot ce este pentru binele obștesc, a dat-o spre tipărire cu propria sa cheltuială, pentru folosul neamului nostru și al fraților, ca unul ce este iubitor de neam și frați. Cu adevărat suflet iubitor de Dumnezeu și cu adevărat vrednic fiind de iubirea de oameni, cu adevărat vrednic (fără lingușire) să primească acest titlu înalt și să se numească cu adevărat creștin, după cum a scris cândva, despre aceasta Teodoret din Cir zicând: ***"Numele de creștin este mijlocirea binecuvântării și laudei, căci dacă unii vor să laude pe cineva, cu multă binecuvântare obișnuiesc să zică: un adevărat creștin este! Și când îl roagă zic: fă aceasta ca un creștin! sau: fă ceea ce se cuvine să facă un creștin!"***

Primiți deci, frați întru Hristos, această carte acum tipărită, primiți-o cu bunăvoință și mulțumire și prin aceste duhovnicești deprinderi, meditați și voi neîncetat, ca să vă învredniciți de fericirea omului, care cugetă la legea lui Hristos. ***"Fericit bărbatul care ... la legea Domnului cugetă ziua și noaptea"*** (Ps. 1,2). În cercetările ei, cercetați-vă cugetul, pe care iudeul Filon îl numește tribunalul conștiinței. Și după cum poruncește Fericitul Augustin: ***"făceți-vă judecători, iar nu ocrotitori ai păcatelor voastre,"*** pentru ca prin aceste cercetări să aflați îndurare în ziua judecății obștești, după cum vă încredințează, prin Sirah, Duhul Sfânt: ***"Cercetează-te pe tine însuși mai înainte de judecată, și în ceasul judecății vei afla milă"*** (Sirah 18,20). Citește neîncetat și rândurile acestei cărți ca să te învrednicești de fericirea celor care citesc cărți sfinte și duhovnicești: ***"Fericit cel ce citește"*** (Apoc. 1,3); și prin toate acestea deprindeți-vă în evlavie și, agonisind cunoașterea celor ce se cade să faceți (că

așa a rânduit Maxim, purtătorul de Dumnezeu, cu privire la evlavie), să nu încetați rugând pe Dumnezeu și pentru sufletele celor care, prin cuvânt și prin fapte s-au trudit pentru cartea aceasta. Dar mai ales pentru viața și mântuirea veșnică a celor ce au tipărit-o, prea onoratul Domn Dimitrie, și cu atât mai mult, cu cât cu multă bunăvoință și căldură a editat-o acest om binecuvântat, pentru folosul nostru sufletesc.

Fiți sănătoși!

**DEPRINDERI
DUHOVNICEȘTI**

Partea a I-a
MEDITAȚII

“Deprinde-te în evlavie, căci deprinderea întru cele lumești este puțin folositoare, iar evlavia este de folos întru toate, având făgăduința vieții de acum și a celei viitoare”.

I Tim. 4,7-8

DEPRINDERI DUHOVNICEȘTI

pe care trebuie să le folosească orice creștin care dorește să-și mântuie sufletul; împărțite în meditații, cercetări și citiri.

PARTEA I-a: MEDITAȚII

MEDITAȚIA I-a

- A. - Ce a făcut Dumnezeu pentru mântuirea omului
- B. - Ce a făcut Iisus Hristos pentru dânsa.
- C. - Ce trebuie să facă și să sufere omul pentru dânsa.

A.

Ia aminte, iubite frate, cât de mult a făcut Dumnezeu pentru mântuirea ta cea veșnică. Mai întâi a făgăduit în sfatul Său cel veșnic, înainte de întemeierea lumii, să te mântuiască și a pregătit Împărăția Sa pentru tine ca plată și cunună, dacă vei vrea să te supui legilor Sale; ceea ce înseamnă că după cum Dumnezeu își are dăinuirea și ființa fără de început, tot așa a avut în Sine și pronia mântuirii tale, mai înainte de veci, ceea ce este cea mai mare cinste a ta, omule! (1).

Pentru că Dumnezeu și Tatăl nu S-a mulțumit numai cu Sine Însuși, cu iubitul său Fiu firesc și cu Duhul Sfânt, ci din bunătatea Sa a voit să iconomisească și pentru tine, ca să te facă fiu adoptiv după dar și părtaș la Sfântul Său Duh. De aceea când a venit timpul cel hotărât și potrivit, au urmat acestei pronii fără de început pentru tine, pentru că toate lucrurile și ale firii și ale harului, le-a pregătit Dumnezeu pentru folosul și odihna ta și ale tuturor celor aleși, după cum spune Pavel: **“Toate sunt pentru voi”** (II Cor. 4,15). Pentru mântuirea ta sunt rânduite toate fapăturile nemateriale ale lui Dumnezeu, acei stăpânitori ai Raiului și ai Cerului, adică Sfinții Arhangheli și toți îngerii: ei care sunt așa de puternici, așa de sfinți și așa de fericiți, ei sunt rânduiți să ocrotească și să ajute pe om, ca să se mântuiască: **“au nu toți sunt duhuri slujitoare, trimise spre slujbă celor ce au dobândit mântuirea?”** (Evrei 1,14)(2). Pentru propria ta mântuire a creat Dumnezeu, aducând-o din neființă, toată lumea văzută și te-a pus împărat peste toate fapăturile ei, orânduind ca să-ți slujească, pentru ca să-I slujești și tu în această viață, iar în cealaltă să te împărtășești de El, adică să te mântuiești: **“Că Dumnezeu nu ne-a creat pentru nimic, ci ca să dobândim mântuirea”** (I Tes. 5,9). Pentru mântuirea ta a dat Lege și porunci și a trimis prooroci, care n-au lucrat pentru altceva decât pentru ca să te mântuiești tu, după cum spune și fericitul Petru: **“mântuirea aceasta au căutat-o și au cercetat-o proorocii, care au proorocit despre harul ce avea să vină peste voi”** (I Petru 1,10).

De ce să grăiesc mai mult? Însuși Dumnezeu cu toate dumnezeieștile Sale desăvârșiri, poartă toată grija pentru un așa de mare lucru și anume mântuirea ta, omule! Tatăl își pune în lucrare atotputernicia și bunăvoința ca să înlăture toate piedicile mântuirii tale și voiește să fie numit în mii de locuri - în Scriptura veche și nouă - mântuitor, Dumnezeu izbăvitor și Dumnezeul mântuirii, numai ca să arate cât de mult prețuiește și iubește mântuirea ta. **“Și a părăsit pe Dumnezeu, mântuitorul său”** (Deut. 32,15); **“Doamne, Dumnezeul mântuirii mele”** (Ps. 87,1); **“Dumnezeul izbăvirii mele”** (Ps. 67,21). Fiul și Cuvântul Lui - Dumnezeu își pune în practică înțelepciunea și lucrarea orânduind toate mijloacele ca să te mântuiască și este o laudă pentru El să se numească pe Sine lucrare și nume dulce, Iisus, adică Mântuitor și pe acest nume vrea să-l păstreze de-a pururea, ca pe numele Său de căpetenie, atât în viața aceasta cât și în cea viitoare ca să te facă și pe tine să înțelegi din chiar numele Său, cât de mult dorește mântuirea ta. (3) **“Și vei chema numele Lui,**

Iisus, căci acesta va mântui pe poporul Său de păcatele lor" (Mat. 1,11); și iarăși: **"Eu sunt Iisus, pe care tu-l prigonești"** (F.Ap. 9,5). Iar Duhul Sfânt pune în practică nespusa Lui bunătate și conlucrare, ca să te copleșească cu haruri cerești și dacă tu îi dai intrarea în inima ta, îți dăruiește nu numai bogăția Sa, ci Însuși pe Sine și se dăruiește și vine și sălășluiește în inima ta, cu aleasă și împărtășită sălășluire, ca să te călăuzească, să te apere și să te îndrepteze spre ținta mântuirii. **"Pentru frica ta, Doamne, am luat în pânțe, m-am chinuit și am născut Duhul mântuirii Tale"** (Is.26,18). O, minunată rânduială! Întreagă Sfânta Treime, vine să săvârșească mântuirea ta, omule! Pentru că pe cât de mare este lucrul creării tale, cu atât mai mare și nicidecum mai mică, este și înfăptuirea mântuirii tale. Pentru că ea este împlinirea uneia și aceleiași atotputernică atât ca să te aducă din neființă la ființă, cât și să te păstreze totdeauna în ființă precum și să te mântuiască. Și ca să vorbim mai cuprinzător, tot scopul și al firii și al harului și al credinței n-a fost altul decât mântuirea sufletului tău, după spusa verhovnicului Apostolilor: **"Dobândind ca țintă a credinței noastre mântuire sufletelor"** (I Petru 1,9).

Cât de orb, dar, trebuie să fi, frate, dacă tu nu înțelegi cât este de scumpă mântuirea sufletului tău, pentru care Dumnezeu a făcut atâtea ca să-l mântuiască! De aceea acum când ai cunoscut aceasta, cum este cu puțință să mai tânjești și să nu întrebuințezi aceste puține zile câte ți-au mai rămas, să pui în rânduială lucrul atât de însemnat, care este mântuirea ta? **"Iată acum vreme potrivită, iată acum ziua mântuirii"** (II Cor. 6,2). Cum este cu puțință să nu judeci în inima ta și să te îngrijești de ceea ce Dumnezeu a cugetat și S-a îngrijit el, înainte de zidirea lumii? Cum este cu puțință să neglijezi și să nu întrebuințezi cum se cade timpul și puțina îngăduință pe care o ai, și care trebuie să-ți fie unul din mijloacele cele mai puternice, pe care ți le-a pregătit Dumnezeu ca să te mântuești? Trezește-ți dar toată dorirea și folosește acest timp al mântuirii tale ca să-ți pui la adăpost sufletul. Altceva să nu întrebi, nici să zici, fără numai ce a zis omul de lege: **"Ce voi face ca să moștenesc viața cea veșnică?"** (Luca 10,25), căci aceasta-mi este de trebuință, aceasta-mi este folositor, și fără aceasta toate sunt deșarte, toate sunt primejdioase, toate sunt nefolositoare. Miră-te de cumplita neștiință în care te-ai aflat până acum și rămâi uimit, cum până în ziua de azi te-ai îngrijit așa de puțin de cele către care trebuie să-ți îndrepti toată atenția și năzuința. Spăimântează-te de primejdia în care s-a găsit de atâtea ori

mântuirea ta. Mulțumește Domnului, care prin nespusa Lui bunătate, te-a răbdut atâta vreme să petreci fără de grijă de mântuirea ta și nu S-a lăsat biruit de răutatea ta, ca să-ți curme această viață rea și lipsită de teamă. Și-l roagă să-ți îngăduie să săvârșești lucrul început și să-ți arate cu Harul Său cel atotputernic calea acestei vieți, care te duce neîndoiește la mântuire "și va odihni întru mântuirea Domnului" (Ieremia. Plângeri 3,26).

B.

Ia aminte, frate, cât a suferit Domnul pentru mântuirea ta. Fiindcă El nu s-a mulțumit numai să-și cheltuiască lucrurile și bunurile Sale și a voit să folosească și propriile Sale suferințe și moartea Sa, ca să-ți agonisească cu ele mântuirea. Cu bunurile dăruite ca să-ți dobândești mântuirea, El a arătat că prețuiește mântuirea ta mai mult decât bunurile Sale; iar cu patimile și chinurile și moartea care Le-a răbdut, a arătat că mântuirea ta o pune mai presus decât Însuși pe Sine. În loc să răzbune cinstea și dragostea dumnezeirii Lui și să te pedepsească pe tine lepădatul, care cu atâta nerușinare L-ai ocărât și întristat cu păcatele, El a trecut cu vederea cinstea și dragostea aceea și a murit pentru tine, lepădatul și înjositul. Dar cum spun că a trecut cu vederea pentru tine clara Dumnezeirea Lui? Dacă ar fi fost cu puțință, ar fi suferit și cu firea dumnezeiască numai să te mântuiască. Dar fiindcă așa ceva nu era cu puțință, a întrebuințat acea minunată meșteșugire, unindu-și firea omenească, ca să primească în ea atâtea suferințe și în așa mare măsură încât S-a făcut o rană de la cap și până la picioare, suferind chinuri mai mult decât toți oamenii, după cum spune Isaia Proorocul: **"om ce era întru bătaie și știind a răbdut durerea"** (Is. 53,3). A suferit de la naștere, pentru că S-a născut într-o peșteră sărăcăcioasă; a trăit lipsit neavând nici cel mai neînsemnat sălaș unde să-și plece capul: **"Vulpile au vizuini și păsările cerului cuiburi, iar Fiul omului nu are unde să-și plece capul"** (Matei 8,20); și a murit în cea mai goală sărăcie fiindcă nu a avut nici locul de trei coți, care să-i fie mormânt. Nici de cinste nu S-a bucurat, pentru că a îndurat cele mai grele ocări, a dus o viață plină de disprețuire pe care a desăvârșit-o cu moartea plină de înjosire, o moarte mai grozavă decât oricare se putea da cuiva în această lume **"ascultător făcându-se până la moarte, iar moartea pe cruce"** (Filip. 2,8). Toată durerea trupului a purtat, pentru că a purtat chinuri nemaiauzite, și din pricina slăbiciunii dumnezeieștilor mădulare, și din grozăvia

chinurilor și pentru împietrirea inimii celor ce-L schingiuiau, încât pământul s-a muiat de sângele care curgea din răni. A suferit și cu sufletul o durere așa de mare și agonie, încât numai ea singură era în stare să-l ucidă: **“Întristat este sufletul meu până la moarte.”** (Mat.26,38). Și ca să spun mai pe scurt, S-a făcut ca un ocean de durere că doar o stinge flăcările pedepsei, pe care tu le-ai aprins cu păcatele tale și astfel să te înalțe mântuit la cer (4).

Acum ia aminte, frate, că dacă Domnul nostru ar fi voit să ne cumpere mântuirea numai cu o viață plină de desfătări încă și numai așa ar fi fost de ajuns ca să te facă să cunoști cât de mare, cât de scumpă și cât de folositoare este ea. Dar când El te-a răscumpărat printr-o viață atât de chinuită și cu moarte atât de plină de umilință, de necinste și de atâtea chinuri, cât nimeni altul n-a suferit în această lume, dă-ți bine seama, iubitu!e, cât de scumpă este această mântuire. Și cât de fără de răspuns vei rămâne, dacă nu ești recunoscător! Crezi oare, frate, că înțelepciunea cea veșnică a lui Dumnezeu ar fi ales ca mijloace atâtea mari și uimitoare minuni ca să te mântuiască, dacă mântuirea ar fi ceva de puțin preț și fără folos? Și ce putea face Dumnezeu mai mult decât a voit să-și crute însăși Dumnezeirea Lui, decât să dea pentru ea, cea mai scumpă din toate viețile, pe care anume a și dat-o pentru mântuirea ta?

Deci, acum, frate, ce poate fi mai ciudat, ca să vezi că Iisus Hristos își varsă tot scumpul Său sânge pentru ca să te mântuiască, iar tu - deși e vorba de mântuirea Ta, să nu depui, în puținele zile care ți-au mai rămas, toată grija și toată atenția pentru mântuire, după cum îndeamnă Pavel: **“Acum cât avem vreme să lucrăm binele.”** (Gal. 6,10). În adevăr, dacă nu te înfricoșezi acum de această nepăsare și delăsare, te vei înfricoșa neîndoielnic în fața înfricoșatei judecăți a lui Dumnezeu. De aceea, rușinează-te pentru viața neînțeleaptă și păcătoasă pe care ai trăit-o până acum. Hotărăște-te să biruiesti toate patimile și toate năzuințele rele care luptă împotriva ta în această scurtă vreme a vieții. Și dacă până acum ai socotit mântuirea, ceva de nimic și vrednic de dispreț, roagă pe Domnul ca să te lumineze ca restul vieții să ți-l întrebuințezi cu multă grijă, ca pe cel mai de seamă din toate ale tale. Întrucât mântuirea pierdută nu se mai poate îndrepta, iar câștigarea ei e un lucru așa de greu și de îndoielnic (5). Căci, când tu crezi că o câștigi ea este încă departe de tine, după spusa lui Isaia **“nu este mântuirea, a rămas departe de noi”** (59,11).

C.

Ia aminte acum, cât de mult ai făcut tu și cât ai suferit tu. Știi foarte bine cum prin păzirea poruncilor lui Dumnezeu ai câștigat viața veșnică și raiul, după cum Domnul și zice: **“Dacă voiești să intri în viață, păzește poruncile”** (Matei 19,12). Știi că fără o mare silință nu se poate dobândi Împărăția Cerurilor: **“Împărăția cerurilor se ia, cu sila și silitorii o dobândesc pe ea”** (Matei 11,12). Oare cât de tare te-ai luptat tu, până acum, ca să păzești poruncile? Cât ai suferit tu ca să agonisești Împărăția Cerurilor? De câtă odihnă te-ai lipsit? Câte patimi ai biruit? Vai, frate, eu cred că tu ai făcut și ai suferit neasemănat mai mult ca să-ți pierzi sufletul decât ca să-l mântui, că și tu ești unul din aceia care se trudesesc nu pentru a săvârși binele, ci pentru a face răul, după cum zice proorocul Ieremia: **“Isteți sunt în a face răul, dar nu se pricep să împlinească binele”** (4,22), iar Solomon: **“Întru răutatea noastră ne sfârșim”** (Înt. 5,14). Eu cred că tu cu multa trudă pe care ți-ai dat-o în patimile cele neînfruntate, ai fi putut să-ți aduci sufletul pe calea cea bună. Tu, dar, cel ce ai fost așa de destoinic și viteaz când era vorba să-ți pierzi sufletul, cum de n-ai acum atâta putere ca să-ți poți face ceva pentru mântuirea ta?

Trezește-te, dar, iubitu!e, dintr-un asemenea primejdios somn și dintr-o nepăsare atât de păgubitoare, după cum îți poruncește Pavel: **“știind că a venit vremea ca să ne deșteptăm din somn”** (Rom. 13,11). Trezește-te și începe o viață vrednică de credința creștinească, și toate celelalte scopuri ale tale o singură țintă să aibă: mântuirea ta, de care singur o să te folosești, după cum zice Domnul: **“de un lucru este trebuință”** (Luca 10,42). De aceea, rânduiește-ți un ceas pe fiecare zi, fie dimineața fie seara, ca să pui în practică acest mare lucru al mântuirii tale și ca să te deprinzi duhovnicește, îngrijinindu-te de cele ce produc frică în inima ta, îndepărtarea de rău, înduioșarea, pocăința și dorul de bunătățile veșnice. Cercetează-ți păcatele săvârșite și patimile care se războiesc cu tine, ca să ceri de la Dumnezeu iertare pentru ele și să înveți cum să lupti împotriva lor. Citește acele cuvinte care te învață cum să câștigi virtuțile și cum scapi de piedicile pe care le întâlnești în calea câștigării lor. Acestea se cade să le faci mai ales în cele patru posturi ale anului și îndeosebi în postul cel mare, din cauza liniștii timpului. Îți ajunge, frate, îți ajunge vremea pe care ai cheltuit-o pentru ca să-ți faci voile tale și faptele cele păgânești, după cum spune dumnezeiescul Petru: **“Vă ajunge că în vremea trecută a vieții v-ați**

purtat după vrerea păgânilor" (I; 4,3). De aceea întrebuințează bine vremea și să nu zici și tu ceea ce spuneau iudeii: *"n-a venit timpul să clădim biserică lui Dumnezeu"* (Agheu 1,2); pentru că nu se știe dacă nu cumva acesta-i ceasul rânduit, și puțină liniște pe care o ai, nu este cumva mijlocul ales de Dumnezeu înainte de întemeierea lumii pentru a săvârși mântuirea ta. Cine știe dacă nu în acest timp ți-a rânduit soarta? Cine știe dacă nu cumva tocmai acest timp e timpul ales de Dumnezeu în care El să te audă și să-ți zică: *"La timpul potrivit te-am auzit și te-am ajutat"* (Is. 49,8). Și ca să-ți ușurez chipul cum să-ți faci deprinderea duhovnicească, iată că de dragul tău aștern aici, în această carte, aceste meditații și aceste cercetări și citiri în chip de deprinderi duhovnicești.

Hotărăște-te, dar, frate, ca să te deprinzi în ele și cu toată sânguința meditează, cercetează-te și citește-le și, pe cât este cu putință, pune-le și în practică, pentru că am nădejdea că vei scoate din ele rodul duhovnicesc și vei dobândi și atinge ținta de care eu am fost călăuzit ca să le alcătuiesc, care aceasta este: dobândirea întreagă a virtuților, îndepărtarea cu totul de rele, urărea acestei vieți și dorirea după viața veșnică; frica de amenințări și dorirea făgăduințelor; în scurt, mântuirea, care urmează din toate acestea - îndepărtează toate acele gânduri care te împiedică de la această lucrare folositoare pentru suflet, și ține fără pogorământ și neabătut acel ceas și liniștea în care ți-ai hotărât duhovniceasa deprindere. Descopere-ți toate gândurile părintelui tău duhovnic, alege-ți sfinții ocrotitori și încredințează-te lor; și în sfârșit, dacă cumva te vei afla în vreun păcat de moarte, silește-te să-l spovedești cât mai degrabă, îndepărtându-te de el cu o căință adevărată, pentru ca să poți înlătura cea mai mare piedică și să ajungi vrednic de primirea harului dumnezeiesc. Nimic nu este de prisos din cele ce-ți spun. Silește-te să nu-ți cheltuiești în zadar zilele așa de scumpe ale deprinderilor duhovnicești. Pentru că deși harul vine de la Dumnezeu, dătătorul a tot binele, El are obiceiul să-l dea după măsura în care și noi suntem pregătiți să-l primim, după cum El însuși ne spune prin prorocul: *"Întoarceți-vă spre Mine și Eu Mă voi întoarce și Eu spre voi, zice Domnul Savaot"* (Zah. 1,3).

MEDITAȚIA a II-a

A. - Că omul a fost zidit de Dumnezeu.

B. - Că a fost zidit pentru Dumnezeu

C. - Că a fost chemat să se împărtășească veșnic cu Dumnezeu.

A.

Ia aminte că Dumnezeu cel dintâi început al tău este *"Căci din El sunt toate"* zice Pavel (Rom. 11, 35). Unde erai tu în tot timpul care a trecut? Erai îngropat în străfundurile nimicului, fără suflet, fără trup, fără vreo putere, fără vreo vrednicie, lipsit de orice existență a adevărului. Dar să presupunem că erai și tu înainte de veci un fir de nisip. Cât de mult datorezi Domnului, care te-a prefăcut din acel fir de nisip într-o ființă cugetătoare, înzestrat cu atâtea daruri? Dar cu cât mai mult acum ești datornicul lui Dumnezeu, care te-a prefăcut nu dintr-un fir de nisip, ci din cel mai desăvârșit nimic, într-o ființă desăvârșită? Și când a întrebuințat pentru tine o negrăită putere ca să biruiască neînchipuita depărtare care era între ne-ființă și ființă și astfel să te creeze? Dar ceea ce este și mai mult, Dumnezeu ți-a arătat și o nemărginită dragoste, alegându-te pe tine dintre toate celelalte făpturi, pe care putea să le facă în locul tău, și care L-ar fi slujit și iubit din toată inima. Cu toate acestea, Dumnezeu și-a pus ochii pe tine, alegând mai mult folosul tău, decât propria-I slavă, numai ca să te ferească pe tine. Încât atunci când te-a văzut, bucuros te-a ales din toți și a binevoit ca la vremea rânduită să te zidească, numai pe tine, din toate celelalte viețuitoare, după chip și asemănare, cu atâta grijă și așa de mare dragoste, cum n-a voit să mai facă pentru nimic altceva pe lume, după cuvântul Psalmistului, care zice: *"Cel ce ai zidit deosebi inimile lor"* (6).

Deci, cine poate pricepe nespusa datorie pe care o ai tu față de Dumnezeu pentru negrăita Lui bunătate față de tine, că te-a creat om, din nimicul care erai? Dar nu i-ai fost dator numai până acum, căci aceeași nevoie ai de Dumnezeu în orice ceas și în toată clipa. Pentru că după cum prin creație ți-a dat existența, tot așa prin pronia Sa, Dumnezeu te păstrează în existență și pentru tine păstrează și toate făpturile care-ți slujesc, ceea ce e același lucru ca și cum te-ar zidi iarăși, în fiecare clipă, și pe tine și pe toate celelalte făpturi (7). Deci, cum ai

răsplătit Domnului, până acuma frate, pentru negrăit de marea datorie ce o ai față de Dânsul? Ce ai făcut până acum pentru atotputernicul și prea iubitorul tău ziditor și purtător de grijă? Vai! În loc să-I slujești, de atâtea ori ai voit ca El să-ți slujească în dorințele tale cele rele, prin faptul că până acum nu ai trăit după Dumnezeu: **“ai părăsit pe Dumnezeu cel ce te-a născut, și ai uitat pe Dumnezeu cel ce te hrănește”**. (Deut. 32.18).

Rușinează-te, dar, de această prăpastie a nerecunoașterii tale și slăvește răbdarea lui Dumnezeu care te-a îngăduit atâtea vreme. Cere-I iertare pentru culmea nedreptății tale și făgăduiește-I să te întorci cu totul la El și să fii pe viitor neclintit sub ascultarea vocii dumnezeiești. Și pentru ca să poți înfăptui deplin acest bine, roagă-L să-ți dea harul Său; căci fără acesta nu te vei putea îndrepta, după însuși cuvântul Său: **“Fără Mine nu puteți face nimic”** (Ioan 15.5).

B.

Socotește, apoi, că Dumnezeu este nu numai începutul, ci și sfârșitul și ținta cea din urmă. Pentru că te-a creat și te ține în viață numai cu scopul ca să-L iubești, să-L proslăvești și să-I slujești în viața aceasta: **“Eu sunt, Alfa și Omega, începutul și sfârșitul”** (Apoc. 1.8). Dacă, tu, să presupunem, nu ai fi creat de Dumnezeu, ci de altcineva, dar cu scopul ca să-i slujești lui Dumnezeu, tot s-ar cădea să fii cu totul al lui Dumnezeu. Pentru că tot lucrul este făcut pentru un scop și în vederea scopului și lucrează. De pildă: sabia este făcută pentru a tăia, cheia pentru a descuia, ceasornicul pentru a arăta întocmai orele. Pe scurt, orice lucru materialnic se face cu un scop; aceasta este lege de obște la filozofi: nimic nu-i făcut fără rost de Dumnezeu, de fire sau de vreun meșter oarecare. Și **“tot ce se mișcă, se mișcă din cauza Lui sau poate pentru el Însuși”**.

Acum ia aminte, frate, cât de mult ești tu dator să fii cu totul al lui Dumnezeu pentru că ești făcut în totul numai de Dumnezeu (8). Vietățile n-au fost făcute de om, dar pentru om și muncesc pentru dânsul și nefericitele sunt ucise după gustul său. Și acum, iubite, tu cum vrei să trăiești după voia ta, de vreme ce toate te silesc să trăiești numai după voia lui Dumnezeu, adică după aceste două mari datorii ale tale și anume: pentru că de la Dumnezeu ai primit toate bunătățile și apoi pentru că le-ai primit cu acest scop ca să-L preamărești și să-I

slujești din toată inima. De aceea a și zis Fericitul Augustin: **“Pentru ca să-Ți slujesc întru totul, toate cele ce le-ai făcut le-ai rânduit să-mi slujească mie”** (Rug. 1). Prin urmare, frate, în mare neorânduială ți-ai trăit viața până acum; pentru că a fost menită să arate un bine nemărginit: slava și slujirea lui Dumnezeu, iar tu ai cheltuit-o mai rău, slujind lumii, slujind patimilor tale celor rele, și ca să ceri cu atâtea dorință lucruri cu totul nefolositoare pentru tine.

Zadarnic ai fost adus, prin urmare, tu la viață, ca și acele neamuri despre care spune Scriptura că au ajuns nefolositoare pe pământ, întrucât nu slujesc lui Dumnezeu și nu trăiesc după scopul pentru care au fost create: **“În deșert vor osteni către norod, căci nu le va folosi spre ajutor”** (Is. 30.5). Așa îți zic, și tu curând vei vedea toate lucrurile tale deșarte, cu totul de prisos, ca o săgeată care nu lovește ținta, aceasta pentru că nu faci toate spre slava lui Dumnezeu, fiindcă după acel cuvânt al înțelepciunii, tot ceea ce este lipsit de scop este de prisos; așa și sabia care nu taie este de prisos, așa și cheia care nu descuie este nefolositoare și tot așa și ceasornicul care nu arată întocmai ora, este nefolositor. Dar ce să zic eu că lucrurile tale sunt zadarnice și nefolositoare, dacă nu sunt făcute pentru scopul lor, care este slava lui Dumnezeu? Tu însuți vei simți că aceste lucruri ale tale sunt material pentru foc, când au să te ardă în ziua judecății viitoare. De aceea, ia bine seama: Dacă nu vei da acum, în această viață, slava cuvenită lui Dumnezeu prin faptele tale, și cu ascultarea de sfânta Sa voie, vei da o slavă silnică, în viitor, prin dreapta pedeapsă ce ai s-o primești și tu și toți acei care, prin nepocăința lor înfruntă dreptatea dumnezeiască. **“Căci toată limba va mărturisi că Domnul este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu, Tatăl”** (Filip. 2.11).

Hotărăște-te, dar, să începi o viață vrednică de scopul tău și tot lucrul fă-l pentru Dumnezeu și numai pentru slava Lui. Lucrurile tale sunt oare prea mărunte? Nu poți să săvârșești virtuți prea înalte? Să nu ai vreo părere de rău. Lucruri prea mărețe nici nu trebuiesc, căci aceste virtuți smerite ale tale ajung prea înalte dacă le faci întru slava lui Dumnezeu. După cum și răsturnat: lucrurile cele mari ajung și virtuțile cele înalte ajung umile sau mai degrab ajung păgubitoare dacă nu se fac după scopul lor principal, care este slava lui Dumnezeu, ci spre slava oamenilor sau pentru alte scopuri de rând și omenești. Ce lucru este mai umil decât a mânca și a bea? Și totuși Apostolul ne învață să facem și aceasta spre slava lui Dumnezeu, pentru ca prin scopul său să devină

lucru mare, lucru vrednic, lucru înalt și oarecum lucru dumnezeiesc: **“sau de mâncați, sau de beți, sau orice ați face, faceți-le spre slava lui Dumnezeu”** (I Cor. 10,31). Și dimpotrivă: ce lucru este mai înalt și mai dumnezeiesc decât să vestească cineva Sfânta Evanghelie și cu toate acestea, El osândește pe ei ce o făceau din pizmă sau mândrie sau cu alt scop rău: **“unii pentru pizmă și ceartă propovăduiesc pe Hristos”** (Filip. 1, 15). Recunoaște înalta putere pe care Dumnezeu o are asupra ta, pentru că nu te determini pe tine însuși pentru că nu poți nici un ochi să-ți miști și nici picioarele să le preumbli prea mult, ci nici măcar puțin împotriva voinței Lui sfinte. Mărturisește că nu ești vrednic să-ți slujească fapăturile, căci nici tu nu slujești adevăratului tău stăpân. Mulțumește-I că te-a îndurat atâta vreme ca tu să te împotrivești dumnezeieștii Lui slave. Făgăduiește ca pe viitor să trăiești cu totul pentru slava Lui Dumnezeu, după cum ai fost hărăzit și zidit de Dumnezeu, pentru acest scop, după cum zice Pavel: **“Prin care ne-am și făcut moștenitori fiind meniți mai-nainte prin hotărârea celui ce săvârșește toate, după sfatul voii sale** (Efes. 1,11). Și cunoscându-ți neputința, roagă-L din tot sufletul să-ți dăruiască putere, ca să faci toate lucrurile tale numai spre slava lui Dumnezeu, care slavă o cere de la tine ca pe o dajdie neiertată zicându-ți: **“Fiul slăvește pe tatăl și sluga pe stăpânul său; dar dacă Eu sunt Tată unde este slava Mea”?**

C.

Ține socoteală că Dumnezeu cel dintâi început al tău și cel din urmă scop al tău în această viață, este și propria ta întoarcere și cea mai înaltă fericire în viața viitoare **“căci în El sunt toate”**, zice Pavel (Rom. 11,35). Ar fi putut Dumnezeu, omule, să rânduiască ca tu să te topești cu totul pentru slava Lui, cum se topește tămâia în cădelniță, încât după ce ai slujit ani mulți pe Domnul nostru, la urmă să nu te mai alegi cu ceva, ci să te nimicești cu totul în ascultare și întru slava lui Dumnezeu, care te-a creat: neîndoiios și aceasta ar fi fost pentru tine o mare cinste și o mare laudă pentru slujirea împlinită. Putea Dumnezeu, la urma urmei, să-ți dea numai o răsplată pentru slujire, despărțită de tine însuși, după cum spune Isaia: **“Iată, cei ce-mi slujesc se bucură”** (Is. 65,13). Și numai această răsplată ar fi fost pentru tine o mare bucurie. Că toate acestea Dumnezeu este așa de iubitor de oameni, încât nu numai că nu te-a lăsat să treci în neființă, dar te va și învia neasemănat mai strălucit decât ești acum. Și nu

numai că-ți va răsplăti orice slujire cât de mică, cu o mare plată în împărăția cea fără de sfârșit, dar chiar El însuși va fi răsplata ta, astfel că atunci când îți vei lua plata vei primi chiar pe dătătorul de plată, ceea ce este cea mai înaltă fericire. De aceea El a zis către Avraam: **“Eu te voi păzi, plata ta va fi mare”** (Fac. 15) și David a grăit: **“Domnul este partea moștenirii mele”** (Ps. 15,5) și Apostolul: **“suntem moștenitori ai lui Dumnezeu, dimpreună moștenitori cu Hristos”** (Rom. 8,17). Dar și Fericitul Augustin zice către Dumnezeu: **“nu altul ești Tu și nu alta plata ta, ci tu ești și răsplată mare foarte, Tu ești și cel ce încununează și Cununa”** (Rug. 28 sau 37).

Așadar, frate, dacă se cădea să slujești lui Dumnezeu din toată inima, când răsplata ți-ar fi fost deosebită de slujirea pe care ai făcut-o, cu cât mai mult se cade să-i slujești acum, când El este unit cu chiar slujirea ta pentru Dânsul și cu culmea fericirii tale? Deci, dacă ești menit să împărățești veșnic cu Dumnezeul tău și dacă El îți gătește o fericire așa de negrăită, atunci de ce să nu disprețuiești ca pe un lucru de nimic toată fericirea pe care ți-o aduce lumea sau diavolul? Dacă pentru a câștiga sau pentru a păstra cineva o împărăție pământească, folosește atâtea mijloace, află atâtea sfătuitori, se dedă la atâtea trude, cheltuiește atâtea comori, nimicește atâtea vieți de oameni, neasemănat mai mult ți se cade ție să suferi, ca să câștigi împărăția cerească, cea veșnică, mai ales întrucât tu te afli între două veșnicii, care nu au vreo mijlocie: sau voi fi în Rai în plinul tuturor desfătărilor, sau în iad unde-s toate pedepsele. Sau poate că această încercare sau primejdie în care te afli ți se pare puțin? Cu toate acestea, ceea ce ai nesocotit până acum și mai ales față de celelalte fapte ale tale, este singurul și cel mai mare bine și cea mai mare fericire, pe care ai s-o guști. Și cine știe de câte ori te-a primejduit păcatele să-ți pierzi cu totul acest bine veșnic, care te așteaptă și să te afunzi cu totul în răul cel veșnic, care te amenință?

Prin urmare, acum, când Dumnezeu ți-a dăruit acest puțin timp al vieții, nu este o mare nesocotință să nu-l întrebuițezi în întregime, pentru a-ți pune la adăpost mântuirea și să-ți dobândești neîndoielnic scopul acela al fericirii veșnice? Și cum oare îl vei atinge? Dacă vei practica toate virtuțile și te vei învăța și din toate păcatele. Pentru că de aceea păcatul se numește păcat, adică abatere, pentru că face pe cel ce-l săvârșește să-și piardă scopul care a fost creat de Dumnezeu. Iar dacă-ți pierzi acest scop ce-ți va folosi, frate, orice altă

dobândă? Ce-ți vor folosi cinstea și rangurile pe care le vei fi primit într-un oarecare ungher al pământului, cum este patria ta? Ce-ți va folosi orice plăcere pe care o guști de la făpturi? Ce-ți va folosi mărimea bogăției adunate? ***“Ce va folosi omul de va dobândi lumea toată și-și va pierde sufletul sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său”*** (Marcu 8,37). Întru-un cuvânt, dacă-ți pierzi țintă, pierzi în același timp cele cerești și cele pământești și pe deplin totul. Ai pierdut pentru vecie orice bine și ai câștigat pentru veșnicie tot răul. Zadarnic ai mai avut trup, zadarnic ai mai primit suflet, mai bine ar fi fost pentru tine să nu te fi născut, după cum a spus Domnul, despre Iuda: ***“ar fi fost mai bine pentru omul acela să nu se fi născut”*** (Marcu 14,21).

Întoarce-te dar, cu toată inima, de la toate neorânduile trecute ale vieții și socotește-ți timpul foarte scump pe care l-ai risipit în zadar. Mulțumește Domnului că ți-a dat chip și timp ca să-ți acoperi pierderile și marele câștig al pocăinței și al întoarcerii și hotărăște-te ca pe viitor să te miști cu toată stăruința ca să-ți atingi ținta, adică veșnica fericire, pe care dacă o pierde cineva, cade în cea mai mare nemernicie, după spusa Fericitului Augustin. Și precum un mare bolovan, rostogolindu-se de la înălțime târește cu sine tot ce întâlnește în cale, așa fă și tu și zdrobește tot ce te împiedică și nu slăbi să-ți atingi ținta, care este veșnica gustare și vedere a lui Dumnezeu, în fericirea cerească, precum am spus. Căci să știi bine, chiar dacă ai gusta toată slava și toate plăcerile, dacă ai avea toate comorile și toate împărățiile lumii, tot nu vei putea - cu toate acestea - să-ți potolești și să-ți sature dorirea cea mare a inimii. Pentru că nici bunurile acestea nu sunt ținta omului, nici omul nu a fost creat pentru ele, și după ce gustă din toate acestea, nu are mulțumire deplină, ci dorește altceva și mai înalt și mai desăvârșit decât ele, care nu este altceva decât Dumnezeu. El fiind cea mai înaltă fericire și singurul scop pentru care omul a fost creat, numai El poate să sature dorul nemăsurat al inimii tale și să-l umple pe deplin ca fiind binele cel mai înalt. De aceea și Fericitul Augustin a spus aceste cuvinte vrednice de ținut minte: ***“Ne-ai făcut pe noi, Doamne, pentru tine, și niciodată nu ni se odihnește inima, până nu-și va afla odihna în Tine”***. Când își va afla ea această odihnă? În viața viitoare; pentru că în viața aceasta, chiar de s-ar învrednici cineva de multe și mari haruri, odihna lui ar fi pentru puțină vreme și în parte. La urma urmei roagă pe Dumnezeu să te întărească cu harul Său în așa fel, încât aflându-te în această vale a plângerii, în toate lucrurile tale să nu răsuflă

în altceva, decât în cea frumoasă fericire și odihnă. Altceva să nu poțestești numai ținta cea din urmă pentru care ai fost creat la început și ai fost rezidit prin iconomia întrupării zicând cu Pavel: ***“alerg spre țintă și spre răsplata chemării celei de sus a lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos”*** (Filip. 3,14).

MEDITAȚIA a III-a

A. - Despre mijloacele pe care ni le-a dat Dumnezeu pentru atingerea scopului nostru

B. - Că noi facem abuz de aceste mijloace.

C. - Cum se cade să îndreptăm acest abuz.

A.

Ia aminte, frate la marea mulțime a mijloacelor și a lucrărilor pe care ni le-a pus la îndemână Dumnezeu, ca să-ți atingi cu ele cea din urmă țintă, arătând cu aceasta, cât de mare grijă și dorință are ca să te facă fericit pe vecie. Aceste mijloace sunt în primul rând bunurile materiale, adică avuțiile, măririle, bogăția, plăcerile trecătoare. În al doilea rând bunurile firești, adică: mintea, cugetarea, agerimea simțurilor și a mădulelor trupesti. Al treilea, bunurile suprafirești cum sunt: strălucirile minții, Harul cel lucrător și sfințitor, care poartă voința spre bine, cu deosebite alte Haruri ale Duhului Sfânt, virtuțile plăcute lui Dumnezeu, dumnezeieștile Taine. Sfintele Scripturi cea veche și cea nouă, îndemnurile părinților duhovnici, făgăduința bunurilor viitoare, amenințările cu muncile cele veșnice, veghea îngerilor, însuși Dumnezeu, care nu se mulțumește numai să te ajute să-ți atingi ținta prin mijlocirea făpturilor, ci însuși a venit să-ți ceară mântuirea, făcându-se om pentru tine; și din culmea înălțimii Sale a voit să se facă unealtă a mântuirii tale, nu numai cu cuvântul sau cu pilda Sa, ci și cu sângele Său. Nimic n-a cruțat ca să-ți facă deschisă calea intrării în cer.

Prin urmare, cât de mare nevoie este pentru tine, frate, să slujești lui Dumnezeu în această lume trecătoare, ca să-L guști în cea veșnică. Fiindcă pentru a te mântui, Domnul a rânduit să-ți slujească nu numai cu toate făpturile - chiar și cu cele mai înalte ale cerului, îngerii și arhanghelii - , ci și cu persoana

Sa cea dumnezeiască, cu călătoriile, cu sudorile, cu sărăcia, cu ocările Sale, cu patimile, cu moartea Sa, și pe scurt, cu o vistierie fără de margini ca răsplătire, lăsându-ți-le moștenire pe toate, după cum spune Pavel: **“Și viața și moartea și prezentul și viitorul, toate sunt ale voastre, adică toate cele ce sunt, ale tale sunt, omule”** (I Cor. 3,22); și așa să fii și tu cu totul al lui Hristos, după spusa aceluiași Pavel: **“Iar voi ai lui Hristos”** (I Cor. 3,23). Și acum, dacă din pricina nespusei tale nemernicii te vei pierde, a cui va fi vina? Fără îndoială că numai a ta, fiindcă Dumnezeu, din partea Sa, ce putea să mai facă pentru mântuirea ta și n-a făcut? El însuși spune, prin proorocul Isaia: **“Ce voi mai face încă viei mele și nu am făcut? Că am așteptat să facă struguri și ea a făcut spini”** (Is. 5,4). Uimește-te, dar, de nespusa bunătate a lui Dumnezeu față de tine și mulțumește-I din toată inima. Rușinează-te cât de mult te-ai trudit ca să agonisești pe Dumnezeul și creatorul tău veșnic. Cere-I cu smerenie iertare pentru marea nedreptate ce ai făcut, că nu te-ai grijit de suflet. Roagă-L să-ți dăruiască har ca să nu mai uiți aceste adevăruri ci să te călăuzească în toate lucrurile tale. **“Doamne, trimite lumina ta și adevărul tău; ele să mă povățuiască la Muntele Sfânt al tău”** (Ps. 43,3).

B.

Ia aminte la abuzul, pe care l-ai făcut până acum față de aceste mijloace și unelte dăruite ție de Dumnezeu penntu mântuirea ta, și cum ai întrebuințat harul Sfântului Duh cel dinlăuntru tău. Cine știe dacă tu nu ai luat de la el prilej ca să păcătuiești mai mult? Cine știe dacă nu cumva din acea lumină are ți-a arătat credința, bunătatea și răbdarea cu care Dumnezeu îndură pe cei păcătoși, tu ai luat întineric de păcate? Cine știe dacă nu cumva nădejdea și ușurința iertării și tămăduirea pe care le ai prin spovedanie nu te-au făcut să înmulțești jignirile și răutățile tale față de Dumnezeu? Aceasta este sigur; că în zadar ai primit atâtea ajutoare dinlăuntru și din afară ale Harului dumnezeiesc, pe care, dacă le-ar fi primit mulți necredincioși, mulți eretici și mulți păcătoși, fără îndoială că le-ar fi întrebuințat bine, cu multă grijă, ca să se mântuiască cu ele, după cum zice Domnul: **“Dacă în Tir și în Sidon s-ar fi făcut minunile care s-au făcut între voi, de mult s-ar fi pocăit în sac și cenușă”** (Mat. 11, 21).

Mai ia aminte, apoi, cum atât bunurile cele materiale cât și cele firești, pe toate acestea le-ai întrebuințat mult mai rău decât harurile lăuntrice și

duhovnicești, fiindcă pe fapăturile, care trebuiau să-ți fie scară pentru a te sui spre Creator, tu le-ai făcut zid despărțitor, îndepărtându-te prin ele de Dumnezeu. Ba mai mult, le-ai întrebuințat ca pe niște arme ca să lupți împotriva Lui. Ai voit numai să-ți sature poftele cu ele, deși aceasta este o ocară adusă marelui tău binefăcător, Dumnezeu. Ah, frate! Aceasta este slujirea ta față de Dumnezeu? Dar prin aceasta parcă l-ai zice: “nu vreau să-ți slujesc deloc”. Ai zdrobit jugul tău și ai rupt legăturile tale și ai zis: **“nu voi sluji Ție”** (Ieremia 2,20). Mai mult încă, cu ceea ce ai făcut, vădești cum ai vrea ca Dumnezeu să-ți slujească ție, să slujești chiar și împotriva Lui, dându-ți puteri și ajutoare, pe care tu să le întrebuințezi penntu faptele tale cele rele, precum însuși zice proorocul Isaia: **“În păcatele tale m-ai făcut să-ți slujesc”** (Is. 43,24) (9). Până când, oare, iubitule, va ține această luptă între tine și Dumnezeu? Până când Dumnezeu îți va da mijloace și unelte pentru mântuire, iar tu să le întrebuințezi împotriva cinstirii Lui și împotriva propriei tale mântuiri? Dumnezeu să-ți facă atât de mult bine, iar tu să-l tot preschimbi în rău?

O, nenorocitul de tine! Când peste puțină vreme vei da socoteală de acestea și când Domnul nostru va pune în cumpănă ceea ce a făcut El pentru tine, cu ceea ce tu ai făcut pentru Dânsul!

C.

De aceea, frate, îndreptează-ți toate neorânduiriile și cere pentru ele iertare de la Răscumpărătorul tău, mai înainte de a veni El să te judece. Rușinează-te de marea necunoaștere pe care l-ai arătat-o și cu lacrimi în fiecare noapte, atrage-L către dragostea de tine. Minunează-te de nebunia cu care ai risipit atâtea comori, pe care cu mână largă ți le-a dăruit Dumnezeu, ca să te îmbogățească pe veci. Urăște viața nenorocită, pe care ca un orb ai dus-o până acum, ca și cum n-ar fi Dumnezeu ca să-L slujești și să-L câștigi, ci tu singur ai fi stăpânul lumii. Făgăduiește că nu vei mai căuta altceva în viitor, decât să te sârguiești să placi lui Dumnezeu și să-ți asiguri mântuirea. În sfârșit, cere-I Har ca cu grija și cu râvna care se cuvine să rabzi totul numai să ajungi la țintă, adică la Dumnezeu, așa cum Sfântul Ignatie Teoforul scria Romanilor: **“foc și răstignire, mâncarea fiarelor, căsăpire, sfâșiere, împrăștierea oaselor, tăierea mădularilor, zdrobirea trupului întreg și chinuirea diavolului să vină asupra mea, numai să dobândesc pe Hristos”**.

Ia aminte cum trebuie să îndreptezi reaua întrebuințare a uneltelor și mijloacele dăruite de Dumnezeu pentru mântuirea ta. Aceasta înseamnă să

îndreptezi mijloacele către scop, iar nu a le folosi pentru ele însele. Adică să nu iubești mijloacele decât în măsura cu care te duc la ținta urmărită. De aceea, bunurile pe care ți le-a dăruit Dumnezeu, împarte-le în trei, acestea care totdeauna conlucrează la atingerea țintei, și anume: harurile Sfântului Duh, Sfintele Taine și mai ales milostenia, întrebuințează-le cu cea mai mare grijă. Pentru că sunt așa de cinstite și așa de necesare mântuirii, încât un osândit la muncile iadului, ar fi bucuros să le rabde mii de ani, numai să guste - dacă ar fi cu putință măcar unul din bunurile pe care tu acum le nesocotești. Pe cele care totdeauna sunt păgubitoare mântuirii - pentru că sunt potrivnice legii lui Dumnezeu și totodată sunt împreunate cu păcatul (10), urăște-le și fugi din toate puterile, ca de unele ce sunt potrivnice slavei lui Dumnezeu și propriei tale fericirii. Iar față de cele, care uneori sunt de folos pentru atingerea țintei, iar altele ori păgubesc, să nu-ți înclini inima în măsura în care te duc la Dumnezeu și mântuire. De pildă: nu se cade, să dorești mai mult sănătatea decât boala, să prețuiești bogăția mai mult decât sărăcia, cinstea mai mult decât disprețul, sau viața mai mult decât moartea, pentru că toate acestea luate în sine sunt indiferente. Numai într-atâta să alegi boala sau sărăcia sau disprețul și toate cele ce smeresc sufletul și trupul, în măsura în care ele te ajută să atingi ținta mântuirii tale. Pentru că și un călător nu caută calea cea mai ușoară, ci cea mai sigură ca să-l ducă în patria sa. Un călător nu dorește vântul cel mai lin, ci pe cel care-l duce drept la port și un bolnav nu ia doctoriile cele mai dulci, ci pe cele mai tămăduitoare pentru boala lui. Pe când tu, frate, le întrebuințezi pe dos toate, iubești numai acea sănătate, aceea liniște, acea putere, numai acele plăceri care-ți păgubesc sufletul.

De acum, iubitele, să nu mai fi așa de orb încât să socotești bune pe cele care te îndepărtează sau te împiedică să ajungi la Dumnezeu și să nu mai schimbi numele lucrurilor numind răul bine și binele rău, ca să nu auzi și tu acele vaiuri ale Domnului prin proorocul Isaia: **"Vai celor ce zic răului bine și binelui rău"** (5,20). Deșteaptă-te odată din acest somn aducător de moarte, și dacă Dumnezeu ți-a dăruit sănătate, frumusețe, știință, bogăție, cinste și alte daruri să nu le întrebuințezi rău, spre pieirea ta. Hotărăște-te să alegi mereu spre țintă din toate puterile și dacă dai peste niscaiva piedici, înlătură-le și nu te opri până nu atingi ținta, așa cum face și un râu, care nu se împiedică de opreliștele ivite în cale, ci aleargă și nu se mai oprește până ajunge în mare: **"toate râurile curg în mare"** (Eclez. 1,7). Ce-ți folosesc, frate, poftele dezordonate pe care le ai

pentru fapte? Ele sunt piedici în calea mântuirii, deci smulge din inimă, deși până acum le-ai iubit ca pe lumina ochiului. Pentru că zice Domnul: **"Dacă ochiul tău te smintește, scoate-l și-l aruncă pe el de la tine"** (Matei 5,28). Ce-ți folosesc toate acele curiozități, după care umbli în toate părțile, pierzându-ți vremea, pe care ar trebui să o întrebuințezi pentru a merge pe calea mântuirii? Ele sunt piedici, deci taie-le pe toate, chiar dacă le-ai iubi ca pe mâna cea dreaptă, căci: **"dacă dreapta ta te smintește, tai-o și o aruncă de la tine"** (Matei 5,30). Ce-ți folosesc atâtea amestecuri în treburile altora care nu te privesc? Acestea sunt piedici; taie-le și le aruncă de la tine, chiar dacă le-ai iubi cum îți iubești piciorul; **"căci dacă piciorul tău te smintește, taie-l și-l aruncă de la tine"** (Matei. 18,8)

Ție ți se par mici acestea de care vorbim? Să știi, iubitele, că ele sunt, de cele mai multe ori, pietrele și poticnirile care-ți închid calea mântuirii și e nevoie să le smulgi, după cum îți poruncește Domnul prin Isaia: **"și pietrele de pe cale dați-le în lături"** (62,10). De aceste lucruri, care par mici, atâră fie pierderea, fie câștigarea unei fericiri, care este gustarea lui Dumnezeu. Deci, urăște, frate, căile încalcite pe care ai mers mereu până acum. Hotărăște-te ca pe viitor să întrebuințezi toate cugetele și tot dorul în nădejdea mântuirii, care te așteaptă și, fiindcă Dumnezeu te-a creat numai pentru Sine, roagă-L să-ți dea har și putere și toată grija ta să fie numai și numai pentru dobândirea mântuirii "pentru că aceasta este ținta fiecărui om" (Eclez. 7,2).

MEDITAȚIA a IV-a

- A. - Atât de mare este păcatul de moarte: după persoana care este jignită
- B. - După persoana celui ce păcătuiește
- C. - După jignirea în sine.

A.

Greutatea unei ocări se măsoară după aceste trei lucruri: după persoana celui jignit, după persoana celui care jignește și după jignirea în sine.

Ia aminte, deci, iubitele, că cel jignit printr-un păcat de moarte este

Dumnezeu, **“prin călcarea legii necinstești pe Dumnezeu”** (Romani 2,21); care este un stăpân nemărginit de bun față de tine și un nespus bine în sine. Nemărginit de bun față de tine, pentru că ce bun dobândim fără de El? De vreme ce fără de Dânsul este cu neputință să devii desăvârșit. Deci, păcătuiind, tu jignești pe Creatorul tău, fără a cărui voință n-ar fi fost cu putință nici să te naști, nici să exiști; jignești pe proniatorul și păzitorul tău, fără al cărui ajutor și pronie n-ai putea să rămâi în lume o clipă măcar; jignești apoi pe Răscumpărătorul tău, care cu moarte plină de chinuri și ocară ți-a cumpărat fericirea Raiului și fără acest Răscumpărător, tu ai fi pierit pe vecie. De asemenea, jignești un Stăpân așa de bun în Sine, încât demonii - care-L urăsc la culme, jos în iad, - dacă ar putea să-L vadă vreodată față și neacoperit, - ar fi cu neputință să nu-L iubească neasemănat mai mult decât L-au urât până în acea clipă. Și dacă acea dragoste a lor față de Dumnezeu le-ar pricinui o nouă osândă, fără îndoială că fiecare din ei ar primi-o cu bucurie, numai ca să-L iubească mai mult și ca să nu-L producă vreo întristare, mărturisind cu mare glas, că toate mărturiile lor de dragoste pentru El sunt nimic față de vrednicia pe care o are acest bine nemărginit, ca să fie iubit de toți și mai mult decât toți.

Acesta este Dumnezeul și Atotstăpânitorul pe care tu, frate, L-ai jignit, când ai păcătuit; sau ca să spun mai limpede, acea ființă nemărginită mai desăvârșită și mai înaltă decât toate cugetele tale și ale tuturor sfinților îngeri. Ah, frate al meu păcătos, poți oare să crezi cu credință dumnezeiască acestea și să nu mori de durere? Pentru că în loc să iubești acea nespusă bunătate, tu ai urât-o, ca și cum ar fi fost cel mai mare vrăjmaș al tău și te-ai despărțit veșnic de El, precum însuși spune: **“și au pus împotriva mea rele în loc de bune și urâciune în locul iubirii mele”** (Ps. 108,4). Deci, dacă n-a rămas în tine nimic cu care să răsplătești dragostea lui Dumnezeu și să-ți ștergi păcatul chiar acum, când Domnul ți-a dat răgaz de pocăință, urăște-ți păcatele ca pe cele mai mari rele, pentru că se împotrivesc însuși lui Dumnezeu. Mulțumește-I pentru îndelunga răbdarea cu care te-a suferit atâta vreme; mărturisește înaintea tuturor sfinților înfricoșatul război pe care l-ai dat împotriva lui Dumnezeu, ajungând aproape ca un al doilea diavol, tovarăș cu acela după păcat, dar mai jos decât el după fire. Întărește-te în făgăduința făcută, ca mai bine să mori de o mie de ori decât să mai faci vreun păcat de moarte și să te îndepărtezi iarăși de Dumnezeu. Și roagă-L să-și reverse asupra-ți bunătatea Sa, ca să-ți schimbe

deplin inima să te păstreze întreg numai pentru Dânsul: **“Cei ce așteaptă pe Dumnezeu vor muta tăria”** (Is. 40,3).

B.

Ia aminte și la starea celui ce jignește pentru că aici stă toată greutatea jignirii. Pentru că cel ce jignește pe Dumnezeu prin păcat ești tu însuși. Ca să înțelegi cât de mare îți este nemernicia, gândește-te în primul rând la trupul tău, care acum este un vas plin de necurăție; nu de mult era mai puțin chiar și decât o muscă, pentru că era un nimic și în curând are să fie mâncarea viermilor, murdărie și putoare. În al doilea rând gândește la sufletul tău, care este plin de neștiință și neputință, plin de prostie și răutate, luptat de nenumărați dușmani văzuți și nevăzuți, primejduit să cadă în mulțime de ispite, atras în jos de atâtea patimi dezordonate și întunecate, atârnat deasupra prăpastiei tuturor păcatelor și tuturor pedepselor, în care ai cădea, dacă Dumnezeu, pe Care L-ai jignit cu păcatele, nu te-ar ține cu Harul Său. Nu trece cu vederea, în al treilea rând, și înclinarea ta cea rea, care a preschimbat atât simțurile trupesti cât și puterile sufletești în unelte ale păcatului. Și n-ai făcut altceva decât să te strici cu cele rele și să te ucizi pe tine însuși: **“stricării tale, Israele, cine va ajuta?”** (Osie 13,9). Iar dacă cele spuse nu-s deajuns să te facă să-ți înțelegi nemernicia și puțină însemnatate, socotește cine ești tu față de toți oamenii care se află acum în lume? Ce ești tu față de atâția oameni, care se vor mai naște până la sfârșitul lumii? Cine ești tu față de toți îngerii din cer? Cine poate să te afle sau să te deosebească într-o așa mare mulțime? Sau ce se va cunoaște din acea nenumărată mulțime dacă ai lipsi tu din ea? Desigur, ar lipsi doar o fărâma, cine ești tu față de toate făpturile, pe care poate să le facă Dumnezeu cu nemărginita Sa atotputernicie, sau ce ar lipsi din ele dacă n-ai fi tu? Neîndoios că nimic. Cu toate acestea, mulțimea făpturilor față de Dumnezeu este neînchipuit mai mică decât un fir de nisip purtat în toată lumea, după cum spune Isaia: **“Toate poparele sunt ca o nimica și întru nimic se socotesc” și iarăși: “și pământul ca o nimica l-a făcut”** (40,17 și 23).

Deci tu, care ești mai puțin decât o clipită a dăinuirii și care ai puținul ce-l ai între toate făpturile, îl ai numai prin Harul lui Dumnezeu, tu ai îndrăznit să te împotrivești voiei Lui sfinte, ca să trăiești după poftele tale. Tu, care cu propria ta putere, nu poți ridica de la pământ nici un fir de pleavă, ai vrut să lupți

împotriva lui Dumnezeu cel Atotputernic. Tu care nu demult erai un nimic, ai mâniat pe Dumnezeul cel veșnic, care era, este și va fi totdeauna. Tu care ai nevoie până și de suflarea gurii tale, ai pornit cu război împotriva stăpânului lumii întregi. Tu care ești întreg un lucru al milei dumnezeiești, te-ai lepădat și îndepărtat de prietenia Celui prea înalt. Cu adevărat, frate, **“spăimântatu-s-a de acestea cerul și s-a înfricoșat foarte mult”** (Ieremia 2,12).

Acum, te rog să-mi spui, așa se poartă cu un Dumnezeu atotputernic și bun o făptură nenorocită, căreia El i-a făcut atât de mult bine? Ah, frate, cum ai îndrăznit să faci un rău așa de mare? După cum zice proorocul Ieremia: **“Iată ai făcut relele acestea și le-ai putut face”** (3,5). Sau ce te-a împins ca să-l faci? Oare vreo mare nevoie? Oare pentru vreun câștig mare? Nu! Ci pentru lucruri de nimic, pentru lucruri netrebnice și josnice, care nici nu se mai află în lume, ci s-au pierdut și s-au nimicit ca prima rouă, cum zice Iov: **“Ca o ceață de rouă s-au văzut nevăzute”** (24,20). Cu toate acestea, tu ai ales noroiul cel murdar, în locul acelei nemărginite desăvârșiri, care este Dumnezeu. Dar oare ce ziceam? Și cum mai plâneau îngerii pentru ceea ce ai făcut: **“vor trimite sol amar plângând”** (Is. 23,7) și cât de mult se bucură diavolul și toți dracii când știu că te-ai făcut tovarășul lor de răutate! După cum spune Iov: **“Și s-a făcut bucurie celor cu patru picioare, în iad”** (40,20)(11). Ce noian așa de adânc se va găsi, ca să fie potrivit cu nimicnicia ta?

Până când, frate, până când va rătăci diavolul sufletul tău? Și te va cufunda în păcat? După spusa lui Isaia: **“Inima mea se înșală și nelegiuirea mă afundă”** (21,4). Vino-ți în fire și vezi cât de jos ai căzut, prin păcatele pe care le-ai făcut. Fugi de ele și niciodată să nu încetezi a le urî și a le disprețui, precum îți poruncește Dumnezeu: **“vă veți aduce aminte de căile voastre cele rele și de iscodirile cele ce nu erau bune și nu vă vor mai plăcea fărădelegile voastre”** (Iez. 36,31). Mărturisește în fața lui Dumnezeu că ești vrednic de mii de pedepse și hotărăște-te ca mai bine să mori de o mie de ori decât să te reîntorci la păcat. Roagă fierbinte pe Domnul, care cu propriul său sânge a omorât păcatul, să nu se mai îndepărteze din inima ta, odată ce l-ai primit în ea, ca să nu o faci iarăși peștera tâlharilor, din casă a lui Dumnezeu și templu al rugăciunii. **“Casa mea casă de rugăciune se va chema, iar voi ați făcut-o peștera tâlharilor”** (Luca 19,46).

C.

Ia aminte, frate, la marea jignire pe care o aduci lui Dumnezeu, când faci un păcat de moarte, pentru că și aceasta este o grozavă ocară, o disprețuire peste măsură a lui Dumnezeu și un semn de mare împietrire a inimii. E un nemăsurat dispreț, pentru că atunci când păcătuiești lași pe Dumnezeu, care-ți poruncește să nu păcătuiești, și alegi mai degrabă voia și pofta ta cea rea, ca și cum l-ai zice: fugi de la mine, nu vreau să știu de legea și de poruncile tale, după cum spune Iov: **“zice Domnului: stai departe de mine, nu vreau să știu de căile tale”** (21,14), ascultând mai degrabă de înșelătorul tău, numai să-ți împlinești pofta cea rea. Și cu toate că Dumnezeu ți-a poruncit cu toată stăpânirea Sa să nu păcătuiești, cu toate că te-a și amenințat cu atotputernicia Sa că te va pedepsi, cu toate că te-a chemat la gustarea împărăției Sale cu toată bunătatea Sa; cu toate acestea, tu ai disprețuit totul și ai hotărât că este mai bine să faci voia ta, decât să ascuți porunca înaltei slave a lui Dumnezeu, precum însuși se plânge și zice prin Iezechil: **“și m-ai lepădat din trupul tău”** (23,35).

Păcatul tău de moarte este și o mare împotrivire față de Dumnezeu, pentru că țintește de-a dreptul să facă pe Dumnezeu să se îngreșeze oarecum, să tulbure acea nemărginită pace și fericire, să miște în mânie marea Lui blândețe și dragoste și să strice, dacă ar fi cu puțință, stima și ființa Lui. Pentru că după cum virtutea are putere și bunătate, încât dacă Dumnezeu nu și-ar avea din fire bunătățile Sale, numai ea ar putea să i le dea, tot așa și păcatul de moarte, care este cu totul potrivnic virtuții, are atâta împietrire și răutate, încât dacă ar fi cu puțință ca Dumnezeu să-și piardă bunurile pe care le are, numai el i le-ar putea pierde (12): De aceea, Dumnezeu muștră în multe locuri, prin gura proorocului Ieremia, o astfel de împietrire în care se aflau și iudeii necredincioși: **“Și-au împietrit cerbicia ca să nu mai asculte de poruncile mele”** (Ier. 19,15; 7,25; 17,23).

Socotește acum, păcătosule, ce ai făcut când ai păcătuit? Ai făcut lui Dumnezeu tot răul pe care-l poate face o făptură; adică nu L-ai ascultat, L-ai disprețuit, te-ai împietrit la inimă și L-ai împins la mânie. Iar pe tine însuși te nimicești singur prin păcatul tău, deși și El, pentru nespusa Lui desăvârșire n-a stat deoparte, la această stricăciune a ta. Dar, tu ai dus acest război înfricoșat, ajungând ca Dumnezeu să te urască pe vecie. Deci dacă Dumnezeu se îngreșază și urăște păcatul tău - căci dacă nu l-ar urî n-ar mai fi Dumnezeu -, pentru ce tu

nu-l urăști și nu fugi de el? Pentru ce-ți socotești păcatul un rău neînsemnat și nu te temi de el ca de cel mai mare vrăjmaș? De ce nu fugi ca de foc de relele petrecerii și de pricinile care te fac să cazi din nou în păcat? Nu știi oare că cine iubește primejdia, acela va cădea într-însa; după cum zice Sirah: **“cine iubește primejdia va cădea într-însa”** (3,26).

Vino-ți deci în fire, fratele meu prea iubit! Umilește-te adânc din pricina păcatelor tale, dorește să verși o mare de lacrimi, ca să plângi cum se cuvine, războiul dus împotriva lui Dumnezeu. Cere-I de mii de ori să-ți dea pocăință și iertare și roagă-L ca mai bine să-ți curme viața decât să-ți îngăduie să mai cazi în păcate de moarte, să-ți împietrești inima sau să mai disprețuiești vreodată măreția lui Dumnezeu. Pentru că **“cei ce disprețuiesc pe Domnul vor pieri”** (Prov. 13, 16), și cei ce-și învârtosează inimile înaintea Lui vor fi nimiciți, căci **“cine s-a învârtoșat la inimă față de El și a fost răbdat”**? (Iov 9,4).

MEDITAȚIA a V-a

Despre pedepsele care s-au dat pentru păcat:

- A. - Îngerilor
- B. - Lui Adam
- C. - Lui Hristos.

A.

După cum corpurile se pot măsura după umbra lor, tot așa și după pedeapsa dată pentru păcat se poate măsura răutatea lui, pentru că pedeapsa este ca o umbră a păcatului, încât după ea se poate înțelege cât de mic sau cât de mare este păcatul. Acum măsoară cea dintâi pedeapsă care s-a dat luceafărului căzut și tovarășilor lui, diavolilor. Cugetă cu atenție, ce stare aveau demonii înainte de păcătuire și ce stare după ce au păcătuit. Dumnezeu i-a creat în cer ca pe pârga dumnezeieștilor sale lucruri, plini de înțelepciune, înzestrați cu toate harurile firii nemateriale, pregătiți să primească după voie darurile suprafirești

ale harului dumnezeiesc, duhuri curate, îmbogățite cu minte, desăvârșite cu mare putere, strălucitori de nespusă frumusețe, împodobiți cu toate virtuțile și bunătățile, ca să fie deapururi, fericiți, după cum spune Dumnezeu prin Iezechiel, despre chipul Domnului Tirului - după tâlcuirea Fericitului Augustin: **“Tu, pecetea semănării și cununa frumuseții, te-ai născut în desfătarea Raiului lui Dumnezeu, te-ai îmbrăcat în toate pietrele scumpe... din ziua în care ai fost creat, te-am pus peste muntele cel sfânt al lui Dumnezeu. Fosta-i în mijlocul pietrelor celor de foc, fosta-i fără prihană în zilele tale, din ziua în care ai fost creat până ce s-a încuibat în tine nelegiuirea”** (Iezec. 28,12-15)(13).

Dar cum au răsplătit Făcătorului lor, îngerii care primiseră așa de mari binefaceri? O mulțime din ei, nevoind să se supună lui Dumnezeu, au căzut, întrebuițând împotriva voinței dumnezeiești libertatea și puterea de a-L sluji cu grijă.

Socotește, dar, ce mare rău este abaterea din calea către ținta cea înaltă și păcătuirea față de Dumnezeu. Pentru că Dumnezeu nerăbdând nerecunoștiința și nesupunerea diavolilor, i-a aruncat pe toți în adânc: **“Pe îngerii care nu și-au păzit vrednicia, ci și-au părăsit locașurile lor, îi ține în legături veșnice, în întuneric, pentru judecata din ziua cea mare”** (Iuda 1,6). Această pedeapsă, pe care ei și-au atras-o asuprași e de trei ori înfricoșată, căci: 1). - a urmat de îndată: 2). - a fost generală; 3). - a fost deplină. A urmat de îndată ce și-a pus în mintea lor un cuget semeț, fără să le dea vreme de pocăință și i-a lăsat să cadă din cer în focul cel veșnic cu o mai mare repeziciune decât a fulgerului, după cum zice Domnul: **“văzut-am pe satana, ca un fulger, din cer căzând”** (Luca 10,18). A fost generală, pentru că n-a cruțat pe nici unul din marea mulțime care erau. Dacă ar fi pedepsit numai pe Lucifer, sau numai a zecea parte din marea armată a duhurilor celor înalte, cum e obiceiul să se facă cu ostașii răzvrătiți, fără îndoială că pedeapsa celor puțini ar fi fost o mărturie a dreptății, îndeajuns ca să vâre spaime în toți oamenii care păcătuiesc împotriva lui Dumnezeu. Deci, socotește, iubitule, ce fel de dreptate este răzbunarea aceasta a lui Dumnezeu asupra tuturor îngerilor răi, fără să țină seamă nici de vrednicie, nici de înțelepciunea, nici de numărul lor mare, nici de bunurile și proslăvirile ce i le-ar fi adus dacă i-ar fi slujit, nici de nemărginitele răutăți pe care ei aveau să le pricinuiască oamenilor, rămânând lepădați! Pedeapsa a fost

deplină, pentru că demonii și-au pierdut toate darurile suprafirești pe care le aveau și puteau să le primească și au căzut într-o ticăloșie nemărginită fără nădejde de a se mai izbăvi vreodată dintr-însa (14).

Socotește, dar, de aici, cât de mult urăște Dumnezeu păcatul. Pentru că îndată ce a văzut întinate de necurăția păcatului pe cele mai alese din făpturile mâinilor Sale, în loc să le curățească, le-a aruncat pe toate în focul cel veșnic, fără nădejde de scăpare. Cine poate să nu se teamă de acest nemitarnic judecător? Cine ar vrea să și-L aibă ca vrăjmaș? Cine ar avea îndrăzneala să-L mai supere? După cum și proorocul Ieremia zice: **“Cine nu se va teme de Tine, împărate al neamurilor? Pentru că Ție Ți se cuvine cinstea”** (Ierem. 10.7). Pune acum față-n-față păcatele tale cu păcatele acelor diavoli nenorociți, și uimește-te cum se poartă Dumnezeu cu tine. Diavolii au păcătuțit numai o singură dată iar tu de atâtea ori și de atâtea ori; ei au păcătuțit numai cu gândul, iar tu ai păcătuțit și cu gândul și cu cuvântul și cu fapta! Aceia păcătuind nu s-au supus la fapte mai prejos decât ei, iar tu păcătuind te înjosești mai mult decât ființele cele lipsite de judecată; aceia n-au primit vreodată harul de a se ridica, pe când tu, după ce ai primit acest har, de multe ori l-ai întrebuințat rău; aceia n-au disprețuit prea scumpul sânge al lui Hristos, pentru că nu s-a vărsat pentru dânșii, iar tu l-ai călcat în picioare de atâtea ori. Și cu toate acestea, lor nu li s-a dat nici o clipă de răgaz ca să se pocăiască, iar ție ți s-a dat atâția și atâția ani. Ba însuși Stăpânul, care pentru ei a fost neînduplecat, pentru tine nu numai că a murit, ci este și cel dintâi care te chiamă la pocăință și vrea să-ți dorească iertarea păcatelor. El este primul care-ți cere pacea, strigându-ți cu sfântul autor al Apocalipsei să-ți deschizi ușa inimii ca să intre înlăuntru să te îmbogățească cu harurile Sale și să te facă fiu și moștenitor al împărăției Lui. **“Iată stau la ușă și bat; dacă cineva va auzi glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el și voi prânzi cu dânsul și el cu Mine”** (Apoc. 3.20). O, nespūsă bunătate a lui Dumnezeu! Și tu, frate, ai atâta îndrăzneală ca să te retragi înapoi și să întorci armele împotriva unui tată așa de iubitor? A unui așa de mare binefăcător? Și a unui prieten așa de bun! O, neam nerecunoscător al oamenilor! Curățește-te, deci, de mii de ori, iubituțe, de păcate; făgăduiește să le ispășești în tot chipul. Mărturisește că nu ești vrednic să-ți ridici ochii la cer, ca vameșul, și să întâlnești fața Tatălui ceresc. Cutemură-te, nu numai de făptuirea ci și de numele păcatului, ba chiar și de simplul gând la păcat și zi și tu ca Iov: **“Frica**

m-a întâmpinat și cutremurul și oasele mele, tare le-a clătinat” (Iov 4,14). Pentru că și singur gândul la păcat este urât lui Dumnezeu, precum spune scriitorul proverbelor: **“Urâciune este înaintea Domnului gândul nedrept”** (Prov. 15,27). Roagă fierbinte pe stăpânul, care s-a arătat față de tine ca Dumnezeu milor și nu Dumnezeu al răzbunării, să-ți dea putere să răspunzi la chemarea Sa cu faptele unei adevărate pocăințe și să-ți întărească în inimă neschimbata făgăduința făcută, ca să nu-l mai mânii cu nici un păcat, zicând cu David: **“Întărește, Dumnezeule, ceea ce s-a hotărât de noi”** (Ps. 67,28).

B.

Ia aminte la nespūsă răutate a păcatului, ținând seama de păcatul lui Adam și cercetează cu atenție și aici trei lucruri: 1). Binele primit de Adam de la Dumnezeu; 2) Răul cu care a răspuns la acest bine și 3) Pedepsa pe care a suferit-o. Adam a fost creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu și a fost pus în mijlocul Raiului pământesc, îmbogățit cu toate darurile, împodobit cu toate virtuțile, în afară de orice suferință, stăpân al tuturor făpturilor pământești, liber de moarte, liber de orice nenorocire. Din mijlocul atâtor desfătări, mai târziu avea să treacă în cer, ca să fie veșnic și deplin fericit (15). Dar el cum s-a arătat recunoscător pentru niște daruri așa de mari? S-a arătat necredincios față de Dumnezeu și s-a încrezut mai mult în cuvintele diavolului, împotriva poruncii lui Dumnezeu. A ascultat mai mult de soția sa Eva decât de Creatorul său. S-a semețit împotriva lui Dumnezeu, a nesocotit porunca Lui, a mâncat din pomul oprit al Cunoștiinței și pentru o plăcere așa de mică, a pierdut nenorocitul prietenia lui Dumnezeu. Îndată ce păcatul a venit în lume, după el a năvălit toată mulțimea răutăților; pentru că toate relele, lipsa totală a dreptății și a virtuții, stricăciunea firii și împotrivirea la toate virtuțile și înclinarea spre toate răutățile și suferințele și războaiele și ciurma și cutremurele și cataclismele și la urmă moartea și închiderea în iad a atâtor prunci nevinovați și pedeapsa atâtor și atâtor suflete de păcătoși. Toate acestea au urmat după neascultarea lui Adam, așa de multe ramuri au odrăslit din rădăcina amară și otrăvită a păcatului. Și cu toate că Adam, vreme de 930 de ani a făcut pocăință aspră, pentru care Dumnezeu i-a și iertat păcatul, după cum spune înțelepciunea lui Solomon: **“Aceasta, pe părintele lumii, cel dintâi plămuit, l-a păzit și l-a scos din căderea sa”** (Înt. Sol. 10,1)(16).

Cu toate acestea, otrava păcatului, care a otrăvit rădăcina, adică pe Adam, otrăvește pe urmă și toate vlăstarele, adică pe urmașii lui. Și dacă lumea aceasta ar fi veșnică, fără îndoială, veșnic va fi otrăvit. Oare, toate cele spuse, nu sunt deajuns, frate, ca să te faci să atingi ca și cu mâna și să simți cât de mare rău este păcatul și neascultarea de Dumnezeu? Cum este cu puțință ca prin credință să crezi acestea toate și totuși să nu te cutremuri, ci să te întorci iarăși la păcat?

De aici - adică din comparația ta cu păcatul și pedeapsa lui Adam - poți să-ți cunoști și tu, iubitul meu păcătos, răutatea. Pentru că păcatul strămoșesc față de al tău a fost ușor, întrucât pe dânsul l-a pizmuț diavolul: **"prin pizma diavolului a intrat moartea în lume"** (Înt. Sol. 2,24); pentru că păcatul lui a fost unul: a păcătuit și nu a ascultat de Dumnezeu, înainte de a vedea pe Dumnezeu murind ca să-i răscumpere păcatul. De aceea, frate, este drept ca tu să fi pedepsit mai mult decât Adam, pentru că îl întreci și cu felul păcatului și cu numărul păcatelor și după timp. Căci tu, după ce ai căpătat de mii de ori iertare pentru păcate, iarăși te-ai întors la ele și văzând pedeapsa primită de Adam și toți urmașii lui pentru păcatele lor, nu te-ai înțeleptit cum se cade precum spune Solomon: **"Rane lovind pe făcătorul de rău, cel nepriceput mai înțelept se va face"** (Prov. 19,25), ci iarăși ai întristat pe Făcătorul tău, fără să-ți vii apoi în simțire și să nu faci pocăință adevărată (17), nici nu te-ai grijit de păcate, cum zice David: **"îmi voi aduce aminte de păcatul meu"** (Ps. 37,19) ci ai stat nepăsător, ca și cum n-ar fi fost păcatele tale ci ale altuia.

Dar oare când ai să-ți deschizi ochii, frate, ca să vezi folosul sufletului tău? Când ai să-ți vii în simțiri? Fă aceasta chiar în acest ceas, chiar în clipa aceasta. Vino-ți în simțiri, iubitule! Pentru că scris este: **"nu zăbovi a te întoarce la Domnul și nu lăsa zi după zi"** (Sirah 5,7). Și Marele Vasile zice: **"mulți fac planuri, dar a doua zi nu-și mai aduc aminte de ele"** și iarăși: **"Cel ce are în puterea sa tămăduirea răului, de bunăvoie amână"**. Deci, chiar acum, urăște păcatul mai mult decât orice alt rău și hotărăște-te să-ți plătești datoria ce o ai față de Dumnezeu. Hotărăște-te că aceeași râvnă și grijă, care ai avut-o pentru păcat, s-o ai pentru virtute și pentru slujirea lui Dumnezeu, la picioarele căruia căzând ca un ticălos și osândit, să-I mulțumești pentru nemăsurata Lui bunătate și îndelungă răbdare pe care ți-a arătat-o atâta vreme și cu rugăciune fierbinte cere-I să te întărească să legi cu El o

prietenie, care să nu se rupă niciodată, în veci, după cum este scris: **"cu Dumnezeu am legat prietenie"** (Înv. 7,15).

C.

Ia aminte la pedeapsa pe care a suferit-o Iisus Hristos, după dreptatea dumnezeiască pentru păcat. Față de aceasta, orice altă pedeapsă dată pentru păcat, fie în cer, fie pe pământ sau în iad, aproape că nu-i nimic. Ca să înțelegi bine acest lucru, socotește cu băgare de seamă: persoane care suferă, chinurile care le suferă și păcatul pentru care suferă nu este al lui Hristos, pentru că El singur este fără de vină: **"Păcat n-a făcut, nici nu s-a aflat înșelăciune în gura lui"** (Is. 53,9), ci este al nostru, și El făcându-se chezaș pentru păcat, suferă și se chinuiește pentru noi: **"Aceste păcate ale noastre le poartă și pentru noi suferă"** (Is. 53,4). Chinurile pe care le suferă sunt o mare de durere și suferință, nu numai trupească de la vrăjmașii Săi, ci și lăuntrice, din dragostea Lui pentru noi. Și nu numai dureri neauzite, ci și ocări și batjocuri, pe are nu le-a îndurat alt om și nici nu s-a mai văzut vreodată pe pământ. **"Toți cei ce treceți pe cale întoarce-ți privirile și vedeți dacă este suferință ca suferința Mea"** (Plâng. Ierem. 1,13). Persoana care suferă este de o așa de însemnată măiestrie - adică Dumnezeu și om în același timp - încât o singură rană cât de ușoară în prea sfântul său trup, trebuie socotită ca cea mai grozavă pedeapsă, mai grozavă decât toate durerile celor osândiți la un loc, decât toate relele suferite de făpturi. Și cu toate că stăpânul tuturor se smerește pentru oameni și rugându-se Părintelui ceresc, arată slăbiciunea trupului Său, ca să sufere o moarte așa de cruntă și plină de necinste, zicând: **"să treacă de la mine paharul acesta"** (Matei 26,39), cu toate acestea ia hotărârea să moară. Și cu toate că o singură picătură a prea curatului Său sânge era cea mai deplină ispășire pentru păcatele noastre, El s-a hotărât să-L verse tot pentru împlinirea dreptății dumnezeiești și ceea ce s-ar fi putut face cu o singură lacrimă a Sa, El s-a hotărât s-o facă cu un noian de lacrimi.

Dacă ura pe care o arată Dumnezeu față de păcat și asprimea cu care îl pedepsește în preasfânta omenire a Fiului său nu sunt îndeajuns să ne facă să înțelegem nespusa răutate a păcatului, atunci ne lipsește sau mintea sau credința. Văzând tu, frate, nemărginita înțelepciune a lui Dumnezeu că socotește păcatul un așa de mare rău încât să piardă o viață dumnezeiască cu un noian de

chinuri și ocări, cum este cu puțință să vezi ce mare rău este păcatul și totuși să vrei să-l mai faci? Înfricoșază-te, frate, înfricoșază-te de robia în care te afli și cum nu ți-ai dat seama de grozăvia păcatului, pentru a cărui tămăduire a fost nevoie să se reverse sânge dumnezeiesc. Apoi cunoaște cu câtă râvnă și căldură trebuie să ispășești ocara ce o aduci lui Dumnezeu prin păcatele tale. Rușinează-te cât de mult te-ai grijit de dușmanul slavei lui Dumnezeu, adică de trupul tău. Afierosește-ți de acum inima lui Iisus Hristos și prea sfintei Sale Maici, și roagă-L fierbinte să nu te mai părăsească niciodată, ca să nu mai dai înapoi și să mai cazi în aceeași spăimântătoare urâciune, adică în păcat. **“Să nu-mi vie mie piciorul mândriei și mâna păcătosului să nu mă clătească”** (Ps. 53,18). Iar dacă vreodată diavolul și înclinarea trupului te vor împinge să săvârșești vreun păcat trupesc, împotriva legii lui Dumnezeu, tu cu stăruință stai împotriva și zi: Eu sunt răscumpărat cu prea scump sângele lui Hristos, sunt rob și slujitor al lui Iisus Hristos și de aceea nu îngădui nici ochilor, nici mâinilor, nici picioarelor, nici simțurilor și nici mădurelor trupului meu să fie întrebuințate pentru vreun păcat, ci să fie toate ale Aceluia ce le-a răscumpărat și nu ale mele: **“nu sunteți ai voștri, căci ați fost cumpărați cu preț”** (I Cor. 6,19-20).

MEDITAȚIA a VI-a

- A. - Despre numărul păcatelor omului
- B. - Despre greutatea lor
- C. - Despre nerecunoștința pe care o arată omul păcătos binefacerilor lui Dumnezeu.

A.

Ia aminte la moartea și la înfricoșatul număr al păcatelor tale, din care partea cea mai mică este cea de câte-ți amintești, iar partea cea mai mare a celor uitate, pentru că după spusa Psalmistului: **“Păcatele cine le va pricepe”** (Ps. 18,13) și după Ecclesiast: **“Ce lipsește nu se va putea număra”** (1,15). De aceea, pentru ca să-ți amintești de câteva din ele, - și încă nu destul de limpede, adu-ți aminte de toate locurile pe unde ți-ai petrecut viața, de toate

mijloacele de care te-ai folosit, de toate cinstirile de care te-ai bucurat, de toate vârstele și de toți anii pe care i-ai trăit și de toți oamenii cu care ai avut vreo legătură și atunci vei vedea cât de mare este lanțul păcatelor tale. Pentru că sfârșitul unui păcat a fost începutul altuia, așa fel că nici o parte din viața ta nu a rămas nemurdărită de păcate. Toate simțurile ți le-ai făcut porți, prin care moartea intră în fiecare ceas în sufletul tău, după cum spune prorocul Ieremia: **“și s-a suît moartea prin fereastră”** (Ier.9,20). Toate puterile lăuntrice ale sufletului le-ai întrebuințat ca pe niște unelte ale păcatelor, ale tuturor păcatelor pe care puteai să le faci în starea în care te aflai, încât numai pe acela nu l-ai făcut pe care nu s-a putut sau nu s-a ivit prilejul ca să-l faci. Tot răul care l-ai putut, l-ai făcut; **“cine este care a putut călca porunca și n-a călcat-o?”** (Sirah 31,11). Și pe deasupra, întreaga voie, care ți s-a dat ca să râvnești cu ea spre Dumnezeu, tu ai întrebuințat-o, vai! dorind și îmbrățișând toate lucrurile netrebnice și fără rost și întorcându-ți fața de la Dumnezeu, cel prea vrednic de dorit. Și aceasta ai făcut-o cu atâta ușurință încât nu te-ai supus pe deplin nici legii firești, nici celei dumnezeiești.

De aceea, frate, trebuie să mărturisești că înaintea lui Dumnezeu sufletul tău ca trupul lui Iov, tot plin de bube, tot putred, ca un buboi urât, plin de viermi: **“și au lovit pe Iov cu bubă rea de la picioare până la cap”** (Iov 2,7). Fiindcă un păcat, chiar dacă poate fi iertat, când stăpânește pe om îl face vrednic de moarte, tu te-ai făcut de atâtea ori vrednic de moarte pentru păcatele ce te-au stăpânit și dacă un singur păcat de moarte este vrednic de iad, tu, frate, de câte ori oare ai fost vrednic să fi afundat în iad din pricina păcatelor tale de moarte? Cu toate acestea nu poți tăgădui că îndurarea pe care ți-a arătat-o Dumnezeu a fost mare și încă prea mare, deoarece nu numai că - fiind împovărat de păcate - te-a răbdat atâta vreme, ci ți-a dăruit și nenumărate binefaceri. Acum, frate, până când ai de gând să înșeli în așa chip îndurarea dumnezeiască și să rămâi biruit de ea pentru multele bunătăți pe care ți le-a dăruit și ți le dă? De aceea afierosește-te și, mărturisește-ți răutatea și urăște-o cât poți mai mult. Cere cu smerenie de la Dumnezeu o iertare pe măsura covârșitoarelor tale păcate pe care le-ai făcut, făgăduind de acum să-L iubești cu atât mai multă căldură, cu cât mai cu semeție L-ai întristat; și ai încredere că El, ca un mult milostiv te va ajuta și te va întări cu Harul Său, ca să nu mai cazi iarăși în păcatele săvârșite: **“Doamne și stăpânul vieții mele, să nu mă**

părăsești în sfatul lor și să nu mă lași să cad între ei” (Sirah 23,1).

B.

Socotește-ți apoi greutatea păcatelor. Pentru că orice păcat, pe care tu îl socotești că se poate ierta este cel mai rău și cea mai mare nenorocire din lume; iar fiecare păcat de moarte, care este un rău față de Dumnezeu, întrece nespuse de mult toate relele față de fapte. Fiindcă ocările și batjocurile pe care le-ar face cineva tuturor fapturilor prezente, trecute sau viitoare, prin faptul că privesc totdeauna numai faptele, nu se pot asemăna cu păcatul de moarte, prin care păcătosul ocărăște și disprețuiește nemărginita desăvârșire a lui Dumnezeu. De aceea vinovăția cu care se îndatorează omul printr-un singur păcat de moarte este așa de multă și așa de mare încât facerile de bine ale sfinților, toată sfințenia îngerilor, toate ajutoarele Prea Sfintei Fecioare, înmulțite de mii de ori, nu pot s-o plătească și nici nu se poate cumpăni cu altceva greutatea unui păcat de moarte în cântarul dreptății dumnezeiești decât numai Crucea și Sângele Mântuitorului. De aceea păcatul este culmea tuturor răutăților, este singurul rău, este adevăratul rău și toate celelalte pe care noi obișnuim a le numi rele, puse alături de păcat - adevăratul rău, sunt deabia umbra răului (18).

Astfel, dacă ar fi cu putință să punem alături toate pedepsele iadului cu un păcat de moarte, ar fi mai puțin nenorocit cel care ar fi pedepsit cu acelea, decât cel care săvârșește păcatul de moarte, precum grăiește Duhul Sfânt prin Sirah: **“mai de folos este iadul decât păcatul de moarte”** (28,23). Așa de mare este greutatea unei nelegiuiri înaintea lui Dumnezeu! Cine îndrăznește să facă o astfel de nelegiuire, fără-ndoială că are inima împietrită, este o ființă cu totul fără de minte sau mai bine-zis este asemenea unui nebun nesimțitor. Pentru că păcătuiește cu așa de mare îndrăzneală și lipsă de frică de Dumnezeu ca și cum ar fi jignit nu pe Dumnezeul cel adevărat și viu, ci pe unul mincinos și închipuit. Dar ce spun eu, creștinul care păcătuiește și jignește pe Dumnezeu cu atâta îndrăzneală, face un lucru pe care n-au îndrăznit să-l facă nici elinii închinători de idoli față de zeii lor mincinoși de lemn și de piatră, după cum însăși Dumnezeu spune despre aceasta: **“Duceți-vă în insulele Hitim (adică la închinătorii la idoli) și vedeți dacă au făcut unele ca acestea”** (Ierem. 2,10).

Deci, ce altceva se cuvine, frate, să faci, decât să plângi toată viața cu

lacrimi amare, pentru o astfel de cutezanță și împietrire, pe care ai arătat-o față de Dumnezeu, păcătuiind. Ce altceva se cade să faci decât să-ți dorești o suferință mai grea decât toate pedepsele (19), pentru ca să răsplătești cinstea și nemărginita măreție a lui Dumnezeu, pe care așa de tare L-ai disprețuit? Cere deci de la Domnul, din toată inima, să-ți dăruiască acea suferință, pentru că tu, după însuși cuvântul Său, nu poți să te pocăiești cum se cuvine, fără ajutorul Harului dumnezeiesc, de care te-ai arătat așa de nevrednic. Roagă cu căldură pe Domnul să se îndure de tine și precum de atâtea ori S-a arătat răbdător și ți-a îndurat păcatele, în același chip și acum să-ți arate bunătatea și atotputernicia ca să ți le ierte pe toate cu mare mila Sa și să nu-ți mai amintească de ele, precum Însuși făgăduiește: **“Eu sunt Cel ce șterg fărădelegile tale și păcatele tale nu le voi mai pomeni”** (Is. 43,25)

C.

Ia aminte la nerecunoștiința, care o arăți față de Dumnezeu prin păcatele tale și cum răsplătești binefacerile cele mari, pe care le primești de la El. Adu-ți aminte cu grijă de mulțimea și prisosința bunurilor pe care ți le-a dat Dumnezeu, atât de cele de obște pe care le dă tuturor, cât și de cele în parte, pe care ți le-a dăruit numai ție și te-a bineplăcut tuturor celorlalte fapte. Vezi-ți bine nevrednicia cea mare de a te împărtăși din așa de mari binefaceri, cercetază nemărginita măreție a lui Dumnezeu, Binefăcătorul tău, al cărui fiecare mic dar este cea mai înaltă cinstire. Cercetează, de asemeni, și nespuse dragoste pe care ți-a arătat-o alegându-te din veac, ca să-ți facă atâta bine, pentru care ești dator să zici și tu din tot sufletul acele cuvinte de mulțumire a lui David: **“Cine sunt eu, Doamne, Dumnezeule! Și ce este casa Tatălui meu, că m-ai iubit până în veac?”** (I Paralip. 17,16). Și iarăși: **“Ce voi răsplăti Domnului pentru toate câte mi-a dat mie?”** (Ps. 105,3). Mai socotește și aceasta că dacă pentru tine a voit Dumnezeu să se coboare din cer pe pământ, să se facă om sărac, să se smerească, să sufere și să moară, ce vor zice de aceasta îngerii? Ce vor zice oamenii văzându-te atât de nerecunoscător față de El? Cu toată slava ta nu te poți răsplăti! Pentru că a și suferit și a murit pentru tine, cu atâta dragoste, ca și cum numai tu singur ai fi fost pe lume, ca să ai folos și să dobândești mântuirea prin moartea Lui.

Văzându-te, frate, înconjurat de atâtea binefaceri ale lui Dumnezeu, nu se

cuvenea oare ca nu numai să nu-L jignești și să nu păcătuiești, ci nici măcar să nu-ți treacă aceasta prin minte? Nu se cuvenea să spui și cu înțeleptul Iosif: **“Cum voi face răul acesta și voi păcătui înaintea lui Dumnezeu?”** (Facere 39,9). Cum este cu putință să întristez eu așa de tare pe marele meu binefacător? Pe Dumnezeu meu cel prea dulce, pe prea iubitul meu Părinte? Cu toate acestea, tu nu numai că ai voit și te-ai gândit să-L superi - după ce ai primit de la El atâtea binefaceri, ci chiar în timpul când El cu mână largă îți dăruia tu îl jigneai. Ba și mai mult: chiar darurile primite, tu le-ai preschimbat în arme ca să lupți împotriva Lui! O, lucru înfricoșat! Dumnezeu să te creeze din nimic și tu să-L diprețuiești pentru nimic! Dumnezeu să te aleagă în chip deosebit și tu să-L prețuiești mai puțin decât pe propriul tău trup, care este un putregai! Dumnezeu să moară pentru ca să-ți dea viață, iar tu în loc să-ți dai viața ta, să înoiești suferințele lui, Crucea lui, sulita Lui, tu îi lărgești ranele cu păcatele tale! După cum zice Pavel: **“Când ei răstignesc în sine din nou pe Fiul lui Dumnezeu și-L batjocoresc”** (Evrei. 6,6). Dumnezeu să te iubească așa de mult, iar tu - în loc să-l iubești după cuviință iubești mai mult o plăcere trecătoare, o umbră care pierde! Dumnezeu, după cuvântul Fericitului Augustin: **“de multe primejdii te-a izbăvit; când erai răătăcit, te-a povățuit pe calea cea dreaptă; când nu știai te-a învățat; când erai întristat te-a mângâiat; când erai tulburat, te-a liniștit; când erai căzut, te-a ridicat; când stăteai te-a păzit; când călătoreai te-a călăuzit; când veneai te-a primit; când dormeai, te-a străjuit; când strigai, te-a auzit”** (Rug. 21 sau 13). Și pentru toate acestea să-I răsplătești și să-L întristezi cu păcatele tale! O, nerecunoștință nemaiauzită, care - după același Sfânt Augustin este **“vânt care uscă și arde tot binele și seacă izvorul îndurării lui Dumnezeu către noi”** (Rug. 26 sau 18).

Deci, acum, păcătosule, pune alături aceste două măsuri: a lui Dumnezeu, cu binefacerile Sale, și a ta față de El prin păcatele tale și rușinează-te înaintea Lui și a îngerilor și a sfinților care-L slujesc cu atâta credință. Înnoiește-ți înaintea lor făgăduința ta de creștin de a sluji de acum numai pe Creatorul și Răscumpărătorul tău. Minunează-te cum te-au răbdut până acum îngerii și sfinții, ca și fiarele și celelalte făpturi și nu s-au ridicat împotriva ta ca să te nimicească, pentru ocara și necinstea adusă stăpânului tău, după cum este scris: **“Împreună va lupta lumea împotriva lui pentru nelegiuiri”** (Sofonie 5,20). Mărturisește că ai fost vrednic să se despice pământul sub picioarele tale și să te înghită de

viu; că te-ai făcut vrednic ca văzduhul să-ți curme răsuflarea; ca marea să te acopere cu valurile și soarele să te ardă cu razele lui; că te-ai făcut vrednic ca numai pentru tine să existe un iad cu foc mai arzător și cu diavoli mai împietriți ca să te chinuiască în veci. Dar, fiindcă Dumnezeu, din marea Sa îndurare, ți-a dat vreme de pocăință, hotărăște-te ca de acum înainte să duci o viață nouă și roagă smerit pe Dumnezeu, ca pe lângă celelalte binefaceri, să mai adauge și pe aceasta: să dea uitării, adică, nelegiuirile tale și prin Harul Său să nu te mai lase să te tăvălești în ele ca un porc, nici să te mai întorci ca un câine la vărsătura sa, după proverbul: se întâmplă cu ei ceea ce spune cuvântul: **“câinele se întoarce la vărsătura sa, iar porcul spălat la noroiul mocirlei”** (II Petru 2,22).

MEDITAȚIA a VII-a

- A. - Despre răul pe care-l cuprinde în sine păcatul
- B. - Despre răul pe care-l pricinuieste în viața aceasta
- C. - Despre răul pe care-l pricinuieste în viața viitoare.

A.

Ia aminte la răul pe care-l cuprinde în sine păcatul. După cum unul este binele suprem, Dumnezeu, pe care trebuie să-L iubim mai presus de orice și apoi trebuie să iubim și toate celelalte bunuri, tot așa unul este și răul cel mare, păcatul, pe care trebuie să-l urâm cel mai mult, și din pricina lui să urâm și toate celelalte rele. Și fiindcă nu-i cu putință să existe vreo deosebire mai mare decât cea dintre Dumnezeu și păcat, este vădit că și răul de felul acesta împotriva binelui suprem este cel mai rău. Deci dacă Dumnezeu este o nemărginită mare a desăvârșirii, păcatul dimpotrivă, este un abis de răutate fără fund; și dacă Dumnezeu este binele nespus mai înalt decât toate bunurile, păcatul este un rău nespus mai mare decât toate relele. Și dacă Dumnezeu este Ființa față de care toate făpturile sunt un nimic; neîndoios că păcatul este o urâciune, față de care toate celelalte rele nici nu se pot numi astfel. Prin urmare, păcatul este cea mai grozavă urâciune cea mai mare și mai potrivnică măreției Sale și bunătății,

decât păcatul; nici nu este cu putință să urască altceva mai mult decât păcatul, după cuvântul lui Sirah: *“Urâtă este înaintea Domnului semeția”* (10,7). Căci dacă nu L-ar urî, atunci n-ar mai fi Dumnezeu. Socotește și aceasta, că dacă ar fi cu putință ca păcatul să intre în Rai, atunci raiul n-ar mai fi rai, ci iad. Așa de amară și puternică este otrava păcatului!

După toate cele spuse, înțelege acum, iubituie, ce ai făcut tu când ai săvârșit păcatul. Ai născut o urâciune, nespus de hădă, care se împotrivesc cu totul binelui care se află în Dumnezeu, o urâciune, care este cel mai mare vrăjmaș al însușirilor Sale dumnezeiești. Iubind această grozavă urâciune, te-ai făcut oarecum, nemărginit de rău, pe cât de nemărginit de bun este Dumnezeu. Deci te-ai făcut și tu păcătos urător de Dumnezeu și urât de El ca tot păcătosul, după cum spune Duhul Sfânt prin înțeleptul Solomon: *“Urât este lui Dumnezeu cel necredincios și credința lui”* (Înt.Solomon 14,19). Cunoaște, deci, starea covârșitoarei tale nenorociri și umilește-te adânc. Mulțumește îndurării lui Dumnezeu, care-ți dă mână de ajutor ca să te elibereze de această urâciune și îmbrăcăminte cea hădă a păcatului cu care ești îmbrăcat. Dacă este trebuincioasă și propria-ți voie ca să te unești cu îndurarea lui Dumnezeu, ca astfel, prin amândouă, să ți se șteargă păcatele, apoi puneți toată voința ca să nimicești toate relele săvârșite, rugând pe Dumnezeu ca să te întărească cu harul Său, ca și tu însuși să te poți împotrivi păcatului, precum și păcatul se împotrivesc lui Dumnezeu; ca să zdrobești păcatul, după cum și el te-a zdrobit pe tine, răsplătindu-i pentru răul ce ți-a pricinuit, ca să te învrednicești de proorocească fericire: *“Fericit cel care-ți va răsplăti fericirea ta, pe care ne-ai dat-o nouă; fericit care va lua și va lovi pruncii tăi de piatră”* (Ps. 136,11).

B.

Ia aminte la răul pe care-l pricinuieste păcatul în această viață. Trei sunt treptele pe care se face mișcarea tuturor celor ce există: suprafirească, firească și împotriva firii. Cea suprafirească cuprinde toate bunurile care depășesc legile firii, dar nu le strică ci desăvârșește și înfrumusețează firea. Cea firească cuprinde bunurile, care urmează după legile firii; iar cea împotriva firii cuprinde acele rele, care sunt în afară de legile firii și care strică și vatamă firea. Păcatul, pentru că este o mișcare împotriva firii, precum îl arată dumnezeiescul Maxim,

păgubește pe nenorocitul păcătos de toate darurile și bunurile suprafirești și de cele trupești și-i lasă numai pe cele împotriva firii și stricătoare firii. Astfel păcatul: 1) strică deprinderile virtuților numite firești și teologice, adică ale credinței celei vii, ale nestrămunatei nădejdi și ale dragostei de Dumnezeu și lasă în suflet o rămășiță de credință moartă, de nădejde moartă și de dragoste moartă; 2) lipsește sufletul de harul cel îndreptător, de cel lucrător, de cel al înfierii și de cel al răbdării, pe scurt de toate nemărginitele bunuri ale harului, din care și numai unul singur este mai de preț decât toată lumea; pentru că Harul este cel mai mare dar pe care-l poate da Dumnezeu unei făpturi în această viață trecătoare.

3) Golește sufletul de toate părțile faptelor bune, pe care le făcuse mai înainte potrivit cu dragostea și înfierea primită de la Dumnezeu. Îl lipsește prin urmare, de dreptul pe care-l are de a ajunge moștenitor bunurilor și împărăției cerești a Tatălui său, după cum zice dumnezeiescul Pavel: *“iar de suntem fii, suntem și moștenitori ai lui Dumnezeu și împreună moștenitori ai lui Hristos”*.

După ce păcatul a lipsit nenorocitul suflet de toate bunurile suprafirești, îl golește și de bunurile firii, pentru că îi răpește ascutimea minții, lumina și judecata bunei cugetări, gingășia și simțirea inimii, pacea gândurilor și a cunoștinței și curățenia tuturor puterilor. Ba și pe trup îl slăbește și-i reduce simțurile și astfel umple nenorocitul suflet de patimile cele împotriva firii. Umples, adică, de întuneric și de greșeli, umple voința de învârtoșare și spaimă față de bine, umple dragostea de poftă neînfrânate și rele înclinări, trupul de necurății, simțurile de neorânduială și, pe scurt, umple sufletul, care era un templu al lui Dumnezeu *“voi sunteți biserica Dumnezeului celui viu”* (Cor.6,16) și-l face peșteră dracilor, vizuină a balaurilor, celor închipuiți după cuvintele lui Ieremia: *“voi da Ierusalimul spre înstrăinare, spre locuința balaurilor”* (Ieremia 9,11). Dar ce spun eu numai atât? Păcatul și răul, după Marele Atanasie (*Cuv. împotriva Elinilor*) n-a fost făcut de Dumnezeu, nici în Dumnezeu; n-a fost făcut din început și nici nu este ființa Lui. De aceea și păcătosul care-l săvârșește, îl săvârșește în neființă ca și pe un nimic, după care și el ajunge o neființă și un nimic. De aceea Sf.Grigorie de Nissa zice: *“El este în Existență (adică în bine), cu adevărat este”*. Iar dacă cineva a căzut din neființă, atunci nu mai este; *“ceea ce este în răutate nu are realitate nu este ceva în sine, ci doar*

lipsa binelui se face răutate” (tălmăcirea psalmilor). Iar Fericitul Augustin zice: *“nimic altceva nu este răul decât lipsa binelui; deci răul este nimic. Așadar, de câte ori te abați de la bine, te îndepărtezi de cuvântul căci El este bine, și săvârșești nimicnicia, căci fără de cuvântul nu se face nimic”.* Ce viață, deci, trăiește nefericitul păcătos? O viață chinuită și întristată, o viață tulburată, asemenea celei a lui Cain, care după ce ucisese pe fratele său, tremura cu totul și de frica cea mare i se părea că tremură și munții și se cutremură tot pământul. De aceea și locul unde locuia s-a numit Naid: *“Și a locuit în Naid”* (Fac. 4,15) după spusa lui Hrisostom (20). Ca să spun pe scurt, viața pe care o trăiește păcătosul după ce păcătuiește, nu mai merită să se numească viață ci moarte, sau mai bine-zis, început și arvună a osândeii viitoare.

Acum, un creștin, care este luminat la minte și cu credință și care cunoaște aceste rele pe care le pricinuieste păcatul, mai este cu puțință să păcătuiască? Pe unul ca acesta îl mănâncă păcatul, ar vrea să-l înghită cu totul, căci așa zice Duhul Sfânt prin gura lui Solomon: *“gura păcătoșilor va înghiți dreptatea”* (Prov. 19,18); unul ca acesta se cuvine să urască cu totul păcatul, după ce a aflat câte rele îi pricinuieste; pentru că de-l va iubi iarăși, nu are minte și credință, ci este lipsit de amândouă și vrednic de milă. Deci, și tu, frate, care până acum ai fost așa, rușinează-te de această ticăloșie și hotărăște-te ca de acum să-ți folosești cum se cuvine trupul care te-a înșelat să cazi în păcat, și fiindcă răul pe care ți l-ai pricinuit ție și lui Dumnezeu nu are leac decât numai lacrimile fierbinți, cere de la Dumnezeu două izvoare de lacrimi pentru ochi, și duh de adevărată pocăință în inimă, ca să poți plânge cu ele marile pagube ce ți le-a pricinuit păcatul și să rabzi după cuviință, în sineți, paguba adusă sufletului tău, și măreției dumnezeiești: *“Cine va da capului meu și ochilor mei izvor de lacrimi?”* (Ieremia 9,5).

C.

Ia aminte la răul pe care ți-l va pricinui păcatul viitor, care este munca cea veșnică și cercetează, iubitule, cu grijă și luare aminte ce chin de neîndurat este să ajungi cu sufletul și cu trupul într-un foc așa de rău, care are să topească nu numai munții, dealurile și celelalte stihii: pământul, apa și aerul ci și însăși stihia focului care ne slujește pe noi, care pentru acela are să ajungă ca o materie și hrană după cum se înțelege din cele spuse de Ap.Petru: *“și stihiiile aprinzându-se*

se vor strica” (II Petru 3,10). Și dacă tu suferi o clipă că se apropie de tine focul acesta, care față de cel al iadului este ca o închipuire zugrăvită a unui foc, cum vei putea să arzi în vecii vecilor într-un așa foc? Proorocul Isaia, cugetând la nespusul chin al focului celui veșnic al iadului, n-a îndrăznit nici să grăiască de el fără mare frică și uimire: *“Cine va spune vouă locul cel veșnic, cine va spune vouă că foc arde”?* (Is. 33,14). Cercetează, deasemea cu luare aminte ce însemnează a fi cu totul lipsit de Dumnezeu milă, care cu dumnezeieștile Sale desăvârșiri se îngrijește să faci fericit un suflet, pe vecie, în ceruri; și dimpotrivă, ce însemnează să afli în Dumnezeu numai răzbunare, ca să pedepsească veșnic sufletul care s-a îndepărtat de Dânsul, spre a-l face să cunoască cum este pedepsit de Dumnezeu cel atotputernic. După ce, frate, înțelegi în chip umbrit, ce lucru este osânda cea veșnică, socotește că această pedeapsă este un lucru al nedreptății dumnezeiești, adică al unei dreptăți nemărginite, care nu poate fi niciodată înșelată sau să întreacă măsura dreptății. Încât ea, ca să pună în rânduiala marea neorânduială a păcatului a nimic-o, socotește drept să pedepsească păcatul cu o atât de nemărginită pedeapsă, atât în chinuri cât și în îndurare. Iată care este dreapta judecată pe care o face Dumnezeu, pentru un singur păcat.

Acum, iubitule, e cu puțință să îndrăznești a te împotrivi unei astfel de drepte judecăți a lui Dumnezeu? Și crezi că înțelepciunea lui Dumnezeu greșeste? Deci, pentru că nu crezi că dreptatea dumnezeiască greșeste niciodată, cum de nu te înspăimânți cu totul când îndrăznești să păcătuiești, fie chiar și o singură dată? Ah, frate, nu ții seamă că judecata cea dreaptă a lui Dumnezeu, și pedeapsa cea veșnică au suferit-o atâția pentru săvârșirea unui singur păcat? Dacă săvârșirea numai o singură dată a fost de ajuns ca să aprindă un foc veșnic pentru acei nenorociți, cum vei îndrăzni să mai adaugi alte lemne, cu noile tale greșeli, în acel foc, în acea văpaie pe care ai aprins-o până acum?

Hotărăște-te, deci să te împotrivești cu multă bărbăție oricărui fel de ispită și tulburare, care-ți vine de la diavolul și hotărăște-te să jertfești de va fi nevoie, nu una, ci mii de vieți numai să nu fi biruit de păcat. Mărturisește că nu ești vrednic să-ți ridici ochii spre cerul pe care l-ai disprețuit cu păcatele. Minunează-te de marea lipsă de frică de Dumnezeu în care ți-ai petrecut viața, ca și cum pentru tine n-ar fi existat pedeapsa. Cere iertare de la Dumnezeu, pe care așa de des L-ai supărat și pe care L-ai făcut să te bată, silindu-L oarecum să aducă

asupra-ți când ai păcătuț o așa de mare osândă a muncii veșnice. Și roagă-L, întru nemărginita Sa milă, să te întărească cu harul Său, așa fel încât mai degrabă să-ți verși tot sângele decât să te întorci și să-L mai amărăști, cum L-ai amărat până acum cu păcatele: **"Amărăciunea ta s-a urcat la mine"** (Is. 37,29).

MEDITAȚIA a VIII-a

A. - Că moartea este sfârșitul a tot ce cade sub simțuri

B. - Că ea este sfârșitul a toată amăgirea

C. - Că este sfârșitul a tot timpul.

A.

Proorocul Iezechil, voind să ne descrie moartea, o numește de trei ori sfârșit: **"sfârșitul vine, acum este sfârșitul și sfârșitul este la tine"** (7,2). Cu aceasta nu ne arată altceva decât că moartea este sfârșitul a trei lucruri, adică: a tot ce este simțitor, a tot ce este nesimțitor și moartea timpului. Acum, socotește, frate, cum moartea este sfârșitul a tot ce cade sub simțuri. N-ai avut vreun prieten, vreo rudă sau vreun cunoscut care trăia și acum este mort? Deci, după cum pentru dânsul s-au sfârșit toate plăcerile, toate prietenii, toate petrecerile, toate rudeniile; după cum s-a sfârșit deșertăciunea și închipuirea gândurilor lui, faima frumoasei lui grăiri, semeția petrecerii lui, plăcerea laudelor de la alții, după cum s-au sfârșit pentru el negustoriile, câștigul, ospetele, plăcerile și ca să spun pe scurt, după cum s-a sfârșit pentru el toate acele, cu care s-a trudit în viață ca să-și mulțumească simțurile, tot așa, iubitele, se vor sfârși peste puțină vreme toate și pentru tine. Trupul tău pe care acum îl alinți așa de mult, în curând, în mormânt va ajunge așa de putred, încât mai ușor va putea cineva să îndure toată putoarea lumii decât putoarea propriului său stârv: **"se va înălța putreziciunea lui și se va ridica putoarea lui"** (Ioil 2,10). Și atunci, frate, de ce atâta trudă pentru lucrurile trecătoare? De ce atâta grijă pentru un sac plin de putoare, cum este trupul tău, al cărui tată este moartea, iar mamă și soră putreziciunea? După cum spune Iov: **"Moartea am chemat-o să-mi fie tată, iar mamă și soră putreziciunea"** (Iov. 17,4). Pentru ce pui așa de sus lumea, pentru ce s-o lingusești? Fiind sigur că la urma urmei, cu toată

truda pentru ea, nu faci altceva decât să pregătești un mare ospăț pentru viermi în mormânt. **"Sub tine vor așterne putreziciune și rămășița ta va fi viermele"** (Is. 14,11).

Spune-mi, te rog, dacă toate bunurile lumii neîndoios că peste puțină vreme au să piară și au să ajungă praf și nimic, tot mai vrei să te grijești de dânsule? Nu! Că iată ce se întâmplă când mori: odată cu moartea ta lumea a dispărut cu totul din ochii tăi, a devenit pulbere și nimic, pentru că altădată n-ai s-o mai vezi în veac, după cum nici evreii n-au mai văzut pe egipteni, după ce au trecut prin Marea Roșie, cum spune *Scriptura*: **"nu-i veți mai vedea în veci"** (Exod. 14, 13).

Socotește și cea din urmă și amara-ți despărțire de această lume, în ceasul morții: cum te vei despărți de cinst, de bunuri și de toate deșertăciunile, cum îți vei lua rămas bun de la toate plăcerile, cu care te-ai desfătat, cum te vei despărți de prieteni, rude, vecini, copii și de soție; pe scurt, de toate făpturile. Și la urma urmelor cum îți vei lua rămas bun de la nenorocitul tău trup și îndată se va depărta sufletul de la dânsul și-l va lăsa galben, palid și împuțit. Socotește cât de mult se vor ostenei rudeniile ca să-ți scoată stârvul din casă și să-l îngroape repede. Și cum apoi toată lumea are să te uite și te va șterge cu totul din amintirea sa, ca și cum nici n-ai fi existat vreodată pe lume. Dar sufletul tău, după ce va ieși din trup, oare ce cale o să apuce? Desigur, că pe aceea pe care și cu trupul a mers în viață: sau se va sui la cer cu îngerii, sau se va pogori în iad cu diavolii.

Acum, frate, care citești aceasta, de ce să fi așa de legat cu dragostea de aceste lucruri ale lumii? Că ai să le părăsești la moarte. Nu auzi cum spune Pavel: **"cele văzute sunt trecătoare, cele nevăzute sunt veșnice"** (II Cor. 4,18). De ce te lași îndrăgostit de lucrurile simțite și acestea deșarte și părelnice bunuri? Te-ai făcut zadarnic și tu după spusa proorocului Ieremia: **"au pornit în urma celor deșarte și s-au făcut și ei deșerți"** (Ier.2,5); sau cum spune Fericitul Augustin: **"ai ajuns zadarnic, ai iubit zădărnicia"** (Rug. 1). De ce te ostenești cu atâta trudă și cu atâtea primejdii, ca să încerci o corabie care a început să se spargă și să se afunde? De ce te trudești să zidești pe nisip o casă mare, care se clatină și este gata să cadă peste tine și să te nimicască cu căderea sa? De ce faci din zi în zi tot mai grea despărțirea de această lume, lipindu-ți tot mai mult inima de dânsa? Până când, frate, până când ai să mergi așa alergând după umbra binelui care nu se oprește niciodată? **"Fii oamenilor, până când veți**

fii împietriți la inimă? Pentru ce iubiți deșertăciunea și căutați minciuna?" (Ps.4,2). Nu auzi tu pe Fericitul Augustin cum spune: **"De căutăm pe cele trecătoare aruncăm pe cele veșnice; dacă vrem pe cele veșnice nu iubim pe cele trecătoare"** (Rug. 17 sau 10).

Vino-ți deci în fire iubitele, și minunează-te și osândește-ți lipsa de grijă, cu care ai umblat până acum după lucrurile cele trecătoare, cu așa sete și foame, ca și cum ar fi veșnice, după cum te învinuiește de aceasta și proorocul A mos zicând: **"Le-au socotit ca stătătoare nu ca trecătoare"** (6,3). Nu-ți amintești cum femeia lui Lot, pentru că avea așa mare dorință de lucrurile pământești s-a întors să se uite la Sodoma și a devenit stâlp de sare? De aceea și Domnul, voind să avem totdeauna în minte pilda aceasta, ne zice: **"aduceți-vă aminte de femeia lui Lot"** (Luca 17,32). Deci, fiindcă peste puține zile vei părăsi fără voia ta cele ce se află în lume, hotărăște să le părăsești acum, de bună voie, pentru o plată mare, dezlipindu-ți de ele dragostea și îndreptând-o spre virtuți, pe care nu numai că nu ți le poate răpi vreodată moartea, acest mare fur, dar ele te vor însoți pe cale în cealaltă viață și vor fi de-a pururi nedespărțite de tine, **"faceți-vă pungi care nu se învechesc, comori nesecate în cer, unde furul nu se apropie"** (Luca 12,33). Mulțumește Domnului, care ți-a dat vreme ca să-ți îndreptezi greșelile; roagă-L cu multă smerenie ca să te întărească - fiindcă până acum ai trăit ca și cum n-ai fi crezut că ai să mori vreodată - ca de acum înainte să trăiești în așa fel, ca și cum ai să mori. **"Ferice de morții care mor în Domnul"** (Apoc. 14, 13).

B.

Ia aminte cum moartea este sfârșitul înșelării. Cea mai obișnuită înșelăciune, care ne minte în aceasă nenorocită viață este că socotim lucrurile lumii pământești că sunt de seamă - ca unele ce sunt numeroase și mai apropiate de simțurile noastre, iar pe cele cerești le socotim neînsemnate pentru că sunt mai departe simțuri. De asemenea și necazurile și nenorocirile ni se par mai grele, iar păcatele ni se par mai ușoare. De aceea numim răul bine și binele rău, ca și cum am fi într-o casă plină de fum, care nu ne lasă să vedem limpede, nici cele ce sunt în casă, nici cele din afară, încât și cele din față le cunoaștem rău, iar pe cele viitoare și mai rău. Se împlinesc cu noi cele spuse de Isaia: **"Vai de cei ce**

numesc răul bine și binele rău, care socotesc întunericul lumină și lumina întuneric, care socotesc amarul dulce și dulcele amar" (Is.6,20). Dar când va veni ceasul morții, întunecimile se luminează și sufletul, care avea ochii mereu închiși asemenea cârtei, începe a-i deschide și atunci toate cele trecătoare le va vedea ca un nimic, cum și sunt în adevăr, și numai pe cele cerești le va privi ca mari și minunate. Atunci va vedea cât sunt de grele și păcatele, pe care mai înainte le socotea foarte ușoare; așa cum și corabia, numai când este trasă pe pământ se cunoaște cât este de greu, fiindcă în apă se arată ușoară. Așa și greșelile pe care mai înainte le socotea foarte mici, atunci vor părea mari cât munții și lucrurile cele bune și virtuțile pe care mai înainte nu le vedea, atunci îi vor părea dorite și foarte bune. Și-și va zice în sine: Ah! De ce n-am mers eu oare pe calea cea bună și creștinească a poruncilor Domnului, ca să iau acum plată veșnică. Vai! Atât de tare m-a amăgit lumea cea înșelătoare!

Ce va urma atunci, frate, în ceasul în care vei cunoaște înșelăciunea lumii? Ce socoteală îți vei face despre plăcerile și poftele tale trupesti, de care niciodată nu ai voit să te lepezi, când le vei avea pe toate nimicite? Sau cum te vei pocăi atunci, tu care, din cauza plăcerii oamenilor, te-ai întors de atâtea ori de la însuflările cele bune cu care te-a luminat Dumnezeu și te-ai împotrivit voiei Lui sfinte? Câtă osândă îți va pricinui smintelele cu care ai clătinat pe mulți alții prin pilda cea rea? Atunci te vei numi pe sineți nebun că ți-ai bătut joc de oamenii virtuțioși, în loc să le urmezi viața. Cum o să te numești atunci lipsit de minte, pentru că te-ai lăsat stăpânit de înșelăciunea acestei lumi, nu numai în viață, ci chiar și după moarte, pentru că socoteai că atunci când vei fi mort să ți se țină cuvântări și ovații de laudă, să-ți împodobească sieziul (năsălia) cu covoare de mare preț și mort fiind, să te îmbrace cu haine frumoase și aurite! Sau poate vei porunci să te îngroape în biserică? Toate acestea sunt cu adevărat deșertăciune prostească și pricinuiesc mare pagubă sufletului. Nu-ți ajunge oare nenorocitul, că-ți aprind făclii și-ți cântă preoții și creștinii îți înconjoară stârvul cu o cinste, despre care Sf.Efrem poruncește să nu i se facă la moarte? Ba încă îți mai place să fii și laudat, mai vrei chiar să fii înmormântat în biserică! Câtă necunoaștere de sine. Oare să fie, frate, viața ta vrednică de laudă și de preamăriri? Oare merită stârvul tău să fie înmormântat în biserică? (21). Nu, te rog, să nu cugeți la aceasta niciodată! Da, să se țină cuvântare la înmormântare, dar o cuvântare care să țină folosul ascultătorilor, iar creștinii să te ierte,

să nu te laude. De aceea, iubitule, acum cât mai ai vreme, deprinde-te și te împacă cu moartea și bagă-ți în cap și în minte că ea este totdeauna dreaptă. Căci zice Sirah: **“O, moarte, bună este judecata ta!”** (41,2). Vreau să zic cu aceasta, să faci acum, cât ai vreme, ceea ce vei face atunci, și de ceea ce ai vrea să scapi atunci, scapă de pe acum.

Deci, în fiecare dimineață când te trezești, socotește în gândul tău că poți să mori în acea zi și să ți se pară că auzi pe proorocul Isaia zicând: **“Rânduiește casa ta, că ai să mori și nu vei mai trăi** (38, 1).(22). Mai ales e de trebuință aducerea aminte de moarte când delăsarea copleșește pe om, căci spun Părinții că sabia contra lenevirii este aducerea aminte de moarte și de iad. Citește și în Everghetinos cele pentru aducerile aminte de moarte și vei afla acolo multe istorisiri și pilde, în deosebi cele ale cuvântătorului Gherontie din Raith, care a șezut în chilă lui cugetând și cătând în jos și clătinând din cap zicea oftând: **“Ce se întâmplă oare?”** Și tăcea puțin și iarăși spunea același cuvânt. Și așa a trecut prin viață amintindu-și mereu de moarte.

Și așa pregătește-te și săvârșește tot lucrul în fiecare zi, ca și cum aceasta ar fi cea din urmă înaintea morții, după cum zice și Duhul Sfânt: **“Pregătește-ți pentru plecare cele ale tale”** (Prov. 24,27). Că de nu vei face așa, ca să socotești că fiecare zi din viața ta este ultima zi din viață, nu-i cu puțină să o treci fără de păcat și cum se cade, căci zice Sfântul Ioan Scăraru: **“nu vei trece cu evlavie ziua de față dacă nu o vei socoti ca cea din urmă zi a vieții tale”** (Cuv. 6). Când va veni seara și vei merge să te culci, socotește că se poate întâmpla să nu te mai trezești, ci patul poate să ți se schimbe în mormânt, și zi-i: **“O, așternutule, poate că în noaptea aceasta vei deveni pentru mine mormânt și nu știu dacă înainte de somnul pământesc nu va veni somnul cel veșnic pentru mine, chiar în noaptea aceasta”** (Cuv. 34). Căci dacă nu veți socoti așa, nu vei putea veghea nici avea grijă mereu, ca sluga cea credincioasă în așteptarea stăpânului: **“Fericiți sunt slujitorii aceia care venind Domnul îi va afla priveghind”** (Luca 12,37).

Rușinează-te deci, pentru viața din trecut, care ți-a fost dată de Dumnezeu numai ca să te înveți a muri mai bine și să primești moartea cu pace, ca pe un somn odihnitor, zicând și tu cu David: **“Cu pace împreună mă voi culca și voi adormi”** (Ps. 4,1)(221). Roagă cu căldură pe Dumnezeu să se îndure, pentru moartea cea rea pe care a răbdat-o pentru tine, și să-ți dea har ca să te

poți pregăti cum se cade, ca să nu te tulburi când va veni moartea, după cum zice psalmistul: **“Pregătitu-m-am și nu mă voi tulbura”** (Ps. 118, 60).

C.

Socotește și acum aceasta că moartea este sfârșitul timpului. O! ce mare bunătate a făcut Dumnezeu pentru noi! Pentru că ne-a dat vreme și încă vreme îndelungată, ca să ne facem vrednici de Împărăția Lui. Dar ce folos? Că noi în loc să folosim bine acastă scurtă vreme, sau o petrecem zadarnic, sau o întrebuițăm spre paguba sufletului nostru. Însă acest scump dar și această binefacere nu are să țină mult, ci se va sfârși foarte degrab: **“timp nu va mai fi”** (Apoc. 1,6), după cum vedem adevărat în fiecare zi. Pentru că acum, în această clipă în care tu citești, frate, oare câți oameni sfârșesc timpul vieții? Ce n-ar face sau ce n-ar da unii dintr-înșii dacă ar fi cu puțină să se reîntoarcă în viață ca să se pocăiască și să se îndrepteze!

Spune-ți acestea și ție însuși, căci dacă ar fi să mori într-un acest ceas, ce n-ai da să mai trăiești puțină vreme, ca să faci cuvenita pocăință și să-ți pui într-o mai bună stare mântuirea? Ce chin nu ai răbda ca să câștigi acest ceas și să treci din lumea aceasta după ce vei fi făcut fapte bune? Cum ai mai suspina când ți-ai vedea conștiința încărcată de păcate, iar pe alți mulți buni creștini venind îmbogățiți cu virtuțile și biruințele pe care le-au agonisit împotriva diavolului, a lumii și a propriului trup!

Cum te mulțumești dar așa, frate pierzându-ți vremea care ți s-a dăruit a face fapte bune? Cum nu te temi punându-ți sufletul în tot mai mari primejdii prin înmulțirea păcatelor? Oare dacă mori rău mai poți să te reîntorci în viață ca să-ți îndrepti greșalele? Tu știi dar foarte bine că numai odată ai să mori și nu de două ori: **“oamenilor odată li s-a dat să moară”** (Evr. 9,27). Dar tot așa știi și aceasta că ceasul morții este necunoscut și nesigur, cum spune Fericitul Augustin: **“nu cunoaște omul când, unde și cum va muri”** (Rug. 2). Și se poate ca în acest an, în această lună, în această săptămână, în această zi sau chiar în acest ceas; fie cu boală, fie fără boală sau nemărturisit și neîndreptat după cum zice Fericitul Augustin: **“Urmează moartea nenorocită, răpind pe om în mii de chipuri”** (Rug.2) (23).

Deci de ce pierzi mereu vremea și tot amâi sorocul pocăinței? De ce ești așa de leneș într-o problemă așa de însemnată, care-ți poate aduce fie câștig

veșnic, fie pedeapsă veșnică, a cărui grozăvie nu-i cu puțință s-o arate îndeajuns nici limba tuturor îngerilor? Nu auzi pe Domnul care ne îndeamnă: **"Fiți gata, căci în ceasul în care nu vă așteptați va veni Fiul Omului"** (Matei 24,44). Nu ești sigur, frate, că într-un ceas ți se va sfârși viața? Că într-un ceas vei merge fie în temnița cea întunecată a iadului, ca să primești cuvenita pedeapsă împreună cu ceilalți păcătoși, fie în locașurile cerești ca să iei răsplătă cu toți dreptii? (O!, ceas, scurt ca durată, dar lung prin spaimă).

Acum te rog, spune-mi, poate fi acest ceas mai greu decât acesta în toată vremea vieții tale? Fără îndoială că nu! Atunci, dar, de ce trăiești așa de nepăsător, ca și cum nu ai să ajungi la acest ceas, după scurtă vreme? Dacă ai avea de mers în India, ți-ai pregătit din vreme toate cele trebuincioase unei atât de lungi călătorii. Iar acum când ai să treci dintr-un salt nemărginită distanță care este între viața aceasta și cea veșnică, te lasă inima s-o faci nepregătit? Te rabdă inima să te lași târât de grijile și vârtejurile lumii și să nu te liniștești puțin, ca să te pregătești pentru călătoria cea mare, pe care ai s-o faci? Te rabdă inima să mori ca un animal, nepregătit și neîndreptat ca și cum nu ai să pieri niciodată? Vai, frate! Nu ți se pare peste măsură și înfricoșată această nesimțire, că dormi fără de grijă despre un lucru așa de însemnat?

Deșteaptă-te, iubite, trezește-ți cugetul: **"Deșteaptă-te cela ce dormi și învie din morți"** (Efes. 5,14). Privește pe toate celelalte ca pe un vis, și numai pe acest lucru să-l ai mai de preț și pregătește-te cum se cade ca să mori bine. Îngrijește-te din răputeri să-ți pui într-o bună stare nădejdea fericirii veșnice, după cum îndeamnă și Apostolul Petru: **"Sărguiți-vă să vă faceți temeinică chemarea și alegerea voastră"** (II Petru 1,10). Cum și în ce fel? Dacă te temi de păcat mai mult decât de moarte, căci zice dumnezeiescul Hrisostom: **"ne temem cu o frică copilărească, dacă de moarte ne înspăimântăm, iar de păcat nu ne temem"** (Cuv. 6, Despre statui). Dacă-ți aprinzi în inimă dragostea de Împărăția Cerurilor, dacă te temi de gheena focului, dacă-ți cureți de păcat conștiința, dacă trăiești cu cuviință viața și creștinească înfrânare, și părăsești viața cea desfrănată; dacă părăsești toate acestea vei primi moartea cu bucurie și fără teamă și vei aștepta-o ca pe o trecere de la acestea de aici la cele veșnice. Fiindcă trupește trăiești greu cu munci și cu trudă, dorești moartea ca să te odihnești, după spusa lui Hrisostom: **"După cum gladiatorul se silește să iasă din arenă, ca să scape de răni, tot așa și cel care trăiește o viață**

greă și aspră, dorește sfârșitul pentru ca să scape și de trudele prezente și să se învrednicească de cununa așteptată (Cuv. despre statui, 7). Pricina pentru care nu ne temem de moarte este că ne lipsim de bunurile pomenite mai sus, după același Gură de Aur: **"De moarte ne temem nu pentru că ea ar fi înfricoșată, ci pentru că nici dragostea de Împărăția Cerului nu ne stăpânește, și nici frica de iad și pe deasupra, fiindcă nu avem conștiința curată și nu trăim cu înfrânarea care se cuvine creștinilor"** (Idem).

Rușinează-te, deci, pentru delăsarea din trecut și mai ales pentru îndrăzneala de a fi păcătuit cu atâta nerușinare și de a fi jignit pe Dumnezeu, pe care se cuvine numai să-l slujim. Să știi frate, că viața viitoare se aseamănă cu nunta: **"să ne bucurăm și să ne veselim și să-I dăm slavă că a venit nunta mirelui"** (Apoc. 19,7), iar viața de față ți s-a dat numai ca să speli și să-ți pregătești veșmintele și toate cele de trebuință pentru nuntă. Încât Duhul Sfânt, prin gura lui Solomon, te sfătuește să ai în toată vremea curate și înălbite veșmintele sufletului și uleiul milosteniei să nu-ți lipsească. **"În tot timpul să-ți fie albe veșmintele și undelemn pe capul tău să nu-ți lipsească"** (Eclez. 9,8), ca să nu te afli în ziua morții cu hainele murdare și să auzi: **"Prietene, cum ai venit aici, neavând haină de nuntă"** (Matei 22,12). Roagă cu lacrimi fierbinți pe împăratul ceresc să te izbăvească de dracii cei înfricoșați, care obișnuiesc totdeauna să vină la ceasul morții, ca să țină nevăzut o înfricoșată judecată și să cerceteze faptele rele ce ai săvârșit; (24) ce cuvinte urâte ai rostit, ce gânduri rușinoase ai avut și să te învinuiască nu numai de relele pe care le-ai făcut, după cum ne arată cuviosul și isihastul Ștefan, despre care scrie Sfântul Ioan Scărarul (Cuv. 7) și aceasta o vor face dracii ca să pună mâna pe sufletul tău, dacă vor putea (mai ales dacă-l găsesc cu păcatele nespovedite) și să-l osândească în iad (25).

Vai, ce agonie! Ce sudori reci are să verse cel aflat neîndreptat și nepregătit! De aceea, frate, să fii totdeauna gata, spovedit și îndreptat. Roagă pe Dumnezeu ca în ceasul acela să nu vezi chipul cel înfricoșat al dracilor celor răi, pentru că și numai vederea lor este grozavă și înfricoșătoare. Așa cum îl roagă pentru aceasta și înțeleptul Sirah, zicând: **"și m-am rugat pentru izbăvirea de moarte"** (51,11). Și Sf. Mucenic Eustațiu, după cum se vede din sfârșitul rugăciunii rostită de el (26). Această se va întâmpla și cu tine, dacă vei avea înaintea ochilor totdeauna moartea, dacă te vei depărta de cele rele și vei

face cele bune; dacă atâta vreme cât ești viu vei omori în tine patimile și plăcerile lumii și dacă după această viață, vei învia cu sufletul și te vei izbăvi de a doua moarte care este munca cea veșnică. **“Fericit și sfânt cel ce are parte de Învierea cea dintâi; peste aceasta moartea a doua nu va avea putere”** (Apoc. 20, 6). Și la urmă, roagă pe Dumnezeu să-ți dea ajutor ca să lucrezi și să întrebuințezi bine vremea pe care ți-o va da pentru mântuire. Pentru că atunci când va începe a se face noapte și moartea se va apropia, nu vei mai putea lucra, ci fiecare, așa cum și-a așternut, așa va dormi, după cuvântul: **“Vine noaptea, când nimeni nu mai poate lucra”** (Ioan 9,4).

MEDITAȚIA 9-a

- A. - Despre viața și moartea păcătoșilor
- B. - Despre viața și moartea dreptilor
- C. - Cu a cărui viață și moarte se aseamănă viața și moartea fiecărui om?

A.

Ia aminte la felul de viață și de moarte a păcătoșilor, de la bogatul pe care ni-l înfățișează Sfânta Evanghelie (Luca 16,19), în a cărui viață ia seama la trei rele: dragostea dezordonată și fără socoteală ce o are pentru avuție; **“era un om bogat”**; iubirea de slavă peste măsură: **“se îmbrăca în porfiră și vison”** (îmbrăcăminte domnească, visonul, îmbrăcăminte făcută din cel mai ales și mai alb in de Egipt), și iubirea nemăsurată pentru plăceri: **“veselindu-se în toate zilele luminat”**, întrebuințând toate acestea numai și numai pentru a-și sătura simțurile, fără să dea nici o fărâmitură săracului Lazăr, cel doborât de sărăcie. Dacă acest bogat ar trăi în zilele noastre, câți oameni nu l-ar numi norocos și fericit! Câți nu i s-ar închina! Cât de temut ar fi cu el! Cât l-ar mai lăuda toți! Cât de mult ar disprețui el pe cei mai mici, și cât de mult l-ar slăvi mulțimea! Cât ar mai înnota, ca să zic așa, în slavă și belșug și și-ar mulțumi gusturile, zicându-și și el ca și bogatul din Evanghelie: **“Suflete al meu, ai multe bunătăți, adunate pentru mulți ani; odihnește-te, mănâncă, bea și te veselește”**.

Dar tu, frate, ia aminte că această bogăție repede își schimbă locul și lucrurile se schimbă; căci după puținele zile petrecute în această părută fericire, sau, ca să zic mai bine, în acest vis dulce, iată că vine și moartea să-l tulbure și să-i strice toate socotelile: **“a murit bogatul”**, spune Sfânta Evanghelie, și aceasta este nimic față de ceea ce urmează; pentru că după moartea trupului, vine moartea a doua, care-i înmormântează sufletul în marea cea de flăcări: **“și partea lui în locul ce arde cu focul și pucioasa, care este moartea a doua”** (Apoc. 21,8). **“Și a fost îngropat”** (27), adică a căzut bogatul în cea mai grozavă nenorocire, din care nu va putea scăpa niciodată, ci **“în iad fiind, zice, ridicând ochii, era în chinuri”** (Luca 16,23). Unde este acum porfira și visonul și bogăția, unde este alaiul, unde-s slugile, unde-i averea, unde nespusa slavă, unde osanalele, unde ospetele domnești? Au trecut toate ca umbra, după cum zice Duhul Sfânt: **“au trecut toate acestea ca o umbră, ca o zvoană ce aleargă”** (Înțelep. Solomon 5,9) și la urmă au ajuns un foc nestins, o pierdere pe totdeauna a binelui suprem și o nemăsurată deznădejde, care va dori de-a pururi o picătură de apă ca să-și răcorească limba și nu o va căpăta în veci. O, dacă ar putea acum să-ți vorbească acel bogat! Cum ți-ar spune: curăță-te, frate, de toate păcatele trecute și cele de față! Iar dacă ar fi cu puțință să se reîntoarcă în lume fără îndoială că s-ar pocăi mai mult decât David, ar fi mai răbdător decât Iov, mai cumpătat decât Iosif, mai milostiv decât Avraam. Dar pentru el nu se mai află vreme nici chip de îndreptare, căci după spusa *Scripturii* **“vremea s-a îndepărtat de El”** (Numeri 14, 9). Pentru tine, iubitule, însă, este încă vreme de îndreptare, dacă te vei învăța din pățania altora, după cum spune proverbul și dacă suferințele acestui bogat îți vor sluji de învățătură.

Drept aceea, frate, nu te lega de dulcelele acestei vieți, care repede alunecă pe gâtlej, și apoi lasă în măruntaie amărăciune veșnică, precum spune un Părinte: **“trecătoare este plăcerea dar chinul rămâne în veșnicie”**. Ci, cunoscând aceste neîndoioase adevăruri, întristează-te chiar acum că a trecut atâta vreme din viață și tu nu ai înțeles aceasta. Făgăduiește să începi o viață vrednică, pentru ca să înțelegi mai bine. Fă-te înțelept și cuminte, ca să țințești la cele viitoare mai înainte ca ele să vină. Căci de sosesc acestea, chiar dacă oamenii nebuni le recunosc și plâng, fără folos este. Prin urmare împlinește-ți făgăduința și nu mai prețui decât bunurile veșnice, cele de după moarte. După cum te îndeamnă Grigorie Teologul zicând: **“Să nu te cucerească nimic din cele ce**

nu rămân. Să nu treci neluate în seamă tocmai pe cele netrecătoare; nici să nu aduni din cele, care adunate curg". Și roagă pe Domnul ca pe lângă harul credinței ce ți l-a dat, să adauge și pe acela al vederii și al cunoașterii, pentru a înlătura piedicile neștiinței tale, ca să cunoști cum se cuvine și să îplinești poruncile Domnului ca un adevărat creștin și astfel să dobândești cununa vieții veșnice, după spusa lui David: **"Înțelepțește-mă și voi fi viu"** (Ps. 118,144).

B.

Ia aminte apoi la felul vieții și morții unui drept, al celui nenorocit dar fericit Lazăr (28), care și-a petrecut întreaga viață în sărăcie, disprețuit și chinuit. Cine altul a suferit mai mult decât el? Căci tot trupul îi era o rană; cine a fost mai disprețuit decât dânsul? Căci n-a găsit îndurare la nimeni, decât numai la câini **"și câinii venind lingeau bubele lui"**. Cine a fost mai lipsit decât dânsul de tot binele trecător încât **"dorea să se sature de sfărâmiturile ce cădeau de la masa bogatului, dar nimeni nu i le dădea"**. Oare așa lasă Dumnezeu pe prietenii săi? Da, așa! Căci vrea ca prin lipsa lucturilor materiale și trecătoare să-și agonisească o mare de bunuri nespuse și veșnice. Ce spui, iubitele? O priveliște așa de nenorocită ca a săracului Lazăr te face să te temi? Dacă te temi, este semn că socotești lucrurile cu simțurile, nu cu credința. Iată că vine repede moartea ca să pună capăt tuturor nenorocirilor și să ducă pe săracul Lazăr la gustarea tuturor fericirilor: **"și a murit săracul și a fost dus de îngeri în sânul lui Avraam"** (Luca 16,22) ceea ce, tălmăcind marele Grigorie al Tesalonicului, zice: **"Cu cinste mai presus de lume, ca un mare luptător, merge săracul spre încununare și însăși mâna Domnului șterge lacrimile ochilor săi, îl face vrednic să șadă pe tron înalt și să se împărtășească de fericirea veșnică"**. **"a șters Domnul Dumnezeu lacrima de pe orice față"** (Isaia 25,8).

O, fericită sărăcie! O, chinuri de mare preț! O, lipsuri fericite! Te mai rabdă acum inima, frate, să mărturisești împotriva? Mai crezi că sărăcia nu-i fericită? Iar de alergii cu atâta poftă după bunurile acestei vieți, făgăduiești Evanghelia. Atunci de ce fugi de chinuri, de suferință, de pocăință și de cruce,

de care nu trebuie să fugi, ca să păzești poruncile lui Dumnezeu? O, cruce fericită, care degrab se preschimbă într-o așa de mare slavă! De aceea schimbă-ți și tu, iubitele, toate cugetele trecute, care sunt așa de străine de adevăr. Blestemă de mii de ori legile lumii, neștiutoare și mincinoase. Hotărăște-te să-ți îndreptezi viața după voia cea veșnică a lui Dumnezeu și a **Sfintelor Scripturi** și roagă smerit pe Răscumpărătorul Hristos, pentru că a venit să lumineze lumea, să nu te mai lase să umbli prin întuneric, ci să te facă fiu al luminii, ca să umbli în lumină, precum poruncește dumnezeiescul Pavel: **"Ca fii ai lumini să umblați"** (Efes. 6,28).

C.

Ia apoi aminte cu care din cele două vieți se aseamănă viața ta și de asemenea, cu care chip de moarte ai să-ți aștepți sfârșitul. Cu viața și moartea bogatului, sau cu viața și moartea lui Lazăr? Dacă ești bogat, bagă bine de seamă că te afli într-o stare mult potrivnică mântuirii și păzește-te să nu-ți alipești inima de bogății, după cum spune David: **"bogăția de ar curge să nu-ți lipești inima de ea"** (Ps. 61,10), pentru că altfel ești în primejdie să auzi acel groaznic tunet al Domnului, care îți vestește osânda: **"vai vouă, bogaților!"** (Luca 6, 24), adică, vai de voi, care sunteți bogați în această lume! Dacă ai multă mâncare și băutură și slavă, ia bine seama să nu te îmbuibezi cu ele, ca nu cumva să te socotească îndestul acestea și să nu mai primești după moarte alt bine, după cum a pățit bogatul: **"Fiule, aduți aminte că ai primit cele bune în viață"** (Luca 16, 25). Dacă te bucuri de slavă și cinste, ia bine seama să nu ți se schimbe măririle și laudele în blesteme: **"vai vouă, că vă grăiesc de bine toți oamenii!"** (Luca 6, 26). Și dimpotrivă dacă Pronia dumnezeiască te-a rânduit să fii în sărăcie, umilință și nenorocire, ia bine seama să nu te împotrivești rânduielilor Părintelui ceresc, nici să cârtești cumva sau să nu primești paharul, pe care El ți-l întinde. Altfel vei face ne folositoare calea și iconomia, adică necazurile și supărările, care le întrebuintează ca să te ducă în Rai: **"prin multe necazuri se cade să intrați întru Împărăția lui Dumnezeu"** (F.Ap. 14,22). Dar ce vrei, frate? Să mergi la cer pe calea cea largă? Aceasta însă este calea pierzării și nu a mântuirii: **"intrați pe calea cea strâmtă... căci îngustă este ușa și anevoioasă este calea ce duce la viață și largă și lesnicioasă este calea ce duce la pieire"** (Matei. 7,13). Ai vrea să-ți întinezi

toată viața cu nenumărate răutăți și apoi să crezi că e de ajuns să aduci lui Dumnezeu numai cele câteva clipe dinaintea morții? N-ai vrea să semeni altceva decât păcatul și să nădăjduiești că vei secera rodul scump al bunătății? Dorești dară să te rătăcești, știind că rătăcirea îți agonisește moartea cea veșnică? **“Odată te-ai pierdut, te-ai pierdut pe vecie”**, zice un Părinte. Toate acestea sunt cugetele rătăcirii și ale nebuniei.

Hotărăște-te dar, frate, să disprețuiești toate bunurile cele părelnice ale acestei vieți. Rabdă cu bucurie toate necazurile, pentru a trăi ca un bun creștin. Nu cârți, ci mulțumește totdeauna Domnului pentru sărăcia și necazul pe care ți l-a dat, ca să urmezi săracului Lazăr și să moștenești și odihna lui. Și fiindcă se cuvine să jertfești și tu ceva pentru a dobândi împărăția, pentru gătirea căreia Fiul lui Dumnezeu și-a vărsat tot sângele, afiorisește și tu Domnului o cât de mică parte a ființei tale, ca să te întrebuințeze cum va voi, întru toate lucrurile Lui. Rabdă necazul acum, ca să fii miluit pe vecie. Și cu toate că cu dreptate ești osândit, întrucât ți-ai lăsat aici bunurile tale, ca și acel bogat, totuși roagă pe Răscumpărătorul să te mântuiască și să te învrednicească Împărăției Lui, numai și numai prin dumnezeiescul Său Har: **“Prin Har sunteți mântuiți, prin credință... nu din fapte, ca să nu se laude cineva”** (Efes. 2,8).

MEDITAȚIA 10-a

Despre pedepsele păcătoșilor în iad.

- A. - Despre înspăimântătoarea închisoare a iadului
- B. - Despre chinurile pe care le rabdă păcătoșii acolo
- C. - Despre groaza ce o au pentru viitor.

A.

Ia aminte, frate, la osânda de care are parte păcătosul după moarte, dacă nu a făcut cuvenita pocăință și mărturisire și canonul cel potrivit pe măsura păcatelor lui, sau care nu s-a lepădat cu totul de rău; sau care dându-se pe de-antregul patimilor cu voia și cu cugetul, n-a dobândit de la Dumnezeu deplina

iertare a păcatelor. Un astfel de suflet, îndată ce iese, din trup, este răpit de către stăpânii întunericului și înfricoșării diavoli și osândit în iad (29), ca să-și ia acolo întreita pedeapsă și anume: grozava închisoare a iadului, necruțătoarele suferințe de acum și înfricoșarea și deznădăjduirea pentru cele ce-l așteaptă. În această stare sufletul rămâne până la a doua venire a lui Hristos și Judecata din urmă, pentru ca, la învierea trupului să primească osânda deplină și veșnică, după cum crede Biserica ecumenică a Răsăritului și după cuvântul marelui Atanasie către Antioh. Căci fiind întrebat sfântul, dacă au primit acum dreptii cele bune și păcătoșii osânda, a răspuns: nicidecum. Bucuria pe care o au acum sufletele sfinților este o bucurie anume dată, precum și chinurile pe care le rabdă păcătoșii, sunt o pedeapsă anume dată. Căci după cum, când împăratul cheamă pe prieteni la ospăț, iar pe osândiți pentru a-i pedepsi, cel dintâi sunt plini de bucurie înaintea casei împărătești, în așteptarea ospățului, iar vinovații în temniță așteaptă suferind cât va vrea judecătorul, tot așa trebuie să înțelegem și despre sufletele celor luați de la noi, atât ale dreptilor, cât și ale păcătoșilor (Răspunsul 20)(30).

Ia aminte deci, iubitele, la grozăvia acelei închisori a iadului, la care este osândit sufletul păcătosului și cugetă la acel loc, care este undeva dedesubtul acestui tărâm, după cum spune același mare Atanasie : loc îngrozitor, loc întunecos, loc ascuns, la care numai gândindu-se omul i se zbârlește părul și îngheață de spaimă.

Dar cum este nu poate să înțeleagă decât numai cel ce este osândit acolo. Căci ce altceva este locul acela decât un tărâm fără lumină, întuneric veșnic și numai beznă, după cum îl numește Sfântul Nil. Ce altceva este acel loc decât o necurmată izvorâre a toată amărăciunea, față de care lacul Mara era prea dulce, și unde cine intră îndată se amărăște și se otrăvește desăvârșit (31), pentru care se și numește un loc amar, e însăși amărăciune: **“De aceea, e numit locul acela amărăciune”** (Ieșire 16,23). Gândește-te la întunericul acestei închisori care este așa de gros și de des, încât față de el, întunericul gros al Egiptului pare o beznă străluminată. De aceea a zis și Iov: **“Mai înainte de ce voi merge în ținutul întunericului și umbrelor morții, țară de întunecare și de hău, unde lumina este ca o beznă oarbă”** (Iov 10,21). Cine poate, frate, să îndure murdăria și duhoarea acelei închisori? Pe care, dacă ar fi chip să o miroase un om viu n-ar putea să o îndure, ci îndată s-ar înăbuși de moarte. Cine ar putea

îndura acele prea grozave urăciuni, neîndurarea și împietrirea slujbașilor acelei închisori, care aruncă foc din ochi, foc din nări, foc din gură, foc din toate măduarele și laturile, precum este scris despre diavolul : ***“Ochii lui chip de luceafăr, din nările lui ies ca niște făclii învăpăiate și scapără ca niște spăngi de foc și din nările lui izbucnește fum de foc ca dintr-un cuptor. Suflarea lui țâșnește din gură ca jăratecul și ca para focului”*** (Iov 41, 9-11). Cine să îndure legăturile nedelegate ale acelei închisori, cu care are să fie legat de toate părțile nenorocitului suflet, fără să se poată mișca deloc, după cum este scris: ***“Legându-i mâinile și picioarele, aruncați-l în întunericul cel mai din afară, acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților”*** (Matei 22,13). Cine ar putea povesti toate chinurile acelei temnițe în care merge sufletul, care a amărât pe Dumnezeu cu neascultarea poruncilor Lui, ca o arvună și început osândei viitoare?

Ce zici tu, păcătosule, care auzi acestea? Nu te temi că vei fi osândit la această închisoare? Sau ți se pare ușor, fiindcă se numește temniță și nu iad? O, cât ești fără de minte! Tu nu știi că, deși se numește temniță, chinurile ei covârșesc toate chinurile și munceniile cu care au muncit pe toți mucenicii lui Hristos, Dioclețian, Maximian, Agripa, Agricola și toți ceilalți tirani! Pentru că, după cum osânda cea din urmă a păcătoșilor întrece neasemănat pedepsele acelei temnițe, așa și această temniță, care este arvună a muncilor veșnice, întrece covârșitor chinurile din lumea aceasta. Și aceasta, pentru că și cea mai ușoară pedeapsă cu care pedepsește Dumnezeu un suflet păcătos, întrece cele mai grele pedepse ale oamenilor. De aceea și mulți păcătoși în ceasul morții se tem, se trudes, asudă, holbează ochii, scrâșnesc din dinți, de multe ori și sar din pat și fac ca cei cuprinși de diavol și sufletul nu poate ieși din trup, văzând osânda care-i așteaptă în acea temniță. Și dacă numai gândul la acea osândă pricinuieste atâta spaimă și zbucium, ce frică și ce cutremur va naște însăși osânda când o vei primi adevărat? Cutremură-te, frate, și te spăimântă, și străduiește-te să scapi de osânda acelei temnițe, de care temându-se atâția sfinți, plâneau în fiecare zi. Acum cât ai vreme, pregătește-ți loc în ceruri (32) unde să locuiești după moarte: loc luminos, loc cu verdeață, loc de odihnă. Pregătește-l cu fapte de milostenie, împărțindu-ți averea la săraci și orfani, la bolnavi, la cei din închisori, la străini și goi, la cei flămânzi și însetați și nu o risipi clădind case mari și înalte, nu în ospete scumpe și cu îmbrăcăminte măreață, nu în robi și roabe sau

în altfel de deșertăciuni de acestea, cu care nu scapi de temniță, ci intri în ea. Acum, cât ai vreme, mișcă-te în sus și în jos, fă milostenie, aleargă deseori la duhovnic, nelăsând nici un păcat nespovedit, abate-ți inima de la patimi și plăceri, zdrobind-o cu groaza acelei osânde și cu pocăință curată, înainte de a ți se lega mâinile și picioarele și de a se închide ușa vieții. Agonisește-ți prieteni pe sfinții îngeri, prin faptele cele bune și nu te da pe mâna diavolilor prin cele rele. Îmbracă-te în armele luminii, ca să nu fi osândit la întunericul din afară, cum te îndeamnă Pavel: ***“să lepădăm lucrurile întunericului, să îmbrăcăm armura luminii ca ziua cu bun chip să umblăm”***.

Rușinează-te, dar, frate, că de atâtea ori te-ai făcut vrednic să fii osândit la acea grozavă închisoare, pentru păcatele tale, dacă Dumnezeu, din prea marea Lui bunătate nu s-ar fi îndurat de tine să-ți dea vreme de pocăință ca să scapi de osândă. Rușinează-te și mai mult, știind că atâția buni creștini, cu care ai trăit împreună, și-au pregătit în cer locaș luminos, unde să meargă și să se odihnească după moarte, pe când tu, cu păcatele, ți-ai gătit de sălaș temnița cea întunecată a iadului. O, frate, ce mare rușine vei simți când vei vedea pe creștinii cei buni și virtuoși însoțiți de îngeri, iar pe tine cu diavolii cei blestemați! Ce rușine vei simți când îi vei vedea pe aceia bucurându-se și urcându-se la cer să se odihnească în fericire, până la a doua arătare a Domnului, când vor primi fericirea deplină, iar tu să rămâi afară, nenorocit, vrednic de milă și plângând și așa să cobori în iad, până la judecata viitoare, ca să primești atunci și osânda cea veșnică: ***“acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților, când veți vedea pe Avraam și pe Isaac și pe toți proorocii în Împărăția lui Dumnezeu, iar voi veți fi aruncați afară”*** (Luca 13,28).

De aceea, umilește-te, frate, de atâta nebunie, că ai trăit până acum cu așa lipsă de frică, întocmai ca un păgân necredincios, ca și cum nu te-ar aștepta pedeapsă și osândă pentru păcatele tale. Hotărăște-te ca de acum să viețuiești ca un bun și adevărat creștin, care cugetă la aceste lucruri și nu se grijește de mântuire cu un ceas mai de vreme, ca să scapi de osânda cea trecătoare și încă așa de înfricoșată, care te așteaptă și este foarte aproape, că poate veni în această lună, în această săptămână, în această zi, sau chiar în acest ceas. Mulțumește Domnului, că nu te-a osândit până acum la acea temniță a iadului, ci ți-a dăruit aceste puține zile ale vieții ca să te îndreptezi. Și sprijinindu-te pe cruce și pe rănilor lui Hristos cel răstignit, roagă-L să nu-ți lase sufletul să piară,

pentru că l-a răscumpărat cu prea scumpul Său sânge: ***"Vrednic ești să iei cartea și să deschizi pecetea ei, pentru că ai fost junghiat și ne-ai răscumpărat lui Dumnezeu prin sângele Tău"*** (Apoc.5,9).

B.

Ia aminte, frate, la nespusa durere și chinul, pe care le suferă acum sufletul păcătosului, osândit în iad, durere în care atât s-a înfundat încât nu-și mai poate aminti nimic, nici chiar de Dumnezeu. Căci dacă și-ar aminti desigur că s-ar mângâia, după spusa Psalmistului: ***"Adusu-mi-am aminte de Dumnezeu și m-am bucurat"*** (Ps. 76,3). O astfel de durere au să-ți pricinuiască multe păcate și patimi (33) cu care ți-ai împovărat sufletul. Pentru că, să știi, că atunci când omul săvârșește fie păcat trupesc, fie suflesc, mintea și fantezia lui se vopsește oarecum cu vopseaua păcatului și a patimilor, formându-se și alcătuindu-se după chipul și forma lor. De la înclinarea ce o are pentru păcat și patimi, se înclină și se apleacă și voia sufletului și ca să spun pe scurt, întreg sufletul îmbracă ca pe un veșmânt urât, murdar și întunecat (34), păcatul pe care l-a săvârșit și patima pe care o are în viață. După cum și dimpotrivă, ca pe un veșmânt luminos și iubit, îmbracă sufletul virtutea și binele pe care-l face. De aceea și dumnezeiasca *Scriptură*, în multe locuri, seamănă cu o îmbrăcăminte atât virtutea, cât și răutatea. Despre virtute spune: ***"Îmbrăcați-vă deci ca niște sfinți ai lui Dumnezeu aleși și iubiți, cu stăruință, cu bunătate, cu smerenie, cu blândețe, cu îndelungă răbdare"*** (Col. 3, 12); iar despre răutate: ***"urând până și haina care este întinată de trup"*** (Iuda 23); iar despre amândouă: ***"Dezbrăcați-vă de omul cel vechi cu faptele lui și vă îmbrăcați în cel nou, care se înnoiește prin cunoștință după chipul celui ce l-a zidit"*** (Col.3,9). Încât, dacă nu ajunge de aici să dezbrace haina păcatului, pe care a purtat-o și să îmbrace veșmântul luminos al virtuții, când iese din trup nenorocitul suflet al păcătosului se află îmbrăcat cu păcatul; și dimpotrivă sufletul celor virtuosi iese din trup îmbrăcat cu haina strălucită a virtuții (35). Păcatul săvârșit, fiind lipsa binelui, va fi nimicit și nu se va afla, precum este scris: ***"Căuta-se-va păcatul lui și nu se va afla"*** (Ps. 9, 35); iar culoarea, forma și icoana păcatului dacă nu va fi șters aici cu pocăință deplină, vor rămâne în suflet și prin el va rămâne și pedeapsa, după cuvântul Marelui Vasile: ***"Păcatul își are viața mai mult în cel care-l face, decât în ceea ce este făcut; căci***

îndată ce încetează faptele rele, se nimicește și ființa păcatului... pe când pedeapsa învistișită în cei ce păcătuiesc agonisește păcătoșilor pedeapsă nedezlegată" (A patra rânduală ascetică).

Cum să nu se întristeze sufletul, văzându-se cu totul schimonosit și decăzut, cu chipul împruțit și rușinos și cu fața păcatului? Cum să nu se întristeze nefericitul văzându-se cu totul pătat de culoarea sângeroasă a diavolului, care nu se poate șterge, după cum nu se spală pânza înmuiată în sânge, după cuvântul Marelui Vasile, tâlcuind spusa Isaiei prorocul: ***"Precum haina întinată în sânge nu este curată, așa nici tu nu vei fi curat."*** (Isaia 14,19). Dar ce, ce spun eu? neasemănat mai mult nu se curăță sufletul de păcat, decât haina de sânge. Căci cu cât sufletul este mai ales decât orice haină, oricât de aleasă ar fi ea, cu atât mai adânc primește pecetea păcatului și se face una cu el. Cum să nu ofteze și să nu plângă nenorocitul, văzându-se îmbrăcat într-un veșmânt negru, murdar, puturos, plin de mii de necurății și murdării, pe care, chiar de ar voi să-l dezbrace, nu poate. Când are să fie pedepsit și ars chiar aici pentru patimile lui! Când va fi apăsător totdeauna, după cum spune acel plin de discernământ Sfânt Dorotei, scriind: ***"Când sufletul iese din trup se însingurează, el cu patimile lui, fiind chinuit de ele totdeauna și fiind ars atât de apăsarea lor, cât și de izolarea adusă de ele, încât nu-și mai poate aduce aminte nici de Dumnezeu"***. Și iarăși: ***"Totdeauna sufletul pătimăș este pedepsit de propria lui boală, având totdeauna amintirea amară și dureroasă a patimilor, care îl ard și îl pârlă"*** (În colecția lui Ioan al Antiohiei, la întâia ipoteză)(36).

Vai mie! Atunci de trei ori nefericitul suflet va vedea adunate în sine, ca într-o magazie, toate faptele urâte, toate gândurile cele murdare, pe care le-a făcut, le-a grăit sau le-a cugetat în tot timpul vieții sale: și în tinerețe și în vârsta deplină și la bătrânețe, când de multe ori păcatul ne părăsește, dar noi nu-l părăsim, și va zice cu Iov: ***"Doborâtu-m-a cădere peste cădere"*** (16,14). Atunci va vedea fiecare păcat săvârșit, nu cum îl vede și îl măsoară acum, ca ceva ușor și ca o glumă, așa cum îl vede și îl măsoară Dumnezeu, ca pe un lucru foarte înfricoșat, ca pe o mare de răutate, ca pe o mare batjocorire adusă celui Atotputernic, ca pe o lepădare de Dumnezeirea Lui, precum este scris: ***"Că au ridicat mâinile împotriva Domnului și împotriva lui Dumnezeu cel atotputernic, au stătut împotriva și au alergat înaintea lui cu ocară"*** (Iov 15,25). Atunci va vedea păcatele făcute de alții, ca și cum ar fi ale lui, fie pentru

că a fost părtaş la ele cu pilda cea rea, fie pentru că a sfătuit să le facă, fie pentru că nu le-a împiedicat, după cum cerea nevoia și treapta sa. Precum zice despre aceasta dumnezeiescul Pavel, că urmează după moarte: **"Ale unor oameni păcatele sunt vădite și duc la judecată, iar ale altora pe urmă"** (I Tim. 5, 24).

Atunci va cunoaște și binele făcut dar cu scop rău și amestecat cu păcatul, precum rugăciunile făcute fără atenție și fără evlavie, învățăturile ascultate numai ca o îndeletnicire și nu pentru vreun folos sau rod de pocăință; bisericile pe care le-a întinat cu vorbe urâte și cu șoapte, sărbătorile pe care le-a disprețuit, tainele pe care le-a primit fără vrednicie. Dar va cunoaște și faptele bune, pe care ar fi putut să le facă dar nu le-a făcut din delăsare și mai ales timpul de aur pe care l-a avut la îndemână și l-a cheltuit în fapte rele și nu l-a folosit pentru săvârșirea virtuților și ca să scape de munca iadului.

Pe toate acestea le va vedea atunci sufletul și cât de mult se va spăimânta când răutatea lui se va arăta mai înfricoșată decât răutatea tuturor dracilor la un loc. O, cât de mult va suspina atunci din pricina muștrării conștiinței! **"Că fărădelegile mi-au covârșit capul, ca o sarcină grea s-au îngreuiat peste mine!"** (Ps. 37,4). O, cât de mult ar dori atunci să se reîntoarcă în această lume, ca să plângă tot restul vieții, și să spele cu lacrimi toate necurățiile păcatelor săvârșite! Dar aceasta nu va mai fi cu putință.

Te temi tu, oare frate, când meditezi la acestea? Dar dacă te temi, de ce nu viețuiești după poruncile lui Dumnezeu, ca să nu ți se întâmple și ție așa? Dece lași mintea și închipuirea să alerge și să se îndulcească cu cugetele rele și rușinoase și nu te străduiești să o păzești mereu în cugetări duhovnicești și dumnezeiești? Oare nu ști că mintea se colorează de gândurile la care cugetă, după cum spune cuviosul Petru Damaschin? Și dacă ele sunt dumnezeiești, se face și mintea dumnezeiască, iar dacă sunt trupești și materiale, atunci și mintea se va face trupească și materială? Pentru ce-ți lași înclinarea și dorul inimii să lucreze patimi și păcate și nu o silești să lucreze virtuți și fapte cerești? Au nu ști că dacă dai frâu liber patimilor, te faci asemenea dobitoacelor celor necuvântătoare, iar de iubești virtuțile devii asemenea îngerilor?

Cât de mare îți este orbirea? Ști că numai faptele bune te vor ajuta atunci și totuși îți irosești viața numai împovărându-te cu păcate! Să ști că semnul deosebitor al creștinului este după Marele Vasile, ca să se curețe în sângele lui Hristos, de toată pata trupească și sufletească; să săvârșască sfințenia în frica

de Dumnezeu; să nu aibă nici pată, nici zbârcitură pe suflet ci să fie sfânt și fără prihană și totuși tu faci cele (36') ale păgânilor și necredincioșilor; te întinezi zilnic cu necurății trupești și sufletești și-ți îngreuezi în suflet tot felul de pete și prihană fiind tot necurat și leproșat din creștet până în tălpi! Să știi că în Împărăția lui Dumnezeu n-au loc desfrânații și necurații și vrăjitorii și toți cei ce iubesc minciuna: **"afară câinii și vrăjitorii și desfrânații și ucigașii și închinătorii la idoli și toți cei care lucrează și iubesc minciuna"** (Apoc. 22, 15); și că în ea intră numai cei ce împlinesc poruncile lui Dumnezeu: **"Fericiti cei ce păzesc poruncile lui Dumnezeu ca să aibă drept la pomul vieții și să intre în cetate prin porți"** (Apoc. 22, 14), iar tu să urmezi pe cei dintâi cu păcatele și nu pe ceilalți cu faptele cele bune! O, orbire ciudată! Căci cine este mai orb decât tine, iubitule? **"Cine sunt orbi, fără numai slugile mele,"** zice Domnul prin Isaia - **și au orbit slugile lui Dumnezeu** (42, 19). Știm că Nahaș Amonitul a voit să scoată iudeilor iacobiți numai ochiul drept: **"În aceasta voi face legământ cu voi, ca să se scoată fiecăruia din voi ochiul drept"** (I Împ. 11,2); dar ție, frate, parcă diavolul, Nahaș cel întruchipat, ți-ar fi scos amândoi ochii și te-ar fi făcut orb de tot.

De aceea, iubitule, deschide-ți ochii sufletului ca să vezi cum să scapi de negrăitele chinuri ale înfricoșatei temnițe a iadului și să dobândești bucuria dreptilor din cer. Ți-ai murdărit haina cea curată a sufletului cu felurite necurății? Iată ai mai întâi gata baia dumnezeieștii spovedanii, mergi și te spală în ea adeseori. Ai a doua baie: lacrimile, cu care se spală toată întinăciunea sufletului: **"Spăla-voi în toate nopțile patul meu, cu lacrimile mele așternutul meu voi uda"** (Ps. 6,6) (37). Ai și a treia baie cea a sudorii și a trudei trupului, cu care se dobândește iertarea păcatelor după cuvântul Domnului: **"Vezi smerenia mea și osteneala mea și-mi iartă toate păcatele mele"** (Ps. 24,19) Ai și a patra baie: răbdarea cu mulțumită a tuturor ispitelor fără de voie, care-ți vin fie de la oameni, fie de la diavolul, fie de la firea ta stricată. Pentru că și prin răbdarea acestora dobândești iertarea păcatelor, după cum zice Cuvioasa Singlitichia: **"Cântărește rodul oricărei întristări fără de voie și vei afla în ea iertarea păcatelor"**. Cu astfel de băi (38) se spală și se înalbesc veșmintele și se fac vrednice de nunta cea cerească, pentru că cine are veșminte întinate nu intră la bucuria nunții. Și nu pot intra nici cei bolnavi, orbii, schiopii, pentru că Împărăția Cerurilor nu-i spital sau bolniță. De aceea toți câți mor având metehne

și schilodiri și nu sunt sănătoși deplin cu toate măduarele sufletului, se coboară în iad și nu intră în cer, după cum este scris: **“Orbii și schiopii nu vor intra în Casa Domnului”** (II Împ. 5,8). Rușinează-te dar că de atâtea ori te-ai făcut vrednic, cu păcatele tale, de negrăitele munci ale temniței celei îngrozitoare. Mulțumește lui Dumnezeu pentru că ți-a dat vreme să lepezi haina păcatului cu pocăință deplină și zdrobitoare și să îmbraci veșmintele mântuirii și astfel să te faci vrednic de bucuria cerului. Și fiindcă El însuși te învață să-ți cumperi astfel de haine curate cu prețul faptelor bune, roagă-l din toată inima să te întărească cu Harul său, ca să le poți cumpăra de la El, prin păzirea poruncilor și să nu te afli gol în ziua aceea: **“Te sfătuiesc să cumperi de la mine veșminte albe, ca să te acoperi și să nu se vadă rușinea goliciunii tale”** (Apoc. 3,18)

C.

Ia aminte la frica și cutremurul pe care-l simte pentru viitor sufletul păcătos, care se află osândit în acea întunecoasă temniță a iadului. Pentru că, după cum sufletul bun și iubitor de Dumnezeu, când se desparte de trup și a scăpat de lumea aceasta, simte îndată, și binele care-l așteaptă și se bucură cu negrăită veselie și cu închipuirea gustă oarecum din fericirea de care se va învrednici după înviere, după cum zice Sf. Grigorie Teologul în cuvântarea de înmormântare la fratele său Chesarie; tot așa și sufletul păcătos, osândit la iad, se află cuprins de groază și cutremur și cu închipuirea deja de pe acum simte și gustă osânda, care îl așteaptă după înviere; pentru că presimte, nefericitul, chinul care-l așteaptă, după răul care-l simte acum. Socotește apoi că dacă temnița trecătoare a iadului are așa de mari chinuri și suferințe negrăite și de neîndurat pentru oricine le-ar încerca măcar o singură clipă, apoi cu cât mai mari și neasemănate chinuri va avea osânda cea din urmă, care este veșnică? Câtă durere și chin va pricinui focul nestins al gheenei, în care vor fi aruncați toți osândiții, prin urmare și sufletul tău!

Vai! Vai mie! Cine poate să descrie întristarea și frica pe care o simte sufletul închis în acea temniță? El nu poate face altceva decât să-și mărturisească osânda deplină, care-l așteaptă. Atunci el nu se gândește la altceva, decât la focul pregătit pentru dânsul. Își iese din fire de grozava pedeapsă care-l așteaptă, încât nu mai simte nici chinurile închisorii pe care le îndură acum. Din pricina aceasta, pe toate celelalte le uită, cum zice marele Atanasie, auzind și văzând

hotărârea pe care o va rosti dreptul Judecător în ziua judecății: **“Duceți-vă de la mine, blestemaților, în focul cel veșnic, care este pregătit diavolului și îngerilor lui”** (Matei 25,41). Aude de asemenea și glasul lui David, care zice: **“Întoarce-se păcătoșii în iad”** (Ps. 9,18); așisderea și cealaltă hotărâre a lui Hristos: **“Tot pomul care nu face roade bune, se taie și se aruncă în foc”** (Matei 7,19).

Dacă s-ar găsi acum un înger, care să-i vestească acelui suflet osândit că Dumnezeu s-a îndurat și că îl întoarce iarăși în viață ca să se pocăiască din toată inima și să scape de pedeapsa viitoare, cu ce bucurie, socotești frate, că s-ar întoarce acel neorocit ca să viețuiască și ce pocăință ar face! Fără îndoială că ar arăta o pocăință vameșilor și desfrânatelor, a lui David și a lui Manase. S-ar lepăda din toată inima, de toate plăcerile și degrabă și-ar alege viața călugărească, pe care mai înainte o disprețuia. Ar îndeplini cu bucurie toate asprele nevointe și suferințele pe care le-a îndurat la un loc toți cuvioșii cu trupurile lor. Ar arăta atâta umilință încât s-ar arunca - de pildă, ca prag al porții unei mari cetăți, ca să fie călcat în picioare mii de ani de picioarele celor ce intră și ies și neîndoios ar face aceasta cu o mare bucurie. Și dacă ar fi osândit să ia asupra toată mușimea chinurilor pe care le-au suferit de la tirani toți mucenicii la un loc, și aceasta ar primi-o cu mare bucurie. O, cum și-ar mai deschide atunci ochii - pe care mai înainte îi ținea închiși, ca să umble cu cea mai mare grijă și băgare de seamă pe calea vieții! Cât ar mai prețui atunci înfrânarea, frica de Dumnezeu, rugăciunea, milostenia și toate virtuțile! Suferințele ar ajunge pentru el pilde vii de învățătură. O, și cât s-ar mai face vestitor și îndemnător la pocăință și îndreptare în toată lumea, zicând cu David: **“Învăța-voi pe cei fărădelege căile tale și cei necredincioși la Tine se vor întoarce”** (Ps. 50,13)... Dar este cu neputință să se întâmple acestea sufletului păcătos, pentru că moartea l-a închis afară, după spusa lui Iov: **“a închis Dumnezeu în urma lui”** (3,23) și pentru că, după cuvântul lui David: **“În iad cine se va mărturisi Ție?”** (Ps. 6,5).

Dar tu, iubitule, care citești acestea, să nu aștepti să vină de acolo ca să-ți spună ce este. Ai pe Moise și pe prooroci, care ți-o vestesc în fiecare zi. Ai Sfânta Evanghelie și toată Scriptura veche și nouă, care zilnic te învață, cum a spus Avraam bogatului: **“Au pe Moise și pe prooroci, să-i asculte pe ei”** (Luca 16,29). Să nu aștepti să suferi întâi acele chinuri, ca să le ști cum sunt, ca

un lipsit de minte, ci să te înțeleptească învățătura luată din *Sfintele Scripturi*, ca să nu le suferi aevea. Deci, acum, cât ești viu și ai vreme, înainte de a veni acea nevoie, silește-te să scapi de acea grozavă și spaimă și de frica osândeii viitoare. Cum și în ce fel? Împotrivindu-te cu tăria patimilor care te luptă, răbdând cu mulțumire încercările care vin asupra-ți, săvârșind fapte de milostenie și de îndurare, făcând altora ceea ce voiești să-ți facă Dumnezeu ție, păzind virtuțile creștinești; curând va veni vremea să dorești în zadar să faci mai multe și să nu poți. Este timpul, dar, să începi a trăi o viață vrednică de numele de creștin. A venit vremea să nu te mai iei după pofta trupului și după această lume deșartă, ci după ceea ce-ți spune Sfânta Scriptură și Domnul în care crezi. A sosit vremea să părăsești dragostea de lucrurile trecătoare și să te ostenești pentru harurile duhovnicești și lucrurile cerești, care-s de-a pururi nedespărțite și te vor face moștean împărăției celei veșnice și fericirii, de care învrednicindu-te, o, cât te vei bucura și cât vei mulțumi pentru dragostea pe care ai arătat-o Domnului, pentru credința și pocăința ta, și pentru puțină trudă cu care te-ai ostenit și ai dobândit un bine nemăsurat! Și în negrăita ta bucurie, te vei minuna și-ți vei zice: aceea puțină trudă să-mi fie răsplătită cu atâtea bunuri? Acea puțină smerenie să se preschimbe într-o slavă? Așa de puțină suferință să se prefacă în așa de mare odihnă? Și neînsemnatul meu plâns să se schimbe în bucurie veșnică și fără de sfârșit! Vrednic de crezare este Dumnezeu, care făgăduiește prin proorocul: **“Și veți vedea și se va bucura inima voastră și oasele voastre, ca iarba vor odrăsli”** (Isaia 66,14).

Dar dacă nesocotești, iubitule, puținul timp dăruit de Dumnezeu și nu-l întrebuințezi în fapte bune ca să scapi de groaza osândeii viitoare, iată îți prezic de mai înainte ce vei pătimi. După cum o mireasă nu păzește cinstea și credința mirelui ei, tot așa și sufletul tău păcătos, pentru că s-a arătat necredincios Mirelui Hristos, cu care s-a logodit prin Sfântul Botez, devenind una cu El, după cum zice Sf. Ap. Pavel: **“V-am logodit unui singur bărbat, lui Hristos, ca să vă înfățișez Lui ca pe o fecioară fără de prihană”** (II Cor. 11,2); tot așa, zic și sufletului tău, fiindcă n-a păzit credința și cinstea curatului său Mire, ci s-a unit desfrânat cu vrăjmașul diavol și a urmat voii lui, dacă nu se va pocăi cum se cuvine, nu numai că-l va ajunge groaza și zbuciumul care le îndură sufletele osândite la închisoarea iadului, ci va fi lipsit și de toate harurile și bunurile care se află într-însul, adică: de credință, de nădejde, de dragoste și de toate virtuțile

duhovnicești în viață și va rămâne fără de înțelegere, fără dreptate, fără bărbăție, fără bucurie și fără pace și gol de toate darurile Duhului Sfânt, cu care era înzestrat ca să guste Împărăția Cerurilor și să se facă părtaș de ospățul împărăției. Lipsit de cinste, coborât din treapta sa, părăsit de îngeri și depărtat de Dumnezeu, va fi dat pe mâna diavolilor dușmanii lui care-l vor coborî în adâncul iadului, pentru că pe acesta și l-a ales, depărtându-se de rai. Aceasta este aceea înfricoșată înstrăinare a sufletului păcătos de Dumnezeu, despre care spune Domnul: **“Va veni stăpânul slugii aceleia... și-l va tăia în două și partea lui o va pune cu fățarnicii. Acolo va fi plânsul și scrâșnirea dinților”** (Matei 24,5) (39).

Ruşinează-te deci, frate, că ai fost de atâtea ori în primejdie să pierzi toate aceste daruri, să nu te desparți cu desăvârşire de Dumnezeu și să fii osândit cu fățarnicii și necredincioşii, dacă însuși Dumnezeu nu te-ar fi întărit iarăși cu Harul Său și nu s-ar fi îndurat de tine. De aceea, mulțumește-I din toată inima că ți-a dat vreme de pocăință și de îndreptare. Hotărăște-te ca de acum, tot timpul să lupti împotriva patimilor și să le biruiești. Căci rușinos lucru este ca luptătorii în războaiele lumești să se înfrâneze de la cele potrivnice pentru a dobândi câștig pierzător și cunună care se veștejește, iar tu să fi nepăsător și să nu te trudești ca să birui, pentru a primi răsplata veșnică: **“aceia ca să ia o cunună stricăcioasă, iar noi una nestricăcioasă”** (I Cor. 9,25); să ai a moșteni toate și să devii fiu al lui Dumnezeu și să-ți risipești viața fără nici o grijă: **“cel ce biruiește va moșteni toate și-i voi fi lui Dumnezeu, iar el îmi va fi mie fiu”** (Apoc. 21,7).

MEDITAȚIA 11-a

Că mare va să fie înfricoșata judecată:**A. - Pentru persoanele care vor lua parte****B. - Pentru lucrurile care se vor cerceta****C. - Pentru cele ce au să se hotărască****A.**

Ia aminte, iubitule, că la sfârșitul lumii, în ziua cea din urmă, va avea loc judecata obștească a toată lumea, zi, care în *Sfintele Scripturi* adesea este numită ziua cea mare (40), pentru trei pricini și anume: pentru persoanele care vor lua parte acolo, pentru lucrurile care au să se cerceteze și pentru cele ce se vor hotărî atunci.

Va fi mare ziua aceea pentru persoanele care vor lua parte, pentru că în acea zi se vor aduna toți îngerii, toți dracii, toți oamenii de la Adam și până la sfârșitul lumii, în fața înfricoșatului Judecător. Închipuiește-ți în minte un stadion foarte mare și larg, care va fi valea lui Iosafat, după cum cred mulți: **“Să se scoale și să se suie toate neamurile în valea lui Iosafat, că acolo voi șede să judec toate neamurile de prin prejur”** (Ioil 4,12). Deasupra acestui stadion închipuiește-ți un tron pe nori, pe care va șede Judecătorul Iisus Hristos, cu atâta slavă a firii dumnezeiești și cu atâta slavă a firii omenești încât nici soarele, nici luna, nici stelele nu vor mai avea lumină înaintea Lui: **“soarele și luna se vor întuneca și stelele îi vor pierde lumina”** (Ioil 3,15), încât toți demonii și toți necredincioșii și păcătoșii, înfricoșați de slava și de mărirea Lui, chiar dacă nu ar vrea, vor fi siliți, să-și plece genunchii și să se închine: **“În numele lui Iisus tot genunchiul să se plece, al celor cerești și al celor pământești și al celor de dedesupt”** (Filip. 2, 10). Alături, la dreapta, pe tron, stă Preacurata Fecioară și Maica Sa, cea vrednică și împărătească, după cuvântul: **“Stătu-a Împărăteasa de-a dreapta Lui”** (Ps. 44,9), iar de-o parte și de alta toate cetele îngerești și toți sfinții și dreptii cei din veac, care vor avea trupurile așa de slăvite și de strălucitoare, încât fiecare va lumina ca soarele tot pământul: **“Atunci dreptii vor străluci ca soarele întru slava Tatălui lor”** (Matei 13,47); Pe când îngerii vor fi mai luminoși decât soarele, ca să sporească

cinstea sfinților și spaima păcătoșilor; iar la urmă vor sta toți dracii și necredincioșii (41) și păcătoșii osândiți, plini de groază, tremurând și despărțiți de cei drepti. Își vor avea și ei trupurile, dar cât de deosebite de ale dreptilor! Căci vor fi urâte, puturoase, întunecate, nemernice, hâde încât revenind în ele, sufletele lor se vor simți ca într-un al doilea iad. (42).

Meditând la aceasta, frate, spune în care din aceste locuri ai să te afli? Vrei să-ți spun eu? Dacă vei păzi cu scumpătate cele făgăduite la Sfântul Botez, de te vei lepăda de lume, de diavol și de trup, fără îndoială că te vei afla la un loc cu dreptii; iar de te vei lepădat de toate lucrurile lumii făcându-te călugăr și te vei fi trudit să împlinești făgăduințele făcute Domnului Hristos, ajungând la desăvârșirea virtuții, te vei găsi în locul cel mai înalt dimpreună cu toți sfinții. Și dimpotrivă, dacă te vei abate de la ascultarea datorată lui Dumnezeu, și calci poruncile Lui, trăind și murind ca un păcătos, neîndoios că vei sta cu totul înfricoșat în ceata celor osândiți. O, vai de tine! Tu, care ții așa de mult la cinstea ta, dorind să te arăți mai ales și mai cinstit decât toți, ce necinste și ce rușine vei simți când vei sta alături de tâlhari, de ucigași, de desfrânați, de vrăjitori și de toți nelegiuții. Câtă rușine vei simți când vei vedea vreun sărac slujitor al tău, vreo servitoare săracă sau vreun scăpătat rob, - pe care tu obișnuiai să-i alungi cu mândrie, - îmbrăcat în slavă dumnezeiască, plin de lumină cerească, vesel, șezând în primele locuri cerându-ți socoteală de viața petrecută în răutăți! Și rușinea ta va fi și mai mare, când vei vedea că aceia pentru puținul necaz pe care l-au îndurat aici, au dobândit ca răsplată viața veșnică! Iar tu, care ai fi putut să te numeri cu dânșii, dacă ai fi trăit după învățăturile și poruncile Sfintei Evanghelii, te-ai îndepărtat de bunăvoie de slava Raiului, iubind odihna și plăcerea cea trecătoare. Atunci te vei ruga munților să se prăvale peste tine și să te acopere, după cuvântul Apostolului: **“Și vor zice munților și stâncilor: cădeți peste noi și ascundeți-ne de la fața Celui ce șade pe tron și de mânia Mielului, că a venit ziua cea mare a mâniei Lui și cine poate să o sufere?”** (Apoc. 6,16). Atunci vei dori însăși sălașul iadului cel atât de înfricoșat, ca să te ascunzi de el, numai să poți fugi de mânia Domnului, zicând și tu ca Iov: **“O, de m-ai ascunde de iad, ca să mă ții acolo până se va potoli mânia ta!”** (14,13). Atunci îți vei schimba toate părerile, și te vei ocări pe sineți de mii de ori numindu-te nebun, nesimțit și ticălos! Și ca să spun pe scurt, vei dori să nu te mai fi născut deloc pe lume, să mori și să te

întorci întru neființă: **“Căuta-vor oamenii moartea și o vor găsi”** (Apoc. 9,6). Aceasta se cuvine, frate al meu păcătos, să le ai pururea înaintea ochilor și să te rușinezi că ți-ai irosit vremea în atâta nesimțire și orbire. Roagă pe stăpânul Hristos să-ți întipărească în adâncul inimii aceste nezdruincinate adevăruri, ca prin deasa aducere aminte să te izbăvești de acea rușine și să stai cu îndrăzneală înaintea lui Hristos: **“Vegheați deci în tot timpul, rugându-vă să vă învredniciți a scăpa de toate cele ce au să fie și să înfățișați înaintea Fiului Omului”** (Luca 21,36).

B.

Ia aminte, iubitele, cât de mare va fi acea zi a Domnului pentru cele ce se vor cerceta atunci. Că se vor cerceta cu amănuntul toate faptele bune și rele ale tuturor oamenilor din toate timpurile, toate cuvintele rostite, toate gândurile care au trecut prin mintea lor și toate lucrurile pe care le-au făcut, toate vor fi arătate, fără nici o abatere. Deci socotește, frate, dacă nenumărate sunt gândurile care trec într-o singură zi prin mintea unui om, precum și cuvintele și faptele lui, atunci cât de covârșitor va fi numărul tuturor gândurilor, cuvintelor și faptelor lui din cursul întregii vieți? Și dacă numai ale unui om fac un număr așa de mare, apoi cu cât mai sporit va fi al tuturor oamenilor? Și cu toate acestea, necuprinsul număr al gândurilor, cuvintelor și faptelor nu numai al oamenilor, ci și al îngerilor și al demonilor vor fi aduse de față într-o clipă în acea mare zi, și cele bune vor fi judecate cu judecata răsplătirii, iar cele rele vor fi pedepsite. De aceea a zis Domnul: **“Pentru tot cuvântul rău, pe care-l vor grăi oamenii, vor da socoteală în ziua judecății”** (Matei 12,36); iar Pavel spune: **“Cu toții trebuie să ne arătăm înaintea judecății lui Hristos, ca să primim fiecare după cele ce am făcut fiind în trup, ori bine, ori rău”** (II Cor. 5,10). Și iarăși: **“De aceea să nu judecați ceva înainte de vreme, până când nu va veni Domnul, care va descoperi cele ascunse în întuneric și va arăta voințele inimii; atunci fiecare va primi laudă de la Dumnezeu”** (I Cor. 4,5).

Atunci se vor vădi atât cele bune, cât și cele rele, nu așa cum se arată în ochii noștri acum, ci cum se arată ele înaintea lui Dumnezeu. Evlavie și virtutea se vor arăta infinit mai frumoase și mai de preț, decât le vedem noi cu ochii cei întunecați, iar nelegiuirea și răutatea se vor arăta mult mai rele și mai urâte, de cum ni se arată acum.

Cât te vei întrista atunci, iubitele, că nu ți-ai păzit cinstea de creștin, că ți-ai petrecut viața în păcate! Ce vei spune tu când vei vedea înaintea mulțimea nelegiuirilor pe care le-ai săvârșit și între ele să descoperi atâtea păcate, câte nici nu ai cugetat vreodată? Ce vei face când vei vedea, ca într-o oglindă, toate gândurile și cuvintele, toate poftele și toate vorbăriile, tot timpul pierdut în petreceri nefolositoare, cu glume și cu citirea cărților, deșarte sau vătămătoare? Căci zice Marele Vasile: **“Vom vedea deodată toate, ca și cum ar fi de față și se arată direct în mintea noastră în același chip în care au fost spuse sau săvârșite”**. Ce vei spune când vei vedea de față toate cele pierdute în plăceri și deșertăciuni, iar nu cu milostenii la văduve și orfani, la săraci și nenorociți, la bolnavi și ospicii de săraci, pentru tipărirea de cărți folositoare de suflet sau alte lucruri bune și plăcute lui Dumnezeu? Ce vei spune când vei vedea toate hainele cele scumpe și de prisos pe care le ții în casă, și toate lucrurile rău întrebuințate, pe calea cea largă a lumii și nu pe cea îngustă a Evangheliei? Cum ai să dai socoteală lui Dumnezeu pentru toate acestea? Căci doar trebuie să dai socoteală pentru orice păcat, după cum spune Iov: **“Ca să nu grăiască împotriva cu nici un cuvânt dintr-o mie”** (Iov 9,3), și tu doar n-ai să dai socoteală numai pentru păcate ci și pentru binefacerile primite de la Dumnezeu, care vor sta și ele de față alături de păcate, care astfel vor arăta și mai înfricoșătoare. Iar la urmă ai să dai socoteală și pentru exemplul pe care ți l-a dat ție Hristos cu viața sa, cu rănilor, cu patimile, cu crucea și cu sângele și moartea pe care a suferit-o. De aceea, înfricoșata judecată va avea loc în valea lui Iosafat, adică alături de Ierusalim, acolo unde Hristos a asudat cu sudori de sânge pentru mântuirea ta, rugându-se în Grădina Ghetsimani, alături de pârau Chedron, dincolo de care, în noaptea patimilor Domnului a fost prins, legat și dus la judecată, după cum istorisește Evanghelistul Ioan: **“Acestea zicând Iisus, a mers împreună cu ucenicii săi, dincolo de pârau Chedron, unde era o grădină”** (Ioan 18,1). Face Domnul judecata în locul acesta ca să mustre și mai tare pe păcătoși, arătându-le că din dragoste pentru ei a suferit El atâtea patimi în locul acesta, deși ei nu s-au folosit de aceasta, ci L-au disprețuit cu păcatele lor; și ca să îndreptățească hotărârea pe care o va da, având oarecum martor locul unde a suferit pentru ei. De aceea va avea alături și Crucea, care va sta alături cu multă slavă, ca un steag împărătesc, ca să arate de departe chiar și numai cu vederea ei, cât a făcut Răscumpărătorul nostru Iisus Hristos

pentru ca să ne mântuiască și dimpotrivă, câte am făcut noi cu nespusă nesocotință, numai ca să ne mântuim.

Ce părere ai acum, frate, despre această mare zi a judecății? Ți-ai încheiat oare socotelile, care ai să le dai la acea atât de gingașă și neîndoielnică certare? Te-ai curățit de toate păcatele printr-o spovedanie generală și prin îndreptarea răului; cu o adevărată și deplină pocăință? Sau mai ai încă păcate pe care nu le-ai părăsit și de care nu te-ai pocăit, pe care nu le-ai mărturisit și nici nu ai făcut canon pentru ele? Ține bine minte, că dacă le-ai părăsit, ele nu se vor mai scoate în vileag în ziua înfricoșatei judecăți, nici nu te vei mai teme atunci de ele, pentru că Domnul nu le va mai lua în seamă: **“Și de păcatele lor nu-mi voi mai aminti”** (Ieremia 31,34). Iar dacă ai păcate de care nu te-ai îndreptat și dacă te-ai arătat nerecunoscător față de nenumăratele binefaceri primite de la Dumnezeu, întrebându-le împotriva Binefăcătorului tău și dacă din pricina vieții tale rele nu te-ai folosit de pildele vieții Mântuitorului Hristos, de patimile, de sângele, Crucea și tainele care ți le-a lăsat, ci le-ai făcut zadarnice, atunci e vai de tine! Câtă frică și ce spaimă are să te cuprindă atunci! Pentru că toate aceste păcate, toată nerecunoștința și apostazia ta ți le va aduce înainte, Dreptul Judecător, în fața oamenilor și a îngerilor: **“Mustra-te-voi și voi pune înainte păcatele tale”** (Ps. 49, 21).

Dar până când, frate, să îmbrățișezi desfrânarea și păcatele? Și să ții în sân acești șerpi, ca să te muște și să te ucidă? Până când pregeți să le omori cu o spovedanie curată, cu îndepărtare de ele și cu pocăință? De ce amâi chiar în acest ceas, chiar în această clipă, scoală-te și aleargă la duhovnic, ca să te spovedești cu durere de inimă, că doar te-ai îndrepta: **“Până când, leneșule, dormi? Când te vei trezi din somn?”** (Prov. 6,9). Ce mai aștepti? De ce întârzi? Iată a sosit ziua: **“Aproape este ziua Domnului cea mare”** (Sofonie 1, 14). Ce fel de cuget blestemat este acesta, care nu te lasă să te temi de acea zi, de care s-au temut așa de tare chiar și cei mai mari sfinți? **“O, gând rău!”** spune Sirah (37,3). Ții așa de mult seama de judecata oamenilor și te temi de ea, dar nu ții seama de acea înfricoșată judecată, care îngrozește și pe demoni de le-ar aminti-o cineva? Hotărăște-te ca de acum înainte să te gândești la toată grija (43), la judecata viitoare, pentru că, îți spun adevărul, chiar dacă întreaga viață te-ai gândit la ea, viața toată îți va fi scurtă și puțină ca să-ți ajungă să te gândești la o problemă de așa mare însemnătate, după cum este scris: **“Și**

vreme scurtă este lui Iacov” (Ieremia 30,7). Înfățișează-te cu mintea înaintea Judecătorului și roagă-L cu umilință ca să-ți fie de ajutor și Dumnezeu al milostivirii, înainte de a sosi vremea ca El să fie Dumnezeu al dreptei judecăți: **“Dumnezeule al răzbunărilor, Doamne Dumnezeul răzbunărilor, arată-te întru Slava Ta”** (Ps. 91,3)

C.

Acea zi va fi mare și prin cele ce se va hotărî atunci. Căci aici nu se va da o hotărâre pentru vreo moștenire de nimic sau pentru câteva prăjini de pământ, ci pentru un bine și pentru un rău, nemărginite ca mărime, și veșnice ca durată. O hotărâre împotriva păcătoșilor și una pentru cei drepti. Și care este hotărârea pentru păcătoși? **“Duceți-vă de la mine, blestemaților, în focul cel veșnic!”** (Mat. 25,41). Meditează suflete păcătos și cântărește unul câte unul, cuvintele acestei hotărâri. **“Duceți-vă de la mine”**, zice Judecătorul, duceți-vă departe de mine! Aceasta arată pedeapsa lipirii de Dumnezeu și depărtarea veșnică dintre Dumnezeu și nefericitul osândit. **“Blestemaților”**, Vai și ce grozav este acel blestem, care cuprinde în sine toate durerile și nenorocirile! Blestem, care nu se mai schimbă, blestem dumnezeiesc, blestem veșnic! **“În focul cel veșnic”**. De aici se vede că pedeapsa nu este numai o lipsire de Dumnezeu, ci este și lucrătoare prin chinuri. Prin foc, cel mai grozav din chinurile iadului, se înțeleg și toate celelalte chinuri mai ușoare, care vor fi de asemenea veșnice. Vai, veșnica gheenă! Care, pe cât este de nemăsurată și fără de sfârșit, pe atât este de feroasă și de groznică!

Dar hotărârea asupra dreptilor care va fi? **“Veniți binecuvântații Părintelui meu de moșteniți împărăția, care vă este pregătită de la întemeierea lumii”** (Matei 25,34). **Veniți!** O, dorit cuvânt, cu care dulcele Iisus Hristos cheamă spre dumnezeieștile lui îmbrățișări pe cei ce au împlinit poruncile lui! **“Binecuvântații Părintelui Meu”**. O, binecuvântare dumnezeiască, care cuprinde toată buna voie, toată fericirea și hotărârea bunătăților. **“Moșteniți Împărăția cea gătită de la întemeierea lumii”**. O, bucurie! O, veselie! O, împărăție fără de sfârșit și veșnică! Și după acea hotărâre **“păcătoșii vor merge în munca veșnică, iar dreptii în viața cea veșnică”** (Matei 25, 46). Aceasta este marea hotărâre care se va da și se va împlini de îndată, fără a mai zăbovi măcar o clipă. Atunci va înceta mișcarea

celor patru stihii și a cerului și pentru păcătoși va rămâne o noapte veșnică, fără a mai nădăjdi să vadă ziua, iar pentru drept va rămâne o zi veșnică, fără a se teme că vor vedea noaptea. Pentru că toate relele lumii, toate chinurile, toate nefericirile se vor îngrămădi atunci în iad, așa cum toate strânsurile cele puturoase și murdăriile unei corăbii se mătură la fundul ei și astfel toate faptele, curățite și eliberate de robie și de duhoarea cea urâtă a păcătoșilor, se vor odihni și vor gusta înnoirea de a fi fericiți, după spusa Ecclesiastului: **“Că de tot timpul și de toată fapta, va fi acolo vreme”** (3,17), și mai ales după dumnezeiescul Pavel, care spune: **“Și însăși făptura se va elibera de robia stricăciunii”** (Rom. 8,21), și ca să spunem pe scurt, acea zi va fi apusul timpului și răsăritul veșniciei, și nu a fost nici nu va mai fi o zi mai mare decât aceea. Și atunci vom putea spune cu mai multă dreptate, ceea ce spune *Scriptura* despre ziua în care Isus Navi a oprit în loc soarele, că: **“nu a fost zi ca aceasta, nici mai înainte nici mai pe urmă”** (Isus Navi, 10, 14)(44).

Până când, frate, vei socoti că această zi mare este departe și de aceea nu te temi? Și chiar dacă ar fi departe, este neîndoielnic că ea va veni cândva; chiar dacă ar fi departe, ea este adevărată, pentru că pe cât este de adevărat că există Dumnezeu, pe atât de adevărat este că la sfârșit va fi o judecată. De aceea, apropie-te, iubite, de aceste adevăruri cu credința, care și pe cele îndepărtate și nevăzute le arată ca apropiate și văzute: **“Credința este dovedirea lucrurilor celor nevăzute”** (Evrei 11,1); și nu cugeta altceva acum în toate zilele, decât cele ce le vei socoti atunci în ziua judecății și anume: dacă te vei găsi pocăit, dacă vei fi răbdător la ispitele, dacă ai păzit poruncile lui Dumnezeu și ai făcut fapte bune. Aceasta înseamnă să fii cu adevărat înțelept adică să cunoști lucrurile cu mult înainte de a se întâmpla și să te folosești de ele: **“Cel ce păzește înțelepciunea va afla cele bune”** (Prov. 19,8); mai ales că cercetarea și hotărârea asupra vieții tale - mai înfricoșată decât judecata cea din urmă - , sunt cu atât mai aproape de tine, pe cât de aproape este moartea, după cum am spus mai înainte, când am vorbit despre osânda provizorie și după cum zice și Iacov, fratele Domnului: **“Iată Judecătorul este la ușă”** (5,9), pentru că îndată ce vei muri, ai să-L întâlnești.

Rușinează-te, dar, că ai zăbovit atâta vreme în ceata neînțelepților, când știi că este un Dumnezeu Judecător și pedepsitor al păcătoșilor. Silește-te să-ți câștigi de acum ca însoțitor și prieten milostenia de săraci; pentru ca să-ți fie

atunci bun apărător și să te izbăvească de osânda cea înfricoșată. Pentru că înfricoșatul Judecător nu va cerceta atunci pe cei drepti cum au postit, cum s-au înfrânat sau de au făcut alte fapte bune, ci numai dacă s-au îndurat și au miluit pe săraci, dacă au îmbrăcat pe cei goi și au cercetat pe cei bolnavi și pe cei din temniță. Nici n-are să judece pe cei păcătoși dacă au desfrânat sau au făcut alte răutăți, ci pentru că nu au miluit pe frații lor cei săraci. De aceea și Iacov, fratele Domnului, a spus despre cei nemilostivi: **“Că judecata este fără milă pentru cei ce n-au făcut milă, căci mila biruiește judecata”** (Iacov 2, 13); iar David spune despre cei milostivi: **“Bun este bărbatul care se îndură și împrumută, își tocmește cuvintele lui pentru judecată”** (Ps. 111,5). Adică își pregătește bună apărare înaintea lui Dumnezeu, în ziua judecății, prin milostenie, după cum tâlcuiește Marele Vasile. Roagă pe Domnul ca să te învrednicească prin harul său, ca în ziua aceea să nu stai în rând cu păcătoșii și cu cei nemilostivi, ci cu cei drepti și milostivi și să auzi din gura Lui, hotărârea cea dorită și binecuvântată: **“Veniți binecuvântații Părintelui meu, de moșteniți împărăția cea gătită vouă la întemeierea lumii”** (Matei 25,34).

MEDITAȚIA 12-a

- A. - Că vor fi nenumărate
- B. - Că vor fi îngrozitoare
- C. - Că vor fi veșnice

A.

Ia aminte la mulțimea și grozăvia chinurilor iadului, la care este supus sufletul osândit, pentru că aici se vor îngrămădi laolaltă toate chinurile și relele: **“Aduna-voi la ei relele”** (Deuteronom 32,23), încât toate chinurile și suferințele vor munci pe nefericitul care va fi osândit la iad, după cum spune Iov: **“Toată nevoia va veni peste el”** (20,22). Toate simțurile trupului, prin care a păcătuit sufletul, vor fi supuse muncilor și pedepsei, după spusa lui Solomon: **“Prin ceea ce păcătuiește cineva, prin aceea se și pedepsește”** (Înțelepciunea 11, 17). Pentru privirile necuvincioase ale lumii, simțul vederii va pedepsi pe suflet prin privirea înspăimântătoare a dracilor și a celor osândiți:

auzul - pentru urâtele și necuvincioasele cuvinte ascultate în lume, nu va auzi decât tânguiri, oftări și blesteme; mirosul, în locul parfumurilor cu care s-a desfătat, va simți numai putoare și miros urât; la fel și celelalte simțuri. Puterile sufletești, ca mai alese și mai ușoare, vor căpăta chinuri și mai mari. Închipuirea (imaginația) va zăcea într-o dureroasă chinuire; memoria va fi de-a pururi chinuită, prin aducerea aminte a timpului de aur pe care l-a petrecut în deșertăciuni. Mintea nu se va putea îndeletnici cu altceva decât cântărindu-și nenorocirea sa. Voința va fi cuprinsă de furiile urii și a disprețuirii dracilor care-o supun pedepselor și pe care au dus-o în rătăcire, înșelând-o, să păcătuiască chiar împotriva sa însăși. Și ca să las la o parte toate celelalte feluri de munci: tartarul, plângerea și scrâșnirea dinților, viermele cel neadormit, întunericul cel mai din afară și celelalte, numai singur focul este de ajuns să pricinuiască păcătoșilor o nemărginită chinuire. Căci acel foc va avea o nemăsurată putere, ca să ardă nu numai trupul ci și sufletul, încât dacă ar cădea în el un munte, l-ar topi într-o clipă, ca și cum ar fi de ceară, după cum este scris: **"Foc s-a aprins din mânia mea și va arde până la iadul cel mai de jos, arde-va temeliiile munților"** (Deuteronom 32,22). O, vai mie! Cine va putea răbda un asemenea foc, care să-l mistuie în veci: **"Foc ne înghite pe noi"** (Isaia 33,11); foc care va fi întotdeauna întunecat, după cum spune David: **"Glasul Domnului, celui ce taie para focului"** (Ps. 28,7) (45).

Și cu toate acestea, și pedeapsa focului împreună cu toate celelalte munci, ar fi aproape de îndurat dacă nu s-ar mai adăuga încă una neasemănat de mare, care este lipsirea de Dumnezeu pentru vecii vecilor. Aceasta este cea mai necovârșită osândă, pentru că lipsește pe cei nefericiți, de-a pururea, de binele cel negrăit. Căci dacă a privi pe Dumnezeu la față numai aceasta alcătuiește Raiul, sau mai bine-zis aceasta este chiar raiul, tot așa și dimpotrivă, a nu vedea niciodată fața lui Dumnezeu, numai aceasta este ceea ce face iadul să fie iad. Aceasta este chiar iadul, care face pe cei ce sunt acolo să se afle și să fie numiți osândiți. Celelalte chinuri, oricât ar fi de mari și de multe, nu sunt decât urmarea lipsirii de Dumnezeu, față de care acelea aproape că nu mai au nici o însemnătate. Și în adevăr, dacă Abesalom zicea că mai curând ar suferi izgonirea și moartea decât să fie lipsit de vederea tatălui său David: **"Pentru ce am venit din Gheșur? Îmi era bine să fiu acolo și iată acum n-am văzut fața regelui, iar dacă am în mine vreo nedreptate, atunci ucide-mă!"**

(II Împ. 14,32); Cum va îndura sufletul nenorocit, zidit după însuși chipul lui Dumnezeu, să fie lipsit totdeauna de ceea ce este dulce și dătător de fericire, adică vederea feței lui Dumnezeu? Să fie pentru de-a pururea îndepărtat chiar de centrul său cel adânc? De aceea bine a zis Marele Vasile și dumnezeiescul Hrisostom că lipsirea de Dumnezeu este cea mai grea dintre toate chinurile. Căci zice Marele Vasile: **"Îndepărtarea și părăsirea lui Dumnezeu este cea mai grea dintre toate chinurile"**; iar dumnezeiescul Hrisostom: **"Dacă de mii de ori ar cădea cineva în Gheenă, aceasta nu înseamnă atât de mult, cât a cădea din acea fericită slavă"** (Omilia 24 la Matei).

Ce spui acum, prietene păcătos, când ai pătruns cu mintea aceste adevăruri? Poți să nu te mai temi de Dumnezeu, care pedepsește pe păcătoși cu o osândă așa de grea și de nesuferit? **"Temeți-vă de cel ce poate să piardă și trupul și sufletul în Gheenă"** (Matei 10,, 28). Se poate ca tu să știi că o așa de mare osândă îi așteaptă pe cei păcătoși și totuși să trăiești în păcate în toată vremea vieții tale? Este oare cu puțință să știi că toți călcătorii poruncilor lui Dumnezeu vor fi aruncați în focul cel nestins, și totuși să calci poruncile lui Dumnezeu fără frică și fără să te temi de munca cea veșnică? Osândă de care se cutremură și se tem chiar și dracii și de aceea roagă pe Domnul să nu-i arunce în ea! **"Și-l ruga el (Legheon) ca să nu-i poruncească să meargă în iad"** (Luca 8,31).

Nu, iubitele, să nu ajungi la atâta nesimțire și nebunie, încât să fi aruncat și tu într-un așa de înfricoșat cuptor al pedepsei, ca Haldeii din jurul celor trei tineri, ci cugetând de câte ori păcatele tale te-ar fi aruncat în acea prăpastie fără de fund, dacă nespusa milostivire a lui Dumnezeu nu te-ar fi întărit cu brațul Său, dându-ți vreme de pocăință, ca să scapi de osândire, preamărește de mii de ori Sfântul lui nume, păzește de acum sfintele lui porunci și mulțumește-I din toată inima că ți-a dat vreme de îndreptare, ceea ce nu a făcut altora mai puțin păcătoși decât tine. Cutremură-te de primejdia în care ai fost până acum de a fi pedepsit pe vecie, după spusa Psalmistului: **"Puțin de nu s-a sălăsluit în iad sufletul meu"** (Ps. 93,17), cum se sperie grozav cineva căre a orbecăit toată noaptea pe marginea unei prăpastii și își dă seama de primejdie abia când răsare soarele. Și fiindcă aducerea aminte de mulțimea muncilor și a chinurilor este un puternic frâu care împiedică pe oameni de la păcat, roagă pe Domnul să întipărească prin harul Său dând în inima ta această aducere aminte, ca să te

cuprindă cu totul această frică și să nu mai poți păcătui, după cum zice Sirah: **"Adu-ți aminte de cele mai de pe urmă ale tale și în veac nu vei păcătui"** (Sirah 7, 36).

B.

Ia aminte, la mărimea și grozăvia muncilor iadului, care sunt lipsite de tot binele și de orice mângâiere. Căci precum în rai sunt numai bucurii curate, fără nici o supărare, fiindcă raiul este locul ales numai și numai pentru cei buni; tot așa și în iad, toate muncile sunt curate munci fără vreun răgaz de odihnă, fiindcă și iadul este locul statornicit numai și numai muncii (46). Acel nenorocit bogat, pe care ni-l arată sfânta Evanghelie: cât de puțină apă cerea? O singură picătură care se poate ține de vârful unui deget: **"Părinte Avraame, îndură-te și trimite pe Lazăr ca să-și moaie vârful degetului său în apă și să-mi răcorească limba"** (Luca 16, 24), dar nici măcar așa de puțină apă n-a putut căpăta, pentru că muncile iadului n-au nici un pic de mângâiere. Încât fiecare osândit va zice cele spuse de Osie: **"Mângâierea s-a ascuns de la ochii mei"** (13, 14). În această lume, necazurile sunt totdeauna amestecate cu mângâieri, cele bune amestecate cu cele rele, nenorocirea cu fericirea. Când se întâmplă să se îmbolnăvească cineva, mai ales dintre cei bogați, cât de grabnic și ce puternice ajutoare medicale i se dau! Cât îl mai mângâie toți! Prietenii vin să-l viziteze, rudeniile aleargă să-l compătimească, doctorii se silesc să-l vindece, slugile stau gata să-l slujească, soția stă lângă el, copii vorbesc cu dânsul. Toată familia îl înconjoară. Dar dacă acel nefericit și-a petrecut viața în păcate și va muri nepocăit, vai de el! Pentru că aceste mângâieri vor fi covârșite de nespusele pedepse ale iadului, precum spune Iov: **"Și-au sfârșit întru bunătați viața și întru odihna iadului au adormit"** (21, 13). Atunci acela nu va mai avea acolo nici o mângâiere în veac. Nu va mai putea să soarbă nici măcar puțin aer proaspăt. Nu va putea să vadă nici o rază de lumină, nu se va osândi nici o clipă, nu va avea nici un gând mângâietor pentru chinurile sale, ci mai degrabă se va blestema de mii de ori pe sineși, neștiința, plăcerile și toate celelalte mângâieri pe care le-a gustat în lume și pentru care, nefericitul, a fost osândit la munci. Atunci își va zice: o, nenorocitul de mine! Că pentru bogăția cea pieritoare, pentru slava deșartă și pentru gustarea bunurilor lumești adică pentru umbră, fum și visuri, am greșit lui Dumnezeu și m-am lipsit de Împărăția lui Dumnezeu și acum sunt

osândit pentru vecie! Vai mie! Că am auzit Evanghelia și mi s-a părut o poveste; m-au sfătuit duhovnicii și nu i-am ascultat, m-au învățat dascălii de **"Calea adevărului și lumina înțelepciunii mie nu mi-a strălucit"** (Înt. Solomon 5, 6).

Spune-mi acum, iubitele, care cugeți la acestea, te-ai făcut vreodată vrednic să fii trimis de dreptatea dumnezeiască în această latură a celor osândiți, de unde lipsește tot binele și toată mângâierea? Dacă te-ai făcut vinovat, și neîndoielnic de mii de ori te-ai făcut prin păcatele tale, nu știu cum să-ți spun, cât de mare mulțumire se cade să aduci lui Dumnezeu, ca să precumpănească marea binefacere de a nu te fi pedepsit până acum, ci te-a răbdat atâta vreme. Fără îndoială că îndurarea ce ți-a arătat-o, este mult mai mare binefacere, decât dacă te-ar fi lăsat să cazi în flăcări și apoi să te fi scos de acolo. De aceea și mai mare îți este datoria să mulțumești acum lui Dumnezeu, liberatorul tău, pentru că, răbdându-te, te-a izbăvit de fapt din flăcările iadului; dar teme-te și încă teme-te tare, ca nu cumva ceea ce nu s-a întâmplat până acum să se întâmple în viitor, ca adică Dumnezeu să nu te mai rabde, ci să te lase să fi osândit la iad, dacă te vei arăta nerecunoscător și vei părăsi poruncile Lui. Apoi, minunează-te, de nesocotința și nerecunoștința, pe care le-ai arătat până acum lui Dumnezeu și afierosește-ți tot restul vieții ca să-I slujești și să-I plăci Lui, știind că viața aceasta ți s-a dat numai și numai ca să te pocăiești, să te îndreptezi cu totul și să te izbăvești de acea osândă. Roagă apoi pe Răscumpărătorul tău să nu se supere pentru nerecunoștința ta și să nu te taie ca pe smochinul cel neroditor ci să te mai lase și anul acesta, ca să te grijești de mântuire și să faci niscaiva roade vrednice de împărăția lui Dumnezeu și să nu fii aruncat în focul cel nestins: **"Doamne, mai lasă-l și anul acesta, până-l voi săpa la rădăcină și-i voi pune gunoi, poate că va face rod. Iar dacă nu, taie-l la anul viitor"** (Luca 13, 8).

C.

Ia aminte, iubitele, la veșnicia acestor chinuri, care sporește nemăsurat nenorocirea celor osândiți, pentru că și o pedeapsă ușoară, dacă este veșnică, este o pedeapsă nemăsurată. Cu cât mai mult sunt nemăsurate chinurile iadului, așa de multe și de înfricoșate, lipsite de orice mângâiere și pe deasupra și veșnice? Vai mie! Dacă tu, frate, nu poți îndura nici un purece măcar un ceas;

dacă nu suferi mușcătură ploșnițelor nici o singură noapte, dacă ți se pare nesuferită o arsură ușoară, când te doare două, trei ore, cum vei putea îndura focul gheenei? Și atâtea alte munci înfricoșate și veșnice, fără să mai ai nădejdea că vei scăpa de ele vreodată? Care om ar fi așa lipsit de minte încât să vrea să guste mai întâi din toate desfătările lui Solomon și după aceasta să stea viu și măcar o singură zi în mijlocul focului? Fără îndoială că nimeni! Și cu toate acestea, atâtia creștini sunt așa de întunecați încât pentru o clipă de dobitocească plăcere să stea veșnic în focul gheenei, care este atât de arzător încât față de el, focul lumii acesteia pare nu foc, ci o închipuire nereală. O, neam omenesc lipsit de minte! De veșnicia iadului s-au temut toți sfinții și ea i-a făcut să fugă cu așa de mare spaimă de plăcerile lumii și să îmbrățișeze cu atâta căldură asprimea pocăinței, pentru că avea neconținut în minte amintirea veșniciei muncilor iadului. Această veșnicie a chinurilor a făcut pe mucenici să rabde vitejește muncile și să nu se lepede de Hristos. Veșnicia iadului a convins pe mulți împărați să se lepede de lume și să se facă monahi și a umplut pustii și peșterile de pustnici și mănăstirile de călugări. Dar vai! Veșnicie a muncilor iadului, de ce nu ai și acum o astfel de putere asupra inimilor creștinești? De ce nu-i faci să simtă și să se teamă? Ei aud de veșnicia muncilor, dar cred că-i un simplu sunet în văzduh, un cuvânt scurt, o vorbă de câteva silabe și altceva nimic. De aceea benchetuesc, glumesc, râd și trăiesc în așa mare nepăsare și fără de frică, ca și cum n-ar exista deloc iadul cel veșnic. Și aceasta pentru că nu au în minte pomenirea veșniciei sau pentru că nu înțeleg bine ce înseamnă veșnicia muncilor. Căci dacă ar înțelege cum se cuvine, cu adevărat ar trebui să moară de frică. Însă tu, iubitu, care meditezi la acestea să nu te asemeni cu acești nesimțitori și fără de minte, ci ai totdeauna în minte veșnicia muncilor iadului. Și ca să înțelegi măcar puțin ce înseamnă veșnicia, să ști că ea nu se poate măsura cu nimic; nici cu toate firele de nisip ale mării, nici cu toate stelele cerului, nici cu toate picăturile de ploaie, nici cu toate frunzele copacilor, nici cu toți atomii văzduhului. Nici o simplă clipă a veșniciei muncilor iadului nu pot să o măsoare vreodată, ci după mii de mii și milioane de milioane și miliarde de miliarde de ani, acea clipă tot mai durează, una și aceeași, ca și cum era nouă, la început; încât și chinul celor osândiți se va înnoi mereu și va rămâne unul și același în tot acea nemărginită veșnicie: **“și se vor chinui în foc și pucioasă... și fumul chinurilor lor se ridică în vecii vecilor”** (Apoc. 14, 10-11). De aceea veșnicia

va pricinui nefericiților osândiți o grozavă deznădejde și deznădejdea va fi cea mai spăimântătoare și mai lipsită de mângâiere muncă a celor osândiți, după cum se va vedea îndeosebi în meditația următoare.

Ce zici tu acum, frate? Te mai rabdă inima să mai păcătuiești? Ah nenorocit ce ești! Au nu ști oare că are să fie osândite la munca veșnică multe suflete pentru că au păcătuit numai o singură dată și apoi s-au împietrit ca dracii în păcatele lor, făcându-se ca și aceia, făclii ale focului veșnic de sub pământ? Nu te temi de acel groaznic loc, care este așa de înfricoșat pentru că este și veșnic? După cum zice proorocul Isaia: **“Cine vestește vouă locul cel veșnic?”** (33, 14). Trezește-te, deci, frate, și pricepe că vremea care ți-o dă Domnul nostru ca să cugeți la aceste adevăruri, este semn că El n-ar vrea să te osândească. Dar dacă tu nu scoți din ea rod de pocăință și de îndreptare, după ce ai meditat la aceasta, este semn rău pentru tine, ceea ce ar trebui să te înfricoșeze nu puțin.

De aceea, umilește-te, cunoscând că de-atâtea ori ai fost vrednic de iad, pentru nelegiuirile tale și Domnul, din marea Sa milostivire, nu ți-a curmat viața ca să te arunce aici, ci ți-a dat vreme și chip ca să te pocăiești și să te îndreptezi. Mulțumește-I din toată inima și făgăduiește să nu te mai împotrivești la această binefacere a Lui, începând o viață nouă, cu totul smerită și pocăită. Afierosește-te cu totul Binefacătorului tău, și roagă-L ca, în nemăsurata Lui bunătate, să nu te lase să ajungi și tu într-o și mai mare osândă, din pricina îndelungii răbdări, pe care ți-o arată acum, după cum zice Apostolul Pavel: **“Sau nesocotești tu bunătatea și îndelunga Lui răbdare... după împietrirea și inima ta cea nepocăită, îți aduni mânie în ziua mâniei”** (Romani 2, 4-5)(47).

MEDITAȚIA 13-a

Că fiecare creștin osândit va avea:

- A. - Căință pentru trecut
- B. - Părere de rău pentru prezent
- C. - Deznădejde pentru viitor

A.

Ia aminte, iubitele, că mintea omenească nu-și poate închipui ceva mai înfricoșat decât un creștin osândit la munca veșnică, după ce bunătatea lui Dumnezeu a făcut atâtea pentru ca să-l mântuiască. Gândește-te bine la cele trei stări pe care le încearcă acel nefericit, și anume: căință pentru trecut, părere de rău pentru prezent și deznădejde pentru viitor, după cum le înșiră și Solomon în *Înțelepciunea* sa zicând despre cei osândiți: **"Și văzând se vor tulbura cu frică cumplită și-și vor zice în sine căindu-se și vor ofta din pricina apăsării sufletului"** (5,2). Deci cea dintâi stare a celui osândit este căința pentru trecutul său. Acum gândește-te care a fost binele pentru care nenorocitul creștin a călcat poruncile Domnului și a fost osândit? Puțin fum al slavei și măririle lumești; un câștig pământesc de bogăție nestatornică; o clipă de plăcere murdară și otrăvitoare; pe scurt: un vis, un nimic! Și cu acest vis, cu acest nimic a fost câștigat de diavolul, după dumnezeiasca *Scriptură*: **"Vânând, m-au vânat ca pe o pasăre toți vrăjmașii mei în zadar"** (Plâng. Ierem. 3,52). Însă acel nimic, acel vis, acel lucru neînsemnat și așa de neputincios pentru a mulțumi inima, așa de apăsătoare aducere aminte va face celui osândit, încât un singur ceas de această grozavă amintire va fi îndeajuns ca să piardă amintirea a mii de ani de plăcere, după cum zice Sirah: **"Un ceas de răutate aduce uitarea desfătării"** (11,27). Acea singură clipă de otrăvitoare plăcere, care s-a arătat ca o umbră și ca un vis, va pricinui nefericitudinii osândit o căință veșnică. Dar o părere de rău fiind însoțită de mângâierea dumnezeiască, după cum a zis Domnul: **"Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia"** (Matei 5,4), ci o părere de rău nefolositoare, căință fără câștig, căință amară și lipsită de orice mângâiere. Cine poate pricepe cât de mare este căința cea stearpă a acestui de trei ori nefericit, când se află osândit în prăpastia tuturor răutăților, numai pentru o

picătură de miere otrăvită, pe care a gustat-o în viață? Atunci va zice și el cu Ionatan: **"gustând am gustat doar puțină miere și iată acum mor"** (I Împăr. 14,43). Atunci va blestema pe diavolii care l-au amăgit, pe sine însuși că l-au lăsat amăgit, pe tatăl și pe mama care l-au născut, ca Iov: **"Și își blestema ziua lui zicând: piară ziua aceea în care m-am născut și noaptea aceea în care au zis: iată bărbat"** (3,1) (48). O, căință amară dar stearpă! Silește-te, dar, iubitele, să simți încă de viu această grea și nefolositoare căință a celor osândiți, ca să-ți fie de folos. Urăște anii pe care i-ai pierdut în răutăți și viața petrecută ca un păgân. Socotește drept nimic toate bunurile lumești, care trec ca visul. Iar când ele ți se înfățișează înainte, fă cea socoteală a căinței amare, pe care ai s-o faci în veci pentru ele, după ce vor fi trecute. Roagă pe Domnul să-ți dea Har ca să te pocăiești și să plângi aici, cu cei ce se pocăiesc cu folos, ca să nu te căiești și să plângi acolo neîncetat, cu cei ce se pocăiesc cu folos, ca să nu te căiești și să plângi acolo neîncetat, cu cei osândiți: **"Pocăiți-vă, că s-a apropiat Împărăția Cerurilor"** (Matei 4,17).

B.

Ia aminte la a doua stare a unui creștin osândit, care este părerea de rău pentru prezent: **"oftând din pricina apăsării sufletului"** (Înțelep. Solomon 5,2). Această părere de rău o va măsura acel nenorocit după nemăsuratul bine pe care l-a pierdut și după nemăsuratul rău câștigat. Căci ce rău îi va lipsi celui ce va locui într-un astfel de sălaș, de osândă, a cărui ziduri vor fi de foc, pardoseala de foc, pereții de foc, văzduhul de foc, cătușele de foc, uneltele pentru chinuire de foc, muncitorii de foc și toți cei păziți acolo arși de foc? Și ce foc? Nu foc din acela de care ne folosim în lume cu slabele puteri ale simțirii și firii noastre, ci foc făcut de Dumnezeu ca unealtă de pedepsire a vrăjmașilor și apostatilor Lui și pe care atotputernicia Lui îl folosește cu strașnică tărie, asupra celor ce n-au voit să-l cunoscă marea din nemărginitele Sale binefaceri, pentru a-i sili s-o cunoască din greutatea și asprimea rănilor de el însuși pricinuită, după cum spune prin proorocul Iezechiel: **"și vor cunoaște din aceasta că eu sunt Domnul care lovesc"** (7,9).

De asemenea și binele pierdut de osândit, câtă întristare are să-i pricinuiască! **"Oftând din pricina apăsării sufletului"**, pentru că acest bine

este nemărginit în toate privințele: nemărginit în ființa Sa, nemărgint în bunătate, în înțelepciune, în putere, în frumusețe. Căci e însuși Dumnezeu cel în trei ipostasuri: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, în care a crezut nefericitul în lume, dar păcătuiind L-a pierdut și pierzând pe Dumnezeu, a pierdut deodată și cele cerești și cele pământești, deci totul. Și pentru ce L-a pierdut? Nu pentru altceva decât pentru nimic; într-un timp în care putea să-L câștige așa de ușor! Și L-a pierdut fără nădejde de a-L mai agonisi vreodată! O, pierdere nemărginită! O, pierdere nemărginită, care va pricinui în inima celui osândit o durere nemărginită și o întristare și amărăciune veșnică: **“Cunoaște și vezi că amar îți este ție a mă părăsi pe mine, zice Domnul Atotputernicul”** (Ieremia 2,19). Pe lângă acestea, chinul fiecărui creștin osândit este sporit și de cugetul la toate harurile avute de la Dumnezeu și pe care le-a pierdut. Pentru că era vas al milostivirii și s-a făcut vas al mâniei, plin până sus cu neînchipuite munci; era fiu al lui Dumnezeu și s-a făcut fiu al diavolului; era moștenitor al Împărăției Cerurilor și s-a făcut moștenitor al iadului. Cum să nu sufere, cum să nu ofteze dintru adâncul inimii, așa precum răcnește un leu, când își amintește că el, care a locuit atâția ani în Casa lui Dumnezeu și Sfânta Biserică, acum este osândit să se sălășuiască în iad? Că el, care s-a bucurat pe pământ cântând și preamărind pe Dumnezeu împreună cu toți creștinii, acum e osândit să audă în iad tânguiri și cuvinte de urăciune? Că el, care a văzut frumoasele și dătătoarele de Har icoane ale lui Hristos și ale Maicii Sale, și ale tuturor Sfinților, acum e osândit să privească fețele pocite și dătătoare de spaimă ale dracilor și ale tuturor osândiților? Că el, care de atâtea ori s-a împărtășit cu Sfintele Taine, cu Trupul și Sângele lui Hristos; el, care a primit Harul lui Hristos și gustând a văzut că bun este Domnul, e osândit la iad și suferă marea mânie a lui Dumnezeu? O, păcat blestemat, care silești pe Dumnezeu atât de bun și de îndurat să pedepsească un suflet, care cu puțin mai înainte a fost mireasa Sa, cu așa aspre pedepse, cum nici Dioclețian, nici Maximian și nici ceilalți cruzi tirani n-au putut să le uneltească. Căci de nu l-ar pedepsi astfel, nu s-ar vedea cât de mult urăște Dumnezeu păcatul și deci n-ar mai fi Dumnezeu, ci un părtaș al răutății, după cum a și fost crezut de unii lipsiți de minte, și cum Însuși zice: **“Ai cugetat fărădelegea că voi fi asemenea ție”** (Ps. 49,29).

Acum, tu păcătosule, care cugeți la acestea, ce rod ai agonisit de la această meditație? Ai înțeles măcar puțin o mare durere și muncile pe care le suferă un

creștin osândit în iad pentru că a pierdut pe Dumnezeu și dumnezeieștile lui haruri și binefaceri și a agonisit munca cea veșnică dimpreună cu toate relele, pentru că a păcătuit?

Ah, frate, dacă ai înțeles, de ce nu te temi că vei fi și tu osândit cu aceeași osândă pentru păcatele tale? De ce nu te chinuiești și tu, acum, de bunăvoie, știind că din pricina păcatelor te-ai lipsit de toate darurile firești și mai presus de fire ale Domnului Sfânt și ai rămas în cele potrivnice și stricăcioase firii? Pentru că păcatul pe care-l faci, după dumnezeiescul Maxim, este mișcare împotriva firii. De ce nu te întristezi că ai pierdut Împărăția cea veșnică? Bucuria cea nespusă și raiul cel plin de bucurie? Dar ce spun eu? De ce nu te întristezi că ai pierdut pe însuși Dumnezeu, Binele cel mai înalt, viața veșnică, începutul, calea și ținta existenței tale? Sau prețuiești puțin o așa de mare pagubă? O, nebun ce ești! Proorocul David, care știa ce înseamnă lipsirea de Dumnezeu, când s-a înstrăinat de Dumnezeu din pricina păcatului, n-a încetat zi și noapte să sufere și să plângă înaintea celor ce-i ziceau: **“Unde este Dumnezeul tău? ; “Că lacrimile s-au făcut pâinea mea, ziua și noaptea, când mi se zicea în fiecare zi: unde este Dumnezeul tău”?** (Ps. 41,3). De asemenea Maria Magdalena se învătea în jurul mormântului prea dulcelui Iisus și plângea cu multe lacrimi și oftări și când a fost întrebată de îngeri: **“Femeie, de ce plângi?”** (Ioan 20, 15), ea a răspuns că plânge pentru că a pierdut pe Învățătorul, pe Mântuitorul și pe Domnul ei: **“Că au luat pe Domnul meu și nu știu unde l-au pus pe Dânsul”** (Ioan 20,13). Așa de mare pierdere socotesc Sfinții lipsirea de Dumnezeu! Silește-te să le urmezi și tu, frate! Hotărăște-te să-ți schimbi viața. Rușinează-te că atâta vreme te-ai lipsit de mila lui Dumnezeu și mărturisește-ți înaintea Lui păcatele. Mulțumește-I pentru îndelunga răbdare cu care te-a așteptat până acum și nu te-a osândit încă la iad. Și roagă-L să te învrednicească pentru scump sângele Său, să-L proslăvești ca pe un bun și îndelung răbdător prin aceea că te iartă, și nu să-L proslăvești ca pe Cel drept, prin aceea că te pedepsește. Pentru că Dumnezeu este nepărtinitor și drept în toate lucrurile Sale, încât și din binefacerile cât și din pedepsele pe care le dă, întotdeauna se proslăvește, precum Însuși spune cu privire la Faraon: **“Și mă voi proslăvi în Faraon și în toată oastea lui”** (Ieșire 14,4).

C.

Ia aminte la a treia stare în care se află un creștin osândit și anume la deznădejdea față de viitor. ***"Tulbura-se-vor de frică mare și se vor minuna"*** (Înțelep. Sol. 5,2) (49). Aceasta este deznădejdea care la urmă așa de mult va deznădăjdui nenorocitele suflete ale osândiților, cu nemăsurata greutate a veșniciei, încât dacă ar fi cu puțință să se ivească de undeva o singură rază de nădejde în acel loc întunecat și de s-ar găsi cineva ca să vestească pe acești nefericiți că va veni o vreme când vor fi izbăviți de iad, chiar dacă acea eliberare ar fi să aibă loc după atâtea milioane de ani cât au fost păcaturile marelui potop din vremea lui Noe, cu toate acestea, nădejdea izbăvirii ar fi îndejuns ca să usuce lacrimile osândiților, să stingă toate flăcările iadului, să facă să înceteze toate lacrimile și suspinurile lor și să-i umple de mângâiere. Dar nu este cu puțință să se arate acea rază de nădejde, nu este cu puțință! Pentru că osânda este veșnică, chinuitorii veșnici, sufletul veșnic, pedeapsa păcatului veșnică și hotărârea pedepsei este veșnică, încât nu le rămâne altceva acelor de trei ori nefericiți decât să-și ceară moartea și totuși să nu o capete niciodată, niciodată! După cum zice Iov: ***"Care poftesc moartea și nu o află, scurmându-o ca pe o comoară și s-ar bucura dacă ar găsi-o"*** (3,22). Și ar vrea să treacă întru neființă, dar nu vor putea. Căci după părerea unor teologi, cei osândiți la iad mai degrabă ar vrea să nu mai fie, decât să dăinuiască și să fie nesuferiți de Dumnezeu pe totdeauna (50). Dar nici măcar nu este cu puțință osândiților să-și înșele cugetul, închipuindu-și o nădejde mincinoasă, că adică pedeapsa lor ar putea să se sfârșească vreodată. Nu! Nici măcar această falsă mângâiere nu o pot avea, căci după spusa lui Iov: ***"nădejdea pierde pe necredincioși"*** (8,13); încât nenorociți osândiți vor trebui să plângă totdeauna, spunând cuvintele proorocești: ***"Pierit-a nădejdea noastră și ne-am stins"*** (Iezechil 37,11), și ***"sufletul nostru în zadar a nădăjduit"*** (Isaia 29,8). Și nu este cu puțință ca măcar cât de puțin timp să uite nenorociții, nesfârșita veșnicie a osândirii lor. Pentru că dreptatea lui Dumnezeu va pune înaintea ochilor lor acel: niciodată! acel: totdeauna! acel: nesfârșit și veșnic! Căci după cum nu-i cu puțință să-i lipsească lui Dumnezeu atotputernicia, nemăsurata sfințenie și bunătate, tot așa nu-i cu puțință să lipsească vreodată și pedeapsa de la cei osândiți, care s-au împotrivit voiei lui Dumnezeu cu păcatele lor și de aceea vor fi munciți totdeauna: ***"Popor peste care s-a întins Domnul până în veac"*** (Maleahi 1,4). Astfel

acei de trei ori nefericiți, pe deoparte munciți de nemăsuratele și înfricoșatele pedepse ale iadului, iar pe de alta având de-a pururi amintirea veșniciei, afundați fiind prin acestea într-o veșnică deznădejde, nu vor mai putea niciodată să-și aducă aminte de Dumnezeu, căci dacă și-ar aminti, fără îndoială că s-ar și mângâia, după cum spune David: ***"Adusu-mi-am aminte de Dumnezeu și m-am bucurat"*** (Ps. 76,3). Și chiar de-am presupune că-și amintesc de Dumnezeu (51), apoi această aducere aminte le-ar aduce nu bucuria ci un chin și mai mare, deoarece își amintesc de El nu cu nădejdea că se vor împărtăși de El vreodată, pentru că, după spusa lui Ieremia: ***"a pierit amintirea Domnului"*** (Plângeri 3,18), ci numai că s-au lipsit de El și că vor fi lipsiți în vecii vecilor și pentru că Dumnezeu apucând înainte, le-a tăiat această nădejde: ***"A tăiat ca pe un copac nădejdea lui"*** (Iov 19,20).

Ce spui, tu, acum, frate, de aceste adevăruri de care te-ai pătruns adânc? Le-ai înțeles pe toate? Ah! Dacă le-ai înțeles cu adevărat, cum te mai poți întoarce iarăși la păcat și să te arunci într-o așa de mare primejdie! Căci cine știe dacă păcatul pe care ai de gând să-l faci nu este cumva ultimul, pe care Dumnezeu nu-ți-l va mai ierta? Cine știe dacă Dumnezeu te va mai răbda și nu-ți va mai curma viața, osândindu-te la muncile cele veșnice, din care nu mai este nădejde să scapi vreodată! Sfătuiește-te puțin, iubitele, cu sineți dacă ai cumva puterea să porți o astfel de sarcină, de neîndurat și veșnică. Căci dacă și numai munca unui singur osândit de s-ar împărți asupra tuturor oamenilor care trăiesc astăzi ar fi în stare să-i omoare pe toți, cum de nu te temi tu să iei toată această muncă asupra ta? Acum, în viața acesta, îți rămâne întotdeauna nădejdea că te va mântui mila și îndelunga răbdare a lui Dumnezeu și de aceea dobândești în suflet mângâiere; dar atunci când vei pierde orice nădejde de mântuire, ***"Că nădejdea a pierit ca un vânt"*** (Iov 30,15), cum vei putea să înduri, nenorocitul, o astfel de lipsă de mângâiere și deznădejde? În viața aceasta, nădăjduiești că orice nenorocire va trece și de aceea te mângâi. De pildă: ai nădejde că vei scăpa de sărăcia de care suferi, de ocările și de batjocurile unora și ale altora, de boalele care te chinuie, de canonul de pocăință primit de la duhovnic, în scurt, de greutatea oricărui rău. Dar atunci cum vei putea îndura focul, care nu-i nădejde că va trece vreodată? Cum vei îndura canonul de a te afla veșnic pe un pat de foc, când a sta numai un an pe un pat de lemn de trandafir, fără să te poți întoarce pe cealaltă parte ar fi un chin de nesuferit? Cum vei răbda chinul

de a fi veșnic sub stăpânirea diavolilor și a fi veșnic chinuit de dâșii, fără a te putea răzbuna vreodată? Mare minune! Dacă această grozavă nenorocire ar fi vestită neîndoielnic de un filozof, orice om cu minte ar trebui să se teamă și să se grijească pe cât este cu putință ca să nu cadă într-însa. Dar când ea este mărturisită de însăși înțelepciunea lui Dumnezeu și de atâți prooroci și apostoli, cum de nu te temi tu, nenorocitul? Cum de nu te pui la adăpost, îndepărtându-te din rășputeri de orice păcat, pentru ca să nu cazi în acea prăpastie a osândeii? Care este așa de neînlăturat pe cât de adevărată și de temeinică este sfânta noastră credință! Și pe cât de adevărat este Dumnezeu, care în mii de locuri în *Sfânta Scriptură* vorbește de aceasta!

Această groază se cuvine să o ai întotdeauna în inima ta, iubitule, nu lipsită de înțelepciune și fără rod duhovnicesc după cum este scris: **“Au nu frica ta este întru nebunie?”** (Iov 4,6), ci ca să te îmboldească mereu să faci binele și să fugi de păcat, pentru care s-a făcut pedeapsa. Urăște din toată inima urâciunea aceasta, adică păcatul de moarte, care este mai rău decât iadul. Rușinează-te cum de l-ai primit în suflet, socotind neînsemnat un rău pe care Dumnezeu îl pedepsește veșnic cu atâta foc. Muștră-ți propria răutate. Și fiindcă Domnul a plâns pentru păcat cu lacrimi și picături de sânge în Grădină: **“Și s-a făcut sudoarea Lui ca picăturile de sânge ce cad pe pământ”** (Luca 22,44), roagă-L să te învrednicească să poți plânge și tu acum pentru păcat cu lacrimi de pocăință și să te întorci vrednic și cum se cuvine în viața aceasta cu nădejdea milostivirii și a mântuirii, pentru ca să nu mai ai a plânge cu deznădejdea cea veșnică în viața cealaltă: **“În Tine Doamne, am nădădui, să nu mă rușinezi în veac”** (Ps. 30,1)

MEDITAȚIA 14-a

Despre păcatele ce se iartă:

A. - Cât de mare-i greutatea lor

B. - Cât de multe rele pricinuiesc

C. - Ce mari pedepse aduc și în viața aceasta și în cea viitoare

A.

Ia aminte, iubitule, la greutatea păcatelor, pe care tu le numești de iertat - veniale și ușoare, nu de moarte adică și mai ales dacă le faci din nebăgare de seamă, din neștiință sau din nepăsare și slăbiciunea voinței, ci cu intenție și cu cunoaștere deplină și cu voia cu totul înclinată spre ele (52). Mai întâi, ține seama de greutatea în sine a acestor păcate, căci deși-i un păcat care poate fi trecut cu vederea și se numește ușor și mic, nu însemnează că și este ușor și mic, ci se numește așa prin asemănare cu păcatul de moarte, care este un rău aproape nemărginit; așa după cum, de pildă, un lac se numește mic față de o mare, dar socotit deoparte și în sine, nu este mic deoarece cuprinde o mare cantitate de apă. Așa și păcatul lesne de iertat față de un păcat de moarte pare mic, dar în sine este un rău atât de mare, încât numai păcatul de moarte este rău mai mare decât dânsul. Pentru că și păcatul mic, și cel mare sunt abatere de la poruncile lui Dumnezeu, după spusa Sf. Evanghelist Ioan: **“Tot cel ce săvârșește păcatul săvârșește și fărădelege, căci păcatul este călcarea legii”** (I Ioan 3,4); și pentru că, după spusa fratelui Domnului, cel ce păzește toată legea, dar greșește doar față de singura poruncă a călcat toată legea: **“Cel ce va păzi toată legea, dar greșește în una, s-a făcut vinovat de toate”** (2,10). Deci cum este cu putință, iubitul meu frate, să socoți și să numești ușoare și mici păcatele cele obișnuite? Adică: să spui minciuni fără a păgubi pe cineva, să te mândrești, să stai cu puțină evlavie în biserică, să te superi puțin și să pizmuiești binele aproapelui, să vorbești fără rost, să glumești, să râzi, să-ți bați joc de cineva ca să râdă alții, să-ți îmbuibezi pântecul, ca să te împodobești, și altele de acestea? Cum este cu putință să le numești ușoare, când - dacă ai cunoaște bine răutatea lor, ai suferi de frica lor? Iar dacă socotești și zici că acestea nu fac rău lui Dumnezeu și nici nu se opun în vreun fel dumnezeieștii Lui voi și nici

nu-ți împruținează Harul dumnezeiesc și slava cea din ceruri - ținta ultimă a oricărei fapturi și nici nu-ți micșorează virtutea și desăvârșirea, pe care o cere Dumnezeu de la faptele sale cele cuvântătoare; dacă socotești așa, greșești, frate, și socotești aceasta a ta este vrednică de batjocuri. Căci cum poți zice că păcatul ușor al grăirii deșarte nu este urât lui Dumnezeu, când El va judeca și pedepsi tot cuvântul deșert pe care l-ai grăit? **“zic vouă: pentru tot cuvântul deșert ce-l vor rosti oamenii, vor da socoteală în ziua judecării, căci din cuvintele tale te vei îndrepta și din cuvintele tale vei fi osândit”** (Matei 12,36). Cum poți spune că nu-s potrivnice voii lui Dumnezeu râsetele, glumele și jocurile, când Domnul, cu pilda Sa, te-a învățat că sunt urâte? Pentru că, făcându-se Om, n-a răs niciodată în viața Sa, ci mai degrabă a plâns de patru ori (53). Ba te-a învățat și cu cuvântul Său, pentru că a spus blesteme și vaiuri pentru cei ce râd: **“Vai vouă celor ce râdeți, căci veți plânge și vă veți tângu!”** (Luca 6, 25). De aceea și Marele Vasile pune sub canon pe călugărul sau călugărița care ar glumi sau ar râde, ca să fie scos din obște o săptămână: **“Cine spune glume și râde necuviincios, se afurisește o săptămână”** (Canoane de pocăință). Cum poți să zici că nu-s fapte împotriva lui Dumnezeu banchetele și minciunăria, când însăși Domnul spune că va pierde pe toți mincinoșii, ori în ce chip ar minții: **“pierde-vei pe toți cei ce grăiesc minciună”** (Ps.5,6) și pe cei ce se îmbuibază: **“vai vouă celor ce sunteți sătui acum, că veți flămânzi!”** (Luca 6,25). Și ce spune în deobște, cum poți spune, frate, că păcatele acestea numite de iertat și ușoare nu-ți împruținează virtutea și Harul dumnezeiesc și desăvârșirea, când Duhul Sfânt zice prin Ecleziasul: **“Muștele moarte strică gustul uleiului”** (10,1), ceea ce înseamnă, după tâlcuirea unor dascăli, că precum muștele, de trec repede peste vreun mir bine mirositor nu-i strică bunul lui miros, iar dacă rămân deasupra lui și mor, îl strică de tot și nu mai miroase frumos; tot așa și păcatele lesne iertătoare, dacă nu rămân multă vreme într-un suflet evlavios, nu-i pricinuiesc o pagubă mare, dar dacă rămân în el mult și sufletul înclină spre ele cu voie și știință, atunci neîndoios că se micșorează sau mai bine-zis pierde cu totul din suflet curățenia virtuții și buna mireasmă a harului și-l împiedică de la desăvârșire. Dar ce spun eu? Aceste păcate fac sufletul urât înaintea lui Dumnezeu. Pentru că dacă numai gândul rău este urâciune înaintea lui Dumnezeu, după cum zice autorul Proverbelor: **“Urâciune este pentru Domnul gândul nedrept”** (Prov.15,27) și chiar și

gândurile rele îndepărtează de Dumnezeu (Întep.Solom. 1,3)(54), cu cât mai mult se îndepărtează de dragostea lui Dumnezeu acel suflet nenorocit, căruia îi place să facă astfel de păcate ușoare? Și cu cât mai mult se face urât înaintea lui Dumnezeu?

De aceea, frate, dacă și tu faci vreunul din aceste păcate ce pot fi iertate, faci un rău mai mare decât toate relele care decurg din pedepse, nenorociri, boli și moarte. Pentru că acestea folosesc sufletul, pe când păcatele ce se iartă îl păgubesc. Faci un rău care oarecum se împotrivesc lui Dumnezeu și poruncilor dumnezeiești. Faci un rău pe care, un suflet ce vrea să placă lui Dumnezeu, nu poate vreodată să-l aleagă sau să-l iubească. Căci cel care vrea să placă lui Dumnezeu dar să facă și păcate ușoare, care sunt urâte lui Dumnezeu, e ca și cum ar vrea să unească împreună cerul cu iadul, lumina cu întunericul, focul cu apa și sfințenia cu răutatea. Chiar dacă, am presupune că, cu un păcat ușor ai putea să împiedici toate războaiele, toate nenorocirile, toate bolile molipsitoare și toate celelalte rele din lume, totuși nici așa nu ar trebui să-l faci. Ba mai mult! Dacă ai putea cu un mic lucru, care nu este plăcut lui Dumnezeu, să goleşti iadul de osândiți sau să păzești pe toți fericiții cerului să nu cadă în abis, tot nu s-ar cădea să-l faci: pentru că cel mai mare rău care ar atinge faptele toate, este neasemănat mai mic decât cel mai mic rău care ar atinge pe ziditor. Însăimântă-te dar, frate, și te miră de nemaipomenita ta nerușinare, dacă săvârșești nicaiva păcate, care sunt așa de urâte lui Dumnezeu. Rușinează-te cum de le-ai primit până acum în inimă, când se cădea să alegi cel mai mare bine din fericirea tuturor fapturilor, adică de a bine plăcea cât mai mult lui Dumnezeu. Împlinește lipsa care ai arătat-o de mii de ori în slujba lui Dumnezeu. Hotărăște-te ca de acum nu numai să nu mai faci astfel de păcate ușoare, ci și să izgonești din inimă înclinarea și dragostea ce o aveai pentru ele. Pentru că a le voi, este ca și cum ai vrea să amărăști peste măsură pe iubitul tău Făcător și să-l pornești cu mânie asupra-ți. Iar dacă din neatenția minții sau din slăbănogirea voinței și firii tale s-ar întâmpla să cazi în ele, să nu te lași prins cu inima de ele, nici să nu le iubești, dimpotrivă urăște-le și mărturisește-le, ca să te pocăiești înaintea lui Dumnezeu, rugându-L să te întărească cu Harul Său ca să nu mai cazi în ele, zicând și tu ca Pavel: **“Nu eu am făcut aceasta, ci Harul lui Dumnezeu care este în mine”** (I Cor.15, 10)(55).

B.

Ia aminte la mulțimea relelor pe care ți le pricinuiesc păcatele zise ușoare. În ce chip boala trupească aduce două mari rele și anume: întâi, neputințele ce-ți pricinuieste cu prezența ei, adică: slăbănogirea trupului, lipsa poftii de mâncare și moleșirea tuturor mădurelor iar al doilea că te înfricoșează cu apropierea morții; tot așa și păcatul ce se iartă, fiind o boală duhovnicească a sufletului, chiar dacă nu ar păgubi sufletul din toată frumusețea Harului dumnezeiesc, totuși, cu prezența lui, urâtește îndeajuns sufletul, îi slăbește puterea și-i nimicește dorul de bine, prin care s-ar face plăcut mirelui său Hristos, păstrându-se cu totul fără de prihană sau cusur, ca o mireasă prea frumoasă, cum zice Pavel: **“Ca să o înfățișeze sieși Biserica slăvită, neavând pată sau meteahnă sau ceva de acest fel, ca să fie sfântă și fără prihană”** (Efes. 5,27). Pe lângă acestea, fiecare păcat ușor păgubește sufletul nu puțin de roada Sfintelor Taine și mai ales ale Sfintei Împărtășiri. Pentru că zădărnicește unirea lăuntrică a sufletului cu stăpânul Hristos prin Sfintele Taine, după cum spune proorocul: **“Păcatele voastre fac despărțire între voi și Dumnezeu”** (Isaia 59,2); și apoi acest păcat face sufletul să nu dorească nici o sporire în evlavie. El răcește căldura dragostei sufletului, îi omoară evlavia îi usucă lacrimile, vestejește pocăința și împiedică darurile vii și harurile pe care vrea Hristos, capul lui, să i le verse în suflet. Dar răul cel mai mare care amenință să-l pricinuiască sufletului, păcatele zise ușoare este păcatul de moarte, în care se scufundă în cele din urmă nenorocitul om; pentru că slăbesc pornirile cele bune ale sufletului și pentru că împiedică ajutorul și puterea pe care le dă Dumnezeu omului și silesc dreptatea dumnezeiască să-și retragă mâna sa și pentru că deprinde voința să încline cu ușurință spre păcat.

Ce zici acum, tu, cel ce citești acestea? Ți se mai par mici păcatele de iertat, când vezi că ele se fac mari și de moarte? **“Nu i-a ajuns casei lui Iuda a face fărădelegile pe care le-a făcut aici?”** (Iezechiel 8,17). Ți se pare lucru mic să te uiți cu atenție la o faptură frumoasă? Dar măsoară și păcatele care vin de aici. Pentru că această privire atentă adesea tulbură gândurile, tulburarea duce la învoire, învoirea la înclinare, înclinarea la faptă, fapta la deprindere, deprinderea la silă - robire - robirea la deznădejde, deznădejdea la osândă. Dumnezeu poruncește ca toți Nazireii care au făcut făgăduință să se înfrâneze nu numai de la cele ce îmbată, ci și de la must și stafide și de la sămburi de

stafide: **“Și strugurii proaspeți, nici stafide să nu mănânce în toate zilele făgăduinței sale; din toate câte se fac din viță, vin de struguri să nu bea”** (Numeri 6,3). Pricina este că mâncând struguri proaspeți, încetul cu încetul vei dori să mănânci și stafide vei vrea și sămburi și după sămburi să bei și must, să bei și vin, și după vin vine deprinderea de a te îmbăta, iar la îmbătare vine bătaia care poate duce până la ucidere. Vezi ce lung lanț de păcate a pricinuit acela, pe care tu, iubitule, îl numești de iertat și ușor? Vezi cum acel care disprețuiește păcatele mici cade în păcate mari? După cum zice Duhul Sfânt prin Sirah: **“Cel ce nu bagă în seamă cele mici, prea ușor va cădea”** (19,1); și un alt înțelept: **“Micul nu este mic când pricinuieste pe cele mari”** (56). Mici sunt semințele, dar fac arbori mari. Rădăcinile sunt subțiri, dar odrăslesc fructe ucigătoare; vechi și nebănuite drumurile, dar duc la iad. **“Există cale care pare dreaptă, dar capătul ei duce în fundul iadului”** (Prov. 14,12). Mici se par puii de vulpe, dar strică și nimicesc cu adevărat via nenorocitului suflet și mănâncă strugurii virtuților. De aceea în pildă ne poruncește Duhul Sfânt să prindem vulpile și să le ucidem ca să nu ne pricinuiască așa de mare pagubă. **“Prindeți vulpile cele mici, care strică viile”** (Cânt. Cânt. 2,15). Aici înțelege prin vulpi păcatele cele numite de iertat, pentru că ne amăgesc și cădem cu ușurință în ele; le numim mici, pentru ca să le disprețuim și să nu ne ferim de ele.

Apoi multe din păcatele numite de iertat, deci nu de moarte, de multe ori atât de mult stăpânesc pe oameni îi fac deplin robi și slugi ai lor, sau mai bine-zis slugi ale diavolului, încât se împlinesc cu ei cele spuse: **“fiecare de ce este biruit, de aceea este și rob”** (II Petru 2,19). Unul este stăpânit de patima cafelei, altul a tutunului, altul de a ciubucului, încât par plini de fiere și de otravă și nu pot grăi nimic până ce mai întâi nu-și bea felegeanul și nu-și pun lemnul găurit - ciubucul - în gură și tutunul (tabacul) în nări. Și nu știu nenorociții că sunt oprite creștinilor toate cele ce ating simțurile, după cum zice Grigorie Teologul: **“cu gustul ne-am desfrânat și cu mirosul ne-am moleșit”**.

Nu ajung că îl supără pe Dumnezeu cu celelalte puteri ale sufletului și cu măduarele trupului, ci îl supără și cu simțurile, după cum zice Ezdra: **“Și au supărat pe Dumnezeu în simțurile lor”** (II Ezdra 1,22). Iar dacă socotesc semn de noblețe și de bună creștere obiceiul de a bea ciubuc și celelalte, cât de aspru îi învinuiesc moraliștii mai noi în scrierile lor zicând: **“ce fel de bună**

creștere sunt acestea? Să vezi o ființă rațională și nobilă, omule, că-și pune în gură un lemn găurit și umplut cu iarbă și foc cum este ciubucul, asemănându-se cu acei mitologici ai lui Aloes, care aruncase fum și foc pe nări și pe gură?" Sau mai bine-zis să fie asemuiți de cuvintele *Scripturii* cu balaurul, care figurat este chiar diavolul, despre care spune Dumnezeu în cartea lui Iov: *"Din nările lui iese fum ca dintr-un cuptor, care arde cu foc de cărbuni"* (Iov 14,20). Ce fel de bună creștere și noblete zic? Eu socot că obicei mai barbar și mai urât nici nu poate fi.

Cum poate deci cineva să mai numească aceste păcate mici și de iertat, când vede că ele stăpânesc pe oameni la fel cu cele mari și de moarte? Și prin ce se deosebesc, mă rog, cei pomeniți mai sus de cei stăpâniți de păcatele de moarte: desfrânarea, avariția, invidia și celelalte asemenea? Desigur că prin nimic, deoarece toți sunt prinși, toți sunt robi, toți sunt biruiți de patimi, deși unii de patimi mai mici, iar ceilalți de patimi mai mari. După cum, de pildă și doi lei care au căzut în cursă, unul cu toate patru picioarele, iar altul numai cu un picior, la fel sunt prinși și nici unul din ei nu poate scăpa de moarte (57). De aceea a zis Marele Vasile (*Chiv. pe scurt* 293) că în Noul Testament nu se face deosebire între păcat mare și păcat mic. Căci numai înainte de venirea lui Hristos domnea păcatul peste om; dar după ce a venit Hristos și a dat putere oamenilor asupra păcatului, nu se cade ca vreun creștin să mai fie robit de păcat, după cuvântul fericitului Pavel: *"Păcatul nu vă mai stăpânește, pentru că nu mai sunteți sub lege, ci sub Har"* (Romani 6,14).

Din toate acestea se vede limpede cât de rădăciți și de răs sunt în cugetele lor și față de diavolul, cei ce zic: Eu mă păzesc de păcatele de moarte, dar de cele ce se iartă nu mă tem. Nu știu nebunii, că aceasta este viclenia diavolului ca astfel să le înfigă în gâtleej undița cea ascunsă a păcatului de moarte, sau ca să-i aibă, în puterea sa, robiți de astfel de păcate. Tu, însă, iubite cititor, să nu te asemeni cu acești lipsiți de minte, ci teme-te și te păzește din toate puterile de astfel de păcate numite ușoare; mai întâi pentru că pot să te stăpânească și să te facă rob diavolului; al doilea, pentru că deschid ușa și te afundă în păcate de moarte și la urmă te pogoară în iad. Câte suflete mai bune decât tine nu au ajuns până acum la pierzare! Căci cei ce au început a disprețui cele mici, au ajuns să disprețuiască și pe cele mari și puțin câte puțin au căzut în prăpastie și în ea au rămas. Deci ia aminte și urăște din toată inima aceste mici și de iertat greșale

ale tale și silește-te să te arăți desăvârșit întru toate, cum îți poruncește Domnul: *"Deci fiți desăvârșiți precum și Tatăl vostru desăvârșit este"* (Matei 5,48). Străduiește-te să-ți aduci sufletul înaintea Mirelui Hristos ca, o mireasă mândră și frumoasă, ca să-ți zică și ție cuvintele din *Cântarea Cântărilor*: *"una este porumbița mea cea desăvârșită"* (6,8) și iarăși: *"Toată frumoasă ești iubita mea și întinăciune nu este întru tine"* (4,7). Pentru că precum o mireasă se silește să placă întru toate mirelui ei, așa și un suflet se cade să lupte ca să placă lui Hristos și să-L urmeze din toate puterile. Și după cum el era slobod de orice păcat, atât de moarte cât și din cele ce se iartă, tot așa și sufletul se cade să se păzească nu numai de păcate de moarte, ci chiar și de păcatele ușoare.

Rușinează-te dar, frate, cum de te-ai lăsat până acum stăpânit de atâtea păcate mici și nebunești, copilărești și de răs, și străduiește-te ca în viitor mai degrab să mori decât să faci cu deplină voință și știință vreun păcat de iertat, care este așa de urât înaintea lui Dumnezeu și cere ajutorul lui Iisus Hristos, care și-a vărsat tot scumpul Său sânge și s-a supus morții ca să nimicească păcatul! Roagă-L ca să nu te mai lase să fii stăpânit de vreun păcat: *"Să nu mă stăpânească nici fărădelege"* (Ps. 118,133).

C.

Ia aminte acum, iubitele, la pedepsele pe care le pricinuiesc păcatele numite de iertat atât în viața aceasta, cât și în cea viitoare. Câte nenorociri, câte sărăcii, câte ispite, câte prigoane, câte boli nu dă Dumnezeu oamenilor ca pedeapsă și necaz, în viața aceasta, pentru aceste păcate, pe care noi cu atâta ușurință le numim ușoare și de iertat? Avem pilde nenumărate și *Sfânta Scriptură* este plină de mărturii despre pedepsele trimise de Dumnezeu pentru astfel de păcate. Dar toate aceste pedepse trecătoare sunt un nimic față de pedepsele care se dau pe vecie în viața viitoare pentru aceste păcate, deoarece fiind suprafirești, întrec toate chinurile pe care le încearcă simțurile noastre în viața de acum. Te întreb acum, frate, să-mi spui dacă ai vedea, de pildă, vreun vinovat pedepsit de dreptatea omenească să fie ars de viu în mijlocul orașului, ai putea oare crede că vinovăția lui a fost mică și ușoară? Desigur că nu! Deci cum este cu puțință să socotești că este mic și ușor un păcat așa zis de iertat când vezi că

dreptatea dumnezeiască (care nu greșește niciodată) pedepsește o astfel de greșală așa de aspru, cu focul veșnic? Și când vezi că sufletul, care este mireasă aleasă a Domnului și hărăzită pentru nunta raiului, este osândit să ardă în cuptorul cel cu foc și nu poate privi pe Dumnezeu, mirele său, din pricina călcării poruncilor dumnezeiești prin aceste păcate de iertat? Ce dovadă mai mare decât aceasta-mai vrei?

De aceea, avea dreptate Fericitul Augustin să spună acest cuvânt înfricoșător că multe păcate mici fac unul mare (*Omilia la I Epistolă a lui Ioan*), mai ales când cineva înclină spre ele. Pentru că osândă pricinuiesc și cele mari și de moarte, osândă pricinuiesc și cele mici și de iertat. Se deosebesc doar că nu iau una și aceeași pedeapsă, dar nu se deosebesc întrucât înlătură pe cei ce le săvârșesc de la Împărăția lui Dumnezeu, după cum spune dumnezeiescul Hrisostom (*Omilia 16 la I Corinteni*), deoarece și Apostolul a zis ca și închinătorii de idoli și sodomiții dar și bârfitorii, adică și cei ce au făcut păcate mari, și cei ce au făcut păcate mici, deopotrivă, nu vor moșteni Împărăția Cerurilor: **“Nu vă înșelați: nici desfrânații, nici închinătorii la idoli, nici răsdesfrânații, nici malahiștii, nici sodomiții, nici furii, nici bețivii, nici bârfitorii, nici răpitorii, Împărăția lui Dumnezeu nu o vor moșteni”** (I Cor. 5,9). Foarte potrivită este și pilda pe care o aduc unii în această privință zicând: după cum o luntre se afundă fie că aruncă în ea câteva pietre mari, fie că o umple cu nisip, tot așa și sufletul este osândit la iad și pentru puține păcate mari, de moarte, dar și pentru păcate mici, numite de iertat.

Să adaug și acest fapt mai înspăimântător, că diavolul pe cei mai mulți îi aruncă în iad cu păcate mici, numite de iertat, decât cu păcate grele, de moarte. Pentru că cel ce cade în vreun păcat de moarte, socotindu-l mare, simte răul, se întristează, se pocăiește, se nevoiește sub canon, ispășește și astfel se îndreptează și scapă de osândă, întocmai cum cineva dacă a căpătat o rană mare și vădită se străduiește cu tot chipul s-o tămăduiască. Dar cel care cade într-un păcat așa zis de iertat, socotindu-l mic și ușor, îl disprețuiește și nu se îngrijește de loc ca să se îndrepteze, așa cum și cel ce are multe răni mici și ascunse, neglijează tămăduirea lor. Dar acele răni lucrează în ascuns și rod cărnurile și la urmă pricinuiesc moartea celui ce suferă. De aceea și Dumnezeu pedepsește pe cei ce săvârșesc păcate ușoare, atât aici, cât și dincolo, pentru că neglijează și nu fac nici un canon pentru ele. Căci dacă s-ar pedepsi ei singuri, fără îndoială că

nu i-ar mai pedepsi Dumnezeu, cum spune Ap. Pavel: **“Căci dacă ne-am judeca noi înșine, atunci nu am mai fi judecați, dar fiind judecați, suntem pedepsiți de Domnul”** (I Cor. 11,31) (58).

Cât de lipsiți de minte, deci, sunt acei care zic: **“Dar ce pagubă aduci dacă râzi sau glumești? Ce rău este dacă mănânci și bei și dacă omul petrece? Acestea nu sunt nimic. Sunt fapte indiferente (59); pentru acestea nu pedepsește Dumnezeu pe om”**. Căci pentru aceste așa-zise nimicuri au să fie osândiți și au să meargă **“râzând”** la munca veșnică, după cum zice un Părinte: **“Tu, frate, însă, nu te face asemenea lor și nici să nu ajungi la o așa orbire încât să socotești relele mici și ușoare călcările poruncilor Domnului și să le săvârșești ca pe niște mari ospete pentru ca să nu fi pedepsit de Domnul și aici și în viața veșnică”**. Nu vezi, nenorocitul, că dacă nu te lepezi din tot sufletul de aceste rele, ai să te chinuiești în osânda veșnică și ai să fii lipsit de Dumnezeu și de Împărăția Lui? Când te va mistui chinul în mijlocul flăcărilor, desigur, nu vei mai numi acestea păcate mici și ușoare. Nu le vei mai numi mici și ușoare, ci mari și de neiertat, când vei vedea că Domnul se depărtează de tine și te osândește cu păcătoșii cei mari și de neiertat.

Ah! Dar ce-ți va mai folosi atunci că le vei numi așa! Acum, chiar acum, socotește-le și numește-le păcate grele și mari. Acum teme-te de ele, ca de unele ce-s aducătoare de moarte și de neiertat. Acum urăște-le și fugi de ele din toate puterile și ispitește-le de voie cu canon și nevoiță, înainte ca dreptatea dumnezeiască să te osândească la pedeapsă nespusă și la chinuri. Și rușinează-te cum de ai fost până acum ca un lepros, acoperit din creștet până în tălpi, de aceste răni ale păcatelor așa zise de iertat. Uimește-te de marea îndurare a lui Dumnezeu care rabdă de atâta vreme nerânduilele și necuviințele tale și de atâtea ori călcarea legii sale dumnezeiești. Făgăduiește să nu mai primești în inimă un astfel de păcat, cu deplină știință și voie. Roagă pe Domnul, din ura care o are El pentru păcat să te întărească, ca să te întorci și să nu mai săvârșești astfel de rău, să iubești în schimb cele bune, toate cele bine plătute lui Dumnezeu, toate cele virtuozitate și să spui cuvântul proorocesc: **“Urât-am pe cele rele și am iubit pe cele bune”** (Amos 5,15).

MEDITAȚIA a 15-a

La parabola Fiului Risipitor (60)

A. - Îndepărtarea de la casa părintească

B. - Viața de după plecare

C. - Întoarcerea acasă

A.

Ia aminte, frate, la plecarea fiului risipitor din casa părintească, precum istorisește Sfântul Evanghelist Luca (15,11), prin care plecare a arătat cât era de tânăr și cât de lipsit de minte și de înțelegere. Ce-i lipsea acasă și sub oblăduirea dulcelui său tată? Se găsea doar, în toate zilele în brațele părintești, avea tot ce-i trebuia, era slujit de toate slugile, era dezmiardat și cinstit ca moștenitor al averii părintești. Încât pe dreptate putea spune ca Psalmistul: *“Stavom în bunătățile casei Tale”* (Ps. 64,5). Dar dorul de o libertate amăgitoare, din starea de fiu și de moștenitor l-a împins să poftască a fi slugă și argat. A început a i se urî de viața împărătească și slobodă pe care o petrecea sub ascultarea tatălui său, a început a năzui să trăiască după voia lui, să-și împlinească bunul său plac precum făceau și alții. Plictiseala și năzuința l-au împins să ceară voie de la tatăl său ca să plece din casa părintească, să-și ceară partea de moștenire care-i era gătită lui: *“Tată, dă-mi partea cuvenită de avuție”* (Luca 15,12). Tatăl nu a voit să-l împiedice de la această hotărâre, ci l-a lăsat să plece, ca să învețe din cercare lipsa bunătăților de care avea parte în casa tatălui său și pe care le disprețuise, după cum tâlcuiește Hrisostom: *“De aceea l-a și lăsat tatăl și nu l-a oprit să plece în străinătate, pentru ca prin încercare să învețe bine de ce bunătăți se împărțea când era acasă”* (Cuv. I despre pocăință). Și fiindcă tatăl său nu a putut să-l convingă prin cuvânt să rămână acasă, l-a lăsat să-l convingă însăși lucrurile și suferințele. *“Căci Dumnezeu adeseori, când nu biruiește cu spusa cuvântului, lasă pe om să se învețe din cercarea lucrurilor”*, zice tot acolo același Gură de Aur, precum este scris: *“viclenia ta te va certa și răutatea ta te va muștra”* (Ieremia 2, 19). Tot așa și Adam, când era în Rai, n-a cunoscut fericirea pe care o avea, ci a cunoscut-o abia după ce s-a lipsit de dânsa. Așadar, tatăl le-a împărțit

avuția: *“și le-a împărțit avuția și nu după multe zile, fiul cel mic - adunându-și toate ale sale, a plecat într-o țară îndepărtată”* (Luca 15,12).

Această mișcătoare parabolă, frate, este icoana vie a păcatului pe care-l faci tu, nesocotind ascultarea față de Dumnezeu. Ah! Cine era mai bogat decât tine, nenorocitul, înainte de a părăsi nevinovăția și de a păcătui? Cine era mai ales decât tine? Cine mai frumos și mai strălucit? Tie-ți era pregătită toată moștenirea raiului, pe care o aveai deja și peste puțin aveai s-o câștigi deplină. Tie îți era dat harul înfierii, prin care erai fiu al lui Dumnezeu și cel mai de frunte de la răsăritul soarelui, după cum scrie la Iov: *“Și era omul acela cel mai de frunte dintre toți răsăriteții”* (1,3). Tu aveai toată frumusețea și gingășia pe care o pricinuesc nevinovăția și lipsa păcatului. Apoi ce comoară nemăsurată era pentru tine Harul sfințitor al Duhului Sfânt! Cel mai mare dar, pe care poate să-l dea Dumnezeu unei făpturi în viața aceasta. Prin el ești iubit de îngeri, prieten cu sfinții, templu însuflețit al dumnezeirii, după cum zice dumezeiescul Pavel: *“Acum nu mai sunteți străini, nici venetici, ci concetățeni ai sfinților și oameni de casă ai lui Dumnezeu”* (Efes. 2,19). Acest har sălășluiește totdeauna în tine, el te ocrotea, el te mângâia ca o mamă iubitoare de dezmierdări cerești, cu conștiința împăcată și cu Sfintele Taine: El te ținea mereu în brațele Proniei ca pe un fiu unic născut, tu, însă, fiind tânăr neștiutor ai disprețuit totul și ai întrebuintat răul și fără folos libera ta voință, ca să trăiești după poftele tale în loc să te supui cu multă recunoștiință Părintelui tău ceresc și ai crezut greșită socoteala că vei dobândi degrab mare câștig, înstrăinându-te de Dumnezeu și Părintele tău.

O, nesocotită socoteală, care ți-a adus toate pe dos! Pentru că atunci când erai supus, atunci, cu adevărat, erai slobod și de sine stătător, iar când te-ai arătat liber de sine, atunci cu adevărat te-ai făcut slugă și atârnat de alții (61). O, dacă ar fi cu puțință, frate, să-ți lumineze inima cineva și să te facă să simți marea întunecime a neștiinței care te-a cuprins, făcându-te să cinstești faptele mai mult decât pe Făcătorul; să socotești greu și aspru dulcele și ușorul jug al ascultării de Părintele tău cel atât de iubitor. *“Căci, zice, jugul meu este bun și sarcina mea ușoară”* (Mat. 11,30) și să socotești libertatea ceea ce este robie, după cum este scris despre Ierusalim: *“În loc de liber te-ai făcut rob”* (Macab. 2,11)! Precum spune și Pavel: *“Când erați robi păcatului, atunci erați slobozi de sfințenie și ce roade aveți voi atunci, încât acum vă rușinați*

de ele, fiindcă sfârșitul lor este moartea? (Rom.6,20).

Dar măcar acum scutură întunericul cel gros și rătăcirea minții și redobândindu-ți înțelegerea pierdută cunoaște că nu este altă libertate decât să te supui cu totul voiei lui Dumnezeu, lăsându-te povățuit de Părintele ceresc, după cum îți zice Ap.Pavel: ***“iar acum liberându-te de păcat și slujind lui Dumnezeu, aveți roada voastră în sfințenie iar ca țintă viața veșnică”*** (Rom. 6, 22). Urăște nerecunoștiința pe care ai arătat-o, părăsind palatul împărațesc al Tatălui tău și-ți mărturisește greșala. Hotărăște-te ca toată viața ta să nu mai ieși din casa sa, nici de sub ascultarea poruncilor Lui. Și fiindcă numai fiul are dreptul să locuiască în casa tatălui său, nu și robul cum ești tu, roagă pe Fiul cel Unul Născut să te facă și pe tine fiu adoptiv al Tatălui său și să te libereze din robia păcatului, ca să poți rămâne totdeauna și tu ca fiu, în casa cerească a Tatălui Său, după cum El Însuși făgăduiește, zicând: ***“robul nu rămâne în casă în veci, dar fiul rămâne în veac. Deci, dacă Fiul vă va libera, neîndoios veți fi slobozi”*** (Ioan 8, 35).

B.

Ia aminte, iubitule, la viața nenorocită a acestui tânăr sărac și nerecunoscător, după plecarea de la casa părintească și la cele patru pedepse pe care le-a primit. Prima: a risipit rău partea sa de avuție; a doua s-a supus să trăiască sub un stăpân foarte rău; a treia a fost pus la treaba cea mai josnică, adică să pască porcii, vietăți necurate; a patra a căzut într-o așa de mare suferință, încât îi lipseau cele ce nu lipseau turmei de porci. Tot așa suferă și orice om păcătos toate aceste pedepse, ba și unele neasemănat mai mari. Pentru că întâi, de trei ori nenorocitul, se lipsește de dragostea lui Dumnezeu și odată cu ea și de bunurile cerești, risipindu-și în cele materialnice mintea, adică avuția cea mai de seamă a omului, după cum zice dumnezeiescul Grigorie al Tesalonicului: ***“Mai presus de orice, ființa și avuția noastră este mintea. Deci câtă vreme rămânem pe calea mântuirii, o avem adunată pentru noi și pentru cea dintâi și cea mai înaltă minte, însuși Dumnezeu. Dar dacă deschidem ușa patimilor, îndată se risipește, fiind amăgiți în tot ceasul de cele pământești și trupești”*** (Cuvântare la această parabolă). Al doilea, se supune celui mai mare vrăjmaș al său, care, după spusa Sf. Ioan Hrisostom, este

diavolul. Al treilea uită cinstea pe care a primit-o la Sfântul Botez, disprețuiește buna creștere de care s-a învrednicit în sfânta Biserică, prin care Sfintele Taine; aruncă dreptul de fiu adoptiv al lui Dumnezeu și lucrează, nenorocitul, cea mai rușinoasă meserie din lume, adică paște porcii și anume nu numai că se tăvăleşte ca un porc în murdăria patimilor dobitocești și pornirilor trupului, ci se face și altora învățător de astfel de lucruri rușinoase, după tâlcuirea lui Teofilact. A patra și cea din urmă: găsindu-se în această rușinoasă îndeletnicire, nu poate, nenorocitul, nici să se sature, ci cu cât mai mult mănâncă rușinoasa hrană a păcatului, cu atât mai mult îi crește foamea, lipsindu-i și ceea ce prisosește vietăților câmpului: ***“Căci cel obișnuit cu acestea nu se mai satură de rele, deoarece plăcerea nu rămâne, ci trece și nenorocitul iarăși se află lipsit”***, zice Teofilact (*Tâlcuire la parabola Fiului Risipitor*). Iar marele Grigorie al Tesalonicului zice în această privință: ***“nu poate afla saț propriei lui patimi. De ce? Firea trupului nu ajunge celui desfrânat să slujească îmboldirile poftelor. O, nenorocire; o, nefericire vrednică de plâns!”***

Ia spune-mi acum păcătosule, n-ai suferit și tu acestea toate după ce ai păcătuțit? Prin urmare, de ce nu înveți din propria trăire și din patimile care te-au bântuit să urăști această nenorocire și să fugi de locul cel neroditor și lipsit de tot binele? N-ai încercat tu practic, că cei ce se îndepărtează de Dumnezeu pier, după cum este scris: ***“iată, cei ce se depărtează de Tine pier”*** (Ps. 72, 26). De ce nu fugi cu un ceas mai devreme din mâinile acestui stăpân rău și neomenos, care nu se bucură de altceva decât de propria ta pierzare? Căci ce pace este între hienă și câine? (Sirah 13, 20). Deci ce poți avea tu cu un stăpân așa de tiranic? Socotești oare că vei găsi vreodată odihnă, fiind în afară de voia lui Dumnezeu? Crezi că vei afla vreun bine în afară de casa Tatălui tău ceresc? O, orb și rătăcit ce ești! Cine s-a războit vreodată cu Dumnezeu și a avut pace cu sine? ***“Cine s-a învârtoșat înaintea Lui și a rămas teafăr”***? (Iov 9,4). Dacă tu cauți să ai pace cu păcatul și cu vrăjmașii lui Dumnezeu, dracii, să știi că Dumnezeu și conștiința ta nu vor înceta a se război împotriva-ți, și deci pacea ta nu va fi pace, ci adevărat război: ***“Pace, pace și unde este pace?”*** (Ieremia 6,14). Pe când dimpotrivă, dacă ai pace cu Dumnezeu și cu virtutea, aceasta este pacea cea adevărată, pe care nu o poate tulbura nici un război: ***“Iar tu, dacă ai inima curată... vei fi liniștit și nu va fi nimeni să se războiască împotriva ta”*** (Iov 11,13,15).

Singur tu vrei să afli ceea ce nici un păcătos n-a aflat până acum? Să păcătuiești, adică, și să nu te mustre conștiința, ci să te laude ca și cum ai fi făcut bine? Nu știi că conștiința este pentru toți păcătoșii acuzator și martor, judecător și călău? Alungă-ți, deci, din minte această închipuire și fii încredințat că nu vei putea face vreun bine mai mare decât supunându-te desăvârșit poruncilor lui Dumnezeu. Și hotărăște-te sincer ca de acum înainte să-ți schimbi părerea și felul de viață și mai degrabă să alegi să mori decât să te mai înstrăinezi vreodată de casa cea cerească a Tatălui tău, ca să locuiești în sălașul dracilor și al păcătoșilor, zicând și tu cu David: **“Ales-am a fi lepădat în casa lui Dumnezeu, mai vârtos decât a locui în locașurile păcătoșilor”** (Ps. 83,11). Roagă pe Domnul ca, dacă vei voi vreodată să-ți întrebuițezi rău libera voință, căutând să pleci din casa Lui, să-ți închidă calea cu spini, adică cu necazuri, cu nenorociri și boli, ca să fii silit să te întorci iarăși înapoi, după cum este scris: **“Cu zăbală și cu frâu strângi fălcile celor ce nu se apropie de Tine?”** (Ps. 31,10).

C.

Ia aminte, iubitule, la întoarcerea nenorocitului tânăr la casa părintească și pricinile care l-au dus la aceasta. Prima: și-a dat seama îndeaproape de ticăloșia stării sale; a doua: și-a cumpănit fericirea celor ce locuiesc în casa părintească și a treia: a dobândit o nădejde vie că tatăl său îl va ierta, cum îl iertase de atâtea ori. În acest chip întorcându-se, a căpătat dorita iertare: **“L-a văzut tatăl său și s-a înduioșat și alergând a căzut la grumazul lui și l-a sărutat”** (Luca 5, 20). Pe toate acestea, se cuvine să le faci și tu, frate, cu multă grijă și să-ți vi în fire, precum zice proorocul: **“Pocăiți-vă voi cei răătăciți, întoarceți-vă cu inima”** (Isaia 46,8), cugetând cu toată luarea aminte marea nenorocire în care se afla sufletul tău când era departe de Harul lui Dumnezeu. Să nu faci și tu ca robii, care - dacă li s-a îngroșat pielea, nu mai simt bățul stăpânului lor. Să nu ajungi și tu să socotești pace mulțimea răutăților ce le înduri, după cum este scris: **“astfel de rele sunt numite pace”**. (Înțelep. Solom. 14,22).

Oare nu știi ce apăsări suferă nenorociții păcătoși când sunt departe de Dumnezeu? Nu ști câte lipsuri au, câte oftări, câtă întristare și ce dureri de inimă? Pentru că sunt lipsiți de Harul dumnezeiesc, pentru că nu se împărtășesc cu Sfintele Taine și pentru că nu primesc ajutorul lui Dumnezeu. Tu

cum de rămâi nesimțitor la toate aceste pedepse? Nu știi oare că numai una singură, îndeosebi lipsirea de dumnezeieștile taine, este nenorocire de neîndurat și adevărată moarte a sufletului? De aceea Marele Vasile în canonul său numește moarte și sabie și caterisire lipsirea de Sfânta Împărtășanie. Este vădit că nu ți-ai venit în fire încât te afli în greșală și deci ești mai rău decât fiul risipitor, care era cu mult mai bun decât tine. Da, acela era necăjit și lipsit dar își dădea seama de chinul și de lipsa pe care le îndura, de aceea a și zis: **“Câți argați ai tatălui meu au belșug de pâine, iar eu mor de foame”!** (Luca 15,17); ne încredințează de aceasta și marele Grigorie al Tesalonicului zicând: **“acela, deși era lipsit, fiind înstrăinat de tatăl și stăpânul și ocrotitorul său, dar fiind chinuit de mare foame și simțindu-i lipsa, s-a pocăit și s-a întors și cerând a căpătat din nou hrana dumnezeiască și îmbelșugată”** (Civ. la această parabolă). Tu frate, însă, și suferi și nici nu-ți simți suferința în care te afli, încât suferi un îndoit rău, o îndoită pedeapsă. Pentru că ești amenințat să mori de foamea nu a pâinii și a apei, ci de lipsa cuvântului lui Dumnezeu, precum este scris: **“iată vin zile, zice Domnul, și voi trimite foamete pe pământ, nu foame de pâine, nici de apă, ci foamea de a asculta cuvântul Domnului”** (Amos. 8,11). Spune-mi ce credință arăți să mergi des să ascuți pe învățătorii, care-ți vestesc cuvântul lui Dumnezeu, ca să-ți sature foamea? Pentru că, după Grigorie Teologul, **“Pâine îngerească este cuvântul lui Dumnezeu, cu care se hrănesc sufletele flămânde de Dumnezeu. Tu auzi pe Domnul, care-ți poruncește să cercetezi Scripturile, ca să afli în ele viața veșnică”** (Ioan 5,99) și totuși de câte ori ai în mâini cartea ca să citești? Când meditezi la Legea Domnului, ca să te înțelepțești prin ea spre mântuire, precum spune Pavel: **“Din pruncie știi Sfintele Scripturi, care pot să te înțeleptească spre mântuire”** (II Tim. 3,15)(62). Tu ști că adevărata pâine și hrana sufletului și a trupului este Trupul și Sângele dătătorului de viață al Domnului, precum Însuși zice: **“Eu sunt pâinea cea vie; dacă va mânca cineva din această pâine va trăi; și pâinea pe care Eu voi da-o este trupul Meu”** (Ioan 5,51). Și totuși câtă râvnă și câtă dragoste ai ca să te pregătești adesea și să te împărtășești cu această dumnezeiască pâine (când nu ești împiedicat), ca să te sature și să trăiești în veac.

După cum cineva, când este bolnav și postește mult nu are poftă de mâncare, dă semn că are să moară, tot așa și tu, frate, cu lipsa de poftă pe care o ai de a

mânca pâinea cea duhovnicească, atât a cuvântului lui Dumnezeu, cât și Trupul Domnului, dai semn că ești în primejdie să mori duhovnicește cu totul. De aceea, vino-ți în fire iubitele! Dar cum, în ce chip, îți voi spune eu. Dacă îți vei aduna toată mintea în inimă și nu o vei lăsa să se risipească prin simțuri la cele lumești, atunci îți vei veni în fire, atunci vei vedea aici cu mintea mulțimea patimilor care te-au năpădit și te stăpânesc și de care mai înainte nu-ți dădeai seama deloc. Vei vedea și pe dușmanii cei duhovnicești, cum se luptă neîncetat împotriva-ți și va cunoaște fie câștigul, fie paguba pe care ai suferit-o. Și vei ruga cu mintea și cu toată inima, neîncetat, pe Dumnezeu ca să te miluiască cum s-a milostivit și de acel fiu pierdut, zicând: **“Doamne Iisuse Hristose, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!”** Pentru că inima este centrul tuturor patimilor și cugetelor omului, după cum a zis Domnul: **“din inimă ies cugetele cele rele, uciderile, desfrânările, furtişagurile, mărturiile mincinoase, hulele”** (Matei 15,18). Iar Marele Vasile zice: **“Inima este stăpâna tuturor mădurelor și dacă harul va cuprinde în întregime inima, domnește peste toate cugetele și tot trupul. Căci acolo este mintea și toate cugetele sufletului”** (Cuv. 15) De aceea a zis și Marele Vasile că atunci când mintea nu se risipește în lucruri lumești se înalță la Dumnezeu: **“Mintea nerisipindu-se în afară și nici revărsându-se prin simțuri asupra lumii, se întoarce în sineși și se întoarce și se înalță la Dumnezeu și strălucind luminată de frumusețea ei, uită de fire”** (Epist. I, către Grigorie Teologul). Această întoarcere în sine a minții, Dionisie Areopagitul - pasărea Cerului, o numește ciclică și statornică zicând: **“Mișcarea sufletului este ciclică; intrarea din afară înlăuntru și adunarea puterilor sufletești ca într-un cerc, agonisindu-și neclintirea și de la multe lucruri din afară întorcându-se și adunându-se. Și astfel este călăuzită spre ceea ce este bun și frumos, Cel ce este mai presus de toate, Unul și Același și fără început și fără sfârșit”** (Cap. 2, Despre numele cele dumnezeiești).

Intră deci în chipul acesta în sineți, iubitele, pentru că în alt chip nu este cu putință să te aduni în sine. Scoală-te și ia această prea cinstită hotărâre zicând: **“Sculându-mă, voi merge la tatăl meu”** (Luca 15,18). Ridică-te din noroiul în care zaci și aleargă să afli pe Tatăl tău, pe Prea dulce Iisus, în ale Cărui mâini stă toată mântuirea, toată pacea, toată veșnicia ta. **“Nu este în nimeni altul mântuire, nici nu este alt nume sub cer dat oamenilor, în care se**

poate mântui cineva” (F.Ap.4,12). Dacă și tu din propria-ți vină ți-ai pierdut însușirile de fiu, El, din pricina nemărginitei Sale bunătăți, n-a părăsit bunăvoința de tată, după cum spune Sfântul Hrisostom: **“Noi ne-am lepădat de însușirea de fiu, dar El nu ne-a părăsit cu bunăvoința de tată”**. Și tu care ai urmat în păcat pe acest fiu pierdut, urmează și pilda pocăinței lui. Smerește-te până la pământ înaintea lui Dumnezeu și mărturisește înaintea Lui și a îngerilor, că ai greșit la Cer și că nu mai ești vrednic a te numi fiul său: **“Tată, greșit-am la cer și înaintea ta și nu mai sunt vrednic a mă numi fiul Tău; fă-mă ca pe unul din argații Tăi”** (Luca 15,18). Libertatea de dragul căreia ai plecat din casa lui, afierosește-o Domnului și însufleștește-ți inima cu multă îndrăzneală, socotind că Tatăl Ceresc, văzându-te atât de sărac, de gol, de nenorocit și de chinuit de diavolul, după patimă și după păcat, nu va mai socoti că ți-ai mâncat averea și nici nu-și va mai aminti de cele ce ai făcut, ci numai cele ce ai suferit, după cum zice trâmbița pocăinței și mângâietorul păcătoșilor, dumnezeiescul Hrisostom: **“De aceea a spus nu ceea ce a făcut, ci ceea ce a suferit, nu și-a amintit că a mâncat avuția, ci că a căzut în mii de rele. Cu așa de mare râvnă caută oia”** (Cuv. 1, Despre pocăință). Mișcat de marea sa milostivire, îți va ieși întru întâmpinare, va cădea pe grumazul tău, te va îmbrățișa, îți va da sărutarea păcii și va uita toate păcatele tale. Uimindu-te și tu de îndurarea Lui, întoarce-te și urăște păcatul cu mult mai mult decât până acum. Rușinează-te că alții mai mici și mai prejos decât tine, păstrându-i curată viața și rămânând sub ascultarea Tatălui Ceresc și neînstrăinându-se de casa Lui, stau mereu în rânduiala fiilor. Alții, deși au păcătuit, recăpătând harul prin ostenele și sudorile pocăinței se găsesc în starea argațiilor, după cum tălmăcește Grigorie al Tesalonicului, cuvintele fii și argați. Căci și unii și alții se împărtășesc cu Sfintele Taine, au inimile pline de Harul lui Dumnezeu și au parte de o multă pace a conștiinței. Pe când tu, nenorocitul, neascultând de poruncile lui Dumnezeu, păcătuind și nepocăindu-te după cuviință, te-ai lipsit de toate acestea și ai luat canon să nu te împărtășești cu Sfintele Taine: **“Câți argați ai tatălui meu sunt sătui de pâine, iar eu mor de foame”**. Hotărăște-te dar, ca pe viitor, să faci pocăință deplină și cu zdrobire de inimă, și cere de la Dumnezeu Har ca să te întărească să nu te mai îndepărtezi niciodată de ascultarea poruncilor Lui, care ca un tată iubitor te cheamă ca pe fiul Său și-ți strigă ca proorocul: **“Întoarceți-vă fii înstrăinați, căci eu vă voi stăpâni pe voi”** (Ieremia 3, 14).

MEDITAȚIA a 16-a

A. - Fiecare creștin este dator să-și aleagă viața cea mai folositoare și mai potrivită, ca să-și atingă scopul mântuirii sale.

B. - Cum să-și aleagă această viață

C. - Dacă alegera vieții n-a fost făcută bine, se cade să și-o îndrepteze.

A.

Ia aminte, frate, la nevoie ce ai ca să-ți alegi bine și cum se cuvine viața și starea cea mai folositoare și mai potrivită, ca să-ți atingi scopul mântuirii. Scopul pentru care te-a zidit Dumnezeu este ca să-L preamărești și să-L slujești în vremelnicia acestei vieți și să-L guști veșnic în viața viitoare (precum am spus în meditația a doua) sau mai pe scurt, este ca să te mântuiești. Felurile de viață din lume sunt multe și felurite, dar cele mai de obște și mai cunoscute sunt două: viața în căsătorie, și viața feciorelnicilor, a monahilor și a clericilor, după cum zice Marele Atanasie, în Epistola către Amon: **“Două sunt căile în viața aceasta: una mai obișnuită și lumească, adică cea a căsătoriei; cealaltă, cea îngerească și neîntrecută a fecioriei”**. Socotește deci, frate, în care din aceste stări poți mai ușor să proslăvești pe Dumnezeu, să-L slujești și să te unești cu El în această viață vremelnică, iar în cealaltă să-L guști cu slava veșnică. Pe scurt, socotește cu ce fel de viață poți mai ușor să-ți dobândești mântuirea, cu viața mirenească sau viața feciorelnică a monahilor? Este vădit că, cu viața monahilor. Pentru că aceasta toată este închinată proslăvirii lui Dumnezeu, ca să-I slujească ziua și noaptea și ca să se asemene cu Dumnezeu prin curățirea de patimi și săvârșirea virtuților și, ca să spun ca Pavel, pentru că **“Cel necăsătorit și monahul se grijește de cele ale Domnului și se silește cum să placă Domnului, pe când cel căsătorit se îngrijește de cele ale lumii și se silește ca să placă soției sale”** (I Cor. 7,33). Știind acum aceste două lucruri: care este scopul vieții și în ce stare îl poți atinge mai ușor, socotește, în al treilea rând, și înclinarea și dragostea pe care o are inima ta, fie pentru viața de căsătorie, fie pentru cea feciorelnică sau monahism și apoi puterea și înclinarea ce o ai pentru o viață sau cealaltă și astfel după dragostea și puterea ta, alege din cele două una, după cum a zis Domnul: **“Cine poate cuprinde să cuprindă”**

(Matei 19,12). Să nu mai faci ca cei lipsiți de minte, care neștiind nici care le e scopul, nici cu ce fel de viață pot să-l atingă mai ușor și mai bine, nici ce puțință au ca să-și ducă bine viața în starea pe care și-au ales-o, unul iubește să guste plăcerile și răgazul, altul să dobândească slavă și cinste și altul să câștige bani și avuții, dar toți procedează cu nesocotință: își aleg o viață potrivnică ultimului lor scop și în afară de puterile lor, din pricina multor piedici pe care le are o astfel de viață în calea mântuirii. Fac ca vânătorul nepriceput, care, fără să ochescă mai întâi ținta, aruncă fără folos săgeata în văzduh.

Să nu te asemeni lor, iubite, și nici să nu-ți alegi cu nesocotință viața și starea, după întâmplare și după patimile tale, adică pentru a-ți câștiga bunuri pământești. Căci dacă îți vei alege viața după voia poftei tale și nu după voia lui Dumnezeu, înseamnă că în loc să-L slujești tu lui Dumnezeu, voiești ca Dumnezeu să-ți slujească ție; în loc să urmezi tu după povățuirea proniei Lui, voiești ca ea să-ți urmeze ție și tu s-o îndrumi după voia ta, ca și cum ea n-ar ști să te conducă bine. Cine, deci, nu vede că viața și așezarea pe care ți-ai ales-o este potrivnică scopului slăvirii lui Dumnezeu pentru care ai fost creat! Cine nu vede că cu o astfel de viață te afli în primejdie să-ți pierzi mântuirea? Pentru că asemenea unui călător care nu știe calea cea bună și fără primejdie și nu întrecăbă pe nimeni, ci umblă la întâmplare, încoace și încolo, și este în primejdie să greșească și să cadă în prăpastie, tot așa ești și tu, frate, care ești călător în această lume, dacă nu socotești bine și dacă nu afli calea cea adevărată și viața cea bună care te duce în Rai. O, cât este de ușor să rătăcești și să umbli încoace și încolo! Fiecare pas, însă, făcut fără ajutorul puternic al harului dumnezeiesc va fi poticneală pentru tine. Cum poți nădăjdui ca Dumnezeu să-ți dea aceste ajutoare puternice, dacă tu îți alegi o viață ca să te îmbogățești sau să fi slăvit, iar nu ca să preamărești și să slujești lui Dumnezeu? Și dacă n-ar fi osândă, dacă nu ar fi în rai, și dacă nu te-ai primejdui să-ți pierzi veșnic sufletul nemuritor! Dar întrucât toate acestea sunt adevărate, de ce nu-ți alegi viața feciorelnică a monahilor, cea mai frumoasă, cea mai sfântă și mai fericită decât toate viețile celor căsătoriți? Este cea mai bună pentru că are multe pricini și ajutoare ale virtuții, umblarea în voia Domnului, fuga de lume, liniștea și n-are pricina care s-o împingă la răutăți iar cu această viață îți poți dobândi mai ușor mântuirea. De aceea a spus Ap.Pavel, că este bine ca fecioarele să nu se căsătorească, decât să se căsătorească, : **“Pentru că și cel ce se căsătorește face bine, dar**

cel ce nu se căsătorește face și mai bine" (I Cor. 7,30). Este viața mai sfântă, pentru că, cu ea mai ușor poți birui patimile, trupul și pe diavolul; mai ușor poți să te cureți și să săvârșești virtutea; mai ușor poți dobândi harul Sfântului Duh, ca să te unești cu Dumnezeu și să petreci viața ca un sfânt sau ca un înger. De aceea se și numește această viață îngerească iar schima monahală se mai numește și îngerească. Este și o viață mai fericită decât toate celelalte, căci dacă cineva păzește cum se cuvine canonul și legile acestei vieți, dacă se află sub ascultarea unui stareț încercat și nu părăsește liniștea și mănăstirea sau schitul sau chilia sa ca să umble prin lume și dacă petrece în fără de grijă și liniște și stăruie în rugăciune și în cântări duhovnicești, în pocăință și lacrimi, în citiri și deprinderi duhovnicești și este aprins de dragoste de Dumnezeu, atunci în adevăr, chiar în viața aceasta, își agonisește fericirea și ajunge fericit încă fiind în acest trup stricăcios. De aceea a spus Marele Vasile: *"Ce este mai fericit decât a urma viața îngerească aici pe pământ?"* (Epist.1); iar Biserica lui Dumnezeu, cu mare glas, fericește viața monahilor, cântând: *"Viața pustnicilor fericită este, a celor ce se într-aripează cu dumnezeiescul dor"* (Antifon gls. I). Așa și dumnezeiescul Pavel zice despre cea necăsătorită: *"Mai fericită este de va rămâne așa"* (I Cor. 7,40)(63). De aceea, dacă împărații lumii și marii dregători și domni și patriarhii și arhieriei ar cunoaște din trăire fericirea pe care o are viața monahicească, nu numai după suflet ci și trupește, fără îndoială că ar abdica de la împărăție (64) și ar părăsi tronurile cele strălucite; ar urî măririle de patriarhi și arhieriei și ar merge la un loc liniștit, cum îndeosebi este Sfântul Munte, și acolo ar trăi viață călugărească. Dar pentru că nu cunoaște această viață, nici nu o iubesc și nu o cunosc pentru că nu au cumpănit înainte de a-și lega viața pe care o duc, care este viața cea mai bună și să o urmeze pe aceea. De aceea vedem și auzim pe mulți zicând: Ah, dacă am fi cunoscut de mai înainte viața călugărească, fără îndoială că nu ne-am fi căsătorit, nu ne-am fi făcut arhieriei, nu ne-am fi aruncat în grijile lumii și ale deșertăciunii. Și aceasta o spun cu tot dreptul. Pentru că dacă ne-am arunca o privire la Sfinții Părinți, vom găsi că este minunată și cerească superioritatea vieții de feciorie și aproape de neasemănat cu cea de căsătorie. Iată dumnezeiescul Hrisostom, în *Cuvântarea despre feciorie* zice: *"Cu atât întrece fecioria viața de căsătorie, cu cât cerul întrece pământul și îngerii pe oameni"*. Iar Fericitul Augustin zice: *"Petrecerea vieții în feciorie este îngerească și grijă de nestrăciune"*

cea veșnică în trup stricăcios". Dumnezeiescul Gherman în *Epistola către Ovinian* zice: *"Fecioara este o jertfă adusă lui Hristos și o urmare a îngerilor"*; iar în *Epistola a 22-a* zice: *"Fiul lui Dumnezeu s-a pogorât pe pământ și a rânduit o petrecere îngerească, ca cel închinat de îngeri în cer, să aibă îngeri și pe pământ"*. Ignatie Teoforul, în *Epistola către Tarsieni* zice: *"Pe fecioare le-a numit preotese ale lui Hristos"*. Dumnezeiescul Ambrosie în tâlcuirea patimilor, numește pe monahi mucenici, iar Ciprian numește fecioria rod și floare a Bisericii. Sfântul Isaac Sirul numește viața monahilor fala Bisericii (Cuv. 10), iar Marele Atanasie, în *Tratatul despre feciorie* zice: *"Fecioria este bogăția necheltuită, floarea neveștejită, templu al lui Dumnezeu, locaș al Duhului Sfânt, mărgăritar de mult preț, trofeu împotriva iadului și a morții"*. Isidor Pelusiotul (Epist. 1151) zice: *"Este drept a asemana cu soarele pe cei ce păzesc fecioria și cu stelele pe cei ce păzesc nunta cinstită"*, și iarăși (Epist. 1778): *"Prin feciorie, omul se aseamănă îngerilor, iar prin căsătorie nu se deosebesc cu nimic de animale, a căror împreunare este necesară"*. De aceea și chemările pe care le face Domnul în Sfânta Evanghelie se potrivesc mai bine cu viața monahilor decât cu a celor căsătoriți: *"Cel ce vrea să-mi urmeze mie, să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să vină după mine"* (Marcu 8,34). Și iarăși: *"Cel ce nu se va lepăda de toate avuțiile sale nu poate fi ucenicul Meu"* (Luca 14,33). Nu mai pomenesc că El Însuși, venind pe pământ, a iubit mai mult viața feciorelnică, decât cea de căsătorie, și nu numai pentru că El a trăit în feciorie, ci și pentru că i-a plăcut mai curând să aibă Maică o fecioară pe pământ, după cum și în cer are un Tată feciorelnic. Deci și tu, iubitule, făgăduiește să nu te numeri cu cei lipsiți de minte, care, când e vorba de alegerea vieții celei bune și mântuitoare, se hotărăsc la întâmplare, deși nici o cercetare atentă și nici un sfat nu poate fi de prisos, deoarece de aceasta atâră mântuirea sau pierirea omului. De aceea și dumnezeiescul Ambrosie zice: că cine vrea să facă un lucru care are să dureze multă vreme, se cade să-l facă cu multă grijă și băgare de seamă. Roagă pe Domnul să te libereze de mincinoasa înțelepciune a lumii, care învață pe ucenicii Săi să aleagă viața cu mai mult câștig, cu mai multe onoruri și plăceri-, să-ți lumineze mintea cu dumnezeiescul Har și să-ți încălzească inima ca să cunoști viața de feciorie a monahilor, ca fiind cea mai bună și mai mântuitoare decât toate celelalte: *"Aceasta-i calea : să mergem pe ea, nici la dreapta, nici la*

stânga" (Isaia 30,21).

B.

Ia aminte că pentru a alege o viață bună, fie cea călugărească, fie cea de preot sau alta, se cade să te pregătești de mai înainte cu aceste cinci lucruri:

1. - Să-ți ai sufletul în stare de har dumnezeiesc, slobod de orice păcat și de tulburarea oricărei patimi. Căci precum în apa tulbure nu se poate vedea chipul vreunui lucru, tot așa și într-un suflet tulburat și pătimas nu se poate arăta raza harului dumnezeiesc, ca să lumineze viața la care te cheamă Dumnezeu. Și inima ți se cade să-ți fie cu totul nepărtinitoare și să nu încline singură spre vreuna din viețile tale de mai sus pomenite, ci să stea la punct întocmai ca o balanță. Căci mai ușor se poate afla greutatea lucrurilor cu un cântar stricat decât poate să afle care este voia lui Dumnezeu o inimă stăpânită de vreo înclinare și mai ales de una rea.
2. - Să lași să treacă oarecare vreme, pentru a-ți face mai întâi o spovedanie generală a tuturor păcatelor, apoi să postești câteva zile, retrăgându-te într-un loc liniștit departe de orice grijă.
3. - Să stăruiești cu rugăciune fierbinte și mișcătoare către Dumnezeu, rugându-L cu lacrimi să te lumineze cu lumina mai presus de fire a Harului Său și să te călăuzească la acea viață în care ai să-I plăci mai mult și să faci Sfânta Lui voie, zicând cu regele Iosafat: **"Nici nu știm ce să facem... dar să fie spre tine ochii noștri"** (II Paralip. 20,12) și cu David: **"Arată-mi, Doamne, calea pe care să merg, că la Tine am ridicat sufletul meu"** (Ps. 142,10).
4. - Folosește și lumina cea firească a cugetului și a judecății pe care ți le-a dăruit Dumnezeu și cercetează amănunțit ce ajutor pentru mântuire îți va aduce viața pe care ai s-o alegi sau, dimpotrivă, piedicile mântuirii și păcatele ce te-ar împinge să le săvârșești. Cântărește bine și bunele înclinări și puterile firești pe care le ai, precum și relele și înclinările dezordonate căpătate prin relele deprinderi - pentru că după îndemnul Sfântului Ambrosie trebuie să ne facem judecători nouă înșine, și în cele bune și în cele rele, și așa să poți ști în ce stare și viață te-ai afla mai bine și ce slujbă a-i putea împlini mai cu folos, spre slava lui Dumnezeu și a ta mântuire.
5. - Ia și sfatul altora, păstrând cuviincioasa ordine: 1) Socotește ce sfat ți-ar da Domnul Hristos, dacă ar fi trupește în lume și L-ai întreba. După cum ți-am mai spus, El, apucând înainte, te sfătuiește să alegi viața feciorească, fiind cea mai folositoare; iar dacă nu poți să o iei pe aceasta, să alegi viața de

căsnicie, însă nu pentru că aduce bogăție, slavă și plăcere - pentru că El, în atâtea locuri din Evanghelie, osândește pe cei bogați, pe cei slăviți și pe cei dedați la plăceri, - ci alegeți o viață smerită, săracă, trudnică, în care să poți păzi mai bine poruncile lui Dumnezeu și să te mântuiești mai ușor; de asemenea o meserie săracăcioasă și smerită, cum este cea de agricultor sau de păstor, de zidar sau de tâmplar, meserie pe care a lucrat-o și Domnul (vezi despre aceasta în *Meditația 23-a*) și nu o meserie bănoasă, cum mai ales este negustoria. Pentru că El a numit pe negustori hoți, din pricina furtului și a înșelăciunii de care se folosesc. Doar despre ei a spus: **"Casa mea casă de rugăciune se va chema, dar voi ați făcut-o peșteră tâlharilor"** (Matei 21,13). În scurt, El dă aceste sfaturi temeinice fiecărui om de orice stare și orice viață ar duce: că toate sunt deșertăciuni și numai un lucru este necesar: mântuirea sufletului: **"Ci un lucru trebuie"** (Luca 10,42) și că mântuirea sufletului este de un preț nemăsurat: **"că ce va folosi omului dacă ar câștiga lumea toată dar și-ar pierde sufletul, sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?"** (Marcu 8,36). Și mai presus de orice, El îndeamnă pe fiecare om, în orice fel de viață sau stare s-ar afla, să păzească poruncile și că la unul ca acesta El însuși va veni să locuiască și să I se descopere: **"Cel ce are poruncile Mele și le păzește pe ele acela este cel ce mă iubește, iar cel ce mă iubește iubit va fi de Tatăl Meu și Eu îl voi iubi pe el și mă voi arăta lui"** (Ioan 14,21).

2) Întreabă, apoi, pe Apostoli și mai ales pe Marele Pavel, ce viață te sfătuiește să alegi? și El îți va răspunde că cea mai bună viață este cea de feciorie a călugărilor: **"Iar celor necăsătoriți și văduvelor le zic, bine este lor de vor rămâne ca și mine"** (I Cor. 7,8). Iar dacă unii nu pot să se înfrâneze, să se căsătorească: **"Iar de nu se pot înfrâna, căsătorească-se"** (Ibid. 19); dar și cei ce trăiesc în căsătorie, se cade să prețuiască cele ale fecioriei, căci fără feciorie nici căsătoria nu este bună. Cum? Dacă vor avea pe soțiile lor cu atâta cumpătate ca și cum nu le-ar avea deloc: **"pentru ca și cei ce au femei, să fie ca și cum nu le-ar avea"** (I Cor. 7,29).

3) Întreabă și pe Părinții purtători de Dumnezeu, pe Hrisostom, pe Vasile, pe Grigorie și pe ceilalți, ce-ți spun, care viață-i mai bună? Cea în căsătorie, sau cea feciorească? Și ei îți vor răspunde într-un glas că este mult mai bună viața feciorească, după cum am spus mai înainte în această meditație. Dacă-i întrebi despre preoție sau despre arhierie sau despre alte vrednicii bisericești îți vor răspunde: Hrisostom te va trimite să citești cele spuse despre

aceasta în cuvântările lui Ieronim; Ieronim te va trimite la cuvântarea lui Hrisostom *Despre preoție*, și toți spun același cuvânt, că cel care iubește aceste vrednicii, se cade să fie chemat de Dumnezeu, prin vreun semn suprafiresc, după cum spune Pavel: **"Nimeni nu-și ia singur cinstea, ci cel chemat de Dumnezeu ca și Aaron"** (Evrei 5,4). Sau să fie chemat de Dumnezeu, sau de popor și fără să fie chemat să nu îndrăznească să-și ia de la sine o astfel de cinste, chiar dacă ar fi foarte vrednic în privința virtuții, a științei și a înțelepciunii, întrucât fiecare biserică și eparhie este ca și o fiică a lui Hristos. Deci după cum este aspru pedepsit de împăratul cel care fără știrea lui i-ar lua fiica, tot așa și cel ce ia conducerea unei biserici sau eparhii, fără voia lui Hristos va fi aspru pedepsit. Aceștia îți vor spune că: **"Sufletul preotului trebuie să fie mai curat decât razale soarelui"** (Hrisostom) și că **"preoția slujește pe pământ dar are cinstea lucrurilor cerești"** (Hrisostom) și **"Cei ce urmăresc cele de acum și nu țințesc spre cele viitoare sunt năimiți și nu păstori. Și acum când, din nenorocire, mulți năimiți, care-și primejdiesc viața lor"** (Vasile). Și iarăși: **"Cei ce se mândresc cu conducera Bisericii și nu vor împodobi lucrul cu vrednicia cuvenită acestei trepte, acestora vai!"** (Vasile). Și **"în adevăr, mie mi se pare, a fi arta artelor și știința științelor a călăuzi pe om, cea mai complexă dintre viețuitoare"** (Grigorie) și iarăși: **"Se cade nouă să ne sârguim cu tot lucrul și cuvântul ca să punem în rânduială pe cei ce i-am câștigat la credință"** (Grigorie). 4) Presupune, frate, altcineva îți cere sfat ce viață să aleagă ca să se mântuiască mai ușor și mai sigur și să ajungă la o mai deplină sporire. Și felul de viață pe care l-ai sfătui pe acela să-l aleagă, alege-l și tu. Sfatul pe care l-ai da aceluia păstrează-l pentru tine. Iar dacă stai la îndoială pe care viață mai bună să o alegi, fă ceea ce-ți spun mai departe. 5) Închipuiește-ți în mintea ta că te afli bolnav în pat, în ultima clipă înainte de moarte; că te-au osândit la moarte toți și au fugit de la tine toți: și medicii, și preoții și rudele și nu mai ai nici o nădejde de viață. În această stare, întreabă-te fără părtinire, ce viață ai dori în acel ceas dacă ai mai trăi. De ești căsătorit ai zice: ah, dacă nu m-aș fi căsătorit, aș fi ales viața sfântă a monahilor și aș fi agonisit mai multe virtuți cu ea și aș fi murit cu o moarte mai veselă, cu mai multă nădejde de mântuire. După cum și Teofil, Patriarhul Alexandriei, când a murit fericea pe Cuviosul Arsenie, că și-a ales viața de monah și că-și aducea întotdeauna aminte de moarte. Dacă ai fi dregător sau

negustor bogat, fără îndoială atunci ai zice: Ah, să fi trăit o viață mai smerită, mai de rând, n-aș mai fi săvârșit atâtea păcate și în acest ceas al morții m-aș afla mai ușurat de greutatea păcatelor și de apăsarea conștiinței. După cum și un împărat, când era pe patul de moarte a zis aceste cuvinte: mai bine aș fi fost un păstor (cioban) decât împărat! O, de-aș fi avut mai bine conducera unei turme de oi, decât a unei împărății! Fiind în ceasul morții, ai putea să cunoști, frate, care este cel mai bun fel de viață? Pentru că moartea nu născoceste minciuni, ci spune totdeauna adevărul și cântărește cu dreaptă socoteală, fără părtinire, fără patimă, după cum zice și Sirah: **"O moarte, bună este judecata ta!"** (41,3). Pe lângă moarte, adaugă și 6) Judecata viitoare a lui Dumnezeu, care face moartea mult mai înfricoșată: **"Odată le este dat oamenilor să moară, iar după aceea judecata"** (Evrei 9,27). Deci înfățișează-te cu mintea, înaintea înfricoșatei Judecăți a lui Dumnezeu, de care s-au temut cei mai mari sfinți și să ți se pară că auzi de la înfricoșatul judecător sau hotărârea Împărăției veșnice, sau hotărârea osândei de veci. Ce viață ai voi să trăiești atunci? Fără îndoială că pe cea mai sfântă și mai bună. Prin urmare, acea viață pe care ai ales-o dacă ai fi fost pe moarte și te-ai fi înfățișat înaintea judecății lui Dumnezeu, pe aceea alege-o și acum ca s-o trăiești, iubitele! Fiindcă, în adevăr, este o mare bucurie să nu faci acum ceea ce atunci ai fi dorit foarte mult să fi făcut.

7) Iar la urmă de tot, întreabă și pe vreun duhovnic iscusit, un duhovnic îmbunătățit, un duhovnic sfânt, care nu vorbește niciodată după înclinare, patimă, căutare la față și după plăcerea oamenilor, ci spune și sfătuiește potrivit cu *Sfintele Scripturi*, cu scrierile părinților purtători de Dumnezeu și cu dumnezeieștile canoane ale sfintelor sinoade atât a celor ecumenice cât și a celor locale. Și sfatul pe care ți-l va da ascultă-l, cu credință că însuși Domnul, care nu-ți vorbește cu propria sa gură pentru nevrednicia ta, îți vorbește prin gura duhovnicului, pentru întărirea ta: **"Întreabă pe tatăl tău și-ți va spune: pe cei mai bătrâni ai tăi și-ți vor grăi"** (Deuteronom 32,7).

Aceste șapte feluri de întrebări, pe care ți le-am tălmăcit, sunt cele mai bune, cele mai înțelepte ca să poți alege cu ele viața și starea cea mai folositoare pentru mântuire. Și neîndoindu-te, fericiți ar fi creștinii dacă așa înțelepțește ar proceda când și-ar alege rostul și starea vieții lor și n-ar mai fi pline de creștini de toate acele rele feluri de viață și slujbele cele cu suflet pierzătoare, în care intră orbește atât de mulți după cum îi îndeamnă câștigul sau propria închipuire,

slava sau plăcerea, patima sau deșertăciunea, ca și cum nu ar ști nenorociții, că sufletul odată pierdut, nu mai poate fi redobândit. Și dimpotrivă, n-ar fi lipsită de creștini viața cea desăvârșită și sfântă a monahilor, în care abia dacă intră într-o mie de creștini unul și încă și acela bătrân, bolnav sau în mizerie. Deci, tu, după ce ți-ai ales viața cea mai bună, care ți se potrivește, mulțumește Domnului, care ți-a dat acest mare har de a-I cunoaște voia cea dumnezeiască, ca să te faci fericit în această viață trecătoare, după proorocescul cuvânt: **“Fericiti suntem noi, Israil, că ne sunt cunoscute cele plăcute lui Dumnezeu”** (Baruh 4,4). Înfățișează-i Lui alegerea pe care ai făcut-o, rugându-L să o binecuvinteze și s-o încununeze cu bunăvoința Sa, **“ca să ne călăuzească bine Dumnezeu”** (Ps. 67,19). Hotărăște-te, ca să nu te mai mustre de acum conștiința sau lumea; mai ales dacă este vorba despre felul de viață care nu se mai poate schimba, cum este căsătoria sau cinul monahal. Apoi roagă pe Domnul ca precum te-a luminat cu harul Său să alegi cea mai bună viață, tot așa să te întărească și în alegerea făcută ca să poți rămâne în ea până la urmă, spre slava Lui: **“fiecare, precum Domnul l-a chemat așa să umble”** (I Cor. 7,17)

C.

Ia aminte, iubitele, că trebuie să-ți îndreptezi alegerea stării și vieții atunci când nu ai făcut-o bine și cum se cuvine, căci alegând fără socoteală o viață păgubitoare sufletului ai săvârșit două nedreptăți: una față de Dumnezeu și alta față de sufletul tău. Față de Dumnezeu ai arătat o mare semeție hotărând într-un lucru așa de însemnat fără să te sfătuiești cu El și fără ca alegerea să fie după voia lui Dumnezeu. Căci dacă un fiu care face așa ceva, disprețuiește pe tatăl său, cu cât mai mult un creștin, care este un copil al lui Dumnezeu, nu va ajunge și el să disprețuiască pe părintele său ceresc, făcând așa ceva? **“Vai copii apostati, zice Domnul, ați făcut sfat nu cu mine și înțelegere nu cu Duhul Meu”** (Isaia 30,1). Și dacă în primejdie este să nu se mântuiască unul care alege o viață bună și sfântă, cum este viața călugărească, cu atât mai mult se va primejdi să piară pe vecie cel ce-și alege o viață păgubitoare sufletului, potrivnică poruncilor lui Dumnezeu și mântuirii sale? Așa, frate, dacă viața și starea pe care ți-ai ales-o poate fi schimbată și îndreptată, schimb-o și îndreapt-o. De pildă, dacă ți-ai ales o meserie păgubitoare sufletului și neîngăduită, din care se vede limpede că ai călcat poruncile lui Dumnezeu, cum ar fi meseria de

muzicant, dansator sau luptător în circ sau cea de actor ori, om de teatru; meseria de avocat sau vreo altă îndeletnicire de suflet pierzătoare, părăsește un astfel de chip de viață și alege-ți o meserie cuviincioasă și creștinească (65) și dacă nu ai soție, atunci poți părăsi lumea și cele lumești și să-ți alegi viața mai bună, călugărească. Dar chiar și dacă ești căsătorit și poți cădea la înțelegere cu soția ca să vă faceți amândoi călugări și atunci ai voie să alegi viața călugărească. Iar dacă soția nu se învoiește la aceasta, tu nu poți s-o lași ca să te faci călugăr, pentru că aceasta este potrivnică legii. Căci Ap.Pavel zice: **“Nu vă lipsiți unul de altul decât prin învoirea amândorura”** (I Cor. 7,15) și iarăși: **“Te-ai legat de femeie, nu căuta dezlegare”** (Ibid. 27) și iarăși: **“Femeia nu este stăpână pe trupul ei, ci bărbatul... și bărbatul nu-i stăpân pe trupul lui, ci femeia”** (Ibid. 4) Același lucru hotărăște și canonul 48 al Sinodului VI Ecumenic și Marele Vasile și Fericitul Augustin (*Epist. 45 către Armentarion*) și dumnezeiescul Ieronim (*Epist. 14 către către Galatia*) (66). De asemenea, dacă ai ajuns și te-ai făcut călugăr, sau ierodiacon sau ieromonah, tu nu mai poți să te căsătorești. Să nu fie! Căci acest lucru este foarte nelegiuit și foarte vrednic de anatema după canoanele Sfintelor Sinoade și legile împărătești (67). Dar ce spun eu? După ce te-ai făcut monah și te-ai supus unui părinte și bătrân, nu este legal să mai părăsești ascultarea și liniștea și să mergi în lume ca să ceri milostenia sau să înveți literatura greacă, să te cauți la doctor sau pentru alte treburi și scopuri lumești, străine de rostul monahismului, ci trebuie să rămâi în nevointă și ascultare până la sfârșit neabătut, mort pentru cele viitoare și uitând de cele trecute. Pentru că Domnul a zis: **“Nimeni punând mâna pe plug și privind în urmă, nu este primit întru Împărăția lui Dumnezeu”** (Luca 9,62). Iar canonul IV al Sfântului Sinod al IV-lea Ecumenic rânduieste ca **“monahii din fiecare cetate și țară să păstreze liniștea și să aibă grijă numai de post și de rugăciune, rămânând în locurile unde au fost rânduiți. Să nu aibă vreo îndeletnicire, nici chiar din cele bisericesti, nici materiale sau să părăsească mănăstirile lor”** (68). Dar și dacă vreun patriarh care îndepărtat din cler, poate să demisioneze din slujba (treapta) arhieriei sau preoției și să îmbrățișeze viața și schima monahală. În chipul acesta, iubitele, poți să-ți îndreptezi viața, dacă ți-ai ales-o rău. Sau, dacă viața pe care ai ales-o rău nu poate fi îndreptată în una mai bună și mai folositoare, mai ales dacă-i viața de căsnicie (căci aceasta fără înțelegerea soților, precum am spus, nu poate să se

desfacă, decât numai din pricina desfrânării, după cum a spus Domnul), se cade ca mai întâi să te întristezi și să rogi pe Dumnezeu ca să te ierte, pentru că putând alege o viață mai bună, mai folositoare de suflet, tu ai preferat această viață pentru pricini omenesti și lumești și pentru neorânduiala cugetului tău. În al doilea rând, se cade să te străduiești să-ți îndreptezi viața ce o ai, adică să-ți schimbi părerea și scopurile lumești pentru care ai ales-o, în scopuri cerești, slujind lui Dumnezeu și păzind poruncile Lui, fiind mai cu grijă decât alții la primejdiile sufletești pe care le ai de întâmpinat în viață; stând neconținut treaz și trudindu-te să îndrepti greșala alegerii făcute, îndeosebi cu posturi și rugăciuni, cu lacrimi și alte fapte bune, știind că mântuirea ta este mai greu de atins decât a celorlăți, din pricina primejdiilor ce te așteaptă în viața pe care cu nesocotință ai ales-o. Căci îți spune Marele Vasile: ***“Să nu crezi tu, care ai ales să-ți iei soție, că ai în puterea ta lumea. Deoarece ai nevoie de mai multă osteneală și de mai multă pază pentru dobândirea mântuirii, căci ai ales să locuiești în mijlocul curselor și a puterii apostatilor având înaintea ochilor ațărările păcatelor și toate simțurile tulburate, ziua și noaptea, de pofta lor”*** (Cuv. despre dobândirea vieții). Și mai presus de orice, silește-te, frate, să îndeplinești ca un creștin cu tragere de inimă datoriile creștinești, pe care le cere chiar îndeletnicirea și viața ce ți-ai ales și de care Judecătorul îți va cere o amănunțită socoteală. De asemenea, lipsa altor mijloace de mântuire împlinește-o urmând cu evlavie rânduielile bisericii, spovedindu-te des și cu învoirea duhovnicului tău și cu cuviincioasa pregătire, împărtășindu-te mai des cu Sfintele Taine și cu mai multă grijă îndeplinind poruncile lui Dumnezeu și săvârșind faptele cele bune. Și în ce chip face cel ce seamănă într-o țarină neroditoare, adică aruncă mai multă sămânță ca să îndrepteze cu aceasta pământul cel rău, așa fă și tu și în felul acesta te vei mântui. Afierosește-te adeseori Domnului, rugându-L să te învrednicească să trăiești în pace și să te mântuiești în viața în care te afli, ca și cum ar fi aceea, care ți-a fost pregătită din veci. Și fiindcă nu poți să-ți alegi altă viață și stare, fă din nevoie plăcere și smerindu-te până la capăt, cum nu te-ai supus de la început voiei lui Dumnezeu, slujește Domnului din toată inima, rămânând în viața aleasă de tine: ***“Fiecare în chemarea la care a fost chemat, în aceea să rămână”*** (I Cor. 7,20).

MEDITAȚIA a 17-a

Suntem datori să iubim pe Dumnezeu

A. - Pentru că El însuși ne poruncește

B. - Pentru că este vrednic de dragoste mai mult decât toate

C. - Pentru că ne cheamă să-L iubim cu nenumărate binefaceri și mai ales cu dragostea cu care El ne iubește.

A.

Ia aminte, iubituie, la trei principii foarte însemnate care te îndeamnă, sau mai bine-zis, te constrâng să iubești pe Dumnezeu. Prima: pentru că El însuși ne poruncește să-L iubim; a doua: pentru că El este vrednic de dragoste mai mult decât orice altceva și a treia: pentru că El Însuși cheamă dragostea noastră și o trezește cu propria Sa dragoste și anume prin nenumărate binefaceri, încât a iubi pe Dumnezeu este cea dintâi din toate poruncile: ***“Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta, și din tot sufletul tău și din tot cugetul tău. Aceasta este cea dintâi și cea mai mare poruncă”*** (Matei 22, 38). Este cea, dintâi, după lucrarea ei pentru că prin aceasta se împlinește toată legea. Este cea dintâi din chiar voința prea înaltului Legiuitor. Pentru că după însuși scopul dragostei Sale, El orânduiește după ea și toate celelalte porunci. Cea dintâi după însemnătate, pentru că ea dă preț și tuturor celorlalte virtuți și porunci. Cea dintâi după treaptă pentru că ea este temelia întregii vieți creștine și a desăvârșirii. Deci se cade ca această poruncă să ocupe primul loc în inima creștinilor, iar dragostea de aproapele și orice alte porunci se cade să atârne de ea și să se nască din ea; astfel orice dragoste care nu atârna de dragostea lui Dumnezeu se socotește ură, și orice altă poruncă ce nu izvorăște din prima poruncă se socotește călcare de lege. Este cea dintâi după cinste, pentru că mai puțin decât toate celelalte e potrivnică libertății omului și nu poate fi niciodată îndeplinită fără voia Domnului. Este cea dintâi după rânduială pentru că ea este prima treaptă la care poate ajunge sufletul. Și în sfârșit, este cea dintâi și după durată pentru că ea nu va înceta niciodată, în veac. De aceea a zis Apostolul Pavel: ***“Iar acum rămân aceste trei: credința, nădejdea și dragostea; dar mai mare dintre acestea este dragostea”*** (I Cor. 13, 13).

Socotește acum mai bine, iubitule, în ce cinstă trebuie să avem marea lege a dragostei!, și ce fel de întâietate și grijă este dator să arate tot creștinul întru îndeplinirea ei: chiar dacă Dumnezeu ne-ar porunci să nu-L iubim, pentru că orice faptură este nevrednică de o așa de înaltă virtute, noi s-ar cădea să-L rugăm neîncetat să ne îngăduie să-L iubim. Dar când El ne poruncește cu tărie să-L iubim, mai este oare cu puțință să nu-L ascultăm porunca? Și ce altceva vor dori mai mult cei osândiți jos în iad decât porunca dragostei dumnezeiești? Pentru că dacă ar voi Dumnezeu să dea acolo jos o astfel de poruncă fără îndoială că ea singură ar fi de ajuns să preschimbe în flăcări sfinte și nespuse de dulci ale dragostei focul cel chinuitor și nesuferit al celor osândiți. Căci dându-le El această poruncă, le-ar da totodată și ajutorul necesar al Harului Său ca s-o îndeplinească. Iar primind cu vrednicie ajutorul Harului sufletele celor osândiți în iad, noaptea morții lor s-ar preschimba într-o auroră luminoasă. De aceea și cea mai mare osândă care chinuiește pe cei ce suferă în iad este pentru că n-au iubit pe Dumnezeu așa cum li s-a poruncit, ci călcând poruncile lui s-au lipsit de dragostea pentru El, după cum spune dumnezeiescul Isaac Sirul: **“Cei chinuți în Gheenă sunt biciuiți cu biciul dragostei... adică cei care au greșit în privința dragostei suferă mai mult decât orice chinuri îngrozitoare”** (Cuv. 84). Dacă așa este, ce pricină mai ai de acum să nu împlinești legea dragostei dumnezeiești, după ce Dumnezeu te-a ajutat cu Harul Său? Care din aceste două va fi vrednică de mirare: marea bunăvoință pe care Dumnezeu o arată, când poruncește oamenilor să-L iubească, ca și cum ar avea nevoie de dragostea lor; sau nesimțirea oamenilor, care au nevoie de o astfel de poruncă și apoi, dacă o primesc, nu vor să o îndeplinească?

De aceea, ia aminte bine, frate, că inima ta stă între două lucruri potrivnice, între care nu este stare de mijloc. Pentru că, sau ai să arzi bucuros de flăcările dragostei de Dumnezeu, aci și în Rai, sau ai să arzi fără nădejde de mântuire în focul cel veșnic al iadului. Focul cel dintâi este flacăra mântuitoare și dătătoare de viață, celălalt este una chinuitoare și ucigătoare. Amândouă, însă, aceste flăcări vor ieși din una și aceeași dragoste de Dumnezeu, pentru că dragostea de Dumnezeu o are și dreptii ca să se bucure de Rai, pentru că au păzit dragostea de Dumnezeu, iar păcătoșii ca să fie pedepsiți și chinuți în iad pentru că n-au păzit-o după cuvântul aceluiași Sfânt Isaac: **“Dragostea, prin puterea ei, lucrează în două chipuri: pe păcătoși chinuindu-i, iar pe cei ce au păzit-o**

cum se cuvine bucurându-i” (Cuv. 84). Așa încât să nu fii cu totul lipsit de minte și să iubești mai mult flacăra purtătoare de moarte a iadului decât flacăra cea dătătoare de viață a dumnezeieștii dragoste: **“cortul ei cort de foc flăcările ei”** (Cânt. Cânt. 8,6), ci adu-ți aminte că dragostea cu care, după poruncă, ești dator lui Dumnezeu, nu se cuprinde în cuvinte și în blândețe: **“Copii mei, zice, să nu iubim cu cuvântul, nici cu limba, ci cu lucrul și cu adevărul”** (I Ioan 3, 18), ci este o dragoste puternică, o dragoste vrednică de ales mai presus de orice, încât dacă ai avea față în față dragostea de Dumnezeu și toată dragostea de toate lucrurile create, mai mult decât oricărui alt bun să dai întâietate necurmat dragostei Domnului: **“pentru că mai puternică decât moartea este dragostea”** (Cânt. Cânt. 8,6).

Rușinează-te, frate, că nu ai făcut așa până acum, ci ai făcut o mare nedreptate față de Dumnezeu, iubind mai mult păcatul decât pe Dumnezeu. Făgăduiește ca de acum să iubești pe Dumnezeu din toată inima ta, și din tot sufletul tău și mai degrabă să mori decât să mai primești păcatul în inima ta. Și fiindcă Domnul în tot chipul te silește să-L iubești: prin zidirea Sa, prin întruparea Sa, prin poruncile Sale, prin harurile Sale, prin făgăduința bunurilor Sale și chiar prin chinurile cele grozave, roagă-L să-ți dea putere să păzești porunca dragostei către El, zicându-L cu dumnezeiescul Augustin: **“Poruncește să Te iubim și ne dă ceea ce poruncești”** (Rug. 18 sau 19). Și, mai roagă-L să te câștige și să te faci cu totul al Său, încât totodată să te afli cu totul în Dumnezeu prin dragoste, precum și Dumnezeu cu totul în tine prin aceeași dragoste: **“Eu sunt a iubitului meu și dorul lui spre mine să-l întorcă”** (Cânt. Cânt. 7,10).

B.

Ia aminte, frate, în al doilea rând, la pricina cea mai de seamă, care te împinge să iubești pe Dumnezeu mai mult decât orice bine. Pentru că vrednic este El de toată dragostea. Chiar presupunând că Dumnezeu n-ar cere de la tine, cu poruncă tare, această dragoste, tu tot s-ar cuveni să-L iubești, așa cum cer toate legile nevoiei tale, pentru că fiecare treaptă a dragostei are în față binele. De aceea și zicerea obișnuită la Aristotel și la aproape toți filozofii moraliști, că: **“bun este, pentru care se fac toate”**. Dumnezeu pentru că este nemărginit de bun, de aceea și toate inimile trebuie să-L iubească cu o dragoste

nemărginită. Vrei să pricepi mai bine? Spune ce idee ai tu în minte când auzi acest nume: Dumnezeu? Socotești oare în cugetul tău, că Dumnezeu este ca o plinătate a tuturor însușirilor înalte, a tuturor desăvârșirilor, a tuturor binefacerilor și a tuturor bogățiilor care ți le poți închipui; adică a frumuseții, a înțelepciunii, a puterii, a sfințeniei, a bunătății, a vieții, a păcii, a adevărului, a împărăției, a dreptății, a mântuirii? Ei bine, cu toate acestea, aceste mari și înalte însușiri pe care le-ai cugetat, nu sunt însuși Dumnezeu, nici Dumnezeu nu este vreuna din acestea, ci acestea sunt în jurul lui Dumnezeu, iar El este o ființă nemărginită mai presus de toate acestea. De aceea și purtătorul de Dumnezeu Maxim spune: ***“Înmulțește de mii de ori toată suma desăvârșirilor și dacă ai înmulțit-o astfel veșnic, după mulți și nenumărați ani, te vei afla așa de departe de a cuprinde pe Dumnezeu, pe cât de departe este ziua în care ai început să înmulțești”***. Dumnezeu este o ființă cu totul deosebită de ceea ce putem noi înțelege. Dumnezeu este un abis al bunătății, al frumuseții, al măreției și al puterii. Infinit mai presus de cunoașterea pe care o avem în minte rostind aceste cuvinte. Pentru că El are, cu adevărat toate aceste desăvârșiri, dar în alt chip decât acela în care înțelegem noi. Le are fără margini, pentru că El este nemărginit; le are fără amestecul nedesăvârșirii, pentru că este atotdesăvârșit; le are fără să le primească de la altcineva, pentru că este de Sine stătător; le are fără vreo scădere pentru că El este deplinătatea a tot binele; le are pe toate în Sineși în același fel pentru că El este neschimbat; le are fără teama de a le pierde, pentru că este veșnic; le are fără grija că se vor micșora, pentru că Îi sunt consubstanțiale. Și ca să spun pe scurt, le are nemărginit, prea desăvârșite, a tot veșnice, a tot necuprinse. De aceea și minunatul teolog Ierotei, învățătorul lui Dionisie Areopagitul a spus în scrierile sale teologice: ***“Dumnezeu are în chip suprafiresc cele suprafirești”*** (Cap. II al Numirilor dumnezeiești). Deci un stăpân așa de iubitor, care numai dacă e văzut... față către față ajunge ca să cuprindă într-o mare de bucurie veșnică pe toți fericiții și care însuși iadul l-ar schimba în Rai dacă ar putea fi văzut acolo în chip neacoperit; acestea, zic, oare nu ajunge și la tine să te preschimbe în dragostea Lui? Nu poate fi de ajuns ca să-L iubești și să te umpli de bucuria Lui? O, ceva nemaiauzit! Eu văd că dacă faptele îți pricinuesc o singură picătură de bine, îndată îți câștigă inima și o atrag ca magnetul pe fier ca să te iubească, și un nemărginit noian de bunătăți nu poate să-ți câștige inima? Dacă tu ai avea în inima-ți trupească o nemărginită

dragoste s-ar cădea să o dai ca plată și bir acelei nemărginite măreții a lui Dumnezeu; dar acum când dragostea îți este cu atâtea lipsuri și așa de nemărginită, tot nu vrei să o dai în întregime lui Dumnezeu, ci numai o mică parte și de silă? Și ce mare lucru îți cere Dumnezeu, frate, cerându-ți să-L faci Lui loc cel dintâi în inima ta și să pui dragostea Lui mai presus decât orice alt bine creat? Cât de tare trebuie să te rușinezi, nenorocitul, dacă nu dai lui Dumnezeu nici măcar acest puțin? Toate faptele îți slujesc și te iubesc cu această înțelegere ca să iubești și tu pe creatorul și stăpânul lor și al tău, după cum spune Fericitul Augustin: ***“Cele din afară pentru trup le-ai zidit, dar trupul l-ai făcut pentru suflet, iar sufletul pentru Tine, ca numai în Tine să afle odihna, numai pe Tine să te iubească”*** (Rug. 10 sau 21). Deci, dacă tu, în loc să-L iubești, Îl jgnești, ești vrednic să se ridice împotriva-ți și să te nimicească toate faptele pentru că toate acestea, însuflețite, neînsuflețite, simțitoare, nesimțitoare și lipsite de cugetare, nu rabdă ca ele să iubească așa de mult pe Făcătorul lor fiecare după puterea și însușirile sale firești (de aceea și pasărea cerului, dumnezeiescul Dionisie, a numit dumnezeiasca dragoste Pantocrator, întrucât ține și păstrează toate), iar tu ființă cugetătoare să nu-L iubești cu toată voia ta. Rușinează-te, dar, de viața pe care așa de rău ai trăit-o până acum. Hotărăște-te să-ți îndreptezi toate neorânduiriile și să iubești pe Dumnezeu din toată inima și din tot sufletul. Nu te îndoi, că după ce vei încerca o singură dată cât este de dulce dragostea lui Dumnezeu, ai să plângi timpul trecut în care nu L-ai iubit așa cum erai dator și ai să zici cu Fericitul Augustin: ***“Dimineața Te-am iubit, depărtează-Te de timpul acela când nu Te iubeam”*** (Rug. 30). Și fiindcă Domnul a venit din cer ca să aprindă în inimile oamenilor focul ceresc al dumnezeieștii Sale dragoste, roagă-L să-L aprindă acum și în inima ta și să-ți dea Har să nu se mai stingă în veci: ***“Foc am venit să aduc pe pământ și cum aș dori să fie acum aprins!”*** (Luca 12,49). Mai mult decât aceasta, roagă-L să-ți lumineze mintea ca întâi să-L cunoști și apoi să-L iubești. Pentru că pricina pentru care nu iubești pe Dumnezeu este că nu-L cunoști, după cum zice dumnezeiescul iubitor de Dumnezeu Augustin: ***“Lumină veșnică, luminează-mi sufletul ca să te înțeleg, să Te cunosc și să Te iubesc. De aceea, Doamne, sufletul nu te iubește pentru că nu te cunoaște și nu te cunoaște pentru că nu te înțelege. Și de aceea nu te înțelege pentru că nu înțelege (percepe) lumina Ta”*** (Rug. de dragoste 5).

C.

Ia aminte, iubituile, la a treia pricină a sfintei dragoste de Dumnezeu și anume, că Dumnezeu cheamă dragostea ta prin dragostea Sa și cu nespusele binefaceri pe care ți le-a făcut, ți le face și ți le va mai face, încât dacă am presupune că Dumnezeu nu ne-a poruncit să-L iubim și n-ar fi vrednic să fie iubit, totuși noi tot suntem datori să-L iubim ca răsplată pentru dragostea Sa față de noi, că la dragoste nu se răspunde cu altceva, decât tot cu dragoste. De aceea a zis și Ap.Pavel: **"Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine; și dacă trăiesc acum în trup, trăiesc prin credința în Fiul lui Dumnezeu, care m-a iubit și S-a dat pe Sine pentru mine"** (Gal. 2,20). Iar Sf.Ignatie Teoforul a scris către Domnul: **"Tubesc pe Iisus cel ce s-a dat pe Sine pentru mine. Ce voi răsplăti Domnului pentru toate câte mi-a dat mie?"** și iarăși: **"Dragostea mea se răstignește și nu este în mine foc iubitor, apă vie, curgând în mine, care să spună sufletului meu: haide la Tatăl! Băutură vreau, băutura Lui, care este dragostea nestricăcioasă și viața veșnică"** (69). Deci, cum este cu puțință să nu iubim pe Dumnezeu, **"când El este cel dintâi care ne-a iubit pe noi?"** (I Ioan 4,19). Pentru că și un foc mai ușor se aprinde de la alt foc. Toată răceala pe care o avem în dragoste către Dumnezeu, nu vine din altă parte, decât de acolo că nu luăm în seamă cu grijă bunurile pe care ni le-a făcut Dumnezeu.

Prin urmare, ia aminte cum dragostea lui Dumnezeu pentru noi este veșnică și nemărginită. Veșnică, deoarece El nu s-a iubit pe Sine și propriul Său bine mai mult decât pe tine, ci precum fără început și veșnic, în ideea dumnezeiască te-a iubit și pe tine și din veac a dorit să te facă părtaş și tovarăș al binei și fericirii Sale. Este veșnică, această dragoste și după început și după sfârșit. Pentru că și El nu poate, silit de dragoste, să nu ne iubească, nici să nu ne lase, dacă nu-L lăsăm noi mai întâi și dacă nu vom rupe lanțul dragostei pentru El, folosind rău libertatea. Este și nemărginită dragostea lui Dumnezeu pentru noi, fiindcă Iisus Hristos, cu omenitatea Sa iubește un suflet mai mult decât îl iubesc pe El toți sfinții și toți fericii din rai. Și dacă cu voia Sa omenească așa de mult îl iubește, socotește cu cât mai mult îl va iubi cu voia sa cea dumnezeiască. Neîndoielnic așa de mult îl va iubi, pe cât dragostea cea creată este întrecută de dragostea cea necreată și esențială, care este Dumnezeu: **"Dumnezeu dragoste este"** (I Ioan 4,8). Prin urmare Dumnezeu te iubește cu aceeași dragoste cu

care se iubește pe sine și cu toate că față de tine nu este cu totul aceeași ca și cum și tu ai fi Dumnezeu după fire, pentru că aceasta nu este cu puțință, totuși îți dorește un bine nemărginit, pentru că vrea să te facă alt Dumnezeu după har, prin împărtășirea din Dumnezeirea sa, binele care întrece nemărginit binele pe care ar putea să ți-l dorească toate făpturile, dacă toate împreună și-ar arăta dragostea pentru folosul și binele tău. Mai adaugă la acest bine voit și binele care în realitate ți l-ar fi făcut prin fapte. Dar cine poate să înțeleagă ceea ce este mai presus de înțelegere? Sau să măsoare ceea ce nu se poate măsura? Și ce sunt toate nenumăratele fapte cerești și pământești, dacă nu tot atâtea binefaceri ale lui Dumnezeu care te înconjoară și dinlăuntru și din afară, din toate părțile? Și aceasta este încă puțin. Părintele ceresc ca să te libereze de nemărginita nenorocire care te așteaptă în iad, și ca să te facă părtaş unei nemăsurate fericiri în rai, ți-a dăruit pe propriul Său Fiu: **"Așa a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Unul Născut l-a dat"** (Ioan 3,16); că pentru aceasta, Fiul lui Dumnezeu și-a dat pentru tine propria Sa viață, mai scumpă decât toate viețile, cu chinuri și ocări cum nimeni altul n-a suferit vreodată pe lume: **"Și pentru ei, Eu mă sfîntesc pe mine"** (Ioan 17,19), adică mă jertfesc, cum tâlcuiește Teofilact. Iar Duhul Sfânt a contribuit la acest bine cu dragoste nemărginită: **"Dragostea lui Dumnezeu s-a revărsat în inimile noastre, prin Duhul Sfânt, ce ni s-a dat"** (Rom. 5,5). Dacă Tatăl ar fi avut ceva mai de preț decât pe Fiul Său - Unul Născut, L-ar fi dat ca să cheme dragostea ta. Dacă Fiul - Unul Născut al lui Dumnezeu ar avea ceva mai scump decât viața Sa, ți-ar da ca să câștige dragostea ta. Și dacă Prea Sfântul Duh ar avea mai mare dragoste, ar întrebuinta-o pentru tine. Dar n-au și de aceea n-au dat. O, binefaceri necuprinse ale dragostei lui Dumnezeu pentru om! O, dragoste atât de necuprinsă a lui Dumnezeu, izvor al tuturor bunurilor!

Nu ajung oare toate acestea, frate, ca să te facă să fi mulțumit? Nu ți seama că nici un alt lucru, nici în cer, nici pe pământ n-a fost cumpărat cu mai mare preț decât dragostea ta? Căci pentru dragostea celor nouă cete îngerești nu s-a vărsat nici măcar o picătură de sânge, dar pentru dragostea ta s-a vărsat tot sângele Unuia Născut Fiul lui Dumnezeu și cu toate acestea tu tot nu voiești să iubești pe Dumnezeu? Nu știi tu că pentru o singură privire dulce și veselă pe care-ți va arunca-o Dumnezeu o singură dată și pentru o ușoară trudă pe care ar avea-o Dumnezeu ca să-ți facă vreun bine nu ești în stare să-l răsplătești cu o

dragoste veșnică și cu dăruirea a mii de inimi? Ce fel de nrecunoștiință, ai tu, care nu vrei să-ți dăruiești Stăpânului tău nici măcar acea nenorocită inimă pe care El a cumpărat-o cu nenumărate binefaceri? Ce urâtă este această purtare a ta, că nu vrei să iubești pe Cel ce te-a liberat de nenumărate rele și și-a jertfit viața pentru tine, cinstea, odihna, bucuria, libertatea și însăși dumnezeiasca Sa viață? Fără îndoială, dacă nu te vei afierosi cu totul în dragostea și ascultarea acelui mai mare binefăcător al tău, este semn că de pe acum te osândești pe tine în iad și mărturisești că iadul este pedeapsă mică pentru marea ta nrecunoștiință!

Rușinează-te, dar, de răceala și nrecunoștiința pe care le-ai arătat până acum Stăpânului, îndreptează-te și te hotărăște ca pe viitor dragostea lui Dumnezeu să aibă locul cel dintâi în inima ta. Dumnezeu să fie Dumnezeul inimii tale, după cum zice David: **“Dumnezeul inimii mele și partea mea Dumnezeu în veci”** (Ps. 72,25); și să iubești pe Dumnezeu din toate puterile pentru nemăsurata Lui vrednicie, făcând pentru Dânsul ceea ce pentru nimeni n-ai făcut și împiedicând de la tine și de la alții păcatul, marele tău vrăjmaș. Să nu dorești ceva mai mult decât împlinirea voii Lui. Aceasta să fie hotărârea hotărârilor tale, părerea tuturor părerilor, dorința tuturor dorințelor, culmea și cununa tuturor cererilor tale, de a iubi cu desăvârșire pe Stăpânul tău, pe care roagă-L ca, El Dumnezeul milei, să nu se lase să fie biruit de nrecunoștiința ta. Și cu toate că tu nu ești vrednic să-L iubești, El care este nemărginit de vrednic să fie iubit, să te facă să-L iubești. Și zi cu toată inima: **“Doamne, robește dragostei tale toată libertatea mea; primește cugetarea mea, mintea mea, voia mea”** și cu Fericitul Augustin: **“Dă-mi inimă ca să cuget ale Tale, cuget care să te iubească; memorie, care să-mi aducă aminte de Tine; minte, care să cugete la Tine; cuvânt, care să te iubească cu înțelepciunea, pe Tine care ești dragostea cea înțeleaptă”** (Rug. I-a de dragoste). Căci dacă o am, Tu, mi-ai dăruit-o și Ție ți-o dau iarăși înapoi. Totul îți încredințez ca să chivernisești cum voiești. Numai dăruiește-mi dragostea dimpreună cu Harul Tău, ca eu să nu mai fiu al meu, ci cu totul al Tău. Pentru că acesta este semnul dumnezeieștii Tale dragoste să faci pe cei ce Te iubesc pe Tine să nu mai fie ai lor, ci ai Tăi, ai Celui iubit, după cum au spus cei ce au cercat aceasta: **“Este prea minunată dragostea cea dumnezeiască, nelăsând pe cei ce-L iubesc să fie ai lor, ci ai celui iubit”** (Dionisie Areopagitul, *Despre dumnezeieștile numiri*, cap. 4) (70).

MEDITAȚIA a 18-a

Despre slava Raiului, unde fericii au să aibă parte:

- A. - De toate bunătățile
- B. - În chip desăvârșit și
- C. - Pe vecie.

A.

La aminte, iubitele, că pentru a fi cineva fericit în Rai este nevoie: 1. - să aibă toate bunătățile; 2. - să le aibă deplin și 3. - să le aibă veșnic. Așa că și sufletul tău, dacă va fi vrednic de Rai, în primul rând se va împărtăși de toate bunătățile. Căci după cuvântul Sf. Grigorie de Nisa: **“Fericirea este plinătatea a tot binele”**. Deci sufletul tău va gusta toate bunătățile, nu cum poți să le cugeți acum, ci nesfârșit mai înalte decât cele ce-ți poți închipui, în așa măsură încât de-ai înmulți la nesfârșit tot ceea ce-ți dorește inima, nu vei putea niciodată să-ți închipui cu mintea nici cea mai mică parte din bucuria ce te așteaptă în cer. De aceea a zis dumnezeiescul Pavel, luând aceasta din apocrifele proorocului Ilie, după cum zice Fotie Criticul: **“Ochiul nu a văzut și urechea nu a auzit și la inima omului nu s-a suit, ceea ce a pregătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe Dânsul”** (I Cor. 2,9). Și Dionisie Areopagitul numește unirea cea mai presus de minte, unirea fericitilor de Dumnezeu, zicând: **“atunci când vom deveni nestricăcioși și nemuritori și vom ajunge la sfârșitul cel creștinesc și preafericit, vom fi de-a pururi cu Domnul... împărtășindu-ne din revărsarea Lui de lumină într-o minte nematerială și nepătimașă și de unirea cea mai presus de minte, în împărtășiri necunoscute și fericite ale razelor suprastrălucitoare”** (*Despre numirile dumnezeiești*, cap.4)(71), pentru că simțurile, care acum sunt cei mai dușmani ai sufletului, atunci îi vor fi așa de prietene și așa de plin de slava Lui, încât nu vor putea dori altceva decât ce dorește sufletul. Trupul care acum te împovărează așa de mult, atunci va fi o icoană vie a trupului lui Iisus Hristos: **“Trupul nostru cel înjosit îl va schimba ca să fie asemenea Trupului Său celui slăvit”** (Filip. 3,21). Va fi așa de frumos că se va rușina și soarele și presupunând că ai scoate din cer una din mâinile tale cele slăvite și ai arăta-o oamenilor, numai cu ea ai putea să faci ziua

în toată lumea. Cugetă acum cât de proslăvit îți va fi sufletul care va fi cu totul îndumnezeit, cu totul scufundat în adâncul desăvârșirilor lui Dumnezeu, ceea ce însemnează că precum sufletul este așa de unit cu trupul încât împreună alcătuiesc un singur om, așa și atunci sufletul va fi tot așa de strâns unit cu Dumnezeu și prin mijlocirea sufletului, la fel va fi unit și trupul. Sau, dimpotrivă, așa de mult va fi unit Dumnezeu cu sufletul și prin suflet și cu trupul, încât numai Dumnezeu se va vedea, cele ale trupului și sufletului fiind covârșite de plinătatea slavei dumnezeiești, după cum teologhisește Sf. Maxim Teoforul (72). Și Grigorie Teologul a mărturisit la fel zicând că atunci sufletul împreună cu trupul vor fi un duh, o minte în Dumnezeu, ne mai dorind viața cea stricăcioasă și întoarcerea la trup: **“devenind astfel una duhul, mintea și Dumnezeu...”** (Cuv. la moartea fratelui său Chesarie).

Fără îndoială, mai degrabă se poate închide oceanul într-o coajă de nucă, decât a înțelege cu slaba închipuire omenească ce este Raiul. De aceea, un dascăl iscusit rostea mereu acest frumos cuvânt: **“Raiule, noi putem să te câștigăm, dar nu putem să te înțelegem”** (Ilie Miniat). Rai înseamnă a te împărtăși veșnic din Dumnezeu și a scoate din adâncul plinătății dumnezeiești o nespasă și veșnică fericire. Rai înseamnă a fi atât de strâns unit cu Dumnezeu cum este unit cu focul fierul ars, încât aproape să nu se mai deosebească Dumnezeu de suflet și nici sufletul de Dumnezeu, după cum și focul cu greu se deosebește de fier și fierul de foc. Rai înseamnă a ședea pe tronul dumnezeirii, a se împărtăși din masa cea dumnezeiască, adică a se bucura, după împărtășire și har, de aceeași fericire de care Dumnezeu se bucură după fire: **“Celui ce biruiește, îi voi da să șadă cu mine pe tronul Meu, după cum și Eu am biruit și am șezut cu Tatăl pe tronul Său”** (Apoc. 3,21). Iar dumnezeiescul Maxim zice: **“Toate câte le are Dumnezeu, le va avea și cel îndumnezeit, în afară de identitatea de ființă”**, încât binele care a umplut mai înainte de veci inima Binelui celui mai înalt, același va umplea îndestulător și inima celui fericit.

O, fericire a Raiului, unde, frate, te vei învrednici să vezi slava lui Dumnezeu, vedere, care ea face fericiți pe fericiți, după cuvântul Fericitului Augustin: **“Fericit voi fi, dacă voi ajunge acolo, ca să văd slava Ta”** (Rug. 13 sau 24). Și iarăși: **“Aceasta este desăvârșita fericire și toată slava omului, să vadă fața Dumnezeului său”**. Dacă Dumnezeu și-ar arăta puțin câte puțin

desăvârșirile sale dumnezeiești și frumusețile Sale (73), fără îndoială că veșnic ar putea să se țină în priveliști noi și minunate. Dar cum va fi atunci acea priveliște să vezi pe Dumnezeu deodată tot și în El să vezi și pe toate cele ce sunt simțitoare, cugetătoare, materialnice, nematerialnice, adică să vezi totul în Dumnezeu. De aceea, bine a zis Grigorie Dialogul: **“Ce vor vedea cei ce văd pe Cel ce vede toate?”** (Dialoguri, cartea IV). Iar Marele Vasile a zis despre fericiți, că toate le pricep și le înțeleg (Cuv. despre fericire). Deși, vederea lui Dumnezeu este cea care face fericiți pe fericiți și nu vederea celorlalte, după cum și Fericitul Augustin zice: **“Fericit este cel ce Te cunoaște pe Tine, chiar dacă nu cunoaște pe celelalte. Iar cel ce și pe Tine te cunoaște și pe celelalte nu pentru aceasta este fericit, ci pentru că Te cunoaște pe Tine”** (Cartea II-a a Mărturisirilor, cap. 2).

O, fericire a Raiului, unde fericiții vor fi asemenea și deopotrivă cu îngerii cu puțin deosebiți de dâșii și fii lui Dumnezeu, după cum a zis Domnul: **“Ci se aseamănă îngerilor și sunt fii lui Dumnezeu, fiind fii învierii”** (Luca 20,36); sau cum a spus Fericitul Augustin: **“când vom vedea fața Ta (ne) acoperită, cine ne va împiedica să fim cu puțin mai mici decât îngerii? Ba vom fi asemenea lor întru totul”** (Rug. 15 sau 7). O, fericire a Raiului! În care viața va fi numai viață, fără de moarte; bucuria numai bucurie, fără înfrustare; ziua numai zi, fără noapte; fericirea numai fericire, fără nenorocire. Pe scurt, unde bunurile vor fi numai bunuri, fără nici un rău. De aceea a zis Fericitul Augustin: **“Fericit este cel care are toate câte vrea și care nu dorește nimic rău”**. O, fericire a Raiului, în care fericiții nu vor avea nevoie de soare și de luna cea materialnică pentru a-i lumina, deoarece Dumnezeu le va fi și soare și lună ca să-i lumineze veșnic: **“nu te va mai lumina soarele în timpul zilei și luna nu-și va mai revărsa lumina sa, ci Domnul va fi de-a pururi lumina ta și Dumnezeul tău strălucirea ta”** (Isaia 60,19). Nu vor avea nevoie de făclie pentru luminat noaptea și nici de casă pentru locuit, că Dumnezeu le va fi și făclie și locuință: **“Și noapte nu va mai fi și nici nu vor mai avea nevoie de făclie sau de lumina soarelui, că Domnul Dumnezeu îi va lumina și îi vor împărăti în vecii vecilor”** (Apoc. 22, 5). Și iarăși: **“Și templul n-am văzut în cetate, căci Domnul Dumnezeu Atotputernicul este templul ei și Mielul”** (Idem 21,22). Nu vor avea nevoie fericiții, nici de aer, nici de mâncare, nici de băutură, nici de vreun alt lucru dorit în lumea aceasta după cum zice

dumnezeiescul Pavel: **"Ca să fie Dumnezeu totul în toți"** (I Cor. 15.28); care cuvânt tâlcuindu-l Grigorie Teologul zice: **"Va fi Dumnezeu totul în toți... când nu vor mai fi ca acum, prin mișcări și prin patimi străini de Dumnezeu sau puțin avându-L în noi în tine; ci toți plăcuți lui Dumnezeu și cuprinși numai în Dumnezeu; aceasta este desăvârșirea către care tindem"** (Cuv. 2 despre Fiul) (75). O. fericire a Raiului, ținta cea mai din urmă pentru care a fost creat omul și răscumpărat prin întruparea Domnului! O. fericire a Raiului, unde fericirii văzând în lumina slavei întregitului soare, pe Tatăl, pe Fiul și pe Duhul Sfânt, vor zice către Domnul ca și Filip: **"Doamne, iată ne-ai arătat pe Tatăl ne ajunge, cum spune dumnezeiescul Augustin"** (Despre Treime); unde te vei afla și tu, frate, vei fi nu numai fericit, ci aproape însăși fericirea, după cum îți făgăduiește Domnul zicând: **"Și te voi pune bucurie veșnică, veselie în neamurile neamurilor"** (Isaia 60.15).

Acum este oare cu puțință, iubitule, să crezi așa de bine în Rai și apoi să te ostenești cu atâta negrijă ca să-l câștigi? Vezi însăși fericirea? Ea se câștigă însă cu trude și cu necazuri. Vezi însăși bucuria? Ea se câștigă cu lacrimi și cu întristare, căci s-a zis: **"Cei ce seamănă cu lacrimi, cu bucurie vor secera"** (Ps. 125.6). Vezi însăși slava Raiului? Sămânța ei sunt faptele bune. Atunci de ce o neglijezi și nu cheltuiești pentru ea toate în toată viața? Până când Patria tuturor bunătăților o vei socoti ca un tărâm necunoscut? Până când vei schimba Raiul cu o plăcere de nimic, înjosind slava cerească ca pe un nimic, așa cum iudeii cei răi înjoseau Ierusalimul, simbolul Raiului: **"și au disprețuit pământul cel dorit!"** (Ps. 105.24). Poate crezi că poți gusta și mângâierea și bucuria lumii acesteia și mângâierea și bucuria veacului viitor și a fericirii. Cât de rătică este părerea aceasta, ți-o arată Fericitul Augustin, zicând: **"Nu se poate cere același lucru în amândouă veacurile și nici nu te poți bucura și aici și acolo, ci câștigi prin rugăciune o bucurie, când ai pierdut pe cealaltă"** (Rug. 12.23). Rușinează-te dar, rușinează-te, nenorocitul, de tine însuși! Schimbă-ți greșita înțelegere, credința slăbănogită și răceala vieții. Străduiește-te, fie și cu prețul vieții, ca să dobândești un bine așa de nemărginit. Uită-te și cu ochii cât de înalt este cerul pe care vrei să-l dobândești. Deci trebuie trudă ca să te urei acolo, căci s-a spus: **"Această trudă este înaintea mea, până ce voi intra în Templul lui Dumnezeu"** (Ps. 72.17). Și fiindcă Domnul voiește cu tărie ca să fie fericit nu singur, ci împreună cu tine, roagă-L, să-ți dea har ca să

nu-l zădărnicești această bine-plăcută dorință, ci să te întărească să dorești de-a pururi și să ajungi cât mai curând la acea nespusă fericire, zicând cu David: **"În ce chip dorește cerbul de izvoarele apelor, așa te dorește sufletul meu, Dumnezeule"** (Ps. 41.1).

B.

Ia aminte, iubitule, că în Rai vrei să primești cu desăvârșire toate bunătățile (76). Această desăvârșire provine în parte din puterile slăvite ale sufletului și ale trupului și în parte de la însăși bunătățile pe care le primești. Pentru că atunci inima nu-ți va fi atât de neputincioasă și de întristată încât să nu poată primi în același timp toată desfătarea binelui, nici mintea nu va fi așa de îngustă, ca să nu poată primi și înțelege toate cele inteligibile nici ca să înțeleagă îndoielnic, așa cum se întâmplă în viața aceasta, în care doar câte una poate înțelege și încă și aceea îndoielnic, pipăind lucrurile, ca un orb, cu socoteli și concluzii și neavând înțelegerea sigură a lor. Dar fiind întărită de lumina slavei dumnezeiești, inima se va lărgi așa de mult, încât să poată primi plinirea bucuriei Domnului, precum El Însuși ne-a spus: **"Ca bucuria Mea să rămână întru voi și bucuria voastră să fie deplină"** (Ioan 15.11); iar mintea întărită de nemărginita lumină cea mai presus de fire a lui Dumnezeu, așa de mult se va lărgi în vederea puterilor dumnezeiești încât să devină și ea, după Har, nemărginită după cum este nemărginit din fire Dumnezeu, cel văzut de ea. După cum zice Maxim Teoforul, tlmăcind cuvântul apostolesc despre Melchisedec: **"neavând nici început al zilelor sale nici sfârșit al vieții"** (Evrei 7.3), și cu simpla primire va înțelege multe din cele necuprinse de minte și le va înțelege deplin, asemenea îngerilor, precum spun teologii. Deși, dacă și a înțelege puțin din cele ale lui Dumnezeu este cea mai mare fericire, după Fericitul Augustin: **"A atinge așa pe Dumnezeu este cea mai mare fericire"**, cu cât neasemănat mai fericită va fi atunci mintea, cunoscând mai curând pe Dumnezeu mai curat, mai deplin, descoperit. Așa zice Grigorie Teologul: **"Ce nădăjduim? Vei zice, Împărăția lui Dumnezeu, fără îndoială. Asta nu înseamnă altceva decât a întâlni ceea ce este mai curat și mai desăvârșit, cunoașterea lui Dumnezeu mai desăvârșită"** (Cuv. 1. teologic). Și Ioan, cel dintâi dintre teologi: **"Când se va arăta, vom fi asemenea Lui, că îl vom vedea cum este"** (I Ioan 3.2). Pe care cuvânt tâlcuindu-l al doilea teolog Grigorie zice:

“vom primi de acolo întreaga strălucire a Sfintei Treimi, așa cum este și câtă este” (Cuv. I teologic). Și iarăși, bunătățile cerești pe care le vom gusta nu se vor exclude unele pe altele, cum se întâmplă în gustarea bunurilor pământești, ci fiind din fire duhovnicești și nematerialnice vor fi gustate și toate împreună și pe rând, ca să ne facă să le gustăm fericiți și mulțumiți. Deci, în fiecare clipă ne vom îmbogăți de o veșnicie de desfătări negrăite și nepieritoare. De aceea Duhul Sfânt ne spune că în cer, înaintea tronului lui Dumnezeu este o mare de cristal: *“Și înaintea tronului ca o mare de sticlă, asemenea cristalului”* (Apoc. 4,6) ca să învățăm că după cum cristalul curat și străveziu nu împiedică ochiul să vadă, ci-l întărește și nu acoperă corpurile aflate sub el, ci le face să se vadă și mai frumoase, așa și fiecare bun în Rai, nu va împiedica pe fericiți de la gustarea altuia, ci vor putea în voie să guste în fiecare clipă, fiecare fel de desfătare și bucurie. Dar ce spun ei? Nu numai din bunătățile cuvenite lor vor putea fericiții să se împărtășească deplin, ci și din bunătățile altor fericiți se vor împărtăși prin dragoste. Pentru că aici dragostea va fi așa de desăvârșită, încât chiar dacă ar fi cu puțință ca între fericiți să se afle și vreo lipsă, aceea îndată s-ar nimici. De aceea a zis Ap. Pavel că dragostea este mai mare decât credința și nădejdea: *“mai mare decât toate este dragostea”* (I Cor. 13, 13), pentru că în viața viitoare credința și nădejdea nu se mai află, ci numai dragostea. Deci este limpede că toți care se află unde sunt toți sfinții, toți împărații, toți cei plini de frumusețe, de înțelepciune, de dragoste și se iubesc unul pe altul, toți locuitorii Raiului se vor împărtăși de toate acestea.

Socotește deci, frate, de ce fel de fericire îți va fi cuprinsă atunci inima, pentru puțină slujire adusă Stăpânului în puținele zile ale vieții! Cum îți va străluci mintea și toate puterile sufletului pentru că ai păzit poruncile lui Dumnezeu! Că te vei afla afundat într-un noian de desfătări, a căror dulceață nu o vei gusta puțin câte puțin, ci toată deodată. Pentru că vei fi cu totul plin și mai mult plin de acea plinătate a fericirii; și vei rămâne uimit în sineți, aflându-te cu totul fericit în Dumnezeu, deprins cu totul de sine și cu totul răpit în Dumnezeu. De aceea a și zis Fericitul Augustin, că fericirea cerească este plinătatea binelui, care satură pe deplin dorința omului. Altfel n-ar fi aceasta culmea dorințelor, dacă ar mai rămâne ceva pe deasupra care să dorească inima omului: *“Nimic din afară nu va mai fi atunci, ca să fie dorit, când Tu, Doamne, Binele cel mai înalt vei fi răsplătit fericiților și cununa slavei lor”* (Rug. 28 sau 37).

Și iarăși: *“Pentru că ești Binele cel mai înalt și tot binele, sufletul care a dobândit tot binele, nu are ce să mai dorească”* (Rug. 29 sau 31). De aceea a zis și David: *“sătura-mă-voi când mi se va arăta slava Ta”* (Ps. 16,17). Și Grigorie Teologul: *“ceea ce este pentru simțuri soarele, aceea este pentru cei ce înțeleg și pentru cele înțelese Dumnezeu, care creind pe unii pentru a înțelege, iar pe altele pentru a fi înțelese, El este cel mai înalt dintre cele înțelese, către care tind toate și peste care nimic nu trece. Nici nu are ceva mai înalt decât El sau mai deplin, nici cea mai înțeleaptă minte și mai pătrunzătoare și mai iscoditoare. Aceasta este ultima din cele dorite, încetarea oricărei vederi”* (Cuv. către Atanasie).

Oare poți nădăjdui, iubitule că vei câștiga așa de mari bunătăți în scurtul timp al vieții, ca să cheltuiești și acest puțin cu grijile lumii și în robia nenorocitelor plăceri? Este cu puțință ca și de acum să te înșeli că o să dobândești Raiul fără prea multă trudă? Ah, frate, nu știi tu că puțină osteneală și trudă care-ți va aduce atâta slavă nici nu merită să se numească osteneală și trudă? O, fericite sudorile tale, frate, pentru că îți vor aduce o așa de mare odihnă! O, fericită este nevoia care-ți va aduce atâta bucurie! O, fericită este smerenia și toată virtutea pe care o vei împlini, pentru că au să se schimbe în așa de mare cinste! Și ce mare lucru este, frate, să te trudești aici în puținele zile ale vieții? Să fii disprețuit, să fi strâmtorat, să fi întristat? Un singur ceas al Raiului este de ajuns să-ți răsplătească tot chinul, cu un câștig nemărginit: *“Mai bine o zi în curțile Tale, decât mii”* (Ps. 83,10), și o singură privire dulce și blândă a Domnului îți răsplătește mii de morți de ai suferi pentru dragostea Sa. Ia aminte și vezi cât de mult ai disprețuit tu Raiul, și cât de mult ai uitat de El până acum și l-ai izgonit din amintirea ta, ca și cum n-ar fi El adevărata ta patrie și sălășluire și odihnă. Hotărăște-te de acum ca, cea mai de seamă a ta cugetare să fie Raiul. Dacă închizi ochii la culcare, să-ți aduci aminte de Rai; dacă-i deschizi la sculare să-ți amintești de Rai; dacă umbli sau lucrezi sau orice faci adu-ți aminte de Rai, pentru că aducerea aminte de Rai te va face să disprețuiești toate lucrurile lumești și trăind cu trupul în lume, cu mintea să te afli în cer. Care înstrăinat nu-și amintește de patria sa, fie ea cât de neînsemnată și umilită? Iar tu, străin fiind în această lume, să nu-ți aduci aminte oare de patria ta cea cerească? *“Că nu avem aici cetate stătătoare ci după cea viitoare năzuim”* (Evrei 13,14). Care vietate sau care pasăre nu-și amintește mereu de locuința sau cuibul său

când lipsește dintr-însul? **"Pasărea și-a aflat casa și turtureaua cuibul său în care își va pune puii"** zice David (Ps. 83,3). Și tu care ai sălăș corturile cele iubite ale Raiului, cum să nu-ți aduci aminte sau să-și amintească de ele inima ta, zicând cu David: **"Dorește și tânjește sufletul meu, după curțile Domnului"** (Ps. 83,2). Și dacă Evreii când se aflau în robie, înstrăinați de iubita lor cetate, Ierusalimul, de atâta întristare le era cuprinsă inima, încât pentru ca să-și amintească mereu de ea, o săpase în piatra inelului din deget, cum zic talmăcitorii și de câte ori priveau inelul în dreapta lor, își aduceau aminte de patrie; de aceea și spuneau ca blestem cuvântul: **"de te voi uita, Ierusalime, uitată să fie dreapta mea!"** (Ps. 136,6), cu cât mai mult tu, frate, fiind rob aici în lume, se cade să tânjești după Ierusalimul cel de sus și să-ți amintești mereu de el, ca de mult iubita ta patrie! De pământul unde curge lapte și miere, de doritul Sion? Nu, te rog! Nu te arăta mai prejos decât Evreii! Ci de acum un singur lucru să ceri, o singură dorință să ai, ca să câștigi Raiul, zicând cu proorocul: **"un lucru am cerut de la Domnul, aceasta voi căuta, ca să locuiesc în Casa Domnului în toate zilele vieții mele, să văd măreția Domnului"** (Ps. 26,4). În loc de inel să ai și tu ca semn al Raiului cerul și ori de câte ori privești la cer să-ți aduci aminte de patria ta cerească și zi cu dor către ea: **"Când, o, doritul meu Ierusalim și prea dulce patria mea, când voi veni să gust frumusețea și patria ta? Când voi gusta slava ta? Când voi vedea pe Dumnezeu în mijlocul tău și mă voi bucura din tot sufletul?"** (Ps. 41,2). Strigă cu David: **"Dorește și este lipsit sufletul meu, când voi veni și te voi vedea bucuria mea?"** Strigă cu Fericitul Augustin (*Rug. I-a de dragoste*). Mulțumește Domnului, care ți-a pregătit atâtea bunătăți în Rai și roagă-L din toată inima, să te povățuiască astfel, încât de acum înainte să nu te mai rătăcești de calea ce duce la moștenirea Raiului. Această cale este ascultarea și păzirea poruncii: **"Dacă vrei să intri în viață, păzește poruncile"** (Matei 19, 17).

C.

Ia aminte, frate, că bunătățile pe care le vei gusta în cer cu așa plinătate, ai să le guști și veșnic. Dar cine poate înțelege câtă bogăție și cât preț adaugă raiului veșnicia? Dacă un bun este cu atât mai de preț dacă dănuiește mai mult, cu cât de nemărginit mai mult va prețui fericirea Raiului, care, pe lângă că este

nemărginită, mai este și veșnică? Dacă am presupune că în cer va fi veșnică numai plăcerea duhovnicească a celor mai curate simțuri ale noastre și nu toate plăcerile, totuși s-ar cădea, cu tot dreptul, ca această plăcere duhovnicească mai de rând să fie prețuită întocmai cu fericirea tuturor fericirilor, chiar dacă această fericire nu ar fi veșnică, ci ar trebui să se sfârșească odată. Dar cum va fi fericirea aceea ca inima-ți să se împărtășească în chip bine înțeles din bogăția tuturor bunătăților, dar fără de sfârșit, în vecii vecilor? Această fericire va fi așa de mare, încât prin ea tu singur vei avea mai multă împărtășire din cele bune, decât toți osândiții la un loc au în mulțimea durerilor pe care le încearcă în munci. De aceea, o singură picătură din nemărginita bucurie și dulceață în care te vei afla, ar fi de ajuns, dacă ar cădea în iad, să îndulcească toate chinurile celor osândiți. De aceea spune Fericitul Augustin despre Ap. Petru că a zis, când era pe muntele Taborului, îmbătat de dulceața luminii celei dumnezeiești: bine este nouă a fi aicea: **"O picătură de dulceață a gustat Petru și amărăciune i se părea toate altă dulceață. Ce ar spune dacă ar gusta din nesfârșita dulceață, pe care ai pregătit-o celor ce se tem de Tine?"** (*Rug. 12 sau 23*). Și dacă toată bucuria și fericirea din această nefericită lume, degrabă se prefăce în întristare și durere, cât de mare va fi fericirea, care va dăinui de-a pururi, mereu nouă și în veci fericită? (77).

Acum vezi, iubitule, cât de îndatorat ești lui Hristos, care s-a făcut rob, pentru ca să poți împărăți împreună cu El în fericirea cea veșnică; care S-a ureat pe Cruce, copleșit de suferință și de nemaipomenită batjocură ca și tu să te urci pe tronul Său! Câtă nerecunoștință diavolească, ca tu să-L mai întristezi cu păcatele! Vezi ce meșteșugire a izvodit Domnul, ca să te facă să-L slujești din toată inima? Crearea din neființă, întruparea Sa, fericirea veșnică. Și tu cât de puțin iubești slujirea Lui? Ce dar mai mare decât fericirea veșnică putea să-ți facă Dumnezeu zice Fericitul Augustin că Dumnezeu, deși este Atotputernic, trei lucruri nu poate să le facă mai desăvârșite: înomenirea lui Hristos, vrednicia Fecioarei de Maică a lui Dumnezeu și slava veșnică a fericirilor. Și tu cu ce răspunzi la acest atât de mare Har? Vai, frate, diavolul zice: sluiți-mi mie și eu după ce vă voi chinui aici, voi înmulți trudele voastre, dincolo, cu muncă veșnică, iar Domnul vestește: iubiți-Mă și Eu, după ce vă voi răsplăti dragostea aici cu multe haruri, voi împlini răsplata acolo cu o veșnicie de bunătăți nemărginite. Și cu toate acestea, se găsesc mulți, căroră mai mult le place să slujească

divolului, decât să-și pună dragostea lor în slujba Domnului. După cum spune Fericitul Augustin: ***“Lumea strigă: mă sfârșesc, trec și Tu, Dumnezeu strigi: vă odihnesc, iar noi, nenorociții mai degrabă urmărim chemării celei ce trece, decât celei ce odihnește”*** (Rug. 21 sau 13).

De aceea, frate, tu care ai primit atât de mare binefacere de la Dumnezeu prin creare, tu care ai fost așa de mult întărit prin harul economiei întrupării Sale tu care ai fost atât de mult luminat prin credința și nădejdea fericirii veșnice, să nu cumva să devii de trei ori nefericit; tu, cel chemat să fii Dumnezeu și fiu al lui Dumnezeu, să mori ca un om trupesc și să te afunzi în răutăți ca un drac: ***“Eu am zis Dumnezei sunteți și fii ai celui Prea Înalt, toți; și voi ca oamenii muriți și cădeți ca oricare din robi”*** (Ps. 81,6). Tu, cel creat pentru cer, să nu rabzi să te tăvălești în noroi, ca un porc; tu, fiul cel cinstit al Sionului de sus, să nu devii din strălucit și bun, vas de lut și de necinste: ***“Fiii Sionului cei mulți și mândri, ca de aur, cum s-au făcut ca niște vase de lut!”*** (Plâng. Ieremia 4,2). Și tu care vei străluci în Rai ca soarele, să te înnegrești cu păcatul ca de funingine: ***“întunecat ca funinginea chipul lor”*** (Ibid. 4,8). Se spune că regele animalelor, leul, se lasă legat și cu o funie subțire și ascultă și de un copil ca să fie purtat încolo și înapoi, dar dacă se va întâmpla să treacă vreă apă și să-și vadă chipul său împărătesc, îndată se înfurie, rupe legătura, ucide pe cel ce-l poartă și mugind îngrozitor aleargă în fugă în pădure. Așa fă și tu, iubitule, imitând o ființă necuvântătoare, tu făptură cuvântătoare. Și dacă până acum ai lăsat pe diavolul să te încâtușeze cu patimile și cu păcatele și să te târască unde vrea, de acum înfurie și tu chipul împărătesc pe care-l ai. Rușinează-te cum de ai ținut atât de puțin seamă de vrednicia ta și de fericirea veșnică ce te așteaptă. Mânie-te pe tine însuși și voia ta care a lăsat să-ți nesocotești vrednicia împărătească pentru o închipuire, primejduindu-te să-ți pierzi fără putință de câștig, moștenirea Raiului. Zi diavolului și cugetului rău care te ispitește să păcătuiești: eu sunt fiul lui Dumnezeu și al Împăratului; eu am fost chemat să moștenesc o împărăție veșnică. De la întemeierea lumii mi s-a pregătit un Rai nemărginit și o fericire veșnică. De ce să mă stăpânească patimile cele rele și iraționale? De ce să rabd să-și bată diavolul joc de mine prin păcat? Așa cum au făcut cei de alt neam cu prea viteazul Samson! Să rup deci legăturile patimilor care mă țin rob și să fug din mâinile diavolului și ale păcatului. De acum nu mai vreau să te ascult, diavole, nu, și nu voi mai păcătui.

Apoi, roagă pe Domnul ca de acum să-ți dea Harul Său, cu aceeași nemărginită dragoste, cu care te-a învrednicit de împărăția Lui, mai înainte de crearea lumii; și prin care, cu amară suferință te-a făcut vrednic de împărăția Sa, - ca să nu te lipsească încă de aici, numai din pricina ta, de slava cea veșnică, ci pururea și cu tărie s-o ai în amintire, și cu trude și cu fapte bine plăcute Lui, să te pregătești s-o dobândești zicând: ***“Doamne, vie Împărăția Ta”*** (Mat. 61,16). (78).

↳ MEDITAȚIA a 19-a ↲

Binefacerile aduse firii omenești de întruparea Fiului lui Dumnezeu :

- A. - Pentru că se găsea într-o prăpastie fără fund.
- B. - Pentru că a ridicat-o la o înălțime nemărginită.
- C. - Pentru că, în acest scop, Fiul lui Dumnezeu s-a pogorât la o smerenie necuprinsă de minte.

A.

Ia aminte, frate, la haosul în care se afla căzută firea oamenească înainte de întruparea Domnului. Pe de-o parte, din pricina păcatului strămoșesc și a celorlalte păcate, iar pe de alta, din pricina osândei veșnice care urma păcatelor, prăpastie din care nu putea s-o scoată nici o făptură, pentru că, precum am mai spus adeseori, tot păcatul de moarte este o mare ocară adusă Făcătorului și o răutate nemărginită. În fața dreptății dumnezeiești, o așa de mare ocară nu putea fi ispășită după cuviință, chiar dacă s-ar fi adunat la un loc pentru aceasta toate făpturile. Oamenii nu erau în stare să se răscumpere, pentru că ei înșiși toți erau în robia diavolului, pătați de nelegiuiri și prea urâți înaintea lui Dumnezeu: ***“căci toți au păcătuț - zice dumnezeiescul Pavel și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu, îndreptățindu-se în dar cu Harul Lui, prin răscumpărarea lui Iisus Hristos”*** (Rom. 3,23), încât marele Vāsile tălcuind cuvântul: ***“Fratele nu se răscumpără, răscumpără-se-vă omul? Nu va da***

lui Dumnezeu ispășirea sa" (Ps. 48.7). zice: **"nu pe frate caută-l pentru răscumpărare, ci pe cel ce-ți covârșește firea; nu un simplu om, ci pe Omul-Dumnezeu, Iisus Hristos, care și singur poate să dea răscumpărarea lui Dumnezeu pentru noi toți, pe Care, mai înainte L-a pus răscumpărare, prin credința în sângele Lui"**. Nici toți îngerii nu puteau să ne răscumpere de păcat și de osânda veșnică, pentru că ei fiind cu putere, bunătatea și înțelepciunea mărginite, chiar dacă am presupune că pentru mântuirea noastră, ei ar fi gata să fie nimiciți și să se întoarcă în nimic, n-ar fi putut să îndrepteze nemărginita noastră răutate. Însă ei n-ar fi putut meșteșugi chipul unei astfel de vindecări a noastre. Nici n-ar fi putut să ne țină în bine și în fericire, în toată veșnicia. De aceea a și zis proorocul Isaia: **"Nu sol, nici înger, ci însuși El i-a mântuit pe ei"** (63.9). Dar care El? Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru, care avea putere nemărginită ca să ne libereze și nemărginită înțelepciune ca să aște chipul liberării noastre: dreptate nemărginită ca să nu facă tiranică liberarea celor robiți de diavol și bunătate nemărginită, ca să dea tuturor oamenilor și în toate veacurile bogăția dumnezeiescului Său Har și slavă și să devină însuși izvor al Sfînteniei și Harului în toată firea omenească nu numai ca Dumnezeu, ci ca om, cum teologhisește atât Sfîntul Maxim, cât și Marele Grigorie al Tesalonicului (79).

Socotește acum, iubitu!e, dacă putea exista prăpastie mai adâncă decât cea în care te găseai! În mare deznădejde de mântuire ca rob al diavolului, ca vrăjmaș al lui Dumnezeu, ca osândit la munca veșnică, ca părtăș cu Lucifer în răutate și împreună cu dânsul osândit pierzării. Smerește-te ca un nimic și mulțumește din toată inima Domnului nostru Iisus Hristos, care te-a izbăvit din nemăsurata prăpastie, din care nu era cu putință să te libereze altcineva niciodată, niciodată, după cum zice Apostolul Pavel: **"Iar că S-a înălțat, ce este altceva, decât că mai întâi s-a coborât în cele mai de jos ale pământului"** (1 Petri 4.9). Rușinează-te cum de-ai uitat și nu-ți-ai adus-aminte de așa de marele dar, pe care ți l-a făcut Hristos, și drept răsplată și mulțumire, alege cel mai frumos lucru pe care-l iubești și adu-l ca jertfă Domnului, care a trimis la patimi nu un înger, nu un om, ci pe sine Însuși, ca să te scoată din adâncul tuturor relelor: **"Cuvântul tău atotputernic, din ceruri, de pe tronurile împăraților, a venit în mijlocul nenorocirii de pe pământ"** (Sof. 18.15). Mărturisește că, dacă acum nu mai ești mare vrăjmaș lui Dumnezeu și partea ta nu este nefericirea

veșnică, aceasta este în întregime prin Harul lui Dumnezeu. Roagă-l, să te lumineze să cunoști cum se cade și să-ți aduci aminte în toate zilele vieții de nemărginita binefacere ce ți-a făcut-o, mulțumind și zicând cu dumnezeiescul Pavel: **"Mulțumim lui Dumnezeu și Tatăl, care ne-a chemat să fim părtași la moștenirea sfinților în lumină și care ne-a izbăvit din stăpânirea întunericului și ne-a adus în împărăția iubitelui Său Fiu"** (Col. 1.12).

B.

la aminte, frate, la înălțimea cinstei la care te-ai ridicat prin dumnezeiasca întrupare. Căci zice Ap.Pavel: **"Suiți-te-ai la înălțime, robii-ai robime"** (Efes. 4.8). Putea Dumnezeu și cu o simplă iertare să te slobozească de muncile veșnice, după cum face și un împărat care dăruiește viața unui osândit la moarte, ceea ce este o nespusă binecuvântare. Dumnezeu, însă, nu s-a mulțumit numai să te scoată din adâncul răutăților, ci te-a și înălțat la o stare dumnezeiască, prin harul Său sfințitor: te-a înfiat și te-a făcut moștenitor veșnic al tuturor bunătăților Sale: **"Însuși Duhul mărturisește duhului nostru că suntem fii ai lui Dumnezeu; iar dacă suntem fii, suntem și moștenitori; moștenitori ai lui Dumnezeu și împreună moștenitori cu Hristos"** (Rom. 8.17).

Cine poate măsura nesfârșita depărtare dintre prăpastia în care ne aflăm și înălțimea în care suntem acum, adică dintre starea unui păcătos osândit la iad și starea unui drept, merit pentru Slava Raiului? Serafimii se spăimântă, când măsoară aceste două margini și tu nu simți nimic în inimă față de un dar vrednic de atâta laudă? Un Evanghelist ca Ioan și un Apostol ca Pavel au rămas uimiți de așa de mare dragoste arătată de Dumnezeu omului, și unul a zis: **"Așa a iubit Dumnezeu lumea, încât a dat pe Fiul Său, Unul Născut"** (Ioan 3.16); iar celălalt: **"n-a cruțat pe propriul Său Fiu, ci L-a dat pentru noi toți"** (Rom. 8.32), și tu nici nu vrei să-L pui în inima ta? Aici trebuie să spunem acel așa de îndrăzneț, dar și așa de adevărat, cuvântul spus de Dionisie Areopagitul, că **"Dumnezeu iese din sine Însuși, din prea marea Sa dragoste pe care o are pentru făpturile Sale și mai ales pentru tine, omul, și de unde este deasupra tuturor, Se coboară la cele de jos și mai de rând, ca să-ți împărtășească bunătatea Sa"** (Despre numele dumnezeiesc, cap. 4). Aceasta se vede atât din crearea lumii în șase zile, când Dumnezeu a ieșit din Sine, iar în ziua a șaptea s-a odihnit, adică s-a întors în

Sine, după cum teologhisește atât Grigorie de Nisa, cât și marele Grigorie al Tesalonicului zicând: “Coborându-se iubitorul de oameni pe cât a voit și era de trebuință și lucrând în șase zile lumea, în a șaptea s-a întors în chip dumnezeiesc la înălțimea proprie pe care nu o părăsise, arătând odihna Sa cea binecuvântată” (Cuv. la Duminica nouă). De asemenea și după întruparea Domnului, ca Fiul al lui Dumnezeu, din dragostea pentru om, a ieșit din Sine timp de treizeci și trei de ani și jumătate și s-a reîntors în Sineși, în Duminica învierii, după cum cântă Biserica. Pe toate acestea, frate, se cade, să le cugești (80).

Cercetează, apoi, și marea binefacere, pe care ți-a dăruit-o Domnul. Că văzându-ți de mai înainte nebunia de a-ți risipi bogăția, ca să te afunzi iarăși în mocirla păcatului, ți-a lăsat chip de întoarcere și de răscumpărare a pedepsei cuvenite, pocăința și Sfintele Taine, ca să te aducă iarăși la Harul cel dintâi. De aceea, Sfântul Isaac a numit pocăința har după har. O, necuprinsă de minte dragoste a lui Dumnezeu pentru oameni! Unde este cu puțință, frate, să găsești între oameni măcar o umbră de așa dragoste? Și cu toate acestea, tu ești așa de nerecunoscător și nesimțitor față de această dragoste! Când un om își arată un cât de mic semn de dragoste, tu îndată îi mulțumești și mărturisești că îi ești îndatorat, dar uiți pe Dumnezeu, care te iubește așa de mult, care ți-a făcut un așa de nemăsurat bine și ți-a dăruit atâta Har, și nu vrei să-L slujești după cuviință. Ba și mai rău, când îl întristezi cu păcatele tale, aceasta ți se pare lucru de nimic. O, nerecunoștință nemaiauzită pe care nici dracii nu o au. Pentru că aceștia n-au primit atâtea haruri, ci dacă au căzut au fost lăsați în pierzarea lor pentru totdeauna. Deci mărturisește-ți nerecunoștința și smerește-te până mai prejos decât dracii, pentru că te-ai arătat mai nerecunoscător pentru dâșii. Și hotărăște-te să-ți dai viața toată și toată dragostea ta Domnului, care a izvodit atâtea chipuri de a-ți face bine; El care s-a arătat cu atâtea asprime față de îngerii căzuți, ție ți-a arătat un ocean de milă, milostivindu-se de ticăloșia ta. Și fiindcă dragostea pe care o are El pentru tine, n-a putut fi atinsă de mulțimea păcatelor tale, roagă-L să nu lase vreo ispită să-ți atingă nici dragostea ta pentru Dânsul, ci zi cu Cântarea Cântărilor: “Apă multă nu va putea stinge dragostea și râuri nu o vor putea opri” (8,2).

nepătimitor ca Dumnezeu

C.

La aminte, iubitele, la mijlocul folosit de Dumnezeu ca să te învrednicească de nenumăratul bine al întrupării Sale și anume, necuprinsa Sa smerenie la care s-a coborât împărtaşind firii omenești dumnezeirea Sa, ca astfel să poată să sufere și să moară din dragoste pentru tine. Această smerenie, David o numește pogorârea cerului: “Și cerul s-a plecat și s-a pogorât” (Ps. 7,9). Ap. Pavel o numește deșertare: “Care, în chip de om fiind, n-a socotit o răpire a fi asemenea lui Dumnezeu, ci s-a deșertat pe Sine, chip de rob luând” (Filip. 2,6). Ce era această deșertăciune, o spune Grigorie Teologul: “Cel plin se deșartă de slava Sa puțin câte puțin, ca eu să mă împărtaşesc de umplerea acestuia” (Cuv. la naștere). Iar Marele Vasile, asemănând această coborâre cu crearea întregii făpturi, o socotește mai mare și mai plină de putere, zicând astfel: “Putea Dumnezeu să compătimească slăbiciunile noastre fără să se coboare la slăbiciunea noastră. Nu întrece puterea creatoare care a făcut cerul și pământul și mărirea mărilor, viețuitoarele cele din ape și ființele târâtoare și plantele, stelele și aerul și anotimpurile și felurita podoabă a universului, minunea pe care a făcut-o Dumnezeu, cel nedespărțit, unindu-se cu moartea fără suferință prin trup, ca prin patimă să ne dăruiască nepătimirea” (Despre Duhul Sfânt, cap.8). De aceea, luând firea omenească, nu numai că s-a lipsit de slavă, de bucurie, de fericire și odihna cuvenită prea sfântului său Trup, ci în locul tuturor acestora a primit sărăcia, truda, ocările, chinurile, moartea pe cruce și a răbdat și suferit, mai mult decât orice om din lume, atât trupest, în dumnezeieștile Sale mădulări, de la vrăjmașii săi, cât și lăuntric, în prea sfânta Sa inimă, din nemărginita Sa dragoste pentru tine: “Care în locul bucuriei ce-i era păstrată a suferit crucea, neținând seama de ocară” (Evrei 12,2). Și dacă cea mai neînsemnată ocară adusă măreției dumnezeiești și cel mai mic chin al ei este greu, cu mult mai mult decât ar fi putut să se umilească și să sufere pentru tine toate făpturile la un loc, atunci ce binefacere este, iubitele, prăpastia de chinuri și ocări în care s-a afundat pentru tine Dumnezeu, făcându-se om! Cu adevărat rămâne uimită toată mintea și fără de glas toată limba! Și iarăși: dacă Fiul lui Dumnezeu ar fi spus un singur cuvânt Părintelui ceresc pentru ajutorul tău, n-ar fi ajuns ca mulțumire pentru aceasta, toate iubirile oamenilor și răsplățile lor. Dar acum, când El a plătit datoriile noastre cu propriul său sânge, ca să ne slobozească de tirania

lui Lucifer, prin biruința asupra puterii întunericului și a slugilor diavolului: **“Căci acesta este ceasul nostru și stăpânirea întunericului”** (Luca 22,23). când El însuși a murit pentru ca noi să trăim veșnic și când a primit să sufere pentru noi toate pedepsele dreptății dumnezeiești, luând chip de rob și de păcătos, cu ce mulțumire putea oare să-I răsplătească?

Dacă tu ai fi osândit, Domnul nostru nu ar fi mai nefericit decât era, cu toate acestea. El ne arată limpede că nu se socotește fericit fără să te facă și pe tine părtaș propriei Sale fericiri. Socotește acum, iubitule, dacă Cuvântul Întrupat al lui Dumnezeu putea să facă altceva mai mult decât ceea ce a făcut ca să te facă pe deplin vrednic de fericirea veșnică, și dimpotrivă, vezi dacă tu ai putea arăta mai mare nerecunoștință, nevrând să faci pentru Stăpânul tău nici ceea ce ai face pentru o slugă a ta! Dar oare îți pretinde lucruri mari, acest așa de mare binefăcător al tău, cerându-ți să păzești legea Lui? Fără îndoială că nu, pentru că în păzirea Legii lui îți stă tot binele, toată viața, toată mântuirea și fericirea ta: **“Cel ce păzește Legea este foarte fericit”** (Prov.29,18). Vai! Ce vor zice îngerii de această grozavă nerecunoștință a ta? Ce vor zice oamenii când o vor cunoaște mai bine? Ce-ți va zice Domnul în ceasul judecării! Câtă semeție va arăta diavolul în ziua aceea din pricina nerecunoștinței tale! Pentru că, după cum spune Marele Vasile, în ziua aceea va ocări pe Domnul, punându-l înainte disprețului și nerecunoștința ta, iar față de tine are să se laude, el, fără să te fi creat, fără să-ți fi făcut vreun bine, fără să fi murit pentru tine, totuși a reușit să te facă să-l urmezi cu necredința și cu nepăsarea pe care a-i arătat-o față de poruncile Domnului. Această batjocură față de Domnul și această laudă a vrăjmașului Lui va fi pentru tine mai grea decât orice alt chin: **“Această ocară asupra Domnului și această laudă a vrăjmașului, mie mi se pare mai grea decât orice muncă în iad, căci dacă vrăjmașului lui Hristos cuvânt de laudă și pricină de semeție, față de Cel care a suferit pentru noi”** (vezi pe larg întrebarea 2).

Rușinează-te, frate, și foarte te rușinează cugetând la nemăsurata ta nerecunoștință, prin care nu numai că n-ai răspuns cu dragoste la dragostea lui Dumnezeu și nici cu recunoștință la atâtea binefaceri primite de la El, cum era de cuviință, ci ai răsplătit Domnului cu cele mai nelegiuite ocări; să mulțumești Domnului că ți-a răbdut până acum această nerecunoștință. Mărturisește că dacă viețile tuturor fapturilor ar fi ale tale și ai vrea pe toate să le jertfești în

semn de ascultare și dragoste față de Răscumpărătorul, cu aceasta nu ți-ai plătit decât o foarte mică parte din datorie. De aceea afierosește-ți lui Dumnezeu întreaga ta viață și lasă-te pe deplin în voia Sa: pentru că te-a creat cu așa putere și pentru că te-a răscumpărat cu așa de mare preț, și roagă-L cu toată smerenia să-ți ardă cu nespul foc al dragostei Sale toată materia nerecunoștinței și apoi să arzi și tu întreg de dragostea Lui, ca să nu mai iubești altceva, să nu mai râvnești altceva, să nu mai dorești altceva decât pe Dumnezeu, care prin dragoste să fie unit cu tine și tu cu El, după cuvântul din *Cântarea Cântărilor* **“Surioara mea este a mea și eu a lui”** (2,16) și astfel să te preschimbe cu totul într-o făptură nouă, ca de acum înainte să nu-L mai întristezi prin păcat, ci să-L slujești din toată inima, zicând cu David: **“O, Doamne, robul tău, sunt eu, robul tău și fiul slujniciei tale”** (Ps. 115,6).

MEDITAȚIA a 20-a

La nașterea lui Iisus Hristos Prin nașterea Sa, Domnul a tămăduit întreita boală a

- A. - Iubirii de avuție, a
- B. - Iubirii de plăceri și a
- C. - Iubirii de slavă.

A.

Ia aminte, iubitule, că în ce chip această mare lume materială este alcătuită din toate făpturile, tot așa este și o altă lume cugetătoare, alcătuită din păcătoși, a cărei alcătuire stă în cele trei iubiri mincinoase, de care vorbește Sf. Ioan Teologul, și anume: iubirea de plăceri, iubirea de avuție și iubirea de slavă: **“Toate cele din lume: pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții”** (I Ioan 2,16)(81). Această lume rea, fiind cu totul potrivnică scopului lui Dumnezeu și stăpânită de diavolul (care de aceea este și numit și stăpânitorul lumii acesteia), este marele dușman cu care Cuvântul Întrupat al lui Dumnezeu și Tatăl, născându-se pe pământ, a venit să se războiască: mai întâi cu pilda tăcută a vieții și apoi.

la vremea Sa, cu cuvântul și cu învățătura. De aceea, cugetă mai întâi, cum se împotrivesc nesocotitei iubiri de avere prin sărăcia Sa.

Omul lumesc cântărește orice bine cu bunuri trecătoare, încât pentru ca să le dobândească pe acestea își cheltuiește aproape tot timpul dăruit de Dumnezeu pentru câștigarea bunurilor celor veșnice. Și iată cum Cuvântul cel mai înainte de veci și Fiul lui Dumnezeu și Tatăl se coboară din cer ca să ne libereze de această blestemată rădăcină a tuturor relelor, iubirea de argint cum o numește dumnezeiescul Pavel: **"Rădăcina tuturor răutăților este iubirea de argint"** (I Tim. 6,16).

Vezi, deci, în ce sărăcie s-a îmbrăcat, din dragoste pentru noi, Cel ce împarte bogățiile și comorile acestei vieți și a celei viitoare, căci: **"Al meu este argintul și al meu este aurul, zice Domnul Atotțiitorul"** (Agheu 2,9). Socotește: unde este palatul în care s-a născut? Unde-s pregătirile, unde moașele, unde-i covorul cel împărătesc, unde-s scutecele cele copilărești? Unde-i alaiul slugilor, unde-i focul și liniștea, unde-i adunarea rudelor și a prietenilor? Intră încetșor și vezi peștera foarte săracă în care S-a născut și ieslea cea mai simplă în care S-a culcat și nu numai că nu vei afla nimic de prisos, ci și mare lipsă de cele trebuincioase, pentru că preadulcele Iisus se naște într-un loc abia acoperit, la miezul nopții, în toiu iernii, singur, numai cu mama Sa și cu așa numitul tată, fără așternuturi, fără mâncare caldă, obișnuită până și la nașterile celor mai săraci copii, fără măcar îndestularea săracei case pe care o avea în Nazaret. Ba ceva mai mult. Pe lângă această sărăcie pe care Iisus a ales-o de bunăvoie, se mai adaugă alta, aproape constrângătoare, pentru că rânduieste ca să nu i se dea aici în peșteră nici o primire sau găzduire de către cineva, ca să se deosebească de ceilalți din neamul său care venise la numărătoare și care erau îndestulați, bine adăpostiți și găzduiți în case, după cum arată aceasta Sf. Evanghelist Luca zicând: **"nu era loc pentru ei în casă"** (2,7) și fiindcă lumea nu numai că urăște sărăcia, dar și pe oameni când sunt săraci îi învață să se prefacă cu fățarnicie că sunt bogați, de aceea Iisus Hristos nu se rușinează de sărăcia Lui, ci mai degrabă și-o arată, chemând din ceruri pe îngeri, iar de pe ogoare și din țărani de păstori, ca să i se închine în acea stare, pe tronul unei simple iesle și într-o peșteră foarte săracăcioasă. O, sărăcie mai presus decât toată bogăția! O, coborâre care înalță mai presus de orice!

Ce zici acum, tu care cugeți la aceste adevăruri? Care dintre acești doi

crezi că are dreptul să te biruie și să te stăpânească: lumea sau Hristos, care a biruit lumea? Lumea te împinge să cauți mai întâi bunurile pământești și să le socoți de mare preț. Hristos, cu pilda vieții și cu învățătura, te îndeamnă să cauți mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și să disprețuiești ca pe niște gunoi toate bunurile pământești: **"Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui"** (Matei 6,33), ba chiar te sfătuiește să te lipsești de aceste bunuri, fie în parte, dându-le milostenie săracilor, fie în întregime, părăsind toate pentru viața călugărească, agonisindu-ți astfel o comoară în Rai: **"Vinde cele ce ai și dă-le săracilor și vei avea comoară în Cer și vino de-mi urmează"** (Matei 19,21). Și iarăși: **"Oricare dintre voi, care nu se leapădă de tot ce are nu-mi poate fi ucenic"** (Luca 14,33). Deci tu, și ca ucenic al lui Hristos și ca un om înțelept și luător aminte se cade să ascuți ceea ce-ți spune Hristos și nu ceea ce zice lumea și nu numai să ascuți ci să și împlinești cu fapte. Pentru că nu auzitorii legii sunt drepti înaintea lui Dumnezeu, ci cei ce împlinesc legea se vor îndrepta (Rom. 2,13). Este adevărat că, fiind simplu creștin nu ești obligat să fii fără avere și cu totul sărac, ci numai să prețuiești așa de puțin averiile, încât pentru ele să nu calci niciodată o poruncă a lui Dumnezeu, și așa de slobodă să-ți fie inima de ele ca și cum nu le-ai avea și nu numai să le întrebuințezi în scopuri bune, ci nici să nu le întrebuințezi rău, adică să nu le risipești în lucruri deșarte și pieritoare și peste nevoile tale, după cum zice Ap. Pavel: **"Ca cei ce se folosesc de lumea aceasta, să fie ca și cum nu s-ar folosi, că trece chipul lumii acesteia"** (I Cor. 7,30). În această privință sfătuiește-te cu Prea Sfântul Prunc Iisus și rușinează-te înaintea Lui, că până acum ai cinstit și iubit așa de mult bogățiile, pe care El le-a disprețuit atât, și invers, cum de ai disprețuit și urât sărăcia și simplitatea pe care El așa de mult le-a iubit. Cere iertare pentru toate relele săvârșite fie pentru ca să câștigi bogăție și bunuri pământești fie folosindu-te de ele, și roagă-L să-ți dea har ca după cum El, bogat fiind, S-a făcut sărac din dragoste pentru tine, așa și tu să devii sărac din dragoste pentru El, îmbogățindu-te de dumnezeirea Lui: **"Cunoaște-ți Harul Domnului nostru Iisus Hristos, care - bogat fiind, a sărăcit pentru voi, ca voi să vă îmbogățiți cu sărăcia Lui"** (II Cor. 8,9). Pe lângă acestea mai roagă-L să nu te mai lase să fi înșelat de lume că, fie de ai bogăție, fie de ești sărac din dragoste pentru El, să nu o mai folosești în alt scop decât numai pentru dobândirea fericirii veșnice, precum este scris: **"Răscumpărarea**

sufletului pentru un bărbat este bogăția lui" (Prov. 13.8).

B.

Ia aminte, frate, că Hristos născându-se a venit să biruie nesăbuita iubire de plăceri, cu necazurile și cu durerile pe care le-a suferit. Omul trupestă nu cunoaște alte plăceri decât cele ale simțurilor, pe care nici nu le cârmuiește cum se cade unei ființe cugetătoare, ci se lasă purtat de ele și amăgit ca o ființă necugetătoare și ca să se bucure de ele se dedă fără frâu la toate nelegiuirile. Caută plăcerea ca scop al vieții și o socotește cinstită, cu toate că și-o găsește în lucrurile cele mai rușinoase și mai murdare. Fiul lui Dumnezeu, fiindu-l milă de această orbire, a venit să tămăduiască și această mare rătăcire. De aceea, deși putea să se nască în trupul unui bărbat vârstnic, s-a născut cu trup plâpând, pentru ca să simtă durerea și deci să sufere mai mult. Și la urmă, după temnițe chinuitoare în care a stat nouă luni în pântecul Fecioarei, a suferit toate necazurile și durerile prunciei, ca și cum ar fi avut cugetare pruncească. Putea El, de la început, să la un trup nu numai mai desăvârșit ca al lui Adam, ci un trup fără suferință, fără durere, fericit, vrednic și potrivit sălaş fericitului său suflet (82): cu toate acestea, El vine cu un trup plâpând, foarte firav, foarte simțitor la orice suferință, primejdii de toate, ca să poată primi, prin toate simțurile toate trudele, precum și marea primește toate râurile. De aceea se și aseamănă pe Sine cu un vierme, nu numai pentru că s-a născut fără de sămânță, ca viermii, ci și pentru că trupul lui avea simțirea și era firav ca un vierme: **"Eu sunt vierme, iar nu om"** (Ps. 21.6). Căci îndată ce s-a născut a simțit asprimea răcelii și umezelii peșterii, cu glasul plânge, cu nasul simte mirosul greu al grajdului și al animalelor necuvântătoare, cu ochii vede o peșteră urâtă și întunecoasă, cu auzul nu aude decât zbieretele vitelor și pe scurt, îndată ce s-a născut Iisus, cele dintâi clipe ale vieții Sale le trăi în necaz, în lipsă desăvârșită, fără de nici o înlesnire și în toate durerile și necazurile pe care le putea primi vârsta Sa. O, lăsați-mă să merg la peșteră și să zic lui Iisus: ce înseamnă această nespusă pogorâre, prea dulcele meu Iisus! Tu, Mesia cel dorit de toate neamurile să te naști cu atâtea necazuri? Da, îmi răspunde. Aceasta a fost dintru început voia Tatălui meu ceresc, ca să nimicească plăcerea prin durere și această voie părintească am venit să o plinesc Eu, născându-Mă în lume, precum a proorocit

despre mine David și împreună cu el și Apostolul care zice: **"Jertfă și ardere de tot n-ai voit, ci trup mi-ai gătit ... atunci am zis: iată viu, Dumnezeuule, ca să fac voia Ta"** (Evrei 10.5).

Acum, frate, fă-te judecător între Hristos și lume și hotărăște cine să te stăpânească: Hristos sau lumea? Pe cine se cade să urmezi: pe Cel ce îți vrea mântuirea, prin durere, sau pe cel ce caută să te piardă cu plăcerea? Vădit că pe cel dintâi. **"Căci Hristos - zice, a suferit pentru voi, dându-vă pildă ca să pășiți pe urmele Lui"** (1 Petru 2.21). Pentru că dacă nu faci așa, trebuie să zici una din două: sau că Hristos se înșală, sau că lumea nu greșește. Dacă vei spune întâia, atunci tu nu mai ești creștin; dacă vei spune a doua atunci nu mai ai minte în cap. Și pentru amândouă pricinile la un loc, tu ești un nenorocit și vrednic de plâns. Lumea este așa de oarbă, încât nu numai că nu cunoaște adevărul, dar nici nu poate să-l cunoască, după cum spune însuși Adevărul! **"Duhul Adevărului pe care lumea nu poate să-l ia, pentru că nu-l vede și nici nu-l cunoaște"** (Ioan 14.17). Dacă îți vei pune nădejdea în acest orb și-ți va plăcea ca el să-ți îndrumeze viața cu orânduielele lui - ceea ce este o mare înșelare, o, nenorocit ce ești! Pentru că singur te-ai dat în mâinile dușmanului, după cum Samson s-a dat singur în mâinile celei de alt neam și vădit te-ai lepădat de Hristos, cel mai mare binefăcător al tău, împlinindu-ți poftele și plăcerile și alegând o viață de risipă, molăie și dedată plăcerilor, viața pe care așa de mult a urât-o Iisus încă de la naștere, deși cei fără de minte o socotesc fără greșală și nevinovată.

Ah, frate, crezi tu oare că înțelepciunea cea nespusă a lui Dumnezeu și-ar fi chinuit așa de mult prea sfântul Său trup, nu numai la naștere, ci și la moarte, dacă n-ar fi nevoie ca tu să fugi de plăceri și să-ți omori trupul? Ce-ți va folosi deșarta îndreptățire pe care o aduci, că Hristos nu-ți poruncește să te oprești de la plăcerile și desfătările simțurilor și ale trupului, ci numai te sfătuiește la aceasta? **"Cine vrea să vie după mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-mi urmeze"** (Marcu 8.34). Așa prețuiește tu sfaturile Înțelepciunii celei necreate, aducând îndreptățiri pentru păcate? și apărându-ți viața cea dezordonată? Dar, dacă vrei să fi merit pentru Împărăția Cerurilor, apoi să ști că trebuie să urmezi lui Iisus Hristos; căci e cu neputință ca o viață plină de plăceri să se asemene cu o viață chinuită a Răscumpărătorului tău. Ascultă hotărârea înfricoșată pe care pruncul Iisus o rostește cu mare glas, din mijlocul

peșterii: ***"Vai vouă celor ce râdeți acum, că veți plânge și vă veți tângui; vai vouă, când toți oamenii vă vor grăi de bine"*** (Luca 6,24-26). Ce răspunzi tu, când îți cheltuiești viața în deșert și apoi mai vii și cu îndreptările? Socotești oare că cele rostite de Domnul sunt vorbe goale și nu se vor împlini? Să-ți iasă aceasta din minte, căci: ***"Cerule și pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece"*** (Matei 24,35).

Rușinează-te, deci, rușinează-te de toate plăcerile pe care le-ai gustat și socotește-te nevrednic de numele de creștin, căruia i-ai adus mare rușine cu viața și cu faptele și cinstind mai mult poftele trupului decât pe Dumnezeu. De aceea te-ai făcut pricină ca păgânii să hulească creștinismul și prealăudatul nume al lui Dumnezeu, după cum El însuși se plânge zicând: ***"Din pricina voastră se hulește numele Meu între neamuri"*** (Isaia 52,5). Așadar hotărăște-te să te lepezi de toate plăcerile cele neînebne și să primești cu mulțumită toate crucile și toate necazurile pe care ți le va trimite Dumnezeu, îmbrățișând de bună voie nevointele adevăratei pocăințe și neîubind altceva decât dragostea pe care ți-a arătat-o Hristos la nașterea Sa. Mulțumește Domnului, care din dragoste pentru tine S-a născut cu astfel de necazuri și roagă-L să-ți dea har să înțelegi bine, din pilda Lui, acest adevăr și anume: că viața aceasta este timp de plângere și de întristare iar nu de râs și de bancheturi, după cum zice Ecclesiastul: ***"Timp este de plângere"*** (3,4) și odată cu Ecclesiastul și Apostolul: ***"A venit vremea... ca, cei ce se bucură să fie ca și cum nu s-ar bucura, căci trece chipul lumii acesteia"*** (I Cor.7,29).

C.

Ia aminte, frate, că Iisus Hristos născându-se a venit în lume ca să biruie cu smerenia Sa, păcătoasa iubire de slavă. Omul lumesc caută să întrecă pe ceilalți, să fie cinstit, să fie slăvit să pară mai vrednic decât alții, să poruncească, să vorbească cu semeție, să întrebuințeze puterea și dacă se întâmplă, vreodată să vie în întrecere slava lui Dumnezeu cu slava sa proprie, el disprețuiește slava lui Dumnezeu și o alege pe a sa. Acestea sunt învățăturile cele nebunești care lumea învață pe ucenicii săi și acestea sunt și greșelile pe care Răscumpărătorul nostru a venit să le îndrepteze, trăind în lume. El putea să facă, chiar din pruncie, cele ale bărbatului vârstnic, adică putea de îndată ce S-a născut să vorbească fără greșală și bine, putea să vorbească în limbile tuturor

neamurilor, putea să aibă în jurul Său mii și răsmii de îngeri luminoși ca soarele ca să-I slujească, nu numai ca Dumnezeu, ci și ca om. Putea din prima clipă a vieții Sale să umble prin lume, ca s-o umple de măreția minunilor Sale, s-o lumineze cu strălucirea învățăturilor, s-o învețe cu sfințenia pildelor și s-o schimbe cu sfințenia propovăduirii Sale. Pe lângă aceasta, putea să-și slăvească numele mai presus decât al tuturor oamenilor iubitori de slavă, și împărații lumii, dregătorii și toate popoarele din cele patru laturi ale lumii să vină la Ierusalim să asculte înțelepciunea cerească a unui prunc, așa cum altădată împărăteasa de la miază-zi din Arabia fericită venise să asculte înțelepciunea copilului de 12 ani, Solomon, și să vadă un copil dând lumină orbilor, curățind leproșii, vindecând șchiopii, înviind morții, tămăduind bolnavii și făcând minuni mari și înfricoșate și să-L laude, să-L slăvească, să-L binecuvinteze. Dar Iisus nu a voit această deșartă slavă omenească. Nu! Ci ***"luând chip de rob, s-a smerit pe Sine"***, cum zice dumnezeiescul Pavel (Filip 2,8), ascunzându-și venirea în locul cel mai necunoscut și într-un grajd de vite necuvântătoare. Își acopere toate comorile înțelepciunii sub un trup și sub simplitatea unui copil necunoscut și fără de glas: ***"În care sunt ascunse toate comorile înțelepciunii și ale cunoștinței"*** (Colos. 2,3). De aceea și Isaia spune despre neștiința copilărească a lui. ***"...mai înainte de a ști copilul să cheme pe tatăl și pe mama"*** (8,4). În vreme ce împărații pământului - zic Cezar August - stăpânesc împărățiile cu prunci și dau legi popoarelor, fiind pretutindenea slăviți, Iisus, Împăratul Împărăților se naște și trăiește cu totul necunoscut și este socotit ca un nimic. O, neajunsă smerenia Ta, Iisuse, nume prea dulce! Aceasta a făcut pe proorocul Ava cum să zică cu uimire: ***"Doamne, înțeles-am lucrurile Tale și m-am spăimântat, în mijlocul a doi te vei cunoaște"*** (3,2) și a silit pe cuviosul său Isaac să zică aceste înalte cuvinte: ***"Smerenia este veșmântul dumnezeirii"***. Cuvântul întrupându-se, l-a îmbrăcat și ne-a vorbit prin el în trupul nostru ***"...ca nu cumva făptura să ardă la vederea Sa"*** (Cuv. 20). Fiindcă pricina căderii, atât a îngerilor din cer, cât și a oamenilor pe pământ a fost deosebirea între mai mare și mai mic; Cuvântul lui Dumnezeu înlătură din lume acest mare scandal. Și El cel mai mare dintre toți și mai presus decât toate cele ce sunt, făcându-se mai mic decât toți. Face în chipul acesta deopotrivă de cinstite toate făpturile Sale, atât cele mai mari și mai înalte, cât și cele mai mici și mai de jos, arătând cea mai bună cale a înălțării: smerenia, după cum

teologhisește Grigorie al Tesalonicului zicând: ***“Dumnezeu dezleagă în chip minunat pricina căderilor dintru început. El cel ce întrece pe toate, micșorându-se mai mult decât toate, și invidia și înșelăciunea, adică certurile văzute și nevăzute... Dezleagă Dumnezeu degrabă făpturile cugetătoare de pricina mândriei, face toate deopotrivă cu Sine, și fiindcă El după fire este egal cu Sine face și făptura egală și deopotrivă cu Sine, după har. Acesta, Cuvânt al lui Dumnezeu, deșertându-se pe Sine ca taină și coborându-se de sus la josnicia omenească și unindu-și-o nedespărțit și smerindu-se și rătăcind pentru noi, cele de jos le-a ridicat sus. Mai mult, le-a făcut una pe amândouă, amestecând omenirea cu dumnezeirea și astfel a arătat tuturor calea care duce la cele de sus: smerenia, făcându-se pe Sine pildă oamenilor și îngerilor”*** (Cuv. la Nașterea lui Hristos).

Poți oare, iubitele, să afli mai mare deosebire decât aceasta între Dumnezeu și lume? Deci, care dintre aceste două are dreptul să te stăpânească: Hristos sau lumea? Fără îndoială că Hristos. Pentru că Hristos nici nu înșală nici nu este înșelat, pe când lumea și înșală și se înșală. Nu uita apoi că lui Hristos nu i-a fost de ajuns numai să se nască supus lui Cezar August, ci s-a născut într-un timp când i se spune aievea: ***“în zilele acelea a ieșit poruncă de la Cezarul August să se înscrie toată lumea”*** (Luca 2,1). Și a răsturnat toate lucrurile numai ca să se supună poruncii, căci: ***“s-a coborât și Iosif din Galileia în orașul Betleem ... ca să se înscrie cu Maria cea logodită lui femeie, fiind grea”*** (Luca 2,4). Dar fie, frate, îți place să răstorni toate lucrurile și să încurci toată lumea numai ca să-ți îndeplinești pofta ta, numai ca să devii mare și să fii slăvit de lume, ca și cum ai zice: eu mai degrabă vreau să urmez lumii decât pildei lui Hristos; eu aleg mai curând slava oamenilor decât slava lui Dumnezeu? O, dar cât de grea o să ți se pară această nesocotită alegere - în lumina judecății lui Dumnezeu vei vedea lucrurile așa cum sunt în adevăr și nu cum ți se par acum, și când pruncul pe care-L vezi lipsit de slavă și smerit în iesle, va veni ca împărat mare cu putere și slavă multă ca să judece toată lumea! Dar ce răspunzi? Da, se cade, cu adevărat să-mi trec cu vederea valoarea mea și să mă smeresc pentru Hristos, însă lumea e lipsită de judecată și mă disprețuiește și nu mă mai cinstește deloc. Bine, drept ai răspuns! Lasă, însă să fie necunoscută și disprețuită de toată lumea valoarea și viața ta, ca atunci când se va arăta

Hristos să te arăți și tu cu cinste și cu slavă. ***“Căci ai murit și viața voastră este ascunsă cu Hristos în Dumnezeu. Iar când se va arăta Hristos, viața voastră, atunci vă veți arăta și voi cu Dânsul în slavă”*** (Colos. 3,3). Spună lumea ce-i place, ce-ți pasă? Tu urmează pilda înțelepciunii lui Iisus și nu nebuniei lumii, care este și dușmanul tău și al Răscumpărătorului tău; un vrăjmaș așa de mare încât El, care în timpul patimilor s-a rugat Părintelui ceresc chiar și pentru răstignitorii Săi, pentru lume n-a voit să se roage: ***“Nu pentru lume mă rog”*** (Ioan 17,9). Deci una din două: sau ești prieten al lui Hristos și atunci trebuie să fi vrăjmaș al lumii, sau dacă vrei să fii prieten lumii, atunci neapărat vei fi vrăjmaș al lui Hristos. ***“Prea desfrânați și prea desfrânate, nu știți oare că prietenia lumii este dușmănia împotriva lui Dumnezeu? Deci cel ce vrea să fie prieten lumii se face vrăjmaș lui Dumnezeu”*** (Iacob 4,4). Dar ție îți pare rău că te urăște și te disprețuiește lumea. Nebun ce ești! Ura și disprețul lumii este semn bun, că adică nu ești ucenic al lumii, ci ucenic al lui Hristos: ***“Dacă ai fi din lume, lumea ar iubi pe ai săi, dar pentru că sunteți din lume, și Eu v-am ales pe voi din lume, pentru aceasta vă urăște lumea”*** (Ioan 15,19).

Începe odată, frate, să-ți deschizi ochii, pentru binele sufletului tău și nu te mai încrede în lumea mincinoasă și amăgitoare, așa cum te sfătuiește și înțeleptul Sirah: ***“Să nu te încrezi în dușmanul tău în veac”*** (12,10). Ia hotărâre neclintită să te călăuzești totdeauna de lumina pildei lui Iisus Hristos, care chiar din scutecele copilăriei, cu limba gânguitoare, îți strigă această înfricoșată mustrare: ***“Cum puteți voi să credeți, luând slavă unul de la altul și slava cea de la unul Dumnezeu nu o căutați”*** (Ioan 6,44). Și roagă-L, să-ți dea har, ca să înțelegi adâncul pildelor și învățăturii Lui, ca să iubești smerenia Lui, cea plină de adevărată înălțime și slavă. Urăște și fugi de slava și cinstea lumii, care este adevărată necinste și lipsă de slavă, nu numai că te lipsește de slava cerească, ci și pentru că, în cele din urmă, te coboară în tină și gunoară, după acel blestem davidic: ***“Că urmărește vrăjmașul sufletul meu și slava mea în gunoii o așează”*** (Ps. 7,5).

MEDITAȚIA a 21-a

**La tăierea împrejur a Domnului.
Hristos, tăindu-se împrejur, a pregătit oamenilor:**

- A. - O doctorie tămăduitoare a bolilor**
- B. - O doctorie alinătoare a durerilor**
- C. - O doctorie pentru apărarea sănătății**

A.

Ia aminte că Hristos a venit în lume ca să vindece sufletele noastre și îndată prin tăierea Sa împrejur, întocmai ca un iscusit medic, ne-a pregătit o doctorie tămăduitoare de boli, o doctorie alinătoare a suferințelor și o doctorie care ne apără sănătatea.

Păcatul lui Adam a pricinuit neamului omenesc două boli grele: în suflet și în minte, mândria, neștiința și toate gândurile pătimase, care sunt înjugate la trup acoperind ca un val și ca o ceață sufletele oamenilor, iar în trup a pricinuit înclinare spre plăceri. De aceea, Grigorie Teologul a spus la Nașterea Domnului: *“Ca ucenic al lui Hristos, taie-te împrejur, înlătură acoperământul de la naștere”,* ceea ce scolastul Nichita tâlcuind, zice: *“Acoperământul de la naștere este păcatul strămoșesc, care s-a transmis întregului neam omenesc și care de la naștere acopere sufletul ca un fel de nor”*. Alții spun că acoperământul de la naștere sunt cugetele cele pătimase și ceața care izvorăște din ele și apoi și neștiința cea împreunată cu trupul. Tăierea împrejur cea duhovnicească este lepădarea de plăcerile trupesti și de poftă. Păcatul strămoșesc a slăbit și sufletul - prin cugetele pătimase și îndeosebi cu mândria - și totodată a slăbit și trupul, prin înclinarea lui spre plăceri și patimi. De aceea și Domnul Hristos, tăindu-se împrejur, pregătește o doctorie tămăduitoare și pentru suflet și pentru trup: slăbirea sau boala trupului o tămăduiește cu trupeasca tăiere împrejur, căci partea tăiată este închipuirea plăcerii trupesti. *“Toată plăcerea, zice mai sus pomenitul înțelept Nichita, care nu este de la Dumnezeu și în Dumnezeu, este o murdărie a plăcerii, a cărei închipuire este prepuțul, care nu-i nimic altceva decât piele, murdărie a vieții în plăceri”*. Și iarăși: Domnul tăindu-se împrejur cu un chip de adâncă smerenie, vindecă boala sufletului și îndeosebi mândria, căci:

“Începutul păcatului este mândria” (Sirah 11,13) și odată cu mândria - rădăcina tuturor păcatelor, taie cu una și aceeași tăietură și toate celelalte cugete pătimase și ramuri ale păcatului. Cu toate că Iisus Hristos și la naștere și în timpul vieții și la moarte S-a smerit totdeauna pentru noi, niciodată nu s-a smerit așa de mult, cum s-a smerit la tăierea împrejur, care, a fost pentru El nu numai o nespusă smerenie (adâncul smereniei), ci a fost cu totul fără asemănare, încât am putea-o numi smerenia smereniei, pentru că acum Iisus se arată în chipul celui mai mare păcătos, adică în chipul cel mai urât și mai smerit ce poate exista și ca păcătos primește o doctorie, care ni se cuvine nouă celor pătimiși și păcătoși, care suntem născuți din sămânță și plăcere, dar și de orice gând de plăcere sau înclinare spre păcat și ceea ce este și mai ciudat, primește nu ca o doctorie care să-L smerească numai pentru o vreme, ci care să întipărească în prea sfântul său Trup o rană și o tăietură neștearsă și aproape o rușine și o ocară pentru nevinovăția și lipsa sa de orice păcătoșenie. Zic rușine, pentru că este cu totul fără de asemănare, fiindcă nu se arată nici o mărturie a cerului care să înalțe această atât de neajunsă smerenie, cum se întâmplă de obicei la alte împrejurări: când îngerii și steaua au înălțat smerenia nașterii, sau când Tatăl și Duhul au înălțat smerenia botezului la Iordan, s-au când s-a întunecat soarele, s-a cutremurat pământul și s-au deschis mormintele și toate stihilele și făpturile, care așa de mult s-au cutremurat de Patima lui și au înălțat smerenia morții Lui. Dar aici, la tăierea împrejur, nu se arată nici o minune, ci numai simplă și curată smerenie fără de vreo înălțare sau mărire, întrucât și Iisus Hristos prin tăierea propriei Sale slave, ne-a lăsat o datorie mai puternică spre tămăduirea mândriei noastre.

—Vai! Dar ce se va întâmpla cu tine, semețule și pătimașule, dacă nici această așa de mare smerenie a lui Iisus, nici tăierea împrejur a Lui nu sunt în stare să te vindece de boala mândriei și a poftelor celor netrebnice? (83).

O, cât ar trebui să te rușinezi, că nu te-ai rușinat deja până acum îndeajuns! Sau mai degrabă că te-ai purtat ca o desfrânată fără de rușine și nu te rușinezi deloc! *“Chip de desfrânată s-a făcut fața ta, fără de rușine către toți”* (Ieremia 3,3) O, cât ar trebui să te temi! Căci cu toate că Hristos din dragoste pentru tine se dezbracă de toată slava Sa, tu din dragoste pentru dânsul nu vrei să înveți nici măcar buchiile smereniei creștine care te pot face mare întru Împărăția Cerurilor, căci *“cel ce se va smeri ca Pruncul acesta, acela mare*

se va chema în Împărăția lui Dumnezeu” (Matei 18,4).

Nu ți se pare, frate, lucru înspăimântător? Iisus Hristos, care este însăși nevinovăția, să se arate păcătos, fără nici o pricină, iar tu care ești copleșit de păcate, să cauți o sută de îndreptări ca să te arăți fără de greșală. Ba chiar și la spovedanie vrei să pari mai puțin păcătos! Nu ți se pare lucru ciudat? Iisus, care era lipsit de orice patimă și plăcere trupească, să-și taie împrejur trupul cel fără de păcat, iar tu cel mai împătimit și înclinat spre păcat să nu-ți tai nici măcar poftele cele netrebnice, că doar te-ai ușura puțin de povara patimilor! Nu ți se pare lucru răsturnat să vezi însăși cinstea făcându-se necinste, iar tu tină, însăși necinste, să nu rabzi nici un cuvânt de ocară, pe care ți l-ar spune fratele tău? Nu ți se pare lucru sucit să vezi pe Stăpânul și dătătorul legii, înfățișându-se ca rob legii, ca să te învețe să l te supui, iar tu, cel cu adevărat rob, să porți cerbicia sus, ca un taur neîmblânzit sau ca un cal sălbatic și să nu vrei să prinzi în jug și să te supui legii dumnezeiești, pentru folosul mântuirii tale? Cu tine, frate, cu adevărat se împlinesc proorociile despre iudeii necredincioși și tari la cerbice: **“Că din veac ai zdrobit jugul tău și ai rupt legăturile zicând: nu-ți voi sluji”** (Ieremia 2,10) și iarăși: **“Ca junicile cu strechie, a strechiat Israil”** (Osie 4,16). Ba mai mult, cu tine s-a împlinit cuvântul întâiului mucenic Ștefan către Iudei: **“O, nețâiaților împrejur la inimă și tari la cerbice!”** (F.Ap. 7,51) pentru că în adevăr nici tu nu ești tăiat împrejur la inimă. Căci dacă de acum nu te vei supune poruncilor dumnezeiești și nu te vei tăia împrejur duhovnicește, lepădându-te de poftă, și nu te vei strădui ca Hristos să domnească pentru tine, ascultă ce ai să suferi de la Pruncul pe care acum îl nesocotești: **“Iar pe vrăjmașii mei care n-au vrut să domnească peste dânșii, aduceți-i aici și-i ucideți-i înaintea mea”** (Luca 19, 27).

Măcar la urmă, frate, făgăduiește să nu mai cauți cinstea oamenilor și nici să nu mai trăiești după poftă și după părerea oamenilor, pentru că după cuvântul lui David: **“Dumnezeu a răpit oasele celor ce plac oamenilor”** (Ps. 52,7). Aruncă odată din închipuire și dă de pământ pe acest blestemat idol al oamenilor lumești și al poftelor, căruia te închini, zdrobește-l cu totul și calcă-l în picioare. Ce împărtășire ai tu, cel adevărat cu acest idol mincinos? Precum zice Osea: **“Ce este ție și idolului?”** (14,9). **Tu nu poți fi înaintea lui Hristos mai mult decât ești, adică necurat și lipsit de cinstă. Au vrei să lași adevărul pentru o umbră? Mulțumește Răscumpărătorului, care cu tăierea împrejur**

și cu smerenia Sa te învață două lecții așa de trebuitoare mântuirii: smerenia și lepădarea de plăceri, pe care Apostolul le numește duhovnicească tăiere împrejur; “tăierea împrejur nu este cea din afară, din trup, ci tăierea împrejur a inimii, după duh, iar nu după slovă” (Rom.2,28). Și roagă-l pe cel care din nespusa lui dragoste a luat asupra semnelor păcatului, să-ți dea har ca să te rușinezi de-a pururi de greșalele tale, precum este scris: **“să nu te rușinezi de căderea ta... să nu te rușinezi să-ți mărturisești păcatul”** (Sirah 4,24-26) ci totdeauna să ai în cea mai mare cinste pe omul, care păzește cu sfințenie poruncile lui Dumnezeu și se străduiește din toate puterile să le păzească totdeauna, cum spune Ecleziaștul: **“Sfârșitul cuvântului: ascultă totul, teme-te de Dumnezeu și păzește poruncile Lui, că aceasta se cuvine la tot omul”** (12,13).

Să vă înmădăc

B.

La aminte că Iisus Hristos cu tăierea împrejur, ți dă o doctorie alinătoare: Preasfântul său Sânge. O, ce mare rău este păcatul! Acesta mai întâi îndeamnă pe om să-l sfârșească pentru a-i împlini voia sa și ca să-și potolească gândul cel rău și pofta sa. După ce astfel amăgește pe nenorocitul de păcătos de-l săvârșește, apoi îl duce la mari necazuri și dureri, pentru că păcatului îi urmează pocăința, care nu se face cu lesnire și odihnă, ci cu posturi, vegheri, metanii, sudori, osteneli și chinuri, care usucă și slăbesc trupul, făcându-l ca ața de paianjen. **“Ai pedepsit pe om pentru fărădelegile lui și ca pânza paianjenului i-ai subțiat sufletul”** (Ps. 38,15), ceea ce se vede și mai limpede la proorocul David, care voind să-și îplinească degrabă pofta trupească, a păcătuit cu Barșeba, dar pe urmă pocăindu-se de păcat, câte dureri n-a încercat, câte chinuri și necazuri a suferit! Că singur spune: **“Vezi smerenia și osteneala mea și iartă toate păcatele mele”** (Ps. 24,19). De aceea păcătosul suferă așa de mari chinuri și lupte în vremea pocăinței și așa de mult se chinuiește și se usucă din pricina nevointelor trupesti și de gândurile cu care îl frământă diavolul ca să-l ducă la deznădejde. De aceea Iisus Hristos, cu prea-scutul său Sânge, curs din tăierea împrejur, îi pregătește o doctorie scumpă, alinătoare și ușurătoare, mai mult decât toate alifiile și decât toate doctoriile bine mirositoare, răcoritoare și tămăduitoare și cu aceasta îl unge, îl mângâie dându-i bună nădejde de mântuire, parecă i-ar zice: fiule nu deznădăjdui! Din dragoste pentru tine, Eu

primesc cu bucurie această dureroasă și chinuitoare tăiere împrejur - care uneori poate fi chiar ucigătoare. Eu din dragoste pentru tine mă supun Legii, căreia nu eram dator să mă supun; și iubirea de tine mă silește și mă face nerăbdător să nu mai aștept altă vreme, ci chiar acum să-ți dau bogăția vinelor mele, adică propriul meu sânge. Și dacă nu-l vărs acum tot, pricina este că-l păstrez să-l vărs cu o și mai mare durere a întregului meu trup, pe Cruce, până la cea din urmă picătură, pentru mântuirea ta.

Acum tu, frate, care ai păcătuit înaintea lui Dumnezeu, faci oare cuvenita pocăință și ispășire pentru păcatele tale? Suferi tu nevoințe și chinuri trupești? Se usucă și îți arde trupul de oftări și de lacrimi? Ca să găsești alinare de la preasfântul Sânge, pe care Hristos l-a vărsat, astăzi, din dragoste pentru tine? Pentru că așa a suferit și Iov de aceea a zis: *"pântecele meu s-a opărit de plâns și peste genele mele umbra morții"* (16,16). Suferit-ai așa de mari dureri lăuntrice de la conștiință și de la draci? Căci nu ai alt loc de scăpare decât la umbra răcoritoare a lui Iisus, ca să găsești acolo răcorire și mângâiere, zicând și tu cuvintele lui Ieremia: *"Duhul feții voastre, Unul, Domnul, s-a prins întru stricăciunile noastre, căruia i-am zis: întru umbra lui vom trăi între neamuri"* (Plângeri 4,20). Vai! Eu cred că tu te mulțumești să-ți înșiri doar păcatele la duhovnic și apoi în scurt timp nu mai socotești că păcatele săvârșite erau ale tale, ci ale altuia. Uți că trebuie să plângi și să te bocești pentru ele toată viața și numai că nu te sânguești să găsești tu, canoane și trude noi, ca să se îndure Dumnezeu mai mult, ci nu-ți place să-ți împlinești nici canonul dat de duhovnic, fie metanii, fie vreo altă lucrare trudnică, ci stai și cântărești și răscântărești canonul duhovnicului, de teamă ca nu cumva să facă ceva mai mult și ca nu cumva să faci ceva mai mult și ca nu cumva să te arăți prea darnic față de Domnul, răscumpărătorul tău.

Ah, frate! Urmezi tu oare lui Hristos cu cele ce faci? Cu aceasta îi răsplătești tu dragostea? În felul acesta urmezi tu plăcerile Lui? Să nu fie! Pe cât de departe este cerul de pământ, pe atât de departe este dragostea ta și dragostea lui Hristos. Căci dacă El și-a dat Sângele pentru tine și tu ar trebui să-ți dai în schimb sângele pentru El, precum cere dreptatea legii dumnezeiești: *"să nu se facă milă ochiului tău pentru el; suflet pentru suflet, ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, mână pentru mână, picior pentru picior"* (A doua lege, 19,21); se cădea, zic, să-ți verși sângele ca dreaptă răsplătire, dar tu nu vrei să faci nici

măcar o mică trudă și un mic canon, nu pentru Hristos, ci pentru propriile tale păcate.

Nu uita însă că pocăința este trebuitoare pentru cel ce face păcatul, căci păcatul trebuie să fie pedepsit fie aici, de cel ce-l săvârșește, adică de tine, fie dincolo, de Dumnezeu. Aici o vreme, dincolo veșnic: *"Orice neascultare și călcare a legii a primit dreaptă răsplătire"* (Evrei 2,2). Pe lângă aceasta, dacă îți împlinești canonul dat de duhovnic, dorești să te pocăiești cu adevărat și ești Fiu al lui Dumnezeu și al Sfintei Biserici, care a rânduit canonul și pedeapsa. Și dimpotrivă, dacă nesocotești canonul duhovnicului, este semn că pocăința ta nu este adevărată, ci mincinoasă și că nu ești fiu adevărat al lui Dumnezeu și al Bisericii: *"De suferiți certarea, Dumnezeu se poartă cu voi ca cu niște fii..., iar de rămâneți fără certare, care este obștească pentru toți, atunci nu sunteți fii, ci copii nelegitimi"* (Evrei 12,7).

De aceea, îndrăznește frate, și căzând înaintea Răscumpărătorului tău, plângi cum te îndeamnă proorocul: *"Și vom plânge înaintea Domnului, Făcătorului nostru"* (Ps. 94,6), care îndată ce S-a născut, a început să plinească dreptatea dumnezeiască și să-ți răscumpere greșalele cu pârga Sângelui Său, pe care l-a vărsat la tăierea împrejur. Hotărăște-te ca de acum să te lepezi de păcat și să-ți chinuiești trupul, care a fost pricina păcatelor, lipsindu-l de desfătărilor și plăcerile de care te-ai îndulcit, așa cum s-au nevoit și toți sfinții, care au mers pe calea deschisă de Mântuitorul și așa cum o cere vrednicia unui creștin. Iar la urmă, roagă pe Domnul, pentru Sângele pe care l-a vărsat tăindu-se împrejur pentru tine, să binevoiască să-ți întărească inima slăbănogită și s-o pătrundă cu dragostea pentru Dânsul, ca măcar de acum înainte să-L iubești din tot sufletul, proslăvind prea Sfântul Său nume, după cuvântul Psalmistului: *"Cânta-voi Domnului în viața mea, cânta-voi Dumnezeului meu până ce voi fi"* (Ps. 145,1).

C. C

Ia aminte că, cu tăierea împrejur, Iisus Hristos ți-a dat o doctorie care te apără de toate relele. Aceasta este prea dulcele Său nume, Iisus, pe care Arhanghelul Gavriil, înainte de zămislirea Fecioarei l-a dat atât lui Iosif, cum spune Evanghelistul Matei: *"Și va naște fiu și se va chema numele lui Iisus"* (1,21), cât și Fecioarei, precum scrie Evanghelistul Luca (1,31) și așa a fost

numit la tăierea Sa împrejur: **“Și când s-au împlinit opt zile, ca să se taie împrejur pruncul, a fost chemat cu numele de Iisus”** (Luca 2,21). Iisus, numele cel mai de seamă al lui Mesia, după Fericitul Augustin (*Tălmăcirea Epist. I și III a lui Ioan*) cuprinde întreaga iconomie a întrupării: înțelepciunea, puterea, bunătatea și marea Lui dragoste pentru noi. Iisus, nume care se aseamănă cu numele nerostit și însemnat cu patru litere - Iehova - al lui Dumnezeu, în Vechiul Testament. Pentru că după cum acel nume era lămuritor al ființei lui Dumnezeu, așa și aceasta arată lucrarea lui Dumnezeu și cuprinde toate numele lui Dumnezeu. Acela era Alfa, acesta este Omega; acela era început, acesta este sfârșit. Iisus, nume, care după unii, covârșește și numele lui Dumnezeu, cel însemnat cu patru litere, întrucât acesta - Iisus, arată și numele Creatorului și al Domnului, pe când acela arată numai numele Creatorului sau al Domnului Iisus, care nume tâlcuit din limba evreiască înseamnă mântuitor, trăgându-se de la rădăcina **“Laha”** care înseamnă **“a mântui”**, după Gheorghe Coresie, cunosătorul acestei limbi. Și ca să spunem pe scurt, Iisus este numele cel plin de mângâiere și mântuire, un mănunchi al tuturor desăvârșirilor Mântuitorului, ca Dumnezeu și om; un mănunchi al tuturor celor săvârșite prin mântuirea Sa și o arvună a tuturor celor ce le va face (dacă nu va fi împiedicat de tine), ca să te ducă aievea la ținta cea mai înaltă, care este Raiul.

Cu toate că mai de mult și alți bărbați au fost numiți cu acest nume, de pildă Iisus al lui Navi, dar aceia erau numai umbre și icoane a lui Iisus Hristos, pe când Iisus Hristos a fost lucrul și adevărul. Căci deși Iisus al lui Navi a mântuit pe evrei, i-a mântuit numai pe ei singuri, i-a mântuit numai prin războaie, numai de relele vrăjmașilor văzuți, ale păgânilor și numai pentru o vreme, pe când Iisus Hristos a mântuit nu numai pe evrei, ci toate popoarele. De aceea și Clement Alexandrinul în a 7-a carte a *Stromatelor*, zice: **“nu a mântuit pe acesta iar pe celălalt nu, ci pe toți; și i-a mântuit nu numai pe vrăjmașii văzuți ci și pe cei nevăzuți și nu de războaie ci de păcate: acesta a mântuit pe poporul Său de păcatele lor”** (Matei 1,2); acesta este deci cu adevărat Dumnezeu căci **“Cine poate ierta păcatele fără numai omul Dumnezeu?”** (Marcu 2,7), și nu numai pentru o vreme, ci pe vecie, precum este scris: **“Israil este mântuit de Dumnezeu cu o mântuire veșnică”** (Isaia 45,17).

Dar tu, frate, care citești acestea, ai fost în stare să iei măcar în parte ceva din harurile pe care le arată și le cuprinde numele lui Iisus? Devenit-a și pentru

tine mântuitoare și păzitoare această doctorie, pe care ți-a pregătit-o Iisus prin numele primit și prin tăierea împrejur? Vai! tare mă tem! Mă tem că prin faptele tale te-ai arătat cu totul potrivnic acestui mântuitor nume. Pentru că în afară de numele lui Iisus nu este mântuire în alt nume, după mărturia Apostolului Petru: **“Nu este mântuire în nimeni altul, nici nu este alt nume sub cer dat oamenilor, în care se poate mântui cineva”** (Fapt. Ap. 4,12). De câte ori ai părăsit tu pe Iisus, nădăduind să te mântuiești și să te păzești de rele numai cu știința, cu puterea, cu bogăția, cu prietenii și cu rudeniile tale? De câte ori în boală, în loc să alergi mai întâi la Iisus, care, prin preoții săi este adevăratul doctor al sufletelor și al trupurilor și să-L rogi cu credință ca să-ți vină în ajutor, tu L-ai lăsat la o parte, alergând la doctori, nădăduind numai la ei? Iar alte ori, vai! Ai alergat până și la magi și vrăjitori, sau mai bine-zis la draci, ca ei să te tămăduiască! (84). N-ai ținut socoteala, nenorocitul, că cu numele lui Iisus s-au înviat morții, s-au vindecat ologii, au căpătat vederea orbii și s-au tămăduit mulțime de boli și că Iisus, după limba grecească înseamnă doctor, de unde și Ignatie Teoforul a zis: **“Avem doctor pe Domnul nostru Iisus Hristos”** (*Epistola 11, către Efeseni*). N-ai auzit pe proorocul care zice că: **“deșartă este mântuirea omului”** (Ps. 59,2) și nici nu ți-ai adus aminte cum Dumnezeu s-a mâniat pe Așa, regele Iudeii pentru că, fiind bolnav de picioare, n-a alergat la Domnul, ci la doctori, punându-și nădejdea numai în ei: **“Și s-a îmbolnăvit Așa de picioare și în boala lui n-a căutat pe Domnul, ci pe doctori”** (II Paralip. 16,12).

Ba mai mult, numele mai presus de orice nume, (84') al lui Iisus Îl proslăvesc și I se închină toți îngerii în cer și toți creștinii pe pământ și I se vor închina și înșiși dracii de pe pământ și oamenii necredincioși, după cum este scris: **“Ca în numele lui Iisus tot genunchiul să se plece al celor cerești și al celor pământești (84'') și al celor dedesubt”** (Filip 2,10). Tu, însă, cu faptele rele și necreștinești pe care le-ai făcut, de câte ori L-ai batjocorit și de câte ori ai fost pricină ca să-L necinstească și batjocorească și alții, mai ales necredincioșii și păgânii, văzându-te pe tine, ucenicul lui Hristos, făcând fapte mai rele decât dâșii. **“Așa zice Domnul, din pricina voastră, numele Meu neîncetat este batjocorit între păgâni** (Isaia 52,5).

MEDITAȚIA a 22-a

Despre călătoria și închinarea magilor (85):

A. - Au început-o cu râvnă

B. - Au urmat-o cu stăruință și bărbăție

C. - Au sfârșit-o cu dărnicie, aducând lui Hristos minunatele lor daruri.

A.

Ia aminte, iubitele, calea pe care ți-o arată magii (ale căror nume sunt: Melchior, Gaspar și Baltazar), ca să afli pe Hristos prin trei lucruri: 1) - Cu râvna arătată în călătoria lor; 2) - Cu stăruința și bărbăția cu care au făcut-o și 3) - Cu dărnicia cu care au încheiat-o, aducând tainicele lor daruri. Mai întâi ia aminte la deosebita voință a celor trei regi sau oameni împărătești (mari dregători, satrapi), pe care au arătat-o, supunându-se glasului lui Dumnezeu, care le-a grăit nu cu gura, ci prin mijlocirea unei stele, care, după spusa înțeleptului Nichita, era o putere îngerească nevăzută, care luase formă de stea. (*Tâlcuirea Evangheliei lui Matei*) (86). În adevăr, această râvnă a magilor pare că întrece întru câtva chiar râvna și ascultarea lui Avraam, căruia Dumnezeu îi grăise nemijlocit, cu gura, iar nu prin stea, zicându-i: **"Ieși din pământul tău și din neamul tău și din casa părintelui tău și vino în pământul pe care ți-l voi arăta"** (Facere 12,1). Dacă vei asemăna pe magi cu ceilalți păgâni, care văzuse steaua și mai ales cu evreii, care aveau deja o proorocie despre stea **"O stea va răsări din Iacov"** (Numeri 24,7), dar n-au pornit în căutarea lui Hristos, vei înțelege cât de mare și aleasă a fost ascultarea magilor, care îndată și-au părăsit patria, casele, soțiile, copii, rudeniile, averea și dregătoria și au pornit într-o călătorie necunoscută, neobișnuită, îndepărtată, lungă de aproape doi ani, foarte obositoare și plină de primejdii, în țări străine. Și toate acestea le-au îndurat pentru un scop îndoielnic și nesigur (87).

Să socotească acum fiecare, câte meșteșuguri a întrebuițat diavolul, lumea și trupul și câte gânduri au frământat în acei magi, ca să le sporească greutatea și să-i împiedice de la această călătorie plăcută lui Dumnezeu, cum obișnuiesc să facă totdeauna acești trei vrăjmași celor ce slujesc Domnului. Dar magii și-au

astupat urechile la toate șoaptele vrăjmașilor și le-au deschis numai și numai ca să asculte poruncile lui Dumnezeu. O, credință neasemănată! O, ascultare neîntrecută! De aceea Isaia, mai înainte văzând aceasta, a zis că asirienii, din neamul cărora erau magii, au să ajungă primii la cunoașterea lui Dumnezeu, al doilea egiptenii, la care s-au coborât Domnului încă fiind prunc și al treilea israeliții: **"În ziua aceea Israil va fi al treilea, între asirieni și egiptenii"** (19,24). De aceea și Marele Vasile zice despre ei: **"Magii, poporul cel înstrăinat de Dumnezeu și străini de legământuri, s-au învrednicit cei dintâi de închinare. Pentru că mărturiile de la vrăjmași sunt mai vrednice de credință. Căci dacă s-ar fi închinat iudeii, s-ar fi crezut că ei se fălesc cu neamul lor, dar așa, se închină lui Dumnezeu întâi alții, pentru ca aceia (iudeii) să fie muștrați când răstignesc pe Cel căruia cei de alt neam I s-a închinat"** (Cuv. la Nașterea lui Hristos).

Cercetază acum, iubitele, cu grijă ca să vezi cât de departe ești tu de pilda magilor. Căci și ție câte stele ți-a pus Hristos ca să te lumineze și să te călăuzească la harul său și să te înțeleptească. Ți-a trimis, adică, lumină și nenumărați luminători; înlăuntrul cugetele bune, pe care ți le-a insuflat în inimă, în afară, *Sfintele Scripturi* și *Cărțile Sfinte* pe care le citești sau dascălii și părinții duhovnicești cu care vorbești. Iar tu nu te-ai lăsat povățuit de aceștia și ai rămas mai departe în viața slobodă pe care o duci, în desfătări și bogăție și în petreceri, lăsând să lumineze zadarnic în tine luminile cerești. Nici nu te-ai mișcat din loc, făcând măcar un pas ca să cauți și să găsești pe Domnul, să umbli adică pe calea poruncilor lui Dumnezeu, și să faci vreun bine, ci ai răspuns ca acel leneș și fricos zicând: **"Un leu este pe cale și în piață sunt ucigașii"** (Paralip. 22,18); cu toate că Domnul nostru nu-ți cere lucruri mari și grele, ci doar să te spovedești mai des, să citești cărți de suflet folositoare, să fi mai milos față de săraci și mai puțin iubitor de sine, să te lepezi de poftele, care îți orbesc sufletul și sunt cu totul potrivnice stării adevăratului creștin, care luptă cu patimile ca un bun ostaș al lui Hristos. Tu însă nu numai că nu te lepezi de plăcerile, pe care nu le oprește legea, ci și pe cele oprite le primești, ca și cum aceasta nu te-ar duce la pieire, pe calea cea largă: **"Căci largă este poarta și lată calea care duce la pieire"** (Matei 7,13).

Oare până când ai să mergi pe calea pieirii și nu vrei să mergi ca magii pe drumul mântuirii? Iată a sosit vremea, măcar acum să începi să-ți cauți liniștea,

să te supui în totul lui Dumnezeu și să ascuți de chemarea cerească, care ți se face atât prin Sfintele Scripturi, cât și prin insuflările dumnezeiești, dacă vrei să afli pe Iisus. Au nu ști cât de scumpe sunt aceste chemări ale lui Dumnezeu? Nu ști cât de mult a pățimit El ca să te facă să le auzi? Te cheamă prin *Sfintele Sale Scripturi*: când prin proorocul David te poartă să înveți frica de Dumnezeu: **"Veniți, fiilor, ascultați-mă, frica Domnului vă voi învăța pe voi"** (Ps. 33, 11); când te cheamă prin Isaia să alergi în lumina poruncilor Lui: **"Haide să umblăm în lumina Domnului"** (2,5). Alteori, însuși El te cheamă să-i urmezi învățăturile și pildele: **"Veniți după Mine"** (Matei 4,19); sau te cheamă să alergi la El, cu ajutorul pocăinței și al nădejzii, când ești trudit și apăsător de păcat ca să găsești odihnă și mângâiere: **"Veniți la mine toți cei osteniți și împovărați și eu vă voi odihni"** (Matei 11, 23). Te cheamă și prin insuflările Sale dumnezeiești, căci, când oare nu ți-a insuflat Dumnezeu în adâncul inimii, care fapte sunt bune și care rele? Când a încetat El de a te muștra pentru relele pe care le faci prin conștiința dreaptă și sfântă? Și când nu te cheamă oare la fapte bune, la pocăință și la mântuirea sufletului? Pentru că glasul conștiinței drepte este însuși glasul lui Dumnezeu, care a scris în inima omului legea Sa firească, după cum zice Ap. Pavel: **"Aceștia neavând lege, își sunt ei înșiși lege, care arată că fapta cerută de lege este înscrisă în inima lor, împreună mărturisind și conștiința lor, când învinovățindu-se, când dezvinovățindu-se unele pe altele"** (Rom. 2,4). De aceea și dumnezeiescul Nil a zis: **"Ca sfeșnic pentru faptele tale, folosește-te de conștiință."**

Nu mai vorbesc de insuflările alese, luminările și îmboldirile pe care Dumnezeu le trimite în inimile oamenilor, pentru mântuirea lor, în chip suprafiresc, prin harul Său și pe care unii le numesc **"nadă a harului"** și **"raze cerești"**. Pentru că ele luminează lăuntric mintea și pun în mișcare voința ca să aleagă ceea ce este mai folositor pentru mântuire (88).

Așadar, de acum să nu mai disprețuiești chemările dumnezeiești și să nu te mai faci surd ca poporul cel împietrit la inimă al iudeilor, când a răstăcit în pustie 40 de ani, căci este scris: **"Astăzi de veți auzi glasul meu să nu vă învârtoșați inimile voastre, ca la Mara, în ziua ispitirii în pustie"** (Ps. 94,8), pentru că cine știe dacă mai pe urmă vei mai fi chemat a doua și a treia oară: și astfel singur îți primejduiești mântuirea, nesocotind chemările dumnezeiești care te strigă așa de tare. Cine știe dacă nu-ți va spune și ție cum

Că nu vor

a spus evreilor: **"Patruzeci de ani am urât neamul acesta și am zis: pururea rățesc cu inima și n-am cunoscut căile sale, de aceea m-am jurat întru mânia mea, de voi intra întru odihna mea"** (Ps. 94,11). Cine știe dacă Dumnezeu, ca pedeapsă pentru ascultarea ta, nu se va răci și te va lipsi de harul său, chemător și împreună lucrător, ca să te facă să pieri? zicându-ți cele zise la proverbe: **"Pentru că v-am chemat și nu m-ați ascultat... și eu voi râde de pieirea voastră"** (Prov. 1,24). Cine știe dacă Dumnezeu nu se va mânia tot chemându-te și nu-ți va slăbi zelul și dragostea pentru tine, lăsându-te la o parte și zicându-ți cele spuse de Ezechiel: **"Și se va lua râvna mea de la tine și mă voi odihni și nu voi mai avea grijă"** (16,41). Să te ferească Dumnezeu de această părăsire a Lui, pentru că este mai rea decât orice pedeapsă și de ea se cade să te temi mai tare decât de orice pedeapsă. Deci, cere iertare lui Dumnezeu pentru neascultarea de până acum; chibzuiește bine care este piedica cea mai mare pe care o întâmpini în lume și biruiește-o cu curaj, dându-te cu totul lui Dumnezeu, fără a te griji de altceva. Și fiindcă Dumnezeu a venit pe pământ să te facă vrednic de harul și lucrarea dumnezeieștilor lui chemări, roagă-L cu smerenie să-ți dea putere ca să-I urmezi cu multă râvnă chemarea și să răspunzi și tu la glasul Lui așa cum a răspuns Samuil: **"Grăiește, Doamne, că robul Tău ascultă"** (II Împ.3,9).

B.

la aminte, frate, la statornicia și îndrăzneala magilor în timpul călătoriei lor, cu toate că în Ierusalim li se ivise în cale atâtea piedici: i-a părăsit steaua, care în călătorie le fusese mare mângâiere; s-a tulburat întreg orașul la vestea adusă de dâșii și Irod, vrăjmașul îndârjit al tânărului rege, adică al lui Iisus, s-a umplut de furie. Totuși, magii nu s-au descurajat și nici nu erau așa de puțin și că se aflau în mijlocul unui regat străin, ci în locul stelei, de care acum erau lipsiți, alcargară la cărturari și-i rugară să-i călăuzească; intrară în palatul unui tiran crud și lacom de sânge pe care-l întrebară cu curaj și îndrăzneală, ca să afle unde s-a născut noul împărat: **"Iată magii de la răsărit au venit în Ierusalim zicând: unde este împăratul iudeilor care s-a născut?"** (Mat.2). O, îndrăzneală minunată! O, râvnă vrednică de laudă cerească!

Pune, acum, iubitele, îndrăzneala magilor cu micimea ta de suflet, ca să te rușinezi și să înveți cum să te vindeci de ea. Pentru că în ce chip steaua, care

călăuzea și mângâia pe magi pe cale, s-a ascuns ca să le pună la încercare bărbăția și răbdarea, dar apoi iarăși li s-a arătat bucurându-i și mai mult, căci: **“Văzând din nou steaua s-au bucurat cu bucurie mare foarte”** (Matei 2,10), tot așa și harul lui Dumnezeu obișnuiește să facă cu slujitorii și prietenii lui, după cum spun Sfinții Părinți cei nevoitori și mai ales Sfântul Diadoh, căci, Harul care întocmai ca o mamă iubitoare de fii mângâie și bucură pe fiii săi cu luminările minții, cu lucrurile dumnezeiești și cu darurile sale, luminându-le mintea, mișcându-le inima și încălzind-o și trezind-o la dragoste de Dumnezeu, uneori se ascunde de ei și se retrage lăsând să vină asupra lor ispite- așa cum face și mama, ascunzându-se uneori de copiii ei, pentru ca să le încerce răbdarea și curajul inimii ca să devină bărbați încercați și nu să rămâneți totdeauna copii, - ca să plângă și să ceară cu căldură harul lui Dumnezeu pe care l-au pierdut. Și după ce-l capătă, să se bucure și mai mult, ca și copilul când pierde pe mama sa: o caută cu plâns și lacrimi și îndată ce o vede ivindu-se de undeva, aleargă cu nespusă bucurie și o îmbrățișează, plângând și râzând în același timp.

Dar tu, frate, de câte ori te-ai împuținat la suflet când ți-a lipsit steaua cerească ce te povățuia? De câte ori ai murmurat și ai vrut să părăsești calea virtuții, pe care te-ai hotărât să mergi, ca să te întorci la calea păcatului, când Harul lui Dumnezeu se retrăsese doar pentru un ceas, lăsându-te să suferi vreo ispită, vreo amărăciune a inimii sau vreo întunecare a minții? De aici din această împuținare și nerăbdare se vede cât de prunc ești încă în virtute! De aceea ai vrea să te nutrești mereu cu lapte, adică să simți dulceața harului, dar îndată ce-ți lipsește puțin, devii nerăbdător, rătăcești, te împuținezi și strigi și tu ca Petru, când era amenințat să se scufunde: **“Doamne, mântuiește-mă!”** (Matei 19,30). Dar îți răspund și eu, cum a răspuns atunci Iisus lui Petru: **“Puțin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?”** (Ibidem).

Ce lucru de mirare este dacă urmezi pe Iisus când se urcă pe muntele Taborului, ca să se schimbe la Față? Adică ce minune este dacă împlinești virtutea și păzești poruncile lui Dumnezeu, când Harul Lui îți luminează mintea cu dumnezeieștile Lui lumini? Ce mare lucru este dacă arăți răbdare și bărbăție, când Harul lui Dumnezeu îți îndulcește inima cu fireasca Lui căldură cu dulce adiere și cugete luminoase? De mirare este să urmezi pe Iisus, când urcă Golgota ca să fie răstignit. Adică este lucru vrednic de laudă să fii virtuos și în vreme de

necazuri și ispite, din lăuntru și din afară, în vreme de uscăciune duhovnicească și de împietrire. Marea bărbăție se cunoaște atunci, când Harul lui Dumnezeu, te lipsește de dulceața Lui și totuși tu nu te împuținezi deloc.

De aceea, iubitele, pentru că te-ai hotărât odată să slujești lui Dumnezeu, pregătește-te să întâmpini ispite și să le rabzi cu multă bărbăție, după cum te sfătuiește Duhul Sfânt prin înțeleptul Sirah: **“Fiule, când te apropii să slujești lui Dumnezeu, pregătește-ți sufletul de ispită. Îndreptează-ți inima și rabdă și să nu te grăbești în vremea venirii”** (Sirah 2,1). Să știi că îndată ce vei începe a urma luminărilor cerești și strălucirilor dumnezeiești, pe care ți le trimite Dumnezeu în inimă, îndată ce vei începe a merge pe calea poruncilor Domnului și să plinești cele plăcute Lui, și te va face călugăr, îndată se va ridica împotriva-ți Irod, adică cugetele trupești. Pentru că, după cum tâlcuiește Sfântul Maxim, cuvântul Irod înseamnă “de piele”. Atunci are să se tulbure împotriva-ți diavolul și împreună cu el tot orașul, adică toată lumea. Atunci au să ți se agațe de picioare părinții, rudele, prietenii, consătenii și toți cunoscuții, zicându-ți că este greu și peste putere ceea ce vrei să faci; că nu vei putea purta pe umeri truda vieții călugărești, că vei da prilej oamenilor să te învinuiască și să te socoată mândru și că vrei să te sfințești numai pe tine, că ești fățarnic, lipsit de bună creștere și fără bunăcuviință și altele ca acestea. Și toate acestea vor fi puse în mișcare de urătorul binelui (diavolul) ca să te împiedice de a merge pe calea mântuirii.

Tu, frate, însă urmează pe magii cei înzestrați cu har și nu de ascultarea acestora, nici te lasă împiedicat de la îndeplinirile bune hotărâri. Aici să-ți arăți statornicia și bărbăția: **“aici este răbdarea sfinților și credința”** (Apoc. 13,10). Acum se cade să-ți silești cu putere inima și s-o întărești, ca să nu se lase mișcată nici de lacrimile părinților, nici de plânsul rudelor, nici de îndemnurile prietenilor, ci pe toți să-i socotești cei mai mari vrăjmași, după cum Însuși Domnul zice: **“Vrăjmașii omului sunt casnicii lui”** (Matei 10,36). Pentru că dacă vei lăsa să ți se înmoaie inima, îndată are să te biruiască lumea și diavolul și au să te împiedice de la mântuirea sufletului. De aceea tebuie să te folosești de sabie, ca să tai orice silă a lumii, a trupului și a plăcerilor și să nu te înspăimânți deloc, ci nădăjduind numai la ajutorul lui Dumnezeu, care te cheamă, nu te uita în urmă ca femeia lui Lot, ci privește înainte până ce vei scăpa de lume, ca într-un nou Pentapole: **“Mântuind, mântuiește sufletul tău; să**

nu te uiți înapoi și nici să stai prin împrejurimi, ci mântuiește-te în munte ca să nu fii împreună cu ei" (Facere 19, 17). În călătoria pe care vei începe-o, alături de *Sfintele Scripturi* și de *Sfinții Părinți*, sfătuiește-te și cu duhovnicul tău, care ține locul lui Dumnezeu. Altfel, dacă vei cântări cuvintele și temeiurile oamenilor, dacă vei ține seama de plăcerile lumii sau te vei teme ce va zice unul sau altul, apoi fii încredințat că nu vei duce la sfârșit vreun lucru bun, nici nu vei putea afla vreodată pe Hristos.

Deci pocăiește-te că te-ai arătat fricos și nerăbdător în ispitele întâlnite pe calea virtuții și n-ai fost tare, când harul lui Dumnezeu te-a părăsit puțin pentru încercare. Smerește-te până la pământ, mulțumește Domnului că te miluiește cu harul Său și nu te-a lăsat să te pierzi cu totul, cântând cu David: *"De nu m-ar fi ajutat Domnul, puțin de nu s-ar fi sălăsluit în iad sufletul meu"* (Ps. 93, 17). Și roagă-L să-ți dea dulceața și bucuria de mai înainte a harului Său, așa cum se ruga pentru aceasta și David: *"Dă-mi iarăși bucuria mântuirii tale"* (Ps. 50). Ostenește-ți și trupul, bate-ți pieptul cu pumnii, îmbrățișează Crucea Domnului, sărută sfânta lui icoană (dar dacă nu este cineva să te vadă) și strigă și tu ca Iacov: *"Doamne, nu te las, și nu pleci de aici până ce nu mă vei binecuvânta și nu-mi vei încălzi inima și nu-mi vei îndulci sufletul cu harul tău dumnezeiesc: "Nu te voi lăsa de nu mă vei binecuvânta"* (Facere 32, 26). Spune-i și cuvintele cananeencii: *"Adevărat, Doamne, dar și câini mănâncă din fărâmiturile ce cad de la masa stăpânilor lor"* (Mat. 25, 27); adică, dă-mi și mie Doamne, puțin din mângâierea pe care o dai fiilor Tăi duhovnicești și prietenilor, și cere-I să te întărească cu harul Său, ori de câte ori îți rânduiește încercări, după cum zice Sfântul Isaac (89), ca să poți cu ajutorul Lui să le rabzi cu mulțumire. Și fiindcă *"Mulți sunt chemați dar puțini sunt aleși"*, după cuvântul lui Dumnezeu, roagă-L să te învrednicească să fii numărât printre cel puțini (90), o să te mântuiești și tu, fără să ții seama de îndemnurile lumii, după cum nu iei aminte la cuvintele unui prunc sau ale unui nebun. Sau mai degrabă, așa cum nu iei aminte la zgomotul mării: *"Ca zgomotul mării sunt cuvintele omului celui fără de minte"*, zice Grigorie Teologul.

C.

Ia aminte la darurile pe care le-au oferit magii lui Hristos, îndată ce l-au aflat în casă, după cum zice Sfântul Evanghelist Matei: *"Și intrând în casă,*

au aflat pruncul și pe Maria, mama Lui" (2, 11). Aici n-au văzut nici o pregătire sau vreun semn împărătesc, ci numai sărăcie și umilință: cu toate acestea, povățuiți de credință și de dumnezeiască luminare, după cum spune Sfântul Nichita, au cunoscut că Iisus este Împăratul Cerului și al pământului și Mântuitorul lumii și de aceea căzând la pământ l-au s-au închinat și l-au adus darurile lor și odată cu darurile și cu închinarea, s-au supus întru totul tânărului împărat. l-au supus Lui mintea și inima prin credință; l-au supus trupul prin închinare; l-au supus bunurile materiale prin aur, tămâie și smirnă. Prin aceste trei lucruri ei dăruiesc Împăratului nou născut, cumpătare, supunere și dragoste, după cum spune Teofilact și Nichita, iar față de Hristos arată: prin tămâie, că este Dumnezeu; prin smirnă că este om muritor, iar prin aur că este Împărat a toate. De aceea capătă și ei de la Hristos trei daruri: în loc de aur primesc liberare de pălăma zgârceniei, în loc de tămâie liberare de idolatrie și în loc de smirnă liberare de moartea sufletească, după cum spune înțeleptul Nichita. O, ce mare dărnici de la magi! Ce mare libertate de la cei de alt neam și de la păgâni! De aceea s-au învrednicit nu numai să vadă cu ochii și să ia în brațe pe Stăpânul tuturor, ceea ce numai aceasta este o mare fericire; nu numai să vadă și să vorbească cu Doamna Născătoare de Dumnezeu, cu Împărăteasa Cerului și a pământului; nu numai să li se arate înger în vis: ci s-au învrednicit să fie adevărați dascăli în întreaga împărăție a Persilor, înainte de alți învățători, propovăduitori înainte de propovăduitori, apostoli ai Domnului înainte de apostoli.

Ah, cât de fericit vei fi și tu, frate, dacă vei dăruia Domnului, ca și magii, bunurile pe care le ai acum, atât cele din afară, cât și cele lăuntrice, atât sufletești cât și trupești. Și de ce te-ai teme să dăruiești lui Dumnezeu toate ale tale? Crezi poate că ai să întreci marea dărnici a lui Dumnezeu? Asta-i chiar de râs! Pentru că după cuvântul lui Grigorie Teologul *"Niciodată nu se va putea întrece dărnici a lui Dumnezeu, chiar dacă l s-ar dăruia toate cele ce au fost și toate cele ce sunt"* (Cuvântare despre iubirea sărăciei) (91). Bunurile trecătoare pe care le ai nu sunt adevărate bunuri și nici nu le poți câștiga altfel, dacă nu le vei dăruia lui Dumnezeu și nu te vei lipsi cu totul de ele, pentru dragostea Lui, cum zice mai sus pomenitul Grigorie: *"Aceasta înseamnă a lua: a da lui Dumnezeu"* (Ibidem) (92), chiar dacă nu le-ai întrebuița în slujirea lui Dumnezeu, dându-le milostenie la săraci, ci pentru alte lucruri plăcute lui Dumnezeu și de folos obștesc. Iar dacă faci altfel și le păstrezi pentru tine.

vei păți ca și cel ce s-a visat că are mare avuție, dar dacă s-a trezit s-a aflat lipsit de toate, precum zice psalmistul: **"Adormit-au somnul lor și n-au aflat nimic bărbații bogăției în mâinile lor"** (Ps. 75,5). O, și ce mare neguțatorie este aceasta! Să schimbi cele trecătoare pe cele veșnice, cele stricătioase pe cele nesupuse stricăciunii, pământul cu cerul, deșertăciunea acestei lumi cu slava cea negrăită!

Deci, tu, frate, care citești acestea dacă ești sărac, atunci dăruiește Împăratului nou născut, aceste daruri: 1). - în loc de aur, dăruiește-i partea poftitoare a sufletului, adică o inimă și o voință, curate ca aurul de orice patimă și poftă, dorind numai cele cerești și înclinate spre cele duhovnicești; o inimă aprinsă de dragoste pentru Hristos și străină de orice lucru pământesc; în scurt întreaga inimă cu toată voia și simțirea ei, ca să poți zice și tu cu David: **"Doamne, înaintea Ta este toată dorirea mea"** (Ps. 37,9). De aceea și Dumnezeu a rânduit în Levitic să-I aducem ca jertfă, nu numai seul răunchilor ci și doi răunchi: **"... și amândoi răunchii și seul de pe ei"** (4,3), ceea ce înseamnă, după cum tâlcuiește Marele Vasile în *Cuvântul despre Feciorie*, că se cuvine să dăruim lui Dumnezeu nu numai orice dorință trupească, ci chiar și mădularele din care iau naștere dorința și nașterea seminții, adică răunchii. Iar dacă de la răunchi nu numai seul lor ci și ei să se dea focului, pentru că este cu puțință a trăi și fără răunchi, adică fără căsătorie. De aceea și David, aducând lui Dumnezeu nu numai orice poftă, ci și răunchii, cele dintâi organe ale poftii, a zis: **"Că tu ai zidit răunchii mei"** (Ps. 138,12). 2). - În loc de tămâie, dăruiește-i, frate, lui Hristos, mintea și partea cugetătoare a sufletului tău, curată de cugete hulitoare, curată de gânduri rușinoase (93), curată de planuri rele; în schimb străbătută de cugetări duhovnicești, luminată de rugăciunea minții, care se înalță la Dumnezeu ca tămâia, precum zice David: **"Să se îndrepteze rugăciunea mea ca tămâia înaintea Ta?"** (Ps. 140,2), cu totul supusă ascultării lui Hristos, cu toate cugetele sale, precum zice Ap. Pavel: **"dărâmând cugetarea să asculte de Hristos"** (II Cor. 10,5); cu totul înflăcărată cu cugetări frumoase și dumnezeiești, ca să răspândească și altora miros de bună mireasă și de cunoaștere duhovnicească, zicând și tu cu Ap. Pavel: **"Iar lui Dumnezeu mulțumită, celui ce pururea ne dă să biruim în Hristos și revarsă prin noi mireasma cunoștinței sale în tot locul, căci suntem bună mireasmă al lui Hristos"** (II Cor. 2,14). Dăruiește-I, zic, cugetarea ta, cu totul smerită,

cu totul umilită cu Duhul. 3). - În loc de smirnă, adu-i lui Hristos ca dar, omorârea iușimii sufletului, îndepărtând din inimă orice tulburare, orice mânie, orice ocară, după cum învață Apostolul: **"Toată supărarea și mânia și strigarea și hula și toată răutatea să lipsească de la voi"** (Efes. 4,3). Pentru că și Dumnezeu, de aceea a rânduit în legea veche să-I aducem jertfă și dar urechea ficatului cu fierea, precum zice marele Vasile în *Cuvântarea despre feciorie*, ca să ne arate că se cade să-I supunem Lui toată iușimea sufletului, întrucât, precum spun medicii, organul mâniei este fierea. De aceea zice și proverbul: **"și furnica are fiere"**, adică mânie. Dar să știi, frate, că patimile iușimii sunt mai greu de biruit, decât patimile părții poftitoare, după spusa dumnezeiescului Maxim. De aceea și este nevoie să ne războim cu mai multă putere și cu mai mare luptă ca să le biruim și să le supunem lui Hristos.

Dacă tu, cititorule, ești bogat, pe lângă cele trei părți ale sufletului (minte, poftă și iușime), se cade să-I aduci ca dar lui Hristos și bogăția, adică toate bunurile tale. Pentru că aceste daruri sunt ale Lui. El ți le-a dat, nu ca să le ai tu singur și să le folosești numai pentru tine, ca bogatul cel fără minte din Evanghelie, ci ca să fii chivernisitorul lor, împărțindu-le la azilul de săraci și la spitale, la văduve și orfani, la tipografii pentru cărți folositoare de suflet și pentru alte binefaceri, pentru că prin aceeaș bună chivernisire să intri în corturile cerești, după cuvântul Domnului: **"Faceți-vă prieteni din bogăția nedreaptă, ca atunci când veți fi lipsiți să vă primească în locașurile cele veșnice"** (Luca 16,9). De aceea și Grigorie Teologul zice: **"Prin nimic altceva decât prin milostenie, Dumnezeu este proslăvit ca Dumnezeu"** (*Despre iubirea de săraci*).

Deci, dacă până acum n-ai dăruit toate acestea lui Iisus, hotărăște-te ca de acum înainte să-I le dăruiești cu toată inima. Pentru că și El așa poruncește să nu vii niciodată înaintea Lui cu mâinile goale: **"Să nu te arăți înaintea mea deșert"** (Ieșire 23,15). Iar dacă reaua patimă a zgârceniei nu te lasă să dăruiești lui Hristos bogăția și să faci milostenie, dă în silă la început și după ce te vei deprinde, vei milui cu ușurință și cu inimă veselă. Pentru că și milostenia ca orice virtute se învață cu silă și dacă nu se va constrânge omul pe sine nu se face milostiv și deci nici moștenitor al Împărăției lui Dumnezeu, pentru că **"cei ce se silesc răpesc Împărăția Cerurilor"** (Matei 11, 12). Cere iertare Domnului că ai cheltuit atâta bogăție în lucruri deșarte și nefolositoare vieții, pe care dacă le-ai fi dăruit

săracilor, neîndoielnic ai câștiga Împărăția lui Dumnezeu. Rușinează-te de zgârcenia de până acum față de Iisus, trecând cu vederea pe frații cei săraci, goi, bolnavi, flămânzi și însetați și roagă-L să-ți lărgască inima cu Harul său ca de acum să-I dai din belșug milostenie, cu mână largă și slobodă, pentru că cel ce seamănă mult, mult va și secera: ***“Cel ce seamănă cu zgârcenie, cu zgârcenie va și secera, iar cel ce seamănă cu binecuvântare, cu binecuvântare va și secera”*** (II Cor. 9,6) (94).

MEDITAȚIA a 23-a

Despre viața Domnului Iisus Hristos, privită îndeobște, în care Domnul:

- A. - A ascultat cu drag de părinții Săi,
- B. - A lucrat cu mâinile Sale și
- C. - A împlinit porunca dragostei de Dumnezeu și de aproapele.

A.

Ia aminte, iubitele, că viața Domnului nostru Iisus Hristos, privită îndeobște, se poate împărți în trei părți:

- 1) Ascultarea de părinții Săi până la vârsta de 30 de ani;
- 2) Lucrarea cu mâinile, în tot acest timp, neconținut;
- 3) Dragoste de Dumnezeu și de aproapele și după ce a trecut de 30 de ani.

Ține seama, frate, că Stăpânul tuturor, căruia-I sunt supuse toate, Însuși a fost ascultător părinților Săi și încă, cu o întreită ascultare: s-a supus în tot ceea ce făcea, s-a supus în tot timpul și s-a supus cu o ascultare cu totul deosebită. În primul rând, ascultarea Lui a fost mare în tot ceea ce făcea. Deși ar fi fost de ajuns dacă Domnul ar fi fost ascultător numai Preasfintei Sale Maici, pentru că ea îi era cu adevărat mamă după fire. Ea L-a conceput în preacuratul său pântec, L-a purtat timp de nouă luni și L-a hrănit cu laptele ei, așa că era firesc să i se supună ei, ca fiu al ei ce era cu adevărat, după rânduiala poruncii a cincea din Decalog, care spune: ***“Cinstește pe mama ta ca să-ți fie ție bine”***

(Ieșire 21, 12) și iarăși: ***“Fiule, nu nesocoti poruncile mamei tale”*** (Prov. 1,8) și: ***“Cel ce ascultă pe Domnul va liniști pe mama sa”*** (Sirah 3,6). Iar a se supune și dreptului Iosif nu era neaparat nevoie, căci nici Iosif nu era adevăratul său tată, după fire și nici Domnul nu era fiul său firesc, ci atât însușirea de părinte a unuia, cât și cea de fiu al celuilalt erau numai părute, crezute și spuse dar nu și adevărate. Cu toate acestea, Domnul a ascultat fără osebite de amândoi și de mama adevărată și de tatăl adoptiv, ca și cum i-ar fi fost tată adevărat, precum spune și Evanghelistul Luca: ***“și era supunându-se lor”*** (2,51).

În al doilea rând, supunerea lui Iisus a fost foarte mare și prin timpul cât a ținut. După canonul 42 (sau 58) al sinodului din Cartagina, sau mai bine-zis după legea naturală și după legile împărătești, copiii sunt datori să se supună părinților și să stea sub stăpânirea lor până la vârsta când se dezvoltă mintea și judecata și pot singuri deosebi binele de rău. Până ajung la vârsta de 15 ani sau cel mult până la 20 de ani, după cap. 20 al cărții Numeri, sau și potrivit cu dezvoltarea trupească și agerimea minții fiecăruia, care se deosebeste de la om la om. Iar după trecerea acestor ani, fiii sunt dezlegați de ascultarea față de părinți devenind liberi și de sine stătători. Domnul însă n-a rămas ascultător de părinți numai când era rânduit. Ci pe tatăl Său adoptiv l-a ascultat până ce a murit, iar pe mama Sa aproape îndoit timp cât ceilalți copii, căci a ascultat-o până la vârsta de 30 de ani. De aceea și luminătorul Nisei, dumnezeiescul Grigorie, tâlcuind cuvintele pe care le-a spus Domnul mamei Sale, la munta din Cana: ***“Ce este mie și ție, femeie, încă n-a venit ceasul meu”*** (Ioan 2,4), zice că Domnul, ca și cum s-ar fi supărat, ar fi zis maicii Sale: oare nu-s de ajuns atâția ani cât te-am ascultat? Îmi mai ceri și acum să mă supun și să fac ceea ce zici tu? Deci la cuvintele ***“încă n-a venit ceasul meu”***, el presupune semnul întrebării, adică: oare n-a venit ceasul să fiu și eu liber și de sine stătător? Și cu toate acestea, tot s-a supus și atunci și a făcut ceea ce-i cerea, adică a prefăcut apa în vin (95).

În al treilea rând, ascultarea Domnului față de părinții Săi a fost foarte mare și pentru această pricină: toți fiii care din veac s-au supus părinților lor și toți ucenicii care s-au supus părinților lor duhovnicești și stareților, absolut toți fără nici o abatere, întrucât erau urmașii vechiului Adam și părtași ai păcatului neascultării aceluia, și-au silit voia lor proprie și așa cu silă s-au supus. Pe când

Domnul, neavând voință omenească, totdeauna fiind supus voii dumnezeiești, n-a avut nevoie de nici o silă ca să-și constrângă voia Sa; de aceea s-a supus și a ascultat de părinții săi numai de bunăvoie, cu toată voința, cu toată bucuria, cu toată dragostea și cu toată smerenia, fără cârtire, fără împotrivire lăuntrică sau trupească, fie cu cuvântul sau măcar cu gândul. Și s-a supus bucuros nu numai la treburi ușoare, ci și la cele grele și obositoare; nu numai când era vorba de treburi de cinste și de slava, ci și la cele mai de rând și smerite.

O, neajunsă smerenie! Acela care cheamă cu glasul Său norii și îndată i se supun tremurând ca ploaia cea repede, cum spune în cartea Iov: *"Chema-voi norii cu glasul tău și cu spaimă ploaia degrabă se va supune"* (38,34); El Însuși este chemat de Iosif să-i aducă apă să bea și copilul ascultă. Cel ce poruncește fulgerelor sale și ele îndată vin întrebând: ce poruncești? *"trimite-vei fulgerele și vor merge zicând: ce este?"* (Iov 38,35); El Însuși este trimis de mama Sa să aducă lemne sau foc și îndată vine răspunzând: Ce este, mamă? Iată-mă, trimite-mă! Cel care cheamă cele ce nu sunt, ca și cum ar fi, după spusa lui Pavel (Rom. 4,17); acel care orice gândește îndată se și face și câte voiește și iau ființa înaintea Lui și care, după cuvântul înțeleptei Iudita, zice: *"Iată-mă am venit: ai gândit și s-au făcut cele gândite și s-au înfățișat cele ce ai voit zicând: iată suntem de față"* (Iudita 9,5) acela este gata să facă toate cele cerute și toate voile părinților săi.

Pe scurt, acel care a spus numai cu cuvântul și au luat ființă toate faptele: *"El a zis și s-au făcut"* (Ps. 148,5); acela a cărui poruncă se și împlinează de îndată: *"Poruncă ai pus și nu va trece"* (Ps. 148,6); acela însuși s-a supus întru totul poruncilor Tatălui și mamei Sale și a primit porunci de la ei, să facă focul, să măture casa, să pună masa, să spele vasele, și multe alte treburi de rând.

Acum ce spui tu, care citești acestea? Dacă Împăratul îngerilor a fost ascultător părinților săi, adică lutului și noroiului pe care El Însuși l-a zidit cu mâinile Sale, unde mai rămâi tu, care ești mai prejos decât neființa, pentru că ești păcătos? Cât de mare supunere trebuie să arăți față de părinții tăi trupești? Câtă cinste trebuie să le dai! Câtă dragoste trebuie să ai față de dânsii și câtă recunoștință! Toți părinții sunt îndatorați să dea copiilor lor: hrană, ajutor, bună creștere și pildă bună, iar copiii, în schimb, trebuie să aibă răbdare pentru slăbiciunile și bătrânețele părinților, precum este scris: *"Fiule, sprijinește pe*

tatăl tău la bătrânețe... și dacă-și pierde mintea, îngăduiește-l și nu-l necinsti, ci din toate puterile tale îl cinstește!" (Sirah 3,12).

Căci, ce crezi, iubitele? Cum vei căpăta bună creștere trupească și sufletească dacă nu vei asculta de părinți? Judecă tu însuși. Căci s-a zis: *"Fiul neascultător este pe calea pierzării"* (Prov. 13,1). Dacă tu vei necinsti pe tatăl tău vei fi blestemat și dacă vei supăra pe mama ta vei fi și tu blestemat de Domnul: *"Ca un hulitor este cel ce părăsește pe tatăl său și blestemat de Domnul cel care mânia pe mama sa"* (Sirah 3,16). Dacă cinstești pe tatăl tău vei fi și tu cinstit de copii tăi și dacă primești binecuvântare de la tatăl tău îți vei întări temeliiile casei tale: *"Cel ce cinstește pe tatăl său se va bucura de copii"* (Ibid. 5) și *"binecuvântarea tatălui întărește casele fiilor, iar blestemul mamei dărmă temeliiile"* (Ibid. 9), și ca să spun pe scurt, trebuie să te supui părinților tăi întru totul. Numai atunci să nu-i ascuți, ci să pui mai presus de dragostea de Dumnezeu, când ei te-ar îndemna cumva să faci ceva rău sau te-ar împiedica de la o viață mai bună, cum este de pildă viața călugărească, după cum mai pe larg scrie despre aceasta dumnezeiescul Hrisostom (96).

Această îndreptățită neascultare a arătat-o Însuși Domnul, când, în templu, a zis părinților săi care-L căutau: *"Pentru ce mă căutați? Au nu știți, că Mie mi se cade să fiu între cele ale Tatălui Meu?"* (Luca 2,48). Dar chiar când părinții pun piedici copiilor lor, aceștia tot trebuie să fie cât mai răbdători, că doar de-ar căpăta învoirea părinților.

Aceeași ascultare, ca să nu zic una și mai mare trebuie s-o arăți, iubitele și față de prietenul tău duhovnicesc și față de bătrânul (starețul) care te-a povățuit în viața călugărească. Dar pentru că ascultarea care i-o arăți lui se întoarce spre Însuși Dumnezeu, spune-i lui nu numai toată voia ta - ceea ce este lucru foarte ușor, ci chiar și toate gândurile, lucru care este mai greu. Căci mulți ascultători se leapădă de voia lor și fac voia starețului lor, dar de gânduri nu se leapădă, mai ales dacă sunt din cei învățați, ci au totdeauna adânc înrădăcinată în inima lor părerea că ceea ce gândesc și judecă ei despre un lucru este mai bun și mai înțelept decât ceea ce cugetă și judecă starețul lor. Astfel cugetând, aceștia adeseori decad până acolo, încât cu vremea nu se mai leapădă nici de voia lor.

Cât de departe sunt aceștia de adevărata ascultare ne-o arată istoria lui Saul și a proorocului care purta scutul înaintea lui. Căci Saul n-a ascultat de porunca dată de proorocul Samuel, ca să stârpească toată prada de război

luată de la amaleciți, de la om până la dobitoc, ci el a socotit că face mai bine crușând animalele curate, ca să le aducă jertfă lui Dumnezeu! Cu alte cuvinte, Saul socotea că propriul său gând și propria sa voie sunt mai bune decât ale lui Samuel. De aceea au auzit de la proorocul: **"Iată, ascultarea este mai presus de jertfa cea bună și supunerea este mai presus decât grăsimea berbecilor"** (I Împ. 15,22). Iar proorocul de care am amintit, întâlnind un om pe cale, i-a zis: lovește-mă și mă ucide! Dar omul, socotind cuvântul proorocului (proorocul care purta scutul înaintea lui Sam.) drept o nebunie și socotindu-se mai înțelept decât proorocul, nu l-a ucis. Dar mai pe urmă omul a întâlnit un leu și acesta l-a ucis pe el: **"Ucide-mă!... și omul n-a vrut să-l ucidă... și l-a aflat pe el un leu și l-a ucis pe dânsul"** (III Împ. 20,35).

Începătorul cel mai bun și cuminte, cercetează întâi cu multă grijă până ce află un bătrân încercat și plin de râvnă. Iar dacă-l găsește i se încredințează aceluia și i se supune întru totul; adică voia și gândurile sale i le supune voii și gândurilor lui și-l urmează ca o vită, după spusa lui David: **"dobitoc făcutu-m-am la tine"** (Ps. 72,22) Cuvântul bătrânului îi este pildă și dreptar, după cum zice Marele Vasile. Unde mai este cârtirea, unde nesupunerea, unde mai rămâne loc pentru împotrivire? Căci, după Marele Vasile **"împotrivirea este semn de stăpânire și semeție"**. În scurt, ucenicul este dator să asculte întru totul pe starețul său, afară de cazul când l-ar învăța erezii și păreri greșite, potrivnice învățaturii Domnului și tradițiilor Sfinților Părinți.

Ah! Dar tu, frate, de câte ori n-ai ascultat nici de părinții cei trupești și nici de părinții cei duhovnicești? De câte ori i-ai mâniat peste măsură, de câte ori i-ai întristat cu împotrivirile tale! Rușinează-te deci, rușinează-te, văzând cât de departe ești de pilda lăsată de Mântuitorul Hristos, care pe lângă că îți este icoană pentru toate virtuțile, îți este și icoană pentru ascultare. De aceea, pocăiește-te și cere-I iertare și roagă-L să te învețe El Însuși supunerea și ascultarea cea adevărată, deplină și bineplăcută lui Dumnezeu. Căci deși El, Fiul și Cuvântul și înțelepciunea Tatălui, n-avea trebuință să învețe ceva de la alții, totuși, făcându-se om, a învățat supunerea din suferință, după cum spune fericitul Pavel: **"Și cu toate că era Fiu totuși prin suferințe a deprins ascultarea"** (Evrei 5,8). Și roagă-L cu toată credința și dragostea să te întărească și pe tine cu harul și cu pilda Sa, ca să fii ascultător părinților tăi trupești și duhovnicești, de va fi nevoie chiar până la moarte, așa cum și El **"s-a supus"**

Părintelui Ceresc până la moarte și moartea pe cruce". (Filip 2,8). Căci după cum învață Sf. Vasile cel Mare, până la moarte trebuie să meargă adevărata și desăvârșita ascultare.

B.

Ia aminte, iubitele, că Domnul nostru Iisus Hristos, devenit vârstnic, n-a petrecut în lenevire și nepăsare, și era harnic și se îndeletnicea cu dulgheria (97), ciopliind lemnul, făcând uși și ferestre și alte lucruri de lemn și aceasta a făcut-o până la vârsta de 30 de ani, din care pricină nu numai că s-a numit fiul teslarului Iosif, cum spune Matei Evanghelistul: **"Oare nu este acesta fiul teslarului?"** (13,55) ci și El Însuși a fost tâmplar, după Evanghelistul Marcu: **"Nu este oare acesta tâmplarul, fiul Mariei?"** (5,3). Cât timp a trăit dreptul tâmplar Iosif, a lucrat alături de dânsul și s-a trudit cu această smerenie, ajutându-l în toate, agonisind împreună cu bătrânul toate cele trebuitoare și folositoare pentru trai și îndeplinind cele scrise despre fiul care-și iubește părinții: **"ca unui stăpân va sluji născătorilor săi"** (Sirah 3,7).

Fiindcă părinții Săi erau săraci și-și câștigau traiul prin muncă, era nevoie ca și Domnul să lucreze împreună cu ei la toate, precum zice Marele Vasile: **"Căci în vârstă fragedă fiind și supus părinților, a făcut tot felul de muncă trupească cu blândețe și ascultare. Căci fiind ei oameni dreți și evlavioși, dar săraci și nu îndestulați cu cele trebuincioase traiului** (martoră despre aceasta este peștera), **se osteneau bucuroși cu munca trupească, pentru a-și câștiga cele de nevoie, iar Iisus supunându-se întru totul, precum spune Scriptura, a arătat și prin aceasta ascultarea cea desăvârșită"** (Rânduiala ascetică a 52-a).

Iar după ce dreptul Iosif și-a sfârșit viața, Domnul a muncit singur în meseria sa (98), meserie nu ușoară nici nobilă, cum sunt științele; nu bănoasă și ușoară, cum e pictura, gravura, ceasornicăria și altele asemenea, ci meseria de rând, trudnică și săracă, pentru ca să-și poată agonisi cele trebuincioase traiului ca oricărui om și nu numai pentru sine, ci și pentru sârmana Sa mamă și chiar și pentru alți săraci. Ba mai mult, pentru două pricini foarte de seamă și anume: 1). - ca să dea pildă tuturor oamenilor să nu stea în lenevie și fără lucrul mâinilor, ci fiecare să muncească în meșteșugul la care se pricepe și 2). - ca să se ostenească muncind: să se scoale dis de dimineață, să ducă pe umeri coșul cu uneltele de

fier, să umble de la unul la altul, iar alteori în atelier - precum cere meseria; să asude în arșița soarelui vara și să înghețe de frig în timpul iernii. Să muncească din zori și până în noapte, iar seara să-și primească plata zilnică, ca din ea să se hrănească. El care cu un singur semn hrănește toate viețuitoarele și le covârșește de toate bunătățile, **“umplând de bunătăți”** (99) - **toate vietățile**” (Ps. 144,17). Oare aceasta nu uimește cu adevărat mintea? Poate oare limba să spună aceasta? Răsuflarea se oprește de uimire și de minunea cea covârșitoare! De aceea cu dreptate avea să strige dulcele Iisus prin glasul lui David: **“Sărac sunt eu și întru osteneli din tinerețile mele”** (Ps. 88,16) și altădată: **“Fiul omului nu a venit ca să I se slujească, ci ca El să slujească”** (Matei 20,28).

Oare te uimesc și te minunează toate acestea, frate? Să ști însă că Domnul a făcut toate acestea, ca să vindece, ca doctor prea iscusit, cu propria Sa pildă, două grozave patimi și boli de care suferă omenirea: adică să înduplece pe cei lăsători și leneși să slujească și să învețe pe cei ce slujesc și muncesc să nu umble cu înșelăciuni și hoții în munca și meșteșugul lor. Deci, dacă tu ești dintre cei leneși, care nu lucrează, învață-te nu de la îngeri, nu de la oameni, ci de la însuși Creatorul îngerilor și al oamenilor să lucrezi un meșteșug oarecare și să lucrezi cu brațele (100).

Dacă ești patriarh, urmează adevăratului patriarh a toată lumea, Hristos, și deprinde-te să lucrezi puțin și cu mâinile în fiecare zi: sau caligrafie, sau rezumate de cuvântări și învățături sau transcris cărți sau orice altceva duhovnicesc. Fă aceasta în răgazul care-l ai după celelalte îndatoriri bisericesti, pentru trei pricini: 1). - pentru odihna minții; 2). - ca să rămână lucrul tău urmașilor pentru folosință și 3). - ca să-ți mănânci cu trudă pâinea și să împlinești porunca Apostolului care zice: **“nici în dar n-am mâncat pâine de la cineva, ci cu trudă și osteneală ziua și noaptea lucrând, ca să nu împovărăm pe vreunul din voi”** (II Tes. 3,8). Pentru că cel ce nu lucrează nu se cade nici să mănânce, după cuvântul aceluiași Apostol: **“Când eram la voi, aceasta v-am poruncit, că oricine (pe orice treaptă ar fi) nu lucrează nici să nu mănânce”** (Ibid. V. 10). Așa au făcut și patriarhii cei de demult și sfinții: Hrisostom, Grigorie, Atanasie, Chiril, Evloghie și ca ei și cei mai de curând: Nectarie, Dositei, Hrisant, Ieremia și prea sfințitul Patriarh Silvestru al Antiohiei, care zilnic lucra câte trei ceasuri la meseria de pictor.

Dacă ești arhiereu, fă la fel cu cei de mai sus urmând pilda Marelui Arhiereu

Hristos și pilda vechilor și noilor arhierei, de aceeași treaptă cu tine, pe care, dacă aș vrea să-i număr ar fi mai mulți decât nisipul, cum zice David (Ps. 138,17).

Dacă iești ieromonah sau călugăr și mai mult ești îndatorat să urmezi lui Iisus Hristos și să lucrezi o meserie, muncind cu brațele. Și mai ales tu, călugăre, nu numai pentru că lucrul mâinilor este pentru tine pază gurii și piedică lenevirii, cum învață Sf. Isaac, nu numai pentru că din roada ostenelilor tale poți ajuta și pe frații cei lipsiți, ci mai mult, pentru că lucrând cu mâinile îți liniștești și potolești mintea și apoi agonisindu-ți singur cele de nevoie trupului, poți rămâne în liniște și nevoință, fără să mai ai pricină de a hoinări prin lume, ca să aduni milostenie de la credincioși, căci din această hoinărire se nasc multe rele. Mai întâi cei ce umblă prin lume după milă își primejduiesc sufletul, căzând adesea în multe păcate și ispite. Al doilea ajung pricină de sminteală mirenilor, dându-le prilej să ponegrească ceea ce este cu adevărat vrednic de laudă, adică îngerescul chip al monahilor; al treilea, aduc cu ei din lume multe obiceiuri și cugete lumești pe care le păstrează și când se află în chiliile lor. Încât pe drept cuvânt, Clement Alexandrinul îi vaită pe unii ca aceștia zicând: **“vai de cei care au și cu prefăcătorie iau, sau de cei care vor să se ajute singuri și totuși voiesc să ia și de la alții, că cel ce are și cu înșelăciune sau din lenevire ia, va fi muștrat”** (Tâlcuirea de la Matei 5,42).

De aceea aproape toți cuvioșii părinți numiți postitori: Ioan Scărarul, Efrem Sirul, Isaia, Everghetion (101), dar mai ales Marele Vasile, în cea mai mare parte a *Rânduilelor călugărești* și îndeosebi în rânduiala a patra arată din *Sfintele Scripturi*, din pilda Domnului și a apostolilor că munca trupeză este bună și legiuită. Deoarece omul fiind ființă îndoită, alcătuită din suflet și trup, tot așa trebuie să aibă și o îndoită lucrare: una duhovnicească, înfrânarea și stăpânirea gândurilor precum și rugăciunea necurmată a minții; alta trupeză: meșteșugul și lucrarea mâinilor. De asemenea arată că lucrul mâinilor este cuviincios și potrivit pentru călugări, muncă slobodă de orice câștig și de risipe și care nu caută câștig urât. Rucodelia (lucrarea mâinilor) de chilie se face în așa fel ca și mâinile să lucreze dar să se păzească și liniștea (*Rânduiala ascetică a 5-a*).

Dacă tu care câștigi acestea, ești bogat sau de neam mare, urmează și tu pe cel bogat în milă și pe Domnul tuturor Domnilor pământului (Apoc.5). Cel

care, pentru a-ți da pildă, s-a smerit până să lucreze cu propriile-I mâini, ca să te învețe să nu-ți cheltuiești bogăția și boieria în lene și trândăvie, ci să lucrezi și cu mâinile. Citim în multe locuri în *Scriptura Veche*, că mulți conducători au lucrat cu mâinile, iar în noul har, al Evangheliei găsim regi care munciau. Așa Iisus Navi, judecătorul și conducătorul lui Israil, a scris cu mâna pe pietre *Deuteronomul* (Is. 8,32). Și oricine ajungea în Israil judecător sau conducător avea porunca legii să scrie *Deuteronomul* cu mâna sa, cum ne spune Filon: **“și când va lua conducerea, să-și scrie Deuteronomul într-o carte”** (Deuter. 16, 18). Așa Împăratul Teodosie a scris cu propria mână Evanghelia și o citea neconținut. Așa Împăratul Ioan Cantacuziu a alcătuit două însemnate cărți împotriva iudeilor și împotriva lui Mahomed. Dar de ce să înșir pe cei vechi și să nu vorbesc de cei mai noi care au trăit în vremea noastră? Dintre aceștia aduc ca mărturie trei: pe evlavioasa împărăteasă Ecaterina a Rusiei, care a alcătuit o carte însemnată despre legile politice; și pe doi oameni adevărat de aur, hrisopoliti, pe George Coresion și pe Eustratie Argentis, care, deși dregători și bogați, au arătat atâta hărnicie, acești oameni binecuvântați, scriind multe cărți de suflet folositoare și de folos pentru întreaga biserică, pentru care lucru vor fi fericiți în vecii vecilor. Pe aceștia urmează-i și tu, domnul meu, mai ales dacă ești învățat (101). Iar dacă nu ești prea învățat și nu poți face astfel de muncă, slujește și sprijinește pe frații tăi, cum poruncește Apostolul: **“cu dragoste slujiți unul altuia”** (Gal. 5,13). Du-te și cercetează tu însuși pe cei din închisori, pe bolnavi, pe văduve și pe orfani. Mângâie pe cei întristați, împacă pe cei învrăjbiți, îndeletnicește-te cu citirea cărților duhovnicești, roagă-te, bate metanii, fă și alte asemenea osteneți, ca prin ele să înlocuiască truda muncii cu mâinile. Leneș însă să nu stai, ca să nu fi osândit și tu ca sluga leneșă și netrebnică (Matei 25,26) și să auzi de la Domnul: **“De ce ai stat toată ziua fără de lucru?”** (Matei 20,6).

De aceea a făcut Dumnezeu pe om cu trup, ca să lucreze: **“A luat Domnul Dumnezeu pe om și l-a pus în Raiul desfătării, ca să-l lucreze și să-l păzească”** (Facere 2,15); nu l-a făcut ca să stea leneș și trândav. De aceea orice lucrare face trupul puternic, tare și sănătos, pe când lenea și trândăvia, dimpotrivă face trupul neputincios, bolnăvicios și slab, la care se adaugă aproape totdeauna și răutatea, după cum a arătat aceasta Domnul zicând: **“slugă rea și leneșă”** (Matei 25,26). Cele mai multe răutăți și rătăcirii pe toate le-a produs

lenevirea; de aceea are dreptate înțeleptul Sirah să zică: **“Lenevirea a învățat pe oameni multe răutăți”** (33,32), ceea ce vedem adeverindu-se sub ochii noștri. Căci cei ce lucrează și se trudesă cu brațele au mai puține răutăți și patimi, pe când cei leneși și fără lucrare au totdeauna și cele mai multe patimi și răutăți. De aceea zice Domnul Sfânt: **“Poftele ucid pe cel trândav, pentru că mâinile lui nu se apucă să facă ceva”** (Prov. 21,25) și iarăși: **“Căile celor ce nu lucrează sunt năpădite de spini”** (Prov. 15,20).

Dacă tu, care citești acestea, ești meseriaș și lucrezi cu mâinile urmează pe Domnul și bagă de seamă să nu faci în meseria ta vreo înșelăciune, nici să nu minți sau să furi ceva. Fii cinstit față de cel cărui ai lucrezi, pentru că acela îți plătește prețul cu care te-ai tocmnit și ai mare păcat dacă-l înșeli. Nu fii nepăsător și leneș în meșteșugul tău, ci lucrează cu toată inima, ca și cum ai lucra nu pentru un om, ci pentru Dumnezeu, care te vede, după porunca apostolului: **“Tot ceea ce faceți, faceți cu toată inima, ca pentru Domnul și nu pentru oameni ... Cine se poartă cu nedreptate, i se răsplătește după nedreptatea sa, căci la Dumnezeu nu este părtinire”** (Colos. 3,23). Dar de ce oare spun eu toate acestea? Dumnezeiescul Pavel poruncește să nu avem de-a face cu oricine, ci să ne depărtăm de cel ce umblă fără rânduială, adică de cel ce nu vrea să lucreze, ci își pierde vremea, ca să nu ne molipsim de răutatea lui: **“Poruncesc vouă, fraților, în numele Domnului Iisus Hristos, să vă feriți de tot fratele care umblă cu nerânduială și nu după predania pe care a primit-o de la noi”** (II Tesal. 3,6).

Deci, voi, care v-ați petrecut până acum viața în lenevire și nepăsare deșteptați-vă din greul somn al trândăviei: **“Până când, leneșule, vei sta tolănit? Când te vei deștepta din somn? Puțin vei dormi, puțin vei șede, puțin vei dormita, puțin vei sta cu mâinile încrucișate”** (Prov. 6,9). Până când ședeți tolăniți și vă învârtiți pe o parte și pe alta, cum se învârtă ușa în balamale? după cum scrie: **“după cum ușa se învârtă în balamalele ei, așa și trândavul pe patul său”** (Prov. 26,14).

Pocăiți-vă, rușinați-vă și vă întristați că atâți ani ați fost departe de urmarea și pilda Mântuitorului Iisus Hristos, arătându-vă neroditori, asemenea idolilor celor neînsuflați, care au mâini dar nu pipăie cu ele, au picioare dar nu umblă, după cum grăiește psalmistul. Rugați pe Domnul să vă întărească cu Harul Său, ca în restul vieții să și lucrați cu mâinile și prin această rucodelie (lucrarea

măinilor) să vă curățiți de poftele și relele produse de trândăvie.

Cei ce sunteți săraci, bucurați-vă, pentru că sunteți părtași pildei Domnului vostru. Rușinați-vă însă și vă pocăiți de furturile, de minciunile și de înșelăciunile pe care le-ați săvârșit în meșteșugul vostru și cereți iertare Domnului, deoarece orice lucru bun nu este bun dacă nu se face bine. Și tot împreună, mireni și călugări, care munciți cu brațele, siliți-vă nu numai la munca trupească, ci și cu mintea rugați-vă zicând: **Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!** Ca să se binecuvinteze lucrul mâinilor cu numele lui Iisus Hristos și să se săreze fiecare lucru și să se facă plăcut prin sfânta rugăciune, cum zice Marele Vasile: **“ce este mai plăcut... când soarele strălucește frumos, mergând la lucru, pretutindeni însoțit de rugăciune și prin lume, ca cu niște sare să îndulcești ostenele!”** (Epist. I). Căci precum munca este de trebuință ca să-ți hrănești trupul, tot așa și rugăciunea, pentru hrana sufletului. Citeam undeva că un cuvios, când se odihnea ziua, zicea: **“muncește cu trupul ca să te hrănești; curățește-ți sufletul ca să te mântuiești”**.

Când părăsiți convorbirile și flecărelile unul cu altul, când munciți și vă încordați mintea, rugați-vă cum v-am mai spus, precum vă îndeamnă Ap. Pavel: **“Neîncetat rugați-vă!”** (I Tes. 5, 17). Și fiindcă, ori de ești mirean, ori de ești călugăr, scopul trudei tale este să-ți agonisești cele pentru traiul tău și să poți milui pe cei săraci și neputincioși, precum zice Marele Vasile; făgăduiește Domnului ca de acum să muncești și mai mult și să te ostenești și mai tare cu lucrul mâinilor tale. Dar nu pentru îmbogățirea ta și a copiilor și din această pricină să uiți biserica și să nesocotești sfintele slujbe și sărbătorile, ci ca să ai cu ce milui pe frații cei săraci și bolnavi și astfel prin milostenie să te izbăvești de osândă și să te mântuiești, urmând și în această privință pilda Sf. Ap. Pavel, care zice: **“Voi singuri știți că pentru nevoile mele și ale celor ce erau cu mine am muncit cu mâinile acestea. Toate v-am arătat vouă că așa osteneindu-vă se cade a ajuta pe cei neputincioși”** (Fapt. 20, 34).

C.

Ia aminte, iubitele, că Domnul nostru, după ce a fost botezat (împlinise vârsta de 30 de ani) și până la moarte, a păstrat o desăvârșită dragoste către Dumnezeu și către aproapele. Spune Sf. Maxim, că diavolul, auzind pe Părintele cel fără de început că vestește pe Fiul său cel iubit când s-a botezat în râul Iordanului: **“Tu ești Fiul meu cel iubit întru care am binevoit”** (Matei 13, 17)

și fiindcă două sunt cele dintâi și cele mai mari porunci ale Legii: **“Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din tot cugetul tău și din tot sufletul și din toată vârtutea ta”** (Deuter. 6, 15) și **“Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți”** (Deuter. 19, 18), a voit să ispitească pe Domnul, dacă El este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu, așa cum L-a vestit Tatăl și dacă iubește cu adevărat pe Tatăl și pe aproapele. Și așa L-a ispitit cu amândouă aceste porunci: după ce Domnul a fost botezat și apoi a fost dus de Duhul Sfânt în pustie, în muntele Carantaniei, ca să fie ispitit de diavolul, după cum spun *Sfintele Scripturi*, văzând diavolul că Domnul a petrecut 40 de zile și nopți întregi, fără să mănânce sau să bea ceva, s-a arătat a avea (adică nu cu închipuire sau părere) pentru că Domnul, precum era mai presus de închipuire, după cum tâlcuiesc teologii, s-a arătat, zic, Domnului a avea. Și fiindcă trei sunt patimile cele mai răspândite și mai rele: iubirea de argint, iubirea de slavă și iubirea de plăceri, cu acestea a ispitit satana și pe Domnul.

Întâi L-a luptat și ispitit cu iubirea de plăcere zicându-i să prefacă pietrele în pâine ca să mănânce și să nu moară: **“Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, zi ca pietrele acestea să se facă pâini”** (Matei 6, 8), dar Domnul, punând mai presus iubirea de Dumnezeu decât propria Sa viață, a răspuns diavolului: **“Scrie că nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu tot cuvântul ce iese din gura lui Dumnezeu”** (Matei 6, 4 și Deuteronom 8, 3).

Apoi L-a luptat și ispitit cu iubirea de slavă și luându-L a avea cu dumnezeiască îngăduință, L-a ridicat pe aripile templului zicându-i să se arunce jos, pentru că oamenii văzând că n-a suferit nici un rău, să-L slăvească ca sfânt și făcător de minuni: **“Dacă ești Fiul lui Dumnezeu, aruncă-te jos”** (Matei 4, 6). Dar Domnul, punând mai presus dragostea de Dumnezeu decât slava oamenilor, i-a răspuns, că nu se cade a ispiți pe Dumnezeu, ca să facă minuni fără de voie, **“să nu ispitești pe Domnul Dumnezeuul tău”** (4, 7).

La urmă, vrăjmașul a luptat și ispitit pe Domnul cu iubirea de argint. Deci luându-L, L-a dus pe munte înalt și de acolo L-a arătat toate împărățiile lumii, închipuite a avea (iar nu că Domnul le-a închipuit, căci după spusa Sfântului Teofilact **“Domnul nu-și închipuiește”** (103), și-I spuse cu îndrăzneală că dacă va cădea și i se va închina lui, îi va da toate acele împărății: **“Toate acestea ți le voi da Ție, dacă Te vei închina mie”** (același loc). Dar Domnul, punând și acum dragostea de Dumnezeu mai presus decât toate bogățiile lumii,

a răspuns diavolului: **"Domnului Dumnezeuului tău să te închini și numai Lui să-I slujești"** (Matei 6,10, Deuteronom 6,13).

Cu aceasta, Domnul a biruit aceste trei patimi foarte mari și foarte răspândite în lume și odată cu ele a biruit și rădăcina lor: iubirea de sine împreună cu toate celelalte patimi și pe însăși diavolul, care le stârnește. De aceea Evanghelistul Luca spune că prin aceste trei diavolul a săvârșit toate ispitele: **"și sfârșind diavolul toată ispita"** (Luca 4,13), biruind toate ispitele. Domnul a arătat că iubește pe Dumnezeu din tot sufletul și din tot cugetul și din toată vârtutea Sa, încât diavolul, umilit de această înfrângere, a fugit rușinat, iar îngerii au venit ca să slujească pe Domnul: **"Atunci L-a lăsat pe El diavolul și iată îngerii au venit ca să-I slujească"** (Matei 4,11).

A fugit deci diavolul de la Domnul, dar oare s-a astâmpărat ticălosul? Nicidecum, căci văzând că Domnul a rămas statornic în dragostea de Dumnezeu s-a pornit cu luptă împotriva Lui prin dragoste de aproapele, ispitindu-L dacă și pe aceasta o are deplin. A intrat deci diavolul în inimile cărturarilor, ale preoților și ale arhierilor și a iudeilor îndeobște, aprinzându-i de pizmă și ură față de Domnul și i-a înduplecat să-L tăgăduiască minunile, să-L numească îndrăcit și samarinean și că este prietenul vameșilor și al păcătoșilor; au atârnat astfel pe iudei să-L dea pe mâna lui Pilat și să-L ostenescă la chinuri și în cele din urmă la moarte pe cruce. De aceea și Evanghelistul Luca zice: **"S-a îndepărtat diavolul pentru puțină vreme"** (4,13), adică nu s-a depărtat de tot de Domnul, ci numai pentru un timp, până va fi osândit la răstignirea pe cruce, cum spune Sfântul Maxim.

Domnul, însă, știind toate răutățile și planurile diavolului, după ce l-a înfrânt pe munte și l-a pus pe fugă, nu l-a lăsat să se odihnească, ci l-a amărât vânându-l din urmă. De aceea îl alungă din bolnavi și îndrăciți, vindecând pe cei ce erau în suferințe și boli, când sufereau prin lucrarea satanei; iertându-le păcatele pe care oamenii le făceau din îndemnul vrăjmașului, luminându-le cu învățăturile Sale mintea orbită de diavol, care voia să-i facă nerecunoscători și necredincioși. Domnul s-a războit cu diavolul, pricinuitorul tuturor relelor; cu cărturarii însă și cu fariseii și cu cei care-L învinuiuau și-L prigoneau s-a purtat blând și cu multă cruțare. Mai ales pe aceștia îi iubea cu prisosință și-i compătimea, pentru că nu ei greșau în cele ce spuneau și făceau, ci diavolul care se folosea de ei ca de niște unelte, îndemnându-i și atârându-i la acestea. Și totuși, Domnul la urmă a

fost osândit la moarte pe cruce, după multe suferințe pe care le-a îndurat, tocmai de aceea, pentru a căror mântuire se răstignează. Astfel Domnul arată și o desăvârșită dragoste față de aproapele. Că și atunci când era răstignit și în toiul celei mai chinuitoare morți, El se roagă Tatălui să ierte pe cei ce-L răstignesc: **"Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac"** (Luca 23,24). Așa a iubit Domnul pe aproapele, nu numai ca pe Sine, ci mai mult decât pe Sine. Și prin împlinirea celor dintâi două mari porunci, a arătat tuturor că este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu: **"Căci în aceste două porunci se cuprinde toată legea și proorocii"** (Matei 22, 40).

Dar, tu, frate, ai urmat oare întru totul pe Domnul? Vai! Eu socotesc că ești foarte departe de urmarea și pilda lui Hristos și nu iubești cum se cuvine nici pe Dumnezeu, nici pe aproapele.

După opt semne se cunoaște dacă cineva iubește pe Dumnezeu cum se cuvine: (1) - Dacă-L iubește nesilit, în chip firesc; (2) - Dacă păzește poruncile Lui; (3) - Dacă-L iubește din toată inima, fără să mai iubească și altceva; (4) - Dacă pomeneste des numele Domnului, căci după cuvântul Sf. Grigorie Teologul: **"Celor ce iubesc le place să cheme pe nume pe cel iubit"** (Cuv. la hotez); (5) - Dacă varsă multe lacrimi și numai când își aduce aminte de Domnul, după cum spune Sf. Isaac (104); (6) - Dacă atunci când se roagă, mintea lui, fără efort, părăsește toate cele lumești și se adună numai asupra pomenirii și dragostei lui Dumnezeu, simțind înăuntru o dulceață și o bucurie mai mare decât toate dulcele și bucuriile. Și cu cât rămâne mai mult în această stare de rugăciune, cu atât mai mult se arată dragostea de Dumnezeu. Despre acest semn, spune Sf. Grigorie al Tesalonicului: **"Când îți înalți mintea spre Dumnezeu și n-o întorci spre nimic din cele de jos, ci uitând fără de silă, de toate, te desfătezi bucurându-te de pomenirea lui Dumnezeu și de rugăciunile ce I le faci, atunci să știi că ai ajuns la dragostea curată către Dumnezeu și cu atât mai mult te împărtășești de ea, cu cât această stare sau unire cu Dumnezeu dăinuiește mai mult..."** (Cuvânt la Evanghelia lui Ioan); (7) - Dacă se bucură când suferă pentru Dumnezeu și pentru poruncile Lui, cum zice Apostolul: **"Acum mă bucur în suferințele mele"** (Colos. 1,24) și în alt loc: **"Căci vouă vi-i dat pentru Hristos, nu numai să credeți dar să și suferiți pentru Dânsul"** (Filip 1,29); (8) - Și, în sfârșit, dacă dragostea ta față de Dumnezeu nu este biruită de nimic potrivnic, după cum zice dumnezeiescul

Pavel: ***“Pentru Tine suntem omorâți în toate zilele și suntem socotiți ca niște oi de junghiere, dar pe toate acestea le biruim pentru Cel ce ne-a iubit, căci sunt încredințat că nici moartea, nici viața, nici domniile, nici începătorile, nici puterile, nici cele de față, nici cele viitoare, nici înălțimea, nici adâncimea, nici orice altă făptură nu ne poate despărți de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru”*** (Romani 8,36-39).

Acum cercetează-te tu pe sineți și vezi dacă ai semnele dragostei lui Dumnezeu. Mai întâi socotește: iubești tu pe Dumnezeu cât iubesc copii pe părinții lor trupești? Sau atât cât fiecare ființă iubește pe născătorii săi, cum zice Sfântul Vasile? (Cuv. 1, 2). Iubești tu pe Dumnezeu cum toate făpturile iubesc ceea ce este frumos și bun? Cum fiecare iubește pe cel ce-l iubește pe dânsul? Și cum prietenul iubește pe prieten? Sau așa cum ochii iubesc lumina? Sau cum fiecare viețuitoare iubește viața? Simți oare că voia și așezarea inimii tale se adună și se preface în dragoste de Dumnezeu și de nu altceva, în chip firesc și nu din silă? Așa cum busola corabiei, ori în ce parte ai împingi-o, se întoarce singură la locul ei, spre iubitul ei pol-nord? Ah! mi se pare că toate deșertăciunile lumii: plăceri, slavă, avuții, le iubești în chip firesc, nesilit, pe când pe Dumnezeu îl iubești aproape de silă, constrângându-ți cu multă trudă voința.

În al doilea rând cercetează-te dacă păzești toate poruncile lui Dumnezeu, deoarece cel ce iubește pe Dumnezeu în chip firesc păzește și poruncile Lui, cum El însuși spune: ***“Dacă mă iubiți, păziți poruncile mele”*** (Ioan 14,15); și dimpotrivă, cine nu iubește pe Dumnezeu, nici poruncile Lui nu le păzește (Ibid. 24). Dar nu mă tem că nu numai nu păzești toate poruncile lui Dumnezeu, ci chiar dacă păzești vreuna și pe aceasta o păzești nedesvârșit, murmurând și cu multă ușurătate.

În al treilea rând, gândește-te dacă iubești pe Dumnezeu din tot sufletul tău, din toată inima ta și din toată puterea ta, așa cum este poruncit (Matei 22, 40). Căci dacă sufletul tău își împarte iubirea numai în două părți, nu mai mult și dacă înlăuntrul inimii tale își poate găsi loc și altceva oricât de mic ar fi, cât un fir de păr, atunci să știi că nu iubești pe Dumnezeu din tot sufletul și din toată inima; judecă și vezi deci cât de departe te afli de dragostea de Dumnezeu! Căci inima îți este împărțită nu în două, ci în atâtea părți, câte sunt și înclinările

și iubirile, pe care le ai pentru mulțimea lucrurilor.

Cercetează-te apoi ca să vezi cum stai și cu celelalte semne ale dragostei de Dumnezeu. Vai! mie mi se pare că deabia de-ți amintești de numele lui Dumnezeu, și încă în silă, odată sau de două ori pe zi, gândul fiindu-ți îndreptat numai spre cele materiale și deșarte, iar inima așa de împietrită, încât nu numai că nu lăcrimează când aude prea dulcele și prea doritul nume al lui Dumnezeu, dar nici măcar nu se moaie, cât de puțin când vede pe Dumnezeul său răstignit, din dragoste pentru tine, ucis pe nedrept și vărsându-și sângele pe cruce. Iar tu când începi să te rogi și atunci mintea ți se risipește la toate cele lumești și deșarte, umblând încoace și încolo, fără pază și fără să se îndulcească de cuvintele rugăciunii și de aceea degrabă te îngreuezi și te neliniștești. Te bucuri tu oare când ai prilejul să suferi ceva pentru Dumnezeu? Ba așa de puțină dragoste de Dumnezeu ai, încât de te amenință niscaiva ispite, întristări sau piedici, îndată te simți obosit și dai înapoi de la hotărârile bune pe care le-ai luat. Citește și *Meditația* a patra din această carte ca să vezi acolo cum trebuie să te porți față de Dumnezeu. De asemenea citește și *Meditația* despre dragostea lui Dumnezeu față de oameni.

Semnele dragostei de aproapele sunt multe. Vezi-le în *Meditația a cincea*. Asemănătoare cu acestea sunt și următoarele: dacă iubești pe aproapele nesilit și cu adevărat, căci după spusa lui Sirah: ***“Fiecare ființă iubește pe cea asemenea ei”*** (13,17), iar după Marele Vasile, ***“omul este o ființă blândă și prietenoasă iar nu izolată și sălbatică, deci din fire el trebuie să iubească pe aproapele”*** (Cuv. către Plat); al doilea, dacă te rogi cu dragoste și cu compătimire, din adâncul inimii, pentru orice om, fără să faci deosebire între prieten și vrăjmaș, între cunoscut și necunoscut, așa cum învață Sf. Grigorie al Tesalonicului, care zice: ***“Dacă și în dureri și supărări, te vei ruga lui Dumnezeu cu inimă bună fără osebire pentru tine sau pentru orice om, fie cunoscut, fie necunoscut; fie vrăjmaș sau prieten, pentru cel ce te supără și tu nu te superi, atunci cu adevărat să știi că iubești din inimă pe aproapele; dar această așezare nu o vei avea înainte de faptele cele văzute ale dragostei”*** (Cuvânt la Evanghelia lui Ioan).

Al treilea, dacă iubești pe aproapele nu numai ca pe tine ci mai mult decât pe tine. Căci pentru această pricină nu a numit Domnul poruncă nouă porunca dragostei unuiu către altul, deoarece a iubi pe alții numai cât ne iubim pe noi

înșine, este ceva poruncit și în legea veche (Levit. 19,18): **"Poruncă nouă vă dau vouă, ca să vă iubiți unii pe alții"** - și nu se oprește aici, ci adaugă **"precum Eu v-am iubit pe voi, așa să vă iubiți unul pe altul"** (Ioan 13,34). Iar Domnul ne-a iubit mai mult decât pe Sine, căci a murit pentru noi. Deci și noi suntem datori să iubim pe aproapele mai mult decât ne iubim pe noi înșine, dacă e nevoie, căci **"Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, decât să-și pună sufletul pentru aproapele său"** (Ioan 15,13).

Vezi acum, iubitele, dacă găsești și la tine aceste semne ale dragostei de aproapele; eu încă cred că nu ai pe niciunul din ele. Pentru că în loc să iubești cu adevărat pe fratele tău, tu îl urăști ca o fiară sălbatică, îl împungi și îl chinuiești precum este scris: **"Dacă voi vă sfâșiați și vă mușcați unul pe altul, băgați de seamă să nu vă nimiciți unul pe altul"** (Gal. 5,15). Tu, când îți greșește cineva, nu te rogi lui Dumnezeu ca să-l ierte, cum a făcut Domnul, ci poate te rogi ca să-l pedepsească Dumnezeu, dușmănindu-l și prigonindu-l. Faci la fel ca și câinele, care nu se repede împotriva celui ce a aruncat piatra, ci ca un lipsit de minte se repede asupra pietrei și pe ea o mușcă. Așa și tu nu te lupți împotriva diavolului, care a împins pe fratele tău și l-a aruncat ca pe o piatră asupra ta ca să te ispitească, ci te lupți și prigonești pe fratele tău, care a fost împins de diavolul, după cum spune dumnezeiescul Maxim. Tu nu numai că nu iubești pe fratele tău mai mult decât te iubești pe tine, dar nu-l iubești nici măcar ca pe tine însuși. Pentru că tu și mănânci și bei și te îmbraci și te odihnești, iar fratele tău rabdă de foame și sete; e gol și suferă mari lipsuri și necazuri, iar tu îl treci cu vederea, lucru nepotrivit cu dragostea creștină, după cum învață Sf.Ap.Pavel: **"Unul flămânzește, iar altul se îmbată"** (I Cor. 11,21).

Rușinează-te, deci, frate, de toate acestea, pocăiește-te și cere iertare Domnului, că ți-ai trecut viața ne iubind nici pe Dumnezeu, nici pe aproapele. Făgăduiește-te ca de acum înainte să te străduiești să agonisești pe deplin aceste două porunci: a dragostei de Dumnezeu și a dragostei de aproapele, care se împlinesc întreolaltă, după cum spune Marele Vasile: că din prima decurge și cea de a doua, căci Însuși Domnul zice: **"Dacă Mă iubiți, păziți poruncile Mele"** (Ioan 14,15) și **"Aceasta este porunca Mea, ca să vă iubiți unul pe altul"** (Ioan 15,12). Și iarăși, prin cea de a doua poruncă se întărește cea dintâi, când Dumnezeu zice: **"Întrucât ați făcut unuia din acești mai mici, Mie mi-ați făcut"** (Matei 25,40). Așa de strâns sunt unite aceste două porunci,

după Marele Vasile (Cuv. III), cu deosebire însă, că dragostea de Dumnezeu premerge totdeauna și este prima, iar a doua urmează de îndată. De aceea, dacă s-ar întâmpla ca din dragoste de aproapele să se stingă sau să se împuțineze dragostea de Dumnezeu, se cade să îndepărteze ca păgubitoare dragostea de aproapele, punând în primul loc dragostea de Dumnezeu. Căci mulți vrând să împace pe aproapele au supărat pe Dumnezeu și voind să placă oamenilor, au ajuns urăți lui Dumnezeu (106). De aceea, roagă cu căldură pe Domnul, care cu pildă și cu învățătura a păzit și ne-a propovăduit aceste porunci, să te întărească cu Harul său ca să le păzești și tu cum se cade, înnoind puterea firească ce a semănat-o în tine, ca să-L iubești atât pe El cât și pe aproapele, după cuvântul Marelui Vasile: **"Dragostea de Dumnezeu nu se învață (este înăscută); căci n-am învățat de la alții nici să ne bucurăm de lumină, nici să ne apărăm viața, și să iubim pe cei ce ne-au născut și ne nutresc; toate acestea nu ne-a învățat altcineva. Tot așa, ba mai mult, dragostea de Dumnezeu nu o învățăm de afară, ci o avem odată cu crearea vieții. Ea ni se dă ca o sământă lăuntrică, având în noi înșine rădăcinile înclinării de a iubi"** (Cuv. II). Și iarăși: **"Nimic nu este așa de propriu firii noastre, decât să trăim unii cu alții la un loc și să iubim pe cel de același neam"** (Cuv. III).

MEDITAȚIA a 24-a

Despre învățătura Sfintei Evanghelii:

- A. - Cine este cel ce o învață,
- B. - Ce fel este învățătura Lui,
- C. - Cine sunt ucenicii, care se cade s-o propovăduiască.

A.

Ia aminte, iubitele, cine este Dascălul învățaturii evanghelice; ce fel este această învățătură și cine sunt ucenicii, care s-o propovăduiască, spre a te învrednici și tu să te numeri printre dâșii.

În primul rând, ia aminte că învățătorul Evangheliei este Iisus Hristos, învățătorul tuturor învățătorilor și propovăduitorul tuturor propovăduitorilor. Ba mai mult, El singur este unicul și singurul învățător, cum îl numește Nicodim, ucenicul care a venit la El noaptea: **“Rabi, știu că de la Dumnezeu ai venit învățător”** (Ioan 3,2); și acum Însuși Domnul a zis despre sine: **“iar voi să nu vă numiți învățători, căci Unul este învățătorul vostru, Iisus Hristos”** (Matei 23,8). Pentru aceasta a și fost trimis în lume, nu numai ca să răscumpere pe om, ci și ca să-l învețe, după cum Însuși spune: **“Eu pentru aceasta am venit în lume ca să mărturisesc adevărul”** (Ioan 18, 37). Și pentru ca să ne încredințeze și mai mult de această învățătură a lui, Părintele ceresc ne-a poruncit cu glas puternic să ascultăm pe acest învățător: **“Pe Acesta să-L ascultați”** (Matei 17,5). Ba mai mult, acest învățător ne învață nu numai cu cuvântul, cum fac alți învățători, ci mai mult ne învață cu faptele Sale, încât ne face nu numai să-L auzim, ci să-L și vedem, după făgăduința pe care ne-a dat-o. **“În ziua aceea, omul va fi încredințat de Cel ce L-a făcut și ochii lui vor privi pe sfântul lui Israil”** (Isaia 17,7).

Cântărește acum, cu mintea, cât de greu a apăsas asupra Mântuitorului nostru sarcina pe care a luat-o pe umeri de a ne învăța adevărul. Căci pentru a crea tot ce există și pe noi odată cu ele și ca să păstreze totul până acum, n-a întrebuințat decât un singur cuvânt: **“El a zis și s-au făcut, El a poruncit și s-au zidit; pusu-le-a pe ele în veacul veacului”** (Ps. 148,5). Dar pentru ca să ne învețe vrednicia, desăvârșirea și bogăția înțelepciunii Sale, a fost nevoie să se dezbrace de strălucirea slavei Sale și să se îmbrace în chip de rob, după cum zice Ap.Pavel: **“chip de rob luând”** (Filip 2,7). Ba mai mult, să ia chip de om păcătos: **“în asemănare omenească făcându-se”** (Ibid.), și cu acest chip să sufere toate chinurile, pe care le-au suferit toți propovăduitorii și învățătorii cuvântului lui Dumnezeu și toate batjocurile vrăjmașilor Săi. Ce altceva mai trebuie să facă Adevărul cel adevărat și nemincinos, decât să se facă prin învățătura Sa personală propriul nostru adevăr! **“Eu sunt Adevărul”** (Ioan 14,6). Cum ar fi putut altfel să ne arate, Prea dulcele nostru învățător, cât de mult ne iubește, decât răbdând atâtea chinuri, alergând în lung și în lat și străbătând pe jos toată Iudea, să sufere batjocuri, să fie numit băutor și mâncător, îndrăcit și samarinean? Și toate acestea, numai ca să ne învețe calea pe care să mergem în viață. **“Și a străbătut Iisus toată Galileia, învățând în Sinagogile**

lor și propovăduind Evanghelia, Împărăției” (Matei 4,23).

Ce apărare și ce îndreptățire mai ai tu, păcătosule, înaintea Domnului, dacă nu crezi în învățătura Lui și nu umbli în lumina Lui? **“Dacă n-aș fi venit și n-aș fi grăit, păcat n-ați avea, dar așa, n-aveți nici o îndreptățire pentru păcatele voastre”** (Ioan 15,22). Rușinează-te, dar, că de atâtea ori ai urmat înșelătoarele învățături ale lumii, ale trupului și ale diavolului și în locul sfaturilor veșnicei Înțelepciuni, ai ales înțelepciunea cea omenească, dobitocească și drăcească și în loc să dorești mai mult cele înrudite cu firea ta cugetătoare, ai făcut tot chipul să capeți cinste și slavă de la oameni, să-ți sature simțurile și patimile necugetate cu plăceri, să aduni bani ca să te faci ca un măgar încărcat. Ce dar mai mare puteai căpăta decât să te învrednicești de a auzi din însăși gura Cuvântului întrupat, cuvinte pe care proorocii și împărații au dorit să le audă și nu le-au auzit? **“Căci zic vouă, mulți prooroci și împărați au dorit să le audă și nu le-au auzit?”** (Luca 10,24). Sau de ce altă mare cinste puteai să te învrednicești tu, trup pieritor, decât să auzi glasul Dumnezeului celui viu, nu vorbind din mijlocul focului și al fumului, cum a vorbit israeliților la muntele Sinai: **“Căci ce trup care a auzit glasul Dumnezeului celui viu, din mijlocul focului, ca voi, a mai trăit?”** (Deuter. 5,26); ci față către față, cu dulceață, cu blândețe și cu smerenie? **“În multe feluri și în multe chipuri, de demult, Dumnezeu a vorbit părinților noștri prin prooroci, iar în zilele cele mai de pe urmă a grăit nouă prin Fiul”** (Evr.1,1) (107): **“Tot glasul Evangheliei este mai mareț decât al celorlalte învățături ale duhului pentru că în acela ne-a vorbit prin slujiiții săi, proorocii, pe când în Evanghelie ne vorbește Însuși Stăpânul, față către față (Omilie la prologul Evangheliei de la Ioan).**

Deci, când deschizi să citești Sfânta Evanghelie, să faci aceasta cu atâta evlavie, ca și cum ai deschide însuși cerul, după cum zice dumnezeiescul Hrisostom: **“Citirea Evangheliei este deschiderea cerului”** (Cuv. II la Isaia) și ca și cum ai vorbi nemijlocit cu Însuși Dumnezeu. Când auzi Sfânta Evanghelie, să te cutremuri și să te înspăimânte (108). Despre Evanghelie vezi și la sfârșitul *Citirii I* (Din această carte), ca să te învrednicești și de dumnezeiasca vedere, după cum este scris: **“Și spre cine voi privi, fără numai către cel blând și smerit, care tremură de cuvântul meu”** (Isaia 56,2), și iarăși: **“Ascultați cuvântul Domnului cei ce tremurați la glasul Lui”**

(Ibid.5).

Ah, dar tu, frate, socotești ca un nimic acest mare dar; tu nu-i dai atâta atenție pe cât de cu drag ascuți cuvintele oamenilor. Nu simți nici o teamă în inimă, când auzi că îți vorbește Însuși Dumnezeu, pe care îl simțea până și acel popor împietrit al iudeilor, care zicea către Moise: **"Vorbește-ne tu și să nu ne vorbească Dumnezeu ca să nu murim"** (Exod. 20,19). Făgăduiește-te deci Domnului să-ți îndreptezi de acum toate aceste greșeli și roagă-L să te ierte și să nu se mânie precum s-ar cădea, nemaivoid să vorbească inimii tale și să te învețe zicând: **"Pentru că am spus cuvinte și n-ai ascultat, ci v-ai făcut sfaturi defăimătoare și n-ai luat aminte la cuvintele mele, de aceea și eu voi râde de împietrirea voastră"** (Prov. 1,24). Ci milostivindu-se de neștiința ta să ți se facă învățător și luminează ca să-ți lumineze mintea și să-ți încălzească voia și inima, ca să-L iubești și să faci ceea ce te învață, încât să zici și tu ca și Cleopa **"Oare nu era inima noastră arzând, când ne grăia El pe cale și ne tâlcuia Scripturile?"** (Luca 24,31)(109).

B.

Ia aminte și la învățătura dascălului celui ceresc, pe care El o dă în toată Sfânta Evanghelie și mai ales în predica de pe munte, după cum spune Sf. Evanghelist Matei: **"Văzând gloatele, s-a urcat în munte și deschizându-și gura îi învăța pe ei"** (5,1) și cercetează cu de-amănuntul cele trei însușiri pe care le are dumnezeiasca Sa învățătură și anume: înălțimea, adevărul și folosul. Înălțimea învățaturii, ascunsă și neînțeleasă de mințile tuturor înțelepților, se face arătată precum a spus Domnul: **"voi arăta cele ascunse de la întemeierea lumii"** (Matei 13,35), pentru că până la El, lumea credea că este mai fericită, dacă are mai mare bogăție, mai multă slavă și mai multă odihnă. Cât de uimit a rămas neamul omenesc, când a auzit deodată, pentru prima oară, că Domnul propovăduiește o învățătură așa de înaltă, de cerească și anume, că sunt fericiții cei săraci, cei ce plâng, cei umiliți, cei blânzi; fericiți cei ce flămânzesc și însetează, fericiți făcătorii de pace, cei curați cu inima, cei prigoniți și ocărâți pe nedrept. Și dimpotrivă, că sunt nenorociți și ticăloși bogații cei ce și alipesc inima de bunurile lumii, cei îmbuibăți și cei ce au toate desfătările; cei ce se bucură și râd și benchetuiesc și cei cinstiți și lăudați de oameni (Lc. 6,14). Și cine poate să înțeleagă, frate, înălțimea cea neajunsă pe care o are toată cealaltă

învățătură a dumnezeieștii Evanghelii? De aceea, bine a numit Apostolul Vartolomeu Evanghelia - mică și mare: mică, ca întindere, dar mare în largime și înălțimea ideilor (*Dionisie, cap. I al Teol. mistice*). Evanghelia, după Sf. Ambrosie, este marea în care se găsește plinirea harurilor și marea duhovniceștilor taine, în care înnoată peștele cel tainic, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu Mântuitorul, după acrostihul Sibilei (*II Dos.*). Fericitul Ieronim a numit Evanghelia miezul întregii Teologii, iar Origen a numit-o temeiul oricărei scrieri; și astfel: temeiul și centrul Vechiului Testament și soarele Scripturii celei noi. Și dacă Scriptura e numită de Fericitul Augustin: enciclopedia tuturor științelor iar de Marele Vasile - atelierul sufletului și farmacia plantelor duhovnicești, apoi Evanghelia le copleșete pe toate. Pe scurt, Evanghelia este Testamentul cel Nou, înnoit cu sângele iubitului Fi al lui Dumnezeu, după spusa Evangelistului Luca și după Sf. Maxim: **"Solia lui Dumnezeu către oameni, prin Fiul intrupat"**.

Adevărul învățaturii Sf. Evangheliști vine de acolo că ea a fost grăită și a ieșit nemijlocit din însăși gura Înțelepciunii celui Prea Înalt, care, după cum este de adevărat în ființa Sa, tot așa de adevărat este și cuvântul său: **"Eu, înțelepciunea, din gura celui Prea Înalt am ieșit"** (Sirah 24,4). Chiar dacă toți oamenii, de la Adam și până la sfârșitul lumii, ar putea fi mincinoși, Dumnezeu nu poate să mintă, ci totdeauna este adevărat după spusa Apostolului: **"Ci să fie Dumnezeu adevărat și tot omul mincinos"** (Rom.3,4). Deci nu trebuie să se îndoiască cei ce ascultă învățătura Domnului, nici măcar asupra unei slove.

La fel și folosul învățaturii Sf. Evanghelii vine din faptul că este învățătură și cunoștință care ne călăuzește la mântuire și la viața veșnică, precum este scris: **"Să dea poporului acestuia cunoașterea mântuirii"** (Luca 1,17) și iarăși: **"Cuvintele pe care vi le grăiesc sunt duh și viață!"** (Ioan 6,63), pentru că ea cuprinde toate temeiurile vieții creștine, ca una ce ne învață despre bine și despre rău, ne dezbracă de omul cel vechi și ne îmbracă în cel nou, cel zidit după chipul lui Hristos și pentru că face din oameni pământești și stricăcioși, îngeri cerești și nestricăcioși.

Ce-ți zice acuma, frate, inima, când auzi acestea? Ce-ți spun simțurile? Ce-ți spun patimile? În adevăr, pe de o parte tu mărturisești și recunoști vrednicia învățaturii Mântuitorului și cerescului tău învățător și prin urmare nu poți să nu dai crezare învățăturilor Lui, ca unele ce sunt așa de sigure și adevărate, pe cât

de sigure și adevărate sunt toate tainele noastre. Și după cum ai huli la culme dacă ai tăgădui pe Sfânta Treime, tot așa hulești dacă tăgăduiești că nu poate fi fericit cel sărac și cel ce suferă pentru dragostea de Dumnezeu. Pentru că amândouă aceste adevăruri sunt întemeiate pe înțelepciunea și cuvintele Celui ce este însuși Adevărul, adică pe Domnul nostru Iisus Hristos. Și după cum suntem datori să credem negreșit în Dumnezeu, deci în Taina Sfintei Treimi, care este Una în ființă, dar întreită în ipostasuri, tot așa suntem datori să credem negreșit și în Dumnezeu, adică în cuvintele Domnului, în făgăduințele și amenințările lui, după cum zice Sf. Simeon noul Bogoslov: **“Pentru că Domnul este credincios în toate cuvintele Sale”** (Ps. 144,13).

Pe de altă parte, însă, prin faptele tale, tu arăți o credință cu totul dimpotrivă. Câtă vreme Evanghelia te învață adevăruri teoretice și dogmele credinței, și te supui învățăturilor ei, dar când îți vestește adevăruri practice, cum să-ți îndreptezi obiceiurile, atunci toate patimile ți se ridică înainte, și te îndeamnă să nu primești legile ei. Vreau să zic că tu crezi de adevărate învățăturile ei, dar trăiești ca și cum le-ai socoti mincinoase. Ia seama bine, că însăși această Evanghelie te judecă și te osândește, după cum ne încredințează Domnul: **“Cel ce nu primește cuvintele Mele, are cine să-l judece: cuvântul pe care l-am grăit, acela îl va judeca pe el, în ziua cea de apoi”** (Ioan 12,48). Una din două: dacă nu crezi că ești fericit cel ce pentru Hristos se lipsește de toate lucrurile cele pământești și care jertfește lui Hristos toate plăcerile sale, precum și cel ce-și plânge păcatele și rabdă cu bucurie nenorocirile ce vin asupra-i, atunci vei fi osândit ca un necredincios; iar de le crezi adevărate pe toate acestea, dar trăiești după orânduiele lumii și ale trupului, vei fi osândit ca vrajmaș al credinței tale. Pentru că, pe cât vestești și îți aperi credința cu cuvântul, pe atâta lupți împotriva ei prin viața și faptele tale. Credință teoretică au și dracii: **“și dracii cred și se cutremură”** (Iacov 2,19), dar credință făptuitoare au numai creștinii: **“Și eu îți voi arăta credința mea din faptele mele”** (Ibid. 18)(110). Teme-te deci de aceste muștrări, pe care în curând ți le va face judecătorul, trezește-te din somn și vină-ți în fire; aprinde-ți din nou credința și încălzește-ți dragostea pentru dumnezeiescul tău învățător.

Rușinează-te tare, că până acum ai nutrit în inimă o așa de mare îndărătnicie față de cele ce ți-a arătat El cu pilda și cu învățăturile Sale. Recunoaște că cel ce nu umblă întru lumina Lui, umblă întru întuneric: **“iar cel ce umblă în**

întuneric nu vede unde merge” (Ioan 12,35). Făgăduiește că pe viitor nu vei avea alt dreptar al vieții și altă călăuză decât Sf. Evanghelie. Roagă-te apoi lui Hristos, pentru că El este Stăpânul și Domnul inimilor, să arate aceeași stăpânire și asupra ta, dându-ți o inimă crednicioasă și ascultătoare ca să-L iubești și să ascuți de învățăturile lui și o inimă vitează, ca să poți făptui cele ce El te învață, pentru că după cuvântul Apostolului: **“nu ascultătorii legii se vor îndrepta”** (Rom. 2,13).

C.

Ia aminte, iubite, că ucenicii și învățătorii Evangheliei sunt toți creștinii și împreună cu ei ești și tu. Domnul nostru n-a învățat numai pe Apostoli învățătura Evangheliei și îndeosebi a fericirilor, ci pe toate mulțimea poporului, care se aduna ca să-L audă, din Ierusalim și chiar pe străinii de neam, din Tir și din Sidon, după cum spune Sf. Ev. Luca: **“Și mare mulțime de popor din Iudeea și Ierusalim și din părțile Tirului și ale Sidonului”** (6,17). De aceea și Domnul spunea mereu Apostolilor: **“Cele ce vă spun vouă, le spun tuturor”** (Marcu 13,27). Cum poți spune dar, că ție nu-ți vorbește Domnul, pentru că faci parte din poporul de rând? Este de ajuns să te mustre pentru aceasta însuși numele de creștin, căci creștin însemnează ucenic și următor al lui Hristos, după cum scrie: **“Și s-a făcut... că în Antiohia, pentru prima oară, ucenicii, s-au numit creștini”** (F.Ap. 16,26). Numele de creștin este nume de sfințenie, după cum adesea ne amintește Apostolul în Epistolele sale, numind pe creștinii sfinți: **“Sfinților celor din Colose”** (Colos. 1,2); sau: **“Bisericii lui Dumnezeu care este în Corint... sfinților aleși”** (I Cor. 1,2); sau: **“Cu sfinții toți care sunt în Ahaia”** (II Cor. 1,1); și pentru ca să ne facem toți sfinți a murit Iisus Hristos: **“Pentru aceea și Iisus a suferit afară de cetate, ca să sfințească poporul cu propriul său sânge”** (Evrei 13,12); și iarăși: **“Pentru toți a murit, pentru ca cei vii să nu mai trăiască, ci pentru Cel ce a murit pentru dânsii”** (II Cor. 5,15); iar dacă Domnul a murit pentru toți și nu numai pentru unii, atunci toți trebuie să trăiască nu numai pentru sineși, ci în Hristos, care a murit pentru dânsii (111).

Cum poți, tu frate, să părăsești starea ta de creștin și de ucenic al lui Hristos și să trăiești ca un păgân? Nu știi oare că între ucenic și învățător este unire și strânsă legătură? Și că ucenicul trebuie să urmeze învățătorului? Și

dacă Învățătorul este sfânt și ucenicul trebuie să fie sfânt? **"Fiți sfinți, pentru că sfânt sunt Eu, Domnul?"** (Levitic 11,14). și este de ajuns ucenicului să fie **"asemenea Învățătorului său"** (Matei 10,25). Dacă acum nu recunoști ca nemincinoase aceste adevăruri, le vei recunoaște la urmă, în lumina dumnezeieștii judecăți. Atunci ai să vezi cât de urâtă și de grozavă era viața păgânească pe care o trăiai, față de cei ce au dus o viață creștinească și dumnezeiască, din înfățășarea vieții lumesti și dobitocești pe are o duceai, cu viața sfântă ce este arătată în Evanghelia Cuvântului întrupat al lui Dumnezeu. De aceea, iubitele, nu aștepta vremea judecății, ci acum silește-te să-ți schimbi viața potrivit cu învățăturile primite de la Însuși învățătorul tău și umblă după legea rânduită de El.

Lumea n-are decât să fie dascăl al păgânilor și al necredincioșilor și să-și aibă de ucenici ai ei pe evrei, pe turci, pe închinătorii la idoli, pe atei. Tu, însă, după ce te-ai botezat te-ai lepădat de lume și de cele ale lumii, deci lumea să nu-ți mai fie învățător, nici tu școlarul ei. Deci, de acum înainte, să nu mai asculți de acest rău învățător, ci urăște-i din tot sufletul poruncile și învățăturile cu care te îndeamnă să cauți și să săvârșești numai poftele lui cele rele și să te îndepărtezi de adevăratul tău învățător. Rușinează-te cum de până acum ai fost mai mult vrăjmaș decât ucenic al învățăturilor adevărului, date de Hristos și cere cu smerenie iertare și făgăduiește ca de acum să părăsești bogăția, slava, plăcerile care sunt învățături ale lumii și să iubești mai mult decât orice bine, poruncile și învățăturile lui Dumnezeu, cântând cu David: **"Bună este mie legea gurii Tale, mai mult decât mii de aur și argint"** (Ps. 118, 72). Spune Fericitul Augustin, că în ce chip, cel ce pierde fericirea, care este ținta omului, cade deodată în cea mai mare nenorocire, tot așa și cel ce se abate de la Canoanele și învățătura Evangheliei și a Sfintei Scripturi, care este negreșit adevărata înțelepciune, de îndată cade în greșală. Pentru că Sf. Scriptură este știința dumnezeiască, ce ne face mai învățați decât toți filozofii, mai înțelepți decât toți înțelepții, decât toți moralistii și oamenii politici, că numai ea ne face sfinți, duhovnicești și fericiți; ea ne face din trupești duhovnicești; pe când astronomia, algebra și celelalte științe lumesti ne face numai învățați. Și fiindcă până acum ai fugit de cele ce te învață Hristos să le cauți și ai căutat pe cele de care El te învață să fugi, roagă-L să-ți dea putere să faci cu totul dimpotrivă și pe viitor să-ți îndeplinești cu prisosință datoria de creștin și să nu mai dai pricină

de a fi hulit de păgâni numele bun și de laudă al creștinilor, după cum este scris: **"Oare nu hulesc ei numele cel bun cu care sunt numiți?"** (Iacov 2,7).

MEDITAȚIA a 25-a

Despre războiul aruncat de Hristos pe pământ prin Sfânta Evanghelie, în care:

- A. - Conducătorul și împăratul este Hristos,
- B. - Este urmat de trei feluri de oameni,
- C. - Il urmează în trei chipuri și stadii.

A.

Ia aminte, frate, la războiul duhovnicesc pe care a venit să-l aducă în lume Domnul nostru, care Însuși spune: **"N-am venit să aduc pace, ci sabie"** (Matei 10,34). În acest război vezi pe Mântuitorul Hristos, ca pe un conducător și împărat foarte mare, foarte puternic, foarte înțelept, foarte iubitor, însoțit de toți îngerii și sfinții lui, gata să copleșească popoarele supuse Lui, nu cu impozite și cu biruri împărătești, ci cu binefaceri și haruri; și nu ca să se îmbogățească El din birurile lor, ci pentru ca să se facă pe Sine sărac, numai că doar i-ar îmbogăți pe dânșii. În scurt, socoate pe Iisus al nostru ca un Împărat, cu toate însușirile și harurile dumnezeirii Sale și ale omenității, cu care conduce pe supușii Săi. Pentru că El, nu numai ca Dumnezeu, ci și ca om este Împăratul Împăraților și Domnul Domnilor, precum ne încredințează Sf. Ioan Teologul în Apocalipsă: **"și are pe haină și pe coapsa Lui numele scris: Împăratul împăraților și Domnul domnilor"** (Apoc. 19,16). Mai ține seama apoi că Împăratul cheamă la război pe toți oamenii, deci și pe tine și pricina pentru are ne cheamă este ca să dea război împotriva propriilor Săi vrăjmași și a vrăjmașilor noștri, care sunt: trupul, lumea și diavolul; iar condițiile luptei sunt acestea: El, Împăratul, merge la război împotriva tuturor, precum este scris: **"Eu voi porni înaintea ta și voi netezi munții; voi sfărâma porți de aramă și voi rupe zăvoare de fier și-ți voi da visterii ascunse, bogății îngropate în pământ"** (Isaia 45,2):

cât ține războiul, El vrea să fie primul la răbdarea necazurilor și a greutăților, primul în primejdiile luptei, primul la primirea ranelor iar dacă încetează războiul, biruința și cununile și trofee, toate sunt ale ostașilor. Adevărul acestora se vede lesne: Domnul a venit în lume și trăindu-și toate zilele vieții în sărăcie, răbdând ocări și batjocuri și murind moarte pe cruce, a biruit lumea; de aceea a zis: **“Îndrăzniți, Eu am biruit lumea!”** (Ioan 16,33), a biruit pe diavolul, pentru că zice: **“acum este judecata lumii acesteia, acum stăpânitorul lumii acesteia se va arunca afară”** (Ioan 12,31); a biruit și trupul, căci zice Apostolul Pavel: **“Dumnezeu trimițând pe Fiul Său întru asemănarea trupului păcatului și pentru păcat, a osândit păcatul în trup”** (Rom.3,3). În chipul acesta au urmat și urmează sufletele pe urmele biruitoare ale pildei Lui și după ce au biruit pe cei trei vrăjmași pomeniți, luptând după legile arătate, acum se slăvesc și se bucură cu El în Rai. Și unul a primit cinci cetăți, altul zece, pe măsura trudei sale, potrivit cuvântului: **“bine slugă bună să ai putere peste zece cetăți”**, iar celuilalt a zis: **“și tu fi mare peste cinci cetăți”** (Luca 19,17).

O, ciudată lege a războiului! Cu totul potrivnică legilor războaielor pământeste ! Căci în acestea, numai ostașii de rând luptă cu vrăjmașii, iar împăratul stă la o parte liniștit; dar pământurile și cetățile cucerite sunt ale împăratului.

Tu, frate, ce faci acum? Ce răspunzi la chemarea de război pe care ți-a făcut-o Domnul? Vezi foarte bine că războiul este scurt, dar triumful, biruința și folosul - veșnice. Vezi că vrăjmașii pe care-i va birui Hristos sunt mai ales vrăjmașii tăi, pe lângă că sunt și ai Lui. Și dacă pe El nu-l pot lipsi de împărăție, apoi pe tine vor să te păgubească de Împărăția lui Dumnezeu și să te stăpânească, dacă nu-i biruiești tu pe dânsii.

Deșteaptă-te, dar, și hotărăște-te neștrămutat ca să urmezi pe Domnul mult mai aproape, imitându-L în toate cu dăruire și îndurând toate cele neplăcute, cunoscând că după ce te vei apropia de Dumnezeu, El îți va dăruia o fericire nespusă. Rușinează-te de viața trecută, care așa de mult a fost potrivnică vieții lui Hristos. Pentru că socoteai de vrăjmași pe cei pe care Iisus Hristos îi avea de prieteni și anume: sărăcia și pe cei săraci, necazurile și pe cei necăjiți, disprețul și pe cei disprețuiți, făcându-te mai degrabă asemenea lui Lucifer, conducătorul celor osândiți, decât asemenea Stăpânului Hristos, începătorul și conducătorul celor mântuiți.

Schimbă deci războiul și din această clipă socoate pe prietenii tăi, cei mai mari dușmani, iar pe dușmani ca cei mai buni prieteni, întoarce împotriva lor toate armele duhovnicești și să-i birui. Și pentru că biruința în acest război duhovnicesc este în întregime a lui Hristos, după cum este scris: **“Calul este pregătit pentru ziua războiului dar ajutorul este de la Domnul”** (Pr. 21,31), roagă pe Domnul să te lumineze cu harul Său, ca să vezi de acum înainte cu alți ochi crucile, necazurile și suferințele pe care ți le trimite și să te întărească să le rabzi fără cârtire și cu toată mulțumirea ca următor al Lui, socotindu-le lucruri foarte scumpe, de cinste și vrednice de râvnit, după pilda Mântuitorului. Pentru că dacă acum urmezi pe Iisus un ceas răbdând necazurile, fără îndoială vei primi la urmă o bucurie veșnică, întru Împărăția Lui, după cum zice dumnezeiescul Pavel: **“Dacă răbdăm împreună, vom și împărăți împreună cu Dânsul** (II Tim. 2,12).

B.

Ia aminte, iubitele, că în acest război, Hristos este urmat de trei feluri de oameni. Prima ceată este a celor care-L urmează numai cu mintea, adică stând la o parte, admiră dreptatea războiului, dar nu se hotărăsc să ia și ei armele ca să lupte și să biruiască. Nu vor, adică, să întrebuințeze mijloacele și uneltele de care au nevoie, ca să urmeze pilda lui Hristos, așa cum cere El, deoarece sunt stăpâniți de lenevire. A doua ceată este a acelor care iau armele și ies la luptă, dar vor să lupte cum le place lor, folosind mijloacele și uneltele după voia lor și nu după a lui Dumnezeu; vor să meargă înaintea Domnului iar nu să-L urmeze, adică vor să lupte cu patimile și cu diavolul, dar în viață tihnită, după gustul lor și cu semeție. A treia ceată este a oamenilor care sunt încredințați că tot binele sufletului și toată slava pe care pot s-o dea lui Dumnezeu stă în urma pildelor lui Hristos, ba chiar i se consfințesc Lui ca să fie conduși așa cum voiește El; însă acești binecuvântați nu pornesc singuri războiul, ci numai cu sfatul Părinților duhovnicești și cu toată tăierea voii lor. De aceea, ei sunt de două ori pregătiți: și să urmeze pe Domnul în războiul împotriva vrăjmașilor și să-L urmeze pe calea care o voiește El, încât pot zice și ei cu David: **“Gata este inima mea, Dumnezeule, gata este inima mea”** (Ps. 56,10).

Ceata cea dintâi este rece și leneșă, a doua călduță și leneșă, a treia este fierbinte și harnică.

Spune-mi, frate, tu din care ceată faci parte?

Dacă ești în ceata dintâi, atunci e vai de tine! Pentru că ai făgăduit lui Dumnezeu să lupți împotriva patimilor și a diavolului, când ai primit Sfântul Botez, dar după aceea stai la o parte leneș, nevrând să apuci armele și să lupți. Oare nu pricepi, nenorocitul, că dacă nu lupți acum și nu biruiesti pe vrăjmași, aceștia te vor uide pe vecie? Nu știi că dacă nu lupți, nu vei primi nici măcar cunună și răsplată? Căci cine a biruit vreodată dormind sau stând nepăsător? Sau cine a primit cunună de biruință trăind în desfătări și ospete? După cum zice Marele Vasile: **"Cine a dobândit trofee dormind?"** Sau **"cine a câștigat cunună trăind în desfătări?"** Lasă, deci, la o parte lenea, iubitule; pune mâna pe arme și luptă împotriva vrăjmașilor celor de moarte și nu sta nepăsător, uitându-te la alții cum luptă, ca să nu auzi și tu ceea ce a zis Moise către fiii lui Gad și Ruvin: **"Frații voștri pornesc la război și voi ședeți aici?"** (Numeri 32,5).

Dacă ești din ceata a doua, vrei și totodată nu vrei, ca omul leneș: **"Întru poște este tot cel fără de lucru"** (Prov. 13,4); nu ești nici cald, nici rece, ci numai căldicel; dar despre cel căldicel, iată ce spune Dumnezeu: **"Pentru că ești căldicel și nu ești nici cald, nici rece, te voi vărsa din gura mea"** (Apoc. 3,16). În ziua în care voi zice: **"Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am poruncit și în numele Tău am scos dracii și cu numele Tău am făcut minuni mari?"** (Matei 7,22), Domnul îți răspunde: **"niciodată nu v-am cunoscut pe voi; depărtați-vă de la mine cei ce lucrați fărădelege"** (Ibidem). Vrei virtutea, dar vrei s-o împlinești fără trudă; vrei să-ți biruiesti relele deprinderi, dar nu vrei să te ostenești pentru aceasta; vrei să slujești lui Dumnezeu, dar numai cu cuvântul. Și ca să-ți spun pe scurt: vrei în același timp și cu o singură privire să vezi și cerul și pământul. Și dacă te hotărăști să-ți biruiesti vreo slăbiciune trupească sau vreo patimă, atunci vrei să folosești armele și să lupți după voia și închipuirea ta. Vrei să alungi patima care te ispitește mai puțin și lași în pace pe cea care te stăpânește mai tare. Și dacă Hristos ți-ar porunci să părăsești cu adevărat vreo patimă, tu o părăsești numai cu vorba, nu și cu fapta. Și iarăși, dacă îți poruncește să te schimbi numai pe dinafară, dar nu schimbi și launtric gândurile inimii. Ți se cere pomul, adică totul și tu vrei să dai numai o parte din roadă, păstrând pentru tine ceea ce este mai bun: voința cu cugetul. Nu te gândești tu, nenorocitul, că însăși biruințele pe care le socoți

că le dobândești în războiul duhovnicesc, nu sunt decât greșeli și păcate, când le câștigi împotriva poruncilor comandantului tău Iisus Hristos? Pentru că **"Luptătorul nu se încununează, dacă nu se luptă după lege"** (II Tim. 2,5).

Ruşinează-te deci de această nerânduială a minții și făţarnicia în care te afli și fugi de această stare, care este semnul oamenilor fără de minte și nu a celor cuminți care urmăresc cu grijă mântuirea lor: **"Căci cel fără de minte se schimbă ca luna"** (Sirah 27,11), și de acum dăruiește-te cu tot cugetul și voia în mâinile lui Dumnezeu, ca o ceară moale, ca să ți se întipărească în suflet ca o pecete poruncile Lui și să nu-ți faci singur legi, zicând din toată inima: **"Doamne, Te voi urma ori unde vei merge"** (Luca 9,27). Roagă de-a pururi pe Împăratul Ceresc să te lumineze cu harul Său ca să-L urmezi și să împlinești voia Lui. Aceasta să-ți fie hrana și desfătarea ta: **"Mâncarea mea este să fac voia Celui ce M-a trimis pe Mine și să săvârșesc lucrul Lui"** (Ioan 4,34). Dar să știi, frate, și încă bine să știi, că în acest război nu trebuie să nădăjduiești sau să crezi că vei birui cu propria-ți putere, pentru că greșești și vrăjmașii îndată te-or prinde și te vor nimici. Ci toată izbânda s-o nădăjduiești numai și numai de la Iisus Hristos, singurul biruitor al tuturor vrăjmașilor săi: trupul, lumea, diavolul, păcatul, patimile, moartea și iadul, pe care i-a călcat în picioare și i-a nimicit, zdrobind puterea și sângele lor: **"și i-am călcat pe ei întru mânia mea și i-am zdrobit și sângele lor l-am vărsat pe pământ"** (Isaia 63,3), zicând și tu ca Zorobabel: **"La Tine este biruința și slava, iar eu sunt robul Tău"** (II Ezdra 4,55).

C.

Ia aminte, iubitule, că în urmarea lui Hristos și în biruință în războiul cu vrăjmașii sunt mai multe trepte sau stadii: **"întâiul să te supui cu totul voiei lui Dumnezeu și să îmbrățișezi așa de mult Crucea Mântuitorului, încât mai degrabă să-ți pierzi viața decât să te abați de la voia lui Dumnezeu sau să faci vreun păcat de moarte. Al doilea să te unești așa de nedespărțit cu voia lui Dumnezeu și cu Crucea Lui, încât mai degrabă să alegi moartea decât să nu plăci lui Dumnezeu sau să faci, cu voie și știință vreun oricât de mic păcat sau lene de iertat. Al treilea stadiu stă în împlinirea voii lui Dumnezeu și în urmarea lui Iisus Hristos cu atâta desăvârșire**

încât dacă te-ar putea mântui deopotrivă și sărăcia și bogăția, și slava și necinstea, și liniștea și necazul, tu, totuși mișcat de Dumnezeu, să preferi sărăcia - bogăției, necinstea în locul slavei, suferința și Crucea în locul liniștii și odihnei. Și aceasta s-o faci ca să biruiesti și mai mult simțurile și să te asemeni și mai mult cu Domnul nostru, care a făcut o astfel de alegere din dragostea pentru noi ce-i era gătită, a suferit Crucea, neținând seama de ocară” (Evrei 12,2).

O, fericite de tine, frate, dacă Domnul nu te va învrednici să-I slujești în treapta a treia și să sporești nu numai de la rău la bine, ca cel din stadiu întâi; nu numai de la bine, ca cel din treapta a doua, ci de la mai bine să treci la foarte bine. Să nu socotești aceasta cu neputință, fiindcă nu cu propriile tale puteri o ajungi, ci cu puterea lui Dumnezeu, a cărui mână nu este niciodată neputincioasă, cum zice proorocul Isaia: *“Au nu poate mâna Domnului să te mântuiască”* (58) și nici să nu crezi că această măsură și desăvârșire întrec măsura poruncii și de aceea să te semețești. Pentru că desăvârșirea în virtute ne-a poruncit-o Însuși Domnul în Evanghelie, zicând: *“Deci fiți desăvârșiți precum și Tatăl vostru desăvârșit este”* (Matei 5,48). Dar ce spun eu de Evanghelie? Chiar și legea veche ne pune ca poruncă și ca datorie desăvârșirea zicând: *“vei fi desăvârșit înaintea Domnului”* (Deuteronom 18,13).

De aceea caută cu sârguință treapta a treia și așează-te în ea cu toată nădejdea, întărindu-te bine înrânsa. Și știind că și numai cu un păcat de moarte jignești toată desăvârșirea lui Dumnezeu - cum am spus în meditația precedentă, urmărește păcatul și ferește-te de el, deplângând răul pe care l-ai făcut săvârșind păcatul, având astfel mii de pricini ca să nu-ți placă a rămâne în treapta întâia.

Spijinește-te apoi în treapta a doua, adică hotărăște-te să nu mai faci nici măcar un păcat ușor, cu știință și cu deplină învoire a inimii, pentru că și păcatele ușoare nu sunt plăcute Domnului, cum am spus în meditația despre păcatele numite iertabile (ușoare). Că deși făptuirea lor se pare lucru mic, nu-i mică îndrăzneala să-ți faci voia ta, fie și într-un lucru mic, și nu a lui Dumnezeu. Deoarece prin aceasta dovedești că necinstești și nu prețuiești după cuviință înalta măreție a lui Dumnezeu, deși se cuvine, cu toată dragostea, să punem slava lui Dumnezeu mai presus decât binele tuturor făpturilor (112). Mare nedreptate este să socoți vreun oarecare bine mai presus de Dumnezeu, că și cum ai vrea să tămăduiești o patimă cu un păcat mic, lesne de iertat!

Rușinează-te, deci, de neștiința de până acum și de nerecunoaștința față de Domnul nostru, care te iubește cu atâta prisosință. Hortărăște-te să păzești întru totul legea ascultării și a dragostei de Dumnezeu și să nu faci cu știință și voie nici un lucru, oricât de mic, fie și îndreptățit, care să nu fie plăcut lui Dumnezeu. Roagă-L ca astfel să te ajute cu harul Său, încât niciodată să nu te întorci înapoi, ci mereu să tinzi tot înainte, după cuvântul apostolic: *“uitând pe cele din urmă și năzuind spre cele ce sunt înainte”* (Filip 3,14); urmând statornic pe conducătorul tău Iisus Hristos, ca să lupți alături de El și din dragoste pentru El. Ba mai mult, El să lupte prin tine împotriva vrăjmașilor celor nevăzuți și la urmă tu să birui și să te slăvești împreună cu El și prin El să ajungi în Raiul cel veșnic, după cum este scris: *“Celui ce va birui îi voi da să mănânce din pomul vieții, care este în mijlocul Raiului lui Dumnezeu”* (Apocalipsa 2, 7).

MEDITAȚIA a 26-a

În Taina Sfintei Împărtășiri se cuprind:

- A. - Mărimea darului,
- B. - Dragostea celui ce dăruiește,
- C. - Folosul celui ce primește.

A.

Ia aminte, frate, că trei lucruri conlucrează ca să facă mai scump un dar: 1). - Mărimea darului; 2). - Dragostea celui ce face darul și 3). - Folosul pe care îl are cel ce primește darul.

Aceste trei condiții se împreună în chip minunat în Taina Sfintei Împărtășiri.

1). - Socotește mărimea acestui dar. Cu adevărat mari lucruri ne-a dăruit nouă Dumnezeu, pentru că ni s-a dăruit pe Sine Însuși, făcându-ne din nefființă după chipul și asemănarea Sa; pentru că ne-a dăruit nenumărate fapte cerești și pământești, materiale și nemateriale spre trebuința nașterii și viețuirii noastre: pentru că a creat pentru noi cerul și pământul și toate cele dintrânsele. Dar toate aceste daruri, deși așa de mari și de mult preț, sunt trecătoare și mărginite;

Dumnezeu însă, în iconomia întrupării Sale, a dăruit oamenilor un dar și un har nemărginit, adică trupul cu care s-a unit ipostatic cuvântul lui Dumnezeu, înomenindu-se și, prin aceasta, s-a făcut indirect și ceea ce suntem noi, încât abia a mai rămas în Domnul nostru ceva să ne mai dea, dându-se pe Sine fiecăruia dintre credincioși în parte și în chipul acesta lărgind și mai mult nespusa binefacere a întrupării Sale.

Deci tot ceea ce ne-a lăsat și ne-a dăruit, ne dăruiește prin mijlocirea Sf. Taine a Împărtășaniei, dăruindu-ne prin ea bogăția bunătăților pe care le are prea sfântul Său trup și prea scumpul Său sânge - unit cu sufletul Său îndumnezeit și desăvârșirile trupesti pe care le are Dumnezeirea Lui. De aceea a zis Sf. Ioan Damaschin că: ***"Se numește Împărtășanie, taina aceasta, pentru că prin ea ne împărtășim din dumnezeirea lui Iisus; iar cuminecătura pentru că prin ea noi ne împărtășim cu Hristos și cu trupul și cu dumnezeirea Lui"***.

Pe scurt, taina aceasta este icoana întregii iconomii a întrupării după spusa Patriarhului Ieremia și cuprinde în sine și Nașterea Domnului și creșterea și patima și moartea și mormântul și coborârea la iad și învierea și înălțarea și șederea de-a dreapta și a doua venire, așa cum se cuprinde acestea în dumnezeieștile Liturghii a lui Vasile și a lui Hrisostom. Dar ce spun eu? Dumnezeiasca Împărtășanie poartă chiar și chipul fericirii din viața viitoare a unirii, după cum spune Sf. Nicolae Cabasila (113), întrucât atunci fericirii au să fie uniți și între dâșii și cu Iisus Hristos, așa cum măduarele sunt unite cu capul și după cum și acum ne împărtășim dintr-o pâine și dintr-un potir și suntem uniți și între noi și cu Hristos, după rugăciunea Domnului: ***"Ca toți să fie una, precum și noi una suntem"*** (Ioan 17,22). Toate acestea nu le cuprinde nici una din celelalte sfinte Taine, încât și Dionisie Areopagitul a numit taina aceasta ***"Taina Tainelor"***, ca una ce cuprinde în sine toate tainele (114).

De aceea, nu ne-a mai rămas să căutăm altceva mai de seamă decât pe Răscumpărătorul nostru și să zicem și noi cu Filip: ***"Doamne, ajunge"*** (Ioan 14,8). Dar și dacă am vrea să căutăm ceva mai mult ca El în această viață. El ar putea să ne răspundă: copiii mei, această taină pe care v-am dăruit-o, este plinătatea tuturor bunătăților și altceva mai desăvârșit nu am ce vă da; pentru că în pâine și vin v-am dăruit tot binele, zicând pentru voi ceea ce a zis și Isaac către Esau, despre fiul său Iacov: ***"Cu grâu și cu vin l-am întărit pe el, dar fie ce voi face, fiule?"*** (Facere 27,37). O, dar neîntrecut! O, dărnicie

neasemănată, pe care Heruvimii cei cu ochi mulți și Serafimii cei cu câte șase aripi nu o vor putea înțelege în toate veacurile.

Acum, iubite, pentru o așa de mare dărnicie pe care ți-a arătat-o Dumnezeu, nu se cade oare ca și tu să-i dăruiești din tot sufletul puțină libertate a voii tale? Pentru așa de mare binefacere pe care ți-a făcut-o Dumnezeu prin taina aceasta, nu se cade oare să te jertfești și tu să-I mulțumești, dăruindu-te cu trup și suflet spre slujirea Lui? Haide, te-ai împotrivit destul până acum, om nerecunoascător ce ești, și te-ai arătat nemulțumitor pentru toate darurile primite de la Dumnezeu; cum mai îndrăznești să te împotrivești și să fi nerecunoascător unui Dumnezeu care ți s-a dat și pe Sine întreg? Ce vor zice îngerii de o așa de mare nerecunoștiință? Ce vor zice de aceasta toți Sfinții din cer? Căci ei cunosc foarte bine și marea dărnicie a lui Hristos și urâta sgârcenie a sufletului tău.

Rușinează-te, deci, rușinează-te, frate, de marea nerecunoștiință pe care o ai față de Sfânta Taină a Euharistiei, adică a marei mulțumiri, numită așa nu numai că Domnul mulțumind ți-a dat-o, precum este scris: ***"Luând pâinea și binecuvântând ... și luând paharul și binecuvântând"*** (Matei 26,26), ci și pentru că, cu acest nume ne îndeamnă să mulțumim și noi lui Dumnezeu pentru multele binefaceri și daruri, care ni le dă prin mijlocirea acestei Taine, după cum zice Clement Alexandrinul și mai ales dumnezeiescul Hrisostom: ***"Cea mai bună pază a binefacerii este aducerea aminte de binefacere și mulțumirea neîncetată"*** (115). Adu-ți aminte că după măsura binefacerilor ce le primești va fi și măsura pedepselor tale, adică, cu cât sunt mai mari binefacerile primite de la Dumnezeu, cu atât mai mari vor fi și pedepsele pe care le vei primi, dacă nu le vei întrebuința cum se cuvine. Hotărăște-te să te dăruiești lui Dumnezeu, întreg, pentru că și El întreg ți se dăruiește. Mulțumește-I din toată inima pentru marele dar ce ți-a făcut și roagă-L să mai adauge și pe acesta, adică să-ți dea, precum a făgăduit, un suflet nou și o inimă nouă, ca să cinstești după cuviință aceste binefaceri, răsplătind cu cuvenita mulțumire, atât prin grai, cât și prin faptă. ***"Și voi da vouă inimă nouă și duh nou vă voi da... și voi face ca să umblați întru îndreptările Mele și să păziți și faceți judecățile mele"*** (Iezechil 36,26).

B.

Ia aminte, frate, la dragostea cu care Iisus Hristos ți-a dat acest dar al Sfintei Împărtășanii. Pentru că în dragoste se găsește înțelesul binefacerii: dragostea este sufletul darului, iar darul îi este trup. Iar dragostea pe care a avut-o Hristos, dându-ne acest dar, a atins culmea plinătății, după cum zice Sf. Evanghelist Ioan: **"Iubind pe ai Săi, care erau în lume, până la sfârșit i-a iubit"** (Ioan 13,1). Și precum căldura cuptorului se cunoaște după flăcările ce ies din el, tot așa și nemăsurata dragoste a lui Hristos se cunoaște întrucâtva din aceste trei lucruri: 1) - Din timpul când a rânduit această taină, 2) - Din felul cum a rânduit-o și 3) - Din greutățile înlăturate în această orânduire.

Timpul era seara acelei Vineri Mari, când, după vânzarea trădătorului Iuda, întreg sinedriul iudeilor se sfătuia să-I dea o moarte îngrozitoare. Tocmai când El făgăduise oamenilor pâinea vieții, atunci acești nerecunoscători se sileau din răputeri să-I ia viața și să-L ucidă. De aceea Evanghelistul zice: **"Iar făcându-se seară, a șezut cu cei doisprezece și pe când mâncau ei ... luând Iisus Hristos pâinea și binecuvântând a frânt-o și a dat ucenicilor ... și luând paharul și binecuvântând, le-a dat"** ... (Matei 26,20).

Felul în care le-a dat-o, sub forma pâinii și a vinului, adică sub formă de mâncare și băutură; mâncare și băutură nu greu de găsit, ci care se află aproape în fiecare loc unde sunt oameni. Aceasta pentru două pricini: întâi, pentru ca Domnul să devie așa de propriu al nostru încât, după cum nu există nici o știință sau meșteșug, care să poată îndepărta din ființa noastră hrana, mâncată cu puțin mai înainte și răspândită în tot trupul nostru, - tot așa să nu se găsească nici un meșteșug și nici o putere care să ne poată despărți de Domnul. Al doilea, ca să putem cu ușurință, ori de câte ori vrem, să ne împărtășim și să ne unim cu Domnul; după cum este ușor oricui să găsească pâine și vin (116).

Dar mai mult decât toate, dragostea lui Hristos se arată din greutățile pe care El le-a biruit, ca să ne facă bine cu această taină. Pentru că, deși Domnul a prevăzut nenumărata mulțime de nelegiuiri, de dispreț, de nepăsare, de răceală și de alte mii de pângăriri, pe care nu numai simpli creștini, ci și preoții aveau să le arate față de Prea Sfântul Său trup și sânge, totuși bunătatea Sa a biruit toate acestea, căci **"Apă multă nu va putea stinge dragostea și râuri nu o vor îneca"** (Cântarea Cânt. 8,7). Le-a biruit pe toate, zic, dragostea Sa și a primit să rabde orice, numai să se unească cu sufletul nostru. Ba mai mult, la această

răbdare a adăugat și dorul din toată inima și din tot sufletul de a se uni cu noi cu un ceas mai devreme, zicând: **"Cu dor am dorit să mănânc acest Paști cu voi, mai înainte de patima Mea"** (Luca 22,15). Voind să vină în lume și să se întrupeze, a făcut să fie dorit și așteptat de toți strămoșii, proorocii și neamurile și, în scurt, de toată omenirea, mai mult de cinci mii de ani; cum El dorește să vină în inimile noastre, prin mijlocirea acestei Sfinte Taine gândindu-se oarecum spre aceasta cu un dor vrednic numai de inima lui Dumnezeu. O, dragoste neajunsă și cu adevărat dumnezeiască! O, dragoste, ale cărei flăcări se urcă până la cer, după cum este scris: **"Mai tare decât moartea este dragostea... aripile ei ca aripile focului, cărbuni sunt flăcările ei"** (Cânt. Cânt. 8,6). Și cine poate măsura mărimea dragostei lui Dumnezeu dacă nu ne-o va arăta credința!

Ah, frate, dar tu cu ce răspunzi la așa de mare dragoste a lui Dumnezeu? De unde s-a ivit în tine atâtea năzuințe potrivnice? Dumnezeu să dorească așa de mult să se unească cu sufletul tău, cel nenorocit, iar tu să dorești așa de puțin să te unești cu El, Binele cel prea Mare! Dumnezeu să-ți arate atâtea căldură, iar tu, un boț de lut, să-I arăți așa răceală? Dumnezeu să se smerească să vină să locuiască în inima ta, ca să te lumineze și să te sfintească, iar tu, făptură nerecunoscătoare să-I închizi ușa și să nu voiești a-L primi înlăuntru? Vai și amar de tine, iubitele! Mai poți avea vreo îndreptățire să nu îi recunoscător pentru nemărginita dragoste a lui Dumnezeu și să-ți sature doar patimile tale? Mai poți tu să te reîntorci cu inima în Egipt și să dorești, ca nerecunoscătorul popor al evreilor, prazul și usturoiul și ceapa Egiptului, adică plăcerile simțurilor și poftele trupesti, după ce ai primit hrană, această dumnezeiască mană? Ce să mai facă Hristos ca să-ți biruiască împietrirea și așa de urâta neomenie, decât să te nimicească și să-ți arunce oasele în iad, cum a împrăștiat și oasele evreilor în pustie, precum este scris: **"Asupra cui s-a mâniat? Oare nu asupra celor ce au păcătuit, a căror oase au căzut în pustie?"** (Evr.3,17).

Grăbește-te dar, și mărturisește-ți fâțiș nesimțirea față de măreția lui Dumnezeu, întoarce-te din toată inima și muștră-te de mii de ori. Dăruiește-te întreg lui Dumnezeu, împărtășindu-te din dragoste cu iubitul Iisus, care din negrăita dragoste a orânduit anume pentru dragostea ta această taină iubită, ca să se facă unire iubită și cerească între Dumnezeu care iubește și între tine cel iubit (117).

Deșteaptă-te, frate, din somn și teme-te cu mare frică de orice păcat și de orice pângărire trupească sau sufletească, zicându-ți așa: **“Prin împărtășirea cu Sfintele Taine, eu m-am făcut sălaș al lui Dumnezeu, cum m-aș mai putea face sălaș al păcatului? M-am unit cu Hristos și am devenit mădular al Lui, cum mai pot să fac eu dintr-un mădular al lui Hristos, un mădular al desfrânării și al diavolului? Luând dar mădulele lui Hristos, să le fac dar mădule ale desfrânării? Să nu fie!”** (I Cor. 6,15). Roagă, apoi, pe Domnul în care crezi, nădăjduiești și pe care-L iubești ca să-ți dea har să-I răsplătești dragostea cu dragoste, căldura cu căldură, fără să te temi sau să te lași biruit de vreo greutate din cele aduse de vrăjmașul ca să te răpească, după cum nici Domnul, nu s-a lăsat biruit de nici o greutate, când era vorba să-ți facă bine.

Și după cum El, din dragoste pentru tine, se jertfește zilnic pe Sfânta Masă, așa și tu, din dragoste pentru El, ești dator să aduci: 1). - **Jertfa tuturor cugetelor și a voiei tale**, pe care să le smerești, precum este scris: **“Jertfa lui Dumnezeu duhul umilit”** (Ps. 50,18); 2). - **Jertfa cuvintelor tale**, proslăvindu-L și mulțumindu-I totdeauna pentru dragostea ce ți-o arată prin această Sf. Taină: **“Jertfește lui Dumnezeu jertfă de laudă”** (Ps. 49,15); 3). - **Jertfa faptelor**, făcând milostenie, ajutând pe săraci și alte binefaceri ca acestea, precum este scris: **“Să nu uiți facerea de bine și dărnicia, că astfel de jertfe sunt plăcute lui Dumnezeu”** (Evrei 13,15); 4). - **Jertfa trupului tău**, jertfind pentru Dumnezeu toate patimile trupului și poftele, după cum poruncește apostolul zicând: **“Vă rog, fraților, pentru mila lui Dumnezeu, să înfățișați trupurile voastre ca o jertfă vie, sfântă și plăcută lui Dumnezeu”** (Rom.12,1). Căci să știi, imboldul dragostei este asemănarea, adică însăși dragostea este izvor al dragostei și cine vrea să fie iubit trebuie să iubească și el, după cum spune Înțelepciunea: **“Eu iubesc pe cei ce mă iubesc și ei pe mine”** (Prov. 8,17), și Ucenicul cel iubit: **“Noi îl iubim pentru că El mai întâi ne-a iubit pe noi”** (I Ioan 4,10).

C.

Ia aminte, frate, la folosul pe care-l ai de la Sf. Împărtășanie, care adună laolaltă în sufletul nostru toate bunurile și împărăția lui Iisus Hristos. De aceea și Isidor Pelusiotul spune: **“Împărtășire se chiamă primirea Sfintelor Taine, fiindcă ne dăruiește unirea cu Hristos și ne face părtași Împărăției Lui”**.

Negreșita comoară a bunurilor și a slavei pe care a dobândit-o Iisus în Sine cu viața și cu moartea Sa ne-o dăruiește întreagă în această taină, prin care Domnul reînnoiește în fiecare din noi dobânda și folosul aduse prin dumnezeiasca Sa patimă. Cu această Taină El nu numai că nu socotește mult că s-a chinuit și a suferit cu trupul pentru mântuirea noastră, ci ne arată că mereu voiește să sufere pentru noi, și de aceea vrea să înmulțească, tainic, pe Sf. Masă, același trup de nenumărate ori, ca să ia asupra-și toate suferințele și așa să înmulțească de nenumărate ori și folosul nostru: **“în tot locul se aduce tămâie numelui meu și jertfă curată”** (Maleachi 1,11).

Putea Domnul să ne dea harul Său și să ne fie de folos prin fapte, cum face în celelalte taine, dar în această Taină aflându-se El însuși substanțial vrea să ne dea Harul Său cu propria Sa mână, luminându-ne mintea, întărindu-ne slăbiciunile, păstrându-ne sănătatea, punând iarăși în rânduiala simțurile noastre. Mai lămurit ne arată aceste foloase, gurile cele bine grăitoare ale teologilor, din care sunt de ajuns două mărturii: zice Sf. Grigorie Teologul: **“Prea sfântul Trup al lui Hristos, primit cu vrednicie, este armă celor din războaie, întoarcere celor ce călătoresc; pe cei slabi îi întărește, pe cei sănătoși îi bucură, pe bolnavi îi vindecă, sănătatea o păzește. Prin El, ne facem mai blânzi, în necazuri mai răbdători, în dragoste mai fierbinți, la cunoaștere mai ageri, mai grabnici la ascultare, mai simțitori la lucrarea Harului”**. Iar dumnezeiescul Chiril al Alexandriei zice: **“Fiind în noi, Hristos potolește aprinderea mădulelor noastre, omoară patimile și înflăcărează evlavia față de Dumnezeu”** (118). Ba mai mult: în ce chip insectele își depun ouăle în pământ sau pe copaci și ele stau acolo în timpul iernii, iar când vine dulcea primăvară, sămânța sa deschide și devine vietate, tot așa și în această lume, Domnul unindu-se cu noi prin Sfânta Împărtășanie, lasă până și în alcătuirea grosolană a trupului sămânța nemuririi, cu ajutorul căreia, la sfârșitul lumii, îl va învia spre viața veșnică, precum limpede spune Domnul **“Cel ce mănâncă trupul meu și bea sângele meu are viață veșnică și Eu îl voi învia în ziua de apoi”** (10, 6,54).

O, Dumnezeu meu! De mii de ori slavă Sfântului Tău nume, pentru că ne-ai rânduit atât de minunat această Sfântă Taină!

Ce zici, iubite frate de acestea? Dacă Domnul tuturor ți-a dat tot binele prin trupul și sângele Său, atunci tu ce mai ales dar ar trebui să-I dai? Dacă

Domnul așa de bogat se dăruiește prin această taină, cum de mai ai inimă să-L jignești iarăși cu alte păcate? O, vai de tine! Dacă Domnul ar da numai o dată această prea folositoare taină uneia din cele mai înalte fapte ale cerului, aceea n-ar socoti îndestulătoare mulțumire ca să se pogoare până chiar și la nimicire din dragoste pentru Dumnezeuul său. Pe când tu, un vierme ticălos, care de nenumărate ori primești acest mai presus de ceruri dar, tu care te spovedești și te lepezi de păcate înainte de a te împărtăși, te întorci iarăși, cum se întoarce câinele, la păcatele de mai înainte și înșeli pe Dumnezeu cu noi păcate! Vai, câtă nrecunoștiință! Acesta-i răspunsul dragostei tale? Aceasta-i mulțumita față de binefăcătorul tău? Acesta-i folosul dobândit de la taină? Rușinează-te, frate, în nenorocirea ta, că ai dobândit atât de puțin folos și rod de la această mult folositoare masă dumnezeiască, rămânând mereu același, semeț, mândru, mereu pătimas și stăpânit de plăcerile trupești și de bunurile lumești. ***“Rușinează-te și te abate de la căile tale casă a lui Israel”*** (Iezechil 36.32). Hotărăște-te ca de acum să te pregătești cu mai multă grijă și băgare de seamă, pentru Sfânta Împărtășanie: cu spovedanie înflăcărată, cu zdrobire de inimă și nevointă, cu post după putință și cu înfrânarea gândurilor; cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste, după cum ți-a rânduit duhovnicul, pentru ca astfel să îmblânzești pe Dumnezeu și să dobândești mai mare câștig duhovnicesc de la Sfintele Taine; căci după mai mare sau mică pregătire pe care o face omul, primește și har mai mult sau mai puțin de la dumnezeiască împărtășire.

Este vădit că cu cât mai des vei face o astfel de pregătire și te vei împărtăși mai des, cu atât mai des vei primi și folosul sufletesc din Sfintele Taine, spre tămăduirea sufletului și a trupului, spre iertarea păcatelor, spre sporirea dumnezeiescului Har, spre omorârea patimilor și spre împlinirea poruncilor lui Dumnezeu. De aceea și Sf. Apostoli (119) și Sf. Părinți în Liturgiile și învățăturile lor, toți - cu o gură - îndeamnă pe toți și pe monahi și pe mireni, care nu sunt opriți de duhovnic, să se pregătească - precum am spus - și să se împărtășească adeseori cu Sfintele Taine. Căci pe cât se lenevesc și nu se împărtășesc, pe atât mai mult sunt stăpâniți de patimi și păcate. Mulțumește lui Dumnezeu, care ți-a răbdat atâta vreme nrecunoștiința și roagă-L să reverse asupra-ți Harul Său. Și pentru că atât s-a smerit, încât să ți se facă și hrană, săvârșind o așa de mare minune pentru folosul tău, să faci și acum această minune și să te preschimbe cu desăvârșire launtric, și în dragostea ta învrednicindu-te să te împărtășești des și

deplin, pentru sfințirea, curăția și înfrumusețarea ta, ca să te prefaci cu totul curat, cu totul sfânt, cu totul frumos și la suflet și la trup. Pentru ca în cele materiale, după hrana pe care o mănâncă omul, după aceasta se și prefacă. De aici vine și părerea istoricilor că iepurii care trăiesc pe munții cei înalți sunt albi pentru că se hrănesc cu zăpadă. De vei face așa, vei auzi și tu de la Mirele Hristos cuvintele cântării: ***“Toată ești frumoasă, iubita mea, și întinăciune nu este întru tine”*** (Cânt. Cânt.) (120).

↳ MEDITAȚIA a 27-a ↳

↳ Hristos, în Grădina Ghetsimani, a vărsat sudoare ca picături de sânge pentru că: ↳

- A. - A prevăzut toate chinurile ce-L așteptau.
- B. - Suferea pentru păcatele noastre.
- C. - A prevăzut nrecunoștiința noastră.

A.

Ia aminte, frate, la pricinile care au dus la un lucru așa de neobișnuit, încât din tot trupul Mântuitorul picura sudoare, ca niște picături de sânge: ***“Și s-a făcut sudoarea Lui ca niște picături de sânge ce cad pe pământ”*** (Luca 22, 44). Trei au fost pricinile cele mai de seamă: 1). - Prevedea patimile pe care avea să le sufere; 2). - Măhnirea pe care o simțea pentru păcatele noastre.; 3). - Prevedea nrecunoștiința noastră.

Cea dintâi pricină, adică prevederea chinurilor Sale decurge din faptul că Domnul cunoștea, pe deoparte foarte bine prețul dumnezeieștii sale vieți, din care și o singură clipă era mai scump decât viața tuturor fapturilor, atât în privința lucrării, cât și a puterii lor, iar pe de alta vedea limpede și viu zăgrăvite toate chinurile, toate batjocurile, toate uneltele înfricoșatelor Sale patimi, adică: bicele, spinii, piroanele, fierea, crucea și în scurt, întreg noianul suferințelor, care aveau să-L copleșească peste puțin timp, după cum a proorocit David: ***“Chinurile iadului m-au înconjurat, întâmpinatu-m-au lanțurile morții”*** (Ps. 17.6).

Cine poate pricepe zbuciumul și frământarea în care se afla atunci inima lui Iisus? Și mai ales pentru că puterile inferioare ale sufletului Său, erau lipsite în acel timp de orice mângâiere; pentru că voința dumnezeirii n-o lăsa (mângâierea) să străbată în ele, pentru ca chinurile dumnezeieștii Lui omeniri să fie goale și curate cu desăvârșire. În chipul acesta, dumnezeirea, ținând bucuria în părțile înalte ale sufletului, n-a lăsat nici o picătură din ea să pătrundă în partea cea inferioară și simțitoare (T21). De aceea, prin zbuciumul și lupta care au avut loc în inima Răscumpărătorului, chiar înainte de patima Sa, Domnul Iisus a suferit toate chinurile Sale; și le-a suferit strânse la un loc, toate patimile pe care avea să le sufere în curând a avea, una câte una și despărțite între ele. Ba, lucru și mai necuprins, atunci în grădină, Domnul a suferit și chinurile pe care nu avea să le sufere în timpul patimilor, precum: părăsirea prea sfintei Sale Maici, rana groaznică pe care a făcut-o ostașul în coasta Sa după moarte, faptul că trupul Său a rămas atâta vreme neîngropat și neîmbălsămat, pecetluirea mormântului și altele asemenea. Apoi frica și spaima de relele ce avea să le sufere, îngrămădind tot sângele în inima lui Iisus Hristos, a găsit aici, ca un zid puternic, dragostea Lui pentru Tatăl și pentru noi, de care fiind împins înapoi, a ieșit afară prin porii prea sfântului Său trup, căzând pe pământ ca o sudoare groasă și grea ca sângele: **“Și s-a făcut sudoarea Lui ca picăturii de sânge ce cad pe pământ”** (Luca 22,44). O, nemaiauzită minune! Iisus, care este însăși bucuria, suferă și nu găsește pe nimeni ca să-L mângâie! Iisus, care este însăși odihna, asudă, se frământă, se înfioară și nu găsește pe nimeni care să-L compătimească! De aceea a avut dreptate să strige: **“Și am așteptat pe cel ce s-ar mâhni și nu era; și pe cei ce m-ar mângâia și nu i-am aflat”** (Ps. 68,25).

Ce zici, acum, păcătosule, de această înspăimântătoare priveliște a lui Iisus? Ții tu seama că din dragoste pentru tine Iisus a suferit nu numai chinurile pe care I le pregătiseră vrăjmașii Lui, ci și Însuși s-a chinuit, mai înainte, la presimțirea acelor chinuri? Ții seama că acel care va ușura chinurile mucenicilor cu o minunată mângâiere, de bunăvoie își sporește chinurile din dragoste pentru tine? Ții seama că Iisus, chiar mai înainte de patimă vrea să bea - cu spaima și agonia Sa - amarul pahar al patimilor? Și încă fără să-L îndulcească nici cu o picătură de bucurie? Numai pentru ca să tămăduiască patimile Sale și să te scape de dureri, de sudoare, de suferințe, de frica și de groaza morții. După

cum tâlcuiește Sf. Ciril al Alexandriei și Marele Vasilie și înainte de dânsii dumnezeiescul Pavel, zicând: **“Pentru ca să scape de moarte pe cei câți de frica morții erau supuși robiei cu totul”** (Evrei 2,15). Și apoi văzând tu sudorile de sânge ale Răscumpărătorului tău, n-ar trebui oare să te acoperi cu totul de rușine pentru că până acum n-ai iubit îndeajuns pe Cel care așa de mult te-a iubit pe tine? Oare n-ar trebui să zici cu David: **“Rușinea a acoperit obrazul meu”** (Ps. 43,17). De ce n-ai imitat niciodată pe Răscumpărătorul tău, Care a găsit atâtea chinuri ca să sufere pentru tine? Vărsat-ai și tu până acum măcar o picătură de sudoare numai și numai ca să te împotrivești păcatului? Făcuta-i vreun război împotriva patimilor care te stăpânesc? Sau poți să-ți dai seama, măcar de acum înainte cât de grele sunt necazurile, sudorile și trudele pentru păzirea poruncilor lui Hristos, văzând pe Dumnezeu copleșit de chinuri și vărsând din toate măduarele Lui sudori de sânge? Nu, frate, rogu-te să nu mergi până acolo cu nesimțirea, încât să calci în picioare sudorile de sânge pe care le-a vărsat Hristos pentru tine și temându-te de suferință să te întorci iarăși la păcătoasa-ți viață de mai înainte. Ci mulțumește Domnului pentru marea dărnicie cu care își varsă sângele pentru tine, ca și cum Sângele Lui ar fi apă, care se evaporă într-o sudoare mare. Rușinează-te că până acum ai umblat numai după plăceri și desfătări, în loc să umbli după Domnul, care așa de mult se luptă și se chinuiește pentru tine, după cunoscutul proverb că, cei ce se trudesesc mult varsă sudori de sânge. Cere-I o picătură din acea dumnezeiască sudoare pentru deplina tămăduire a răutăților tale, pentru întărirea slăbiciunilor tale și ca să te întărească în așa măsură, încât să nu te mai temi de nici un potrivnic, nici chiar de moartea cea înfricoșată. Pentru că, de aceea a vărsat Domnul această sudoare, după spusa Sf. Teofilact, care zice: **“Acestea le-a suferit Domnul ca să ne arate că nu cu închipuire a fost om, ci având cu adevărat fire omenească și supunându-i-se voii dumnezeiești”**.

B.

Ia aminte, iubitule, la a doua pricină a acestei minunate sudori, care a fost suferința lui Hristos pentru păcatele noastre căci și acestea se înfățișau înaintea dumnezeieștilor Săi ochi, unul câte unul, și în același timp îi înconjură sfânta Sa inimă ca tot atâția serpi; de aceea spaima și durerea pe care le avea din pricina lor era mai mare decât toate durerile pe care le-a încercat vreodată un om pe

pământ. Căci dacă răutatea unui singur păcat este aproape nemăsurată, câtă răutate trebuie să cuprindă abisul tuturor păcatelor omenești, trecute, prezente și viitoare?

Pentru toate aceste păcate a suferit Hristos în grădina Ghetsimani și a suferit pe măsura nespusei dragoste față de Părintele Ceresc, față de noi și pentru mântuirea noastră, taină necuprinsă de nici o făptură. Fiecare păcat era ca o suliță înfiptă în adâncul inimii Sale făcându-L o rană mai grozavă decât însăși rănilor pe care le-a suferit pe tot trupul, încât păcatele noastre erau mult mai greu de îndurat decât chiar moartea. De aceea a și ales moartea numai ca să nimicească cu totul și să scoată din lume acest monstru, păcatul.

O suferință așa de nemăsurată și o astfel de durere nu erau cu puțință să se afle în altă inimă, decât în inima lui Iisus Hristos. Cei mai mulți oameni din această lume nu cunosc pe deplin măreția lui Dumnezeu, de aceea nici nu sufăr deplin și nici nu simt durerea cum se cuvine pentru jignirile aduse lui Dumnezeu. Sfinții care se află în stare de fericire, deși cunosc mai deplin măreția lui Dumnezeu, ei nu mai sunt supuși întristării și durerii, ci în Hristos, fiind unite întreolaltă starea de a fi fericit după suflet și aceea de a fi pătimitor după trup, ca fericit cunoștea nespusa măreție a lui Dumnezeu, iar ca trup pătimitor a suferit fără margini, văzând cum Dumnezeu este disprețuit de făpturile Sale. Și din aceste două stări, El Însuși s-a făcut un nemărginit ocean de suferință și durere: **“S-a mărit paharul durerii Lui”** (Plângerea lui Ieremia 6,13). Această nemăsurată sumă a tuturor nelegiuirilor omenești, fiind încărcată pe umerii gingași ai lui Hristos, ca o sarcină enormă și apăsându-L peste măsură: **“Iată Mielul lui Dumnezeu care ridică păcatul lumii”** (Ioan 1,29), așa de mult i-a întristat inima, încât a făcut să curgă sudoare ca picăturile de sânge din toate măduarele Sale: **“Și s-a făcut sudoarea Lui ca picăturile de sânge ce cad pe pământ”** (Luca 22,44). O, păcat, păcat! Cu nemăsurata ta greutate ai afundat pe Fiul lui Dumnezeu într-o mare de suferință, făcându-L să se chinuiască, să sufere și să se întristeze așa de mult, încât, negăsindu-se om care să-L mângâie, a fost nevoie să vină, un înger din cer ca să-L întărească: **“Și I s-a arătat îngerul din cer, întărindu-L”** (Luca 22,43). Bine te-a văzut proorocul Zaharia, ca pe o mare bucată de plumb, din pricina greutății pe care o pricinuiesti celor ce te poartă: **“Și iată un talant de plumb ridicat și o femeie ședea în mijlocul măsurii și a zis îngerul: aceasta este nelegiuirea”** (Zah. 5,7).

Socotește acum, frate, care citești acestea, ce parte din această grea sarcină provine de la păcatele tale și rușinează-te pentru povara ce ai pus-o asupra Celui, ce mai dinainte cunoștea răutatea ta! Pentru că pe cât ai simțit plăcerea tu, făcând păcatul, în aceeași măsură ai pricinuit întristare și durere lui Iisus, în grădina Ghetsimani, care prevedea păcatul tău. Căci de ai păcătuit mai puțin și Iisus ar suferi și ar fi mai puțin îndurerat, mulțumește-L de mii de ori pentru dragostea cu care ți-a purtat păcatele și te-a compătimit deși nu erai vrednic de compătimire - zicând și tu împreună cu Iov: **“Sunt o sarcină pentru Tine”** (Iov 7,9). Și fiindcă El a plâns păcatele tale cu lacrimi de sânge, după cum spune cântecul despre cel amar întristat - că plânge cu lacrimi de sânge și după cum este scris: **“Care în zilele când era în trup, cu strigare și cu lacrimi a adus rugăciuni și cereri pentru cel ce putea să-L izbăvească de moarte”** (Evrei 5,7), roagă-L să-ți dea har să plângi și tu cu lacrimi mișcătoare înainte de a fi judecat, strigând și tu ca Isaia. **“Lăsați-mă să plâng cu amar, nu opriți tânguirea mea”** (24,5).

C.

Ia aminte, frate, la a treia pricină a picăturilor de sudoare ca de sânge a Mântuitorului, și anume cunoașterea de mai înainte a nerecunoașterii tale. Dacă toți oamenii ar fi răspuns cu o inimă recunoscătoare la dragostea și suferințele lui Iisus, atunci, fără îndoială, aceasta l-ar fi fost pricină, ba aş putea spune, că noianul întristării pentru patimile Sale s-ar fi preschimbat într-o mare de dulceță. Dar pentru că aproape toți oamenii, atât necredincioșii cât și creștinii - vrednici de ocară, s-au arătat nerecunoscători față de marea dragoste și de chinurile lui Iisus, cunoașterea de mai înainte a nerecunoașterii unei așa de mari mulțimi de oameni, a adăugat o nespasă durere în inima Mântuitorului. El a prevăzut că suferința Sa va fi nefolositoare din pricina acestei nerecunoașterii și că sângele pe care avea să-L verse pentru răscumpărarea lor, dimpotrivă, avea să scrie și mai apăsător hotărârea de osândire a lor, după cum a zis David tânguindu-se: **“Ce folos de sângele meu, dacă mă voi pogori în stricăciune?”** (Ps. 29,11). El a știut mai dinainte că suferă și moare pentru proprii săi vrăjmași și încă niște astfel de vrăjmași, care niciodată nu voiesc să se împrietenească cu El, ci vor să-I fie de-a pururi vrăjmași, pe vecie. El a știut de mai înainte că pentru astfel de vrăjmași își va varsa tot dumnezeiescul Său sânge, că pentru dâșii va fi

copleșit de un noian de batjocuri și chinuri. În scurt, El știa că pentru astfel de păcătoși nerecunoscători va cheltui doctoriile cele neprețuite ale patimilor și morții Sale în zadar, dacă aceștia din propria lor voie nu vor voi să fie ajutați și mântuiți, din pricina răcelii credinței și dragostei lor, ci vor fi pedepsiți. De aceea, cine poate înțelege marea durere și suferința pricinuită în inima lui Iisus de cunoașterea mai dinainte a tuturor acestora? Cine poate înțelege câtă întristare a adăugat Domnului gândul că suferă atâtea și atâtea chinuri dar în zadar și fără nădejdea de a-și atinge scopul: adică mântuirea tuturor oamenilor și slava lui Dumnezeu? De aceea, Isaia, apucând înainte a grăit: **“Zis-am : în zadar m-am ostenit și pentru nimica mi-am dat tăria Mea”(49,4).** Cine poate socoti chinurile îndurate ca o biată mamă în durerile facerii, care la urmă naște un prunc mort? Pentru toate acestea, avea dreptate Domnul să meargă așa spre tortură, cu sudori ca picăturile de sânge: **“Și fiind în zbucium, mai cu stăruință se ruga; și sudoarea Lui i se făcuse ca picăturile de sânge ce pică pe pământ”(Luca 22,44).**

Socotește acum, iubitele cât de mare-i partea pe care ai adăugat-o tu la acest chin al lui Hristos. Căci ce recunoștiință I-ai arătat pentru dragostea Sa? Sau ce rod sau ce folos ai scos până acum din patimile Lui? Căci îndată ce ai ieșit din baia cea mântuitoare a sfintei spovedanii (pocăințe), pe care El ți-a câștigat-o prin scump sângele Său, te-ai întors iarăși să te murdărești cu necurățiile de mai înainte și cu obiceiurile tale nelegiuite. Toate măduarele lui Iisus sunt martorele dragostei ce ți-a arătat-o: sângele care a scris în măduarele Sale dragostea pentru tine, același scris în ele și nerecunoștința cu care tu răspunzi la dragostea Sa, și totuși tu te mulțumești să-ți reiei viața de mai înainte, slujind cu nepăsare Stăpânului, căruia îi ești dator cel puțin cu sudoarea pentru sudoare, cu sânge pentru sânge. Rușinează-te dar amarnic, frate, rușinează-te pentru nerecunoștința din trecut și făgăduiește ca de acum să te arăți recunoscător față de Dumnezeu. Iar ca încălzire a răcelii tale, adaugă însuși sângele lui Hristos cel prea cald și vrednic de toată iubirea - care, în chip de picături de sudoare, aleargă bucuros în toate măduarele lui, ca să-ți tămăduiască ranele și să te curețe, așa deplin, încât în tot sufletul sau trupul tău să nu se mai găsească nici o pată. Pentru aceasta doar își varsă Domnul și sudoarea și sângele și anume: să curățească Biserica și s-o facă frumoasă și fără de pată sau meteahnă, după cum zice dumnezeiescul Pavel: **“Hristos a iubit Biserica și s-a dat pe Sine pentru**

dânsa, ca s-o sfințească, curățind-o cu baie de apă ca s-o înfățișeze Sieși Biserica slăvită, neavând pată sau meteahnă sau altceva de acest fel, ci să fie sfântă și fără prihană”(Evrei 5,25).

MEDITAȚIA a 28-a

Despre tăgăduirea lui Petru, care s-a întâmplat:

- A. - Din mândrie;
- B. - Din nepăsare;
- C. - Din lipsa rugăciunii.

A.

Ia aminte, frate, de unde provine marele păcat al lepădării lui Petru, care mai înainte era ucenic așa de înflăcărat al lui Iisus Hristos, iar la urmă s-a făcut sperjur și tăgăduitor al Învățătorului său - pentru ca din căderea lui Petru, să te întărești și mai bine.

Pricina întâiei căderi a lui Petru a fost mândria (122) întrucât avea o mare încredere în sine și în înflăcărarea sa de mai înainte, mergând până acolo încât să disprețuiască pe toți Apostolii, crezându-se pe sine mai presus de ceilalți când a zis: chiar dacă toți se vor lepăda de Hristos el nici atunci nu se va lepăda: **“Chiar toți de s-ar sminti de Tine, eu niciodată nu mă voi sminti”(Matei 26,33);** ba la urmă a ajuns până la atâta nebunie, încât n-a ținut seama nici de cuvintele dumnezeiescului Său învățător, care îi vestea de mai înainte lepădarea lui, ci împotrivindu-se le-a socotit ca niște cuvinte spuse așa în vânt: **“Iar el mai stăruitor zicea: chiar de-ar trebui să mor cu Tine, eu nu mă voi lepăda de Tine”(Marcu 14,31).** Această mândrie l-a făcut să se semețască și să se arunce în primejdie, nu numai când a intrat în curtea arhiereului, în mijlocul mulțimii de oastași, ci și când a șezut liniștit între dâșii și se încălzeau la foc. Și până acolo l-a împins mândria încât l-a făcut să se gândească că nu el trebuie să se teamă de diavol, ci diavolul trebuie să se teamă de el. De aceea,

ce lucru de mirare este, că cu atâta ușurință a tăgăduit pe Hristos și a căzut? Cum ar fi fost cu puțință să stea drept, când era stăpânit de o așa de mare semeție? **“Mai înainte de sfârâmare marea ocară și mai înainte de cădere gândul cel rău”** (Prov. 16.20). E drept, urmează lui Iisus și Ioan - ucenicul cel iubit și intră și el în curtea lui Caiafa, dar fiindcă nu s-a prea încrezut în sine și în propria-i putere și pentru că n-a dat loc semeției și mândriei în inima sa, a ieșit de acolo fără să se lepede de dumnezeiescul său Învățător. De aceea, din smerenie, nici nu-și spune numele în Evanghelia sa, că adică El a urmat pe Hristos. - cum spune Teofilact: **“Din smerenie se ascunde pe sine. O, blestemată mândrie, începutul și rădăcina a tot păcatul, câte rele pricinuiеști tu neorocitului om!”** (123).

Vai de tine, iubite cititor, dacă te vei semeți vreodată, încrezându-te în tine și bizuindu-te pe propriile tale puteri. **“Vai de cei puternici ai lui Israil!”** (Isaia 1,24). Vai de tine dacă vei vrea să faci ceva după închipuirea și mintea ta și nu vei vrea să urmezi îndemnurile Părintelui tău duhovnic și al cunoscuților tăi, care sunt mai buni și mai înțelepți decât tine! **“Vai celor înțelepți întru sine singuri știutori înaintea lor”** (Isaia 5,21). Vai de tine! Dacă disprețuiești și te împotrivești celor scrise în Sfintele Scripturi și de Sfinții Părinți și nesocotești cu încăpățănare tradiția Bisericii ca să ascuți de tradițiile oamenilor și de moravurile cele rele! **“Vai vouă, că v-ați abătut de la mine; ticăloși sunt că au păcătuit împotriva mea”** (Osea 7,13). De aceea și Domnul muștră pe cărturarii necărturari zicând: **“Dar voi de ce vă abateți de la poruncile lui Dumnezeu pentru tradiția voastră?”** (Matei 15,3). În scurt, vai și amar de tine, dacă te vei lăsa așa de mult orbit de fumul semeției, încât să te crezi că ești mare lucru. Nenorocitul, vrei să știi care-i adevărul? Află-l din aceasta: **“Toate neamurile, zice proorocul, în fața lui Dumnezeu sunt ca o picătură de apă într-un butoi”** (Isaia 40,15). Împarte dar acea picătură în atâtea părți câți oameni au fost, sunt și vor fi și vezi ce parte revine fiecărui ins din acea mare mulțime de oameni. Ei, bine, acea parte, - care este ca și un nimic - ești tu înaintea lui Dumnezeu, și tot așa este și puterea ta, la fel ca tine, adică un nimic. Abia după ce ai făcut această socoteală ai dreptul să te mândrești. Iar dacă n-ai drept să te mândrești, ci mai degrabă ai un puternic temei ca să te smerești până în adâncul niminicieii, apoi nu trebuie să te temi mai mult de altceva decât de tine însuși și să nu prețuiești altceva și să nu disprețuiești altceva decât pe

tine însuși. Iar dacă te socotești altfel și te ai în vreo oarecare cinste, să fii sigur că ești foarte aproape de cădere, după spusa lui Sirah: **“Dacă nu te vei ținea cu râvnă în frica de Domnul, curând se va nimici casa ta”** (26,3).

Dar tu, de câte ori te-ai apropiat să te rostogolești în prăpastia păcatelor, de atâtea ori ai fost vrednic să te lase Dumnezeu fără ajutor, din pricina semeției tale. Deci ia aminte și scoate-ți din inimă blestemata semeție, care este pricina a tot păcatul, după cum zice dumnezeiescul Ioan Scărarul: **“Unde s-a săvârșit păcatul acolo a locuit mai întâi mândria”** (Cuv.22). Și dimpotrivă, îmbrățișează și iubește smerenia, care este izvorul, tăria și viața tuturor virtuților (124). Căci precum o carte întreagă de zerouri - dacă am scrie - zerourile singure nu pot forma nici un număr ci numai dacă le-am adăuga și cifre, ca de pildă 1,2 sau 3, abia atunci ele capătă valoare și alcătuiesc un număr, tot așa și cu virtuțile, dacă n-au alături smerenia sunt simple zerouri și nu valorează cine știe ce. Și Avva Isaac spune că harul lui Dumnezeu nu se dă altor virtuți, ci numai smereniei: **“Smereniei i se dă harul; deci răsplata nu e a virtuții, nu a trudei pentru ea, ci a smereniei care se naște din ele”** (Cuv. 27). Ține minte că dacă nu te vei smeri și nu te vei face ca un prunc, nu vei putea intra în Împărăția lui Dumnezeu, după cuvântul Domnului: **“Amin zic vouă, dacă nu vă veți întoarce și nu vă veți face ca pruncii, nu veți intra în Împărăția Cerurilor. Cel ce se va smeri ca pruncul acesta, acela este mare întru Împărăția Cerurilor”** (Matei 18,3).

Rușinează-te, deci, că deși ai atâtea pricini ca să te smerești și tu, ca un lipsit de minte, vrei să fi slăvit de alții. Roagă pe Mântuitorul Hristos, ca - în ce chip cu dumnezeiasca Sa privire a luminat orbirea Apostolului Său Petru, după ce căzuse, făcându-l să-și vină în fire: **“Și întorcându-se Domnul a privit pe Petru”** (Luca 27, 61) tot așa să-ți lumineze și orbirea ta, ca să nu mai cazi în păcate, ci să înveți ceea ce a zis Apostolul: **“Celui ce i se pare că stă, să ia aminte să nu cadă”** (I Cor. 10,12)(125).

B.

Ia aminte, iubite, la a doua pricină a lepădării lui Petru, adică nepăsarea, care se vedește din aceste trei lucruri: din felul cum urmează pe Învățătorul, din scopul cu care Îl urmează și din pricina pentru care Îl urmează și din urmările pe care i le-a adus nepăsarea. **Felul** cum îl urma era **“de departe”**. **Iar Petru**

il urma de departe" (Matei 26,58), ceea ce înseamnă că Petru era cuprins de un fel de răceală și nepăsare; nici nu voia să părăsească cu totul pe Învățătorul, dar nici nu voia să-L urmeze până la capăt, ci voia ca în același timp să fie și ucenic, dar nici să nu se arunce în primejdia în care se găsea Învățătorul Său. Scopul cu care Petru urma pe Iisus nu era de a merge împreună cu El la moarte, ci dintr-un fel de curiozitate, ca să vadă sfârșitul acestei întâmplări: **"Și intrând înăuntru a șezut cu slujitorii ca să vadă sfârșitul"** (Matei 26,58). L-a urmat pe Iisus și Ioan, ucenicul cel iubit, dar nu de departe, ci de aproape și a intrat în curtea arhiereului nu numai ca să vadă sfârșitul, ci ca să fie ucis împreună cu Dânsul, dacă ar fi nevoie; pentru că el nu avea răceală în dragostea lui Hristos, ci Îl iubea cu atâta căldură, încât nici un ceas n-ar fi voit să se despartă de Dânsul. De aceea nu el a introdus în curte pe Petru, cum tâlcuiește Teofilact, ci numai a vorbit cu portărița și aceasta la primit înăuntru. **"A intrat celălalt ucenic, care era cunoscut arhiereului și a zis portăriței și a lăsat înăuntru pe Petru"** (Ioan 18,16). Dar care au fost urmările nepăsării lui Petru? (Ioan 18,16) Deplina amorțire și uitare a cuvintelor Mântuitorului, chiar și după ce L-a tăgăduit, în așa măsură că dacă Domnul nu s-ar fi întors să-L privească, cu siguranță că Petru n-ar fi simțit pe deplin că L-a tăgăduit. **"Și întorcându-se Domnul a privit pe Petru și și-a adus aminte Petru de cuvântul Domnului"** (Luca 22,61) și deplina uitare a învățăturilor date de Domnul în foișor și în grădină, ca să ia aminte la cuvintele Lui: **"Simone, Simone, iată satana v-a cerut să vă cearnă ca grâul"** (Luca 22,31) și: **"Simone, dormi? Au n-ai putut veghea măcar un ceas?"** (Marcu 14,27). Și pe lângă aceasta, marea întristare care-l copleșise, din care cauză dormea și nu putea să-și deschidă ochii, după cuvântul Sf.Ap.Luca: **"Și mergând la ucenicii Săi, i-a găsit adormiți de întristare"** (22,45). Această așa de mare nepăsare a lui Petru cum se putea termina altfel decât printr-o vădită cădere? **"Întru lene se va apleca acoperișul"** (Eclesiast 1,18). Nepăsarea lui Petru se aseamănă cu răceala timpului de atunci, căci spune Evanghelistul Ioan, **"că slujitorii și slugile, făcând foc, stăteau și se încălzeau"** (18,18). În adevăr, Petru era rece față de dragostea de Învățătorul și Dumnezeu, cum spune Teofan Kerameul și de aceea se încălzea la foc și la căldura lumii și trupului, pe care o aprind slujitorii diavolului, care la urmă de tot face de râs și de batjocură pe nenorocitul păcătos, făcându-l și tăgăduitor al lui Hristos. Iar Ioan, având dragoste fierbinte de

trupului

Dumnezeu, n-avea nevoie să fie încălzit de un astfel de foc blestemat.

O, nespus de rea nepăsare! Bine te-a numit Sf.Marcu Pustnicul atec. în Epistola către Nicolae (*Filocalia*), pentru că în cele din urmă faci pe oameni ate și tăgăduitori ai lui Hristos. Bine a zis Sfântul Marcu (același loc) că cei trei mari uriași ai diavolului și ai patimilor sunt: nepăsarea, neștiința și uitarea. Bine te-au numit teologii prima treaptă a pieirii, care atragi după tine și pe celelalte trei trepte ale pierzării: orbirea minții, împietrirea inimii și nesocotința (126).

Acum, iubitele, citind acestea coboară-te în sine-ți și cercetează-ți inima, cea atât de ascunsă și necunoscută și de tine însuți, după cum este scris: **"Mai adâncă este inima decât toate și cine o va cunoaște?"** (Ieremia 17,9) Coboară-te, zic, în adâncul inimii tale și-ți vei afla acolo toate păcatele. Pentru că și tu când se ivește vreun prilej ori ispită, îndată uiți, ca și Petru, toate luminările și îndemnurile primite de la Dumnezeu, prin *Sfintele Scripturi* pentru ca să cunoști nimicnicia plăcerilor și a bunurilor lumești. Ba, lucru mai ciudat, uiți și ispita și părerea pe care ți-ai făcut-o de atâtea ori despre bunurile lumești, încercându-le și aflându-le totdeauna zadarnice, ceea ce Petru nu a făcut, pentru că El n-a mai avut prilej să încerce ce este lepădarea. Faci uneori și câte un lucru bun, dar cine știe dacă nu cumva și aici este amestecat vreun scop lumesc? Fie ca să te slăvească lumea, fie ca să câștigi ceva, fie ca să te arăți mai fin decât alții. Vrei să urmezi pe Iisus, dar căldicel: nici să te dai cu totul lui Dumnezeu, nici cu totul lumii; cauți, adică, o cale, care să nu fie nici cea largă a pieirii, nici cea îngustă a mântuirii, ci o cale pe care să poți urma și pe Iisus, ca Petru de departe, fără să încetezi totuși vreo clipă a te griji de treburile și patimile tale. O, nespus de rea nepăsare care te stăpânește, frate! Așa că, să nu mai învinuiești pe Fericitul Petru, că a fost biruit de nepăsare: ci muștră-te mai degrabă pe sineți că ești stăpânit de ea. El a fost răpus de ea numai o dată, pe când tu ești biruit în fiecare zi. Nu osândi pe Petru că s-a lepădat de Domnul, ci osândește-te pe tine însuți pentru că deși cu buzele mărturisești pe Domnul dar cu faptele îl tăgăduiești, lucrând împotriva poruncilor Lui precum zice Pavel: **"mărturisesc că, cunosc pe Dumnezeu dar cu faptele îl tăgăduiesc"** (Tit. 1,16). Osândește-te pe tine că de-atâtea ori faci jurăminte mincinoase, de atâtea ori tăgăduiești adevărul și din îndărătnicie sau mândrie sau iubire de sine, nu vrei să-L mărturisești și deci tot de atâtea ori tăgăduiești pe Hristos, care este

Însuși Adevărul: **"Eu sunt Adevărul..."** (Ioan 14,6). De câte ori nădăduiești în puterea ta și te închini ca la idoli la avere, tăgăduiești pe Hristos; de aceea și Pavel a numit lăcomia, închinarea la idoli (Colos. 3,5). Și ca să spun în scurt orice bun pe care-l pui mai presus de dragostea de Hristos, chiar de ar fi și numai un ac, dovedește că tăgăduiești pe Hristos; de aceea a zis și dumnezeiescul Hrisostom că în multe feluri poate cineva să se lepede de Hristos (*Omil. 3 ref. la Ana*).

De acum și tu, frate, dacă te-ai făcut următor lui Petru în păcat, urmează-l și în pocăință, pentru că după înțeleptul Nichita, de aceea s-au scris greșalele Sfinților pentru ca noi să imităm și pocăința lor; Petru a tăgăduit pe Domnul odată, dar apoi s-a pocăit tot restul vieții sale, căci spune ucenicul său, Sf. Clement, că de câte ori Petru auzea cântatul cocoșului, își aducea aminte de acea nefericită lepădare de Domnul și plânga cu amar. De aceea și Evanghelistul Marcu spune despre Petru că: **"Aruncându-se cu fața la pământ a plâns"** (14,72), după cum tâlcuiește Teofilact cuvântul **"începând"**: deoarece odată a început, dar apoi n-a mai încetat să plângă toată viața sa. Pocăiește-te deci, și tu din adâncul inimii, în tot restul vieții și ori de câte ori îți amintești de păcatele tale plângi și varsă lacrimi amare pentru ele; căci zice Fericitul Ieronim că rugăciunea îmblânzește pe Dumnezeu mâniat, dar lacrimile îl silesc să se îndure. Și dumnezeiescul Hrisostom spune că după ploaie se face aerul curat și limpede, iar după lacrimi sufletul și mintea se fac curate și limpezi. Când Petru auzea cocoșul cântând, se trezea și-și aducea aminte de păcatul său. Și tu, auzind pe Domnul strigând: **"vegheați"** (Matei 13,37), trezește-te din somnul nepăsării, cercetează-ți păcatele și fii veghetor. Acela, câtă vreme era în curtea arhierului și între ostași n-a putut să plângă și să se căiască, ci abia după ce a ieșit afară: **"și ieșind afară a plâns cu amar"** (Matei 27,15). Și tu, dacă nu ieși afară din nesimțirea și împietrirea minții, precum spune Teofilact și dacă nu te îndepărtezi de pricina păcatului și nu te lepezi cu totul de rele nu poți să plângi pentru păcatele tale și să arăți adevărată pocăință. Acela (Petru), din păcatul lepădării a câștigat căință, a dobândit smerenie ca să nu se mai semețească și să nu se mai încreadă în sine, ci în ajutorul lui Dumnezeu; a câștigat puterea de a nu deznădădui, ci să compătimească pe ceilalți păcătoși. Și tu, după ce ți-ai dat seama de păcatul făcut învață-te să te smerești, învață-te să nu osândești pe ceilalți care păcătuiesc, ci să-i compătimești și să-i înveți să nu se descurajeze.

Acela, prin căința fierbinte și-a reluat vrednicia de apostol pierdută, devenind iarăși corifeu al Apostolilor. Și tu, dacă te pocăiești cu aceeași căldură, poți recăpăta harul de fiu, pe care l-ai pierdut prin păcat și să devii iarăși fiu al lui Dumnezeu și moștenitor al Împărăției Lui.

Să știi, dar, că pricina tuturor păcatelor tale a fost nepăsarea și rușinează-te în fața dumnezeiescului tău Învățător. Începe de acum o înnoire a vieții, cu nouă căldură și numai pentru scopuri dumnezeiești, adică pentru preamărirea lui Dumnezeu și pentru a-ți pune la adăpost mântuirea. Și fiindcă ești în primejdie ca nepăsarea să te împingă iarăși la păcat, pe lângă, că trebuie să te temi și de puterea diavolului: **"Iar ei neluând în seamă chemarea s-audus: unul la țarina sa, altul la neguțătoria sa"** (Matei 22,5). De aceea roagă pe Domnul să te elibereze și de una și de alta, dar mai ales să te elibereze de tine însuți, care îți ești - din voie proprie - un vrăjmaș mai rău decât diavolul, precum este scris: **"Cei ce păcătuiesc își sunt vrăjmași loruși"** (Tobit 12,10).

C.

Ia aminte, iubitule, la a treia pricină și cea din urmă poticnire a căderii lui Petru în păcatul tăgăduirii lui Hristos și anume lipsa rugăciunii; iar pricina lipsei de rugăciune, la rândul ei, erau mândria și nepăsarea, pentru că acela care se crede sigur și tare nu cere ajutorul lui Dumnezeu prin rugăciune. Cu toate că dumnezeiescul Petru avea multe temeiuri să se dea la rugăciune: și pentru că Iisus Hristos îl îndemnase pe el și pe ceilalți apostoli: **"Privegheați și vă rugați ca să nu cădeți în ispită"** (Marcu 14,38) și pentru că îl mustrase în deosebi: **"Simone dormi? N-ai putut veghea măcar un ceas"** (Ibid. 37) ba chiar și pentru aleasa pildă pe care i-o dăduse în grădina Ghetsimani Mântuitorul, rugându-se trei ore în șir (127). Cu toate acestea, ele n-au fost îndestulătoare bolduri ca să trezească pe Petru din greul somn al nepăsării și al întristării: **"Căci ochii lor erau îngreuiți"** (Marcu 14,40), ca să se poată ruga și prin acest lesnicios mijloc să se întărească în slăbiciune și să se mângâie în întristare. Vezi, frate, cât de slab este ticălosul de om, când nu este unit cu Dumnezeu prin rugăciune, ca să primească ajutorul său? Petru, corifeul Apostolilor; Petru care iubea pe Învățătorul său mai mult decât ceilalți Apostoli; Petru, căruia Tatăl îi descoperise așa de limpede dumnezeirea lui Iisus Hristos: **"Nu trup și sânge**

ți-a descoperit ție aceasta, ci Tatăl meu care este în ceruri" (Matei 17,17); Petru care a mărturisit pe Hristos, fiu al lui Dumnezeu, cu atâta căldură înaintea celorlalți apostoli: *"Tu ești Hristosul, fiul lui Dumnezeu celui viu"* (Matei 17,16); Petru care a văzut dumnezeirea lui Hristos, plină de strălucire pe muntele Taborului; Petru - zic - acela, nefiind spăimântat de ostași, fără să fie cercetat de judecători, fără să fie osândit la moarte, ci numai pentru că a fost întrebat de o slujnică oarecare, nu cu amenințare, nu cu mânie și asprime, ci cu blândete și milă: *"Nu cumva și tu ești dintre ucenicii Aceluia?"* (Ioan 18,17), a răspuns îndată că nu cunoaște pe dumnezeiescul său Învățător nici ca simplu om: *"Nu știu pe omul acesta"* (Matei 27,2). Și mergând din rău spre mai rău, a început - în fața mulțimii, să adauge la tăgadă și jurăminte și anateme, ca să-și sprijine minciuna sa: *"Atunci a început a se blestema și a se jura că nu știe pe omul acesta"* (Matei 27,74). Și toate acestea pentru ce? Pentru că nu luase cu el arma rugăciunii; pentru că a neglijat să se roage, pentru că nu și-a întărit slăbiciunea cu rugăciunea, nici nu s-a unit prin ea cu Domnul cel Atotputernic. Acestea sunt relele și cursele în care cade oricine nu se roagă neîncetat, ajunge până acolo ca să se lepede de Domnul, pentru un lucru de nimic, încât pare cu neputință; și după ce se leapădă, se depărtează tot mai mult, trecând și afundându-se dintr-un păcat în altul, ca și cum n-ar fi cunoscut pe Dumnezeu niciodată. De aceea și Domnul a spus parabola văduvei și a judecătorului nedrept ca să ne facă să ne rugăm totdeauna și să nu ne îngreuiem: *"Le-a spus o parabolă, că trebuie să se roage pururea și să nu se deznădăjduiască"* (Luca 18,1).

Învăță dar, și tu, frate, din pildă străină, adică din păcatul Apostolului Petru, învață să nu te lași de nimic împiedicat pentru a te ruga Domnului totdeauna, dar mai ales în vreme de primejdie și de ispită: *"nu te împiedică să faci rugăciunea la timp"* (Sirah 18,22). Iar dacă vei neglija rugăciunea, să ști că va fi deajuns o simplă cursă, un singur cuvânt, un singur îndemn al lumii ca să te facă să te lepezi de toate bunele hotărâri, pe care le-ai luat pentru mântuirea sufletului și să uiți pe Stăpânul, care ți-a dat atâtea binefaceri, până chiar și sângele și viața pentru tine.

Pentru ca rugăciunea să-ți fie aducătoare de roadă și cum se cuvine, îți spun pe scurt aceste lucruri de trebuință și de mare folos pentru ea. Să știi, frate, că după Marele Vasile (*Întâia rânduială ascetică*), rugăciunea este de patru feluri: 1). - Rugăciunea de slăvire a lui Dumnezeu (de laudă); 2). - Rugăciunea

de mulțumire pentru binefacerile Sale; 3). - Rugăciunea de mărturisire a păcatelor și 4). - Rugăciunea de cerere către Mântuitorul. Deci când vrei să te rogi, începe cu proslăvirea lui Dumnezeu, zicând: *"Slavă Ție Doamne, Dumnezeul meu cel bun și atotputernic, Creatorul lumii"* și să nu începi îndată cu rugăciunea de cerere pentru că în chipul acesta dai a înțelege că alergi la Dumnezeu numai silit de nevoie, cum zice Marele Vasile: *"Rugându-te nu începe, deodată cu cererea, iar de nu, îți dai de gol intenția că numai silit de nevoie te rogi lui Dumnezeu"*. Apoi mulțumește lui Dumnezeu zicând: *"Mulțumescu-ți Doamne, pentru toate binefacerile pe care le-ai făcut pentru mine și pentru care nu sunt în stare să-ți mulțumesc"*. Apoi mărturisește-ți înaintea Lui păcatele, dacă se poate, așa cum faci în rugăciunea Sfintei Împărății, zicând: greșit-am Doamne, înaintea Ta și Te-am supărat cu ucideri, cu hoții, cu desfrânări etc. Și dacă, odată cu păcatele trupești, îți amintești chipurile și persoanele cu care ai păcătuit și te-ai întinat, lasă-ți mărturisirea amănunțită a păcatelor trupești, după cum învață Sf. Marcu Ascetul, și zi numai: *"Greșit-am Doamne, cu multe păcate trupești"*, iar celelalte păcate mărturisește-le unul câte unul. Apoi cere de la Dumnezeu nu bogăție, nu slavă, nici plăceri sau putere trupească, ci Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, cum ne îndeamnă Domnul (Matei 6,33) și zi: *"Doamne, vindecă sufletul meu, că am greșit Ție; Doamne, iartă păcatele mele; Doamne, nu mă lăsa în ispită; Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!"* Și cea mai mare parte a rugăciunii tale să fie cererile acestea, pentru că vedem și în *Rugăciunea Domnească*, că mai mult loc ocupă cererile, decât celelalte.

Felurile în care se cade să te rogi sunt îndeobște, două: rugăciunea lăuntrică (cu mintea) și din afară (prin grai). Cea lăuntrică stă în aceea a te sili să aduni în minte toate cuvintele rugăciunii, nelăsând-o să gândească nimic altceva, socotindu-te că stai de față înaintea lui Dumnezeu, la judecată. Iar pentru mai ușoară concentrare a minții, ține-ți puțin și răsuflarea, precum învață Sfinții Părinți, iar inima fă-o să se ocupe și să se complacă în cele spuse, - după cum se complăce și în mâncăruri bune - cu frică și cu smerenie, zdrobire de inimă, cu râvnă spre rugăciune și lacrimi, așa te roagă cu mintea și cu inima, apoi și cu gura. Iar rugăciunea din afară este când te rogi plecându-ți capul ca vameșul și stând în picioare, când în genunchi și uneori ridicând mâinile. Aceste feluri de rugăciune sunt întărite de *Sfintele Scripturi*: *"Iar când stați rugându-vă"*

(Marcu 11,25) *"și punându-se în genunchi s-a rugat"* (F.Ap. 20,36) și *"ridicarea mâinilor mele"* (Ps. 140,2). Iar dacă cineva este bătrân și slab să se roage și șezând (pe scaun). Iar timpul pentru rugăciune este vremea celor șapte soroace rânduie de Biserică: seara, după cină, la miezul nopții, dimineața și ceasurile, după cuvântul: *"De șapte ori în zi Te-am lăudat Doamne"* (Ps. 118). Silește-ți mai ales să te rogi neîncetat, după cum poruncește apostolul tuturor monahilor și laicilor: *"neîncetat vă rugați"*. În timpul când îți practici meseria sau altă slujire zi: *"Doamne, Iisuse Hristose, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!"* Și toate lucrările tale să le îndulcești ca și cu sare, cu rugăciunea, după cum învață Marele Vasile (*Epistola I*), și precum am spus deja în a doua luare aminte a meditației despre viața pământească a Domnului.

Locul rugăciunii cel mai potrivit este Biserica și apoi cel mai liniștit colț al casei tale. Pentru că vedem și pe Ap. Petru că s-a suit în foișorul casei pentru liniște și acolo se ruga: *"Petru s-a suit (în foișor) să se roage"* (F.Ap. 10,9). În scurt, în orice loc te afli, roagă-te cu sârguință: *"În tot locul stăpânirii Lui, binecuvintează suflete al meu pe Domnul!"* (Ps. 102,22)

În felul acesta rugându-te, mărturisește că toată nădejdea și puterea ți se sprijină pe ajutorul Răscumpărătorului tău și că atâta vreme cât El te va ține ca să nu cazi și tu vei rămâne drept și nebiruit în ispite.

Făgăduiește că de acum te vei consfinți Domnului prin rugăciune și nu vei înceta a cerși mila și toate cele spre mântuire, fie că ți le va da, fie că nu. *"Chiar dacă ar trece un an sau doi sau trei sau chiar și mai mulți, tu să nu neglijezi rugăciunea, ci cere cu credință, făcând totdeauna binele"*, zice Marele Vasile (*Întâia rânduială ascetică*). Pentru că la urmă de tot, Dumnezeu are să-ți dea cele cerute, dar nu pentru altceva, cel puțin puțin pentru stăruință, după cum Însuși spune: *"De nu se va scula să-i dea din prietenie, dar se va scula și-i va da din pricina stăruinței lui cele de care are nevoie"* (Luca 11,8). Vedem și pe dreptul Isaac că douăzeci de ani încheiați a rugat pe Dumnezeu ca să-i dea un copil și la urmă Dumnezeu l-a ascultat (Facere 25); și mulți au strigat către Dumnezeu *"milă, milă, milă"*, unul cinzeci de ani, altul șaiszeci de ani și la urmă au dobândit cele cerute, fie în viața aceasta, fie la moarte. Căci Dumnezeu nu ne dă degrabă cele ce I le cerem și pentru pricini pe care numai El însuși le știe, dar mai ales ca să ne facă să stăruim totdeauna a fi alături de El și ca să păstrăm cu grijă ceea ce am primit, după cuvântul Marelui

Vasile: *"De aceea întârzie să-ți dea pentru ca să-ți dai seama de sprijinul Lui și ca să cunoști că este darul lui Dumnezeu și să păzești cu scumpătate ceea ce ți s-a dat"* (*Întâia rânduială ascetică*). Iar la urmă, frate, roagă pe Domnul să-ți dăruiască Însuși Duhul și harul rugăciunii, cu care, ca și cu o cheie de aur, să poți deschide la nevoie, în orice timp tezaurele Harului și ale ajutorului: *"Duhul ne întărește în slăbiciunile noastre căci noi nu știm să ne rugăm cum se cade, dar Duhul însuși mijlocește pentru noi cu suspinuri negrăite"* (Rom.20,26)(128).

MEDITAȚIA a 29- a

Despre biciuirea lui Hristos, în care El a simțit:

- A. - O mare durere,
- B. - O mare batjocură,
- C. - O mare dragoste.

A.

Ia aminte iubitele, la durerea pe care a suferit-o prea dulcele nostru Iisus Hristos, cu prilejul grozavei biciuiri pe care a primit-o: *"Atunci a luat Pilat pe Iisus și L-a bătut"* (Ioan 19,1). Chinul acesta, cum poate înțelege oricine, a fost din cale afară de aspru și greu, pentru patru pricini (1) - din pricina gingășiei trupului Mântuitorului; (2) - din pricina barbariei ostașilor care L-au bătut; (3) - din pricina numărului mare al celor ce L-au bătut și (4) - din pricina uneltelor folosite la biciuire.

1. - Trupul lui Iisus, întrucât provenea din Duhul Sfânt, în chip minunat și mai presus de fire, pregătit pentru un scop atât de înalt, adică să devină lăcașul sufletului îndumnezeit al lui Hristos, era foarte nobil și desăvârșit și deci și foarte simțitor și atât de plăpând, încât din pricina acestei gingași Domnul a fost numit vierme, după părerea unor învățători: *"Eu sunt vierme și nu om"* (Ps. 21,6). Pe lângă aceasta mai era și foarte slăbit din cauza sudorii ca de sânge, pe care o vărsase în timpul vegherii de noapte întreagă și pentru lupta grozavă cu sine, din grădina Ghetsimani.

② - Ostașii care L-au bătut, nu numai că erau împietriți ca oameni trupești, dar mai erau și atâtați de către iudei și mai ales de diavolul. Încât având o cruzime îndoită și întreită, se asemănau nu cu oamenii ci cu câinii, cu taurii sau cu alte animale înfuriate, după cum a spus mai înainte despre dânșii David: **"Înconjuratu-m-au mulți, tauri grași m-au cuprins"** (Ps. 21,16). Apoi acești ostași, fiind în număr de 60, se schimbau mereu, doi câte doi, când oboseau, biciuind și lovind pe Domnul, după cum povestește Corneliu Italul, în *Tălmăcirea cap. 19 al Evangheliei lui Ioan*.

③ - Uneltele cu care băteau pe Domnul erau vine tari, bețe ciotoase și cu spini, funii prevăzute cu mici stele de fier și cărlige, care sfășiau carnea până la os.

④ - Numărul ranelor pe care le-a primit Domnul a fost nenumărate, ca și numărul păcatelor noastre, așa cum și despre aceasta a spus David: **"Adunatu-s-au peste mine bătăi și n-am știut"** (Ps. 34,14).

Cum este cu puțință, frate, să nu-ți fie mișcată inima, gândind la o așa de înspăimântătoare priveliște? Închipuiește-ți cu mintea că și tu, iubitule, ești de față și vezi pe Iisus ca un miel nevinovat, pe care L-au înconjurat din toate părțile acei lupi însetați de sânge, cum L-au legat de stâlp și L-au biciuit fără milă, cum vâjâie bicele și lovesc din toate părțile: la început rănesc trupul cel prea sfânt, apoi loviturile căzând peste rănile de mai înainte se deschid și mai adânc și la fiecare lovitură se rup părți din plăpândul trup al Domnului, rămânând apropiate goale oasele și coastele încât se puteau număra pe dinafară: **"Numărat-au toate oasele mele"** (Ps. 21,17). Sângele curgând pârâu din toate vinele s-a făcut lac lângă stâlpul de care era legat, precum a fost preînchipuit de sângele taurului vărsat de Moise la temelia altarului: **"Și sângele L-a vărsat la temelia altarului și l-a sfințit"** (Levitic 8,15). Vai, ce înfricoșat măcel a suferit prea dulcele și prea plăpândul Iisus al meu - măcel pe care nu l-ar fi putut răbda nici un uriaș împietrit dacă ar fi venit peste el. De aceea avea dreptate să strige prin gura lui David: **"Am fost bătut toată ziua"** (Ps. 72,4).

Iată, deci, cu ce nemăsurat preț a cumpărat Hristos mântuirea ta, iubitule! Deși numai o singură rană a lui Hristos ar fi fost în stare să răscumpere întreg neamul omenesc, cu toate acestea Domnul a binevoit să primească atâtea răni - fiind bătut și biciuit fără milă, ca să ne arate cât de mult iubește El mântuirea oamenilor. Deci dacă și tu suferi, după ce El a suferit atât de mult ca să te

mântuiască, ție ți se cade pedeapsa și n-ai nici un motiv să te superi pe Hristos. Vezi bine cât de mult a suferit Mântuitorul în timpul acestei grozave biciuiri, pentru plăcerile pe care tu le-ai gustat, împotriva dumnezeieștilor. Lui porunci. Cum te mai rabdă inima să mai înmulțești încă ranele lui Iisus, căutând iarăși să-L vătămă cu păcatele tale? Te mai rabdă inima față de atâtea răni, după atâtea sânge, după atâtea chinuri ale Domnului să mai cauți plăcerile și gusturile celor oprite ale trupului și ale simțurilor, cum ai făcut până acum? Nu, te rog, frate, nu! Din dragoste pentru preadulcele Iisus, care a fost așa de crunt biciuit, să nu ajungi până la atâtea nesimțire și până la așa dispreț de mântuirea ta! Căci pentru aceasta a binevoit Domnul să primească atâtea dureri și suferințe în trupul său cel fără de păcat, pentru ca să tămăduiască plăcerile trupesti pe care le-a gustat Adam și urmașii lui, după cum învață Sfântul Maxim: pentru că după spusa medicilor, cele contrarii cu cele contrarii se vindecă. Deci dacă tu cauți iarăși plăcerile trupului și desfătărilor, atunci tu biciuiești din nou pe Hristos și-I reînnoiești rănilor și suferințele, dovedind că în zadar a primit lovituri și flagelare groaznică, de vreme ce tu nu tragi nici un folos din ele.

Rușinează-te deci, iubitule, socotind ce parte ai și tu în această cruntă biciuire a lui Iisus, și recunoaște printre mulțimea rănilor Lui și pe acelea, pe care le-a adus propriile tale păcate și pe care El le-a prevăzut îndeezebi. Blestemă de mii de ori păcatele cu care ai pricinuit un așa de mare chin Mântuitorului, și rabdă fără murmur, ba încă cu mulțumită, ori de câte ori te bate Dumnezeu și te pedepsește pentru ele. Pentru că dacă Domnul a răbdat, așa de înfricoșată biciuire, nu pentru păcatele Lui ci pentru ale tale, cum să nu fi dator să rabzi loviturile ce-ți vin de la Dumnezeu pentru păcatele proprii? Și să știi că odată cu aceste lovituri vei afla milă la Dumnezeu, precum a spus Tobit: **"El bate și miluiește"** (13,2) și iarăși: **"M-ai bătut și m-ai miluit"** (11,13); prin aceste bătăi vei recunoaște că ești în rândul fiilor lui Dumnezeu **"Căci El, bate pe tot fiul pe care-l primește"** (Prov. 3,22). Dumnezeu nu bate și nici nu pedepsește pe nimeni din răzbunare sau dușmănie, să nu fie! Ci pentru că oamenii nu vor să asculte sfaturile și îndemnul lui Dumnezeu date prin cuvânt, de aceea El este nevoit să-i sfătuiască și să-i îndemne cu fapta adică cu lovituri și pedepse, precum a zis înțeleapta Iudita: **"Pe noi nu ne-a nedreptățit, ci spre îndemnare ne bate Domnul"** (8,23). Deci dacă te pedepsește Dumnezeu și te bate, să știi că ai făcut un păcat, fie pe față și pentru acela ești bătut: **"Multe**

sunt bătăile păcătosului" (Ps. 31,13). De aceea nu fi fără de minte și nici nu sta nesimțitor, precum a spus Proorocul Ieremia: *"I-ai bătut și nu i-a durut"* (5,3), ci cercetează-te să-ți afli păcatul și să-ți-l ispășești, zicând cu David: *"Pedeapsa Ta la urmă m-a îndreptat și pedeapsa aceasta mă învață"* (Ps. 17,39).

Mulțumește apoi Domnului pentru nespusa Lui dragoste, că a primit asupra-și pedeapsa și bătaia care ți se cădea ție, sluga Sa, numai și numai ca să te împace cu Părintele Său ceresc. Aducă la aceasta propria Sa dragoste și propriul Său sânge pe care l-a dat ca să mijlocească și să-ți dea iertarea păcatelor. Sângele lui Abel a strigat la cer răzbunare, dar sângele Fiului lui Dumnezeu strigă la Dumnezeu pentru iertarea păcatelor tale: *"V-ați apropiat de un legământ nou, prin mijlocirea lui Iisus și de sângele stropirii, care grăiește mai tare decât cel al lui Abel"* (Evrei 12,21).

B.

Ia aminte, frate, la marea rușine pe care a suferit-o Iisus în timpul biciuirii, fiind golit în fața atâtor ostași și luat în răs de poporul batjocoritor și neomenos, fiind acoperit din creștet până-n tălpi de rușine feciorească, dar așa de amară și dureroasă în inima Sa, care se întristează vădit, prin gura proorocului, de această rușinare ca de un chin aparte: *"Și aceia priveau și se uitau la mine"* (Ps. 21,19). Și pentru că nici un om-nu-putea cunoaște pe deplin întristarea pe care o simțea prin această rușine, cheamă ca mărturie pe Tatăl din cer, care - după cum singur cunoștea nespusa vrednicie a dumnezeiescului Său ipostas și a preasfintei lui firi omenești, tot așa numai El putea să cunoască pe deplin această mare rușine a Lui: *"Tu cunoști ocara mea și rușinea mea și înfruntarea mea"* (Ps. 68,22).

Ah, frate, o așa de mare rușine, potrivită pentru hoți, ucigași, desfrânați și păcătoși, când se scufundă în păcat: *"Să se rușineze cei ce fac fărădelege în deșert"* (Ps. 24,3); o astfel de rușine, zic - era drept să se facă lui Iisus, care era însăși mântuirea? Era drept oare ca Iisus cel cu totul nevinovat să sufere o astfel de rușine ca să-L vadă toți gol și să se desfăteze oarecum de goliciunea Lui, în timp ce și făpturile lipsite de rușine, luna și soarele, văzându-L se rușinau? Căci este scris: *"Se va rușina luna și se va rușina soarele"* (Isaia 24,23). Desigur că nu era drept, cu toate acestea, Însuși a binevoit să rabde această rușine și să

o primească cu prisosință încât să-L acopere peste tot, din creștet până-n tălpi: *"Toată rușinea obrazului meu m-a acoperit"* (Ps. 43,17), din două pricini: (1) - ca să înlătore de la tine rușinea ca pedeapsă și (2) - să-ți dea prilej să simți o altă rușine mântuitoare. Rușine pedepsitoare este aceea care te așteaptă înaintea judecării obștești a lui Dumnezeu, când te vei înfățișa gol de harul dumnezeiesc, rușinat de răutățile tale și pustiu de toată virtutea. Mântuitorul, însă, nu voiește să te înjosească cu o astfel de rușinare, ci să te îmbraci cu virtuțile ca și cu niște veșminte împărătești ca să nu ți se vadă goliciunea înaintea întregii lumi, precum spune această Sf. Apocalipsă: *"Te sfătuiesc să-ți cumperi de la mine ... veșminte albe, ca să te îmbraci și să nu se vadă rușinea goliciunii tale"* (3,18). Cealaltă rușine, cea mântuitoare, este cea pricinuită din recunoaștere sinceră a păcatelor tale și a nerecunoștinței arătate față de Răscumpărătorul tău.

În adevăr, mântuitoare și de suflet folositoare este rugăciunea pe care ți-o pricinuieste Iisus prin propria-L rușine. Această rușine este o sfială a cugetelor și înfrânarea limbii, a ochilor și a celorlalte simțuri, precum învață Sf. Isaac. Este păzirea de păcatele viitoare și un semn al adevăratei pocăințe pentru păcatele trecute.

De aceea, străduiește-te, frate, ca să câștigi și tu această rușine mântuitoare pentru sineți, rușinându-te înaintea lui Dumnezeu pentru faptele tale cele rușinoase, făcute în ascuns, care, ca creștin ce ești, n-ar fi trebuit să le faci, ci să te lepezi de ele prin Sfântul Botez: *"Să lepădăm faptele rușinoase cele ascunse"* (II Cor. 4,2). Căci dacă Fiul lui Dumnezeu, Cel fără de păcat, a suferit o așa de mare rușine pentru păcatele tale, cum să nu te rușinezi tu de păcatele pe care le-ai făcut? Cu adevărat, când îți amintești de păcatele rușinoase și ascunse pe care le-ai făcut, ar trebui să ți se roșească tot obrazul și să simți o așa de mare rușine, cât simte și hoțul prins asupra faptului: *"Cum se rușinează hoțul când este prins, așa se vor rușina fiii lui Israil"* (Ieremia 2,26). Pentru că această rușine te face să te păzești și să nu cazi a doua oară în același păcat; ea naște umilința în suflet și umilința la rândul ei, îți iartă multe păcate, după cuvântul Sf. Isaac (Cuv. 49)(129).

Numai atunci se cade să alungi de la tine rușinea, când îți mărturisești păcatele, după cum îți poruncește Duhul Sfânt: *"Să nu te rușinezi a-ți mărturisi păcatele"* (Sirah 4,26). Și Hrisostom își zice: *"Rușinează-te când păcătuiești,*

iar nu când te pocăiești" (Cuv. despre pocăință), pentru că acea rușine este de la diavolul, care îți dă îndrăzneală spre păcat, iar când e vorba de căință și spovedanie îți dă rușine, după cum spune tot Hrisostom (130): *"acestea sunt două: păcatul și pocăința; în păcat este rușine și ocară, în pocăință, laudă și îndrăzneală. Diavolul însă răstoarnă ordinea și dă celor ce-l ascultă îndrăzneală în păcat și rușine în pocăință. Tu însă nu te încrede în el"* (Cuv. despre pocăință). Această rușine este rodul mândriei și deci este rea și păcătoasă, căci *"este o rușine care aduce după sine păcat"* (Sirah 4,21).

Rușinează-te, deci, frate, înaintea Domnului și cere iertare, pentru că până acum n-ai simțit nici o rușine pentru păcatele tale, ci fața ți s-a făcut ca a unei desfrânate nerușinându-te nici de Dumnezeu, nici de oameni, nici de pedeapsă, nici de rai, nici de legea lui Dumnezeu, nici de judecată și răsplătire: *"Față de desfrânată s-a făcut fața ta, fără de rușine ai fost față de toți"* (Ieremia 3,3). Hotărăște-te ca de azi înainte să urăști nerușinarea și să iubești rușinea și sfiala; pentru că nerușinarea este rod și fiică a lui Lucifer, cu care el nerușinatul a râvnit la nespusa slavă a Creatorului, în timp ce Serafimii își ascund fețele și picioarele cu aripile, de rușine, ca să nu vadă cele mai înalte și cele mai adânci lucruri ale Dumnezeirii. De aceea și Dionisie Areopagitul zice: *"Oare este răutatea dracilor? Îndrăzneală nesocotită, pofta de înălțare și închipuire obraznică"* (Despre numele dumnezeiești 4). Nerușinarea și îndrăzneala sunt un rău, care afundă pe om în multe alte răutăți; este o risipire, o lăsare în voia lor a limbii, a gândului, a ochilor și a celorlalte simțuri; este un cuvânt care arde toate virtuțile, după cum zic Părinții; este însușirea ființelor lipsite de rațiune, nu a celor raționale, după cum este scris: *"Câini fără de rușine cu sufletul"* (Isaia 56,11). În scurt, *"nerușinea este un rău, pe care-l urăște și ocolește toată lumea"* (Ecles. 8,1). De aceea și înțeleptul Sirah a rugat pe Dumnezeu să-l izbăvească de nerușinare și să nu-l dea pe mâna omului nerușinat: *"Doamne, Părinte și Dumnezeul vieții mele... duhul nerușinării nu mi-l da"* (23,4). Dimpotrivă, rușinea este o virtute proprie numai oamenilor, pe care Dumnezeu a sădit-o până în inimile copiilor mici, care îndată ce fac vreo greșală, se înroșesc la față de rușine și cu sângele, care iese în față, caută oarecum să ascundă greșala și să nu o vadă oamenii" (131). Este o virtute iubită de toți oamenii: *"Înaintea celui rușinos va merge harul"* (Sirah 32,11). De aceea și sfinții când

erau stăpâniți de cugete deșarte și semețe, când săvârșeau vreun bine, ei se rușinau de astfel de cugete și dădeau slavă lui Dumnezeu, după cum zice Daniil *"Fie, Doamne, dreptate, iar nouă rușinea feții"* (9,7). Și fiindcă și Iisus Hristos a avut parte de așa de mare rușine la biciuirea Sa, din dragoste pentru tine, mulțumește-L din toată inima și roagă-L să-ți dăruiască și ție o parte din rușinea mântuitoare, pe care a simțit-o El și să te învrednicească la judecata viitoare de îndrăzneala veșnică, pe care o vor avea dreptii și să te izbăvească de rușinea cea veșnică, de care vor avea parte cei păcătoși: *"Și mulți din cei ce dormeau în țărâna pământului se vor scula, unii la viața veșnică și unii la ocară și rușine veșnică"*.

C.

Ia aminte, iubitule, la dragostea pe care a arătat-o Iisus Hristos chiar și în timpul acelei groaznice biciuiri. O, de ai putea pătrunde în dumnezeiasca inimă a lui Iisus, cum te-ai mai încălzi degrabă de flăcările iubirii care arde acolo ca un cuptor! Fără îndoială că și ostașii, dacă ar fi putut pătrunde în vreun fel în inima lui Iisus, cu toate că aveau inima împietrită, ea s-ar fi înmuiat îndată și ei, aruncând la pământ uneltele de tortură, ar fi căzut la dumnezeieștile Lui picioare, rugându-L să-i ierte de nemaipomenita lor îndrăzneală. Și ce altceva a hotărât pe preadulcele Iisus să primească atâtea răni, să sufere cu atâta curaj sălbăticia celor așa de neomenești, decât dragostea cu care era legat de tine? *"Întru stricarea oamenilor, cuprinsu-i-am pe ei în legăturile iubirii mele"* (Osea 11,4). Ce altceva L-a silit să ofere dreptății dumnezeiești toate rănilor Lui, ca să îplinească datoria tuturor oamenilor, deci și pe a ta, decât dragostea Lui veșnică pentru tine? *"Te-a iubit cu dragoste veșnică"* (Ieremia 31,3). Ce altă pricină L-a făcut să se bucure în adâncul sufletului Său, chiar atunci, când sângele curgea din toate măduarele Sale, decât socotinta că ranele Lui dădeau vindecare ranelor tale, chinurile Lui împiedicau chinurile tale și patima Lui avea să te înnoiască și să te scape de moarte pe tine? *"Te va înnoi întru dragostea Sa"* (Sofonie 3,18). O, dragoste a lui Dumnezeu față de om! Așa de necuprinsă și de puternică, pe cât de necuprins și de puternic este Dumnezeu: *"Și a pus dragostea cea mare a puterii Lui"* (Avacum 3,4).

Cu ce răsplătești acum, frate, dragostea așa de mare pe care a arătat-o Dumnezeu față de tine? Tu, pentru orice sarcină mică, ce ți se pare că o iei de

la altul, te plângi și te tânguiești; tu pentru cel mai mic necaz pe care ți-l trimite Domnul, oftezi și murmuri; tu pentru un cuvânt rece pe care ți-l spune fratele tău, te mâнии asupra lui ca o fiară. Oare aceasta este răsplata pe care o dai lui Dumnezeu pentru dragostea Lui față de tine? Aceasta este imitarea și urmarea pildei dată ție de Iisus Hristos, precum este scris: **"Hristos a pățimit pentru noi lăsându-ne pilda ca să pășim pe urmele lui ... El batjocorind fiind, n-a răspuns la batjocuri; pătimind n-a amenințat, ci a lăsat pe seama judecătorului celui drept"** (I Petru 2,11). Aceasta-i mulțumirea ta pentru harurile date de Dumnezeu? Ah, nerecunoscătorule și nevrednicule de dragoste, nu auzi tu că, după spusa Fericitului Augustin: **"Nerecunoștința nu place lui Dumnezeu; este rădăcina a tot răul. Sau că în viață chiar și relele cele moarte ucid cele vii"**? (Rug. 26 sau 18).

Oare, de acum mai poți socoti îndreptățite plângerile și revoltele tale? Ba, dimpotrivă, nu-i drept oare ca o slugă rea, ca tine, să sufere puțin pentru păcatele sale, când Stăpânul lumii, pentru păcatele tale a primit cu atâta mărinimie și dragoste groaznica biciuire, care este oarecum un canon pentru necuvincioasele plăceri și răutățile tuturor oamenilor?

Rușinează-te dar de viața desfătăată pe care o duci și care este nepotrivită cu un păcătos și învață din înfricoșata biciuire a Domnului cum se cade să-ți înfrânezi trupul. Și după cum piatra și colina pe care stăteau Iacob cu Laban au fost martore că n-au să mai treacă dincolo și n-au să-și mai facă pagubă unul altuia: **"Iată colina aceasta și martor stăpânul acesta"** (Facere 31,3); tot așa și stâlpul, de care au legat pe Domnul și L-au biciuit, să-ți fie, frate, martor și hotar ca de azi înainte să nu mai jignești pe Domnul tău cu vreun păcat, cu deplină știință și voință, ci toate relele înclinări, poftele și plăcerile trupesti să se zdrobească în fața acestui stâlp: **"Iată martor stâlpul acesta"**! Și roagă pe Cel legat pentru tine, pe Mântuitorul cel biciuit ca, precum El a fost legat de stâlp din dragoste pentru tine, tot așa să-ți lege și inima ta de același stâlp din dragoste pentru El, pentru ca prin această legare a dragostei celei vrednice de laudă, să fii dezlegat de toată legătura vinovatei dragoste și să iubești numai pe Iisus, zicându-I cu Isaia: **"Cânta-voi acum celui iubit cântarea iubitului meu"** (5,1), după cum și Iisus nu are alt iubit decât pe tine. De aceea și răspunde celui ce-L întreabă despre rănila pe care le are zicând: **"cu care m-am rănit în casa iubitului meu"** (Zaharia 13,6); încât între dragostea ta - a celui ce

iubește și a iubitului tău Iisus să nu mai încapă nici o altă dragoste. Și în creșterea dragostei să strigi către Iisus cuvintele de iubire pe care le-a strigat cândva David către prietenul său Ionatan: **"Frumos mi-ai fost mie foarte; minunată mi-a fost dragostea ta, mai mult decât dragostea femeilor"** (II Împ.1,26). Și acele cuvinte de dragoste pe care le cântă mirele ei: **"Fii cele Ierusalimului, de veți afla pe frățiorul meu, spune-ți-i că sunt rănită de dragoste pentru el"** (Cânt.Cânt. 5,8) (132).

MEDITAȚIA a 30-a

Purtându-și Domnul Crucea, a purtat-o:

- A. - În văzul tuturor,
- B. - Cu demnitate,
- C. - Cu curaj și răbdare.

A.

Ia aminte, iubitule, la felul în care Iisus Hristos și-a purtat Crucea Sa, pentru ca să-L imiți și tu, pentru că fără Cruce nimeni nu poate intra întru Împărăția lui Dumnezeu. Mai întâi, Hristos și-a purtat crucea fățiș, adică înaintea întregii mulțimi, pe la amiază, în mijlocul Ierusalimului, care era plin de mulțime nenumărată de popor, care venise din toate părțile lumii ca să prăznuiască Paștile, după porunca Legii: **"Nu-ți este slobod să jertfești Paștile în nici una din cetățile pe care ți le-a dat Dumnezeu, ci numai în locul pe care-l va alege Domnul Dumnezeuul tău ca să se cheme numele Lui, acolo vei jertfi Paștile"** (Deuter. 16,5). Atunci a pornit Iisus de la pretoriul lui Pilat, purtând pe umerii săi Crucea, având de amândouă părțile câte un tâlhar, purtând coroană de spini pe cap cu batjocură și pedeapsă, îmbrăcat iarăși cu hainele Sale ca să-L cunoască toți, fiind vestit de crainicul domnesc, care mergea înainte strigând din gură și cu trâmbița - că este vinovat morții; înconjurat de mulți călăi și ostași, înaintând spre locul de osândă, în mijlocul unei gloate nenumărate și mai ales a căpeteniilor poporului: a arhierilor și preoților, a fariseilor și cărturarilor, care în loc să fie întristați și să-L compătimească, toți cu un glas îl huleau și-L

batjocoreau bătându-și joc de Dânsul: **"Și purtându-și Crucea a ieșit la locul ce se numește al căpățânei"** (Ioan 19,17).

O, priveliște nemaivăzută pentru îngeri, pentru că Împăratul Cerului și al pământului este batjocorit de proprii săi robi; pentru că judecătorul viilor și al morților, de a cărui porunci ascultă toate fapăturile, este batjocorit de niște judecători nelegiuiți. Stăpânul cel înfricoșat, a cărui hotărâre va cutremura toată lumea în ziua cea din urmă, acum, cu mâinile legate la spate, cu înfățișarea tristă, cu ochii întristați, cu capul plecat, merge ca un osândit să fie ucis de oameni păcătoși, adică tocmai pentru aceia care acum Îl omoară. O, mare rușine pentru oameni! Pentru că Domnul Domnilor, în fața căruia stau cu frică și cu cutremur Heruvimii și Serafimii și cu neîncetate slavoslovii Îl preamăresc, acum s-a înjosit în această stare încât toți Îl batjocoresc: **"Toți cei ce m-au văzut m-au batjocorit"** (Ps. 21,7), și-L disprețuiesc ca și cum ar fi un vierme și o rușine a neamului omenesc: **"Eu sunt vierme și nu om, rușinea oamenilor și batjocura poporului"** (Ps. 21,6)(133).

Bine a zis un înțelept învățător că toată pătimirea și toată lupta lui Iisus Hristos nu a fost împotriva altei patimi decât împotriva iubirii de slavă și de aceea toate chinurile și suferințele pe care le-a răbdat Domnul cu trupul nu sunt așa de multe și de mari; pentru că unii mucenici au suferit mult mai multe chinuri decât cele ale Domnului. Dar necinstea și batjocura pe care le-a suferit Domnul tuturor aproape în fiecare clipă a patimilor Sale, nu le-a mai răbdat nici un om în tot decursul istoriei lumii. Domnul știa că patima iubirii de slavă a fost rădăcina și izvorul tuturor relelor care au venit și dracilor în cer și oamenilor pe pământ și care neîncetat războiește și domnește în lume. De aceea toată lupta și războiul Lui a fost ca să biruiască acest rău primordial și să-l înlăture din lume. Să nu socotească cineva că războiul împotriva iubirii de slavă este mic. Dimpotrivă, toate războaiele și luptele care se duc împotriva celorlalte patimi, în comparație cu acesta sunt un nimic. Pentru că pe cât iubirea de slavă este mai mare și mai puternică decât toate celelalte rele, pe atât și războiul împotriva ei este mai mare și mai greu, căci patima iubirii de slavă luptă împotriva omului până la moarte, chiar și după ce a biruit pe toate celelalte patimi. De aceea a spus Cuviosul Ilie împreună cu alți părinți, că cea din urmă haină și cămașă a patimilor, care iese la urmă de tot, este iubirea de slavă (134). Vrei să înțelegi aceasta învață de la Iov, care a răbdat cu mulțumire toate relele și nenorocirile

și chiar lepra și tot ce-i pricinuisă diavolul; dar când au venit să-l vadă cei trei prieteni ai săi și văzându-l îl plângeau și au început a se atinge de cinstea lui zicându-i că pentru păcatele lui l-a pedepsit Dumnezeu. Atunci începu a se tângui, ca un om ce era și începu a-și blestema ziua în care s-a născut. (2,1) Și a-i numi: **"Mângâietori de rele"** (16,2) și **"lipsiți de milă"** (30,21) și **"povestitori ai virtuților lui"** (29,30-31) și să spună toate celelalte tânguirii.

Cred că acum, frate, înțelegi de ce Domnul a răbdat cu așa de mare bucurie batjocura publică? Să știi deci că a suferit aceasta ca să-ți dea pildă să-L urmezi și tu, adică să nu te rușinezi când oamenii te învinovătesc și te ocărăsc pentru că păzești poruncile lui Hristos; că păzești întregi și neschimbate nu numai dogmele credinței, ci și învățăturile Sfintei Evanghelii și ale Sfinților Părinți, pentru că dogmele și învățăturile Bisericii se întăresc unele pe altele și iarăși una pe alta se năruie, ca atunci când scoți de la o clădire pietrele mici: se zguduie și se dărmă și pietrele mari (135) ca să nu te rușinezi dacă te învinuiesc că nu urmezi mulțimii, ci celor puțini și buni; sau că nu te împotrivești adevărului ci, dimpotrivă, îl aperi păzind cele scrise: **"Să nu te împotrivești adevărului"** (Sirah 4,25) și iarăși: **"Până la moarte luptă pentru adevăr și Domnul Dumnezeu va lupta pentru tine"** (idem 28). Ca să nu te rușinezi dacă oamenii te învinuiesc și-ți dau numiri defăimătoare pentru că nu te asemeni lor, nici nu vrei să te unești la relele și nelegiuirile pe care le fac ei; pentru că tu îți mustri sau cu fapta sau cu pilda vieții tale bune, sau cu cuvântul și mărturia Sfintei Scripturi și a purtătorilor de Dumnezeu Părinți. Și în scurt, pentru că vrei să fi cu adevărat creștin bun și cauți mântuirea sufletului tău. Zic, deci, dacă pentru toate acestea și altele ca acestea te învinuiesc oamenii și te batjocoresc să nu te rușinezi deloc, frate, nici să te sinchisești; ci mai degrabă bucură-te și slăvește pe Dumnezeu că ai fost batjocorit pentru numele Lui și pentru adevărul și dreptatea Lui și că te-ai învrednicit să fi ocărat pentru acestea, precum te mângăie corifeul apostolilor zicând: **"De sunteți grăți de rău pentru numele lui Hristos ferice de voi, că Duhul slavei, Duhul lui Dumnezeu odihnește peste voi"** (I Petru 4,14), și mai departe: **"Decât numai să nu pătimească cineva din voi ca ucigaș sau hoț, sau ca făcător de rele, sau ca râvnitor de lucru străin"** (136), iar de pătimește ca creștin, nu te rușina, ci slăvește pe Dumnezeu pentru așa cinstă" (ibid. 15,16). Batjocora oamenilor și ocările pe care le primești pentru adevăr și pentru virtute, înaintea întregii lumi, fără

nici o jenă sau rușine, după cum și Domnul și-a purtat crucea nesocotind disprețul și ocara oamenilor după cum este scris: **“În locul bucuriei ce-I era păstrată, a suferit crucea, neținând seama de ocări”** (Evrei 12,2). Aceste batjocuri și ocări din partea oamenilor sunt slava și fala ta, frate! Cu astfel de ocări te faci și tu împreună părtaș patimilor și batjocurilor lui Iisus. Iar dacă te faci părtaș la patimile și batjocurile lui Iisus, neîndoiește că la vreme te vei împărtăși și de bucuria slavei Lui: **“Dacă vom pătimi cu Dânsul, ne vom și proslăvi cu Dânsul”** (Romani 8,17). Pentru că precum Domnul a fost osândit să poarte Crucea și să rabde batjocură și rușine publică pentru că a spus adevărul că este Fiul lui Dumnezeu și că nu iese afară din voia Tatălui Său: **“Eu pentru aceasta am venit în lume ca să mărturisesc adevărul”** (Ioan 18,37), tot așa și tu porți Crucea lui Hristos și rabzi batjocurile oamenilor pentru că spui adevărul, pentru că ții predaniile și pentru că faci voia și poruncile Domnului și nu voia și poruncile oamenilor.

De aceea, iubitul meu frate, purtând, poartă Crucea (137) și batjocura lui Iisus Hristos, socotindu-le o bogăție mai mare decât toate comorile împăraților, după cum și Moise le-a socotit, deși a trăit înainte de legea cea nouă: **“Căci Moise, zice, după ce s-a făcut mare, n-a primit să fie numit fiul ficei lui Faraon... socotind a fi mai mare bogăție batjocorirea lui Hristos, decât visteriile Egiptului”** (Evrei 11,24-26), pentru ca să fi numărat și tu împreună cu toți sfinții noi și vechi care au purtat crucea lui Hristos precum este scris: **“Pentru că și Iisus, ca să sfințească poporul prin sângele Său, a pățimit afară de porți. Să ieșim dar la Dânsul afară din tabără, purtând ocara Lui”** (Evrei 13,12). Și pentru ce te-ai rușina, frate, purtând crucea lui Hristos? Sfântul Apostol Pavel se lauda în Crucea Domnului și tu să te rușinezi? **“Iar mie să nu-mi fie a mă lauda, decât în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos”** (Gal. 6,14)(138).

Dar te ocărăște lumea pentru adevărul pe care-l spui? Pentru virtutea pe care o ai? Te prigonește? Ți scoate nume rău? Bucură-te și te veselește de aceasta căci este scris: **“Fericiți veți fi când vă vor prigoni și vă vor ocări și vor socoti numele vostru ca un rău.”** (Luca 6,22). Te blestemă oamenii? Nu lua aminte la blestemele lor, pentru că dacă oamenii te blestemă, apoi te vor aplauda toți îngerii și sfinții Raiului și te vor lauda, iar Dumnezeu de sus, te va binecuvânta și-ți va da cununa slavei veșnice; **“Ei vor blestema și Tu vei**

binecuvânta” (Ps. 108,27). Pentru că altfel judecă Dumnezeu lucrurile și altfel lumea. Când Iisus Hristos a ieșit purtând pe umerii săi Crucea, înaintea poporului întreg, lumea socotea că cu aceasta îi pricinuieste o mare necinste. Dar Dumnezeu, cu această necinste, la vremea cuvenită, a înălțat și a proslăvit numele Lui: **“Acum s-a proslăvit Fiul Omului”** (Ioan 13,31). Așa și cu tine, dacă ești batjocorit de oameni pentru adevăr, virtute, lumea crede că te necinstește cu ocările și batjocurile ei, dar în același timp Dumnezeu te slăvește și are să te slăvească neasemănat mai mult în viața viitoare.

Dacă, însă, ascunzi adevărul și calci poruncile lui Dumnezeu, ca să păstrezi deprinderile cele rele și să placi lumii (139), ca să te laude oamenii și ca să nu fi rușinat de dânșii, atunci vai și amar de tine! Pentru că ai aruncat de pe umeri Crucea lui Hristos și ai călcat-o în picioare, pentru că nu ești cu adevărat creștin și ucenic și următor al lui Iisus Hristos, adevăratul tău învățător, ci ucenic al lumii și al diavolului. Căci după cum tu acum te rușinezi să porți Crucea și ocara lui Hristos și să urmezi pilda Lui, numai că doar ai plăcea oamenilor, tot așa atunci și Hristos, în ziua judecății se va rușina să te numească al Său și să te facă împreună părtaș slavei și Împărăției Lui: **“Cel ce se va rușina de Mine și de cuvintele Mele în acest neam desfrânat și păcătos și Fiul omului se va rușina de dânsul, când va veni întru slava Tatălui Său cu sfinții Săi îngeri”** (Marcu 8,38). Vezi unde ajunge? Vezi cum piere și credința creștinească și Împărăția lui Dumnezeu și este osândit cel ce caută să placă oamenilor? De aceea bine a zis Domnul: **“Cum puteți voi să credeți, luând slavă unii de la alții, iar slava cea de la Dumnezeu necăutând-o?”** (Ioan 5,44)(blestемate deci să fie momelile lumii, care sunt așa de nedrepte și de păgubitoare creștinilor, încât îi fac să se rușineze să poarte Crucea lui Hristos, după cum au făgăduit la Sfântul Botez, adică să se rușineze că sunt creștini).

Ah, frate! De câte ori și tu prin îndoielile tale și de rușinea lumii ai ascuns adevărul și te-ai abătut de la poruncile lui Dumnezeu? Rușinează-te, dar, cu amar și făgăduiește-te să porți împreună cu Hristos, fătîș, înaintea întregi lumi, crucea și ocara legii creștinești, rușinându-te de acum înainte - nu pentru că urmezi lui Hristos, ci pentru că nu-i urmezi și că lucrezi împotriva pildei vieții Lui. Și fiindcă lumea este vrăjmașă și lui Hristos, vrăjmașă și ție, roagă pe Domnul să-ți dea putere să disprețuiești toate îndemnurile lumii, toate judecățile lumii, toate disprețurile lumii și să ajungi așezare lăuntrică încât să nu faci

deosebire între laudele și batjocurile lumii, ci să socotești la fel cuvintele ei, și cele rele și cele bune, ca îngerul lui Dumnezeu, când a zis femeia din Tecoa împăratului David: **"Ca și un înger al lui Dumnezeu, așa Domnul meu regele, să ascuți binele și răul"** (II Împ. 14,17).

B.

Ia aminte, iubitule, că Hristos și-a purtat Crucea nu numai în văzul tuturor dar și cu demnitate și cu mare curaj. Cunoștea foarte bine Domnul, cât era de mare greutatea lemnului crucii, nu numai materialicește; (după tradiția veche lungimea crucii era de 15 picioare = 5 m și lățimea de 8 picioare = 2.60 m, iar grosimea corespunzătoare lunginii și lățimii), ci și după simbolul ei, întrucât crucea purta pe dânsa păcatele întregii lumi. Știi foarte bine cât de slabă era puterea Lui din pricina multului sânge pe care îl pierduse în chinurile suferite mai înainte, și din cauza durerilor dinlăuntru și dinafară ale firii Sale omenești. De asemenea știi foarte bine nedreapta hotărâre care osânda pe Sfântul Sfinților să moară ca un nelegiuit ca un om blestemat și ca un tâlhar primejdios, adică spânzurat pe Cruce. Dar cu toate acestea, El îmbrățișează Crucea cu multă noblețe și curaj, o strânge la piept, o privește ca pe un altar, pe care are să-și jertfească viața Sa; ca pe un tron al dragostei Lui, ca pe o slavă și laudă, ca pe un sceptru împărătesc, ca pe o cămară de nuntă al Bisericii Sale (140) și ca o unealtă a răscumpărării noastre și a nimicirii păcatului. De aceea numise Crucea și Potir, pentru că precum cineva bând un pahar de vin bun se bucură și se veselește, tot așa și Iisus cu multă plăcere și bucurie a purtat osânda Crucii: **"Puteți voi să beți paharul pe care-L voi bea Eu?"** (Mat. 20,22), și în altă parte vrând să arate plăcerea pe care o avea în inimă ca să ia moartea pe cruce a zis: **"Cu botez am a mă boteza și cât sunt de nerăbdător până se va sfârși!"** (Luca 12,50). De aceea și către femeile care-L urmau când mergea spre răstignire și care-L plângeau din cauza osândirii, El s-a întors și le-a zis cu mult curaj: **"Fice ale Ierusalimului, nu mă plângeți pe Mine!"** (Luca 23,28) ca și cum le-ar fi spus ceea ce a zis Pavel (F.Ap. 21,13) celor ce-l plângeau pe El: **"Ce faceți voi plângând și frângându-mi inima?"** Căci eu sunt gata să iau moartea pe cruce. O, slavă mărinimiei Tale, Dumnezeu-omule Iisuse! Căci ea a pricinuit îndrăzneala mucenicilor făcând și pe niște fecioare plâpânde ba chiar și pe prunci, să îmbrățișeze roatele de tortură și săbiile ca pe niște flori și

niște trandafiri. Ea a făcut și pe cuvioși să poarte pe umeri crucea toată viața și posturile de ani de zile și nevoințele să le socotească ca pe desfătări și ospete și a întărit pe creștini să primească cu răbdare chinurile și necazurile.

Compară acum, frate, cu această tărie de suflet al lui Iisus, propria-ți micime sufletească cu care primești și-ți porți crucea - adică ceea ce ți se cade să faci și să suferi pentru ca să păzești poruncile lui Dumnezeu și vei vedea cât de departe ești de pilda Răscumpărătorului tău. Mai întâi tu încerci să ocolești ceea ce pare greu și supărător pentru firea ta cea stricată. Apoi dacă te nevoiești să porți crucea, o porți cu atâta amărăciune și împuținare sufletească, încât adeseori și murmuri fie împotriva lui Dumnezeu, fie împotriva oamenilor care te apasă. Cu aceasta însă arăți limpede că nu știi cât de folositoare este crucea necazurilor, nici după ce Hristos a ușurat-o cu pilda Sa, rânduind-o ca pe un mijloc de trebuință pentru dobândirea Împărăției Cerurilor și a slavei celei veșnice: **"Căci prin multe necazuri trebuie să intrăm noi întru Împărăția lui Dumnezeu"** (F.Ap. 14,22). De aceea se cade să ieși din această rătăcire, iubitule, și să știi că fără cruce nu ai mântuire. Adică fără să te biruești pe sineți, fără să-ți supui patimile, fără să suferi necazuri și ispite, nu vei primi cunună și răsplată, căci zice Cuviosul Isaia că crucea este înlăturarea a tot păcatul. Iar Avva Marcu zice că toată virtutea este o cruce. Aceasta este o lege sigură pe care Dumnezeu nu o va nimici vreodată din pricina plăcerilor tale. Ea e calea împărătească pe care a pășit întâi Fiul lui Dumnezeu și pe urmă toți sfinții și trebuie să pășești și tu, **"de vrei să intri în viață"** (Matei 7,14), căci Dumnezeu n-o să pregătească pentru tine o cale nouă spre Rai. Dar ce spun eu? Nu numai că se cade să porți suferințele și crucea lui Hristos, ci se cade s-o porți cu curaj și demnitate, pentru că curajul, după spusa Sfântului Teodor Suditul, de multe ori face ușoare și pe cele grele, după cum dimpotrivă, micimea de suflet și nepăsarea fac grele și pe cele ușoare. Cine primește necazurile și ispitele cu inimă bună și îndrăzneală, acela găsește în ele mângâiere și face să rodească bogăție duhovnicească; iar cel ce primește cu micime de suflet, acela se îngreuează îndoit, pentru că după spusa Sfântului Isaia, **"Micimea de suflet este mama iadului!"** (Cuv. 46)

Și pentru ce să fii mic la suflet, frate? Ia spune, de ce te temi? Îmbărbățează-te, ai curaj și încredere în Domnul, căci El este cel ce te întărește să biruești: **"În lume necazuri veți avea, dar îndrăzniți, Eu am biruit lumea"** (Ioan

16,33). Te temi de diavolul care pornește împotriva-ți ispitele și nenorocirile? Dar mângâie-te că Hristos care este cu tine este mai puternic și mai mare decât diavolul: ***“Cel ce este în voi este mai mare decât cel din lume”*** (I Ioan 4,4). Tremuri din pricina slăbiciunii firii? Nădăduiește în Domnul a cărei putere în slăbiciune se desăvârșește și se mărește: ***“Puterea mea în neputință se săvârșește”*** (II Cor. 12,9). Când se prăznuiesc patimile Domnului, tu te întristezi și verși lacrimi, cum Domnul tuturor a suferit așa de mult din dragoste pentru tine. În Vinerea Mare, te îngrămădești să porți crucea sau icoana Celui răstignit, încât aproape că zici și tu cu Petru: ***“Doamne, cu Tine sunt gata să merg și la temniță și la moarte”*** (Luca 22,23), dar pe urmă, când vine asupra ta adevărata Cruce a lui Hristos, adică vreun necaz sau ispită, atunci atât te împuținezi sufletește, devii așa de fricos încât arunci Crucea de pe umeri, și fugi de ispită, în loc să o întâmpini cu bărbăție, ca să te faci părtaș patimilor lui Hristos. De aceea mincinoase sunt lacrimile care le verși pentru Domnul, mincinoasă și râvna ca să porți icoana celui răstignit; deșarte evlavii și cucernicia arătate numai cu chipul cel dinafară, nu și cu inima, după cum spune Domnul prin Isaia: ***“Poporul acesta se apropie de mine cu gura și numai cu buzele mă cinstește, dar cu inima este departe de Mine”*** (29,13). Tu faci la fel cu ostașii fricoși care, când se află în corturi și mănâncă și beau, se laudă că au să lupte vitejește cu dușmanii, dar când se începe lupta sunt așa de fricoși încât dezertează și fug de război.

Ruşinează-te dar, că până acum ai nutrit gânduri așa de potrivnice mântuirii, nevrând să porți crucea pocăinței și să suferi necazurile împreună cu marele tău comandant, Stăpânul Hristos, care merge înainte ca să te călăuzească, roagă-L să-ți întărească slăbiciunea cu Harul Său și să-ți dăruiască o parte din bărbăția Sa. Hotărăște-te să-L urmezi până la Golgota, pe urmele stropite cu sfânt Sângele Său până ce te vei ridica pe Cruce și vei muri împreună cu El, prin ascultarea poruncilor Lui zicând și tu cu Toma: ***“Să mergem și noi ca să murim împreună cu Dânsul”*** (Ioan 11,16).

C.

Ia aminte, iubitele, cum Hristos a purtat Crucea nu numai în fața lumii și cu demnitate, ci și cu bărbăție și cu multă răbdare, pe toată calea suferinței, de la Pretoriul lui Pilat până la înălțimea Golgotei, drum lung de aproape două zile,

încât purtându-și Iisus Crucea pe umeri și urcând, la orice urcuș mai greu apăsa spre pământ crucea împiedicându-L și Domnul cădea în genunchi. Cu aceasta nu numai că-și sporea chinul, dar adeseori cădea jos sub greutatea crucii, însă nu-L păsuiau. Căci ostașii și iudeii, temându-se ca să nu moară pe cale înainte de a-L răstigni, L-au mai ușurat puțin dând Crucea lui Simon Cirineanul ca s-o ducă: ***“Ieșind însă afară, au întâlnit pe un Cirinean, anume Simon și pe acela l-au silit să-I ducă Crucea”*** (Matei 27,32).

Vezi, frate, că această ușurare făcută Domnului de către vrăjmașii Lui, nu era milă și compătimire (cum s-ar părea) ci răutate și împietrire. Pentru că o făceau nu din milă, ci ca să-L răstignească fiind viu și să moară cu un chin mai greu și cu batjocură mai mare. Din partea lui Iisus nu era greutate și lenevire ca să poarte crucea, nici împotrivire căci este greu împovărat și nici dorință de a o arunca de pe umeri. Ci era o taină, ca să ne dea să înțelegem că vrea și nouă să ne dea Crucea Sa și să ne facă părtași chinurilor Sale și prin aceasta și răsplătirilor Sale cerești. Căci precum asupra lui Simon Cirineanul s-au revărsat nenumărate bunătăți pentru că a purtat Crucea Domnului, deși de silă și împotrivindu-se, tot așa se vor revărsa și asupra fiecărui om bun, care va imita pe Hristos și va purta Crucea Lui. Așa talmăcește și Sfântul Maxim, purtătorul de Dumnezeu: ***“Și-a luat Domnul Crucea până la poarta Cetății, dar la urmă au împovărat pe Simon de a dus-o, împlinindu-se cele spuse: a cărui stăpânire s-a făcut peste umerii Lui (Isaia 9,6) și semnul că Domnul ne-a lăsat și nouă imitarea patimilor Sale”*** (La Matei, cap.16). O, minunată și neînțeleasă răbdare a prea dulcelui Iisus! Care a răbdat să poarte Crucea căzând de multe ori sub greutatea ei, asudat și trudit, fără a scoate măcar o vorbă, fără nici o împotrivire, fără a cere milă și fără să scoată cel mai mic suspin!

Tu, iubite frate, însă, vai, cât de orb ai fost până acum neînțelegând nici învățătura Lui, nici pilda răbdării Lui Iisus Hristos! Abia de începi să faci vreun bine și îndată ce dai peste cea mai mică supărare, ajunge un singur cuvânt ispititor, ca să te faci să te întorci înapoi de pe cale. Aceasta ți-i răbdarea? Așa răspunzi tu la marea răbdare pe care a avut-o Domnul ca să te mântuiască? Așa imiți tu pe căpetenia ta, Hristos, în urmarea căruia stă tot binele și mântuirea? N-ai auzi tu pe Domnul când zice: ***“Cel ce va răbda până în sfârșit acela se va mântui”*** (Matei 24,13) (141), și pe Apostolul, care-ți poruncește să rabzi

în vreme de necaz și să te bucuri în nădejde: **"Mângâiați-vă cu nădejdea, în necazuri fiți răbdători!"** (Rom. 12.12). Tu, la Sfântul Botez, ai făgăduit să porți Crucea Domnului, adică patimi și ispite și să urmezi lui Hristos, nu numai câtă vreme drumul e bun, ci în tot timpul vieții tale și până la Golgota, adică până la moarte de va fi nevoie. De ce nu rabzi acum necazul mărunț ee-l ai, ci părăsești Crucea Domnului în mijlocul drumului și dai înapoi? Nu ști că prin aceasta te faci nevrednic și dezmoștenit de împărăția lui Dumnezeu? Căci zice: **"Cel ce nu-și ia Crucea și nu-mi urmează Mie, nu este vrednic de Mine"** (Matei 10.38) și iarăși: **"nimeni punând mâna pe plug și căutând înapoi, nu este primit întru Împărăția lui Dumnezeu"** (Luca 9.62). **"Tu, zice Marele Vasile, te-ai tocmi cu Hristos să lucrezi toată ziua în voia poruncilor Lui, să rabzi arșița și osteneala zilei; cum dar înainte de încheierea zilei, adică a vieții tale, nu mai rabzi și ceri odihnă? Așteaptă să sosească seara, adică sfârșitul vieții și moartea, și atunci va veni Domnul, vine să-ți dea plata pentru lucrul tău"** (Rânduiala ascetică a 24-a).

De multe ori zici: ferice de Simon Cirineanul, care a purtat crucea lui Hristos. Și acum de ce nu vrei să porți cu răbdare Crucea Lui și să devii la fel cu Simon? Marele Atanasie zice: **"că, cuvântul Simen înseamnă ascultare, Cirineanul însemnează gătire (a fi gata); crucea însemnează moartea și umărul însemnează fapta. Deci, cel ce este gata să asculte Evanghelia și poruncile lui Hristos și este hotărât să rabde suferințe pentru virtute și fapte bune cu omorârea mădularelor sale, acela devine un Simon Cirineanul, săvârșind de bunăvoie virtutea și purtând pe umeri crucea, urmează lui Hristos"** (Tălcuire la Evanghelia de la Matei) (142).

Rușinează-e, deci, frate, și te pocăiește pentru lipsa de răbdare de care ai dat dovadă până acum și hotărăște-te ca în viitor să fii răbdător până la moarte, purtând Crucea lui Hristos, orice necaz și supărare, ca un ucenic al Lui. Căci după cum Hristos, pentru că a purtat pe umeri lemnul crucii s-a făcut împărat și stăpânitor, ca om, în cer și pe pământ, precum este scris: **"A cărui stăpânire s-a făcut peste umărul Lui"** (Isaia 9.6) și după cum spune David în Ps. 95 vers. 9: **"Spuneți întru neamuri că Domnul a împărțit de pe lemn"** (după cum spune aceasta Sf. Iustin în *Dialogul cu Iudeul Trifon*); după cum - zic - Hristos a împărțit pentru că a purtat crucea, tot așa și tu, dacă vei răbda până

la sfârșit, vei împărăși împreună cu Hristos: **"Dacă vom răbda, vom și împărăși împreună"** (II Tim. 2.10). Și când Crucea lui Hristos se va arăta pe Cer, în ziua judecății, strălucind mai mult decât soarele, te vei apropia și tu de ea cu îndrăzneală, ca să fi slăvit și să strălucești și tu la lumina și slava ei ca unul ce ai purtat-o bine; căci dacă înduri cu răbdare necazurile, - după cuvântul Sf. Isaia, **"Răbdarea alungă de la om primejdiile, iar necazurile care nu sunt primite cu răbdare, aduc o povară îndoită"** (Cuv. 46).

Mulțumește apoi Domnului că a răbdat pentru tine greutatea cea mai mare a Crucii și îndeosebi că te-a răbdat până acum, pe tine atât de puțin răbdător și roagă-L să-ți dăruiască și ție o parte din răbdarea Sa, lărgindu-ți inima în vreme de necaz prin Harul Său, precum este scris: **"Întru necaz m-ai desfătat"** (Ps. 4.1) nelăsându-te în același timp, să-ți pierzi mântuirea, după cuvântul ce scrie: **"Vai vouă celor celor ce ați pierdut răbdarea!"** (Sirah 2.15)(143).

MEDITAȚIA a 31-a

Mântuitorul pe Cruce:

- A. - A suferit nespus cu trupul,
- B. - A suferit nespus cu sufletul,
- C. - Ne-a lăsat ca învățătură cele șapte cuvinte ale Sale.

A.

Ia aminte, frate, că Iisus Hristos - înălțat pe Cruce în văzul tuturor, se aseamănă, precum însuși zice, cu șarpele de aramă înălțat de Moise în pustie, ca să ne tămăduiască de rănilile și de otrava nu a șarpelui, ci a păcatelor noastre: **"Și după cum Moise a înălțat șarpele în pustie, tot așa se cade să fie înălțat și Fiul Omului"** (Ioan 3.14). Deci priviți-L, cu atenție cum este ținut pe Cruce și îndreptați-vă privirea asupra preasfântului Său trup, care este tot vânătaș, tot sfărtecat, tot zdrobit de lovituri și mânjit de sânge. Vedeți-L cum este gol, disprețuit și osândit de vrăjmașii Săi. Vedeți cum prea sfântul Său cap

este zgâriat de cei mai răi spini, cum ochii Îi sunt obosiți de vegheri și de lacrimi. Vezi apoi, păcătosule, cum fața lui este veștejită și plină de încrețituri, cum obrații sunt cu totul înegriți de loviturile cu palma, cum gâtul Lui pe dinapoi este rănit de loviturile de pumn; vezi cum buzele Îi sunt amărâte de fiere, cum limba și gâtulejul Îi sunt arse de sete, cum mâinile Îi sunt sugrumate de funii groase, cum umerii Îi sunt zdrobiți de greutatea Crucii. Vezi, frate, cum mâinile și picioarele Îi sunt străpunse de piroane foarte ascuțite, aceste mădulare așa de simțitoare, din pricina întâlnirii tuturor nervilor și venelor și arterelor care se găesc pe ele. (144) Cum vinele Sale sunt goale de sânge, cum coasta Îi este străpunsă cu lancea, cum toate încheieturile și mădularele Sale sunt sfâșiate de apăsarea mare a crucii și cum curge sângele din toate părțile fără mângâiere, fără compătimire, în starea cea mai nenorocită pe care a încercat-o vreodată un om pe lume și cum se stinge încetul cu încetul murind, prin zburciul tuturor mădulelor. În scurt, vezi frate, cum întreg Preasfântul Său Trup s-a făcut numai rană, fără chip, fără formă, fără orice frumusețe omenească: **"L-am văzut pe El și n-avea chip nici frumusețe; ci chipul lui era necinstit și părăsit de fiii oamenilor"** (Isaia 53,2).

Prea dulcele meu Iisus, ce privești vrednică de milă și de plâns ai ajuns în ochii tuturor oamenilor! Cum ne-ai făcut să rămânem muți și uimiți, toți cei ce te vedem! Cugetând la frumusețea Ta cea dintâi și chipul plăcut pe care-l aveai și la urâciunea și la desfigurarea pe care o are acum fața Ta, după cum mai înainte a zis Isaia: **"mulți vor fi uimiți de Tine, așa va fi desfigurat chipul Tău de oameni și slava Ta, de fii omenești"** (52,14). Tu pe care doreai să te vadă Avraam, Isaac și toți patriarhii, să Te aducă oamenii în așa stare! O, nerecunoscător neam omenesc! Tu ești cel pe care te rugau proorocii să vi în lume și poporul evreesc te-a așteptat cinci mii și jumătate de ani precum chinurile femeia care naște! **"Ca, ceea ce se chinuiește când i se apropie ceasul să nască și strigă în durerile ei, așa ne-am apropiat de cel iubit al tău"** (Isaia 27,17). Și acum ai venit să te desfigureze astfel, tocmai cei ce te așteptau? O, nerecunoscător neam al oamenilor! Tu ești acel mântuitor făcător de minuni, acel tămăduitor și făcător de minuni, care ai umplut Iudeea de minuni, care ai tămăduit pe toți bolnavi, care ai dăruit mii de binefaceri oamenilor și acum înșiși oamenii, cărora le-ai făcut bine, să te facă să nu te mai cunoști că ești om, ci numai o rană de om! **"Om în rană fiind"** (Isaia 23,3). O, nerecunoscător

neam omenesc!

Ce spui acum, frate, care citind acestea nu compătimești pe iubitul tău Iisus, care a suferit așa de mult din dragoste pentru tine? Nu suferi împreună cu Răscumpărătorul tău, care a suferit atâtea cazne, pe care - dacă ai vedea că le suferă un rob al tău, pentru faptele lui rele, desigur că ai suferi și tu? Dar ce spun eu un sclav? Chiar și un animal, dacă l-ai vedea că suferă atâta, ți s-ar muia inima și l-ai compătimi. Iar acum, când aceste chinuri le suferă Dumnezeu întrupat și Fiul lui Dumnezeu cel fără de păcat și nu pentru altceva decât numai pentru păcatele tale, tu totuși stai împietrit și nu ți se sfâșie inima ca să verși măgar o lacrimă! Ah, împietritule la inimă și nerecunoscătorule! **Au nu știi tu, nenorocitul, că acel măcel înfricoșat și acest noian de chinuri tu îl pricinuiesti lui Hristos cu propriile tale păcate?** Tu cu semeția, cu hula, cu gândurile cele rușinoase ți apeși cununa de spini pe cap. Tu, cu privirile cele rele și pătimașe îl lovești cu pumnul peste ochii Săi dumnezeiești. Tu cu ospetele, cu luxul și banchetele pe care le faci, îl adăpi cu oțet și cu fiere. Tu, cu ocările și grăirile de rău și cu cuvintele rușinoase pe care le spui îl pălmuești și-L scuipi în obraz. Tu, cu nedreptățile și răpirile tale, îi ținuiesti mâinile pe cruce. Tu, cu hainele luxoase și strălucite pe care le porți, îl îmbraci cu hlamida roșie, sau mai bine-zis, îl lași tu totul gol. Tu, cu umbletele tale rele pe care le faci, plimbându-ți pe drum păcatele, îi pironești picioarele. Tu, cu ura și cu ținerea de minte a răului, pe care le nutrești în inimă împotriva fratelui tău și cu poftele trupesti îi împungi coasta cu lancea. Și ca să spun pe scurt, tu, cu mulțimea păcatelor pe care le faci, răstignești a doua oară pe Fiul lui Dumnezeu: **"Răstignesc din nou în sine pe Fiul lui Dumnezeu și-L batjocoresc"** (Evrei 6,6).

Ah, frate, aceasta-i oare recunoștința pe care o arăți Răscumpărătorului pentru atâtea haruri? Aceasta-i răsplata pe care o dai lui Hristos pentru patimile pe care le-a suferit pentru tine? El să sufere așa de mult ca să-ți șteargă păcatul și tu să păcătuiești din nou? Și păcătuind nu-i reînnoiești suferințele și Crucea? **"Neam rău și ticălos, așa răsplătești tu Domnului?"** (Deuter. 32,6).

Rușinează-te, frate, rușinează-te pentru atâtea nerecunoștință față de Dumnezeu, nerecunoștință pe care dacă cineva ar arăta-o față de un împărat pământesc, ar pomeni despre ea toate istoriile lumii. Cere, deci, iertare de la Iisus pentru această nerecunoștință și de azi înainte să nu te mai rabde inima să-I străpungi coasta cu lancea, cu răutatea și cu poftele tale trupesti. Să nu te

mai rabde sufletul să-l pironesti iarăși mâinile cu răpirile și nedreptățile tale. Să nu-i mai înghimpi capul cu semetie și să nu-L mai răstignești a doua oară și a treia oară cu vreun păcat de moarte. Ajunge cât a suferit pentru păcatele tale. Nu-L mai întrista cu starea nefericită în care te afli, nu-L mai chinui. Ce ? Vrei să-I mai adaugi suferințe și mai mari cu alte păcate? Nu, frate, te rog să nu te învârtosezi la inimă mai mult decât pietrele și decât celelalte fapte care au fost compătimitoare la chinurile făcătorului lor, ci mai degrabă hotărăște-te ca de acum să-ți împietrești față de păcat toate simțurile și mădulele ca să suferi și tu simbolic suferințele pe care Domnul le-a îndurat real, tămăduindu-ți astfel patimile pe care singur ți le-ai pricinuit, cum te sfătuiește Sf. Grigorie Teologul zicând: *“Mergi fără de pată prin toate vârstele și stadiile lui Hristos, ca un ucenic al lui Hristos... Dacă ești batjocorit, cere și pe celelalte, gustă venin, adapă-te cu oțet, caută scuipări, primește palme și lovituri, încununează-te cu spini, prin asprimea vieții celei după Dumnezeu. Îmbracă hlamida roșie, primește sceptrul de trestie, lasă-te adorat în batjocură de cei care-și bat joc de adevăr; în scurt, răstignește-te, mori împreună cu El, îngroapă-te bucuros, pentru ca să-nviezi împreună cu Dânsul și să fii proslăvit și să împărățești împreună cu El”* (Cuvânt la Nașterea Domnului). Cum se înțelege aceasta? Ascultă ce spune înțeleptul Nichita, tălmăcitorul dumnezeiescului Grigorie: *“Imită, frate, și suferă toate câte a făcut Domnul, în toate vârstele vieții Lui, ca un ucenic al lui Hristos, dacă ești cumva biciuit pentru Hristos și poruncile lui, caută însă și celelalte suferințe ale Lui și anume: fierea, care este amărăciunea și necazul petrecerii după învățătura lui Hristos, atât de voie cât și silit, pe care se cade s-o guști și tu din cauza fructului dulce pe care l-ai gustat în Rai ; oțetul arată împotrivirile și învinuirile, pe care le vei primi atât de la priteni cât și de la străini, scuipările și loviturile sunt ocările ce ți se aduc în față; palmele sunt înșelăciunile și ocările care ți se fac pe ascuns; pentru că palmă este când lovește cineva pe ascuns ceafa omului cu mâna goală, ca să facă zgomot pentru a râde; spinii arată asprimea pe care o are filozofia practică, iar hlamida roșie sunt supărările mușcătoare, care pătrund până în adâncul inimii tale, după cum și culoarea roșie pătrunde în adâncime și nu iese; a primit Hristos, în dreapta Sa trestia, ca sceptru în bătaie de joc; rabdă și tu batjocurile ce ți se vor*

face; a primit și răni de la loviturile cu trestia, nu o trestie slabă, ca cea de pe la noi, ci tare și grea ca lemnul, primește și tu rănilor și lovirile pe care ți le vor face unii pentru adevăr. Rabdă orice batjocură de la cei ce-și bat joc de cele dumnezeiești și de adevărata virtute. În sfârșit, răstignește-te de la săvârșirea păcatului, și mori și tu nelăsându-te doborât de înboldirile lăuntrice ale păcatului și de cugetele cele pătimașe. Îngroapă-te și Tu, părăsind simțurile și toate cele pământești, pentru ca să învie și tu împreună cu Hristos, prin practicarea virtuții. În locul acestei răstigniri lipsite de cinste să fii proslăvit prin vederea duhovnicească a celor ce există în locul mormântului să împărățești împreună cu Hristos prin răpirea minții spre Domnul”. Iar dacă nu vei lua și tu patimile pe care le vede Teologul, pentru păcatele tale, să ști bine că patimile pe care le-a răbdat Hristos ca să te mântuiască, au să-ți fie spre pedeapsă dacă nu-ți voiești și tu mântuirea. Acele patimi te vor face fără de răspuns și mut în ziua judecății. Dar oare ce ai putea răspunde atunci, nenorocitul, când vei vedea pe Judecătorul Cel înfricoșat având la mâini, la picioare și în coastă rănilor pe care le-a răbdat pentru ca să te mântuiască; iar tu l-ai deschis cu păcatele Tale? Iată-l că vine pe nori “Și-L va vedea tot ochiul și-L vor vedea și acei care l-au împuns” (Apoc. 1,7).

B.

la aminte, iubitele, la starea lui Iisus când era pe Cruce. Pătrunde până în adâncul inimii Lui și aruncă privirea și asupra prea sfântului Său suflet, și-L vei vedea luptându-se după fire între două suferințe potrivnice, amândouă foarte mari și anume bucuria și întristarea, trăgând de el ca doi călăi și sfâșiindu-L lăuntric nemăsurat mai mult decât suferința trupească cea din afară. A pățimit de bucurie pentru două pricini: 1). - pentru că știa că patimile și moartea pe care le primea erau după plăcerile Părintelui ceresc și că ele aveau să aducă eliberarea de păcat, izbăvirea de diavoli și mântuirea multor suferințe; și 2). - pentru că avea o nespusă dragoste și dorință de a pătimii, care - în loc să se stingă în mijlocul atâtor dureri și poveri, ca și un cuptor a crescut mereu cu flăcări tot mai mari, pricinuind în inima lui Iisus o nepotolită sete de a suferi tot mai mult și de aceea a și zis: *“Mi-e sete”* (Ioan 19,28). De aceea pentru a se arăta plăcut Părintelui ceresc ar fi stat pe Cruce nu trei ceasuri, ci până la

sfârșitul lumii, fiind gata să sufere cu bucurie nu o moarte, ci mii de morți, dacă cei ce voiau să-L omoare n-ar fi păcătuit (145). Această bucurie pe care o avea Iisus când a suferit, vrând s-o arate Solomon cel pașnic, a zis prin gura miresei care cântă: **"Fiicele Sionului, veniți și vedeți pe Solomon cu cununa (cea de spini), cu care l-a încununat mama lui (Sinagoga) în ziua nunții lui și în ziua bucuriei inimii lui?"** (Cânt. Cânt. 3,11). Și cu cât această bucurie și dragoste a lui Iisus erau mai mari decât ura celor ce-L răstigneau, cu atât mai mari și mai grozave erau și suferințele născute din această dragoste pe care le-a simțit în sufletul și în inima sa.

De asemenea, a pătimit sufletul Domnului o durere nemăsurată: 1). - Pentru că orice lovitură și orice suferință primită în trupul Său nu era singură, ci amestecată cu mii de ocări, de batjocuri, cu mii de blasfemii și rușinări de la arhierii, de la dregători, de la ostași, de la călători și de la întreg poporul: **"Și stătea poporul privind și-L batjocureau și dregătorii cu ei zicând: pe alții i-a mântuit, mântuiesc-se acum și pe Sine. Îl batjocureau și ostașii venind și dându-L oțet"**. (Luca 23,35). Și călătorii ÎL ocărau, clătinându-și capetele lor și zicând: **"Ho, tu cel ce strici templul și în trei zile îl zidești, mântuiește-te pe Sineși...; asemenea și arhierii, bătându-și joc de Dânsul împreună cu cărturarii, ziceau ..."** (Marcu 15,29). Pentru că ticăloșii nu se mulțumeau să lovească numai trupul Domnului cu suferințe trupesti, ci voiau să-L rănească și Prea sfântul Său suflet cu ocări și batjocuri. De aceea avea dreptate Domnul să se întristeze și să zică cu Proorocul: **"Ocară a suferit sufletul Meu"** (Ps. 78,23), **după cum și Ieremia a zis despre Dânsul că are să se sature de ocări**" (Plângeri 3,29)...

2). - Pentru că a primit moartea, care nu era lucru și faptură a lui Dumnezeu, nici urmărire a legilor firii, nici din voia lui Dumnezeu, ci era potrivnică dumnezeieștii voiri, potrivnică și legilor firii: **"Că Dumnezeu n-a făcut moartea"** (Întel. Solomon 1,13).

3). - A suferit Domnul cu sufletul pentru că știa că prin patimile și moartea Sa aducea o ispășire și un canon îndestulător pentru toți oamenii de la Adam și până la sfârșitul lumii, deoarece, după cum învață Sfinții Părinți, toate păcatele lumii față de suferințele lui sunt ca picătura de apă în noianul mării. Căci zice Sf. Chiril al Ierusalimului: **"Hristos a plătit mai mult decât datoram noi; cu atât mai mult cu cât este marea față de mica picătură de apă"**. Aceasta a

spus-o răspicat și Pavel: **"Unde s-a înmulțit păcatul acolo a prisosit Harul"** (Rom 5,20). Și părerea multor teologi este că așa-i de bogată ispășirea pe care a adus-o Hristos cu patima Sa, încât este îndestulătoare să mântuiască și pe toți dracii, dacă ei ar vrea să se pocăiască. Și este așa, pentru că patimile și moartea suferite de Hristos au un preț așa de mare, încât dacă ar fi suferit numai o mică pătimire și bătaie, ar fi fost de ajuns pentru că păcatele tuturor oamenilor, deci cu cât mai mult cât a suferit atâtea și atâtea? Deci, știind Domnul bogata și nemăsurata ispășire pe care o făcea pentru toți oamenii, căci zice: **"Dacă a murit unul pentru toți, iată toți au murit"** (II Cor. 5,14), precum și faptul că puțini oameni aveau să se împărtășească de plata și de folosul acestei ispășiri și că aveau să creadă și să se mântuiască abia un om dintr-un milion, iar toți ceilalți aveau să rămână în necredință nefolosindu-se de patima lui niciodată, ci mai degrabă aveau să-i hulească numele și să ocărăască Crucea Lui, de aceea, zic, Iisus s-a întristat fără măsură și a suferit până la moarte. (146).

"Las la o parte cât de mult a întristat dumnezeiasca Sa inimă nerecunoștiința ucenicilor, din care unul L-a trădat, altul L-a tăgăduit iar ceilalți au fugit lăsându-L singur!" (Matei 27,56); apoi, îndeosebi nerecunoștiința iudeilor, a poporului său ales și așa de iubit, căruia îi făcuse atât de multe binefaceri, pe care venise să-l mântuiască, iar el a ajuns până la atâta răutate încât să răstignească pe marele Său binefăcător, voind prin această nerecunoștiință să-L nimicească și trupestă și sufletește. Dacă Domnul, chiar înainte ca iudeii să-l răstignească, văzând cetatea Ierusalimului, a plâns și a vărsat lacrimi de întristare pentru robia și distrugerea ce aveau s-o pătimească de la romani - după cum spune Sf. Ev. Luca: **"Și când s-a apropiat, văzând cetatea, a plâns pentru ea"** (19,4), - cu cât mai mult s-a întristat și a plâns pentru ei, văzând că-L răstignesc tocmai pe El, care venise să-i mântuiască. (147).

Dar dacă pieirea atâtor necredincioși șieretici a întristat inima lui Iisus L-a mângâiat oare cel puțin mântuirea tuturor creștinilor ortodocși? Vai! Nerecunoștiința creștinilor a întristat și mai mult sufletul Domnului, pentru că știa căți dintre acești credincioși aveau să calce în picioare preascumpul Său sânge și patima Lui! Câți aveau să disprețuiască poruncile Lui! Pe câți avea să-i câștige diavolul! Și pe câți avea să-i înghită iadul, încât abia din mulți avea să se mântuiască unul! Pe toate acestea socotindu-le Domnul și văzând zădărnicit

scopul pentru care suferise atâtea patimi - adică mântuirea tuturor oamenilor și cât de puțini oameni aveau să se folosească de aceasta, sufletul Lui s-a întristat atât de mult, încât dacă n-ar fi fost nemuritor ar fi murit de întristare. Durerea Sa lăuntrică a fost așa de mare încât este cu neputință să o priceapă cineva în lumea aceasta, ci numai în ziua judecății, după unii dascăli, fiecare o va cunoaște mai deplin. Căci atunci o va arăta Domnul, ca să o vadă toți oamenii spre rușinea păcătoșilor. De aceea avea dreptate Iisus să strige cu Ieremia: **"Toți cei ce treceți pe cale, întoarceți-vă și vedeți dacă este durere ca durerea Mea"** (Plâng. 1,12).

Această suferință lăuntrică a Domnului a fost pricină ca să se plângă Iisus către Dumnezeu Tatăl și să strige din partea omenirii suferinde, din pricina nesimțirii patimilor: **"Dumnezeul meu, Dumnezeul meu pentru ce M-ai părăsit"** (Matei 27,46) (La Coresios: *Cuvânt la Sf. Patimi*); arătând prin aceasta că Tatăl se purta atunci cu omenirea Lui ca și cum ar fi părăsit-o, păstrându-o nu ca să moară cât mai degrabă, ci ca să stea mai mult în chinurile pe care le suferea. De aceea, pe acela pe care mai înainte îl numea Tatăl, pentru dumnezeirea Sa, acum, din pricina mărimii chinurilor, nu l-au mai numit Tatăl, ci numai Dumnezeu, arătând că Tatăl se purta cu El ca și cu un străin, ba chiar ca cu un dușman nedându-i altă mângâiere decât creșterea chinurilor. Vai, cât de vrednic de milă și ciudat este acest lucru! Iisus Hristos putându-și îndulci suferințele, cum mai târziu a ușurat chinurile atâtor mucenici și totuși să bea pe de-a-ntregul și deplin paharul suferințelor, lăsând la o parte orice mângâiere și a lui Dumnezeu și a îngerilor și a oamenilor și din cer și de pe pământ! Și putând cu puțină suferință să răscumpere toată lumea, a primit să se afunde într-un abis de chinuri (148).

Acum tu, păcătosule, cunoscând acestea, te miri pentru ce Hristos a suferit în sufletul Său o patimă așa de mare și de neasemănată? Să știi, însă, că n-a răbdut-o pentru altceva decât ca să înțelegi mai adânc dragostea pe care o datorezi lui Dumnezeu și ura pe care trebuie s-o ai pentru păcat. Pentru că Domnul, nimicindu-și aproape de tot trupul, ca să nimicească păcatul, dând din dragoste pentru Tatăl o viață de așa mare preț și afundându-și dumnezeiescul suflet într-un abis de chinuri, ne dă să înțelegem bine că trebuie să preferăm voia lui Dumnezeu, mai mult decât orice bine și că fiecare păcat, fiind o pagubă și o necinstire a nespusei măreții a lui Dumnezeu, este un rău mai mare decât

însălmântătoarea moarte a lui Dumnezeu întrupat, întrucât El a preferat ca Fiul Unul Născut al lui Dumnezeu să primească moartea, numai ca să vindece cu un rău așa de mare: păcatul, **"După nelegiuirile poporului meu a venit moartea"** (Isaia 53,8). Dar tu, frate, nu te-ai gândit niciodată de ce Dumnezeu a răbdut așa de mari chinuri cu trupul și cu sufletul? Vai mie! Mă tem că niciodată! De aceea ești așa de departe de a iubi pe Dumnezeu și de a urî păcatul! Și doar acesta este tot rostul și scopul patimilor Domnului și cea dintâi învățătură pe care Răscumpărătorul a voit să ți-o dea cu patimile Sale.

O, ce mare rușine! Dumnezeu - omul Iisus să se nimicească pe Sine și să sufere atâtea, ca să-ți arate cu crucea Sa limpede adevărul și tu până acum să nu-L înțelegi! Ce vei spune, nenorocitul, când vei sta în fața judecății lui Dumnezeu încărcat cu atâtea păcate? Vei răspunde repede că n-ai crezut că păcatul este un rău așa de mare? Dar cum ar fi fost cu puțină ca înțelepciunea cea veșnică a lui Dumnezeu să dea pe cea mai scumpă ființă din lume ca să rabde cea mai rușinoasă și îngrozitoare moarte trupească și cea mai mare suferință sufletească, dacă păcatul ar fi un rău neînsemnat, un fel de nimic? Cum ar fi fost cu puțină ca doctorul sufletelor și al trupurilor să pregătească cu propriul Său sange o așa de scumpă doctorie, dacă rana pe care trebuie s-o vindece n-ar fi fost așa mare? De aceea spune Sf. Ignatie Teoforul: **"Rănila păcătoșilor erau așa de mari încât a fost nevoie ca însuși Domnul să fie rănit pentru ca să le tămăduiască."** Crezi acum și-ți dai seama cât de mare este păcatul, după suferința pe care a răbdut-o Domnul, ca să te izbăvească? Căci după umbră, cunoști care este mărimea unui corp.

Rușinează-te, dar, de o așa de monstruoasă neștiință pe care ai avut-o până acum și fii încredințat că un singur păcat de moarte de l-ai mai face, este un rău mai înfricoșător decât toată pătimirea lui Iisus Hristos, dacă ar fi cu puțină ca ea să se mai repete. Minunează-te cum de ai băut ca apa răutatea, fără nici o rușine sau zăbavă, precum zice Iov: **"Urât și necurat este bărbatul, care bea nedreptatea ca o băutură"** (15,16). Întristează-te și te căiește pentru amărăciunea pe care ai pricinuit-o Domnului cu păcatele tale. Ca și cum n-ar fi fost de ajuns suferința pricinuită de păcatele celorlalți păcătoși, ai mai adăugat și propriile-ți păcate întristându-L fără măsură, deoarece mai dinainte El știa disprețul ce aveai să-l arăți față de suferințele Sale, ocara sângelui Lui și călcarea poruncilor Sale. Hotărăște-te să nu-L mai întristezi dumnezeiasca inimă cu alte

păcate, ci să te faci recunoscător, arătând ascultare de poruncile Lui, prețuire sângelui Lui, evlavie sfintelor Patimi și mântuire pentru sufletul tău, pentru care Domnul a suferit câte a suferit, căci dacă din răutatea ta se va întâmpla să fi osândit să-ți va rămâne în vecii vecilor, înfipt ca un piron în inimă acest gând chinuitor. Hristos să sufere atâta pentru ca să mă mântuiască, iar eu să fiu osândit! Vai mie! Străduiește-te să-ți agonisești față de Dumnezeu dragostea care o au îngerii și sfinții, ca să-ți plinești cu ea lipsa și să te arăți mulțumitor lui Iisus, pentru dragostea pe care a avut-o suferind atâtea patimi pentru a ta mântuire. Și fiindcă Domnul a răbdător patimile cu trupul ca să-ți răscumpere trupul și le-a răbdător și cu sufletul ca să-ți răscumpere sufletul, roagă-L să-ți întărească pe veci în inimă hotărârea ca să nu-ți mai lași nici trupul, nici sufletul să mai cadă în vreun păcat, ci să fii de-a pururi rob lui Iisus Hristos care te-a răscumpărat de la diavolul și de la păcat, nu cu bani, cu alte lucruri stricacioase, ci cu sine Însuși și cu preascump sângele Său, după cum zice prea fericitul Petru: **“Știind că nu cu argint sau cu aur stricacios sunteți răscumpărați din viața cea deșartă dată vouă de părinți, ci prin sângele cel scump al lui Hristos ca al unui miel nevinovat și neprihănit”** (1 Petru 1,18).

C.

Ia aminte, iubite, la cele șapte cuvinte pe care le-a grăit Domnul pe Cruce și ți le-a lăsat drept cea din urmă tainică poruncă, ca să le păzești de-a pururi în inimă și în minte, în toată viața ta pământească. De aceea sunt și numai șapte (după zilele săptămânii) și nu mai multe sau mai puține, după numărul de cinste și tainic de șapte, care se cinstește cu diferite fapte și se amintește în multe locuri ale Scripturii vechi și nouă.

① - Cel dintâi cuvânt spus de Domnul pe cruce este: **“Părinte, iartă-le lor că nu știu ce fac”** (Luca 23,34) Prin aceasta Domnul își arată nespusa dragoste și neținerea minte de rău, nu face ca pământul să se despice și să înghită pe răstignitori, ci mai degrabă roagă pe Tatăl să le ierte păcatul și desigur că ar fi fost iertați dacă ar fi crezut și s-ar fi pocăit și n-ar fi rămas în necredință, după cum zice Teofilact: **“Arătând o nespusă blândețe, Iisus se roagă pentru ei și li s-ar fi iertat păcatul dacă după aceea n-ar fi rămas în necredință”**. Din acest cuvânt a învățat Ștefan să spună despre cei ce-l ucideau cu pietre: **“Doamne nu le socoti lor păcatul acesta!”** (F.Ap. 7,60). Tot așa și

Iacov, fratele Domnului a învățat să se roage cu acest cuvânt, pentru cei ce-l aruncase jos, după cum spune Metafrast. Pe scurt, toți sfinții, ca imitatori și urmași ai lui Hristos, de la acest cuvânt au învățat să ierte pe vrăjmașii lor.

② - Al doilea cuvânt este cel rostit de Domnul către tâlharul cel bun: **“Amin, zic ție, astăzi vei fi cu mine în rai”** (Luca 23,43). Cel mai plăcut cuvânt, prin care Domnul face moștenitor al Raiului pe cel ce mai înainte a fost ucigaș și tâlhar! De câte ori și mulți zic cuvântul pe care l-a spus tâlharul către Hristos: **“Pomeneste-mă Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta”**! (Idem 42), dar nu se învrednicesc să audă și răspunsul lui Hristos către tâlhar, pentru că nu-l spun cu căință și cu aceeași inimă ca și tâlharul și pentru că ei îl spun după ce au crezut că Hristos este Dumnezeu, pe când tâlharul l-a spus fără să creadă că Hristos este Dumnezeu și fără să vadă minuni, ci l-a spus unui tovarăș de osândă și către un răstignit, insuflat de Har, precum spune Sfântul Leon, după buna părere și muștrare de sine zicând: **“Noi cu dreptate pătimim pentru cele ce am făcut, pe când acesta n-a făcut nimic rău”** (Luca 23,41). De aceea avea dreptate dumnezeiescul Hrisostom să strige tâlharului: **“O minunată mărturie a tâlharului! Îl vede răstignit și vestește Împărăția; îl vede spânzurat pe lemn și îl numește Împărat al Cerurilor!”** Iar Grigorie Dialogul: **“Cuiele au ținut numai mâinile tâlharului pe Cruce, dar nu i-au putut țintui limba și inima”**. Și Sf. Gheorghe Coresios: **“inima tâlharului este slobodă; în credință, pentru că vestește pe Hristos ca Împărat; în nădejde, pentru că pomeneste de Împărăția Cerurilor și în dragoste, pentru că muștră pe celălalt tâlhar care hulea, zicându-i: Nu te temi tu de Dumnezeu că în aceeași osândă ești?”** (Luca 23,40).

③ - Al treilea cuvânt este cel spus de Domnul Iisus Preasfintei Sale Maici și lui Ioan, ucenicul cel iubit, care stăteau în preajma crucii Lui: **“Femeie, iată Fiul Tău! Apoi spuse ucenicului: Iată mama ta!”** (Ioan 19,26)(149). Prin acest cuvânt, tâlcuiește Teofilact, El se grijește numai de mama Sa - cu toate că erau de față și alte femei, încredințând pe fecioară, celui feciorelnic, pe cea iubită celui iubit și pe cea curată ucenicului celui curat ca s-o păzească. Și ne învață și pe noi ca să ne grijim de părinții noștri până la cea din urmă suflare a lor, dacă nu ne împiedică de la evlavie și de la virtute. El se îngrijește de mamă... și fiind și alte femei numai de mamă se grijește, învățându-ne ca să avem grijă de cei ce ne-au născut până la ultima suflare. Dar oare de părinții care ne

împiedică de la evlavie să nu avem grijă? Nu ne oprește să le purtăm toată grija. Spune Teofil (la Coresios) că Domnul a spus mamei Sale cuvânt aspru, nenunând-o mamă ci femeie, cum numea și pe celelalte, pentru ca să n-o întristeze și mai mult prin cuvântul mamă, ci prin asprimea cuvântului s-o facă să rabde mai ușor patima Lui.

4.- Al patrulea cuvânt este **"Dumnezeul meu, Dumnezeul meu, pentru ce m-ai lăsat!"** (Matei 27,46; Ps.21,1). Deși acest cuvânt unii l-au tâlcuit precum am mai spus înainte, Grigorie Teologul învață că Domnul, rostind acest cuvânt ne-a închipuit pe noi, primind în persoana Sa părăsirea lui Dumnezeu, pe care a suferit-o firea noastră omenească; după cum a primit și lipsa de minte și greșalele noastre, după cum se cuprinde în psalmul 21, referitor la Hristos, din care este și cuvântul acesta: **"Căci nu El este părăsit fie de Tatăl, fie de Dumnezeirea Lui..., ci în El ne închipuie pe noi. Noi suntem cei părăsiți și trecuți cu vederea dintâi. Apoi acum mântuiți, prin patimile Celui fără de patimă, după cum și lipsa noastră de minte și greșala însușind-o, spune celelalte prin psalm. Pentru că vădit se referă la Hristos, Psalmul 21"** (Cuv. 2 Despre Fiul). Același lucru îl spune și înțeleptul Origen în *Tâlcuirea Psalmului 21* și Ioan Damaschin în *Teologia sa*.

5.- Al cincilea cuvânt pe care l-a spus Iisus pe Cruce este: **"Mi-e sete!"** (Ioan 19,28). Pricinile pentru care Iisus a spus acest cuvânt sunt trei: trupească, sufletească și alegorică. Fiindcă Domnul vărsase râu de sudori ca picături de sânge în Grădină; fiindcă vărsase mult sânge în grozava biciuire de la răstignire și fiindcă suferise atâtea dureri și patimi, trupul său rămăsese fără umezeala firească, încât și trupește Domnul era chinuit de o sete arzătoare, după cum spune și Sf. Chiril al Alexandriei, în *Tâlcuirea Evangheliei de la Ioan*.

Pricina sufletească era că Domnul cu sufletul și cu inima înseta și dorea să sufere pentru mântuirea oamenilor: **"Mi-e sete"** - zice Fericitul Augustin - **sunt însetat să-mi vărs sângele, sunt însetat să vă îmbogățesc cu binefacerile mele**. Și Sf. Ciprian zice: **"Domnul era însetat să sufere și mai mult, pentru că focul nemărginitei Sale iubiri pentru oameni ardea așa de tare în inima sa, încât deși suferise atâtea, I se părea că a suferit puțin, și după cum era fără margini și nemăsurată dragostea Lui, așa dorea să nu măsoare nici suferința Lui"**.

Pricina alegorică a setei Domnului era că prin cuvântul: **"Mi-e sete"** - zice Sf. Chiril al Ierusalimului - că nici un lucru din lumea aceasta nu poate

sătura dorința omului; că viața omului se sfârșește, dar setea și dorul lui nu (în *Teatron politicon*).

6.- Al șaselea cuvânt pe care l-a spus Domnul pe Cruce este: **"Săvârșitu-s-a!"** (Ioan 19,30). Prin acest cuvânt Domnul a arătat că s-au plinit toate poruncile cele despre Dânsul; că s-a sfârșit lucrul și voia Tatălui pentru care venise în lume și despre care a spus: **"Măncarea mea este ca să fac voia Celui ce M-a trimis și să săvârșesc lucrul Lui"** (Ioan 4,34); că se sfârșise puterile trupului Său și nu putea să rabde mai mult. Pe scurt, cu cuvântul acesta, Domnul a arătat că s-a sfârșit întruparea și iconomia Sa (opera mântuirii) și că nu mai lipsește nimic: **"Toate s-au săvârșit și nu mai rămâne nimic pentru mântuire"**, zice sfințitul Teofilact.

Alergați acum toți care auziți sau citiți acestea. Alergați mici și mari lângă cruce, ca să vă luați rămas bun de la Preaiubitul Iisus și să-I primiți rugăciunile și binecuvântările înainte de a-și da sufletul. Alergați cu zdrobire de inimă și cu lacrimi și cereți iertare. Preoții de la cel mai mare Arhiereu al vostru; feciorelnicii de la mirele vostru; cei rătăciți, de la călăuza voastră; cei bolnavi de la doctorul vostru; păcătoșii de la Mântuitorul și marele vostru iubitor; și la un loc, toți creștinii buni, de la bunul nostru Părinte. Unul să-I sărute mâinile, altul să-I sărute picioarele, unul să-I sărute rana făcută cu lancea, altul să-I șteargă sângele și altul să-I închidă ochii, după obiceiul ca fiii să închidă ochii părinților lor când mor așa cum și Iosif a închis ochii lui Iacov, tatăl său: **"Și Iosif și-a pus mâinile pe ochii lui"** (Facere 46,4). Pentru că dulcele Iisus va mai spune un singur cuvânt și pe urmă ne va părăsi, îndată își va da sufletul. Privește cum i se zbuciumă sufletul, cum se află la cea din urmă suflare și-n agonia morții. Privește cum își înclină capul ca să cheme moartea și strigă cu mare putere și glas, cel mai din urmă și al șaptelea cuvânt:

7.- **"Părinte, în mâinile Tale îmi dau duhul"** (Luca 23,46)

Ah! A murit viața lumii! Ah! și-a dat duhul suflarea îngerilor! Ah, și-a dat suflarea sufletul tuturor! Soare ascunde-ți razele tale; pământule, cutremură-te; pietrelor, despicați-vă; morminte, deschideți-vă; morților înviați; catapeteasmă sfășie-te de sus până jos și toate făpturile luați parte la nedreapta moarte a Făcătorului vostru! **"Și iată catapeteasma templului s-a rupt în două de sus până jos, mormintele s-au deschis și multe trupuri ale sfinților celor adormiți au înviat"** (Matei 27,51).

Cum ți se pare acum, iubitule, această școală pe care ți-a deschis-o Iisus pe Golgota? Cum ți se par aceste lecții și învățăturile pe care ți le-a predat Domnul pe Cruce? Nu sunt minunate, mari și foarte puternice doctorii pentru toate suferințele? Deci când dă peste tine vreo rea întâmplare aleargă la Golgota. Când te apucă vreo patimă aleargă la Golgota. Când te mușcă șerpii cei gânditori, dracii, aléargă la Cruce. Pentru că îndată ce vei vedea pe Cel răstignit și-ți vei aminti de cele șapte învățături pe care El ți le-a dat pe Cruce, îndată te vei vindeca și vei trăi, după cum și evreii mușcați de șerpi în pustie, îndată ce priveau șarpele de aramă se vindecau și nu mai mureau: **“Și a făcut Moise un șarpe de aramă și l-a pus ca semn și când un om era mușcat de șarpe dacă privea la șarpele de aramă, trăia”** (Numeri 21,9).

Când ai vreun dușman, care te-a nedreptățit sau te-a jignit, sau te-a prigonit de moarte, aleargă la cruce și adu-ți aminte de întâiul cuvânt pe care l-a spus Domnul, iertând pe cei ce-l răstigneau și iartă și tu pe vrăjmaș din toată inima. Când se va întâmpla să te pedepsească Dumnezeu cu boli și cu necazuri până la moarte, aleargă la cruce și fă ca bunul și recunoscătorul tâlhar, crezând și mărturisind că pe dreptate și pentru păcatele tale ești pedepsit, cunoscând că este un Dumnezeu, de care sunt conduse toate fapăturile și nimic nu este trecut cu vederea și de aceea proslăvește dreptatea dumnezeiască, care te-a pedepsit pentru folosul tău și nu murmura deloc. Pentru că dacă Domnul cel fără păcat, osândit la moarte pe Cruce pentru păcatele tale, ca un nelegiuit sau tâlhar - nu a murmurat - cum vei mai murmura tu, când suferi pentru păcatele tale? Și când ai înainte-ți pilda lui Iisus cel fără de păcat? Iar pentru recunoștința și mărturisirea ta, să știi că vei auzi și tu al doilea cuvânt, pe care l-a spus Domnul tâlharului și vei intra în Rai, ca să împărătești împreună cu Hristos, lăsând afară pe tâlharul, care murmura și blestema. După cum te sfătuiește Sf. Grigorie Teologul: **“Dacă te-ai răstignit împreună cu tâlharul, cunoaște pe Dumnezeu ca recunoscător; dacă acela a fost nelegiuit pentru tine și pentru păcatul tău, tu fă-te pentru Dănsul ascultător de lege, închină-te Celui ce s-a răstignit pentru tine și - răscumpără-te de răutate, răscumpără prin moarte mântuirea, intră în Rai cu Iisus, căci ai căzut cu știință. Privește bunurile de aici, lasă pe cel ce murmură să moară afară cu blestemul”** (Cuv. la Paști).

Dacă ai părinți trupești sau duhovnicești bătrâni, aleargă la Cruce și învață

din al treilea cuvânt al Domnului să te îngrijești de dânsii și să le dai cele de trebuință pentru viață ca: slujire trupească, cinste, supunere și orice alt ajutor: mai ales când sunt săraci și bolnavi și bătrâni și nu te împiedică de la evlavie și virtute. Când cineva face față de tine vreo greșală mare sau mică aleargă la cruce și învață din cuvântul al patrulea al Domnului să ierți greșala fratelui tău, răbdând cu voie și din dragoste, ca și cum tu ai făcut-o altuia, după cum și Hristos a primit ca fiind ale Sale nepăsarea, neînțeleptia și păcatele noastre. Căci să știi, frate, că două sunt primirile, după cum zice Sf. Marcu Pustnicul: una fără de voie și după răutate, cum este, de pildă, cel care înșală sau nedreptățește pe altul, sau îl clevețește și îi face rău: acela fără să vrea își aduce asupra sa păcatele și ispitele pe care le-ar suferi acela pe care el l-a înșelat, l-a nedreptățit, l-a clevețit sau l-a făcut rău, după cum ne încredințează de aceasta Scriptura zicând: **“Dreptul scapă din laț și în locul lui cade nelegiuitul”** (Prov. 11,8); și iarăși: **“Cel ce sapă groapa aproapelui, cade într-însa, iar cel ce rostogolește piatra, peste dânsul o rostogolește”** (Prov. 26,27). Cealaltă primire este de voie și izvorăște din dragoste, după cum Domnul, a primit și a luat asupra Sa păcatele și bolile și ispitele și suferințele noastre răbdând până la moarte. Căci zice: **“Iată mielul lui Dumnezeu, care ridică păcatele lumii”** (Ioan 1,29) și iarăși: **“Acesta a slăbiciunile noastre le-a luat și bolile le-a purtat”** (Matei 8,17); și iarăși: **“Pentru ei mă sfîntesc pe mine, ca și ei să fie sfințiți cu adevărat”** (Ioan 17, 19). După cum și Apostolii și toți sfinții au luat asupra-le păcatele pe care le făceau atât necredincioșii cât și credincioșii răbdându-le ca pe ale lor. De aceea și Pavel poruncește zicând: **“Purtați sarcina unul altuia și așa veți plini legea lui Hristos”** (Gal. 6,2).

Când te luptă patima lăcomiei și pofta de bogăție, de slavă și de plăceri, aleargă la școala Golgotei și învață din al cincelea cuvânt spus de Domnul pe Cruce, să însetezi și să poștești nu aceste lucruri stricacioase și trecătoare, care, fiind pieritoare și înșelătoare, nu pot sătura vreodată pofta omului, după cum nici apa zugrăvită nu poate potoli setea celui însetat. De aceea și femeia lui Lot, care s-a întors să privească spre Sodoma, nu s-a prefăcut în vreun fel de piatră, ci în stâncă de sare (Facere 19,26). După cum cel ce mănâncă sare nu-și poate potoli setea, așa și cel ce poștește lucrurile lumii, nu se poate sătura niciodată. De aceea îți zic să nu dorești acestea, ci dorește să faci bine fraților tăi și să-ți placă să suferi din dragoste pentru dânsii. Dorește pe Dumnezeu și slava lui

Dumnezeu și fericirea care singură-ți poate îndeștula pofta și setea, după cuvântul Psalmistului: **“Sătura-mă-voi când mi se va arăta slava Ta”** (Ps. 16,17). De aceea a zis Fericitul Augustin, că numai fericirea cerească este binele desăvârșit, care potolește pe deplin pofta omului.

Când ești bolnav sau bătrân și vezi că s-a apropiat moartea, aleargă la școala de pe Golgota și învață din al șaselea cuvânt al Domnului, ca să sfârșești toate cele rânduite și să te spovedești cu zdrobire de inimă de toate păcatele făcute din tinerețe și până în ceasul acela. Să ierți din toată inima pe toți care ți-au greșit cu cuvântul sau cu fapta și să ceri și tu iertare de la toți cei pe care i-ai jignit în vreun chip oarecare. Să-ți faci sfântul Maslu, să te împărtășești cu Sfintele Taine, să-ți scrii testamentul, rânduiind ca din avutul pe care-l ai să se dea și milostenie la săraci, precum poruncește dumnezeiescul Hrisostom, care zice că testamentul fiecăruia să aibă în el și numele lui Hristos și al săracilor (149).

Iar când vei fi aproape să-ți dai sufletul, adu-ți aminte de al șaptelea cuvânt al Domnului și te încredințează cu toată umilința și durerea inimii și cu lacrimi sufletul tău în mâinile lui Dumnezeu, zicând cu Sf. Ștefan: **“Doamne Iisuse, primește sufletul meu!”** (F.Ap. 7,59), și cu Fericitul Augustin: **“Viața mea, primește sufletul meu!”** (Rugăciunea de dragoste, întâia).

Vezi, frate, ce folos ai de la Școala Golgotei? Vezi ce minunată învățătură ți-a dat Domnul pe Cruce? Rușinează-te dar că până acum ai fost nepăsător și n-ai învățat această de suflet folositoare lecție. Roagă-L să te învrednicească, prin harul Său, să-ți aducă aminte totdeauna de această învățătură și s-o păstrezi în inimă, spre a folosi la nevoie ca să nu mai păcătuiești, zicând cu David: **“Întru inima mea am ascuns cuvintele Tale ca să nu mai greșesc”** (Ps. 118,11). Și pentru că Crucea este amvonul cel înalt, de pe care Domnul ți-a vestit învățătura cea mântuitoare, cere-i har să te învrednicească în toate necazurile să-I îmbrățișezi Crucea, ca să afli într-însa scăpare și mângâiere în toate suferințele. Ca să ai ca slavă și laudă în toată viața ta, zicând cu Pavel: **“Iar mie să nu-mi fie a mă lăuda decât în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care mi s-a răstignit lumea, iar eu lumii”** (Galateni 6,14).

MEDITATIA a 32-a

La Învierea Domnului, când trebuie să ne bucurăm și noi:

- A. - Cu Hristos cel înviat,
- B. - Cu Prea Sfânta lui Maică.
- C. - Cu trupul nostru.

A.

Ia aminte, iubite, că îndemnați de proorocul să ne bucurăm în ziua Domnului: **“Aceasta este ziua, pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într-însa”** (Ps. 117,23), avem datoria, în primul rând, să ne bucurăm împreună cu Iisus Hristos, care - în bucuria Învierii a dobândit iarăși cu dobândă negrăită, tot ce pierduse prin patimile Sale. Patru bunuri pierduse El atunci: bucuria, frumusețea, cinstea și viața. Iar acum la Înviere, a recăpătat viața și încă ce viață! O viață care a omorât pe deplin moartea și de aceea este o viață desăvârșită, numai viață, fără teama de a muri vrodată: **“Înviind Iisus din morți, nu va mai muri, căci moartea pe Dânsul nu-L mai stăpânește”** (Rom.6,9). A recăpătat cinstea și puterea, pentru că acel care mai înainte era socotit mai puțin decât un om și era disprețuit mai rău decât un vierme, acum învie și împărățește în cer și pe pământ. De aceea a și zis după Înviere: **“Datu-Mi-s-a toată stăpânirea în cer și pe pământ”** (Matei 28,18). A recăpătat bucuria pentru că s-a dăruit zidul cel din mijloc; aceea mare bucurie care era ținută în partea cea mai înaltă a sufletului Domnului, iar acum toată plinirea acestei bucurii - stăpânită timp de 33 de ani, s-a revărsat inundând și puterile cele mai de jos ale sufletului și mădularele Răscumpărătorului. De aceea în primul cuvânt pe care l-a rostit după Înviere, a arătat această bucurie: **“Și iată Iisus le-a întâmpinat zicând: bucurați-vă!”** (Matei 28,9). Și-a recăpătat frumusețea și slava, pentru că cele ce ieri erau fără chip, fără slavă, fără frumusețe, acum a înviat din mormânt, ca un mire care iese din camera de nuntă, preafrumos, preaslăvit și asemenea la chip cu soarele. Pentru că slava și harul trupului înviat al lui Hristos, sunt așa de mari, încât în cer vor fi, pentru toate și sufletele și toate simțurile noastre, cea mai înaltă fericire. Va fi de ajuns ca s-o arate tuturor

fericiților din Rai, pentru că atât îngerii cât și oamenii se vor bucura fără a se satura vreodată, în vecii vecilor. Vrei să înțelegi mai bine aceasta?

Închipuiește-ți un soare așa de strălucitor încât întrece în strălucire de milioane de ori soarele nostru, așa cum soarele întrece toate stelele. Și totuși un soare așa de luminos ar fi ca un mic cărbune față de trupul proslăvit al lui Hristos, care cu nespusa Lui strălucire ce întuneca strălucirea a milioane de trupuri fericite ale sfinților, din care fiecare va fi mai strălucit decât soarele după cum scrie: **"Atunci dreptii vor străluci ca soarele întru împărăția Tatălui meu"** (Matei 13,43), iar cuvântul **"ca"** nu arată un raport de egalitate ci de superioritate (nu înseamnă asemenea cât soarele, ci mai mult decât soarele), după cum tâlcuiește Teofilact. Aceasta este slava și frumusețea pe care a cerut-o Hristos în rugăciunea Sa, de la Părintele Cerească mai înainte de patimă: **"Și acum proslăvește-Mă și Tu, Părinte, la Tine Însuți, cu slava pe care am avut-o la Tine, înainte de a fi lumea"** (Ioan 17,5). Prin aceste cuvinte arată că cere și voiește să sporească slava Dumnezeirii sale, ca și omenitatea să fie mai mult proslăvită, pentru că fără această slavă și frumusețe a omenirii lui Iisus Hristos, nimeni nu poate primi slava și fericirea lui Dumnezeu și prin urmare nu poate deveni cândva fericit, fie înger, fie om. Pentru că omenirea cuvântului lui Dumnezeu este un hotar între Creator și făpturi și ^{prin marea} depășește în sine toată plinătatea slavei și fericirea lui Dumnezeu și prin mijlocirea ei se varsă oarecum și se împărtășește la toți fericiții: îngeri și oameni. Dar nu o ia de la Dumnezeu curată, pentru că nu este cu puțință așa curată, s-o primească vreo făptură, ci mai împuținată, ca s-o poată primi fericiți, atât îngerii cât și oamenii.

Că îngerii iau slava și fericirea prin mijlocirea lui Iisus Hristos cel înviat, este martor Dionisie Areopagitul, care zice că cetele îngerilor se împărtășesc cu strălucirea lui Hristos, nu ca niște icoane, ci cu prima împărtășire a cunoașterii luminilor Lui dumnezeiești (150) iar, înțeleptul Teodoret din Cir spune: **"Cu întruparea s-a arătat Dumnezeu și îngerilor, nu întru asemănarea slavei, ci înfășurat întru îmbrăcăminte de trupul Lui"**. (Dialog 1 cu Eustahie); și mai ales Sf. Isaac zice că **"Înainte de întruparea lui Hristos, nu era cu puțință îngerilor să pătrundă în tainele cele mai înalte ale dumnezeirii, dar când Cuvântul s-a întrupat, li s-a deschis ușa lui Iisus"** (Cuv. 84); și iarăși: **"Ierarhia cea dintâi, zice nu de la sine, ci prin mijlocirea lui Iisus Hristos, primește și predă celor mai de jos"**. Că și sfinții cei fericiți văd slava

lui Dumnezeu prin mijlocirea omenirii lui Iisus. Însuși El a arătat-o zicând: **"Părinte, pe acei pe care Mi i-ai dat, voiesc ca unde sunt Eu să fie și ei cu Mine, ca să vadă slava Mea"**. Și nu se oprește aici, ci adaugă: **"Pe cei care mi i-ai dat mie"**, ca să arate cu aceasta slava care I s-a dat în omenirea Sa (Ioan 17,24). O, slavă! O, strălucire! O, măreție a învierii Domnului! Cu adevărat, aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul, pentru că ziua a doua și a treia le-a făcut lumina cea dintâi născută, iar a patra, a cincea, a șasea și a șaptea, le-a făcut soarele cel din ziua a patra. Iar Duminica, prima zi și în Cosmogonie, a făcut-o nemijlocit Dumnezeu, aducând-o din neființă la ființă (căci lumina acestei zile n-a început dininecăt, ci după amiază, precum spun teologii); și iarăși, numai soarele cel duhovnicesc, Hristos, a făcut-o, înviind din mormânt ca de la orizont. Această duminică este icoana veacului viitor, chipul veacului al optulea (151).

"Să învie Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii Lui" (Ps. 117,23). Vrăjmașii Lui: dracii, vrăjmașul Lui - moartea; vrăjmașul Lui - păcatul; vrăjmașul Lui - iadul; vrăjmașul Lui - iudeii, care L-au urât și L-au răstignit. În adevăr, corabia era în primejdie să se înnece, nu mai putea pluti, până ce Iona a fost aruncat în mare și a fost înghițit de chit. Corabia este lumea, care nu mai putea merge înainte pe calea binelui. Marea este patima și suferința lumii. Iona este Hristos, iar chitul - moartea și iadul. A fost aruncat Hristos în marea suferinței; a fost înghițit de moarte și de iad. Dar dumnezeirea dătătoare de viață nu s-a depărtat nici de trupul cel muritor, care a fost pus în mormânt, nici de sufletul, care s-a pogorât în iad și de aceea a omorât și moartea, a omorât și iadul și a înviat a treia zi, mântuind lumea cea primejduită: **"Căci precum Iona a stat trei zile și trei nopți în pânțelele chitului, așa a stat și Fiul omului în inima pământului trei zile și trei nopți"** (Matei 12,40).

Acum, frate, poți oare medita aceste adevăruri fără să ți se umple inima de bucurie? Pentru fericirea și slava în care a ajuns Răscumpărătorul tău prin înviere, nu numai cu sufletul, ci și cu preasfântul Său trup. De aceea, dorește să ai toate bucuriile îngerilor și ale tuturor sfinților, care au înviat astăzi și au fost eliberați din iad, ca să te bucuri împreună cu dânsii de Stăpânul înviat și să te veselești din toată inima în această nouă bucurie, biruință și slavă a Lui, socotind că bucuria Lui e propria ta bucurie, și biruința Lui este biruința ta; pe scurt, că toată cinstea și slava pe care le-a dobândit prin înviere, devin și ale tale prin

credința în El și prin dragoste fierbinte; ale Lui în calitate de Cap, ale tale ca mădular; ale Lui ca Tată, ale tale ca fiu; ale Lui ca și comandant și Împărat, ale tale ca ostaș și supus; ale Lui ca iubit, ale tale ca iubitor. Pentru că dragostea are fireasca însușire de a face de obște cele ale celor ce se iubesc, după proverbul: cele ale prietenilor sunt de obște. Și după cum ieri și alaltăieri te-ai împărtășit de patimile și de suferințele Domnului prin credință și dragoste, așa și astăzi se cuvine să te împărtășești de bucuria, slava și învierea Lui; ***„După cum vă împărtășiți de patimile lui Hristos, bucurați-vă și vă veseliți și la arătarea slavei Lui”*** (1 Petru 4,13)

Și dacă Avraam, cu trei mii de ani mai înainte a văzut ziua Învierii Domnului și s-a bucurat, când a luat viu pe Fiul Său, după cum a spus Domnul: ***„Avraam, părintele vostru s-a bucurat să vadă ziua aceasta a mea și a văzut-o și s-a bucurat”*** (Ioan 8,56), cum să nu te bucuri și tu, frate, în această zi a Domnului? Ziua în care stricăciunea s-a preschimbat în nestricăciune, moartea în viață, cununa de spini în cunună de trandafiri și de flori; trestia, lancea, cuiele, crucea și celelalte unelte ale patimii și ocării, au devenit unelte ale slavei și lipsei de suferință? Cum să nu te veselești în ziua aceasta, în care și îngerii din cer se veselesc, luând și ei prin înviere mântuirea, adică deplina statornicie și neplecare spre rău, pe care mai înainte n-o aveau, după cum învață aceasta Sf. Grigorie Teologul la Paști zicând: ***„Astăzi este mântuirea lumii, atât a celei văzute și a celei nevăzute”***, și pe care tâlcuitorul acestor cuvinte, Nichita (152) o arată: ***„Strămoșii cei din iad se veselesc, cei din mormânturi învie, apostolii cei de pe pământ se bucură și însuși iadul sărbătorește cu toate cele pământești și cerești și în toate părțile nu se aude decât „Hristos a înviat!”***.

Cum să nu te bucuri și tu în această zi de veselie care este Sărbătoarea sărbătorilor, cum o numește Grigorie Teologul? Zi împărătească printre zilele anului, primăvara Bisericii printre anotimpuri, ca soarele printre stele și ca aurul printre metale! Să știi că dacă nu te bucuri duhovnicește de toate aceste daruri suprafirești ale Învierii lui Hristos, este semn rău pentru tine, că adică, nu iubești Învierea Domnului și deci nu ești creștin adevărat, ci străin și înstrăinat de Hristos, ca unul ce nu iei parte la bucuria și slava Domnului tău.

De aceea, aprinde-ți, frate, în inimă flacăra dragostei pentru Învierea lui Hristos, bucurându-te de binele și fericirea Lui, mai mult decât te-ai bucurat de binele și fericirea ta. Și fiindcă astăzi toate s-au făcut noi, după cuvântul lui

Pavel: ***„Cele vechi au trecut, iată toate s-au făcut noi”*** (II Cor. 5,17); nou mormântul, noi giulgiurile, nouă învierea Domnului, noi strămoșii și dreptii cei înviați, nou cerul, nou pământul, cântă dar, și tu o cântare nouă, după cum te îndeamnă David: ***„Cântați Domnului cântare nouă”*** (Ps. 149,1) și cugetă cugete noi, fă lucruri noi, trăiește viață nouă și vrednică de noua înviere a lui Hristos. Când te-ai botezat, tu ai murit și te-ai îngropat împreună cu Hristos în Sfânta cristelniță și ai înviat împreună cu Dânsul, făgăduind să trăiești o viață nouă, după cuvântul lui Pavel: ***„Prin botez ne-am îngropat în moarte împreună cu El, ca, după cum Hristos a înviat din morți prin slava Tatălui, așa și noi să ducem o viață nouă”*** (Rom. 6,4).

Rușinează-te, dar, că până acum ai nesocotit această făgăduință și ai trăit o viață veche și stricăcioasă și de azi înainte hotărăște-te să-ți înnoiești făgăduința de atunci și să începi o viață nouă, nu cu iubire de plăceri și slavă, nu cu iubire de argint și alte păcate, deoarece acestea sunt ale vieții stricăcioase a omului celui viu, de care te-ai dezbrăcat la botez și cel ce face aceasta are să moară: ***„Căci dacă trăiești după trup veți muri”*** (Rom. 8,13), ci cu fecioria și neprihănirea trupului, cu curăția și liniștea sufletului, cu cunoașterea duhovnicească a minții și a celorlalte virtuți dătătoare de viață și fapte bune, care sunt proprii vieții celei noi, a omului celui nou și Învierii lui Hristos. Și precum Hristos, după ce a înviat, a trăit o viață nouă slobodă până și de trebuințele nevinovate ale firii: foamea, setea, frigul, etc., tot așa și tu ca împreună înviat prin credință ești dator să trăiești slobod de toată patima și păcatul, păzind curată viața cea nouă, pe care ți-a dăruit-o Hristos. Să nu te lași amăgit de diavolul, care-ți șoptește în aceste zile: ***astăzi este ziua învierii cea strălucită, mănâncă și bea, bucură-te și benchetuește***. Căci spune dumnezeiescul Hrisostom, ***că deși a trecut timpul postului, dar timpul înfrânării este întotdeauna cu noi, mai ales că urmează sfânta zi a Cincizecimi și se cade să ne curățim pentru primirea în sufletele noastre a harului Sfântului Duh, după cum cântă Biserica: „Să ne învățăm de la Hristos o nouă petrecere și s-o păstrăm până la sfârșit cu toții ca să primim venirea Sfântului Duh”***. Zice și Marele Vasile: ***„Cum priviți voi Cincizecimea, dacă batjocoriți astfel Paștele? Cincizecimea are venirea luminoasă și binecuvântată tuturor. Dar tu, apucând înainte, te-ai făcut sălaş al Duhului celui potrivnic și templu al idolilor, în loc să te faci templu al lui Dumnezeu și locaș al Duhului Sfânt, - strângându-ți***

asupra blestemul proorocului: "Voi întoarce sărbătorile lor în doliu" (Amos 6,16)(la sfârșitul Cuvântării împotriva celor ce se îmbată).

Mulțumește Domnului pentru Harurile pe care ți le-a dăruit prin Învierea Sa și mai ales că te-a făcut din vechi nou: *"Sunteți în Hristos făptură nouă"* (II Cor. 5,17). Să știi că după învățătura Părinților celor înțelepți și nevoitori *"trei sunt învierile care lucrează tainic și duhovnicește în om: una a trupului, alta a sufletului și alta a minții"* (153); sau : una a virtuții, care se capătă prin filozofia practică: alta a cuvântului, care se capătă prin vederea celor ce sunt și cunoașterea duhovnicească, și alta a tăcerii, care se capătă prin răpirea lui Dumnezeu. De aceea roagă și tu pe Domnul cel astăzi înviat să lucreze în tine prin Harul Său aceste trei învieri și să-ți dea viață trupului celui ucis de patimi: să-ți învieze sufletul cel omorât de iubirea de plăceri și mintea ta cea omorâtă de nesimțire și așa înviindu-ți cele trei părți ale tale să te învrednicească să înviezi împreună cu El nu prin simpla credință, ci prin simțirea minții, încât să poți spune cu adevărat, nu numai cu vorba: *"Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus..."* și să trăiască și să împărasească în Tine numai Hristos iar tu în schimb, să trăiești și să împărasești numai în Hristos, după îndemnul Apostolului: *"Ca cei ce trăiesc să nu mai trăiască pentru sine, ci pentru Cel ce a murit și a înviat pentru ei"* (II Cor 5,15).

B.

la aminte, iubitele, că în al doilea rând trebuie să ne bucurăm de Prea Sfânta Fecioară, care, văzând pe dumnezeiescul ei Fiu înviat, s-a umplut de așa mare bucurie pe cât de mare fusese întristarea patimilor Lui. Durerea și întristarea ei se măsoară după cunoașterea pe care o avea de nespusa vrednicie a Cuvântului întrupat și după dragostea pe care o avea pentru Dănsul, nu numai ca Dumnezeu și ca rod al pântecelui ei, ci și ca Unul Născut Fiul ei ca singura care era mama Lui fără tată, care toate n-au lăsat dragostea ei să se împartă spre altceva, ci se înmulțea îndreptată numai asupra dulcelui ei Fiu. Căci cu cât îl cunoștea mai bine, îl și iubea mai mult, mai mult decât îl cunoșteau și-l iubeau toți îngerii din cer. Deci este drept să spunem că Prea Sfânta Fecioară în vremea Patimilor Fiului ei, a suferit mai mult decât toate făpturile la un loc și întristarea ei nu poate fi asemănată decât cu întristarea iubitelor ei Fiu: *"Și prin*

sufletul tău va trece sabie" (Luca 2,35). Dar după miezul nopții ea mergând cea dintâi să vadă mormântul Fiului său, și după ce s-a făcut cutremurul și obișnuitul ei ocrotitor (153) slujitor și vestitor Arhanghelul Gavriil s-a coborât din ceruri și a dat la o parte piatra de pe ușa mormântului și a statut deasupra strălucind ca fulgerul și alb ca zăpada; *"Un inger al Domnului coborându-se din Cer, venind a prăvăli piatra de la ușa mormântului și a șezut deasupra ei; și era fața Lui ca fulgerul și îmbrăcămintea Lui albă ca zăpada"* (Matei 28,2); așadar, după ce s-a coborât dumnezeiescul Gavriil, o, cum s-a schimbat îndată în mare bucurie nespusa ei durere! O, cât s-a bucurat sufletul ei când a văzut că numai pentru ea s-a deschis mormântul Fiului ei: *"Căci după cum prin Născătoarea de Dumnezeu s-au deschis oamenilor cele cerești și cele pământești, tot așa și Născătoarei de Dumnezeu i s-a deschis mormântul cel dător de viață. Pentru ea și prin ea ni s-au deschis toate câte sunt în cer sus și jos pe pământ"*. Și văzând ea cea dintâi învierea Fiului ei, o, de câtă bucurie s-a umplut când, apropiindu-se de Iubitul ei Iisus, l-a cuprins cu mare evlavie și dragoste sfintele Lui picioare și l s-a închinat! Și când a văzut pline de dumnezeiesc foc și de slava învierii mădularele prea dulcelui ei Fiu, care cu puțin mai înainte erau cu totul sfâșiate, cu totul batjocorite și cu totul fără chip și frumusețe! Și cât s-a bucurat mai ales când a auzit din dumnezeiasca gură a Fiului ei, cuvântul cel dător de bucurie: *"Bucură-te!"* Chiar și Evanghelistul Matei spune că era cu ea și Maria Magdalena și a îmbrățișat și ea picioarele Domnului și a auzit și ea cuvântul: bucurați-vă, ca să nu poată fi pusă la îndoială Învierea Domnului, fiind mărturisită numai de dumnezeiasca Sa mamă după cum spune Sf. Grigorie al Tesalonicului: (După Xantopol, în *Sinaxarul de la Paști*), arată aceasta cu putere (Cuvânt la dum. mironosițelor). Și apoi ce minte poate înțelege desăvârșita dragoste și bucuria ce lega pe Născătoarea de Dumnezeu de Hristos: un așa Fiu de o așa mamă!

Deci, dacă Născătoarea de Dumnezeu este Maica trupească a lui Hristos, ea este și maica adoptivă și duhovnicească a tuturor creștinilor. Și după cum Hristos ne-a poruncit să nu chemăm tată pe pământ, întrucât unul este tatăl nostru cel ceresc: *"Și tată să nu chemați vouă pe pământ căci unul este Tatăl vostru cel din ceruri"* (Matei 13,9), tot așa, avem dreptul să zicem că noi nu avem altă mamă îndeosebi decât pe Născătoarea de Dumnezeu (154). Iar dacă zic că Născătoarea de Dumnezeu este mama creștinilor, atunci și tu,

frate, ca creștin și fiu al Fecioarei se cade să iei parte la această mare bucurie a ei. Căci dacă și în vremea unei astfel de fericiri tu nu te vei bucura împreună cu Sfânta Fecioară, apoi vei fi nevrednic de dragostea ei. Iar de te vei arăta nevrednic de dragostea ei, vei fi nevrednic și să fi primit sub acoperământul ei. Iar dacă această mamă obștească nu te primește sub acoperământul ei, vai și amar de tine! Ce nădejde de mântuire îți mai rămâne? Căci ea este mama îndurărilor și prin mâinile ei trec toate harurile lui Dumnezeu atât în cer, cât și pe pământ, atât la îngeri cât și la oameni. Devenind o astfel de mijlocitoare între Dumnezeu și făpturi, ea singură ia de la Sfânta Treime toate darurile suprafirești și harurile și le împarte ca o împărăteasă foarte iubitoare tuturor cetelor îngerești și oamenilor pe măsura dragostei pe care aceștia o au pentru Dânsa. Deci ea singură este și păstrătoarea și împărțitoarea bogăției dumnezeirii și fără mijlocirea ei, nu se poate apropia cineva de Dumnezeu, nici inger, nici om, după cum a grăit despre ea Marele Grigorie al Tesalonicului în *Cuvântarea la intrarea în Biserică* (155). Prin urmare Domnul, a voit ca și solirile Născătoarei de Dumnezeu să fie legi de neocolit, ca să se milostivească și să se îndure spre cei pentru care ea mijlocește: **“Deschide gura cu înțelepciune și după lege, iar mila ei a înviat copiii ei și s-au îmbogățit”** (Prov. 29,26). Și Sf. Gherman: **“Nu este cu puțință să nu asculte vreodată pentru că te ascultă după toate și în toate Dumnezeu, ca pe o adevărată și curată Maică a Lui”**. Bucură-te, deci împreună cu ea din toată inima, ea fiind Maica cerului și a pământului și pasul bucuriei. Pentru că ei, cel dintâi i s-a dat bucuria și înainte de propovăduirea Învierii și astăzi odată cu învierea. Bucură-te împreună cu Născătoarea de Dumnezeu, după cum se bucură și întreaga Biserică a lui Hristos, de pretutindeni cântându-i: **“Îngerul a strigat cei pline de dar, curată Fecioară, bucură-te; și iarăși zic bucură-te, că Fiul Tău a înviat a treia zi din mormânt”**... apoi : **“Iar tu curată, Născătoare de Dumnezeu, veselește-te întru învirea Celui născut al Tău”**. Apoi **“Știind că a înviat Fiul tău și Dumnezeu, te bucuri împreună curată cu dar dăruită”**, căci suferind mai mult decât toți, ca o mamă, la patima Sa, se cade să guști și o negrăită bucurie pentru învierea și slava Fiului tău. Dar ce spun eu? Bucură-te cu Născătoarea de Dumnezeu precum se bucură și toată făptura cea necuvântătoare și nesimțitoare, care se bucură de învierea Fiului ei, dăruindu-i cele mai alese și mai frumoase daruri ale primăverii. Nu vezi oare tu însuși că

acum cerul este mai limpede, soarele mai sus și mai auriu, discul lunii mai strălucit și mai argintiu? Nu vezi că pământul acum este împodobit cu cele mai felurite ierburi, cu diferiți copaci înverziți și cu cele mai deosebite plante și flori binemirosoare, care abia ies din bobocii lor, arătându-se pline de gingășie, ca într-o cămară de nuntă? Nu auzi tu simfonia și muzica armonioasă, care o fac acum cu cele mai minunate glasuri, în copacii înfrunziți, privighetorile, rândunelele, turturelele, mierlele, cucii, prepelițele, țarcile, sturzii, ciocârlile și toate celelalte păsări cântătoare? Și cum se mai întrec între ele prin felurimea culorilor și gânguririle și ciripirile lor? Cum își pregătesc așa de meșteșugit cuiburile și cum femelele stau și clocesc ouăle, pe când bărbușii zboară împrejur și cântă frumos? Nu vezi cum izvoarele curg mai limpezi, cum râurile izvorâte din ghețari curg mai bogate, udând pe unde trec fața pământului? Nu vezi cât de frumos miros grădinile, cum cresc plantele, cum micii și gingașii mielusei sar și zburdă pe câmpurile înverzite și pe ogoare? Nu vezi cum harnicile albine ies din stupii lor zumzâind plăcut și zboară pe câmpii și prin păduri și cercetează florile și-și construiesc fagurii lor cu linii drepte și suprapuse la colțuri pentru mai multă trăinicie și frumusețe a operii lor? Nu vezi cum aranjează mierea cea dulce? Nu vezi cum vânturile se potolesc și marea este mai liniștită și mai blândă? Cum corăbierii călătoresc mai fără frică? Și cum delfinii aleargă odată cu corăbiile zburdând și jucându-se frumos și întovărășind cu plăcere pe navigatori? Nu vezi cum agricultorii înjungând boii despică pământul cu plugul și cu cele mai bune nădejdi de roadă, toți sunt plini de veselie? Cum ciobanii și văcarii își făuresc fluier gâurind lemnul? Și cum pescarii își aruncă mrejele și năvoadele în mare și apoi le scot pline de pești? Nu vezi oare acum toate făpturile văzute, ori unde te-ai întoarce că toate sunt vesele, binemirosoare și plăcute, veselindu-ți cele cinci simțuri al trupului? Cum toate se arată ca și cum și ele ar fi înviat împreună cu Hristos și și-au recăpătat și ele viața, de unde până acum erau ca moarte sau amorțite de asprimea iernii? (156). În scurt, bucură-te și tu împreună cu fecioara, așa cum s-au bucurat și mironosițele: Maria Magdalena, Salomea și Ioana. Dacă vrei poți fi și tu ca ele cu sufletul, cum ne îndeamnă Sf. Grigorie Teologul la Paști, zicând: **“Plângi și tu dis-de dimineață ca și cum ai fi Maria sau Salomea sau Ioana; vezi cel dintâi piatra răsturnată și pe îngeri și pe însuși Iisus”**. Ceea ce tâlcuitorul Nichita tâlmăcește astfel: **“Maria Magdalena este orice suflet practic, curățit, prin**

*cuvântul poruncilor Evangheliei, ca de niște draci, de grijile acestei vieți trecătoare. Salomea, care se tâlcuiește pașnică, este sufletul care biruiește patimile și supun trupul sufletului și prin cugetări duhovnicești capătă cunoașterea celor ce sunt și de aceea are pace deplină. Iar Ioana se tâlcuiește porumbiță și este acel suflet lipsit de răutate și spornic în virtute, care cu blândete ea a alungat toate patimile și este gata să dea naștere la cugetări duhovnicești cu mintea și cu judecata. Dacă așa va deveni sufletul tău, iubitele, aleargă ca și mironosițele degrabă (căci mânecare înseamnă grabă) la mormânt, adică la adâncul în care este ascuns cu cuvântul celor cerești și celor pământești și la propria ta inimă". (157) și cere cu lacrimi și vezi dacă a înviat și în tine cuvântul virtuții și al cunoașterii. Și dacă vei cere în chipul acesta, vei vedea dintâi că se ridică și piatra de pe inima ta, adică împietrirea minții tale îndoielnice și după ce se va îndepărta, vei vedea pe îngeri, adică mișcările conștiinței, ca să-ți vestească că a înviat în tine cel mort din cauza păcatelor, adică cuvântul virtuții și al cunoașterii, pentru că în sufletul omului rău, mintea nu lucrează ci este oarecum moartă. La urmă de tot, vei vedea că și cuvântul se arată minții tale gol (descoperit) și fără simboale umplând de bucurie duhovnicească puterile cugetătoare ale sufletului. După ce în chipul acesta vei învăța învierea Domnului Cuvântului în chip practic, bucură-te și cu cealaltă Marie, adică cu Maica Domnului, care după ce a aflat și a văzut învierea Fiului Său, s-a liniștit și nu s-a mai dus la mormânt ca celelalte mironosițe. Pentru că și vederea învață și înțelege, dar fapta urmează și trăirea duce la cunoaștere (158). Cea mai mare bucurie pe care o poți pricinui Născătoarei de Dumnezeu este să făgăduiești că vei birui patimile tale în tot timpul și din dragoste pentru Fecioara vei trăi feciorelnic. Și pentru ca să fi vrednic să te apere și să te socotească ca pe Fiul ei, silește-te ca să i te supui și să-i slujești cât mai mult atât ei, cât și Fiului ei, cel Unul Născut. Și roagă să te numere printre fiii ei evlavioși și să te învrednicească să te bucuri cu ea veșnic în cer, cântându-i ca și David: **"Pomeni-voi numele Tău întru tot neamul și neamul; de aceea noroadele se vor mărturisi Ție, în veac și-n vecii vecilor"** (Ps. 44.17).*

C.

Ia aminte, iubitele, că în al treilea rând se cade să ne bucurăm cu trupul nostru, pentru că Domnul cel înviat din morți nu s-a mulțumit numai cu simbolul

morții și învierii Lui, cum este Sfântul Botez (după dumnezeiescul Pavel), botezul este simbolul acestora: **"Căci dacă ne-am făcut una cu El prin asemănarea morții Lui, vom fi părtași și învierii Lui"** (Rom. 6.5); nu s-a mulțumit, zic cu simbolul învierii lui, ca să ierte numai păcatul strămoșesc și să lase pedeapsa și urmările Lui să lucreze, ci, astăzi cu Învierea sa desființează însăși pedeapsa și urmările păcatului strămoșesc, adică moartea: **"Cel din urmă vrăjmaș care se va desființa va fi moartea"** (I Cor. 15.26). Astfel, înlătură cu desăvârșire din Adam nou, păcatul lui Adam cel vechi, cu toate rădăcinile, ramurile și roadele lui. Pentru că cu puterea învierii de astăzi, dăruiește întregii firi omenești învierea trupurilor, atât a celor ce cred, cât și a celor ce nu cred într-însul. De aceea, harul noului Adam covârșeste păcatul celui vechi întrucât numai acei care s-au împărtășit din păcatul aceluia au și murit, pe când din binefacerile lui Hristos se împărtășesc nu numai cei care au primit credința Lui, ci și cei care n-au primit-o, precum spune Fotie, tâlcuind acest cuvânt al apostolului: **"Dar cu Harul nu este cum e cu greșala, căci dacă prin greșala unuia au murit mulți, cu atât mai mult harul lui Dumnezeu și darul va prisosi întru toți, prin Harul unui singur Iisus Hristos"** (Rom. 5.15).

Și este așa, pentru că după cum Domnul a primit în ipostasul Său dumnezeiesc toată firea omenească, tot așa a și înnoit toată firea, înviind pe cei necredincioși, pentru că păcătuiseră purtând firea lui Adam și nu cu intenție sau de bună voie. Dar pentru că cu voia lor n-au voit să creadă în noul Adam de aceea trupurile lor înviate vor avea o mare și neasemănată deosebire de trupurile înviate ale celor credincioși și virtuoși, întrucât ele vor fi împietrite, grele, urâte, negre, întunecate, reci și grosolane. Și toate aceste grozave însușiri vor crește sau vor scădea pe măsura necredinței și răutății lor. Pe când trupurile credincioșilor și ortodocșilor, dimpotrivă, vor fi aeriene, ușoare, frumoase, slăvite, străvezii, luminoase, calde și duhovnicești și toate aceste fericite însușiri vor crește sau vor scădea potrivit cu credința și virtutea lor, precum vorbește apostolul către Corinteni, despre ele zicând: **"Seamănă-se trup stricăcios, sculase-va trup nestricăcios, seamănă-se trup lipsit de cinste, sculase-va întru slavă; seamănă-se întru slăbiciune, sculase-va întru putere; seamănă-se trup sufletească, sculase-va trup duhovnicesc"** (I Cor. 15.53).

Vezi, frate, cât de mult ne-a iubit Domnul nostru Iisus Hristos dacă fără noi n-a voit să fie nemuritor și fericit, ci a voit ca și trupurile noastre să triumfe

deasupra morții și să se schimbe și să trăiască împreună cu Dânsul totdeauna, slăvite și fericite: **“Căci dacă credem că Iisus a murit și a înviat, așa Dumnezeu și pe cei adormiți îi va duce cu El”** (I Tes 4,14), pentru că prin moartea și Învierea Lui, ne-a făcut vrednici de aceeași viață și fericire, făcându-se pentru noi Tată nemuritor, iar noi copii Lui nemuritori în vecii vecilor, după denumirea dată de proorocul: **“Părinte al veacului ce va să fie”** (Isaia 96); și a voit să slujească la învierea noastră nu numai ca plată ci și ca prim model, încât trupul nostru când va învia să aibă mare potrivire și asemănare cu trupul slăvit al Lui: **“V-a schimba trupul nostru cel umilit ca să fie asemenea trupului Său celui slăvit”** (Filip 3,21). Căci precum soarele când își aruncă razele într-o oglindă curată, aceasta devine toată soare, tot așa și soarele duhovnicesc, Hristos, la Înviere, aruncând razele Lui asupra trupurilor noastre înviate, le va face să strălucească alți sori asemenea Lui după cum este scris: **“Atunci dreptii vor străluci ca soarele întru Împărăția Tatălui Meu** (Matei 13,43).

O, minunată meșteșugire, pe care a lucrat-o prea dulcele nostru Iisus, ca să ne facă nouă bine! O, har neasemuit pe care ni l-a dăruit prin învierea Sa! Ce alt har mai mare și mai dumnezeiesc putea să ne dea, decât acel pe care ni l-a dăruit? Adică să ne slăvească cu așa măreție veșnică, nu numai sufletul, ci și trupul? Fie! La urma urmei, sufletul este duh curat, este înrudit cu îngerii și chip al dumnezeirii încât nu se pare exagerată dragostea ca să pătimească Domnul pentru a-L slăvi pe vecie; dar cât de nemăsurată este dragostea ca să pătimească Fiul lui Dumnezeu și pentru a învrednici de slavă veșnică trupul nostru, care este pământ și cenușă! Un vas plin de putoare și de necurățenie și care, de atâtea ori, s-a abătut de la voia Sa cea dumnezeiască, cu poftele sale cele rele! Ar trebui și noi să lăsăm să ni se sfâșie trupurile cu mii de chinuri pentru Iisus Hristos; să ni se ținuiască trupurile pe cruce din dragoste pentru El, sau măcar să-l păzim curat de orice păcat și întinăciune. Dar și așa, tot n-ar fi vrednic sufletul nostru ca să guste o așa de mare cinste, adică să fie slăvit cu trupul Răscumpărătorului nostru: “Căci nu sunt vrednice patimile noastre de acum, față de slava care are să ni se descopere” (Rom. 8,18) și cum să se bucure de atâtea cinste acest trup, după ce a batjocorit pe Dumnezeu, grijindu-se numai pe sine însuși și după ce s-a întinat cu atâtea păcate? Numai pentru că s-a curățat prin pocăință? Aceasta uimește orice minte, amuțește orice limbă.

O, fericite sunt nădejdiile creștinilor, cu care așteaptă fără îndoială ca să dobândească trupurile lor o așa înviere și slavă! Aceste nădejdi ale învierii fac să se bucure astăzi strămoșii noștri și proorocii: Pavel cel ucis, Noe, cel ce n-a fost crezut, străinul înstrăinat - Avraam, Isaac și Iacov, leprosul Iov, prigonitul Moise, învinuitul Aaron, războinicul Isus Navi, chinuitul David, Ilie cel ce s-a lepădat de sine, Elisei cel luat în răs, Isaia cel tăiat cu ferăstrăul, Ieremia cel aruncat în groapă, Mihea cel palmuit și Nabot cel ucis cu pietre.

Aceste nădejdi fac să se bucure apostolii și mucenicii. Iacov și Pavel, care au fost decapitați, Petru și Andrei, care au fost răstigniți, cel ce a băut paharul cu otravă (159) și a fost aruncat în ulei clocotit, Ioan Teologul (160), Matei și Policarp, cei arși de foc; Gheorghe, Dimitrie, Eustatie și toți ceilalți. Aceste nădejdi fac să se bucure astăzi: cuvioșii și pustnicii, care au rătăcit prin pustii, prin munți și peșteri, chinuți și necăjiți și omorându-și trupurile cu felurite nevointe care, cu cât se nevoieau mai mult, cu atât mai mult se bucurau. Pentru ce? Pentru ca să ia o ^{viață} înviere mai slăvită: **“Neprimind izbăvirea, ca să dobândească o mai slăvită înviere”** (Evrei 11,35). Aceste fericite nădejdi ale învierii tale trebuie să te facă și pe tine frate, să te bucuri în necazuri, să te socoți bogat în sărăcie, să te mângâi în boli și să te veselești în toate nenorocirile care dau peste tine. Căci cu cât mai mult te vei chinui și vei suferi aici, cu atât mai slăvită îți va fi și învierea: **“Ca să dobândim o mai bună înviere”**. Deci, dacă orbești, bucură-te căci acești ochi îți vor străluci mai tare și vor privi mai curat lumina Sfintei Treimi. Dacă ajungi ciung, bucură-te, pentru că aceste mâini au să se întindă cu mai mare îndrăzneală spre Dumnezeu. Dacă devii șchiop, bucură-te, pentru că vei dănuți mai bine în Rai, dacă îți se îmbolnăvește trupul de lepră, bucură-te, că are să învie mai slăvit, mai strălucit, mai frumos. Dacă te căiești și plângi pentru păcatele tale, bucură-te, pentru că prin aceste lacrimi te vei curăți de toată întinăciunea și vei învia mai curat. Deci, de ce te înspăimânți și tremuri așa de tare în fața pocăinței? De ce fugi așa de tare de încercări și necazuri? În loc să dorești să vină asupra-ți necazuri, ca să fii acum încercat, cum se încearcă aurul și apoi să învii, mai strălucitor. Ce socoți? Un Iisus fără de păcat trebuie să sufere atâtea chinuri, pentru ca să intre în slava - pentru multe pricini cuvenită dumnezeiescului Său trup: **“Au nu se cădea să sufere aceștia Hristos și să intre în Slava Sa?”** (Luca 24,26); și tu nu vrei să suferi ca să ajungi la acea slavă, după ce te-ai făcut de-atâtea ori nevrednic de ea, de

câte ori ai păcătuit? Alungă-ți din minte această rătăcire! În mijlocul mulțimii dreptilor, pe care i-a văzut Sf. Ioan Teologul în Apocalipsul său, nimeni nu se putea învrednici de o așa de mare fericire decât printr-un mare necaz: **"Aceștia sunt cei care vin din necazul cel mare"** (Apoc. 9,14); și tu vrei ca să se facă pentru tine o poartă nouă în Rai, ca să intri fără trudă și să te bucuri cu sufletul și cu trupul de toate desfătările cerului, după ce ți-ai îndestulat simțurile cu toate desfătările pământului? Nebun ce ești! Un Pavel se bucura să se împărtășească de patimile lui Hristos, de chinurile lui și să primească chiar moartea Lui, ca să poată căpăta viitoarea slavă a Învierii **"Ca să-L cunosc pe El având împărtășirea patimilor Lui și părăsire la moartea Lui, ca doar să ajung la Învierea morților"** (Filip 3,10); și tu vrei să guști slava învierii mâncând și bând și fără să suferi nici un necaz sau chin? Cât de amăgit ești de lume și de diavolul! Să ști că precum omul are fire îndoită, trup și suflet și învierea este îndoită, adică întâia și a doua oară: cea dintâia este a sufletului, în care lucrează Harul Duhului Sfânt în această viață prin împlinirea poruncilor lui Hristos și prin curățirea patimilor sufletești și trupești, despre care înviere Apocalipsul scrie: **"Aceasta este întâia Înviere"** (Apoc. 20,5), a doua înviere este cea a trupului, care va avea loc la sfârșitul lumii. Cel ce s-a învrednicit aici să învie cu sufletul acela nu va mai suferi a doua moarte, care este osânda, ci va învia cu trupul, ca să trăiască și să împărătească veșnic, cu Hristos, după spusa aceluiasi Apocalips: **"Fericit și sfânt cel ce are parte de învierea întâia; asupra acestuia moartea nu mai are putere"** (20,6). Iar cine nu va învia acum după duh, acela se primejduiește, nu numai să nu fie slăvit cu învierea trupului, ci să fie osândit cu trupul și cu sufletul. Spune Marele Grigorie al Tesalonicului că, precum adevărata moarte, adică păcatul, - care este pricina morții celei dintâi și celei de a doua, veșnică și temporală, a sufletului și a trupului, - a început în locul vieții, adică în Rai, tot așa și adevărata viață, adică virtutea și unirea cu Dumnezeu se cade să înceapă în locul morții, adică din viața aceasta. Și cine nu se silește să câștige această viață încă fiind aici, să nu se amăgească pe sine cu nădejdi mincinoase că o va primi acolo.

Rușinează-te, dar frate, pentru necunoașterea acestor adevăruri și pentru că ai crezut că vei dobândi slava viitoare a învierii fără necazuri și dureri. Nu te mai lăsa înșelat. Ia hotărârea ca de acum înainte să suferi cu bucurie, orice trudă a virtuții, să rabzi bucuros orice neașteptată ispită, în nădejdea învierii care te

așteaptă. După cum și agricultorul rabdă trudă în nădejdea roadelor și ploaie și frig și arșiță; iar negustorul, în nădejdea câștigului, aleargă în sus și în jos, pe mare și pe uscat; ostașul, în nădejdea biruinței, nu ține seama deloc de greutatea și primejdiile războiului; sau bolnavul, în nădejdea însănătoșirii, bea bucuros tot felul de doctorii amare. Și fiindcă Domnul este învierea și viața: **"Eu sunt învierea și viața. Cel ce crede în Mine, chiar de va muri, viu va fi"** (Ioan 11,20), roagă-L să-ți întipărească în inimă acest cuget: **"Fără îndoială, eu voi învia și voi fi proslăvit împreună cu Hristos, deci trebuie să mă pregătesc"**. Pentru ca prin acest gând și cu această nădejde să-ți cureți simțurile și toate măduarele de toată întinăciunea și păcatul, precum este scris: **"Tot cel ce are în el această nădejde, se curățește pe sine, după cum și El este curat"** (I Ioan 3,3). Făcând astfel, încă de aici te pregătești, printr-o viață curată, sfântă și vrednică, să primești adevăratele aleasă făgăduială, la vremea sa, adică să învii nu într-o înviere judecătii, cum vor învia păcătoșii, ci într-o înviere vieții, cum au să învieze dreptii: **"Și vor ieși cei ce au făcut cele bune într-o înviere vieții, iar cei ce au făcut cele rele într-o înviere judecătii"** (Ioan 5,29).

MEDITAȚIA a 33-a

La pogorârea Duhului Sfânt, când Duhul a lucrat în Apostoli:

- A. - Schimbarea minții,
- B. - Schimbarea inimii,
- C. - Schimbarea limbii.

A.

Ia aminte, iubite, cum Preasfântul Duh, când s-a pogorât, în foișor, în chip de limbi de foc, ca un vânt puternic și ca un tunet, a umplut toată casa, unde erau adunați dumnezeieștii apostoli și se rugau, prăschimbând casa în cristelniță, după cum spune Sf. Grigorie al Tesalonicului, pentru ca să boteze pe apostoli cu harul său dumnezeiesc despre care botez însuși Domnul grăise mai înainte:

“Iar voi vă veți boteza cu Duhul Sfânt nu mult după aceste zile” (F.Ap. 1,5). A umplut acea casă, făcându-se cristelniță duhovnicească și îndeplinind făgăduința Mântuitorului: ***“Că Ioan a botezat cu apă, dar voi vă veți boteza în Duhul Sfânt ... dar a și arătat că s-a adevărit chemarea lor, căci prin acest glas din cer Apostolii au devenit cu adevărat niște ‘fii ai tunetului’”*** (Cuvânt la Cinzecime).

Atunci Duhul Sfânt a lucrat în Sfinții Apostoli trei schimbări și anume: 1). - ***schimbarea minții***; 2). - ***schimbarea inimii*** și 3). - ***schimbarea limbii***. Aceste schimbări sunt îndeosebi rodul și al acestor nevoințe duhovnicești. Întâia schimbare, aceea a minții apostolilor, a schimbat în ei cugetele de mai înainte, care le aveau despre lucrurile lumii acesteia, făcându-i să cunoască bine minciuna și deșertăciunea lucrurilor pământești și dimpotrivă, să cunoască măreția și veșnicia celor viitoare, încât ei, care mai înainte se certau cine să fie mai mare și mai întâi: ***“S-a iscat neînțelegere între ei, cine ar fi cel mai mare”*** (Luca 22,24), după ce au primit Duhul Sfânt, să socoată ca cea mai mare fericire a fi cei mai mici din toți, să fie disprețuiți pentru Hristos și să se socotească slabi, nebuni, lipsiți de minte, ocara și batjocura și gunoiul lumii și al oamenilor: ***“Noi suntem nebuni pentru Hristos, noi slabi, noi lipsiți de slavă ... ca niște gunoi suntem pentru lume, tuturor lepădătură până acum”*** (I Cor. 4,10).

Acum, frate, vezi dacă s-a produs și în tine această schimbare a minții prin citirea acestor meditații duhovnicești și până la ce treaptă ai ajuns. Dacă până acum era socotit mare lucru a fi cinstit și prețuit de oameni, a trăi în inima tuturor, adică să te iubească toți, să cauți mereu noi plăceri și să-ți cheltuiești în ele timpul care ți s-a dat pentru agonisirea bunătăților celor veșnice și să trăiești cu scopuri și planuri lumești, apoi este vădit că mintea ți-a fost călăuzită de duhul lumii și nu de Duhul lui Dumnezeu. De aceea, întristează-te și te pocăiește pentru că Hristos a murit și a înviat și s-a înălțat la cer, nu ca să-ți dea Duhul lumii, ci pentru ca să-ți dea Duhul Lui, pe când tu cu viața ta rea nu te-ai făcut primitor al Duhului Sfânt! ***“Noi încă n-am primit duhul lumii acesteia, ci Duhul cel de la Dumnezeu”*** (I Cor. 12) Dar dacă, de acum înainte, te vei hotărî să faci cu totul dimpotrivă, lăsându-te călăuzit de învățăturile Evangheliei și ale Duhului Sfânt, nesocotind altă cinste mai mare decât aceea care te slăvește înaintea lui Dumnezeu, și nici prețuind alt bine, decât cel care ți-l dă dobândirea

Raiului, atunci este semn bun, că darul Duhului Sfânt a început să-ți lumineze mintea și te va schimba din cel ce erai în om nou, după cum găsim scris despre Saul: ***“Și se va pogori peste tine Duhul Domnului ... și te va schimba în alt om”*** (I Împ. 10,6). Deci, bucură-te și mulțumește Domnului, care te-a luminat cu Duhul Sfânt ca să nu mai umbli ca un prunc fără de minte, ci ca un om în toată firea: ***“Când eram prunc, grăiam ca un prunc, cugetam ca un prunc, judecam ca un prunc, iar după ce am devenit bărbat am părăsit cele pruncești”*** (I Cor. 13,11), și să nu mai urmezi cugetele trupului, care sunt moarte, ci cugetele Duhului, care sunt viață și pace (Rom. 8,6).

Rușinează-te, deci, de viața pe care ai trăit-o, străin de Hristos, întrucât nu aveai Duhul lui, pentru că după cuvântul Apostolului: ***“Cine nu are Duhul lui Hristos acela nu este al Lui”*** (Rom. 8,9). Roagă smerit pe Duhul Sfânt ca să-ți schimbe deplin mintea, după voia Sa cea duhovnicească, luminându-o cu Harul Său, nu la suprafață, ci în adânc, ca să nu fi lipsit și tu de lumina și Harul Său și să zici cu David: ***“Și lumina ochilor mei și aceasta nu este cu mine”*** (Ps. 37,10). Ci în slaba ta luminare să iei una mai strălucită și să zici: ***“Întru lumina ta, vom vedea lumină”*** (Ps. 35,10). Cum să-ți păstrezi această lumină a Duhului Sfânt și cum să n-o lași să se stingă, ascultă ce-ți spune dumnezeiescul Hrisostom: ***“După cum lumina candelii, cu ulei se aprinde și se menține, iar când se isprăvește uleiul, atunci se stinge și ea, tot așa și Harul Duhului Sfânt se aprinde și ne luminează când avem fapte bune și milostenie; dar când acestea lipsesc se îndepărtează de la noi și lumina Duhului Sfânt”*** (Cuv. 55). După cum și Duhul Domnului dat lui Saul, s-a îndepărtat de acesta, când n-a mai avut cuget drept și fapte bineplăcute lui Dumnezeu: ***“Și Duhul Domnului s-a îndepărtat de la Saul”*** (I Împ. 16,14). De aceea și Pavel poruncește: ***“Duhul să nu-L stingeți”*** (I Împ. 5,19), căci zice Marele Vasile: ***“După cum căldura în unele corpuri se află iar mulți ani, în altele numai puțini ani, tot așa și Duhul Sfânt în unii oameni rămâne neconținut, din pricina statorniciei cugetului lor bun, cum s-a întâmplat cu Eldad și Madad, despre care scrie în cartea Numeri că au profețit totdeauna, iar în alții rămâne numai puțin timp și se îndepărtează repede, din pricina nestatorniciei cugetului lor, cum s-a întâmplat cu Saul și cu cei 70 de preoți, care au profețit numai o singură dată și pe urmă au pierdut darul preoției”*** (Cap. 26, Despre Sf. Duh).

B.

Ia aminte, iubitele, la a doua schimbare pe care a făcut-o Duhul Sfânt în inimile Apostolilor, care la început erau așa de iubitori de viață, atât de iubitori de trup și atât de fricoși, încât pentru a scăpa cu viață unul a părăsit pe învățătorul său în timpul Patimilor și a rupt-o la fugă gol: **“Dar un tâlhar îmbrăcat cu un giulgiu peste trupul gol ... lăsându-și giulgiul a fugit gol”** (Marcu 14,51)(161) și erau așa de speriați încât stăteau în foisorul încuiat neîndrăznind să iasă afară aproape tot timpul celor cinzeci de zile de după înviere. Dar după ce s-a pogorât asupra lor, Duhul Sfânt le-a preschimbat slăbiciunea inimii în bărbăție și îndrăzneală, încât au ieșit afară ca niște lei ce nu știau ce-i frica, propovăduind pe Hristos cel răstignit înaintea a tot norodul, cu fața deschisă, cu piept bărbătos și cu mult curaj și îndrăzneală, fără a se mai teme nici de amenințări, nici de bătaii, nici de chinuri și torturi și nici chiar de moarte. Ba chiar le doreau pe toate acestea ca pe niște desfătări și ospete și se bucurau nespun când le primeau: **“Iar ei au plecat bucurându-se, că se învrednicesc să fie batjocoriți pentru numele Lui”** (F.Ap. 5,41). Atunci să fi văzut pe Petru cel fricos și iubitor de viață, care mai înainte se temea și de o vorbă goală a unei slujnice, cum a stat cu multă îndrăzneală și curaj și a grăit în gura mare înaintea unei numeroase mulțimi, ca și cum n-ar fi fost oameni, ci plante și pietre, atrăgând la credință prin cuvântul său trei mii de oameni din popor: **“sculându-se Petru cu cei unsprezece, a ridicat glasul și a zis”** (F.Ap. 2,14). Atunci să fi văzut pe pescarii cei neînvățați, înzestrați cu atâta înțelepciune și știință, încât au uimit și speriat pe înțelepți și pe cărturari: **“Și știind că ei sunt oameni simpli și neînvățați s-au mirat”** (F.Ap. 4,13). Pentru ce oare? Pentru că Duhul Sfânt a revărsat cunoștința în inimile lor, precum este scris despre Solomon: **“Și i-a dat Domnul înțelepciune lui Solomon și pricepere foarte”** (III Împ.4,29) și pentru că Dumnezeu a atins inimile lor după cum este scris la I Împ.10,26.

O, bucurie. O, putere. O, foc al Duhului Sfânt! Care îndată ce a atins inimile, a făcut din iepuri lei, pe cei slabi, puternici, pe cei neînțelepți, înțelepți, pe cei de lut, de foc și pe cei ce mai înainte erau niște statui, i-a făcut oameni deplin. Aceasta este ceea ce Domnul făgăduise prin proorocul Mihea: **“Nu este cine să-i asculte pe ei, dacă nu voi umplea eu tăria cu Duhul Domnului”** (3,8).

Acum, frate, ia aminte și dacă și tu ai căpătat această minunată putere și căldură în inimă, ca să nu te temi de trup, de lume și de stăpânitorul lumii acesteia, este semn că ai fost schimbat de Duhul Sfânt, după cum este scris: **“Atunci va schimba Duhul și va trece și se va milostivi; aceasta este tăria Dumnezeului meu”** (Ayacum 1,11). Socotește și dacă mai înainte căutai cu toată năzuința poftelor tale, bunurile lumii: bogăția, slava, plăcerile și socoteai mai fericit pe cel ce le are mai din belșug, apoi inima îți era amăgită și împietrită de duhul lumii și al trupului. Întristează-te de aceasta și te pocăiește, că atâția ani din viață n-ai fost vrednic să primești prin Duhul Sfânt o inimă nouă, care să simtă ce anume îți este de folos și a făgăduit Dumnezeu să-ți dea: **“Și vă voi da inimă nouă și duh nou voi da întru voi și voi lua inima cea de piatră din trupul vostru și voi da inimă de carne și Duhul meu vă voi da întru voi”** (Iezechiel 36,26).

Iar dacă acum, dimpotrivă, în loc să te fălești cu bogăția, te umilești mai mult și te bucuri cu sărăcia; dacă în loc să dorești slavă de la oameni, dorești disprețul și ocara lor și în loc de lux și desfătare, iubești traiul cumpătat și înfrânarea, înseamnă că Duhul Sfânt a început să-ți prefacă inima în altă inimă, după cum este scris despre Saul: **“Și a fost când și-a întors ochii săi să se depărteze de Samuil, i-a întors Dumnezeu altă inimă”** (I Împ. 10,9). Bucură-te dar și mulțumește Domnului pentru că prin Duhul Sfânt nu numai ți-a curățit mintea, ci ți-a încălzit și inima, preschimbându-te din trupesc în duhovnicesc, din prunc fără de minte în bărbat înțelept, din om lumesc și păgân în creștin adevărat. Astfel de schimbări mari și plăcute lui Dumnezeu obișnuiește să facă Duhul Sfânt, după cum spune despre aceasta Marele Grigorie: **“Acest Duh - prea înțelept și iubitor de oameni, dacă ia un păstor, face din el un cântăreț cu harpa, care alungă duhurile cele necurate și relele în Israel (David) ... ; dacă ia un copil cuminte (Samuel), îl face judecător peste bătrâni și peste cei de o vârstă cu el. Dacă găsește niște pescari îi pescuiește pentru Hristos, cucerind toată lumea pentru puterea cuvântului lor, iar pe Petru și pe Andrei și pe fiii tunetului (Iacov și Ioan), care tună duhovnicesc. Dintr-un vameș face un ucenic, care devine negustor de suflete; Matei era vameș, astăzi este evanghelist. Dacă-i un prigonitor înflăcărat, îi îndreaptă râvna în altă parte și Saul devine Pavel, care pe cât de rău era mai înainte, pe atât de evlavios este acum”** (Cuvânt la Cînzecime).

Ruşinează-te, deci, frate, că până acum ai stat deoparte de aceste gânduri, umblând în căile cele rele ale inimii tale şi nedând loc Duhului Sfânt să locuiască într-însa. Pentru că ai trăit numai ca om trupesc, şi fără să primeşti cele ale Duhului: **“Omul trupesc nu primeşte cele ale Duhului, pentru că aceasta e o nebunie pentru el şi nu poate să le priceapă”** (I Cor. 2,14). Făgăduieşte dar ca de acum să nu te mai lipseşti de Duhul Sfânt, cu vreo poftă dezordonată şi rea a inimii, după sfatul pe care ți-l dă apostolul! **“Şi nu întristaţi Duhul cel Sfânt al lui Dumnezeu** (Efes.4 30) şi nici nu vă împotriviţi ca nişte împietriţi la inimă, ca evreii, către care a zis Sf. Ştefan: **“O, voi cei tari la cerbice şi netăiaţi împrejur la inimă şi la urechi; voi pururea vă împotriviţi Duhului Sfânt!”** (F.Ap. 7,51), ci dăruieşte-i toată inima, cu toate dorinţele, ca să locuiască în ea, după cum acelaşi Duh îţi porunceşte zicând: **“Fiule, dă-mi inima ta!”** (Prov. 23,26), şi-ţi vei da Duhului Sfânt inima, dacă vei avea în ea numele lui Iisus, Fiul lui Dumnezeu, cu neîncetată rugăciune. Pentru că Duhul Sfânt, deşi purcede numai de la Tatăl, dar este şi se numeşte şi Duh al Fiului, din pricina deofiinţei şi El odihneşte şi în Fiul şi se bucură când El este numit: **“A trimis Dumnezeu Duhul Fiului Său în inimile noastre, strigând: Avva, Părinte!”** (Galateni 4,6), pentru ca prin această rugăciune duhovnicească, în Duh să vezi pe Fiul, iar în aceasta să vezi pe Tatăl, după cum învaţă Marele Vasilie şi pentru ca prin această lucrare duhovnicească să te învredniceşti să afli şi să cunoşti harul Sfântului Duh, pe care l-ai primit la Sf. Botez şi l-ai topit ca pe o scânteie în patimi şi păcate.

Şi pentru că şi Preasfântul Duh - celălalt ipostas mântuitor care împlineşte Sfânta Treime, dătătorul tuturor darurilor, viaţa celor vii, mişcătorul celor ce se mişcă şi desăvârşirea tuturor fapturilor - a voit numai din dragoste să pecetluiească inima ta cu cele dintâi litere şi cel dintâi plan al Harului Său: roagă-L să nu te părăsească nedesăvârşit, ci să aducă la îndeplinire cunoştinţa şi lucrul pe care L-a început în tine, dăruindu-ţi harul stăruinţei şi al răbdării până la sfârşit în harul Său, care este mai mare decât toate harurile. Căci numai aceasta arată şi pecetluieşte chemarea fiecăruia, după cum spun teologii (162); şi prin harul acesta să te învrednicească să devii cu totul duhovnicesc, cu totul îngeresc, cu totul sfânt şi fiu al lui Dumnezeu şi Dumnezeu după har, tu care până acum erai pământ şi cenuşă. Că zice Marele Vasile: **“Duhul Sfânt, sălăşluindu-se în sufletul omului, i-a dat viaţă, i-a dat nemurire, l-a ridicat din cădere; şi**

fiind mişcat de Duhul Sfânt, a devenit fiinţă sfântă. Când Duhul locuia într-însul, omul avea vrednicie de prooroc, de apostol, de înger, de Dumnezeu, de unde mai înainte era pământ şi cenuşă” (Omilie la Duhul Sfânt).

C.

Ia aminte, iubitele, la a treia schimbare pe care a făcut-o Duhul Sfânt în graiul Apostolilor. Pentru că cei ce mai înainte nu voiau altceva, decât lucruri pământeşti şi de rând, pentru slavă şi onoruri pământeşti şi deşarte: **“Dă-ne nouă să şedem unul de-a dreapta şi altul de-a stânga întru slava Ta”** (Marcu 10,37), ei care vorbeau despre Hristos, lucrurile umile şi uşoare: **“Învăţătorule, bine este nouă să fim aici şi să facem trei colibe: una Tie, una lui Moise şi una lui Ilie”** (Luca 9,33), acei care mai înainte ajunseseră până a fi de părere cu Iuda şi să învinuiască pe acea binecuvântată Marie şi să se mânie asupra-i pentru că unsese cu mir picioarele lui Iisus, zicând în chip de mustrare: **“de ce s-a făcut această risipă de mir, căci s-ar fi putut vinde cu mult mai mult de 300 de dinari şi să dea săracilor şi cârteau împotriva ei”** (Marcu 14, 5) - după pogorârea Duhului Sfânt însă, aceştia nu mai vorbeau de altceva decât despre măreţia lui Dumnezeu şi despre lucruri mari şi înalte, despre Împărăţia lui Dumnezeu, despre Teologia Sf. Treimi, despre neînţelegerea taină a întrupării Domnului, despre aceea că Hristos este Dumnezeu adevărat, cu o retorică nemaiauzită şi cu o neasemănată îndrăzneală şi în limbi deosebite: **“Îi auzim grăind în limbile noastre măririle lui Dumnezeu”** (F.Ap.2,11).

Socoteşte acum, iubitele, cuvintele pe care le vorbeai mai înainte de această meditaţie şi cuvintele pe care se cuvine să le grăieşti acum, ca să iei şi tu acea schimbare a limbii prin Harul Sfântului Duh. Limba, care ți-a dat-o Dumnezeu ca organ pentru a rosti toate cele bune şi nu cele rele, trebuie s-o întrebuinţezi în scopul rânduit de Dumnezeu, adică să-L proslăveşti cu ea şi să-l lauzi totdeauna, cugetând la cuvintele dumnezeieşti care spun: **“Toată limba să mărturisească că Domnul este Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu Tatăl”** (Filip 2,11). Şi iarăşi: **“Limba mea va grăi dreptatea Ta, toată ziua va vesti lauda Ta”** (Ps. 34,32), iar nu ca să grăieşti cuvinte lipsite de evlavie împotriva lui Dumnezeu şi să pomeneşti numele Lui cel sfânt în lucruri deşarte: **“Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deşert”** (Ieşire 20,3).

Apoi, ca să te învinuiești și să te mustri pe tine și nu numai să te lauzi: **"Laude-te aproapele și nu gura ta; străinul și nu buzele tale"** (Prov. 27.2): Să sfătuiești pe fratele tău toate cele ce-i sunt de folos pentru mântuire întărindu-l în bine și dragoste, iar nu să-ți ascuți limba ca o sabie împotriva lui, batjocorindu-l, învinuindu-l și osândindu-l: **"Și-au ascutit ca o sabie limba lor"** (Ps. 63.3), sau dându-i sfaturi rele cu cuvinte blânde și prietenești, dar de fapt dușmănoase și pline de vicleșug ca să-i facă rău și să-i aducă pagubă: **"Muiatu-s-au cuvintele lor mai mult decât untuldelemnul și totuși acelea sunt săgeți"** (Ps. 54.24). Pe scurt, limba ta trebuie să se îndeletnicească cu mărețiile lui Dumnezeu, cu cuvintele *Sfintei Scripturi*, cu pronia și judecata dumnezeiască și cu bunătatea Lui și toate convorbirile tale să fie despre lucruri duhovnicești și dumnezeiești și spre folosul sufletesc. Dacă astfel îți vei întrebuința limba, să știi că Domnul ți-a dezlegat duhovnicește limba precum a dezlegat limba celui mut: **"Și scuiopând s-a atins de limba lui... și s-a dezlegat de legătură limba lui"** (Marcu 7.33) și e semn că Duhul Sfânt a început să-ți schimbe limba și să vorbească prin ea, ca oarecând prin David și prin apostoli **"Duhul Domnului a grăit întru mine și cuvântul Lui pe limba mea"** (II Împ. 33.2).

Rușinează-te, deci, frate, că până acum ai vorbit ca un om trupesc și ca un prunc, iar nu ca un om duhovnicesc și bărbat în toată firea: **"Când eram prunc, vorbeam ca un prunc"** (I Cor. 13.11), și limba ta graia nedreptate, după cuvântul lui Isaia: **"Limba voastră cugetă la nedreptate"** (59.3).

Hotărăște-te ca de acum să nu mai lași să-ți iasă din gură cuvinte murdare, de răs sau deșarte, ci folositoare, mântuitoare și pentru zidirea celor ce le ascultă, cum îți poruncește apostolul: **"Nici un cuvânt murdar să nu iasă din gura voastră; ci numai dacă este bun spre zidire, ca să dea har celui ce ascultă"** (Efes. 4.29). Căci cuvântul este umbra lucrului, după spusa unui înțelept (Democrit) (163) și cuvintele cele rele pricinuiesc și faptele rele. După cum și invers, cuvintele cele bune, produc și lucrurile cele bune. De aceea și înțeleptul Solomon a zis: **"În puterea limbi stă viața și moartea"** (Prov. 10.21). Și după cum cel ce poartă mirosul este și el binemirositor și înmiresmează și pe alții, tot așa și cel ce poartă lucruri puturoase, se imputește și el și imputește și pe alții. La fel și cine vorbește cuvinte bune sau rele se folosește sau păgubește și pe sine însuși și pe cei ce-l ascultă.

În sfârșit, roagă pe Duhul Sfânt să desăvârșească lucrul început întru Tine: **"Întărește, Doamne, ceea ce ai făcut întru noi"** (Ps. 67.31) și prin harul Său să-ți preschimbe întru totul limba, nemaiăsându-te să grăiești ceva necuviincios: **"Cine nu greșește în cuvânt, acela este bărbat desăvârșit"** (Iacov 3.2), ci să-și întrebuințeze limba ca un condei, mișcând-o cu dreapta lui ca să vorbească numai ceea ce se cuvine, încât să poți spune și tu: **"Limba mea este condei al scriitorului ce scrie degrabă"** (Ps. 44.2), iar cei ce te văd și aud să zică: **"Aceasta este schimbare a dreptei celui înalt"** (Ps. 76.10).

MEDITAȚIA a 34-a

La duminica Tuturor sfinților, în care:

- A. - Se înfățișează două căpetenii de oști: Hristos și Lucifer.**
- B. - Ce plată dau ei celor ce-i urmează, în viața aceasta.**
- C. - Ce răsplată le dau în viața viitoare.**

A.

Ia aminte, iubite, că după ce Domnul nostru Iisus Hristos a trimis pe Duhul Sfânt Apostolilor Săi și le-a luminat mintea, le-a încălzit inima și le-a ascutit limba cu graiurile tuturor popoarelor, atunci ei cu îndrăzneală au arătat că în lume sunt doi domni și stăpânitori. Unul este Împăratul cel adevărat și acesta este Hristos, celălalt este un tiran și se numește Lucifer. Amândoi înalță drapele și adună oști și popor, fiecare căutând să atragă de partea sa cât mai mulți (164).

Socotește apoi, cum Iisus Hristos stă într-un loc smerit cu fața frumoasă, liniștită și veselă, înconjurat de sfinții Săi ucenici și apostoli, cărora le poruncește să meargă în toate laturile lumii, ca să semene sămânța vestirii Evangheliei, ca să învețe popoarele, să le boteze și să cheme pe oameni la slujirea lui Hristos, înscriindu-i sub steagul crucii Lui: **"Mergând învățați toate neamurile, botezându-i în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-i să păzească toate câte am poruncit vouă"** (Matei 28.19).

Socotește apoi cum de partea cealaltă, Lucifer, domnul întunericului șade pe un tron de foc, cu privirea îngrozitoare, după cum de multe ori s-a arătat sfinților, și precum este descris în cartea lui Iov, cu sprâncenele încruntate, cu ochii aprinși ca niște cărbuni, cu gura plină de foc și de sânge, cu nările pline de fum ca un cuptor aprins și cu grumazul puternic și țepăn: ***“Ochii lui au chip de luceafăr, din gura lui ies parcă niște făclii aprinse, din nările lui ies fum ca dintr-un cuptor aprins cu cărbuni... și în cerbice, lui îi stă puterea, iar înaintea-i aleargă pierzarea”*** (Iov. 41,21). Socotește apoi cum este îngropat de nenumărați draci, cărora le poruncește cu mare furie să alerge pe toată fața pământului, ca să smulgă sămânța semănată de apostoli și să îndemne pe oameni să lupte împotriva lui Hristos, să urmărească pretutindeni pe creștini și pe ucenicii Lui, ca să-i omoare cu felurite chinuri și mucenicii și să-i facă să se abată de la credința în Hristos, precum este scris: ***“Este timpul ca să se înceapă judecata de la casa lui Dumnezeu”*** (I Petru 4,17).

După aceasta mai socotește că după cum se deosebesc în toate aceste două căpetenii, tot așa se deosebesc și armele pe care ei le întrebuințează în război. Diavolul înarmează pe ostașii săi să lupte împotriva lui Dumnezeu cu puterile poftei lui celei cu trei capete: ***“Cu pofta trupului, cu pofta ochilor și cu trufia vieții”***: ***“Toate cele din lume, pofta trupului, pofta ochilor și trufia vieții”*** (I Ioan 2,16) și convinge pe vrăjmașii lui să caute plăceri, bogăție, slavă, numai din pizmă și ca să rușineze Evanghelia și voia lui Dumnezeu. Iar Iisus Hristos înarmează pe ostașii săi cu cele dimpotrivă, învățându-i să lupte cu ură sfântă împotriva lor și, cu lepădarea de plăceri, cu înfrânarea poftelor celor dezordonate, cu smerenia, cu înfrânarea, cu sărăcia, cu disprețul, cu necazurile, cu răbdarea tuturor încercărilor și cu aducerea aminte de moarte: ***“Cel ce vrea să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia Crucea sa și să-mi urmeze”*** (Matei 16,14). Pe lângă acestea îi înarmează cu credință neclintită în El care poate stinge toate săgețile cele aprinse ale diavolului și să biruiască toată lumea: ***“Peste toate luând pavăza credinței cu care veți putea stinge săgețile cele aprinse ale celui viclean”*** (Efes. 6,16). Și iarăși: ***“Aceasta este biruința care a biruit lumea, credința noastră”*** (I Ioan 5,4).

Sub acest steag al lui Iisus Hristos s-au înscris ca ostași și toți sfinții prăznuiți astăzi: mucenicii, mărturisitorii, ierarhii, cuvioșii, dreptii, fecioarele și cuvioasele femei, până și copiii și pruncii și toți ceilalți sfinți știuți și neștiuți.

Cu aceste arme ale lui Hristos fiind înarmați, au luptat toți la un loc, cu diavolul și cu dracii slujitori lui, cu începătorii, cu puterile și cu stăpânitorul lumii întunericului. Îndeosebi mucenicii s-au luptat cu Dioclețianii, cu Maximianii, cu Agricollii, Severii, Antoninii, Agripinii și cu toți ceilalți tirani și împărați, care au priginit pe creștini. Dar pe toți aceștia, i-ai biruit cu putere și i-au nimicit cu tăria credinței și cu slăvitul steag al Crucii lui Hristos și cu răbdarea până la moarte în necazurile pe care le-au suferit. În băți, adică, în lanțuri, în închisori, în foc, în trasul pe roate, în aruncarea în cuptoare, în paturile de fier înroșite în foc, sfâșiați cu unghii de fier, în lupta cu fiarele și în toate chinurile, prin sabie, prin foc și prin apă, până la moarte.

Iar cuvioșii au luptat răzleți tot așa și pustnicii și au biruit pe diavolul și pe slugile lui: prin posturi, vegheri, rugăciuni, suferințe, foame, sete, goliciune, sărăcie, ascultare, lepădarea de voie proprie, rățaciți prin pustii și prin munți și prin peșteri și prin crăpăturile pământului. Ierarhii și dascălii au luptat îndeosebi cu Sabelie, cu Arie, cu Macedonie, cu Nestorie, cu Dioscur, cu Pir, cu Serghie, cu Isaur, Copronim și cu toți ereticii și pe toți i-au biruit. Acestea au fost, pe scurt, luptele și războaiele pe care le-au purtat Sfinții și care, biruind, au fost încununati de către comandantul și generalisimul lor Iisus Hristos. Au devenit marele scop al întrupării Lui, pecetea și plinătatea, cel mai frumos, mai dorit și mai dulce rod al plugăriei sfinților Apostoli și al seminței Evanghelice care s-au tezauryat în jitnițele cerești pentru ca să rămână în veac. Despre acestea a spus Domnul ucenicilor Săi: ***“Nu voi M-ați ales pe Mine ci eu v-am ales pe voi și v-am rânduit să mergeți și să aduceți roadă și roada voastră să rămână”*** (Ioan 15,16). Sfinții au întins și au mărit puterea și Împărăția lui Iisus Hristos și prin ei s-a făcut minunat și chemat Dumnezeu în tot pământul, precum este scris: ***“Minunat este Dumnezeu întru sfinții Săi”*** (Ps. 67,38) și ***“Prin Sfinții cei ce sunt în pământul Lui s-a făcut minunat Domnul”*** (Ps. 15,2).

Acum, cititorule, uită-te bine și tu la aceste două căpetenii și cunoaște înainte de a alege, scopul unuia și al celuilalt. Și după ce te-ai hotărât să urmezi sub steagul lui Hristos ia aminte că mai întâi trebuie să cauți împărăția lui Dumnezeu care este ținta și scopul tău, apoi să cauți mijloacele care te pot duce la acest scop, după cum El însuși poruncește: ***“Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui”*** (Mat. 6,33) și adu-ți aminte că trebuie să cauți din toată inima și numai pe acelea care aduc câștig comandantului tău

Iisus Hristos și care sporesc slava Lui. Războiește-te cu voia trupului, cu voia lumii și cu voia diavolului și folosește-te nu numai pe tine cu viața cea bună și virtuoasă, ci și pe aproapele, dându-i sfaturi cu cuvântul și buna pildă cu faptele. Să știi bine că Dumnezeu a încredințat fiecăruia din noi mântuirea fratelui nostru, îndatorându-ne să veghem asupra lui, când ne zice pe față: **“De va greși fratele tău, mergi și-l mustră”** (Mat. 18, 15); sau prin înțeleptul Sirah: **“Și a poruncit fiecăruia pentru aproapele său”** (Sirah 17, 22).

Acestea sunt armele pe care trebuie să le porți, dacă vrei să lupți după lege sub steagul crucii lui Hristos și dacă vrei să imiți pe toți sfinții prăznuiți astăzi. Altfel cum poți să te numești ostaș al lui Hristos, dacă și după ce la Sfântul Botez te-ai lepădat și ai fugit de sub steagul lui Lucifer, de slujirea și de toate lucrurile Lui (165), vrei totuși să mai trăiești după rânduilele lui? Cum poți să te numești ostaș al lui Hristos, dacă în loc să cauți slava și câștigul lui Iisus Hristos, tu cauți cele potrivnice Lui? Când îți bați joc de cel ce sporește în evlavie, când numești ipocrit pe cel ce fuge de primejduirea sufletului său cu mai multă grijă și învinuiești pe cel ce se apropie cu mai râvnă de Sfintele Taine, sau pe cel ce caută să păzească neștirbit tradiția sfinților părinți? Cum poți crede că iubești cu adevărat și cinstești pe toți sfinții prăznuiți astăzi când nu imiți faptele lor? De ce stai departe de pilda vieții lor, când adevărata cinstire și slăvire a sfinților este să-i imiți și tu pe cât este cu putință? Adică să te supui de bună voie la toată truda, să rabzi cu bucurie orice încercare ce-ți vine asupra, fie de la draci, fie de la oameni, fie de la însăși firea ta stricată și slabă. Căci spune dumnezeiescul Hrisostom: **“Cinstirea mucenicului este urmarea mucenicului”**.

Ruşinează-te deci, iubitule, că având înainte un așa nor de mucenici și un număr așa de mare de sfinți, n-ai până acum pe nici unul din ei. Hotărăște-te dar să-ți reînnoiești făgăduințele făcute la Sfântul Botez, ca să lupți ca un bun ostaș împotriva celor trei mari vrăjmași pe care îi ai: trupul, lumea și stăpânitorul lumii acesteia, cu puterea crucii și să mergi pe calea bătătorită de toți sfinții.

Dacă ești ierarh sau arhieru, imită pe sfinții arhierii și păstorește turma lui Hristos ce ți s-a încredințat, nu cu sila, ci cu voia ei; nu cu lăcomie și dor de câștig urât, ci cu dragoste și râvnă; nu ca un stăpânitor și domnitor, ci cu pilda vieții tale virtuoase, pentru ca să primești plata cuvenită pentru păstoria ta, după cum făgăduiește Sf. Ap. Petru: **“Păstoriți turma lui Dumnezeu pe care**

o aveți, priveghind asupra ei, nu de silă, ci de bunăvoie; nu pentru câștig urât ci cu râvnă; nu ca și cum ați domni, ci făcându-vă pildă bună pentru turmă; și când se va arăta căpetenia păstorilor, veți lua cununa cea neveștejită a slavei” (I Petru 5, 2).

Dacă ești monah sau călugăr, imită pe sfinții și cuvincioșii monahi din vechime, în posturi și rugăciuni, în înfrânări și lepădare de avuție și în toate rânduilele și canoanele vieții călugărești, ca să devii pildă de virtute pentru lume, după cum spune Sf. Ioan Scăraru: **“Lumina monahilor sunt îngerii, lumina lumii sunt monahii”**.

Dacă ești din lume și te afli între necredincioși imită pe vechii sfinți creștini în dragoste, în răbdare, în smerenie, păzind toate poruncile Evangheliei ca să devii și tu pildă și lumină pentru cei necredincioși, făcându-i să preamărească pe Dumnezeu în care crezi, precum este scris: **“Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor ca văzând faptele voastre cele bune să preamărească pe Tatăl vostru cel din ceruri”** (Matei 5, 16)(166). Și dacă s-ar întâmpla să te asuprească necredincioșii pentru credință, mai degrabă rabdă toate chinurile și chiar cea mai crudă moarte, decât să te lepezi de prea dulcele Iisus Hristos, imitând pe Sfinții mucenici. Pe scurt, ori în ce stare sau rang te-ai afla, du și tu lupta pe care au dus-o toți creștinii, cu răbdare precum îți poruncește dumnezeiescul Pavel: **“De aceea și noi, având în jurul nostru așa nor de mărturii, să lepădăm toată povara și păcatul ce ne împresoară și cu răbdare să ducem lupta ce ne stă înaintea”** (Evrei 12, 1). Și fiindcă Domnul pentru aceasta a venit în lume și a trimis pe apostoli să semene în sufletele oamenilor cuvântul Evangheliei și să secere din ele nu paie sau neghină ci grâul curat, propria lor mântuire, roagă-l din toată inima să te învrednicească, prin harul Său, să te arăți grâu curat, în ziua judecății vrednic a fi pus în jitnițele cerești iar nu pleavă sau neghină vrednică de ars în focul cel nestins: **“Și va aduna grâul în jitnița sa, iar pleava o va arde cu foc nestins”** (Matei 3, 12).

B.

Ia aminte, iubitule, la solda pe care o dau cele două căpetenii: Hristos și Lucifer, ostașilor în viața aceasta, ca să-ți întărești mai mult inima. Solda care o dă aici Lucifer ostașilor săi este ura de Dumnezeu și de oameni, supărare.

tulburare, lenevire, necurăție, semeție, ignoranța, orbirea minții, împotrivirea inimii, frică pierzătoare, stricăciunea trupului și a puterilor trupesti, stricăciunea sufletului și a puterilor sufletești: desfrânări, adultere, sodomii și toate celelalte rele împotriva firii. Cu acestea toate, el face pe ostașii săi ticăloși, necurați, urători de Dumnezeu și de oameni; din oameni îi face porci și vite necuvântătoare, foc al muncii veșnice și asemenea diavolilor: **“Și dintre voi unul este diavolul”** (Ioan 6,10) Și ceea ce este mai de mirare decât acest comandant blestemat chiar și în puținul timp când se preface că produce plăcere ostașilor săi cu păcatul, îi adapă cu o foarte amară otravă, pentru că amestecă plăcerea cu o așa de mare tulburare sufletească și atâta stricăciune trupestă (las la o parte mustrarea conștiinței) înât mii de astfel de plăceri nu se pot asemana cu așa chin. Nu mai vorbesc apoi că el blestematul totdeauna este mincinos și ucigaș de oameni: **“Acela dintru început este ucigaș de oameni și n-a stat în adevăr pentru că nu este adevăr în el când grăiește minciuna dintru ale sale grăiește, căci este mincinos și tatăl minciunii”** (Ioan 8,44). Acesta, zic, fiind marele vrăjmaș și înșelătorul oamenilor, de multe ori înșală pe nenorociții păcătoși, făgăduindu-le să le dea ceea ce nu poate. Și chiar dacă se întâmplă să poată, atunci nu vrea să le dea. Astfel le făgăduiește plăceri dar le dă greutate și necazuri; le făgăduiește bogăție și le dă sărăcie; le făgăduiește cinste și onoruri și le dă necinste; le făgăduiește fericire și le dă surghiun, închisoare, ba de multe ori chiar moartea. Nu mai pomenesc că și puținul ce li-l dă este deșert, mincinos, de scurtă durată, încât astăzi este și mâine piere, precum zice Ecclesiastul: **“Și iată că toate sunt deșertăciune și vânare de vânt”** (1,14).

Iar solda pe care Iisus Hristos o dă aici ostașilor Săi, este cu totul dimpotrivă, adică dragoste, bucurie, pace, îndelungă răbdare, bunătate, credință, curățenie, dăruire Domnului, puterea minunilor și toate celelalte daruri mai presus de fire și roadele Duhului Sfânt pe care le înșiră Ap. Pavel (Gal. 5,22) și proorocul Isaia (11,2). Pe lângă acestea, pe ostașii săi îi face asemenea îngerilor, dumnezei după har, minunați, lăudați și înfricoșați față de toți oamenii care-i văd și îi aud. Dar ce spun eu numai de oameni? Îi face înfricoșați și pentru draci, care îndată ce văd ies tremurând din oameni îndrăciți: **“Draci scoateți”** (Mat. 10,8). Și lucru mai minunat comandantul Iisus Hristos nu numai că le dă ajutor launtric ca să biruie pe diavolul și lumea: **“Cine este cel ce biruie lumea,**

decât cel ce crede că Iisus este Fiul lui Dumnezeu?” (I Ioan 5,5); dar chiar și în timpul când ostașii lui se ostenesc și luptă, el le dă har și îi încurajează cu nădejdea odihnei veșnice, **“bucurându-i cu nădejdea”** (Rom. 12,12) și iarăși: **“întru necaz m-ai desfătat”** (Ps. 4,1). Și în vreme ce ei plâng, El îi mângâie așa de mult încât face mai vesel plânsul celor ce se pocăiesc decât bucuria teatrelor după cum Însuși ne încredințează: **“Feriți cei ce plâng acum că vor râde”** (Luca 6,21). În ce chip un prieten care chemându-ne la ospăț, ne-a rugat să mergem să facem cu el un canon oarecare, tot așa și Hristos, chemând pe toți creștinii să sufere necazuri, îi face părtași de atâta dulceață încât numai bucuria conștiinței bune este de ajuns să le răsplătească însutit, ceea ce El le făgăduiește să le dea aici în lume pentru toate necazurile: **“Nu este nimeni care să nu-și fi lăsat casă, sau frați sau surori... și să nu primească însutit în timpul acesta”** (Marcu 10,30).

Astfel de haruri suprafirești s-au învrednicit să primească de la Hristos în viața aceasta și toți sfinții prăznuiți astăzi, adică: bucuria, pacea, credința neclintită, fericita nădejde și toate celelalte. Mâncând și săturându-se de această pâine duhovnicească și bând din acest vin duhovnicesc, care veselește inima omului după cum spune David, s-au îmbătat cu un fel de beție mai presus de fire și cumpătată încât mucenicii socoteau paturile de fier înroșite în foc drept covoare moi, închisorile ca niște palate, unghiile de fier ca niște trandafiri și toate chinurile și crudele torturi, ca niște ospete și desfătări, iar pe prigonitori ca pe niște viței sau insecte: **“Când dragostea de Dumnezeu aprinde inima zice Marele Vasile orice fel de război este pentru el vrednic de răs”** (Cuv. la mucenicul Vaarlam) iar cuvoșii, umplându-se de aceste haruri și îndeosebi de dragostea de Dumnezeu au socotit pustiurile sălbătice ca niște cetăți foarte liniștite, posturile ca niște desfătări, sărăcia ca un adevărat prisos și nevoințele trupesti ca niște plăceri și odihnă după Cuv. Sf. Isaac: **“Dragostea poate hrăni pe om, ținând loc de mâncare și de băutură”. Acesta este vinul care veselește inima omului** (Ps. 103,16). **“Fericit este cel ce bea din vinul acesta. Din el au băut desfrânații și s-au rușinat, și păcătoșii au băut și au uitat căile poticnirilor, au băut bețivii și s-au făcut postitori, au băut bogații și au dorit sărăcia, au băut săracii și s-au îmbogățit în nădejde; l-au băut cei slabi și s-au făcut puternici; l-au băut cei neștiutori și s-au făcut înțelepți.”** (Cuv. 72). Dar ce să lungesc cuvântul? Toți sfinții, prin Harul

Duhului Sfânt de care s-au învrednicit în lumea aceasta au devenit dumnezei după har și fii ai lui Dumnezeu: **“Eu am zis toți sunteți dumnezei și fii ai celui Prea Înalt”** (Ps. 81,6). Ba **“împărați și domnitori peste tot pământul i-a așezat pe dânșii”** (Ps. 44,18); că unii stăpânesc o parte a lumii, alții alta; unul o insulă sau o eparhie, altul alta. Spiridon stăpânește Cherchira, Gherasim - Cefalonia, Dionisie - Zachintul, Dimitrie - Tesalonicul, Gheorghe - Cesareea Palestinei, Nicolae - Mira Lichiei și toți ceilalți, pe rând, stăpânesc acele locuri în care, fie au mărturisit, fie au adormit sau l-au sfințit cu moaștele lor; și chiar dacă cu trupul ei au murit de această părută moarte, cu sufletul ei trăiesc de-a pururi: **“Drepții în veci vor fi vii”** (Sof. 5,15). Chiar dacă sufletele sfinților s-au despărțit de trup, dar harul Sfântului Duh, primit când erau vii, nu s-a îndepărtat nici de la suflete nici de la trupurile lor, după cum și dumnezeirea lui Iisus Hristos nu s-a despărțit de sufletul său, nici de preacuratul său trup, la moartea lui de trei zile; ci sufletele lor le-a învrednicit de fericirea cerească, iar trupurile, pe unele le păstrează întregi și nestrucate, mai presus de legile firii, iar pe altele le arată izvoare de felurite minuni, izvorătoare de mir și tămăduitoare de boli și neputințe. Pentru că așa a făgăduit comandantul lor, Iisus Hristos, să le dea Duh Sfânt, nu numai cât vor fi în viață, ci și după moarte: **“Și Eu voi ruga pe Tatăl și vă va da alt mângâietor, ca să rămână cu voi în veci”** (Ioan 14,16). De aceea a zis Marele Grigorie al Tesalonicului: **“De asemenea vei cinsti și sfintele lor moaște, pentru că Harul lui Dumnezeu nu s-a îndepărtat de ele, precum nici de trupul lui Hristos, când a murit, nu s-a îndepărtat Dumnezeirea”**.

Știi, frate, ce răsplată dă diavolul ostașilor și slujitorilor săi? Toate murdăriile, toate cele potrivnice firii, toate patimile dobitocești și drăcești și dimpotrivă, știi ce plată dă Iisus Hristos ostașilor și slujitorilor Lui? Toate cele mai presus de fire, toate cele cerești, toate harurile dumnezeiești. Deci, să nu fi așa de fără de minte și să iubești pe acela și să fugi de acestea; să nu iubești moartea mai mult decât viața, întunericul mai mult decât lumina și pământul și lutul mai mult decât cerul, ci de vei ajunge la atâta nesimțire și vei iubi pe acelea mai mult decât pe acestea, nu numai că vei călca legea creștinească și vei fi ca un necredincios, ba nu vei simți în suflet nici o bucurie adevărată: **“Căci nu este dat necredincioșilor să se bucure, zice Domnul”** (Isaia 48,22); nici nu vei afla vreodată în viața ta, adevărata pace în conștiință. Pentru că nu-i cu

putință să aibă pace, cel ce se împotrivesc voii lui Dumnezeu: **“Atunci când vor zice pace și liniște, deodată va veni peste ei primejdia”** (I Tes. 5,3), și nici nu vei dobândi vreodată vreun bine adevărat și de preț.

De aceea, frate, procedează ca o ființă evlavioasă și rațională ce ești și ca un creștin și credincios și iubește harurile cerești, cu care Hristos răsplătește în viața aceasta pe slujitorii și ostașii săi și pășește cu hotărâre pe calea dumnezeieștilor porunci dătătoare de viață, precum se cuvine stării tale de creștin. Aleargă la lupta ce-ți stă înaintea, la care te-a chemat Hristos, ca să biruiști patimile și pe diavolul și așa să primești ca o arvună harurile duhovnicești înșirate mai sus, urmând și tu pilda tuturor sfinților. Și dacă nu poți urma pe Iisus Hristos numai din dragoste pentru El, ceea ce este semnul celor desăvârșiți și al fiilor, urmează-L măcar din dragoste pentru tine și pentru liniștea ta, adică pentru harurile și răsplătirile pe care El ți le făgăduiește să ți le dea aici, dacă-L vei urma cu bucurie; ceea ce este semnul celor de mijloc și a simbriașilor, și spune și tu către Dumnezeu acest cuvânt davidic: **“Plecăt-am inima mea ca să fac îndreptățirile tale în veac pentru răsplătire”** (Ps. 118,111). Nădejdea acestor haruri duhovnicești să te întărească în război și să-ți aprindă inima ca să urmezi pilda Răscumpărătorului tău, după cum și pe ostașii lumești, în războiul cel pământesc, îi întărește nădejdea că vor căpăta cununi și decorații: **“Aceia ca să ia o cunună stricăcioasă, iar voi una nestricăcioasă”** (I Cor. 9,25).

Rușinează-te că te-ai lăsat amăgit atâta vreme de un vădit dușman al tău, diavolul care ți-a răsplătit trudele și slujba pe care i le-ai făcut, cu plăceri mincinoase și cu ticăloșii, lipsindu-se de bunurile firești și suprafirești și lăsându-te în relele cele potrivnice firii. Depărtează-te de acum de toate bunurile, care ți le-ar putea da făpturile dar fără de Dumnezeu. Mulțumește Domnului, care te-a luminat și luând mijlocitori către Dânsul pe toți sfinții prăznuiți astăzi, roagă-L să le asculte rugăciunile și dacă vreodată te vei îndepărta de cuvântul Lui, să nu te lase, ci, sau cu sila să te întorci la El, cu vreo pedeapsă ca și cu un frâu: **“Cu zăbală și cu frâu ai strâns fâlcile celor ce nu se apropie de Tine”** (Ps. 31,12), sau să te facă să-L urmezi de bunăvoie cu buna mireasmă și cu împărtășirea mirurilor și harurilor Sale duhovnicești: **“Mir vărsat este numele Tău, de aceea fecioarele Te-au iubit, Te-au atras, aleargă în urma Ta, în mireasma mirului Tău”** (Cânt. Cânt. 1, 3).

C.

Ia aminte, frate, la răsplata pe care ți-o făgăduiesc cei doi comandanți să ți-o dea în viața viitoare. Una este plata care se dă ostașilor în timpul războiului și alta mai mare li se dă, după ce dobândesc biruința. Aceasta făcând și Lucifer, după ce în viața aceasta dă celor ce-l urmează o plată așa de rea, în viața viitoare le dă flăcările iadului și pieirea veșnică. Aceasta voind să o arate Domnul, a zis către diavol: **"Hoțul nu vine decât să fure, să junghie și să piardă"** (Ioan 10,10). Acest hoț al iadului, întâi caută să-ți fure, din viața aceasta, pacea inimii: **"ca să fure"**. Apoi îți uneltește moartea sufletului, prin păcatele de moarte: **"ca să junghie"**; iar în cealaltă viață uneltește pieirea veșnică, cu scrâșnirea dinților, cu întunericul cel mai dinafară, cu viermele cel neadormit și cu toate celelalte chinuri: **"ca să piardă"**, păgubindu-te și pe tine de nemărginita frumusețe a slavei, cum a fost lipsit și el din pricina mândriei, împovărându-te cu nemăsurata greutate a osândeii veșnice, pe care și el o simte de-a pururi, fiind ars în foc.

Iisus Hristos, însă, a venit în lume nu numai ca să-ți dea harul: **"Eu am venit ca să aibă viață"** (Ioan 10,10), ci ca să-ți dea o altă viață în cer, viața slavei veșnice, neasemănat mai plină de bunătați. Iar la sfârșitul războiului cu vrăjmașii tăi și ai Lui, îți făgăduiește o fericire veșnică, așa de slăvită și așa de mare, încât pentru ca să ți-o câștigi, Tatăl ceresc și-a dat pe Însuși Unul Născut Fiul Său; Fiul s-a dat pe Sine, iar Duhul Sfânt conlucrează cu o nemărginită dragoste. Aceasta a voit s-o arate Domnul cu cuvântul: **"mai mult"**, când zice: **"Eu am venit ca să aibă viață și mai mult să aibă"** (Ioan 10,10).

Ce înseamnă **mai mult**, zice Marele Grigorie al Tesalonicului? Înseamnă nu numai a fi și a trăi împreună, ci a se dăruia fraților și împreună moștenitorilor, aceasta înseamnă mai mult; cel ce dă este și plată. Deci dacă și tu vei lupta cu bărbăție, plata ta va fi viața cea slăvită și veșnică, viață a cărei numai câteva clipe ar putea îndulci toate chinurile celor osândiți; viața plină de tot binele și în care vei trăi veșnic mai mult cu Dumnezeu, decât cu tine însuși, afundându-te în marea tuturor desfătărilor fără de sfârșit, în veci.

Această viață veșnică ai primit-o după moarte și toți sfinții și acum viețuiesc acolo unde este bucuria cea negrăită, veselie celor ce prăznuiesc, noianul desfătărilor, corurile îngerilor, unde nu este durere, nici întristare, nici suspin (Isaia 51,11), unde sunt pregătite bunătați neprețuite pentru cei ce iubesc pe Dumnezeu: **"ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit și la inima omului nu**

s-a suit" (I Cor.9). Unde este cea mai desăvârșită și mai curată strălucire a Sfinței și fericitei Treimi, pe care Sf. Grigorie Teologul o socotește ca Împărăția Cerurilor **"A vedea pe Dumnezeu nemijlocit, față către față și a fi văzuți de El"**. Astfel sfinții au lucrat a niște buni și pricepuți negustori, pentru că au dobândit cu cele mici pe cele mari și trudindu-se în aceeași viață, acum trăiesc veșnic după spusa lui David: **"Și s-a trudit în viața aceasta și va trăi până la sfârșit"** (Ps. 48,8). Și-au dat sângele și au cumpărat cerul; au semănat lacrimi și întristări și acum săceră bucurându-se: **"Cei ce seamănă cu lacrimi, cu bucurie vor secera"** (Ps. 124,6); au vărsat sudori trecătoare și se vor desfăta și odihni în vecii vecilor: **"Acolo se vor odihni în bună desfătare"** (Iezechiel 34,14). Astfel adunându-se toți în locașurile cerești, au arătat cu fapta lucrul și scopul pentru care Fiul lui Dumnezeu s-a făcut om și a umblat pe pământ treizeci și trei de ani și a suferit, a fost răstignit și a murit ca să adune la un loc pe copii risipiți ai lui Dumnezeu, după cum spune Sfântul Evanghelist Ioan (11,52).

Acum, cititorule, mai poți sta fără de grijă și a nu alege partea lui Iisus, incredințându-te întru totul voii Lui Sfinte? Poate socotești cumva că vei putea sluji și unui comandant și celuilalt, adică și lui Dumnezeu și diavolului? De aceasta, Însuși Domnul ne încredințează, că este cu neputință: **"Nimeni nu poate sluji la doi domni"** (Mat. 6,24). Oare nu cumva cauți să împaci pe unul cu celălalt? Nici aceasta nu-i cu putință, pentru că unul adună, iar celălalt risipește, după cuvântul Domnului: **"Cine nu este cu Mine este împotriva Mea și cine nu adună cu mine acela risipește"** (Matei 12,30). Nu cumva vrei să chemi în ajutor simțurile? Ah, dar ce sfat poate să-ți dea un dușman (simțurile), care pe cât de neștiutor, pe atâta este de rău? Vezi că altă nădejde de mântuire nu ți-a rămas decât să urmezi insuflării lui Dumnezeu și poftirilor pe care ți le face, ca să moștenești după moarte bunătațile cele veșnice, moștenite de toți sfinții și să nu te lipsești pe vecie de binele ceresc. Nu vezi că timpul vieții tale e scurt, după cum zice Solomon: **"Scurtă și plină de întristări este viața noastră"** (Întelp. 2,1), pe când viața veșnică nu se sfârșește niciodată; și nu-i multă vreme până te vei afla în veșnicie. Atunci cum te vei mai putea pocăi, nenorocitul, că n-ai urmat lui Iisus și tuturor sfinților și pentru că n-ai dus o viață vednică de numele de creștin? Să știi, dar, că de vei muri nepocăit și neîndreptat, fără îndoială, îți vei blestema de mii de ori nelegiuita rătăcire de la Harul lui Dumnezeu, când el Însuși îți va spune că nu te cunoaște: **"Nu vă știu**

pe voi” (Luca 13,27).

De aceea, grijește-te frate, să te îndreptezi acum, cât mai ai vreme și să te întorci la Dumnezeu, ca să te izbăvești de acea primejdie. Rușinează-te că până acum ai fost negustor rău și fără minte, alegând mai curând cele trecătoare și cele mincinoase ale lumii, în locul bunurilor celor adevărate și veșnice, cu care Dumnezeu făgăduiește să te răsplătească, dacă Îi vei sluji din toată inima. Hotărăște-te să-ți biruiești patimile așa cum se cuvine și așa să urmezi Domnului care te chiamă, ca să te faci fericit pe vecie. Roagă pe Dumnezeu să te întărească, să păzești până la sfârșit făgăduința ce l-ai făcut de a urma întru totul voii Lui prea sfinte și de lupta împotriva vrăjmașilor Lui și ai tăi ca și pe toții sfinții prăznuiți astăzi, ca mijlocitori; pentru că sunt iubitori de frați și se bucură dacă îi luăm ca mijlocitori pentru noi și se roagă lui Dumnezeu totdeauna, ca precum ei au străbătut, fără să se afunde, marea cea foarte înviforată a acestei vieți și au ajuns la limanul vieții veșnice, tot așa și noi s-o trecem fără primejdie și să ajungem la acel port liniștit, ca să ne bucurăm împreună cu ei. Ei ne iubesc peste măsură, și precum ei s-au luptat și au biruit și acum se află triumfători în Biserica cerească, tot așa doresc ca să luptăm și să biruim și noi, biserica cea luptătoare de pe pământ. Chiar dacă trupește, ei sunt despărțiți de noi, duhovnicește însă se grijește și se roagă totdeauna pentru noi: ierarhii și arhieriei se îngrijesc de turmele și bisericile lor, după cum se vede aceasta din Epistola a doua a Sf. Apostol Petru, care spune: **“Mă voi sili ca voi și după ducerea mea să vă amintiți pururea de aceasta”** (1,15). Părinții se îngrijesc de copii lor, după cum spune dumnezeiescul Ambrosie (*Epitaful lui Teodosie*), că Marele Teodosie, în cer, se îngrijește de fii săi Iernin și Arcadie. Rudele se îngrijesc de rudele lor, după cum proorocul Ilie, cu toate că se înălțase mai înainte, în timpul domniei lui Iosafat, totuși a trimis, mai pe urmă (printr-un înger) scrisori de înfricoșare regelui Ioram, fiul său, după cum este scris: **“Și i-a venit în scris de la Proorocul Ilie zicând: “Așa grăiește Domnul”** (II Paral. 21,12). Și după cum se arată la Macabei că proorocul Ieremia și Osia, care murise mai demult, **“se rugau pentru neamul lui Israil, pe care căzuseră multe primejdii”** (II Macab. 15). Pe scurt, toți sfinții se grijește totdeauna pentru toți ortodocșii și se roagă ziua și noaptea lui Dumnezeu pentru mântuirea lor, după cum a văzut Teologul în Apocalips: **“Și cei douăzeci și patru de bătrâni s-au prosternat înaintea Mielului, având fiecare chitare și cupe de aur, pline de tămâie,**

care sunt rugăciunile sfinților” (Apoc. 5,8).

ALTE MEDITAȚII SCURTE NUMITE "FILACTERIUL SUFLETULUI" ÎMPĂRȚITE PENTRU FIECARE ZIA LUNII

Ziua întâi

Despre valoarea mântuirii

A. - Mântuirea este un lucru propriu al meu; dacă eu nu am grijă de ea, cine se va griji pentru mine?

B. - Este lucrul cel mai propriu al întreg sufletului și trupului meu. Dacă eu nu voi asigura-o, cine o va asigura pentru mine?

C. - Este un lucru pentru vecie; dacă nu-l voi face eu, cine-l va face în locul meu?

*

- Deci ce voi face? De ce nu am avut grijă cu totul de mântuirea sufletului meu? Căci nu am altceva mai scump decât sufletul. Nu am nimic mai de preț decât sufletul nemuritor. Și dacă cumva îl voi pierde, am pierdut pe vecie tot binele.

Mărturisește Sfintei Treimi, prin mijlocirea Fecioarei, a sfântului a cărui nume porți sau al altui sfânt ce-l ai ca ocrotitor, toată grija ta, pentru ca ea să se facă spre slava lui Dumnezeu și spre mântuirea sufletului.

Ziua a doua

Despre nesiguranța ceasului morții

A. - S-a dat o hotărâre: va trebui să mori, dar nu știi când, poate astăzi, poate în acest ceas.

B. - Nu știi nici un loc. Poate aici, unde stau, poate acolo unde merg, sau acolo unde mă opresc, sau în orice alt loc pe unde trec.

C. - Nici felul morții nu îl știu. Pot să mor nepocăit, apăsător de cutare sau cutare păcat. Și totuși păcătuiesc cu atâta bucurie, cu atâta lipsă de frică; și cad

cu atâta ușurință! Și nu fug de nici un prilej al păcatului! Ce fel de credință oare este credința mea?

*

- Făgăduiește să nu-ți mai pierzi timpul, care este un scump mijloc de a trăi virtuos, - și să te pocăiești de relele din cursul zilei. Ceasul pe care-l pierzi poate să-ți fie cel din urmă ceas al vieții și ceasul pe care-l folosești bine poate să-ți aducă veșnica fericire.

Ziua a treia *Despre prevederea morții*

A. - Dacă nu mor subit, va mai fi vreme ca să pot prevedea moartea și să mă pocăiesc, dacă voi mai avea vreme să mă spovedesc. Dar oare voi mai putea vorbi atunci, apăsător fiind de greutatea bolii?

B. - Dar oare voi mai avea mintea limpede ca să-mi cercetez sufletul? Oare voi mai putea să-mi viu în fire din pricina fricii?

C. - Oare voi mai avea inimă ca să fac o bună pocăință? Dar atunci voi avea conștiința tulburată de mulțimea păcatelor! Ce voi face atunci, Doamne, Dumnezeule!

*

- Păstrează-ți totdeauna sufletul curat și fugi de tot ce aduce mustrarea de conștiință. Să ai un bun duhovnic și să nu-ți pierzi timpul, care ți-l dă Dumnezeu fără să te pocăiești cu adevărat.

Ziua a patra *Despre pregătirea de moarte*

A. - Ce trebuie oare să fac, pentru ca să mor bine? Acele bunuri, care în acel ceas le voi avea săvârșite.

B. - Acelea care nu pot să le fac în acel ceas.

C. - Acelea care se cade numaidecât să le fac în ceasul acela.

*

- Printre treburile milei acesteia, socotește și moartea, pocăindu-te de păcate și hotărăște-te să slujești lui Dumnezeu, după rangul pe care îl ai.

/ Ziua a cincea *Despre starea celui ce moare*

A. - Îl chinuiesc păcatele săvârșite, pentru că nu s-a pocăit niciodată de ele, așa cum se cuvine.

B. - Starea de față îl amărăște, căci vede ce mari primejdii îl așteaptă și n-are cum să fugă de ele.

C. - Îl înspăimântă viața viitoare, pentru că având în față veșnicia, nu știe în care din două va merge: la fericire sau la pedeapsă. Tremură și cei drepti; ce pot face eu, de trei ori nenorocitul păcătos?

*

- Mărturisește-te chiar astăzi, dacă ești sigur sau te îndoiești că mai ai nespovedit vreun păcat de moarte. Iar dacă socoți că te afli în stare de har, mulțumește lui Dumnezeu și roagă-L să te păzească așa până la sfârșit.

Ziua a șasea *Despre cel din urmă ceas al vieții*

A. - În acel ceas se va despărți sufletul de trup și desfătări.

B. - În acel ceas se vor sfârși onorurile, bogăția și prietenii.

C. - Pot să fiu osândit în acel ceas. Dacă el este cel din urmă, ce se va întâmpla cu mine?

*

- O! Clipă, de care atârnă viața veșnică!

- Pune-ți rânduială în fiecare seară, să-ți cercetezi conștiința. Roagă-te îngerului tău păzitor.

Ziua a șaptea
Despre a doua Înviere a Domnului

A. - În ceasul morții mele, mi se va face judecată și parcă mă văd pe patul pe care voi fi judecat.

B. - La stânga, văd pe diavolul care râde și-mi deschide înaintea o carte mare, ca să citească din ea toate păcatele vieții mele.

C. - La dreapta, văd pe îngerul meu păzitor citind dintr-o carte mică puținul bine ce am făcut și cu tristețe mă privește în ochi. O, ce priveriște! Câtă spaimă!

*

- Roagă pe Domnul să te păzească, ca să nu-L mai superi și ca să ai parte de o moarte bună.

Ziua a opta
Despre starea sufletului după moarte

A. - Dacă sufletul, fiind împodobit cu multe virtuți, va avea parte de fericire, degrab îl vor însoți îngerii cu mare bucurie. Ce mare va fi acea bucurie!

B. - Dacă sufletul va fi osândit, fiind gol de virtute, va fi târât îndată de draci. Dar eu oare, de cine voi fi tras? Și în ce loc voi sta?

C. - Dacă sufletul îmi va fi osândit la iad, vai mie! Cât de mare va fi groaza acelei temnițe, în care va rămâne până la a doua venire a Domnului, ca să primească osânda deplină!

*

- Chiar în seara aceasta, după ce ți-ai făcut cercetarea conștiinței, cercetează-ți trecutul vieții să vezi în ce stare te afli și înainte de a te culca roagă pe Domnul să te izbăvească de munca veșnică.

Ziua a noua
Despre starea trupului după moarte

A. - Gândește-te cum are să-ți fie cadavrul după moarte: palid, urât, rău mirositor: nu vede, nu aude, nu vorbește, fără mișcare, fără simțire, fără nici o putere.

B. - Unde-l duc? În Biserică însoțit de preoți, care, după puține rugăciuni, îl lasă să fie înmormântat în groapă, aruncat în pământ ca să putrezească și să fie mâncat de viermi. Și pe un astfel de trup împuțit îl linguesc eu cu atâtea desfătări?

C. - După înmormântare ce va urma? El se va șterge din amintirea oamenilor și va fi uitat așa de tare ca și cum nu ar fi fost niciodată pe lume.

*

- Amintește-ți cum se sfârșește toată deșertăciunea lumii și că acest trup, așa de dezmiardat, pentru care ne trudim așa de mult, are să putrezească cu totul. Deci urăște plăcerile trupesti și părăsește deșertăciunile.

Ziua a zecea
Despre socotința vieții

A. - Cât timp trăiesc și fac bine sau rău, scriu oarecum cele ce fac, ca într-o carte, care are să fie citită într-o bună zi. Se vor citi atunci relele, care se cădea să nu le fac și le-am făcut.

B. - Se vor citi și cele bune, pe care trebuie să le fac și nu le-am făcut.

C. - La urmă mi se va rosti sentința definitivă. Dar care? Aceea pe care mi-o pregătesc prin faptele mele.

*

- Aruncă o privire asupra vieții trecute și socotește-ți păcatele și câte bunuri n-ai făcut din diferite pricini și urăște tot răul pe care l-ai făcut, făgăduind ca de acum înainte să duci o viață virtuoasă.

Ziua 11-a
Despre pocăință

A. - Deoarece am păcătuit am nevoie să mă pocăiesc. Nu este așa? Dar când am să mă pocăiesc? Poate că după moarte? Este imposibil, pentru că nu mai am vreme.

B. - În timpul morții? E foarte greu, căci poate că am puțină vreme și apoi sunt și îngreuiat de boală.

C. - Alt timp în puterea mea, în afară de timpul prezent nu mai este. Deci se cade să mă pocăiesc acum, imediat, penntu că altfel s-ar putea să nu mă mai pocăiesc.

*

- Pocăiește-te în fiecare seară și cere iertare de la Dumnezeu pentru toate relele ce ai făcut, de cuvintele urâte pe care le-ai rostit și de toate gândurile rele ce ai avut. Mărturisește-le pe toate duhovnicului tău și fă canon pentru ele.

Ziua a 12-a
Despre judecata din urmă

A. - Semnele care se vor arăta la judecata viitoare, după cum le arată dumnezeieștile *Scripturi*, vor fi acestea: soarele se va întuneca, luna se va face ca de sânge, stelele vor cădea, marea va mugi, pământul va deschide crăpături adânci; cutremure îngrozitoare, războaiele înfricoșate și multe altele.

B. - Judecata va veni pe neașteptate, încât n-o poți prevedea, în timp ce oamenii păcătuiesc și nu mai este vreme de pocăință și de îndreptare.

C. - Cu vuiet mare va ploua din cer foc, care va cuprinde în flăcările sale toată lumea: oamenii și animalele, țări și orașe. O, ce mare vâlvătaie! Dacă faptele cele nesimțitoare vor fi îngrozite de frică, câtă vor avea păcătoșii?

*

- Trei lucruri ai să ai în această meditație: 1). - frică de dreptatea dumnezeiască; 2). - strângere de inimă și pocăință pentru păcate; și 3). - rugăciunea umilă pentru îndurarea lui Dumnezeu.

Ziua a 13-a
Despre învierea morții

A. - La glasul înfricoșat al trâmbițelor îngerești, va învia și trupul meu, din locul unde se va găsi zăcând.

B. - Sufletul meu de unde se va găsi atunci, va zbura să se unească iarăși cu trupul.

C. - Împreună apoi uniți sufletul cu trupul vor fi nemuritori. Ce altă nemurire mai pot avea? Fie pedeapsă pentru păcatele săvârșite, fie fericire pentru pocăința făcută și virtuțile săvârșite.

*

- Nevoiește-te în post și înfrânare sau în alt chip fă milostenie, ca să-ți dea Dumnezeu pocăință adevărată și să te căiești de păcatele tale.

Ziua a 14-a
Despre a doua venire a lui Hristos

A. - Va veni Iisus Hristos triumfător, cu Crucea Lui, însoțit de milioane de îngeri, având alături pe Preasfânta Sa Maică, înconjurată de Apostoli și de toți Sfinții, înfricoșat, proslăvit, șezând pe nori. Ca ziditor al meu, El îmi va cere socoteală pentru toate harurile și mijloacele ce mi-a dat să mă mântuiesc, iar eu, nerecunoscătorul, le-am irosit.

B. - Ca Tată, îmi va cere, socoteală pentru marea dragoste ce mi-a arătat și eu i-am răspuns cu așa de mare nerecunoștință.

C. - Ca Mântuitor, îmi va cere socoteală pentru sângele vărsat pentru mine și pe care eu L-am călcat în picioare ca o vită necuvântătoare.

*

- După meditarea acestor trei adevăruri, rostește cu îndurerată inimă psalmul șase, altă rugăciune mișcătoare.

Ziua a 15-a***Despre musturarea conștiinței la judecata viitoare***

A. - Niciunul din păcatele mele nu va rămâne atunci ascuns sau trecut cu vederea. Toate se vor vădi, toate vor fi citite, toate vor fi auzite. Ce mari vor fi atunci rușinea și nedumerirea mea!

B. - Câte păcate ascunse mi se vor vădi atunci, pe care nici eu însumi nu le mai știu? Câte rele de care eu nici n-am ținut socoteală? Și ce răspuns voi da atunci pentru ele?

C. - Dumnezeu va pune atunci deoparte binefacerile și harurile Sale pe care mi le-a dăruit, iar de cealaltă păcatele și reaua întrebuințare făcută a Sfințelor Taine, a Sfântului Trup și Sânge, a însuflărilor și luminărilor pe care mi le-a dăruit și a tuturor celorlalte daruri. Câtă spaimă și ce deznădejde mă va cuprinde atunci!

*

- Retrage-te, astăzi, măcar pentru puțină vreme într-un loc liniștit și cercetează-ți bine conștiința nu numai asupra păcatelor din afară, ci și asupra spovedaniilor făcute și a păcatelor rămase nemărturisite. Aleargă la duhovnic ca să le mărturisești pe toate și să te îndreptezi.

Ziua a 16-a***Despre despărțirea dreptilor de păcătoși***

A. - În viața aceasta locuiesc împreună cei nevinovați și cei ce greșesc, dreptii și păcătoșii, iar dacă mor sunt îngropați tot împreună. Atunci însă vor fi despărțiți de îngeri, dreptii de cei păcătoși și la dreapta vor sta dreptii, chiar dacă eu i-am disprețuit în lumea aceasta.

B. - La stânga vor fi păcătoșii, chiar și acei cu care eu am păcătuit.

C. - Dar oare eu de care parte mă voi afla?

*

- Ai încredere în îngeri și mai ales în îngerul tău păzitor și roagă-l ca în acea zi să te scoată dintre păcătoși și să te ducă de-a dreapta lui Iisus, iar acum supune-te îndrumărilor spre virtute pe care ți le dă.

Ziua a 17-a***Despre hotărârea cea din urmă***

A. - După ce vor fi despărțiți păcătoșii de drepti, Iisus Hristos va rosti sentința care va rămâne cu totul definitivă.

B. - Hotărârea va fi îndeplinită imediat.

C. - Hotărârea va fi dată pentru totdeauna: osândă veșnică pentru cel ce a păcătuit și n-a vrut să se pocăiască și să se îndrepteze; binecuvântarea veșnică pentru cel ce n-a păcătuit, sau după ce a păcătuit s-a pocăit și s-a îndreptat.

*

- Umilește-te înaintea lui Dumnezeu, pocăiește-te și cere-I iertare, rugându-L să te ferească de acea osândă.

Ziua a 18-a***Despre valoarea timpului***

A. - Cât prețuiește o clipă, atâta prețuiește și tot timpul. Pentru că un suflet care s-a îndepărtat de Dumnezeu prin păcat, poate să-l câștige din nou într-o singură clipă. De aceea, spune-ți: ce bine pot face astăzi și nu l-am făcut sau nu-l fac?

B. - Ziua de azi trece și nu se mai întoarce niciodată.

C. - Pentru ziua de astăzi am să dau socoteală și nu mă grijesc de aceasta? Așa va fi orice clipă a vieții mele. Vai mie! Dacă voi întrebuința tot timpul pentru a face rele!

*

- Silește-te ca azi să ai un câștig duhovnicesc și să-ți asiguri plata mare, făcând multe fapte plăcute lui Dumnezeu. La fiecare faptă pe care o faci, folosește toate prilejurile de virtute pe care le poți, de pildă: la Sfânta Liturghie fă fapte de adorare, de credință, de mulțumire, de dragoste, de supunere ș.a.

Ziua a 19-a**Despre iad - osânda veșnică**

A. - Ce este iadul? Este o temniță cu totul întunecată, unde trăiesc în lanțuri cei osândiți, fără nici o nădejde de scăpare.

B. - Este un sălaș de foc, care arde de-a pururi și nu se stinge niciodată.

C. - Este locul tuturor chinurilor, unde sunt tot felul de munci și unde nu-i nici o clipă de repaus.

*

- Pocăiește-te chiar astăzi de păcate, aducându-ți aminte de chinurile iadului, pe care ar trebui să le suferi chiar acum, dacă Domnul nu s-ar îndura de tine.

Ziua a 20-a**Despre starea celor osândiți**

A. - Ce fac în iad cei osândiți? Își dau seama de nemăsurata răutate a păcatului, pe care acum n-o iau în seamă.

B. - Primesc pedeapsa păcatului, de care acum nu se griesc.

C. - Blesteamă pricinile păcatului de care acum nu fug. O, nenorocită viață a osândiților! Mai bine ar fi de ei să fie nimiciți, decât să trăiască și să fie osândiți.

*

- Fugi de tot prilejul păcatului. Supune-ți lui Dumnezeu toată voia și pe tine însuși și roagă-L pe El și pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu să te izbăvească de păcat care sunt pricina osândirii.

Ziua a 21-a**Despre nesiguranța mântuirii**

A. - Eu sunt vrednic de osândă, pentru că am păcătuit și nu sunt sigur dacă Dumnezeu îmi va ierta păcatele.

B. - Va trebui să merg în iad dacă nu mă voi pocăi și nu știu sigur dacă mă

voi pocăi și dacă mă voi împotrivi păcatelor.

C. - Voi merge în iad, dacă nu-mi schimb viața și dacă nu fac roduri de pocăință. Și nu sunt sigur dacă îmi voi schimba înaintea de moarte viața. Ah! Dacă după spovedanie, din pricina relei deprinderi, voi cădea iarăși în păcatul făcut de atâtea ori, ce va fi cu mine?

*

- Ia hotărârea tare să nu mai păcătuiești niciodată. Îndreptează-te de păcatul care-l faci cu ușurință și-ți înduplecă voia. Acesta face și mai nesigură mântuirea.

Ziua a 22-a**Despre numărul celor osândiți**

A. - Este ușor să fim osândiți, căci calea care duce la osândă este foarte largă și mulți merg pe ea, după cuvântul lui Hristos Însuși.

B. - Este greu să ne mântuim, pentru că ușa Raiului este foarte îngustă și puțini sunt cei ce intră prin ea, după cum spune Domnul.

C. - De la începutul lumii și până acum, cei mai mulți au fost osândiți, după cum spun părinții și dacă cei mai mulți vor fi osândiți, atunci cu mine ce va fi?

*

- Trudește-te să te numeri cu cei puțini aleși și nu cu cei mulți osândiți.

Ziua a 23-a**Despre mărturisirea celui osândit**

A. - Fiecare osândit va zice: mult a făcut Dumnezeu ca să mă mântuiască. Câte binefaceri firești și ale Harului mi-a dat ca să mă convingă să-L iubesc! Câte însuflări, câte iluminări, câte taine - ca să mă aducă pe calea mântuirii! M-a mângâiat cu făgăduințe, m-a amenințat cu îngroziri, mi-a dat vreme de pocăință. Dar, din pricina împietritei mele inimi, toate au fost în zadar. Deci foarte de departe sunt osândit.

B. - Puteam ușor să mă mântuiesc, dacă mă feream de la început de pricinile păcatului, dacă rămânem statornic hotărârii făcute că nu voi mai păcătui: o făgăduință hotărâtă, o spovedanie generală, o pocăință sinceră m-ar fi dus la cer.

C. - Puteam fi osândit pentru ceva, și pentru o plăcere de o clipă sunt aici și sufăr chinurile veșnice. Cu ochii deschiși m-au aruncat în prăpastia iadului și aceasta pe dreptate, pentru că, n-am voit să mă supun nici sfaturilor pe care mi le-au dat duhovnicii, nici muștrărilor conștiinței și nici îndrumărilor lui Dumnezeu.

*

- Mărturisește-ți toate păcatele și pocăiește-te cum se cuvine, ca să scapi de pocăința și mărturisirea nefolositoare a celor osândiți.

Ziua a 24-a

Despre osânda veșnică

A. - Osândă înseamnă a fi lipsit cu totul de Dumnezeu.

B. - Înseamnă a arde veșnic în foc.

C. - Înseamnă deznădejde fără putință de vindecare, nemărginită. O, ce îngrozitor este acest cuvânt: pentru totdeauna! Cât de neîndurat este această veșnicie!

*

- Mulțumește Domnului că s-a milostivit și ți-a dat vreme de pocăință și roagă-L să pecetluiască în amintirea ta veșnicia osândeii, pentru că numai ea este în măsură să te înțelească.

Ziua 25-a

Despre amânarea vremii

A. - Am păcătuit, deci sau osândă, sau pocăință. Și tot mai păcătuiesc? Mulțumindu-mă doar cu nădejdea că am să mă pocăiesc? Ah! Dar cine mă asigură că am să ajung, cine mă asigură că voi avea timp de pocăință?

B. - Și dacă voi avea timp, oare voi avea și chip să mă pocăiesc cum se cade?

C. - Și chiar de mă voi pocăi, cine știe dacă nu voi cădea iarăși în păcat?

*

- Bagă de seamă că Dumnezeu îți dă acest timp ca să-l folosești spre slava Lui și mântuirea sufletului tău, deci să nu pierzi din el nici o clipă.

Ziua a 26-a

Despre Rai

A. - Intrând în Rai, voi avea de îndată, fără nici o lipsă, toate bunătățile. Bucurie fără întristare. O, cât de mari vor fi mângâierea, bucuria și veselia mea!

B. - Atunci voi avea toate bunătățile, mă voi bucura de a fi împreună cu Iisusul meu, cu Preeasfânta Fecioară, cu Îngerii și cu toți sfinții. O, ce strălucită, ce plină de frumusețe va fi această împreună viață!

C. - Mă voi bucura veșnic, fără primejdia de a pierde vreodată această bucurie. O bucurie ce nu se poate descrie!

*

- În orice întristare sau bucurie zi: Raiule, când te voi gusta? Și gândind la Rai vei putea disprețui toate bunurile pământești și rabda toate necazurile și durerile.

Ziua a 27-a

Despre calea care duce la Rai

A. - Numai două sunt căile care duc la rai: nevinovăția și pocăința. Dar eu care am păzit până acum calea nevinovăției? Nu! Pentru că am părăsit-o și m-am întinat de mulțimea de păcate.

B. - Dar, oare de aceste păcate m-am pocăit cum se cuvine vreodată? Am făcut vreo nevoință? Ah! Mai degrabă am fugit neconținut de orice osteneală și am căutat desfătărilor și plăcerile trupesti.

C. - Vreau să intru în Rai? Da! Dar pe care cale pot să intru? Pe una din aceste două: sau pe a nevinovăției, sau pe a pocăinței. Pe a nevinovăției nu pot.

pe a pocăinței nu voiesc. Cum dar mă voi mântui și voi gusta Raiul?

*

- Privește spre cer și cugetă zicând: iată unde voi sta pe vecie numai dacă mă voi pocăi cum se cuvine.

Ziua a 28-a

Despre câștigarea Raiului

A. - Puțin cere Dumnezeu de la mine, pentru ca să-mi dea Raiul. Ajunge să păzesc legea Lui, o lege ușoară, foarte dreaptă, foarte plăcută.

B. - Acest puțin pe care-l cere Dumnezeu îl ajută cu Harul Său, cu puterea Sa, cu puterea pildei Lui.

C. - Acest puțin, Dumnezeu îl răsplătește cu plata veșnică: puținele necazuri și supărări cu o bucurie veșnică și nemărginită; puținele osteneli cu răsplată veșnică, puțină suferință cu slavă veșnică.

*

- Deci este foarte drept să fii osândit, dacă nu te grijești de acest puțin și pierzi Raiul.

Ziua a 29-a

Despre nemurirea sufletului și a trupului după înviere

A. - Fiecare om va merge într-un loc al vieții de dincolo rămânând nemuritor și cu sufletul și cu trupul, fie în Rai, fie în iad. Prin urmare și eu. Acest loc și-l pregătește fiecare încă din această viață, sau cu faptele cele bune, sau cu cele rele.

B. - Diavolul, cu puțină plăcere și gustare trecătoare, mă chiamă să-mi iau adio de nemurire și iadul eu primesc.

C. - Domnul mă chiamă să-mi dea nemurirea în Rai și eu nu vreau. O, cât de nebun și cât de nerecunoscător sunt!

*

- Gândește-te astăzi, de multe ori, la nemurirea ta și ca să dobândești fericirea Raiului, ia ca mijlocitor către Dumnezeu pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu.

Ziua a 30-a

Despre răspunsul pe care-l dă conștiința fiecăruia

A. - Îmi întreb conștiința, cu ce scop m-a adus Dumnezeu pe lume și ea îmi răspunde: ca să mă mântuiesc.

B. - Ce mijloace mi-a dat El ca să mă mântuiesc? Conștiința îmi răspunde că mi-a dat mijloace nenumărate: firești și harice.

C. - Ce am făcut eu până acum ca să mă mântuiesc? Conștiința îmi răspunde că am făcut ceea ce era mai rău cu puțință, ca și cum m-aș fi născut pe lume ca să fiu osândit.

*

- Mărturisește-te, frate, osândește răul pe care l-ai făcut și hotărăște-te să trăiești după poruncile lui Dumnezeu. Căci se prea poate ca această oră să-ți fie cea din urmă a vieții tale. Oferă-te pe tine însuși lui Dumnezeu, cu toate puterile sufletului și cu toate simțirile trupului tău.

**DEPRINDERI
DUHOVNICEȘTI**

Partea a II-a
CERCETĂRI

CERCETAREA I-A***Despre dorința pe care o ai de a-ți mântui sufletul***

A - Cercetează-ți frate dorința ce o ai de a-ți mântui sufletul. Pentru că în lucrurile cele mari și de o mare însemnătate, se cade ca omul să aibă o mare dorință și așa ajunge fericit scopul faptelor sale. Altfel, omul nu biruiește ce se ivesc în calea către scopul dorit.

B. - Cercetează-ți dorința ce o ai pentru mântuire: întâi dacă este așa de puternică, încât să te împingă spre fapte bune; pentru că dorința și voința care nu trec la fapte, sunt moarte. O astfel de dorință o au toți păcătoșii, de care e plin iadul. Al doilea, dacă este aleasă și foarte mare, pentru că, negreșit, este o mare rușine să dorești cu nepăsare și răceală lucrul veșnic al mântuirii tale, cel mai necesar decât oricare altul; și dimpotrivă să dorești cu căldură bunurile trecătoare, care nu-ți folosesc la nimic. Al treilea, cercetează dacă această dorință a ta este singură; pentru că dacă dorești numai și numai mântuirea ta, pe toate celelalte să le dorești numai în măsura în care îți ajută la mântuire, iar de cele ce sunt potrivnice trebuie să fugi și să le urăști.

C. - Cercetează pricina răcelii pe care o simți în dorința mântuirii și care vine pentru că socotești că mântuirea este un lucru foarte ușor. Aceasta se și străduiește diavolul să-ți strecoare în minte, pentru că apoi prin aceasta aduce lenevire și toate celelalte patimi. Dar cuvintele și viețile sfinților și cu mult mai mult viața și învățătura Mântuitorului Hristos ne dovedesc că mântuirea noastră e un lucru foarte greu (167), și de aceea se cade să ne ocupăm de ea cu multă grijă, socotind totdeauna pe celelalte ca pe un nimic.

D. - Cercetează ce mijloace folosești pentru ca să te mântuiești; cu ce lucruri te sârguiești ca să fii mai sigur de mântuire și dacă le păzești pe acestea totdeauna și mai ales când te găsești în strâmtorare de a face bine, din obiceiul și deprinderea de a face răul; dacă nu cumva pierzi prilejurile de a face binele, așteptând să-l faci în ceasul morții, lucru așa de nesigur și plin de primejdii.

E. - Cercetează-te, întâi, câte primejdii te pasc pentru a-ți pierde sufletul. Al doilea, dacă nu cumva însuși cauți pricini ca să pierzi Raiul, când ar trebui să fugi de ele ca de foc. Al treilea, dacă nu ți se pare că ești la adăpost, pe

când tu te afli în vreun păcat de moarte nespovedit, când s-ar cuveni să te cutremuri numai la gândul că ai putea să te afli o clipă în acea stare, fără de grijă ca și cum sufletul tău ar fi sufletul unei ființe necuvântătoare sau al unui vrăjmaș de moarte.

F. - Cercetează-te dacă înlături din cale tot ce poate să-ți devină piedică la mântuire cum sunt prietenii și petrecerile cu oamenii și iubirea de avuție, îndeosebi iubirea de slavă, iubirea de plăceri. Căci îndeobște vorbind, două sunt piedicile cele mari ale mântuirii: mândria și viața dedată plăcerilor. Mândria ne împiedică a primi Harul dumnezeiesc, iar viața în desfătări ne împiedică a lucra pentru dobândirea Harului. Aceste păcate le-au avut și nenorociții sodomiți, după Însuși cuvântul Domnului prin gura lui Iezechiel: *"Viu sunt eu, zice Domnul ... aceasta este nelegiuirea surorii tale Sodoma: mândria și belșugul pâinii și ieftinătatea ..."* (16.49).

G. - Cercetează dacă ai vreo părere potrivnică mântuirii. Ca de pildă, să socotești că Dumnezeu este bun, încât poți păcătui fără frică, pentru că bunătatea și milostivirea Lui nu vor răbda ca tu să fi pedepsit. Sau că poți trăi după pofța ta și este de ajuns numai să te spovedești, sau că trebuie să te răzbuni asupra vrăjmașului, că altfel oamenii te vor disprețui și nu-ți vor da nici o cinste. Sau că, Dumnezeu îngăduie omului să fie păcătos, numai să fie și umilit. Sau că se cade să benchetuiești și să te desfătezi cât ești tânăr și apoi să te pocăiești și te vei mântui. Sau oricare alte păreri asemănătoare, potrivnice Evangheliei și prin urmare, mincinoase și greșite și pe care diavolul le seamănă în mintea oamenilor pentru a-i duce la pieire. De toate acestea se cade să te temi cum te temi de însuși diavolul. Căci dacă numai voia ți se va strica, - mintea ca fiind mai înaltă, poate s-o îndrepteze cu dreapta judecată; dar dacă însăși mintea se va strica și va avea astfel de prejudecăți, cine se va găsi ca s-o îndrepteze? Sau care poate fi doctoria ei: *"Căci dacă lumina care este întru tine este întuneric, atunci întunericul cu cât mai mult?"* (Matei 6.23). Dacă se va opri roțița principală a ceasornicului, care altă roțiță se mai poate mișca? Și dacă ochiul, cel mai de seamă mădular al trupului, va fi orbit, cine va mai putea conduce pe drumul drept mădulelele cele mai de rând ale trupului? Cercetează-te dar, cu multă grijă și-ți dă seama de micimea ta, într-un lucru așa de însemnat cum este mântuirea. Și gândește-te la mijloacele care te pot ajuta să te îndreptezi, cum ți-am arătat în meditațiile precedente, și fiindcă Dumnezeu a

făcut atâtea să te mântuiască, roagă-L fierbinte să-ți dea Harul său și să te lumineze că nu tu singur să-ți fii piedică mântuirii, ci să conlucrezi cu toată sânguința la mântuirea sufletului, nu al altuia ci al tău însuși, care este numai unul și nu două (ca pierzând unul să-ți poată rămâne celălalt) și care nu este trecător ci veșnic și nemuritor. *"Mântuind, mântuiește-ți sufletul"* (Facere 19,17 - vezi și *Meditația I-a*).

CERCETAREA a II-a

Despre patimile dezordonate

A. - Cercetază-ți starea patimilor, adică mișcările dezordonate ale simțurilor, care pricinuiesc sufletului tot felul de rele, după cum nerânduiala sucurilor pricinuieste bolile trupesti. 1). - Vezi ce patimi te stăpânesc și câtă putere au; 2). - Cercetează dacă este vreuna care te stăpânește mai tare și în ce măsură te stăpânește; 3). - Cercetează la ce păcate te împinge acea patimă precum și celelalte; 4). - Cercetează cum te împotrivești și duci războiul împotriva-le și ce părere ai despre biruirea lor. Încordează-ți toată voința și toată truda împotriva ei ca s-o biruiești cu ajutorul Harului dumnezeiesc, mai ales patima care te luptă mai tare și te stăpânește; 5). - Vezi dacă te temi de răul și de pieirea pe care pot să ți le pricinuiască patimile și mai ales dacă te temi că și o singură patimă este în stare să te ducă la pieire, cum s-a întâmplat cu Iuda, care a pierit numai din pricina iubirii de arginți.

B. - Cercetează-te pe tine cu privire la patimile pe care le ai în parte: 1). - Despre cele privitoare la partea cugetătoare a sufletului, care de obicei par mai nevinovate și de aceea și se cultivă mai mult. Cercetează-te dacă te pornești ușor la mânie. 2). - Dacă și pentru pricini cu totul neînsemnate te mânia și te tulburi înlăuntru și în ce măsură. 3). - Dacă ții multă vreme mânia și nu uiți nedreptățile ce ți s-au făcut și dacă la mânie spui lucruri necuviincioase. 4). - Dacă faci vreun rău ca să te răzbuni, neținând seama că, cel mai mare rău de-l faci cu aceasta, ție însuși ți-l faci, întrucât Dumnezeu urăște pe cel ce urăște pe aproapele său și nu iartă - pe cel ce nu iartă pe fratele său, cum El însuși zice: *"Dacă nu veți ierta oamenilor greșalele lor, nici Tatăl vostru cel din Ceruri nu va ierta greșalele voastre"* (Matei 6.15). 5). - Cercetează dacă

ești mic la suflet când e vorba de făcut binele pentru orice împotrivire mică sau și de frica de a nu te învinui lumea și nu ți seama că la Sfântul Botez te-ai lepădat de lume și de stăpânitorul lumii acesteia (168)

C. - Cercetează-te cu privire la patimile părții poftitoare. 1). - Cu privire la dragostea dezordonată a măririi, care se mai numește și semeție, adică dacă te mândrești pentru binele pe care-l ai ca și cum nu l-ai fi primit de la Dumnezeu. 2). - Dacă crezi că ai mai mult decât ai. 3). - Dacă te fâlești cu lucruri care în sine sunt rele ca și cum păcatele te-ar împodobi și nu te-ar face urât ca un drac. 4). - Dacă dorești să plăci oamenilor sau să fi lăudat de dâșii sau să stăpânești pe alții și pe toate acestea le prețuiești ca pe un mare bine și toate la faci cu acest scop. 5). - Dacă te socotești că ești mare lucru. 6). - Dacă ți se pare lucru bun, socotindu-ți relele tale cu o frumusețe prefăcută(?). 7). - Dacă ești încăpățânat în părerea ta nevrând să ascuți de alții, mai ales de cei mari. 8). - Dacă disprețuiești pe alții, fie mai mici, fie de-o seamă cu tine, fie chiar și mai mari decât tine. 9). - Dacă în toate aceste nerânduielești te temi puțin și nu ți seama că Dumnezeu n-a răbdat mândria nici a îngerilor celor din cer și că cu atât mai mult nu o va răbda la tine, care ești un vierme pe fața pământului (169).

D. - Cercetează-te cum stai cu dragostea peste măsură de bogăție, adică, cu iubirea de argint. 1). - Dacă dorești să ai ceea ce alții au pe nedrept, ceea ce este potrivit poruncii a zece a lui Dumnezeu, care spune: **“Să nu dorești nimic din cele ale aproapelui tău”** (Exod 8,17); sau și fără nedreptate, care cu mare dorință, făcându-ți în minte un idol din aurul după care năzuiești. 2). - Dacă faci fapte bune în vederea unui câștig. 3). - Dacă socotești foarte fericit pe cel ce are bani mulți și este bogat în bunuri trecătoare, împotriva cărui lucru zice Domnul în Evanghelie: **“Vai vouă, celor bogați”** (Luca 6,24). 4). - Dacă te dedai mai mult decât trebuie la neguțătoria, ocupându-ți cu aceasta aproape tot timpul, până și sărbătorile și uitând din pricina lor, de suflet și de adevăratul câștig pe care-l poți avea în viața veșnică. 5). - Dacă pentru câștig spui minciuni, juri strâmb, disprețuind numele lui Dumnezeu, asuprești pe săraci, te lupți și te înverșunezi cu cele nedrepte, te dușmănești chiar și cu rudele și prietenii și cazi și în alte greșeli, ale căror rădăcini este iubirea de argint, după cuvântul Apostolului: **“Rădăcina tuturor răutăților este iubirea de argint”** (I Timotei 6,10). 6). - Dacă te întristezi tare când pierzi ceva din avere și când

te lupți și te cerți aproape și cu Dumnezeu pentru ea. 7). - Când amâni vremea ca să întorci lucrul străin ce se află la tine și știi că nu-i păcat dacă-l vei da mai târziu; pe când Dumnezeu nu numai că oprește să iei lucru străin, dar nu îngăduie nici să-l păstrezi: **“Să nu nedreptățești pe aproapele tău și nici să-l jefuiești; să nu stea plata lucrătorului la tine până dimineața”** (Levitic 19,13) 8). - Dacă nu cumva, pentru a-ți înmulți banii nu dai milostenie cum se cuvine și cât cere nevoia, pe când dragostea de aproapele îți poruncește să dai cât mai mult și să nu te sustragi neținând seama că Dumnezeu închide afară de Împărăția Cerurilor, nu numai pe hoți, ci și pe sgârșiți, adică nu numai pe cei ce răpesc lucruri străine, ci și pe cei ce păstrează cele ale lor cu zgâcnenie și milostenie și nemilostivire (170).

E. - Cercetează-te pentru dragostea prea mare pentru plăcerile trupesti. Dar să știi că faptele rușinoase ale trupului n-au nevoie de cercetare, ci de pocăință. Pentru că este vădit cât sunt de urâte după putoarea lor, deci și numai amintirea lor este păgubitoare. Deci cercetându-te cu privire la pofta ta de a te deda la lux și îmbuibare (171) și petreceri, care câteodată se arată scuzabile, dar înmulțindu-se sfârșesc aproape totdeauna cu păcate mari. Deci trebuie împuținate cât mai mult cu puțință, aducându-ți aminte de cuvântul Domnului: **“Vai vouă celor ce sunteți acum sătui, că veți flămânzi”** (Luca 6,25). Muștele care numai gustă mierea în treacăt, nu sufăr nici o pagubă, dar cele care înnoată în ea, se afundă și-și pierd viața. Tot așa și cei ce saturează și se îmbuibă, nu se păgubesc așa de mult, pe cât își fac rău cei ce umblă numai după aceasta. De aceea și Solomon muștrându-i zice: **“Ale cui sunt vaietele? Ale cui tulburările?”** (Prov. 23,30). De aceea, în lăcomia de mâncare și de băutură este foarte greu să se stăpânească cineva, numai în hotarul păcatelor ușoare și să nu treacă și la păcatul de moarte. Afară de aceasta a-și cheltui cineva viața în banchete, cântece și glume este semn de pierzare, după cum spune Domnul: **“Vai vouă celor ce râdeți acum că veți plânge”** (Luca 6,26). În adevăr, este o grozăvie nerânduială să căutăm fericirea veșnică și totodată să dorim alta, grijindu-ne prea mult de trup, vrăjmașul cel mai mare al nostru și să nu avem altă grijă și gând decât al desfătărilor trupesti, care ne pun în primejdie mântuirea, pentru că aceasta ne face să devenim nelegiuți față de Domnul nostru Iisus Hristos, care și-a petrecut viața postind, întristându-se și cu multă seriozitate (?), care este pilda tuturor celor mai înainte hotărâți: **“Pe care mai înainte i-a**

hotărât să fie asemenea chipului Fiului Său" (Rom. 8,29).

Cunoaște-ți deci și tu, frate din cercetarea aceasta toate patimile, care te stăpânesc și urăște-le din tot sufletul și silește-te luptând împotriva-le ca să le înăbuși: cele ce provin din mânie, cu dragostea către aproapele; cele ce provin din poftă, cu post și înfrânare neîncetată și nemăsurată (172), iar patima iubirii de slavă și a mândriei s-o ucizi cu smerenie; patima iubirii de argint cu sărăcie și tu mulțumindu-te cu puțin. Să știi că tot creștinul e dator să răstignească și să-și biruie toate patimile și poftele trupului. Numai așa și tu ești creștin adevărat, după cuvântul dumnezeiescului Pavel: **"Iar cei ai lui Hristos și-au răstignit trupul cu patimile și poftele"** (Galat. 5,27), pentru că cel ce a biruit și a omorât lumea și patimile a fost numai Iisus Hristos prin Crucea și moartea Sa: **"În lume necazuri veți avea; îndrăzniți Eu am biruit lumea"** (Ioan 16,33). Cugetă deci, frate, în fiecare zi la El și la Crucea Lui și roagă-L să-ți vindece patimile cu pătimirile Lui și cu puterea Crucii Lui, trupul și patimile tale, ca să poți zice și tu cu îndrăzneală ceea ce a zis Pavel: **"Iar mie să nu-mi fie a mă lăuda, decât în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care mie s-a răstignit lumea și eu lumii"** (Galateni 6,18).

CERCETAREA a III-a

Despre spovedanie

A. - Cercetează, frate, ce părere ai despre nespusa binefacere a lui Iisus Hristos prin taina pocăinței și a spovedaniei, care este un izvor ce izvorăște din rănile însângerate și dătătoare de viață ale Prea dulcelui Iisus, izvor așa de mântuitor pe cât de aducătoare de mântuire sunt rănile din care curge preascump sângele lui Dumnezeu. Despre acest izvor a grăit mai înainte Ioil: **"Izvor din Casa Domnului va porni și va adăpa pârâul"** (3,18). Dacă vei socoti cât de greu se iartă supărarea făcută de un om de rând și neînsemnat unui mare stăpânitor, te vei minuna de marea bunătate și harul pe care Dumnezeu l-a dat duhovnicilor, de a ierta nenumăratele păcate pe care oamenii le fac față de dumnezeiasca Sa slavă, din care fiecare păcat în parte este în sine o prăpastie de răutate. Căci, în chip firesc, acest har și această putere este proprie numai lui

Dumnezeu, cum spuneau și cărturarii din Sfânta Evanghelie: **"Cine poate să ierte păcatele fără numai Dumnezeu"** (Marcu 2,7).

B. - Cercetează, iubitele, folosul pe care-l agonisești de pe urma sfintei mărturisiri. Una din cele mai mari ciudățenii care se vede printre creștinii de azi este aceea că după ce se spovedesc cad din nou în aceleași păcate. Ori, dacă ne pregătim cum se cade, prin taina pocăinței, nu primim numai harul curățitor și slăbitor - ca urmare firească a mărturisirii, ci și un har lucrător, putere și sprijin ca să biruim și să ne nimicim păcatele, pe care le mărturisim cu adevărată părere de rău și zdrobire de inimă. Și dacă creștinii nu trag nici un folos din taina mărturisirii, aceasta înseamnă că ei sunt cu totul lipsiți de o astfel de așezare și pregătire. Paguba vine fie din pricina mărturisirii păcatelor, fie din partea duhovnicului care primește mărturisirea, fie din partea celui ce se spovedește, despre care vom spune pe rând în cele următoare.

C. - Cercetează spovedaniile pe care le faci, dacă sunt depline, adică dacă nu cumva din lipsa ta de grijă și din nebagare de seamă lași unele păcate nemărturisite. Ceea ce ușor se poate întâmpla, fie cu păcatele, care se fac cu consimțirea minții, pe care tu un fără de minte nu le socotești păcate, negândindu-te la cele spuse de Solomon, că: **"Gândurile cele rele îndepărtează de Dumnezeu"** (Întelepciune 1,3), fie cu păcate numai înecute, dar neterminate, pe care mulți, din marea lor neștiință, obișnuiesc să nu le mărturisească, ca și cum n-ar fi nimic (173), și unul dintre aceștia se pare că ești tu. De asemenea, se poate întâmpla ușor cu păcatele numite **"ale lipsirii"**, adică nu faci binele pe care îl îți poți face, sau ești îndatorat să-l faci după starea în care te afli: sau când lași pe cineva să facă răul, pe care l-ai putea împiedica. Aceste păcate, mulți, fără de minte, le neglijează și nu știu că ai să dai seama de ele în ziua judecării, precum se vedește din pilda slugii celei leneșe, care a îngropat talantul în pământ și nu l-a înmulțit, de asemenea din parabolele celor zecă fecioare și din întrebarea celor ce vor sta la judecată la stânga, care - putând face milostenie, n-au miluit pe săraci.

D. - Cercetează grija cu care cauți un bun duhovnic. Pentru că ce altă mai mare trebuință poți avea decât să afli o bună călăuză într-o călătorie plină de primejdii, cum este aceea ce duce la cer? Ce altă nevoie mai mare ai decât să găsești un doctor iscusit, ca să te vindece de bolile pricinuitoare de moarte ale păcatelor? (174). Acum, gândește-te frate, în ce mare primejdie te afli dacă

nu numai că nu cauți un astfel de duhovnic vrednic, care să te călăuzească la mântuire și să te mântuiască deplin de patimi și de păcate, ci și fugi de el, te împotrivești celui ce te muștră sau îți dă canon și te îndepărtezi de cel ce se străduiește să-ți vindece patimile. Acesta-i semnul cel mai vădit că nu vrei să fi călăuzit spre cer, ci spre iad; că nu vrei să te vindeci, ci să rămâi nevindecat, sau mai bine-zis că nu vrei să te mântuiești: **“Nu voiesc învățătura... și nu voiesc să se întoarcă de la rău”** (Ieremia 5,3).

E. - Cercetează greșalele pe care le poți săvârși la spovedanie, adică dacă nu ai o adevărată căință în inimă (175) pentru păcate, și o hotărâre tare de a nu mai păcătui, care este temeiul pocăinței și trebuie să ceri cu căldură de la Domnul, pentru că este un dar propriu al Său, și vrea să ți-l dea și ți-l vada, dacă vei lua aminte la nespusa măreție a lui Dumnezeu, pe care L-ai mahnit cu păcatele și la întristarea și disprețul ce l-ai pricinuit călcând legile Lui și la mulțimea binefacerilor pe care Dumnezeu ți le-a făcut, față de care tu te-ai arătat nerecunoscător. Aceste cugete îți vor produce o adevărată mișcare și zdrobire de inimă - care constă în aceea că simți o mare apăsare pe suflet, nu pentru că ai pierdut Raiul prin păcate, ca un salahor, nici pentru că ai câștigat cu ele osânda, ca un rob, ci pentru că ai mahnit și jignit pe Dumnezeu, ca un fîu, după cum și Manase era zdrobit și întristat nu pentru pedepsele ce i le pricinuiseră păcatele, ci pentru că mâniașe și jignise pe Dumnezeu. De aceea și zice: **“Nu am mângâiere pentru că am întărit mânia Ta, nefăcând voia și nepăzind poruncile tale”** (176). Sau când te pregătești să te spovedești, simți în tine o simplă apăsare, cugetând la răul pe care l-ai făcut păcătuiind, pentru că ai pierdut fericirea veșnică a Raiului și ți-ai agonisit pedepse nespuse și veșnice ale iadului, care te așteaptă, dacă nu te vei pocăi și nu te vei îndrepta. Cercetează apoi, și făgăduința pe care o faci de a te îndrepta. Dacă aceasta nu este voință statornică, sigură, puternică și lucrătoare, ci este o voință fără vlagă, neputincioasă și nesigură; dacă nu ai spus hotărât, am să mă pocăiesc deplin și n-am să mai păcătoiesc, ci zici cu nepăsare: aș vrea să mă pocăiesc și să nu mai greșesc; și dacă nu fugi din răspuțuri de pricinile, persoanele, ocaziile potrivite, locurile, chipurile și primejdiile care pot să te facă să cazi în păcat apoi să știi că pocăința ta este nedesăvârșită și tare mă tem, că păcatele îți rămân neiertate și că vei fi osândit, dacă mori în această stare. Așa amenință Domnul pe episcopul Laodiceei în Apocalips: **“Pentru că ești numai căldicel și nu ești**

nici rece, nici fierbinte, te voi vărsa din gura mea” (Apocalipsa. 3,16).

F. - Cercetează-te, iubituie, ce faci după ce te spovedești; 1). - Dacă mulțumești lui Dumnezeu, care ți-a dat o așa de ușoară doctorie pentru păcate; doctorie, care pentru El a fost așa de grea și de scumpă. 2). - Dacă îți îplinești cu evlavie canonul dat de duhovnicul și încă mai adaugi și alte osteneli potrivite spre mai deplina împăcare a conștiinței. 3). - Dacă reînnoiești zilnic făgăduința de îndreptare care ai făcut-o ca să nu mai păcătuiesti (177), zicând cu David: **“Juratu-m-am și m-am hotărât să păzesc judecățile dreptății Tale”** (Ps. 118,106).

G. - La urmă de tot, cercetează-ți părerea ce o ai de a merge cât mai des la baia spovedaniei. Pentru că se cade să mergi la duhovnic înainte de a cădea în vreo neorânduială sau păcat. Pentru că prin deasa mărturisire, și întâlnire cu duhovnicul, capeți de la Dumnezeu un har nou și deci primești putere de a te îndrepta deplin, întărindu-te în virtute și păzindu-te de mai înainte de orice păcat. Iar dacă nu faci așa, aleargă totuși la mărturisire, îndată ce - spre a ta nenorocire, ai căzut în vreun păcat. Cine ar vrea oare, măcar o singură noapte, să doarmă într-un pat cu un mort împuțit? Iar pe tine cum de te rabdă inima să stai cu sufletul mort și putred atâtea nopți și luni, fără să alergi la duhovnic ca să-l înviezi, printr-o spovedanie plină de căință și cu zdrobire de inimă? Ah, frate, te mai rabdă inima, când știi că moartea poate veni în orice clipă, să stai măcar un ceas nemărturisit și neîndreptat? Te rabdă inima să te știi primejduit de osânda iadului și să stai în amenințarea pieirii veșnice? Chiar dacă o singură dată ar muri un singur păcătos pe neașteptate, nespovedit, s-ar cădea să te spaimânte de o astfel de întâmplare și să te îndreptezi, dar când așa de mulți mor neîndreptați și într-o clipă cad în prăpastie, cum de nu te temi că poți păți și tu așa? De aceea, frate, nu pierde vremea, nici să nu zici, mâine am să mă duc să mă spovedesc. Nu, ci chiar astăzi. Pentru că nu știi ce se poate întâmpla până mâine. **“Nu aștepta până mâine, că nu știi ce se întâmplă până atunci”** (Prov. 27,1).

CERCETAREA a IV-a

Despre purtarea față de sine

A. - Cercetează, frate, cum te porți tu cu tine însuși și mai întâi dacă te urăști pe tine ca un înșelător și ca pe cel mai mare dușman al tău, această ură slăntă este mântuitoare pentru că te face să te împotrivești îndemnurilor trupului și voiei diavolului și să te sârguiești a te supune voiei lui Dumnezeu. Dacă te lingusești și te iubești pe tine prea mult sau mai mult decât se cuvine, atunci vai de tine, căci nu vei mai putea îndura răul, nici răbdă ispitele, nu te vei mai lăsa necăjit sau asuprit, nici nu te vei supune până la moarte voiei și poruncilor lui Dumnezeu, cum cere starea ta de creștin. În scurt, dacă ești iubitor de tine (egoist), de fapt te urăști pe tine și te vei pierde, și dimpotrivă, dacă te urăști pe sineți, atunci te iubești cu adevărat și te vei mântui, după cum zice Domnul: **"Cel ce-și iubește sufletul său, pierde-l va; iar cel ce-și urăște sufletul în lumea aceasta, pentru viața veșnică, îl va dobândi pe el"** (Ioan 12,25).

De aceea toți Sfinții Părinți, într-un cuvânt spun că iubirea de sine este rătăcirea și izvorul tuturor răutăților și patimilor. Fără aceasta nici diavolul nu poate deloc păgubi pe om. Al doilea, cercetează de nu ești cumva dintre acei care socotesc că viața aceasta ne-a fost dată de Dumnezeu numai că să ne veselim și să benchetuim, cum spune Solomon: **"Socotim că viața aceasta este o jucărie și o aducătoare de câștig"** (Înțelept. 15,12), încât omul nu are altceva de făcut pe lume decât să se veselească. Dacă ai o astfel de părere, te afli în mare rătăcire și ai ajuns la culmea nebuniei. Fiindcă te faci vinovat față de măreția lui Dumnezeu și păcătuiești de moarte călcând poruncile lui Dumnezeu, s-ar cuveni ca Dumnezeu să te piardă imediat și să te osândească la munca cea veșnică, după cum este și drept. Dar El, din marea Sa iubire de oameni și în nădejdea pocăinței tale, nu te pierde, ci te lasă în viață și după ce păcătuiești, nu cu alt scop, decât pentru ca să te pocăiești și să-ți îndeplinești datoria ca nouă supunere, după cum zice Marele Grigorie al Tesalonicului: **"De aceea Dumnezeu ne-a iertat însă această viață, dându-ne vreme de pocăință; iar dacă n-ar fi așa, omul îndată ce ar păcătui, ar pierde și viața aceasta, căci ce folos ar mai avea de dânsa?"** (Către monahia Xenia). Deci tu, care ești greșit, s-ar cădea să fi pedepsit, ca un călcător al

poruncilor lui Dumnezeu cu o pedeapsă corespunzătoare păcatelor ce le-ai făcut. Căci dacă nu-ți faci tu acum o dreaptă judecată despre sineți, ți-o va face Dumnezeu la a doua venire, cu cea mai mare dreptate și cu pedepse așa de mari, pentru ca să arate prin aceasta nemărginita Sa sfințenie și nespusa ură ce o are față de păcat.

B. - Cercetează-te cu privire la pocăința pe care o faci. Mai întâi care-ți este așezarea lăuntrică și pocăința care constă în a urî păcatul mai mult decât orice rău, după cum este scris: **"Să știi nelegiuirea lui și să o urăști"** (Ps. 35,2). Al doilea, dacă te nevoiești deseori cu faptele și ostenele pocăinței, care sunt: postul, metaniile, privegherea, întristarea, lacrimile și celelalte. Al treilea, dacă pocăința ta izvorăște numai din dragostea față de Dumnezeu și nu din altă pricină (scop), ea se arată ca o durere deplină, care îndreaptă cu putere sufletul. Sau dacă este de teama pedepsei pe care o pricinuieste păcatul, atât prin harul lui Dumnezeu din el, cât și prin slava lui Dumnezeu(?), aceasta este o durere nedeplină, care numai pregătește sufletul pentru îndreptare, dar nu-l și îndreptează cum spun mulți teologi.

C. - Cercetează cât de mare îți este căința cea din afară. Mai întâi dacă te lipsești de vreo plăcere îngăduită sau care nu este oprită, înfrânându-ți în vreun fel oarecare simțurile. Al doilea, dacă îți chinuiești trupul cu vreun post, afară de cele ce sunt obligatorii, sau cu vreo altă nevointă. Al treilea, dacă înduri cu răbdare necazurile care-ți vin, fie de la diavolul, fie de la oameni, fie de la firea ta, sau de la vreme sau din altă parte, pe care Dumnezeu le îngăduie peste tine, ca să te pună la încercare. Căci și necazurile se pot preschimba în pricină de pocăință dacă le răbdăm fără murmur și dacă mulțumim lui Dumnezeu, care pe dreptate ni le trimite, ca un canon pentru păcatele noastre, ca să dăm prin ele lui Dumnezeu, cinstea de care L-am lipsit când am greșit, nesocotind voia Lui (178).

D. - Cercetează-te cu privire la pofta ce o ai pentru mâncare și băutură; îmbrăcăminte, avuție și slavă. Mai întâi dacă este puternică și poate să te împingă la păcat. Al doilea, dacă nu cumva este amestecată cu ceva neîngăduit și care te îndepărtează de poruncile lui Dumnezeu. Al treilea, dacă lauzi răul sau vorbești uneori vorbe rușinoase deșarte și faci glume, asemănându-te cum zice proorocul, cu un mormânt deschis, din care iese putoarea nesuferită: **"Inima lor este deșartă, mormânt deschis gâtul lor"** (Ps. 5,9). Al patrulea,

dacă îți petreci toată ziua în mâncăruri, fără a ține seamă de cumpătare. Al cincilea, dacă te dedai lor cu lăcomie și-ți pui în ele toată inima, urmându-le ca scop, nu ca mijloc (adică trăiești ca să mănânci, nu mănânci ca să trăiești), sau ca să-ți mângâi și întărești puterile trupului, sau nu pentru vreo altă pricină, dreaptă, ci numai ca să-ți sature patima, cum ar face un epicureu sau Sardanapal și nu cum se cuvine unui creștin, care se teme de vai-ul spus de Domnul, chiar numai când își umple pântecul: *"Vai vouă celor ce sunteți sătui acum, că veți flămânzi"* (Luca 6,25)(179).

E. - Cercetează cum îți întrebuințezi vremea, cel mai mare dar pe care ți l-a dat Dumnezeu (180). așa de scump încât cu timpul de prisos pe care-l pierzi, ai putea răscumpăra dacă ar fi cu puțință - un suflet osândit la o răbdare de zecă mii de ani a tuturor chinurilor. Pentru tot lucrul ți s-a dat timp îndeajuns și potrivit, după cum spune Solomon: *"Tot lucrul are timpul și sorocul lui"* (Ecles. 8,16); timpul vieții acesteia este timpul lucrării, al luptei, al războiului, pe când timpul vieții viitoare este timpul răsplătirii, timpul deslătării, timpul păcii: *"Timp de război și timp de pace"* (Ecles.3,8). De aceea, acum, în viața aceasta, se cade să lucrezi și să practici virtuțile și poruncile lui Dumnezeu. Acum se cade să lupți împotriva patimilor și să te războiești cu vrăjmașii, ca să fi încununat în cealaltă viață, ca să ai acolo odihnă și pace, iar nu să răstorni lucrurile din rânduiala pusă de Dumnezeu și să vrei odihnă și în lumea aceasta și în cealaltă. Deci, nu cheltuii, ca un lipsit de minte, timpul cu care poți să-ți câștigi mântuirea, în (181) lenevire, care singură este izvorul multor rele, după cum zice Sirah: *"Multă răutate ne-a învățat lenea"* (33,32)(182). Al doilea, cercetează, dacă nu cumva, dimpotrivă, te împovărezi cu grija de multe lucruri, care nu te lasă să te grijești de mântuire, așa cum multele trude ale evreilor nu le dădeau răgaz să aducă jertfă lui Dumnezeu: *"Se lenevesc, de aceea strigă zicând: să ne sculăm și să jertfim Dumnezeului nostru. Să se îngreueze munca oamenilor acestora și să se grijească de ea"* (Ieșire 5,8)(183). Al treilea, cercetează dacă lucrul tău îl faci din dragoste sau din nevoia și starea în care te afli. Dacă sunt simple lucruri lumești pe care tu le numești negustorie și politică, - sfinții le numesc lenevire și pierdere de vreme, pentru că nu ajută scopului mântuirii; dacă este așa, urăște-le și te depărtează de ele și ocupă-te numai cu lucrurile și faptele, pentru care vei primi plată în cer: *"Căci fiecare lucru cum este, se va lămuri în foc; dacă lucrul cuiva*

rămâne, va lua plată după cum a zidit" (I Cor. 3,13).

CERCETAREA a V-a

Despre purtarea cu aproapele

A. - Cercetează-te ce părere ai despre aproapele tău. Pentru că fiecare de aproape al tău este după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, este lucrul mâinilor Lui, este făptura Lui, este lucrul de care are milă și l-a adus pe lume ca atâtă timp cât va trăi, să slujească sfintei Lui slave, iar după moarte să fie veșnic cu Domnul în cer. Pe lângă aceasta, aproapele este frate al lui Hristos, după legea evanghelică, este chipul Lui și reprezintă persoana Lui. De aceea și Hristos, și-a dat darurile Sale ca să i le dai aproapelui zicându-ți că ceea ce faci unuia *"din acești frați mai mici, mie mi-ați făcut"* (Matei 25,40). Deci, să știi, frate, că nu ești mai puțin dator decât Răscumpărătorul tău și nici nu poți face rău sau bine aproapelui, fără ca răul sau binele pe care-l faci chipului, adică omului, să nu treacă asupra celui ce a făcut chipul, adică asupra lui Hristos. Pentru că, după Marele Vasile: *"Cinstirea și necinstirea chipului trece asupra prototipului"*. Și *"Cinstește pe făcător, cel ce cinstește făptura"*, după cuvântul Marelui Grigorie Teologul. În scurt, după cum îți pierzi credința dacă nesocotești unul din articolele simbolului ei, tot așa pierzi și dragostea de Dumnezeu, dacă te îndepărtezi de dragostea aproapelui. Căci fără dragoste ce mai rămâne? Rămâi un rău, un osândit, un condamnat la munca cea veșnică.

B. - Cercetează îndeosebi cum te porți cu aproapele în gândurile tale. 1). - Dacă îl judeci cu îndrăzneală sau dacă-l bănuiești de ceva fără temei, despre care lucru este scris: *"Să nu judecați ca să nu fiți judecați"* (Matei 7,1). 2). - Dacă-l invidiezi când este laudat de alții și când progresează. 3). - Dacă răstălmăcești lucrurile lui, numindu-i virtuțile răutăți. De pildă numind smerenia lui fărnica, sinceritatea lui prostie sau simplitate și altele de acest fel, osândind până și părerea lui, care este așa de ascunsă, încât nici sfânta biserică nu o condamnă, cum zice dumnezeiescul Pavel: *"Nu judecați înainte de vreme, până ce va veni Domnul și se vor vădi gândurile inimilor"* (I Cor.4,5). 4). - Cercetează dacă nu cumva nutrești în sufletul tău ură pentru

aproapele, din care pricină nu poți nici să-l vezi, sau ți se pare că tot ce face este rău, despre care lucru este scris: **"Să nu urăști pe fratele tău în cugetul tău"** (Levit. 19,17) iar Sf. Ioan Teologul zice: **"Cel ce urăște pe fratele său este ucigaș de oameni"** (I Ioan 3,15).

C. - Cercetează apoi cum te porți cu aproapele tău cu vorba. 1). - Dacă nu-l osândești pe nedrept că ar fi păcătos, fără să-ți întemeiezi bine presupunerea ta. 2). - Dacă vorbești cu dispreț sau mânie când el este de față sau când lipsește. 3). - Dacă vădești nicaiva slăbiciuni ale lui, pe care nu le știi bine, sau te întreci cu altul în a-l vorbi de rău, despre care lucru fiind întrebat Avva Pimen, dacă, adică, este îngăduit a da pe față greșala fratelui, a spus acest cuvânt înțelept și dumnezeiesc: **"Dacă vom acoperi păcatul fratelui, va acoperi și Dumnezeu pe ale noastre"**. 4). - Dacă-l faci să se scârbească și să se supere pe tine, cu vorbe urâte, sau semețe, sau supărătoare, pentru că este scris: **"Din supărare iese moartea și supărarea inimii va face tărie"** (Sirah 38,18). 5). - Dacă-l ameninți fără socoteală sau îi poruncești cu stăpânire, pentru că este scris: **"Din smerenie, fiecare să socotească pe alții mai destoinici decât dânsul"** (Filip. 2,3) și iarăși: **"Supunându-ne unii altora întru frica de Dumnezeu"** (Efes. 2,1). 6). - Dacă-l iei în bătaie de joc și simți mulțumire că-l vezi supărat și mânios. 7). - Dacă îi dai sfaturi rele, ca să-i fie spre pagubă. 8). - Dacă dai pe față tainele pe care ți le-a încredințat aproapele, sau pe care alții ți le-au spus în taină despre dânsul și care nu se cade să fie vădite. De aceea înțeleptul Sirah spune că cel ce dă pe față tainele fratelui său, acela pierde încrederea și nu va mai fi iubit de prietenul său: **"Cel ce descopere tainele, a pierdut încrederea și nu va mai afla prieten pentru sufletul său"** (27,16); și iarăși zice: **"Dacă cineva lovește și rănește pe prietenul său este cu puțință ca acea rană să se vindece; și dacă-l ocărăște, poate reveni împăcarea și prietenia; dar cel ce dă în vileag tainele prietenului său, acela nu mai are nădejde să refacă prietenia cea dintâi: "Rănilor se pot închide și batjocurile uita, dar cel ce descopere tainele, pierde nădejdea"** (Ibidem). 9). - Dacă semeni dezbinări și neînțelegeri, vădind altora lucruri, care produc dușmănie, despre care a scris:

"Cel ce iubește păcatul, se bucură de lupte" (Prov. 17, 20) și iarăși: **"Omul mânios pregătește lupte"** (Ibid. 15,15). 10). - Dacă numești fățarnicie binele pe care-l face. 11). - Dacă îți aperi cu semeție și silnicie părerea față de

aproapele, numai ca să te arăți biruitor, ceea ce este străin de purtarea creștinilor, precum este scris: **"Iar dacă cineva este ambițios, noi nu avem acest obicei și nici bisericile lui Dumnezeu"** (I Cor. 11,16).

D. - Cercetează-te cum te porți cu aproapele tău cu fapta: 1). - Dacă te răzbuni față de cel ce te-a jignit, după cum este scris: **"Să nu se răzbune mâna ta și să nu ameninți pe fiii poporului tău"** (Levit. 19,18). 2). - Dacă l-ai jignit nu cauți să-l împaci și să-i dai dreptate. 3). - Dacă zădărnicești planurile lui ca să nu-l vezi mulțumit și liniștit. 4). - Dacă faci ceea ce pe dreptate nu-i place. 5). - Dacă dai pildă rea, fie în casa ta fie în afară. 6). - Dacă școdești și pândești lucrurile aproapelui care nu te privește. 7). - Dacă îl prigonești, când este sărac, în chip necuviincios, despre care lucru este scris: **"Cel ce necinstește pe sărac supără pe Creatorul său"** (Prov. 14,31). 8). - Dacă-l nedreptățești, nedându-i sau îndrăznind să-i dai ceea ce-i datorezi, cum este plata celui ce ți-a lucrat, despre care faptă spune Dumnezeu în Deuteronom: **"Să nu amii plata celui sărac. În aceeași zi să-i dai plata lui; să nu apună soarele asupra lui, căci este sărac și în această plată are nădejdea sa și va striga către Dumnezeu împotriva ta și tu vei fi în păcat"** (24,14). 9). - Dacă ai cu cineva prietenie primejdioasă sau necuviincioasă, pe care trebuie s-o desfaci, ca să nu auzi și tu ceea ce a spus Proorocul Iehu regelui Iosafat: **"Pentru ce te-ai împrietenit cu nelegiuitul Ahab?"** (II Paralip. 19,2). 10). - Pe scurt, cercetează-te pe tine dacă iubești pe aproapele așa cum vrea Dumnezeu și în măsura în care a rânduit El; adică să-l iubim nu pentru pricini trupesti sau că este după pofta noastră și ne place, ci din pricini duhovnicești, adică că este chipul lui Dumnezeu și pentru că Dumnezeu vrea și ne poruncește să-l iubim. Iar măsura este să-l iubești ca pe tine însuți, după cum este scris: **"Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuți, Eu sunt Domnul"** (Levit 19,18), și să-i facem lui, ceea ce am voi să ne facă și alții nouă după cum zice Domnul: **"Toate câte voiți să vă facă oamenii, faceți-le și voi lor, căci în aceasta stă legea și prooroci"** (Matei 7,12); iar dacă nevoia va cere, se cade să-l iubim și mai mult decât ne iubim pe noi înșine, după cum și Hristos v-a iubit mai mult decât pe Sine (vezi și în a treia *Meditație. Despre viața lui Hristos*, privită în general).

E. - Cercetează care îți sunt lipsurile în purtarea față de aproapele, adică privitor la binele care trebuie să i-l faci și nu-l faci. 1). - Dacă nu-l

îndrepti când greșește, cum este dator să faci, fie pentru vrednicia sau treapta pe care o ai, fie din simplă dragoste frătească, după cum îți poruncește Dumnezeu: **“Cu mustrare vei mustra pe aproapele tău și atunci nu vei avea păcat din cauza lui”** (Levit 19,17). 2). - Dacă nu-l compătimești când este nenorocit și dacă nu te bucuri împreună cu el, când este fericit, după cuvântul Apostolului: **“Bucurați-vă cu cei ce se bucură și plângeți cu cei ce plâng”** (Rom. 12,15). 3). - Dacă nu-i dai ajutorul ce i se cuvine și de care are nevoie. 4). - dacă nu rogi pe Dumnezeu pentru el, mai ales când te urăște și te prigonește sau îți face vreun rău, după cum orânduiește omul: **“Rugați-vă pentru cei ce vă nedreptătesc și vă prigonesc”** (Matei 5,44). 5). - Dacă neglijezi să-i dai milostenie, care totdeauna ne este poruncit s-o facem, după cum este scris: **“Celui ce cere de la tine, dă-i”** (Matei 5,42)(184). Chiar dacă socotim că milostenia nu este o poruncă, ci un sfat și un îndemn (185), totuși ea este un mijloc necesar, ca să ne punem la adăpost mântuirea sufletului. De aceea, cine este vrăjmaș săracilor, sie-și își este vrăjmaș și propriului său suflet și poartă cu sine semnul osândirii, iar cel ce este prieten al săracilor, este prieten și al sufletului său și poartă cu sine semnul mântuirii.

Această cercetare, iubitule, îți este foarte de trebuință și folositoare, de aceea citește-o adeseori. În ce chip cei ce călătoresc prin nisipurile Arabiei, pun semn pe drum, ca să găsească drumul și să nu se rătăcească prin pustie, așa și tu, cu ajutorul acestei cercetări, vei cunoaște semnele dragostei celei adevărate față de aproapele și a celei mincinoase, după care vei putea înțelege dacă ai această dragoste sau nu o ai, ca să te trudești s-o ai.

CERCETAREA a VI-a

Despre purtarea față de Dumnezeu

A. - Cercetează cum te porți tu față de Dumnezeu, cu cuvântul, cu gândul și cu fapta, cu uitarea. Tu, frate, din nimicul ce erai, ai fost făcut om cu scopul ca să preamărești pe Dumnezeu, Creatorul tău, Împăratul a toate. Nu uita de acest scop nici o clipă. Pentru a-l înfăptui, îți slujesc toate fapăturile cerești și pământești (186). De aceea, dacă nu-l împlinești, ar trebui să fii nimicit,

să devii iarăși nimic. Cercetează-ți purtarea față de Dumnezeu în gândurile tale. 1). - Cum prețuiești și ce cinste ai față de nespusa măreție a lui Dumnezeu, față de care toate fapăturile sunt ca și cum n-ar exista, după cum se spune în rugăciunea lui Manase: **“Care se înfricoșează și se cutremură de fața puterii Tale, pentru că neasemănată este măreția slavei Tale”**. Și iarăși: **“Cine ești tu în fața Domnului?”** (Ieremia 23,18). Toți oamenii auzim de Dumnezeu, dar ce este Dumnezeu nu știm și de aceea disprețuim poruncile Lui. Dar dacă ne-am putea face vreodată o adevărată idee, cât de cât de înfricoșat, cât de nemărginit este Dumnezeu, numai auzind numele Lui ni s-ar cutremura toate mădularele și încheieturile după cum este scris: **“Doamne, Doamne, toate oasele mele vor zice: cine este asemenea Ție?”** (Ps. 34,11); și numai auzind de păcat am asuda de frică. De aceea și Solomon a zis că toată virtutea se cuprinde în adevărata cunoaștere a lui Dumnezeu: **“A te cunoaște pe Tine este cu totul dreptate și a ști puterea Ta este rădăcina nemuririi”** (Înțelepciune 15,3). 2). - Cercetează-te cum mulțumești lui Dumnezeu pentru multele și marile binefaceri pe care ți le dă și ți le va da și cum prețuiești și tu mărimea și numărul lor, care, după Marele Vasile, sunt nemăsurate în mărime, nenumărate ca mulțime, și cum socotești tu că ești dator să-L iubești pe Dumnezeu și să-L slujești pentru ele. Dar ce spun eu că trebuie să-L iubești numai pentru binefacerile pe care ți le-a făcut? Tu ești dator să suferi și moartea pentru ele și încă cu toată bucuria și setea, așa cum te bucuri când bei un pahar de vin, după cum spune Marele Vasile, tâlcuind acest cuvânt din Psalmi: **“Ce voi răsplăti Domnului pentru toate câte mi-a dat mie. Paharul mântuirii voi lua”** (ps. 115,12): **“De aceea zice, paharul mântuirii voi lua, adică viu însetat de dorul muceniei, odihna sufletului și a trupului iar nu durere socotind chinurile ce-mi stau înaintea, pentru necredință. Pe mine mă voi aduce jertfă Domnului, întrucât pe toate le pun mai prejos de vrednicia Binefăcătorului”**. 3). - Cercetează cum răsplătești tu Proniei dumnezeiești pentru necazuri și alte dureri care vin asupra-ți și pe care trebuie să le primești cu bucurie și cu mulțumire, ca din mâna părintească a lui Dumnezeu, fie că vin prin mijlocirea oamenilor, fie prin draci, fie prin firea ta stricată. Pentru că după cum spune Sf. Grigorie al Tesalonicului: **“Prin răbdarea de bună sau de nevoie a necazurilor se săvârșește tot ce este de seamă”** (Scris. către Xenia), zice și alt purtător de Dumnezeu: **“Fapta și suferința unindu-se,**

desăvârșesc pe omul cel ce urmează lui Hristos." Pentru că Dumnezeu mai mult te iubește și-ți face bine atunci când îți trimite ispite, decât când îți trimite fericire, după cum este scris: **"Eu pe cei ce-i iubesc, îi mustru și-i pedepsesc"** (Apoc. 3, 14). De aceea ești dator să slăvești pe Dumnezeu: atât pentru fericire, cât ești dator să slăvești pe Dumnezeu, atât pentru fericire, cât și pentru nenorocire, după cum dumnezeiescul Hrisostom obișnuia să zică mereu acest cuvânt vrednic de pomenire: **"Slavă lui Dumnezeu pentru toate, aceea ce nu încetez a zice totdeauna în toate întâmplările mele"** (Epistola către Olimpiada). 4). - Cercetează dacă nu cumva iubești pe Dumnezeu numai cât timp îți dă de mâncare, de băut, îmbrăcăminte și alte bunuri trecătoare. Căci dacă așa îl iubești, dragostea ta de Dumnezeu nu se deosebește de dragostea unui rob: pentru că pe rob, îl iubești nu pentru vrednicia lui ci pentru folosul și interesul tău, pe când Dumnezeu este vrednic a fi iubit, înainte de orice, în El însuși, pentru plinătatea și slava Lui. Deci, dacă tu iubești pe Dumnezeu pentru bunuri trecătoare dragostea ta nu este adevărată, ci mincinoasă. De aceea, când Dumnezeu a spus diavolului că Iov este om drept și iubitor de adevăr, diavolul i-a răspuns: Iov este drept și te iubește pentru bunurile materiale pe care i le-ai dăruit: **"Nu degeaba cinstește Iov pe Domnul"** (Iov. 9). Adevărata dragoste de Dumnezeu se cunoaște: când Dumnezeu dă omului nenorociri, lipsuri și totuși omul iubește pe Dumnezeu ca și atunci când i se dă fericire.

B. - Cercetează-te cum te porți față de Dumnezeu, cu cuvântul. 1). - dacă vorbești vorbe lumești, când te ații în biserică, în locașul lui Dumnezeu, pentru că în casa lui Dumnezeu trebuie să se audă numai rugăciuni, nu și altceva, căci: **"Casa lui Dumnezeu casă de rugăciuni este"**. (Luca 19, 46). 2). - Dacă te juri și chemi numele lui Dumnezeu fără evlavie cuvenită și mai ales dacă îl iei ca martor când minți, despre care lucru scrie în porunca a 3-a a Decalogului: **"Să nu iei numele Domnului Dumnezeului tău în deșert căci nu va curăți Domnul pe cel ce ia numele Lui în deșert"**. (Exod 20, 7). 3). - Dacă te rogi în grabă și fără atenție, sau stând într-un loc unde ești împiedecat să fii cu mintea la rugăciune, sau într-un loc nepotrivit pentru aceasta. 4). - Dacă folosești cuvintele Sfintei Scripturi ca să te lauzi sau ca să glumești (186) sau ispitând pe cineva, sau ajutând până la atâta îndrăzneală încât să-ți bați joc de adevărurile credinței. De pildă că ar fi îndoielnice cele descoperite de Însuși Dumnezeu și pecetluite cu sângele a nenumărați mucenici, cu deosebirea a

multime de minuni, cu înțelepciunea a nenumărați dascăli și cu recunoașterea tuturor popoarelor.

C. - Cercetează-te, de asemeni, cum te porți față de Dumnezeu în faptele tale. 1). - Dacă ai grijă să cinstești și să sfințești sărbătorile cu o evlavie mai deosebită, cum ar fi vegherea de toată noaptea spre sărbători, cântând și proslăvind pe Domnul, cum se obișnuiește la Sfântul Munte; și dacă poruncești ca și slugile și supușii tăi să facă la fel, sau dacă le poruncești să facă treburi, care sunt oprite a se face în sărbătoare. 2). - Dacă în zilele de sărbători mergi să ascultă cuvântul lui Dumnezeu pentru a spori și duhovnicește și în cele ale mântuirii și nu numai pentru distracție și pierdere de vreme. 3). - Dacă arăți cuvenita evlavie față de biserică sau cuviinciosul respect preoților și monahilor, ca unii ce sunt în slujba lui Dumnezeu, precum este scris **"Din tot sufletul tău cinstește pe Domnul și îi respectă pe preoții Lui."** (Idem 31). 4). - Dacă-ți faci rugăciunea la orele rânduite, adică de șapte ori pe zi, precum scrie: **"De șapte ori în zi te-am lăudat pentru judecățile dreptății"** (Ps. 118, 163). 5). - Dacă împlinești rânduiala Sf. Apostoli și faci rugăciunea cuvenită înainte de masă și dacă după masă mulțumești lui Dumnezeu că te-a hrănit, după obiceiul creștinesc (188).

D. - Cercetează-te cum stai față de Dumnezeu în privința omisiunii lor: 1). - Dacă te pocăiești arareori de păcatele tale și nu te grijești să plinești pentru ele dumnezeiasca dreptate, cu pocăința cea lăuntrică, adică cu zdrobirea de inimă, cu întristare și durerea inimii, cu suspinuri și lacrimi și zicând către Domnul: Greșit-am Doamne; și cu cea din afară adică cu post, cu metanii, cu vegheri, cu plecarea genunchilor și cu alte nevointe, cu întristarea feței și cu schimbarea felului de viață. 2). - Dacă nu alergi la Dumnezeu în supărări și ispite, ca și cum El nu ar fi gata să te ajute, așa cum însuși făgăduiește: **"Cheamă-mă în ziua necazului tău și te voi izbăvi și mă vei slăvi"** (Ps. 49, 16). 3). - Dacă nu-ți amintești totdeauna că Dumnezeu este prezent la toate faptele tale, iar tu le faci ca și cum nu te-ar vedea. Despre aceasta zice David: **"Văzut-am pe Domnul totdeauna înaintea mea, căci este de-a dreapta mea ca să nu mă clătesc"** (Ps. 15, 8), și Sirah: **"Ochii Domnului de mii de ori mai luminoși decât soarele, privesc toate căile oamenilor și văd în locurile cele ascunse"** (23, 19). 4). - Dacă nu proslăvești pe Dumnezeu pentru bunurile pe care le primești fie că sunt firești fie suprafirești, fie lăuntrice, fie din afară, pentru aceasta

ți-au fost date ca să proslăvești că zice Sirah: **"Cu ochi bun slăvește pe Domnul"** (35,7). Deci să ști bine că Dumnezeu dă omului toate darurile Sale dar slava Sa și-o păstrează numai pentru Sine: **"Slava mea nu o voi da altuia"** (Isaia 42,8). De aceea un înțelept a zis că Dumnezeu stă cu sabia scoasă deasupra tuturor fapturilor Sale, și îndată ce vede vreuna că se semețește și caută să-i răpească slava Lui, ca și cum ar fi dobândit vreun bine cu puterea, cu știința și înțelepciunea proprie, îl lovește cu sabia pedepsindu-l cu feluritele bătăi, până ce se umilește. Așa a făcut cu împăratul Nabucodonosor, pe care l-a prefăcut cu chip de bou, deoarece se semețise că el, cu puterea lui ar fi făcut zidurile Babilonului și nu dădea slavă lui Dumnezeu (189). Și pe regele Irod l-a lovit printr-un înger pentru că se semețise și nu da slavă lui Dumnezeu, precum este scris: **"Și îndată l-a lovit pe el îngerul Domnului, pentru că nu dădea slavă lui Dumnezeu și și-a dat sufletul, fiind mâncat de viermi"** (F.Ap.12,23) (190). Iar dacă omul, primind cele bune de la Dumnezeu îl slăvește de bună voie Dumnezeu întoarce acea slavă și o dă omului chiar fără voia lui. De aceea și zice: **"Pe cei ce mă slăvesc pe Mine îi voi slăvi"** (1 Împ.2,32). 5). - Dacă ești nebăgător de seamă față de dumnezeieștile însuflări și îndemnuri launtrice și înclinări ale inimii, care sunt glasul Domnului și fiecare din ele au fost câștigate cu sângele lui Iisus Hristos. Dacă le primești și le urmezi, ele sunt începutul mântuirii tale, dacă le respingi pricină de pierzanie. (Despre aceste însuflări am spus mai pe larg în *Meditația 22-a, la închinarea Magilor*). 6). - Dacă nu te porți creștinește și ca ucenic al lui Hristos și părăsești faptele creștinești și neglijezi poruncile lui Dumnezeu, sau din rușinea de oameni te temi mai mult de cuvintele oamenilor decât de cuvintele Domnului care-ți poruncește **"Să te arăți bineplăcut înaintea mea și fără de pată"** (Facere 17,1).

E. - Dacă n-ai grijă să faci adeseori câte o faptă de dragoste către Dumnezeu, de pildă: dacă te ocărăște cineva tu să rabzi, din dragoste pentru Dumnezeu; dacă mănânci, să nu te sature, ci să lași ceva din dragoste pentru Dumnezeu; de asemenea dacă bei să renunți la un pahar din dragoste pentru Dumnezeu: Asmenea să faci și cu îmbrăcăminte și cu tot lucrul, și mai ales când vin pentru tine necazuri și supărări sau și moartea peste poruncile lui Dumnezeu, atunci, deși cugetul trupului nu voiește asta, tu să slujești și să rabzi toate și să biruiești din dragoste pentru Dumnezeu, privind la pilda lui Iisus

Hristos, care, în vremea patimilor, rugând pe Tatăl să nu guste paharul morții a zis: **"Părinte dacă este cu puțință, să treacă de la Mine paharul acesta, dar nu cum vreau Eu ci precum voiești Tu"** (Mat. 27,39). Dar la urmă, primind să moară din dragoste pentru Dumnezeu, așa s-a îmbărbătat încât a zis cu curaj ucenicilor Săi și cu hotărâre: **"Sculați-vă să mergem, iată s-a apropiat cel ce M-a vândut"** (Ibid. 40). socotind dragostea lui Dumnezeu mai presus decât orice bine și dorind să te faci plăcut Lui, nu pentru tine, nu pentru folosul tău, ci pentru că Dumnezeu este nemărginit și se cuvine să fie iubit și să-l faci ceea ce-I place. Prin urmare și tu să-L iubești și să-L slujești pentru nespusa Lui bunătate și pentru toate desăvârșirile vrednice de iubit ale Lui și nu pentru binefacerile pe care le-ai primit. Pentru că El este vrednic și mai mult decât vrednic de dragoste, încât chiar dacă am presupune n-ar voi să facă nici un bine, tu tot ești dator să-L iubești din tot sufletul și din toată inima ta, deoarece și porunca dragostei de Dumnezeu este cea dintâi din toate și a neglijat-o, ne face vrednici de cea mai mare pedeapsă, ca să auzim de la Domnul ce le-a spus iudeilor: **"V-am cunoscut că dragostea lui Dumnezeu nu este întru voi"** (Ioan 6,42). Deci cel ce nu face nici una din faptele de mai sus, adică să iubească pe Dumnezeu mai mult decât orice și să pună dragostea de Dumnezeu mai presus de orice lucru, acela nu e cu puțință să se mântuiască. Ceea ce a arătat Fericitul Pavel zicând: **"Cine nu se mântuiește"**. Ceea ce a arătat fericitul Pavel zicând: **"Cine nu iubește pe Domnul nostru Iisus Hristos să fie anatema"** (I Cor. 16,22). De aceea, iubitele recunoaște-ți greșalele față de dragostea de Dumnezeu și întoarce-te urăște-le și zi cu David: **"Iubite-voi Doamne, vârtutea mea"** (Ps. 17,1) (191).

Această cercetare, frate, este foarte necesară și folositoare, deci citește-o adeseori, ca să cunoști adevărata dragoste de Dumnezeu și dacă n-o ai să te silește să o dobândești.

CERCETAREA a VII-a

Despre relele deprinderi și vindecarea lor

A. - Cercetează, frate, relele deprinderi câștigate în viață. Dacă ele sunt vechi ai nevoie de mare trudă ca să le nimicești, iar dacă sunt mai de curând, atunci de mai puțină, după cum și un copac mare și bătrân cere mai mare trudă ca să-l deșrădăcinezi decât unul mic și tânăr.

B. - Cercetează leacurile pe care le întrebuințezi ca să-ți îndreptezi relele tale obiceiuri și deprinderi. Cel dintâi este o voință de îndreptare hotărâtă și nu îndoielnică. Bolile trupesti se pot tămădui și fără să vrem noi, pe când bolile sufletești nu-i cu puțină să se vindece fără voință, căci bolnavul are nevoie de voință hotărâtă ca să se vindece și să folosească mijloacele potrivite pentru vindecare. Mijloacele și uneltele cu care îți poți vindeca relele deprinderi și năravuri sunt acele două pe care le-a arătat Domnul când l-a vindecat pe copilul îndrăcit: *“Neamul acesta cu nimic nu poate fi scos decât cu rugăciune și cu post”* (Marcu 9,29).

C. - Cercetează-te dar cum îți faci rugăciunea, pentru că trebuie să te rogi cu inima care rătăcește și umblă încoace și încolo și cu mintea împrăștiată și să te rogi lui Dumnezeu cu toată umilința și zdrobirea inimii, cu așa de mare atenție și cu atâta grijă de răbdare, cum te-ai ruga de pildă dacă te-ai găsi pe mare în mijlocul unei mari furtuni, fără nici o altă nădejde de scăpare, decât numai ajutorul lui Dumnezeu. Unei astfel de rugăciuni adevărate și mișcătoare Dumnezeu nu-i refuză nimic, ci îți dă cele de trebuință pentru mântuire căci El însuși spune: *“Cereți și vi se va da, căutați și veți afla, bateți și vi se va deschide”* (Mat.7,7). El ne-a dat și pilda văduvei și a judecătorului nedrept ca să ne învețe să ne rugăm totdeauna cu stăruință și să nu ne descurăjam dacă nu primim degrabă cele cerute. *“Le-a spus și parabola că trebuie să se roage totdeauna și să nu se deznădăjduiască”* (Luca 18,1). Deci după cum este cu neputință ca Dumnezeu să nu-și țină cuvântul și să mintă, tot așa este cu neputință ca să nu fi auzit de El, dacă stărui să te rogi și să-l ceri așa cum am spus. Pe lângă aceasta trebuie să iei ca mijlocitoare, pentru darurile și cererile ce le faci, pe Preasfânta Fecioară, Maica lui Dumnezeu și totodată Maica tuturor creștinilor. Pentru că dacă Fiul ei este și Tatăl și fratele nostru după duh este firesc să fie și

Ea mama noastră prea dulce care ni s-a dat ca ajutor și mijlocitoare către Fiul ei pentru noi, ca Maică a îndurării. Dacă Sirah a spus despre Eva *“Că din femeie este începutul păcatului și prin ea toți mor”* (25,24), cu mult mai multă dreptate putem spune noi despre Sfânta Născătoare de Dumnezeu că de la femeie este începutul mântuirii și prin ea toți avem viață, încât putem alerga la ea, cu deplină încredere în toate necazurile noastre (192). Dar ca să faci mai lucrătoare rugăciunea și ca să dobândești de la Dumnezeu ceea ce ceri, se cade să te pregătești cu spovedanie și cu primirea Sfințelor Taine, căci prin aceste două taine ne vine de la Hristos tot binele (vezi și partea a III-a a *Meditației a 29-a, la lepădarea lui Petru* și la sfârșitul unei Citiri).

D. - Cercetează-te apoi asupra postului pe care-l ții. Iar prin post înțeleg orice fel de înfrânare și abținere și de la mâncare și de la băutură și de la îmbrăcăminte și de la așternuturi și de la odihna trupului, înfrânare care se face fie drept canon și pedeapsă pentru păcatele din trecut, fie pentru păzirea de cele viitoare. Dacă dai trupului toate plăcerile și îngrijirile, de cauți tot felul de așternuturi moi și tot felul de mâncăruri alese, dacă vrei să iei parte la toate întrunirile și banchetele prietenilor pierzându-ți timpul cu acestea și trăind în lenevire, și în scurt dacă vrei să-ți împlinești toate postele trupesti și nu fugi de nici o primejdie de care sfinții se fereau cu multă grijă, dacă le cauți pe toate acestea cum este cu puțină să-ți deșrădăcinezi patimile și relele năravuri ce te stăpânesc? *“Dacă mereu uzi copacul, când se va usca rădăcina lui?”* zice Sf. Isaac (C'uv. 85). Așa și tu, dacă mereu dai trupului odihnă cu ce te mai poți crede că te vei îndrepta? Fără îndoială ce poți aștepta la capătul unei astfel de vieți, plină de păcate decât, o moarte fără de nesfârșit, supusă tuturor chinurilor, pentru că o așa viață, pricinuiește și o moarte rea: *“Moartea rea este moartea ei”* (Sirah 28,21).

CERCETAREA a VIII-a

*Despre virtuțile teologice:
Credința, Nădejdea și Dragostea*

A. - Cercetează-te cum cinstești virtuțile teologice adică credința, nădejdea și dragostea, despre care dumnezeiescul Pavel zice *"Iar acum rămân aceste trei: credința, nădejdea și dragostea"* (1 Cor 13,13), pentru că acestea sunt comoara cea mai mare a sufletului, pentru a ne uni cu Domnul. Pentru aceste virtuți, mai mult decât pentru altele, are să dea răsplată dreptilor în Rai, căci prin credință se vor învrednici să vadă pe Dumnezeu, cu nădejdea se vor învrednici să-L primească și cu dragostea se vor bucura cu El totdeauna. Cercetează mai ales ce socoteală îți faci tu despre sfânta credință pe care Dumnezeu ți-a dăruit-o cu atâta dărnicie la Sfântul Botez, fără ca tu măcar s-o dorești deoarece erai prunc; de vreme ce sunt lipsiți de harul cel mare al credinței celei adevărate după judecățile cele ascunse ale lui Dumnezeu, nu numai unii oameni, ci popoare întregi.

B. - Cercetează-ți temeiurile credinței în existența lui Dumnezeu, pentru că e necesar ca în mijlocul tuturor celor ce sunt să se găsească o ființă mai înaltă, care să nu-și aibă existența de la altcineva, ci ea să dea ființă tuturor celorlalte și acesta este Dumnezeu. El nu poate fi nici înșelat, nici să înșele, întrucât El însuși este Adevărul. Deși, având noi nevoie să credem în Dumnezeu, în existența Lui, în puterea Lui, în înțelepciunea Lui și în bunătatea Lui, desăvârșiri cu care ne-a făcut din nimic, ne ține și are grijă de noi, este vădit că trebuie să avem aproape o nemărginită convingere și încredere în El, ca unul ce este necesar Atotputernic, Atotînțelept și Atotbun.

C. - Cercetează temeiurile ce stau la baza credinței că Dumnezeu a dat legea creștinească și evanghelică și că El este începătorul credinței noastre. Acestea sunt: 1). - Sfîntenia legii creștinești și a sfinților care au propovăduit cu o râvnă supraomenească; 2). - Minunata răspândire a acestei legi în toată lumea, în scurtă vreme, prin mijlocirea oamenilor neînțelepți și lipsiți de putere, simpli și săraci; cu toate că această lege cuprinde învățături cu mult mai presus de simțuri, cum sunt tainele și potrivnice simțurilor cum sunt poruncile. 3). - Nenumăratele minuni care au urmat și se fac și azi și în orice

timp și loc. 4). - Mărturia pe care o dau despre ea, proorocii cei mai dinainte de Evanghelie, ale căror proorocii s-au împlinit toate deși, au fost spuse cu cinci sute sau chiar o mie de ani mai înainte. 5). - Mărturia dată de nenumărații mucenici de după Evanghelie cu chinurile suferite și cu bărbăția cu care le-au răbdut. 6). - Statornicia acestei credințe, tăria și biruința ei în prigonirile necredincioșilor și ereticilor (193); toate acestea arată limpede că credința creștină este lucrarea numai a celui Prea înalt și atotputernicului Dumnezeu.

C. - Cercetează mijloacele pe care le folosești ca să te întărești în credință; acestea sunt: 1). - Rugăciunea, prin care trebuie să ceri de la Dumnezeu Harul cel înalt al credinței, cum l-au cerut Apostolii de la Domnul: *"Aduagă-ne credință"* (Luca 17,5). 2). - Meditarea deasă la câștigul, înțaietatea și vrednicia creștinismului de a învăța mai drept decât celelalte religii și 3). - Să păstrezi credința cu simplitate ca un prunc și nu cu știință și nu cu iscodire după cum învăța Sfântul Isaac. Pentru că simplității îi urmează credința, iar iscodirii și grăirii deșarte îi urmează părerea și necredința: *"Cu simplitate și nu cu știință mergi înaintea lui Dumnezeu; simplității îi urmează credința, iar ușurătății și iscodirii gândurilor părerea, prin care te îndepărtezi de Dumnezeu"* (Cuv. 19). Pentru că simplitatea lipsită de iscodire este mult mai potrivită pentru a vedea măreția lui Dumnezeu din fapte decât știința și iscodirea. 4). - Al patrulea mijloc pentru întărirea și înviorarea credinței sunt faptele bune. Prin ele credința se formează în toate măduarele trupului, prinde trup și devine faptă, nu o închipuire goală. De aceea și dumnezeiescul Iacov zice că, *"Credința fără fapte este moartă."* (2,10)

E. - Cercetează-ți lucrarea credinței, adică să nu te mulțumești numai cu credința agonisită din deprindere, ci s-o faci lucrătoare și să o arăți prin fapte, când te apropii de Sfintele Taine, când stai la Sf. Slujbă, crezând neîndoielnic că, prin puterea Sfântului Duh pâinea și vinul se prefac în Trupul și Sângele lui Hristos, când te lupți cu ispitele și mai ales când vin asupra-ți încercări, în care deznădăjduiești de orice ajutor omenesc atunci se cade să-ți arăți credința, crezând că Dumnezeu poate să te slobozească, știind că, *"Toate sunt cu putință celui credincios"* (Marcu 9,23) și crezând că toate pe care le face Dumnezeu prin Pronia Sa, sau le îngăduie să se facă, sunt drepte, folositoare și bune (194). În orice altă nevoie te-ai afla, fie pe pământ, fie pe mare, fie de la oameni, fie de la draci, trebuie să-ți învii și să-ți întărești

credința și s-o arăți practic. în afară. prin fapte și nu numai s-o ai ascunsă în suflet. După cum și o meserie pe care o cunoști și din deprindere o porți totdeauna cu tine, când nevoia o cere, o arăți și în afară de lucrare (vezi și *Citirea a I-a*, ca să înțelegi cât de mare piedică este pușinătatea credinței).

F. - Cercetează-ți nădejdea ce o ai către Dumnezeu. Aceasta ne face fericiți în această vale a plângerii, pentru că ne face să dorim și să așteptăm neîndoelnic pe Dumnezeu și să nădăjduim fără îndoială în făgăduințele pe care El ni le-a făcut, avându-le - deși absente - ca și cum ar fi de față. Vezi apoi ce lucrare ai în nădejdea ta. Dacă, adică, și în necazuri și în nevoi alergi la Dumnezeu cu îndrăzneală și încredere, cum se cuvine puterii lui dumnezeiești și bunătății Lui, încredințat că își va îndeplini făgăduințele de a ne ajuta în nevoi, când îl chemăm în ajutor: *"Cheamă-Mă în ziua necazului tău, și te voi ajuta și Mă vei slăvi"* (Ps.49,16). Și iarăși: *"Atunci vei striga și Dumnezeu te va auzi și încă grăind tu îți va zice: "Iată-mă"* (Isaia 58,9). mai ales vezi dacă alergi după dreapta răsplătire a Domnului nostru Iisus Hristos, cu puterea cu care trebuie să nădăjduim tot ceea ce ne duce la mântuire. Vezi apoi dacă nu cumva nădăjduiești fără rânduială, adică fără să vrei să conlucrezi și tu la nădejde cu faptele bune și fără să-ți faci datoria, sau dacă nu cumva nădăjduiești în ceea ce ți-a rânduit vreodată Dumnezeu și nu te-a asigurat de aceasta, precum și faptul că Dumnezeu are să-ți dea totdeauna vreme de pocăință, că are să-ți dea totdeauna ajutorul Său și că poți trăi rău până la sfârșit și totuși să te mântuiești. Această nădejde, zice Sf. Isaac Sirul, *"este deșartă și mincinoasă și e semnul omului lipsit de minte, care, avându-și inima robită de cele pământești și fiind nepăsător și fără de grijă față de poruncile lui Dumnezeu și El mă va izbăvi."* Nu te înșela nebunule, pentru că înaintea nădejzii în Dumnezeu merge truda pentru Dumnezeu și sudoarea în lucrul Lui. Dacă crezi în Dumnezeu bine faci, dar credința are nevoie și de fapte, iar nădejdea în Dumnezeu se vădește în virtutea răbdării răului" (Cuv. 22). De aceea și agricultorul, întâi se trudește și varsă sudori ca să semene ogorul și apoi are bună nădejde că va secera rodul; salahorul și meșteșugarul întâi lucrează și pe urmă nădăjduiește să-și ia plata și simbria.

G. - Cercetează-te frate, cum stai față lui Dumnezeu cu dragostea care este împărăteasa tuturor virtuților și viața sufletului iar fără de ea ai fi mai rău decât un cadavru putred. Ea este trebuitoare ca să împlinești porunca și

ca să te mântuiești căci s-a zis: *"Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din tot cugetul tău; aceasta este cea dintâi și cea mai mare poruncă"* (Mat.22,37). Cu dragostea ta se cade să iubești pe Dumnezeu mai presus de orice bun, fiind gata și hotărât să suferi cu ajutorul lui Dumnezeu, orice necaz și ispită, numai să nu te înstrăinezi prin păcat.

H. - Cercetează temeiurile care te constrâng să iubești pe Dumnezeu

Acestea sunt: nespusa Lui bunătate și toate desăvârșirile Lui, pentru care este vrednic și mai mult decât vrednic să fie iubit mai mult decât toate făpturile. Numai pentru dragostea de Dumnezeu trebuie uitate toate făpturile Lui. Pentru că deși nu este oprit să iubim pe Dumnezeu și în alt chip, adică pentru că El ne iubește și dorește să-L plăcem și - în scurt - pentru că în nenumărate chipuri ne face bine, totuși cel ce iubește pe Dumnezeu numai în chipul acesta este vădit că îl iubește ca pe un bun servitor pentru că-l slujește și în felul acesta, cum spuneam și în altă parte (195), nu împlinește porunca dragostei.

I. - Cercetează și practică dragostea de Dumnezeu în orice lucru.

Pentru că dacă nu pui în practică aceasta adică - nu preferi dragostea de Dumnezeu oricărui alt lucru, nu te poți mântui, după cum am spus și în altă parte (196). Cel mai potrivit timp pentru a exercita dragostea de Dumnezeu este timpul ispitelor, al suferinței și al luptelor trupesti care te bântuie și cărora trebuie să te împotrivești cu mare putere neconsimțind să faci ceva, care este potrivnic dragostei de Dumnezeu; 2). - Timpul necazurilor, în care trebuie să te supui voii sfinte a lui Dumnezeu, răbdându-le fără murmur și cu mulțumire, precum îi place Lui. Căci acestea sunt darurile dragostei Lui: *"Pe cine iubește Domnul îl ceartă"*. 3). - Timpul când îți amintești de binefacerile pe care ți le-a dăruit Dumnezeu și pentru care se cade să-L răsplătești cu dragoste pentru dragoste; 4). - Timpul în care îți aduci aminte de păcatele săvârșite și de care trebuie să fugi mai mult decât orice alt rău, întrucât ele sunt un rău care se împotrivește și luptă împotriva dragostei de cel mai mare bine, care este Dumnezeu.

J. - Cercetează mijloacele și uneltele pe care le folosești ca să câștigi dragostea de Dumnezeu, atât de înaltă și de trebuitoare pentru tine. Aceste mijloace sunt: 1). - Rugăciunea, cu care ești dator să ceri fierbinte virtutea dragostei de la Dumnezeu, stăpânul dragostei ca pe cel mai mare dintre toate

harurile și 2). - Să ai grijă să cugeți totdeauna la negrăitele desăvârșiri ale lui Dumnezeu și la nespusele bunătăți pe care, le-a dăruit, atât prin creare, cât și prin ioconomia întrupării, atât în viața aceasta, precum și în cea viitoare (vezi și în *Meditația a 17-a : Despre dragostea de Dumnezeu* și în *meditația 23-a : Despre viața lui Hristos* privită în deobște, care sunt semnele dragostei de Dumnezeu; și în *Cercetarea a 6-a*, cum trebuie să te porți față de Dumnezeu.

DEPRINDERI DUHOVNICEȘTI

Partea a III-a CITIRI

CITIREA I-a:***Despre piedicile mântuirii omului : slăbirea și
împuținarea credinței.*****INTRODUCERE**

Este lucru știut că cel ce are un proces, de hotărârea căruia atârână toată averea sa, toată cinstea și toată viața lui, acela fără îndoială, se trudește cu toate gândurile lui și cu toate sfaturile pentru bunul rezultat al judecății și socotește toate mijloacele, chiar și pe cele mai anevoioase, pe care le crede el că sunt în măsură să-l ajute să câștige procesul. Iar la urmă care-i rezultatul? Căci procesul nu-i decât ca o jucărie de copii față de judecata pe care o are în prezent tot creștinul. Aceasta, găsindu-se între două veșnicii: a Raiului și a iadului, se elatină nesigur de rezultatul procesului său neștiind dacă va câștiga pe Dumnezeu miliei care îl va face fericit în cer, sau pe Dumnezeu dreptății care-l va face să se chinuiască veșnic în iad. Creștinii de acum, însă, nu numai că nu se grijește să biruiască în acest mare proces, ci dimpotrivă se silesc de a zădărnici această biruință, ca și cum le-ar plăcea să fie chinuiți.

Pentru că noi în deprinderile scrise până acum, avem scopul de a pune la adăpost mântuirea sufletului, n-am socotit cuvânt mai potrivit decât citirea creștinilor decât să le arăt piedicile mântuirii lor, și care sunt izvorul și pricinile tuturor celorlalte piedici, ceea ce vom face pe scurt în aceste *Citiri*, în afară de cele spuse în *Meditații* și *Cercetări*. Pentru mai multă claritate, vom împărți fiecare citire în trei părți. În partea întâia vom arăta piedicile; în a doua, paguba pe care ele o pricinuiesc; iar în partea a treia, cum se pot înlătura piedicile. În primul rând vom vorbi despre slăbirea și răceala credinței care este pricina tuturor celorlalte piedici ale mânturii.

Partea I-a

Credința este o putere, care sălășluiește - parte în minte și -fiind luminată de cereasca lumină, socoate de foarte adevărate toate cele ce ne-au fost descoperite de Dumnezeu, parte în voință și este mișcată de Dumnezeu ca să unească cu cea pe care o luminează mintea și să se bucure de ea, adeseori și pentru ca să unească mintea cu credința dumnezeiască (mai ales când mintea este întunecată de vreo patimă), ca să socoată acestea de foarte adevărate cum și sunt. Mintea se supune voii libere - care este o putere a sufletului și a fost creată ca să supună pe toate celelalte puteri ale lui, iar ea se supune numai lui Dumnezeu și legii dumnezeiești (197), și nu este slobodă a face cele rele și a călca legea dumnezeiască precum zice Sirah: **“Că nu s-a poruncit nimănui să fie necredincios și nu s-a dat îngăduință cuiva să păcătuiască”** (15.20). Neputința credinței se naște din aceste două neorânduiri: Prima, pentru că mintea înțelege puțin tainele pe care ni le-a descoperit Dumnezeu, precum și pricinile care ne fac să credem; a doua, că voința le iubește puțin câtă vreme nu le cunoaște, deoarece necunoașterea este opusă dragostei. De aceea a zis Fericitul Augustin, că omul poate să iubească lucrurile cele nevăzute, dar nu și pe cele necunoscute Lui. De aceea vezi pe unii creștini credincioși mai mult pentru că s-au născut în credință din părinți creștini, decât că și-au ales-o cu voia lor. Sunt credincioși pentru că au primit Botezul, dar încolo, așa de puțin înțeleg măreția tainelor, pe cât de puțin știu despre superioritatea pe care o are sfânta noastră credință față de toate celelalte religii și așa de puțin se conduc de legile și învățăturile Sfântei Evanghelii, încât cu greu îi poți deosebi de necredincioși: **“Ce ești tu aici și ce ai tu aici?”**, a zis Domnul prin proorocul Isaia către vistiernicul Somna (12,16) și eu zic acum către fiecare creștin: cine ești tu, care stai aici în sfânta biserică? Căci după nimic altceva nu te cunosc că ești creștin decât după nume. Căci dacă te-aș întreba cine este Hristos în care crezi, aș afla că ești un catehumen, sau mai bine ca un necredincios, neluminat cu învățătura creștină. Cu tot dreptul putem spune că credința multor creștini s-a împuținat: **“Împuținatu-s-au adevărurile de la fii oamenilor”** (Ps.11,1) pentru că deși ei cred în tainele Bisericii dar le cred așa de întunecoase și nedeosebite, așa de slab și căldicel, încât putem spune că le cunosc, așa precum orbul din Evanghelie vedea oamenii ca pe niște copaci: **“Văd pe oameni ca pe**

niște copaci umblând”. (Marcu 8,24).

Dumnezeu se naște într-o peșteră, în ieslea animalelor necuvântătoare, ca să învețe disprețuirea bunurilor pământești; Dumnezeu trăiește treizeci și trei de ani într-un atelier de tâmplărie, lucrând dulgheria (198), ca să ne învețe smerenia; Dumnezeu umblă pe drumurile Palestinei ca să ne arate calea către cer; Dumnezeu moare pe Cruce, pentru ca să nimicească păcatul. Și toate aceste mari și minunate fapte nu lasă nici o urmă în conștiința credincioșilor, nu le mișcă deloc inima. Acei care admiră pe Seneca filosoful, că a murit pentru filosofia lui; acei panseze rănila ostașilor lui; aceștia zic, rămân apoi nesimțitori, auzind propovăduirea Evangheliei și că Fiul lui Dumnezeu și-a dat nevinovatul Său trup la tot felul de chinuri, ca să tămăduiască rănila sufletelor lor. **“Împuținatu-s-au adevărurile de la fii oamenilor”** și tot așa s-a împuținat creștinii de astăzi și cu atât mai mult cu cât credința se cade să fie nu numai regulă de a crede, ci și regulă de a lucra. Căci credință înseamnă nu numai a crede drept, ci și a face cele bune: **“credința fără fapte este moartă”** (Iacob 2,26). Dar acei care mărturisesc pe Iisus Hristos de Învățător al credinței al Tainelor și al dogmelor pe care ni le-a descoperit nu le pun în practică în viața lor. Și auzi din gura lui că sunt fericiți cei care sufăr din dragoste pentru El, cei care sunt săraci, cei care se leapădă de plăceri, cei care din dragoste pentru El iartă ocările și batjocurile altora; aceștia zic - se abat de la toate poruncile Lui și învățăturile Lui zicând în sinea lor: da, toate sunt adevărate după Dumnezeu dar nu și după lume. Cu această înțelegere oarbă și nebunească socotesc nenorociții că se apără și se îndreptătesc în deajuns la judecata înțelepciunii întrupate a lui Dumnezeu. Credința acestora se aseamănă argintului viu, care urmărește aurul în orice parte, în afară de foc. Pentru că atunci când aurul este aruncat în foc și în topitoare, atunci argintul viu nu-l mai urmează (199). Așa și aceștia, urmează pe învățătorul lor Iisus Hristos câtă vreme nu-l potrivnic patimilor lor, dar când El le poruncește să lupte împotriva patimilor și să le biruiască îndată se leapădă de învățătură și se întorc înapoi.

Partea a II-a

Ce pagubă produce mântuirii sufletului, slăbirea și împuținarea credinței

Cine poate vădi relele care vin deasupra creștinilor din pricina slăbirii și puținătății credinței lor? Putem spune că de aici decurg toate relele și că această nerânduială este începutul osândirii a nenumărate suflete. Zice Iov: ***"Pier pentru că nu am înțelepciune"*** (4.21). Nu zice că vor pieri pe vecie pentru că nu cred ei pentru că nu știu ce cred: ca și cei nelegiuți care sunt osândiți la iad, își mărturisesc nebunia lor zicând: ***"noi, cei lipsiți de minte"*** (Întel. 5.4). N-au fost osândiți pentru că n-au crezut, ci pentru că n-au înțeles bine ceea ce au crezut: ***"Lumina dreptății nu le-a strălucit, și soarele nu le-a răsărit"*** (Ibid. 5.6). În scurt, tot răul pe care-l pricinuieste credincioșilor puținătatea și slăbirea credinței se rezumă la aceste două: lipsa virtuții și mulțimea răutății. Mai întâi din pricina slăbirii și puținătății credinței lipsește de la creștinii de azi acea mare bogăție a virtuții care a crescut și înflorit la creștinii primelor veacuri. Dragostea de Dumnezeu era atunci așa de mare, încât, după spusa lui Tertulian, erau așa de mulți creștini, care se predau de bună voie la chinuri, prigonitorilor credinței, că Antoniu guvernatorul Asiei și Tiberiu proconsul Palestinei au scris împăraților Adrian și Traian, că nu se găseau atâta călăi de câți era nevoie ca să ucidă pe toți creștinii, care se predau de bunăvoie spre mucenicie. Iar dragostea de aproapele era așa de fierbinte la acei fericiți, după cum povestește Sfântul Clement, că mulți creștini, după ce dădeau tot ce aveau ca milostenie la săraci, ajungeau până să se vândă și pe ei înșiși și să devină robi ca să aibă ce da milostenie fraților lor. Unde mai găsim astfel de minunate pilde de dragoste în mijlocul creștinilor de astăzi? Și din ce altceva provine aceasta dacă nu din pricina slăbirii credinței? Dacă tai ramurile unui copac, el odrăslește altele și mai puternice, dar dacă-i tai rădăcina sau i-o slăbești, îndată se veștejesc toate ramurile, ceea ce este rădăcina pentru copac aceea este și credința pentru suflet: ea îl nutrește, ea îl face să crească, ea îl face să dea roade, de aceea se cheamă și rădăcina nemuririi: ***"Căci dacă te stăpânește cu totul dreptatea și cunoaști puterea ei este rădăcina nemuririi"*** (Întelep. 15.3). Tot așa dacă trăiește creștinul, prin credință căci ***"dreptul prin credință***

va fi viu". (Rom. 1.17) Chiar dacă iadul ar năvăli asupra lui tot cu credința se apără, cu care se împotrivesc cei tari în credință (I Petru 5.9). Iar dacă din nenorocire cade, de la credință ia început să se ridice prin pocăință. ***"Prin credință ai curățit inimile lor."*** (F.Ap. 15.9); în scurt cu ajutorul credinței, omul poate câștiga toate virtuțile: ***"Adăugând la credința voastră virtutea, la virtute cunoașterea, la cunoaștere înfrânarea, la înfrânare răbdarea, la răbdare evlavie, la evlavie iubirea de frați, la iubirea de frați dragostea."*** (II Petru 1.5) Dar dacă tai rădăcina credinței sau îi slăbești tăria îndată se slăbesc și se taie totodată și toate virtuțile și se pierd nu numai roadele, dar chiar și frunzele care sunt înfățișarea din afară și podoaba creștinului și aceasta este lipsa virtuților care provine din slăbirea credinței și care nu este răul cel mai mare, față de înmulțirea răutății care se produce.

Apostolul când mergea pe apă și a început să se afunde, dădea vina pe vântul care sufla: ***"Văzând vântul puternic s-a temut"*** (Mat. 14.30), dar Domnul a învinuit puțină lui credință: ***"Puțin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?"*** (Idem 31). Așa și creștinii, pentru faptele lor reale și pentru viața lor stricăta, dau vina sau pe vreo ispită grea venită asupra lor, sau pe propria lor slăbiciune. Adevărata cauză a relelor pe care le fac, însă, trebuie găsită în slăbiciune și puținătatea credinței lor, fără de care diavolul n-ar putea să-i robească, în nenorocita robie a păcatului, așa cum îi robește. Șoimul, care e făcut din fire pentru vânatoare, să trăiască în aer liber, înzestrat cu mare putere, în ghiare și cioc, cum ar fi cu puțință dintr-o așa vigoare fizică, să se lase închis în cușcă și să stea răbdător în lanțuri fără să încere să le rupă dacă mai întâi nu i-s-ar fi acoperit ochii? La fel și un creștin care știe că păcatul este o ocară adusă lui Dumnezeu și de aceea culmea tuturor relelor; un creștin care mărturisește că Dumnezeu omul Iisus, a primit moartea numai ca să nimicească păcatul s-a nimicit pe Sine, adică, numai să nimicească acest monstru despărțind cu sila pe Cruce în chinuri nespuse, preasfințitul Său suflet de preasfântul Său trup făcând să lipsească timp de trei zile puterile acelei vieți Dumnezeiești - omenești din care o singură clipă e mai de preț decât viețile tuturor fapturilor la un loc; un creștin, zic, silit de credința lui să păstreze ca foarte sigure aceste adevăruri, cum este cu puțință să săvârșească vreodată păcatul, un rău așa de înfricoșat dacă mai întâi nu acoperă ochii credinței sale? Mulți creștini socot păcat o orbire tinerească, o ușurătate a minții copilărești, o greșală mică și

vrednică de iertare - păcatul mic și fără însemnătate. Și nu numai că-l socotesc un nimic, sau că ajută și altora să-l facă ci adeseori ei se joacă și glumesc cu păcatul ca și cum ar fi la o petrecere, îl fac ca pe un lucru foarte plăcut în adunările lor, ajungând până la atâta neomenie și lipsă de rușine că se fălesc cu faptele rușinoase și păcatele, le împodobesc cu cele mai felurite culori ca să fie mai cinstiți și mai onorați: **"Până când păcătoșii se vor lăuda și vor grăi nedreptate?"** (Ps. 93,3), și iarăși: **"Dar acum vă fâliți cu semețiile voastre"** (Iacob 4,16). Alții nu ajung până la atâta nerușinare, însă au așa de puțină frică de păcat, încât după ce-l fac îl păstrează liniștiți în sufletul lor și fără rușine, luni și ani de zile, adăugând păcat lângă păcat, până la vreo sărbătoare mare Paștele sau Nașterea Domnului, ca să se spovedească. Iar alții, care se cutremură numai la gândul de a dormi o singură noapte cu un șarpe în pat, stau cea mai mare parte a vieții cu păcatul în suflet și nici măcar nu sunt nenorociți.

Ah! Aceștia sunt fiii luminii, cum numește apostolul pe toți creștinii? **"Ca fiii luminii să umblați"** (Efes. 5,8). Sunt oare aceștia ucenicii lui Dumnezeu-Omul, Iisus? Sunt ei copii sfinților? Moștenitorii atâtor mucenici, care ne călăuzesc și care și-au vărsat sângele și și-au dat viața prin mii de chinuri, ca să nu facă vreun păcat, care după înfățișare era vrednic de iertare, adică să se lepede de credință numai cu gura dar să o păstreze în inimă? De unde provin toate acestea? Din slăbirea credinței. E limpede că ne-am apropiat de acele nenorocite timpuri de care a vorbit Domnul îndoindu-se, că, atunci când va veni pe pământ va mai găsi oare credință, pe care a sădit-o cu atâtea pilde și a cultivat-o cu dumnezeiescul Său Sânge: **"Fiul Omului când va veni, oare va mai găsi credință pe pământ?"** (Luca 18,8). De aceea și diavolul aflând pe creștini în această întunecare de credință, o, cum se mai repede, blestematul ca să ne pescuiască și să ne prindă în undița voii sale fără ca noi să-l pricepem. Vedem și în practică cum un creștin și un credincios ajunge aproape în starea celui necredincios. Pentru că păruta și nedeșăvârșita cunoaștere ce o are asupra tainelor credinței, nu-l împinge să facă mai mult decât ceea ce a făcut, dacă nu are deloc cunoașterea acestor lucruri. Așa cum zice Fericitul Augustin, deși credincioșii se află în lumină dar ținându-și ochii închiși puțin se deosebesc de orbii care sunt în întuneric. **"La ce-i folosesc celui fără de minte avuțiile? Căci fără inimă nu va putea câștiga înțelepciunea"** (Prov. 17,16) Ce le folosește să aibă o așa de mare vistierie, cum este credința creștinilor dacă o țin

ascunsă în pământ, nelucrătoare? Adică, dacă nu se grijește să dobândească viața veșnică, cu credința lor creștinească, unită cu fapte bune, căci **"credința fără de fapte este moartă"** (Iacob 2,26).

Partea a III-a

Despre leacul slăbirii și puținătății credinței

Dar oare nu se găsește leac pentru acest mare rău? Ba da, se găsește. Numai că acel care se află în această nenorocită stare, trebuie să-l folosească cu multă tragere de inimă și grijă. Mai întâi să ceară adesea marele dar al credinței, rugând pe Dumnezeu ca alături de harul credinței dăruit la Botez, să adauge și harul cunoașterii cu care învățăm să înțelegem bine tainele credinței: **"Sporește-ne credința"** (Luca 17,5). Uită-te la proorocul David care deși luminat cu mare lumină adeseori - în psalmii săi, cere de la Dumnezeu nouă lumină, zicând: **"Luminează ochii mei"** (Ps. 12,4). **"Luminează sfeșnicul meu, Doamne Dumnezeul meu, luminează-mi întunericul"** (Ps. 17,31) și **"Trimite-mi lumina Ta"** (Ps. 52,3). Închipuiește-ți că te asemeni și tu cu orbul de lângă Ierihon care fiind foarte sărac, avea nevoie de multe dar n-a cerut altceva de la Iisus, decât să vadă: **"Ce vrei să-ți fac? Doamne să văd."** (Luca 18,41); adică ajută, Doamne al meu să nu mai fiu orb. Cere și tu de la Dumnezeu acest har, dar cere-l cu căldură mai mult decât pe oricare altul, ca să te lumineze ca să cunoști adevărurile pe care ni le-a descoperit credința și acest har va aduce cu sine și pe toate celelalte. Dacă o astfel de rugăciune o faci cu smerenia cu care mărturisești că nu ești vrednic ca Dumnezeu să te asculte: cu răbdare și deplină nădejde cu care totdeauna afierosești lui Dumnezeu, să fi încredințat că Domnul te va auzi, căci doar pentru aceasta s-a pogorât El din cer ca să ne izbăvească de întuneric: **"Care ne-a smuls pe noi din puterea întunericului"** (Colos. 1,13)

Am spus puțin mai înainte că slăbirea și împuținarea credinței vin în parte de la o minte care nu cunoaște adevărurile dumnezeiești și în parte din voința care le iubește puțin, și că pentru leuire este nevoie să ne curățim mintea și să ne întărim voința. De aceea, creștinilor se cade să se îndeletnicească cu tot

dinadinsul la cugetarea lucrurilor duhovnicești, pentru că aceasta le aduce tot binele: **“cugetă la poruncile Domnului și neîncetat te gândește la ele și El va întări inima ta, zice Domnul”** (Sirah 6,37). Iar dacă nu pot ei înșiși face aceasta, să se folosească de obștescul și cel mai lesnicios mijloc, citirea, citind cu atenție și cu sârguință cărțile folositoare de suflet, care lămuresc tainele sfintei credințe. Să citească zic, cu atenție și râvnă, pentru că în ce chip un grăunte de muștar, dacă-l înghiți nu simți mai mult decât ai înghiți un fir de nisip, - iar dacă îl mesteci, simți așa de tare iușimea lui încât adesea îți dau și lacrimile, tot așa se întâmplă și cu citirea dacă se face cu atenție și sârguință (200). În adevăr, e de înspăimântat, cât de puțin știu creștinii despre Domnul nostru Iisus Hristos! Cât de puțin știu despre măreția Lui, despre puterea Lui, despre răsplata de care s-a învrednicit ca om! Despre lucrările Lui suprafirești și de bogăția ispășirii pe care a adus-o pentru toți oamenii prin patimile și moartea Sa. (201). Că ispășirea lui Hristos este izvorul a toată fericirea și a tot harul nostru, întrucât prin ele noi ne izbăvim de nenumărate rele și dobândim bunătați nespuse. Deși dacă nu putem altceva, pentru această ispășire se cade să iubim pe Domnul din toată inima și pentru El să ne dăm și viața.

Ce fac însă acum creștinii pentru Iisus Hristos? Deși ei n-ar trebui să știe altceva decât taina lui Iisus Hristos cel răstignit, după cuvântul dumnezeiescului Pavel: **“Căci n-am socotit a ști altceva decât pe Iisus Hristos și pe acesta răstignit”** (I Cor. 11,2), totuși ei știu atât și înțeleg despre Iisus Hristos atât, cât să-și asigure cu numele Lui toate minciunile și înșelătoriile lor și să scoată pe toți din fire cu blasfemiile lor. Dar ce-i de mirat în aceasta, când ei nici n-au fost învățați de alții, nici nu s-au hotărât singuri să învețe ceva despre Iisus Hristos și despre credință? Pentru că în zilele de sărbătoare, când creștinii trebuie să mediteze asupra Sfintelor Taine și să mulțumească Domnului pentru dumnezeieștile Lui binefaceri, tocmai în acele zile, ei se dedau cu totul la ospete și bancheturi, fac ospete mărețe, se îmbracă în haine luxoase, se împodobesc și se distrează, se silesc deci cu cât mai multă nerușinare să supere pe Domnul (202). Pe unde dar să intre lumina credinței în mintea lor, dacă toate ușile sunt închise?

Tu, frate fă ceea ce-ți spun. Ajută-te cu citirea cărților folositoare de suflet și fără să iei seama vei vedea o schimbare în sufletul tău. Agonisește-ți astfel de cărți folositoare, mai ales cele scrise de oamenii virtuoși cum sunt: *Mărturisirea*

Ortodoxă, Tâlcuirile celor patru Evanghelii, a Epistolelor lui Pavel și al Epistolelor sobornicești de Teofilact al Bulgariei și altele, din care poți înțelege tainele credinței noastre, cele de care are nevoie fiecare creștin, virtuțile care-l apropie pe om de Dumnezeu, relele care-l învrăjesc cu el și multe altele în legătură cu mântuirea ta. La alegerea cărților sfătuiește-te totdeauna cu duhovnicul tău, acest lucru fiind de trebuință. Noi acum cinstim mulți sfinți, care și-au început calea sfințeniei în urma citirii vreunei cărți folositoare de suflet, dar mult mai mulți sunt cei care acum se chinuiesc în focul iadului și care, dacă ar fi citit cărți de suflet folositoare, s-ar fi pocăit și s-ar fi întors la Domnul și astfel s-ar fi învrednicit de veșnicile bucurii ale Raiului (203). Dumnezeu ne atrage la Sine cu înspăimântări și cu binefaceri, cu pilda vieții Lui și cu cărțile legii sfinte. Dar ce pot folosi toate acestea, dacă tu nu te gândești niciodată să le deschizi și să le citești? Ce folosește unui corăbier harta nautică, dacă o ține totdeauna făcută sul? Ce folosește busola, dacă corăbierii o țin totdeauna ascunsă?

Ai putea să spui că n-ai timp să citești. La aceasta, cu mai mult drept îți putem răspunde ceea ce Diogen a răspuns celui ce se îndreptăța că n-are când să studieze filozofia: **“Dar de ce trăiești?”** Ce, vrei să trăiești numai pe lume? Sau vrei să te afli în Biserică și să te numești creștin? Dacă n-ai vreme să înveți cum să te mântuiești, cum ai timp să citești cărți păgubitoare sau cărți pline de deșertăciuni, cum sunt cele de povești, comedii, istorii și altele de acestea și n-ai timp să citești o carte care-ți arată calea spre Rai și care să-ți amintească că ai nevoie de Dumnezeu? Și apoi ești necăjit de războiul ce-l ai cu gândurile rele. Dar de ce nu-ți semeni în minte-ți gânduri bune, din citirea cărților sfinte, care să alunge pe cele rele și să le biruiască? Oare nu ști că buruienile cresc de la sine, pe când plantele bune și folositoare este nevoie să le semănăm noi? Oare nu te rușinezi când vezi că doctorul, tâmplarul sau țesătorul știu să răspundă când sunt întrebați despre meseria lor, iar tu nu știi ca să spui când ești întrebat despre credință? Te mustră și Hrisostom zicând: **“Ce este mai ciudat că doctorul se trudește cu multă râvnă pentru meseria lui, tot așa cismarul și țesătorul și toți meșteșugarii, iar creștinul să nu poată da socoteală de propria lui credință”** (Omilia 17 la Ioan, în care mustră pe larg neștiința creștină).

Citește dar din cărțile folositoare de suflet, în fiecare zi măcar o foaie, cele ce par potrivite duhovnicului tău, dar nu citi trecând în grabă cu ochii,

numai ca să-ți împlinești curiozitatea și dorința de a ști multe, ci ca să-ți hrănești sufletul. Dacă cineva înghite mâncarea întreagă, ea nu-i poate fi de folos ca să-l hrănească, dar dacă o mestecă puțin câte puțin atunci devine hrănitore și-i simte dulceața (204). Și înainte de a începe citirea, îndreptează-te spre Domnul, rugându-L să-ți lumineze mintea și să-ți întipărească în inimă ceea ce citești, zicând: **"Deschide ochii mei și voi înțelege cele minunate din legea Ta"** (Ps.118,18). Iar, după ce isprăvești de citit roagă pe Domnul să-ți ajute să păstrezi în inimă cele citite ca să nu mai păcătuiești zicând: **"În inima mea am ascuns cuvintele Tale ca să nu mai greșesc Ție."** (Ps.118,11). Ia aminte apoi să nu citești cărți eretice, din pricina slăbiciunii credinței tale, iar de cărțile ateilor se cade să fugi ca de foc și nici măcar să nu te uiți la ele cu ochii și nici să nu auzi din ele cu urechile, zicând și tu ca Solomon: **"Doamne cuvântul desert și mânios depărtează-l de mine"**. (Prov.30,8), și ca Policarp, bărbatul apostolic: **"O, Dumnezeule meu, pentru ce timp m-ai păstrat"**

Altă nerânduială din care vine slăbirea credinței, precum am spus, este puțină dragoste pentru adevărurile pe care ni le-a descoperit Domnul. Pe aceasta o putem corecta dându-ne seama de temeiurile care le aveam ca să credem aceste adevăruri. Și ele sunt așa de limpezi încât proorocul le-a numit vrednice de multă crezare și cercetare: **"Mărturiile tale s-au dovedit foarte"** (Ps.92), adică mult mai curate și mai sigure în cuvintele Tale decât cele pe care noi putem să le cerem ca să supunem mintea și voia noastră lor și sfintei credințe. Și fiindcă tainele credinței sunt multe și nu le putem restrânge la puține, vă voi vorbi numai de una, care valorează cât multe și este așa de vădită încât numai un nebun ar putea-o tăgădui.

Dar cum spun toate istoriile, înainte de propovăduirea apostolilor, toată lumea - în afară de evrei - se închina la idoli. Toată lumea era plină de altare necurate, de jertfe nelegiuite și de zei mincinoși. Erau adorate ca zei toate făpturile: soarele, luna, stelele, până și cele mai netrebnice animale și ierburi: șerpilor și crocodilii, ceapa și usturoiul. Nu numai popoarele barbare, dar și cele mai luminate și mai puțin înțelepte cum erau egiptenii. Și ceea ce era mai de râs, adorați ca zei și propriile lor răutăți și nelegiuiri pe care le cinsteau drept taine. Cine se îndoiește de acestea înseamnă că n-a citit nicio dată istoria lumii, nici cărțile care vorbesc despre aceste nenorocite vremuri. Și dacă credința îndrumază viața oamenilor, apoi e limpede că o astfel de credință, care nu se

poate găsi pe lume, alta mai nelegiuită a fost și pricina vieții celei mai nelegiuite din câte s-au găsit vreodată între oameni. În această vreme deci, când lumea se găsea în starea cea mai decăzută a venit Iisus să nimicească idolatria și să înalțe în locul ei religia și evlavia creștină. Pentru a încredința pe fiecare că El a fost începătorul acestui lucru e de ajuns a ține seama de: 1). - măreția lucrului 2). - piedicile care-i stăteau în cale și 3). - mijloacele prin care s-a înfăptuit.

Măreția lucrului se arată limpede gândindu-ne la vechimea idolatriei stricătioase, care a stăpânit lumea mai mult de două mii de ani, fiind răspândită la toate popoarele și la toate clasele de oameni, în așa măsură încât chiar și cei ce-și dădeau seama că este mincinoasă cum erau filozofii, spuneau că toți sunt îndatorați să se unească cu poporul în cultul idolilor, al zeilor mîncăcioși. Cât de greu era dar, să fie dezrădăcinat acest copac în vârstă de atâția ani, care își înfipsea rădăcinile în toată lumea: care hrănea toate patimile; era apărat de toți împărații și armatele lor, de toți înțelepții cu scrierile lor și la umbra lui se odihnea în pace și netulburat întreg neamul omenesc. Asemenea copacului din visul lui Nabucodonosor: **"Iată un copac în mijlocul pământului și înălțimea lui mare. Și s-a mărit copacul și s-a întărit și înălțimea lui a ajuns la cer și ramurile lui până la marginile pământului. Sub el se adăposteau fiarele câmpurilor și în frunzișul lui se cuibăreau toate păsările cerului și din el se hrănea tot trupul"** (Daniil 4,10). Cât de greu era, zic, să fie dezrădăcinat acest copac și în locul lui să fie sădită credința creștină care învață lucruri greu de priceput cu mintea și de iubit cu inima. Pentru că ea învață că, omul care a fost osândit de arhierii, preoți și cărturari și de gloata întregului, popor și a fost răstignit între doi tâlhari este Dumnezeu cel adevărat. Că s-a născut dintr-o fecioară, că a înviat singur din morți și că într-o zi va veni iarăși să judece pe toți oamenii după ce îi va învia într-o clipă și după ce fiecărui om îi va da trupul ce l-a avut mai înainte, chiar dacă a fost nimicit de vreme, de fiare și de elementele naturii. Aceste și alte taine mai presus de înțelegerea nu numai a poporului simplu ci chiar și a înțelepților, credința creștină le cere oamenilor să le creadă. Alături de taine, ea învață și poruncile, pe care trebuie să le păzească oamenii, precum: să ne urâm pe noi înșine ca pe un dușman și să iubim ca pe noi înșine pe cei ce ne fac rău; să ne rugăm pentru cei ce ne prigonesc; dacă ne lovește cineva peste obraz, să întoarcem și pe celălalt; mai degrabă să murim decât să cedăm vreunui gând rău; să ne dăm pe față toate păcatele, chiar și

pe cele rușinoase, mărturisindu-le preotului. Și la urmă să punem mai presus de orice altă religie credința noastră fiind gata să ne lepdăm și de soție și de copii și de părinți și de cunoscuți și de prieteni și de avuție și chiar și viața să ne-o dăm la foc, fiare și chinuri, decât să ne lepădăm de dânsa, nu cu inima ci măcar cu gura. O astfel de învățătură cu care noi suntem așa de deprinși, socotiți cât de grea și de aspră părea la început? Și nu numai poporului neînvățat, ci și mai mult celor înțelepți, filozofilor, mai marilor vremii, oamenilor politici și celor dedați plăcerilor și-și împlineau toate poftele; care erau deprinși să nu creadă mai mult decât ceea ce le arătau simțurile și să nu facă nimic de seamă decât numai prin clacă.

Dar oare degrabă s-au învoit împărații să primească Evanghelia ca adevărată? Nu! Ci dimpotrivă ca s-o combată cu toate puterile lor. Și ei sunt al doilea temei care arată că este dumnezeiască această lucrare. Toată lumea s-a ridicat împotriva ei, dar toată prigonirea a fost zadarnică. Timp de aproape trei sute de ani toți împărații Romei au prigonit pretutindeni noua credință și cu atâta asprime, ca o dezlănțuire a dracilor din iad, și cu așa mare vărsare de sânge încât proorocul David zice că numărul mucenicilor s-a înmulțit mai mult decât nisipul mării: **“Îi voi număra pe ei și se vor înmulți mai mult decât nisipul mării”** (Ps.138,17) (205). Este de ajuns a spune că Dioclețian în vremea lui, a dat voie prin edict public să ucidă oricine pe creștini, după bunul plac; să le răpească averile, să-i trateze ca pe niște vrăjmași ai neamului omenesc și autorii tuturor nenorocirilor publice și particulare; alături de violență au adăugat și înșelăciunea, bârfind pe creștini și numindu-i vrăjitori, furi de cele sfinte și vrăjmași ai zeilor. Alături de aceasta au adus făgăduințele și lingușirile, oferind ranguri și onoruri bătrânilor, plăceri celor tineri, căsătorii fericite fecioarelor, lingușiri copiilor. Dar cu toate acestea niciodată sfânta noastră credință n-a oprit cu mai mare avânt ca atunci când era prigonită cu atâta răutate și când căutau să o destrame toți Maximienii, Dioclețienii, Maxenții, Antoninii și toți ceilalți prigonitori și tirani. Dar pe cât se secerau viețile creștinilor pe atât se semăna credința cu sângele lor. Iar cel mai crud și mai ucigaș dintre prigonitori, adică Dioclețian, a văzut spre rușinea lui, că toate popoarele se închinau Crucii lui Hristos. Și ceea ce i-a produs și mai tulburată furie a fost văzând că și se închinau și mulți dintre curtenii lui precum: Alexandra, soția sa, Susana nepoata sa, Claudiu și Maximin unchiul lui, Sebastian generalul său, administratorul său

Castulos și Gorgoniu și Dorotei, cei mai devotați din garda sa; și o bună parte din curtea sa trecu-se la creștinism, la acea credință pe care el se străduia s-o nimicească, prin vărsarea de atât sânge omenesc.

Vrei dovezi mai limpezi ca să cunoști că credința creștină e orânduită numai de Dumnezeu cel Atotputernic? De aceea și la răspândirea ei a contribuit tocmai piedicile care voiau s-o nimicească. **“Degetul lui Dumnezeu este acesta”** (Exod 8,19) Ne-a mai rămas să vedem și al treilea lucru, adică mijloacele prin care s-a săvârșit un lucru așa de minunat. Aceștia au fost doisprezece pescari și alți câțiva asemenea lor, săraci, neînvățați, fricoși, dintr-un neam așa de urât de lume cum era cel evreiesc. Aceștia au împânzit lumea toată, în puțini ani au supus-o întregă lui Hristos. Dacă vestitorii Evangheliei ar fi avut toată știința și elocvența Greciei și Romei, ca Alexandru cel Mare, dacă ar fi atras mulțimile cu făgăduinți ca Cyrus, care, după spusa lui Plutarh făgăduia celor ce-l urmau că dacă au o casă le va da o moșie și dacă au o moșie le va da o provincie, iar dacă au o provincie le va da o țară; dacă vestitorii Evangheliei ar fi făcut, zic, astfel de făgăduințe, tot ar fi fost o minune să se găsească așa mulțime de oameni, de toate stările, de toate vârstele și de toate îndeletnicirile, să dea crezare făgăduințelor lor și să-și schimbe vechea lor religie și să apere pe cea nouă, chiar cu vărsarea sângelui lor.

Cum, dar, nu-i mare minune să săvârșească acest lucru câțiva oameni așa de lipsiți de orice înțelepciune omenească? Oamenii care nu puteau făgădui simțurilor decât Crucea? Toată înțelepciunea lui Socrate și a lui Platon n-a fost în stare să oprească măcar un singur om de la închinarea la idoli. Iosif, cu o înțelepciune așa de mare și cu așa de mare putere ce o avea în Egipt n-a fost în stare să atragă nici măcar o familie la religia adevăratului Dumnezeu. Moise, cu ajutorul atâtor minuni mari, și cu deasa convorbire cu Dumnezeu n-a putut să țină în adevărata credință pe poporul său, ca să se închine numai unui singur Dumnezeu. Iar doisprezece pescari au putut nimici idolatria în toată lumea și să înalte o religie așa de potrivnică simțurilor și patimilor omenești, așa de neînțeleasă de mintea lor și așa de potrivnică felului lor de trai ar fi putut oare, să facă aceasta fără ajutorul lui Dumnezeu? Cum poate crede așa ceva un om cu mintea sănătoasă? Cel ce vrea minuni ca să creadă să vadă această minune mai mare decât toate. O lume închinătoare la idoli a trecut la închinarea adevăratului Dumnezeu într-o vreme când îi erau potrivnici oamenii politici, când o combăteau

filozofii, când o persecutau împărații și tot iadul se înfură ca să nimicească această credință nouă, care totuși creștea pretutindeni prin cuvântul Apostolilor, adică a câtorva oameni neînvățați cu totul nefiind în stare să facă singuri un lucru așa de mare. Aceasta s-a făcut ca să se arate și mai limpede că arhitectul noii credințe este Dumnezeu, care n-are nevoie de ajutor în lucrarea Sa. Aduagă la acestea statornicia cu care credința a rămas aceeași după 1793 de ani (anul când s-a scris cartea), așa cum a fost întemeiată de Domnul nostru Iisus Hristos și de Sfinții Apostoli. Aceleași articole de credință, aceleași taine mărturisesc, aceleași haruri primesc deși tot mai rar, din pricina puținelor fapte bune cu care creștinii însufletește credința, dă aceleași daruri și în același chip sporește între popoare. Iar dacă întotdeauna și pretutindeni au odrăslit și odrăslesc erezii noi ca să combată, la urma urmelor ce au izbutit ele? Au fost nimicite se nimicesc și se vor nimici ca valurile care lovindu-se de țărnamă se prelăcă în spumă, iar credința stă așa de neclintită, încât toate puterile iadului n-au ce-i face. **"Și porțile iadului nu o vor birui"** (Matei 16.18) (206).

Ia acum, frate, aminte la toate acestea și bucură-te că mintea ți se înduplecă și voia se pleacă spre mărturisiri ca foarte adevărate toate cele descoperite de Dumnezeu și că de bună voie împlinești cele ce ne învață o credință dovedită așa de temeinică. Căci dacă ea ar fi mincinoasă, atunci însuși Dumnezeu ar fi pricina rătăcirii noastre și n-ar mai fi drept ca El să ne pedepsească, pentru că o credem adevărată. Dacă Dumnezeu este de-a pururi adevărat? **"Dumnezeu este credința, iar tot omul este mincinos"** (Rom.3.4), ba mai mult El este însuși Adevărul: **"Eu sunt Adevărul"** (Ioan 14.6), deci și credința noastră care este descoperită de Dumnezeul cel Adevărat este adevărată și rămâne adevărată în veci.

Nu uita să însoțești totdeauna cu fapte bune credința ta, așa de temeinică și de dreaptă. În ce chip nici o vietate nu poate merge cu un singur picior, nici o pasăre să zboare numai cu o aripă, tot așa nici creștinul nu se poate mântui numai cu credința. Candela, dacă are untdelemn, luminează mai bine casa; și credința dacă este însoțită de fapte bune, strălucește mai tare și luminează toate puterile sufletului și ale trupului; așa au trăit sfinții, care aveau credință dar întărită prin dragoste și împlinirea poruncilor lui Dumnezeu: **"Iar în Iisus Hristos nici tăierea împrejur, nici netăierea împrejur nu poate ceva, ci credința arătată prin dragoste"** (Gal.5.6). Ce-ți folosește frate, să ai la șold o sabie

bună dacă o ții totdeauna în teacă? Trebuie să ai credință lucrătoare nu numai cu cuvântul și din obișnuință. Cuviosul Serapion adesea umbla gol, pentru că dăduse haina la săraci. Fiind întrebat cine l-a golit, el arăta la Evangheliă pe care o purta întotdeauna cu sine zicând: **"Acesta-i totul care m-a lăsat gol precum vedeți"** (207). O, cât de bucuros ar trebui să te lași și tu furat de Evanghelie, dacă nu de haină măcar de multe lucruri de prisos pe care le ai, dacă cu adevărat iubești Evangheliă și cu ea îți înviorezi și limpezești credința.

Închei și zic, că dacă este culmea nebuniei a nu crede de dumnezeiască o credință, care este întărită și întemeiată de însuși Dumnezeu Cuvântul întrupat de sângele a nenumărați mucenici, de virtuțile unor sfinți neîntrecuți, de scrierile atâtor dascăli, de mărturia a nenumărate minuni, și mărturisită până și de drăci, atunci ce fel de nebunie este a o crede dumnezeiască și apoi a trăi ca și cum ea ar fi o poveste? **"Ce folos este fraților mei dacă zice cineva că are credință iar fapte nu are? Poate oare numai această credință să-l mântuiască?"** (Iac.2.14) (208).

CITIREA a II-a:

Despre nerușinarea celor ce păcătuiesc, cu nădejdea că se vor spovedi și se vor pocăi (209).

INTRODUCERE

De ce oare, întreb eu, în toate cele trupesti, omul înclină, mai mult să se teamă, decât să nădăjduiască, pe când în cele sufletești, mai mult nădăjduiește decât se teme? Aceasta nu vine din altă pricină, decât că-și iubește mântuirea. Sunt mulți, ba chiar nenumărați creștini care beau răutatea ca apa și fiecare socotește și zice: am să mă spovedesc, am să mă pocăiesc, iar după ce o beau, nu se mai sinchisesc deloc, pentru că-și zic: **"M-am mărturisit, m-am pocăit"** O, memorie rea (zice Sirah 30.3), de unde te-ai rostogolit ca să acoperi uscatul cu șiretenie! O, rătăcire și superstiție, care acoperi pământul cu păcate,

din ce abis ai ieșit? Fără îndoială că nu din altă parte, decât din iad. Atunci nu se cade oare să te reîntorci în iad și să nu mai duci în rătăcire pe creștin? În această citire vom vorbi tocmai despre semeția celor ce spun acestea.

Partea I-a

Fără îndoială că nu există negustor așa de nepriceput, încât, afară de mare nevoie, să-și arunce marfa cu nădejdea că o va căpăta înapoi. Dar creștinii se găsesc așa de nesocotiți, că-și aruncă singuri, de bunăvoie, curăția sufletului lor și harul lui Dumnezeu, cu nădejdea că le vor dobândi iarăși cu ajutorul spovedaniei și pocăinței. Se fac nenorociți robi înălțuiri ai iadului, cu nădejdea că vor tăia aceste lanțuri după gustul lor, și merg înaintea lui Lucifer cu cheile sufletului lor în mâini, crezând că vor putea să le ia înapoi de la el când vor vrea. Lucrul nu-i de mirare, deoarece greșala aceasta nu-i nouă la oameni, ci dimpotrivă, ea a fost cea dintâi ispită a lumii, cu care diavolul a convins pe Eva să calce porunca lui Dumnezeu, aducându-i înaintea bunătatea lui Dumnezeu și zicând: **“Nu cu moarte veți muri”** (Facere 3,4) adică, împliniți-vă pofta și nu vi se va întâmpla nimic rău, pentru că Dumnezeu este foarte bun. Adam însuși, care, după spusa Apostolului, n-a fost amăgit ca femeia: **“Și Adam n-a fost amăgit”** (I Tim. 2,14), totuși, s-a făcut tovarăș cu Eva, ca să mănânce din fructul oprit, crezând că greșala lui, deși foarte mare, va fi totuși ușor iertată de Creatorul său, după cum zice Fericitul Augustin, în cartea a 11-a și după cum spune și alt teolog al Bisericii: **“Adam a păcătuit, încrezându-se în mila lui Dumnezeu.”** Adică a greșit Adam socotind că îndurarea lui Dumnezeu nu-l va pedepsi, cum îl speriase. Ce încredințare mai mare vreii frate, când vezi că diavolul s-a semețit până acolo, încât s-a încumetat să lupte chiar împotriva Domnului nostru Iisus Hristos, având mare nădejde că-L va putea birui cu aceeași râvnă a nădejzii în Dumnezeu, cu care a câștigat de atâtea ori? De aceea blestematul a sfătuit pe Domnul să se arunce de pe aripa templului, cu nădejdea că îngerii îl vor ține degrabă ca să nu sufere nici un rău, potrivit cu porunca pe care le-a dat-o Dumnezeu să păzească pe robii săi: **“Aruncă-te jos că este scris, că îngerilor săi va porunci pentru tine și pe mâini te vor ridica, ca să nu se lovească de piatră piciorul tău”** (Matei 4,6). Să nu se mire nimeni

deci că, cu același cuget înșelător, vrăjmașul ispitește adeseori pe creștini, îndemnându-i să se arunce și să cadă în vreo nelegiuire și să mai adauge la primul păcat mii de alte păcate, cu această greșită credință și nădejde, că se vor spovedi și că duhovnicii îi vor ierta alergând ca la niște îngeri ai păcii, ca să nu-i lase să cadă în iad. Dar ceea ce este de mirare, creștinii nu-și dau seama de această vădită înșelare a diavolului și se arată nerecunoscători față de Dumnezeu, făcând din spovedanie și pocăință pricină de păcat, iar din mila și îndurarea lui Dumnezeu pentru mântuirea lor, pricină de cădere și și pieire. În ce chip iarba otrăvitoare numită omag preface în otravă și cea mai dulce rouă a cerului, tot așa și acești nenorociți preschimbă în otravă și moarte pentru ei preadulcele și mântuitorul sânge al lui Iisus Hristos. Pentru că acest sânge - în care, ei, prin baia mărturisirii și a pocăinței, ar trebui să-și înnece toate păcatele, ei îl fac să slujească - oarecum - ca să adape și să sporească păcatele. Ah! se găsește, oare, vreo nelegiuire mai mare ca aceasta? Că, ce altceva înseamnă aceasta, decât să facem din tămăduirea noastră o biruință a diavolului. După cum se plânge despre aceasta dumnezeiescul Ambrosie zicând: **“Doctoria noastră ajunge o biruință a diavolului”** (Cartea a II-a despre pocăință).

Partea a II-a

Cât de mult își primejduiesc mântuirea cei ce păcătuiesc cu nădejdea că se vor spovedi și se vor pocăi.

Dar cine poate descrie îndeajuns paguba ce și-o pricinuiesc singuri cei ce păcătuiesc în nădejdea pocăinței viitoare? Eu cred că cea mai mare parte dintre nesocotiții creștini va fi osândită din pricina acestei greșeli și rătăcite nădejdi, care puțin câte puțin îi duc spre înfricoșata prăpastie a iadului. Pentru că ei, deși cred că este gătit un foc veșnic celor ce păcătuiesc, totuși păcătuiesc, ca și cum ar crede că iadul e o poveste. De ce? Pentru că-și închipuie că tămăduirea păcatelor lor le este cea mai la îndemână și mai ușoară, adică să-și spovedească păcatele duhovnicești și să ia pentru ele un canon foarte ușor. După aceasta trăiesc foarte liniștiți, ca și cum și-ar fi împlinit toată datoria.

Deci paguba ce și-o pricinuieste cei ce păcătuiesc cu nădejdea pocăinței, este mulțimea și mărimea păcatelor pe care le săvârșesc. Pentru că ei

mărturisindu-și păcatele cu puțină părere de rău și crezând că în aceasta stă toată pocăința, din pricina ușurării și înșelătoarei nădejdi, cad, nenorociții, iarăși în patimi și după ce au căzut odată, slăbesc frâul rațiunii și al rugăciunii și aleargă pe calea pierzării, ca niște animale fără de minte. De aceea cine poate să le numere căderile? Ori de câte ori găsesc timp și loc potrivit cad în păcat; de câte ori ar voi pofta lor cea rea, degrabă cad; de câte ori le trece prin minte un gând rău, îndată păcătuiesc și cu făpta. Dar măcar de curiozitate să facem o socoteală, ca să ne putem da seama de mulțimea păcatelor pe care le fac.

Un păcătos, care se întemeiază pe ușurința iertării păcatelor prin spovedanie, ar putea săvârși zilnic, una cu alta, zece păcate: cu faptele rele, cu poftele rele, cu vorbele rele și cu plăcerile cele necuviincioase, și mai ales cu sminteala altora, omorându-le sufletele. În medie numărul păcatelor dintr-o lună s-ar ridica la 300 de păcate, iar într-un an la mai mult de trei mii. Deci, într-un an va bate de mai mult de trei mii la porțile iadului. Mai e o greutate, acum, să credem că dreptatea dumnezeiască nu-i va deschide porțile iadului, lăsându-l să cadă în prăpastie? Aceasta amenință să o facă și dreptatea lui Dumnezeu prin gura lui Ieremia: **“În durere te-ai vindecat, dar fără folos, pentru că rana vrăjmașului a adus aspră pedeapsă peste toată nedreptatea ta. Înmulțitu-s-au păcatele tale”** (30,12). Cântărește bine aceste cuvinte. Dumnezeu nu zice că nu te-ai vindecat, ci că n-ai folos din această vindecare: **“În durere te-ai vindecat dar n-ai folos”**. Cu atât mai mult din atâtea vindecări la un loc, pentru că nu numai odată, ci de mai multe ori te-ai mărturisit și cu toate acestea, spovedania, care are rostul să tămăduiască și să nimicească păcatul, din pricina răutății tale, a slujit ca să-l sporească. Pentru că tu zici în gând, dacă păcătuiesc este de ajuns să mă spovedesc și dacă am păcătuț odată, mai pot păcătui și altă dată și încă odată, deoarece, ori așa, ori așa tot am să mă spovedesc și să mă pocăiesc. Deci vindecătoare, da, dar nu și de folos îți este această doctorie. Pentru că folosul pe care-l agonisești de la spovedanie este că adaugi păcat peste păcat, fără număr și fără să-ți dai seama că această mulțime de păcate te va arunca în iad și te face vrednic să te pedepsească Dumnezeu, fără îndurare, cu aspră pedeapsă, ca pe un vrăjmaș care păcătuiește cu atât mai mult, cu cât Dumnezeu se arată mai îndurător față de el. **“Rana vrăjmașului te-a lovit, căci s-au înmulțit păcatele tale”**. De aceea și în altă parte, proorocul spune acoperit despre cel ce se spovedește și se tămăduiește

de păcate, iar apoi iarăși păcătuiește, făcându-se vrednic de părăsirea și pedepsirea lui Dumnezeu: **“Am vindecat Babilonul și el nu s-a tămăduit. Să-l părăsim că a ajuns până la cer vinovăția lui”** (Ieremia 51,9).

A doua pagubă ce și-o pricinuiesc cei ce păcătuiesc cu nădejdea spovedaniei și a pocăinței este mărirea și mulțimea păcatelor ce le săvârșesc. Cu socoteala greșită ce și-o fac zicând: **“Am să mă spovedesc”**, ei păcătuiesc fără nici o frică sau sfială afundându-se în groapă și în cea mai murdară mlaștină a păcatului. Săvârșesc cu nerușinare păcatele pe care nici necredincioșii și cei neevlavioși nu le fac, rostogolindu-se în murdăria și necurăția, în care nici animalele cele necuvântătoare nu cad. Dumnezeu nu uită însă răutatea lor și va veni vremea pedepsirii, precum spune prin gura lui Osea: **“Au fost stricați ca odinioară în munte”** (9,9)(210). Iar păcatele unor astfel de răi: Își va aminti de nedreptățile lor și va pedepsi păcatul lor (Ibidem) și iată și pedeapsa cu care îi va pedepsi Dumnezeu.

A treia pagubă, ce și-o pricinuiesc cei ce păcătuiesc cu nădejdea spovedaniei este disprețuirea cu știință a mântuirii lor și a tuturor poruncilor Domnului împotriva păcatului. Pentru că, după cuvântul lui Solomon, **“Când necuviosul ajunge la fund, disprețuiește relele”** (Prov. 18,3). Când ajung la culmea răutății, acestora li se împietrește mintea, li se învârtosează inima și nu mai socot păcatul ceva rău. Nu numai că nu disprețuiesc păcatele, ci se complac în ele și se bucură de ele, după spusa lui Solomon: **“O, cei ce se bucură de răutăți și se veselesc de întoarcerea la rău”** (Prov. 2,14) și Isaia: **“Păcatul lor, ca al sodomitenilor, îl vestesc și-l vădesc”** (3,9). Cei care mai înainte ziceau, voi păcătui și nădăjdui că mă voi spovedi și mă voi pocăi, decad în așa măsură, că după ce ajung la fundul răutăților nu se mai pot spovedi și nici pocăi. Chiar dacă se întâmplă vreodată să vrea, nu mai pot, pentru că obișnuința cu păcatul a devenit deprindere și deprinderea s-a făcut a doua fire și inima li s-a împietrit devenind nesimțitoare și incapabilă de căință și de îndreptare. Astfel nenorociții mor neîndreptați și nepocăiți. E de mirare, mare minune, dacă astfel de creștini, care au ajuns la culmea răutății, mai țin totuși și nu-și tăgăduiesc credința, pentru că cei mai mulți, vai, arunc din mâini și cea din urmă ancoră, credința. Căci viața rea dă naștere la învățături rele, după cum spune dumnezeiescul Hrisostom.

Vezi, frate, câte pagube și ce pieire își pricinuiesc singuri nenorociții

păcătoși, care păcătuiesc cu înșelătoarea nădejde că au să se spovedească și pocăiască? Cu dreptate a zis Sfântul Isaac, că cel care păcătuiește cu nădejdea pocăinței, acela viclenește față de Dumnezeu și va muri deznădăjduit, fără a se învrednici de pocăință, așa cum nădăjduia: **“Cel ce în nădejdea pocăinței păcătuiește a doua oară, acela se poartă cu viclesug față de Dumnezeu; peste acela cade moartea fără de veste și nu ajunge la timpul nădăjduit ca să facă faptele virtuții”** (Cuv. 60). Aproape la fel spune și Marele Vasile: **“Cel ce face rău cu nădejdea pocăinței, are chipul răutății și se lipsește de pocăință”** (Cuv. despre Pocăință). Cu aceasta se potrivește și ceea ce spune Sfântul Ambrosie: **“Ușurința iertării dă prilej de a păcătui”**.

Partea a III-a

Despre tămăduirea celor ce păcătuiesc cu nădejdea că se vor pocăi

“Bun ești Tu, Doamne, și întru bunătatea Ta învață-mă îndreptările Tale” (Ps. 118,68). Această rugăciune ne-a făcut-o proorocul David și pe aceasta se cade să o faci și tu, frate, din toată inima. Pentru că rugăciunea este cea dintâi doctorie a relei judecăți și a nădejzii greșite, pe care am osândit-o până acum. O, Doamne, Tu ești bun. Ba mai mult, Tu ești bunătatea întrupată. **“Bun ești, Doamne, deci fă ca bunătatea Ta să păzească legea Ta: Întru bunătatea Ta, învață-mă îndreptările Tale”**. Acestea ți-o cere Domnul fiindcă este bun cu tine, te așteaptă la mărturisire și-ți iartă păcatele. Cum dar nu te temi să-L mânia, răstălmăcind astfel scopul Lui? Cum de te faci așa de rău și de nelegiut față de Dumnezeu, când El este așa de bun și iubitor cu tine? **“Dacă se răspunde la bine cu rău”** (Ieremia 18,20), așa răsplătești tu binefacerile lui Dumnezeu? Așa te folosești tu de bunătatea Lui și de darul mărturisirii ca să păcătuiești și să întristezi pe Dumnezeu? Dacă nu crezi că între bunătatea lui Dumnezeu și între păcat este o nemărginită și neîmpăcată împotrivire, atunci nu crezi cum se cuvine că Dumnezeu este Dumnezeu. Iar de crezi și vrei ca bunătatea lui Dumnezeu să ți se facă pricină de păcătuire, ceea ce este o mare

vrajmășie împotriva bunătății dumnezeiești, aceasta nu înseamnă altceva, decât că înarmezi pe Dumnezeu împotriva lui Dumnezeu și faci să se războiască milostivirea lui Dumnezeu cu dreptatea lui. De aceea, frate, roagă neconținut pe Domnul să-ți scoată din inimă această rățacire, și mincinoasă nădejde, despre care este scris: **“Am pus minciună nădejdea noastră”** (Isaia 28,15) și să te lumineze cu harul Său să cunoști că această nădejde este o nadă, o cursă a diavolului, cu care a înșelat pe strămoșii noștri în Rai - precum am spus mai înainte - și înșală mereu pe toți nenorociții păcătoși, aruncându-i în iad. Iar ca să te izbăvești de aceasta, zi ca și David: **“Păzește-mă, Doamne, de cursa care mi-au întins mie”** (Ps. 104,10).

Al doilea leac este să lupți contra rădăcinii acestei nădejdi înșelătoare, care se naște din neștiință: 1). - pentru că cei ce păcătuiesc în nădejdea spovedaniei, nu știu bine ce este spovedania și pocăința; 2). - și nu știu ce urmări și roade are adevărata spovedanie și pocăință. Deci, dacă cineva își curăță mintea de aceste două neștiințe, fără îndoială că se va lecu.

a. - Cei ce păcătuiesc cu nădejdea mărturisirii, nu știu bine ce este mărturisirea. Ei cred că mărturisirea nu este altceva decât povestirea pe scurt duhovnicului lor, și că dacă le-ar arăta cu grijă a făcut totul. De aceea toată grija lor este să-și aducă aminte de câte păcate au făcut și apoi să se gândească bine dacă nu cumva au uitat vreunul. Dacă însă numai această grijă ar fi de ajuns să-i împace cu Dumnezeu, atunci calea către cer n-ar mai fi îngustă, precum spune Evanghelia: **“Strâmtă și anevoioasă este calea care duce la viață”** (Matei 7,14), ci ar fi mai largă decât ulițele orașului. Căci ce mare trudă este a spune păcatele unui duhovnic, după ce ne-am obișnuit, încă din copilărie să facem acest lucru? Dacă așa ar sta lucrurile, atunci cei mai nerușinați și mai fără de sfială păcătoși, care se laudă cu păcatele și le povestesc ca pe niște glume în adunările prietenilor lor, ar fi cei mai pregătiți pentru o bună spovedanie. Pentru că ei înșiși, spovedesc păcatele fără rușine, ca și cum spovedania ar fi o afacere, unde numai gura are rost și ar fi o descărcare mai mult a memoriei decât a inimii. Adevărul, însă, nu este așa, pentru că spovedania asta înseamnă: să se lepede păcătosul de păcat și să se întoarcă iarăși la Dumnezeu. Deși este necesară și arătarea cu gura a păcatelor, ca să le audă duhovnicul și să sfătuiască și să îndrepte pe păcătos, totuși numai aceasta nu-i de ajuns, ci mai este nevoie și de o căință lăuntrică a inimii pentru păcatele făcute; căință care trebuie să

îndeplinească aceste trei condiții: 1). - să fie hotărâtă; 2). - să fie mare și 3). - să fie suprafirească. Dacă lipsește una din aceste trei, mărturisirea va fi ca a lui Saul, a lui Antioh sau a lui Iuda, numai cu gura nu și cu inima (211). Fiindcă aceste trei condiții ale zdrobirii inimii sunt tot așa de necesare pe cât este de necesar a dobândi de la Dumnezeu iertarea păcatelor, de aceea le voi lămuri aici frate, una câte una.

1. - Părerea de rău a pocăinței. am zis că se cade să fie hotărâtă, adică nu slabă și lipsită de vlagă și fără să aibă vreo urmare însemnată, ci așa de puternică încât să stăpânească inima și să n-o lase să fie biruită de pofta trupului și de plăcerea păcatului, care vine prin atacurile vrăjmașului. Pe lângă aceasta, să fie așa de hotărâtă, încât să facă pe cel ce se pocăiește să nu se mai întoarcă să jignească pe Dumnezeu din nou cu păcatele, nici de dragul vreunui lucru, nici de frica vreunui rău. Așa cum face o femeie cinstită, care este hotărâtă să păzească credința bărbatului său și să nu-i fie necredincioasă niciodată.

2. - Căința se cade să fie nu prefăcută, nu mică și puțină. ci mare și din toată inima. Căința care ne împinge să ne întoarcem și să urâm păcatele, din dragostea de Dumnezeu, pentru că prin ele L-am întristat, se numește zdrobire de inimă; iar căința care ne silește să părăsim păcatul din dragoste pentru noi înșine și pentru că acela pierde Raiul și suntem osândiți la iad se numește epitrivi (212)(sfârâmarea). Amândouă aceste căințe se cade să fie așa de mari și de depline încât să facă pe cel ce se pocăiește să fugă de păcat mai mult decât orice rău și să o facă din tot sufletul, adică cu atâta putere, încât sufletul să rabde orice alt rău, fie lipsirea de avere, fie pierderea cinstei, sau chiar și a vieții, decât să facă păcatul. Deci cine se pocăiește cu adevărat trebuie să arate lui Dumnezeu, care cunoaște inimile, că așa de mult se căiește, încât dragostea de Dumnezeu o pune mai presus decât dragostea de orice făptură. Așa de mare să fie părerea de rău, încât nu numai să rămână întotdeauna la cel ce se pocăiește, nu numai să-și zdrobească inima și s-o facă să scoată oftări și să verse lacrimi, cum scrie, despre păcătoși: **"Ați strigat din durerea inimii și din zdrobirea duhului v-ați tânguț"** (Isaia 65, 14), ci să urască păcatul din toată inima, să se îndepărteze de el și să nu-l mai săvârșească niciodată.

3. - Părerea de rău a inimii se cuvine, apoi să fie supranaturală, atât prin începutul ei, cât și prin scopul pentru care se face. Pentru că începutul și pricina ei nu trebuie să fie firea sau vreo pricină trupească, ci harul suprafiresc

al lui Dumnezeu, care zdrobește inima cu o astfel de căință. De asemenea și scopul ei nu trebuie să fie materialnic și bunurile trecătoare, care se pierd (căci dacă din această pricină suferă cineva și se întristează, căința lui nu se socotește pocăință și este nefolositoare), ci pentru bunurile suprafirești pe care le pierdem și pentru relele veșnice pe care le agonisim pentru păcate. De aceea, căința trebuie să fie suprafirească, pentru că numai prin aceasta dobândim unirea cu Dumnezeu și deci fericirea, care covârșește hotarele firii. Dacă cel ce se spovedește nu are în inimă o căință lucrătoare, mare și suprafirească, acela se întoarce de la duhovnic cu toate păcatele sale. De aceea, bună, folositoare este cercetarea conștiinței, că prin ea se pot afla și toate păcatele făcute cu lăpta, cu cuvântul și cu gândul și așa nu rămâne nici unul nespus duhovnicului la mărturisire, ceea ce produce mare ușurare sufletului. Și odată cu cercetarea, trebuie mare ușurare sufletului. Dar odată cu cercetarea, trebuie să simți și zdrobirea inimii, adică durerea lăuntrică a inimii. Tot canonul pe care-l primim de la duhovnic, zdrobește și pedepsește numai trupul, pe omul cel dinafară, am putea zice - taie numai ramurile copacului. Pe când căința lăuntrică zdrobește pe omul cel dinlăuntru și însăși inima, care este prima și principala rădăcină a tuturor păcatelor. Zdrobim inima, zdrobim și rănim și păcatele dintr-însa sau mai adevărat zdrobim și rănim pe însuși diavolul și pe balaurul, începătorul răului, care - cuibărindu-se în inimă, de acolo inspiră toate gândurile rele și păcatele: **"Căci din inimă ies cugetele rele, uciderile, adulterele, desfrânările, hoțiile, mărturiile mincinoase și hulele"** (Matei 15,18). De aceea după învățătura dogmatică a Bisericii noastre, după cum teologhisește Gheorghe Coresios în cartea sa *Despre taine*, - căința, întristarea lăuntrică a inimii este o condiție trebuitoare, însemnată, temeinică a tainei spovedaniei și pocăinței. Pe cât de necesară și însemnată este pentru taina spovedaniei mărturisirea păcatelor cu gura și dezlegarea duhovnicului, și pe cât de necesară este apa la Taina Botezului și chemarea Sfintei Treimi la cele trei afundări, tot așa de necesară și însemnată pentru taina pocăinței este căința lăuntrică a inimii. Dacă această căință lipsește din inima penitentului, el este nepocăit și nespovedit - chiar dacă s-ar pocăi și spovedi, - așa cum se află cel ce nu și-a mărturisit păcatele și n-a luat dezlegare de la duhovnic, sau cum este nebotezat, cel ce s-ar boteza fără apă și fără invocarea Sfintei Treimi. De aceea a zis Domnul: **"Dacă nu vă veți pocăi, veți pieri toți la fel"** (Luca 13,5), adică dacă nu vă pocăiți cu această

hotărâre mare și suprafirească părere de rău a inimii, toți veți fi osândiți. De aceea și Duhul Sfânt, în primul rând cere această câință, zicând prin proorocul Ioil: **"Sfășiați-vă inimile, iar nu veșmintele voastre"** (2,13) și apoi cere pocăința, căci urmează, **"și întoarceți-vă la Domnul Dumnezeu vostru"** (Ibid.). Vezi cum este spovedania canonică și legală? Vezi care este adevărata pocăință?

Acum, frate, rogu-te să te gândești dacă acel care zice cu nerușinare: **"Mă voi pocăi", "Am să mă spovedesc"**, poate cu adevărat să aibă credință pentru păcatele sale și dacă o are în felul cum am spus, mi se pare că nu poate să o aibă. Deoarece cu ceea ce zice, arată că nici nu-și dă seama că are nevoie de pocăință, iar dacă își dă seama și totuși spune așa el păcătuiește cu nădejdea că se va pocăi, dovedind că este cu totul fără de minte. Pentru că ceea ce zice el este ca și cum ar spune: **"Voi face cutare canon și pe urmă îmi va părea rău că l-am făcut; îmi pătez acum sufletul, dar apoi voi șterge pata cu tot sângele meu; voi iubi cutare păcat, dar apoi îl voi urî așa cum l-am iubit."** Vezi că acestea sunt cuvinte de om nebun? Și tu însuși, când vrei să împiedici pe cineva de la o faptă rea, îi zici: **"Uită-te, bine, frate, socotește bine, căci mai pe urmă ai să te căiești."** Și când fratele se convinge că are să se căiască, nu mai face deloc acel lucru.

Socotește, frate, dacă nu cumva ești și tu unul dintre acei nebuni și neștiutori, care spun astfel de vorbe, și lasă-te de această nebunie și rătăcire. Pentru că spunând acestea și urmând aceste rătăciri, pocăind cu nădejdea pocăinței, nu-i cu puțință să dobândești adevărata pocăință și să te întorci la Dumnezeu din toată inima. Este cu neputință să câștigi pe nedespărțitul tovarăș al adevăratei pocăințe, câința inimii, hotărâtă și mare încât față de orice altă câință să fie ca marea față de râuri: **"măritu-s-a paharul zdrobirii tale"** (Plângeri Ier. 2,13). Este cu neputință să câștigi câința suprafirească, pentru că precum am spus, aceasta vine de la Dumnezeu, este un har al lui. Iar dacă este un har al lui Dumnezeu, atunci se dă în dar și nu tuturor sufletelor, ci numai la puțini, căci atunci n-ar mai fi har. Pe deasupra, câința este un har din cele mai scumpe pe care ți-l poate da Dumnezeu, o binefacere din cele mai alese ale bunătății Lui și unul din cele mai mari semne ale Atotputerniciei Lui, încât, dacă Dumnezeu ar vrea să zidească o nouă lume, toată de aur, și un nou cer, tot din safire și diamante și pe tine să te facă stăpânul ei, acest har ar fi neasemănat mai

mic decât harul câinței celei adevărate și al zdrobirii inimii. Deci crezi tu că Dumnezeu îți va da acest har așa de scump al zdrobirii inimii, de îndată, ori de câte ori vei vrea? Acest har, care nu-l dă la atâția și îi lasă în împietrirea lor? **"Căci pe cine voiește îi împietrește"** (Rom. 9,18). Acest har, pentru care sfinții au făcut multe posturi, au vărsat multe sudori și s-au pregătit cu multă grijă ca să-l primească? Dacă așa crezi, rău crezi și deci alungă din cugetul tău această credință. Un om virtuos, în fiecare an făcea o spovedanie generală, adică își mărturisea toate păcatele pe care le făcuse în viață, nu pentru altceva decât pentru ca să simtă în inima sa o câință adevărată. De aceea se și pregătea cu mai multe săptămâni înainte meditând în liniște lucruri duhovnicești, iar în ziua spovedaniei opt ceasuri medita la faptele zdrobirii inimii și cerând de la Dumnezeu acest mare har. Iar tu, care poate chiar ieri sau alaltăieri te-ai întinat cu noi păcate, nesocotind întru nimic greutatea lor, fără să ții seama de măreția și bunătatea lui Dumnezeu, pe care L-ai jignit, fără să citești vreo carte cu astfel de lucruri, ci numai ți-ai amintit de relele făcute, - mergi la duhovnic să te mărturisești și-ți închipui că ai câștigat adevărata pocăință și aceea hotărâtă și mare câință a inimii, care este nedespărțită de adevărata pocăință? Departe, frate, departe ești de adevărata pocăință cu mărturisirea pe care o faci. Pentru că te asemeni cu cei despre care David spune că-și rup hainele și se arată în afară că sunt triști, dar în inimă, înlăuntrul lor nu se întristează: **"s-au sfășiat dar nu s-au întristat"** (Ps.34,19) și pentru că mărturisindu-te, speli paharul numai pe dinafară, dar înlăuntru este plin de necurăție. **"Curăță întâi partea dinlăuntru a paharului și a blidului, pentru ca și partea din afară să fie curată"** (Matei 23,26).

Dar să zicem că se întâmplă ceea ce este greu să se întâmple, să presupunem că tu, care nu te gândești la păcat când îl faci, când îl mărturisești, însă îl cântărești foarte bine și-l urăști mai mult decât pe orice alt rău, te întristezi și ești mișcat cu câința inimii din pricina lui. Totuși cu atâta nu poți câștiga adevărata pocăință și adevărata câință. Ca să înțelegi aceasta îți voi arăta urmările și roadele adevăratei pocăințe și mărturisiri, pentru ca să-ți fie semne de cunoaștere. Tu crezi că, după ce ți-ai mărturisit duhovnicului păcatele și după ce duhovnicul ți-a citit rugăciunea de iertare, ești curat ca și cum n-ai fi făcut nici un păcat și că pleci de la picioarele lui ca și cum n-ai fost niciodată întinat. Dar această socotință a ta nu-i adevărată. Pentru că în ce chip Botezul, deși șterge păcatul

strămoșesc și orice alt păcat, dar nu șterge în același timp neștiința minții și dorința și înclinarea firească a inimii spre păcat și celelate urme lăsate în fire de păcatul strămoșesc, tot așa și mărturisirea, bine făcută, deși șterge păcatele nu șterge și tot răul lăsat de păcate în suflet, adică orbirea și întunecarea minții, relele înclinații și deprinderi ale inimii, stricăciunea și slăbirea puterilor firești și denaturarea lui după chipul și asemănarea păcatului. Spovedania nu ne scutește de pedeapsă și de canonul ce trebuie să-l facem pentru păcate, nici nu ne scapă de toată puterea relor deprinderi ale păcatului, deși întrucâtva le micșorează. Toate acestea rămân să le îndreptăm și să ne scăpăm de ele cu o neîncetată trudă a inimii, cu necazuri, cu osteneli și cu nevoițele pocăinței, pe care trebuie să le facem toată viața.

Deci să știți, iubitele, că după o bună spovedanie, se cade: 1). - să împlinești canonul sau ispășirea dată de duhovnic pentru păcate: fie post, fie metanii, fie rugăciuni sau altceva asemănător; trebuie să primești cu mulțumire și răbdare, fără cârtire și canonul sau ispășirea pe care ți-o va da Dumnezeu ca să te vindeci de păcate: fie boală, fie nedreptăți, fie pierderea avuției, fie moarte înainte de vreme, a ta sau a rudeniilor și iubiților tăi sau și alte ispite care vor veni asupra-ți de la oameni, de la draci sau de la firea ta stricată. Astfel de ispășiri a dat Dumnezeu lui David, după ce-i iertase desfrânarea și uciderea, pentru că Dumnezeu este cel mai înțelept duhovnic și știe să îndrepteze pe păcătoși mai bine decât toți duhovnicii, cu un canon aducător de mântuire. Dreptatea lui Dumnezeu chiar dacă iartă odată păcatul și pedeapsa veșnică, dar nu o face simplu, la întâmplare, ci iartă cu oarecare cercetare a acestui canon și ispășirea provizorie (zic *"cu oarecare cercetare"* pentru că - deși canonul dat păcătosului, conlucrează la iertarea păcatelor lui, dar deplina iertare a păcatelor este nespusa milostivire a lui Dumnezeu și nespusa ispășire pe care a făcut-o Fiul lui Dumnezeu prin patimile și moartea Sa, după cum învață sfinții teologi). Iar dacă Dumnezeu nu pedepsește pe păcătos cu canon și ispășire vremelnică în această viață, apoi neîndoienic îl va pedepsi în cealaltă viață, în focul cel veșnic al iadului. Așa a zis dreptul Iov, că se teme pentru toate lucrurile: *"Mă cutremur în toate măduarele"* (9,28), pentru că știa că Dumnezeu nu iartă toată vina păcătosului: *"știu că nu m-ai lăsat vinovat"* (Ibid.)

Cel ce voiește să planteze o livadă într-un loc sălbatic, trebuie să facă patru lucruri: 1). - Să taie ramurile și vlăstarele copacilor sălbatici; 2). - Să

scoată rădăcina acelor copaci sălbatici, căci de rămân rădăcinile iarăși odrăslesc; 3). - Să sădească în locul copacilor neroditori copaci domestici și roditori și 4). - Să păzească pomii sădiți de vietăți și dăunători până prind rădăcini, ca să se facă mari și să dea roade. Tot așa și tu, frate, ca să câștigi adevărata pocăință ai nevoie de patru lucruri:

1. - Să tai ramurile și crengile păcatului, adică să iei o hotărâre puternică, cu toată voința și inima, că nu vei mai face nici un păcat, ci te vei feri de orice lucrare păcătoasă, ca de moarte și de iad. Pentru că ramuri și vlăstare sunt noile fapte ale păcatului. Aceasta înseamnă să te rogi necurmat lui Dumnezeu ca să te păzească cu harul Său, *să-ți aduci aminte de moarte, de judecata lui Dumnezeu și de osândă*; să-ți mărturisești adesea păcatele și să te împărtășești, cu învoirea duhovnicului și cu cuvenita pregătire, cu Sfintele Taine. Mai mult să fugi de toate prilejurile de a păcătu și îndeosebi să fugi de privirile, convorbirea și persoanele cu care ai păcătu și să fugi cu totul de întâlnirile care-ți vatâmă sufletul.

2.- Trebuie însă, nu numai să tai ramurile păcatului, cu îndreptarea faptei, ci să-i smulgi și rădăcinile, iar rădăcinile păcatului sunt relele deprinderi și năravuri, patimile și înclinarea spre păcat, care rămân înfipite în adâncul inimii și după ce te oprești de la săvârșirea răului și te străduiești să nu mai păcătuiești. Și câte înclinări și rădăcini și rele deprinderi și patimi și aduceri aminte păcătoase, trebuie să te ostenești și să le dezrădăcinezi, frate, din inima ta! Dacă nu le îndepărtezi este primejdie să odrăslească iarăși și să se nască din nou în tine păcatul după cum spune Marele Vasile: *"Căci dacă tai numai ramurile și lași rădăcina, n-ai făcut nimic, căci rădăcina dă vlăstari din nou; tot așa și cel ce vrea să înlăture de la sine răul cu totul, trebuie să zmulgă primele pricini - rădăcinile păcatului"* (Regula mică, 289). De aceea vedem mulți penitenți, care deși s-au hotărât să nu mai făptuiască păcatul și au tăiat ramurile păcatului, cu deplina ferire de rele, dar au lăsat rădăcinile și cu inima înclină, doresc iarăși păcatul și cu mintea își aduc adeseori aminte de el, așa cum Israelii, cu trupul și cu faptele ieșise din Egipt, dar cu sufletul și cu aplecarea inimii se găseau tot acolo și de aceea își doreau și își aminteau și doreau ceapa, usturoiul și cărnurile Egiptului: *"Cine ne va hrăni cu carne? Ne-am adus aminte de peștii pe care-i mâncam în Egipt, în dar, de smochinele și pepenii și de prazul și de ceapa și de usturoiul de acolo."*

(Numeri 11,4). Așa și aceștia părăsesc, e adevărat, păcatul cu fapta, dar nu părăsesc și amintirea păcatului, înclinarea și pofta lui. Ei iartă pe vrăjmașii lor, în adevăr, și nu se mai răzbună, dar o face numai cu gura și pe dinafară, în inimă însă, păstrează oarecare aducere aminte de rău și nu iubesc deplin pe vrăjmașii lor. De aceea, dacă aceluia i se va întâmpla vreo nenorocire, ei se bucură, iar dacă dă norocul peste ei, atunci se întristează. Au hotărâre fermă să nu mai păcătuiască cu cutare persoană, cu care au păcătuțit cândva, dar își amintesc mereu de dânsa și au o înclinare ascunsă spre ea și de aceea caută să o vadă și le place să vorbească cu dânsa. După cum și femeia lui Lot, cu trupul ieșise din Sodoma, dar nu ieșise și cu inima și de aceea s-a întors s-o mai vadă: **“Și a privit femeia lui Lot în urmă și s-a făcut stâlp de sare”**. (Facere 19,26). Sau cum fac cei bolnavi, care se abțin de la pepeni și de la alte mâncăruri vătămătoare și nu le mănâncă, temându-se să nu moară, dar mereu vorbesc despre acele mâncăruri și neputându-și împlini pofta ca să mănânce, cel puțin vor să le pipăie cu mâna, să le miroase cu nasul și socotesc fericiți pe cei ce pot să le mănânce.

De aceea și Duhul Sfânt voind să ne arate aceste rele rădăcini, deprinderi și năravuri care rămân în inimă după făptuirea păcatului, ne spune prin gura lui Sirah: **“S-a sfârșit tatăl lor și ca și cum a murit, căci a lăsat după sine pe cel asemenea lui”** (30,4), ceea ce înseamnă că deși păcatul moare după spovedanie și părăsirea lui, totuși se arată ca și cum n-a murit, lăsând vii în inimă reaua obișnuință spre păcat, care cu adevărat este fiica păcatului sau mai degrabă maica lui, ca una ce dă naștere la alte păcate. Iar altădată, voind să ne arate că înclinarea cea rea și deprinderea lăsată de păcat în inimă, crește puțin câte puțin, punând în mare primejdie mântuirea sufletului, ne zice prin autorul proverbelor că păcătosul urmărește plăcerile oprite cu încetul și cu împotrivire: **“Merge ca boul spre junghiere”** (7,22). Apoi ne spune că umblă după păcate asemenea căprioarei sărind și dorindu-le: **“sau ca o căprioară rănită în ficat de săgeată”** (Ibid.), adăugând la urmă, că păcătosul aleargă, zburând ca pasărea, ca să vâneze păcatul: **“Se silește ca pasărea spre cursă, neștiind că-și pierde sufletul”** (Ibid.). La fel și prin David, ne spune că păcătosul întâi se îmbracă cu păcatul ca și cu o haină: **“A îmbrăcat blestemul ca pe o haină”** (Ps. 105,18) apoi - zice, că reaua deprindere a păcatului și a faptelor rele pe care iarăși le face, pătrunde tot mai mult în inimă, ca apa pe care o bem: **“și intră ca**

apa în măruntaiele lui” (Ibid.); iar la urmă adaugă că **“păcatul, ca și untdelemnul, pătrun de până la oase, până la măduva oaselor lui”** (Ibid.). Altădată spune că păcatul ne fugărește ca pe un vrăjmaș **“urmărește vrăjmașul sufletul meu”** (Ps.7), iar dacă ne ajunge, ne aruncă la pământ și ne calcă în picioare: **“Și prinde și calcă în picioare viața mea”** (Ibid.), iar la urmă ne prefăce în pulbere ușoară, ca să ne ia vântul și să fim nimiciți de tot: **“și slava mea în țărână o aruncă”** (Ibid.).

Cu acestea și cu alte cuvinte ale *Scripturii*, Sfântul Duh, ne arată, precum am spus, că sufletul cu cât păcătuiește mai mult, cu atât mai mult se îndepărtează de mântuire. Pe lângă aceasta, ne dă de înțeles că nu-i ușor de a scăpa de păcat, așa cum ai arunca o cârpă murdară; că păcatul e ca un copac ce-și are rădăcinile adânc înfipite în inimă, iar rădăcinile lui au străbătut până în măduva oaselor. Pe când păcătoșii, ca niște nebuni și lipsiți de minte, socot că e ușor a scăpa de păcat și că a face un păcat sau o sută e același lucru și nu-și dau seama, nenorociții, că adăugând nelegiuire lângă nelegiuire își primejduiesc tot mai mult mântuirea. Căci mintea se întuneacă tot mai mult, inima li se învârtosează tot mai tare, greutatea crește și ajutorul lui Dumnezeu încetează de a-i mai sprijini, iar vrăjmașul întărește și mai mult războiul împotriva ca să-i doboare, în timp ce puterile lor scad ca să mai poată birui pe vrăjmaș. Foarte înțelepțește seamănă un dascăl pe păcătoșii pocăiți, care de curând au ieșit din robia păcatului, cu bolnavii care nu s-au ridicat de pe boală (convalescenți). Aceștia, deși nu sunt cu adevărat bolnavi, totuși sunt palizi și slabi: mănâncă dar fără poftă, dorm, dar fără să se odihnească, râd, dar fără bucurie, umblă dar mai mult par să se clatine decât merg; pe scurt, în tot ce fac arată mare greutate și slăbiciune. Așa și păcătoșii, cei ce de curând au părăsit păcatul, dacă se întâmplă să facă vreun bine nu-l mai fac cu grija și așezarea ce se cuvine, ci cu mare greutate și slăbiciune, pentru că în inimile lor încă se află rămășițele și rădăcinile păcatului și nu s-au tămăduit deplin.

Cum putem scăpa de aceste rădăcini, de înclinările rele și patimile rămase în inimă? Ascultă, cei ce vor să smulgă din rădăcină un copac mare, se folosesc de sape, târnăcoape, securi și alte unelte. Tot așa și noi, trebuie să folosim multe unelte ca să smulgem relele rădăcini ale păcatului și anume: înfrânarea la mâncare, cumpătarea la băutură, împuținarea somnului, apoi îngenuncheri, prosternări și orice alte nevoințe trupești. Toate acestea, nu numai

că dau la o parte pământul de pe rădăcini, mișcă din loc rădăcinile, ei chiar le lovesc și le taie. pentru că zdrobesc inima în care ele sunt înfipte. după cum spune Cuviosul Marcu Pustnicul: **"Fără zdrobirea inimii, nu-i cu putință a înlătura răutatea"**. Iar inima o zdrobește întreita înfrânare: a somnului, a pântecelui și a lenevirii trupului. Dar securea cea mai ascuțită și unealta cea mai bună - cu care se pot tăia și înlătura rădăcinile păcatului, este căința inimii și întristarea sufletului. Căința îți pune în față aceste șapte lucruri: 1). - că ai jignit pe Dumnezeu și plinătatea Lui, cu păcatul făcut; 2). - că te-ai arătat nerecunoscător față de noianul binefacerilor primite de la Dumnezeu; 3). - că ai făcut o nemaiauzită nelegiuire disprețuind răscumpărarea pe care ți-a câștigat-o Fiul lui Dumnezeu cu multime de chinuri și cu sfântul Său Sânge; 4). - că te-ai păgubit pe sineți și vremelnici și veșnici, cu păcatele tale; 5). - că ai pierdut pe Dumnezeu și dumnezeiescul har al înfierii și dreptății, pe care le-ai avut; 6). - că te-ai lipsit de veșnica fericire a Raiului și 7). - ți-ai agonisit pedeapsa și osânda veșnică.

Căința se cuvine deci să fie: 1). - așa de puternică și pătrunzătoare ca durerea unei tăieturi de sabie, sau a unui ac mare sau ghimpe, care ți-a intrat în picior, cum zice David: **"M-am întors în nenorocire când mi s-a înfipt mie spinul"** (Ps. 31, 4) să apese cu greutatea ei asupra inimii ca o piatră de moară, zdrobind-o până scoate oftări și lacrimi. Precum zice Avva Isaac Sirul că: **"Pocăința este inima zdrobită și umilită"** (Cuv. 61) și iarăși: **"Pocăința stă în a părăsi cele de mai înainte și a simți întristare pentru ele"** (Ibid.); 2). - Durerea și întristarea inimii să fie neîntreruptă, cum este și pocăința neîncetată. Deci și tu, frate, totdeauna se cade să ai această durere în inimă, deoarece atât te afli în stare de pocăință câtă vreme o ai, dar de îndată ce-ți lipsește, ești lipsit de pocăință, cum spune Gheorghe Coresios și alți teologi. Zice și dumnezeiescul Isaac: **"Nici o virtute nu este mai înaltă decât pocăința, căci lucrul ei nu se poate sfârși niciodată"** (Cuv. 55)(213).

Pentru trei pricini se cade să fie căința veșnică. 1). - Păcatul de aceea se numește de moarte, pentru că omul ce-l face este vrednic să fie omorât de Dumnezeu, să fie lipsit de viață (după cum legea veche pedepsea cu moartea păcatele grele) și aruncat în muncile iadului. Dumnezeu, însă, din marea Sa iubire de oameni, nu-l omoară ci-i dăruiește viață lăsându-l să trăiască, cu scopul ca să se pocăiască toată viața, pentru păcatele săvârșite, după cum spune Sfântul

Marcu Pustnicul: **"Cel ce s-a făcut odată vrednic de moarte, să moară; iar cel ce trăiește în credință, trăiește pentru pocăință"** (Cuvânt despre pocăință). De aceea, odată căzut în păcat și mai ales într-un păcat de moarte, omul nu mai poate fi fără grijă, ci toată viața trebuie să simtă durere și căință, să ofteze și să fie îngrijorat de păcatul său, chiar și după ce a căpătat iertare de la duhovnic, ca și proorocul David, care - cu toate că fusese certat de Dumnezeu, prin proorocul Natan de cele două păcate făcute și cu toate că împlinise canonul pentru ele, - cu revolta fiului său Avesalom și cu izgonirea sa de pe tron, - cu toate acestea n-a încetat a se griji, a se pocăi și a plânge pentru ele toată viața. Căci zice: **"Fărădelegea mea eu o vestesc și mă grijesc de păcatul meu"** (Ps. 37, 19) și în altă parte: **"Spăla-voi în toate nopțile patul meu, cu lacrimi așternutul meu voi uda"** (Ps. 6, 6). Pat numește David, locul unde a săvârșit desfrânarea, iar așternut locul unde a luat hotărârea uciderii nevinovatului Urie, după talmăcirea unor dascăli. De asemeni și Apostolul Petru, după cum spune Sfântul Clement, ucenicul său, ori de câte ori auzea cocoșul cântând, își aducea aminte de lepădarea sa, se căia și plângea. Și dumnezeiescul Hrisostom zicea: **"Ostează când ai păcătuit... și aceasta fă-o neîncetat, că doar aceasta este mărturisirea; nu astăzi vesel, mâine întristat și apoi iar vesel. Ci deapururi rămâi în căință și-ți zdrobește inima, căci: "Ferițiți sunt cei ce plâng"** (Matei 5, 4), adică cei ce fac aceasta neconștient. Stăruie și tu în aceasta neîncetat, fii cu grijă și zdrobește-ți inima ca fiul care a fost izgonit. (Cuv. 5 la Epis. II către Cor.).

2). - A doua pricină pentru care durerea inimii și pocăința trebuie să dureze neîncetat este aceasta: păcatul, ca și o rană, chiar dacă se tămăduiește, lasă o cicatrice în suflet, care nu se poate șterge cu totul în această viață, cum spun mulți teologi. Nu-i cu putință ca, cel ce a furat odată, a desfrânat sau a ucis, să devină așa de nevinovat prin pocăință, ca și cum deloc n-ar fi furat, n-ar fi desfrânat sau n-ar fi ucis. De aceea, ori de câte ori păcătosul își vede cicatricile și rănila - își aduce adică aminte de păcatele pe care le-a făcut, nu se poate să nu se întristeze pentru ele, să nu plângă și să nu se căiască, chiar dacă am presupune că rănila-i sunt tămăduite. Deci toate semnele și cicatricile păcatelor rămân neșterse în suflet, după cum am spus - mai ales și îndeosebi cele ale păcatelor trupesti. De aceea și Marele Vasile, în cuvântarea sa *Despre feciorie* spune că pocăința poate ierta păcatul celui ce și-a stricat fecioria și a desfrânat,

dar nu poate să facă pe fecioara stricată ca nestricată și iarăși fecioară. De aceea produce întristare celor ce desfrânează, în tot timpul vieții lor. ***"Pocăința iartă păcatele, dar pe cea stricată este cu neputință să o facă nestricată, oricât s-ar întrista. Căci cum s-ar putea face nestricat, ceea ce s-a stricat? Cum de odată ceea ce s-a rănit prin poftă, plăcere și patimă, mai poate fi nerănit? Semnele stricăciuni rămân în suflet și în trup pentru totdeauna"***. Iar la sfârșitul Cuvântării despre pocăință zice: ***"Este vindecare și după rană, dar rămâne cicatricea"***. Și Sf. Grigorie Teologul zice: ***"Nu este restabilire în vechea stare, oricât de mult am dori aceasta, cu multe suspinuri și lacrimi, din care abia vine cicatrizarea. Vine și credem, iar dacă cicatricile se șterg, aceasta mi-ar plăcea, pentru că și eu am nevoie de iubirea de oameni"*** (Cuv. 2 la botez). Iar dumnezeiescul Hrisostom, deși zice că Dumnezeu se bucură de sănătate și frumusețe și când șterge păcatele șterge și cicatricile neîngăduind să rămână nici o urmă, aceasta, zic, se face din pricina nespusei iubiri de oameni a lui Dumnezeu și nu a pocăinței, căreia nu-i cu putință să facă aceasta, căci zice: ***"Nu doar că pocăința prin ea însăși poate să șteargă păcatul, ci pentru că prin pocăință străfulgeră nespusa iubire de oameni și nemăsurata bunătate a lui Dumnezeu"*** (Cuv. despre pocăință). La fel și dumnezeiescul Ioan Postitorul, în Canonul 19 zice: ***"Copil stricat ce cineva vine la preoție. Căci deși el, din pricina vârstei nedeșăvârșite, n-a păcătuit, dar vasul lui s-a stricat și s-a făcut nevrednic de preoție."*** Aceasta și Dumnezeu vrea s-o arate, în cuvântul proorocului Amos: ***"Fecioara lui Israil a păcătuit și nu este cine știe s-o învie pe ea"*** (5,2). De aceea citim și în *Pateric* despre marele Macarie că se întrista totdeauna și plângea, pentru că, fiind copil, furase câțiva castraveți dintr-o grădină.

3). - A treia pricină a căinței veșnice și a deplinei pocăințe este că nici un om, fie el cât de drept, nu poate rămâne fără de păcat și slobod de păcat de moarte sau ușor: ***"Cine se va lăuda că are inimă curată, sau cine se va făli că este scutit de păcat?"*** (Prov. 20,19). În fiecare zi și ceas, toți oamenii păcătuiesc, cu fapta, cu cuvântul, cu gândul, hulind, făcând fapte rușinoase și mâniind pe Dumnezeu. Deci toți oamenii avem nevoie să ne întristăm, să ne pocăim pentru aceste păcate și să cerem iertare de la Dumnezeu, nu numai pentru cele trecute, ci și pentru cele prezente și zilnice. Sfântul Isaac spune lămurit: ***"... Să recunoaștem că noi în fiecare ceas, în toate cele douăzeci***

și patru de ceasuri din zi și noapte, avem nevoie de pocăință" (Cuv. 8). (214). Se cade, dar, și tu, frate, să rogi neîncetat pe Dumnezeu, zicând împreună cu David: ***"Doamne, vindecă sufletul meu că am greșit ție"***. (Ps. 40,4) și să-L rogi cu inimă îndurerată, deoarece, după Sf. Marcu: ***"Pomenirea lui Dumnezeu este întristare a inimii care se face pentru Evlavie"*** (Cap. 131).

Așadar, ibitule, dacă ai în inimă această întristare, destul de puternică, precum am mai spus și tot așa de neîntreruptă, să știi că această durere are să-ți producă în suflet mult bine. O să-ți adune mintea în inimă nemailăsând-o să-și amintească de rău și de păcate, pentru că, în chip firesc, mintea se îndreaptă spre mădularul care suferă. Va slăbi otrava și va arunca afară din inimă undița păcatului pe care ai înghițit-o și te va izbăvi degrabă de patimile și înclinările spre păcat. Inima păcătoșului este vârtoasă și împietrită și fără durere nu se înmoaie, după cum este scris: ***"Inima tare se va îngreui de dureri"*** (Sirah 3,27). Durerea aceasta se va sui înaintea lui Dumnezeu Savaot și-L va sili - aproape - ca să-ți ierte păcatele, precum scrie: ***"Judecata mea de la Domnul și durerea mea înaintea Dumnezeului meu"*** (Isaia 49,4); iar David zice: ***"Vezi smerenia și căința mea și iartă toate păcatele mele"*** (Ps. 24,19) și iarăși: ***"Inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi"*** (Ps. 50). Această durere te va face să-ți schimbi și mâncarea și băutura și îmbrăcămintea și somnul și tot felul vieții dinainte de a păcătui, precum este potrivit penitenților să trăiască, adică: umiliți, întristați, cumpătați, săraci, pentru că și cei bolnavi nu duc același fel de viață ca cei sănătoși, precum zice Grigorie al Nisei (Cuv. despre pocăință) (215). Precum nici cei ce sunt sub canon sau în păcat de moarte nu se cade să se bucure ca ceilalți oameni, precum zice proorocul Osea: ***"Nu te bucura Israele, nici nu te veseli ca celelalte popoare că ai desfrănat Dumnezeului tău"*** (9,1). Iar la urmă te va face să devii călugăr sau să trăiești viață călugărească, chiar în lume fiind. Această căință și întristare nu este amară ca să ducă la disperare (o astfel de întristare trebuie izgonită, căci este de la cel viclean), ci este dulce și dătătoare de har, pentru că este amestecată cu nădejdea mântuirii; îți va dezrădăcina din inimă relele deprinderi și năravuri și-ți va produce adevărata pocăință, care, după Grigorie de Nissa, este o nimicire nu numai a lucrurilor și a fapturii păcatului, ci și a înclinării și dispoziției spre păcat și chiar a gândurilor păcătoase: ***"Căci aceasta este pocăința, întristare și nimicire a celor de mai înainte, care se lucrează cu fapta și cu***

gândul" (Cuv. despre pocăință). Căința, zic, îți va pricinui adevărata pocăință, prin harul dumnezeiesc și te va face nemișcat sau greu de mișcat spre rău.

Ai învățat, frate, cum să tai ramurile și lăstarii păcatului cu îndepărtarea hotărâtă de la păcat. Ai învățat și cum să-ți dezrădăcinezi din inimă rădăcinile păcatului cu o căință tare și neîntreruptă. Acum învață al treilea lucru, să sădești, adică: în locul copacilor sălbatici de mai înainte pomi roditori, în locul răutăților virtutea, în locul mândriei smerenia, în locul sgârbeniei dărnicia și milostenia, în locul lăcomiei pântecelui înfrânarea, în locul împietririi blândețea, în locul patimilor trupești fecioria și cumpătarea, în locul nedreptății și răpirii dreptatea și dărnicia, în locul invidiei și urii dragostea și în locul călcării poruncilor lui Dumnezeu păzirea și împlinirea lor. Pentru mântuire, frate, și pentru dobândirea adevăratei pocăințe nu-i deajuns să smulgi doar rădăcinile păcatelor din inimă și apoi să lași locul gol puțin, fără să-l plantezi cu sadurile virtuților, pentru că răsar din nou păcatele: spinii și copacii sălbatici. De aceea și Duhul Sfânt te sfătuiește prin gura lui David să fugi de rele și să faci binele: **"Depărtează-te de rău și fă binele"**. (Ps. 33,14)(216).

În sfârșit, după ce vei sădi virtuțile în inimă trebuie să le păzești pe cât poți, până vor prinde rădăcini, adică până vor ajunge deprinderi și obișnuințe, cum mai înainte făcuse și păcatele și până vor înflori și vor face roadele mântuirii, ale adevăratei pocăințe și ale iertării păcatelor. Dacă nu le vei păzi și îngriji, diavolul, semănătorul neghinelor, vine când tu dormi sau nu porți grijă și le dezrădăcinează, sădind în locul lor iarăși neghinele și răutățile lui, după parabola Domnului care spune: **"Asemenea este Împărăția Cerurilor omului care a semănat sămânță bună în țarina sa. Dar dormind oamenii, a venit vrăjmașul și a semănat neghină în grâu și s-a dus"** (Matei 13,24). Tot așa și tu, dacă nu vei păzi cu grijă virtuțile, se întorc iarăși patimile în inimă. De aceea părinții numeau patimile iubitoare de întoarcere, căci găsind locul din inimă bine lucrat, prind rădăcini în el, și se fac cele din urmă mai rele decât cele dintâi după cum a spus Domnul.

Aceste patru sunt, frate, temeliile adevăratei pocăințe. Cu ele poți agonisi adevărata pocăință, ale cărei haruri Biserica roagă pe Domnul ca să ți le dea zicând în unele rugăciuni: **"Binevoiește a ne aduce la adevărata pocăință"**. Acestea sunt roadele și urmările adevăratei pocăințe, cu ele poți să te încredințezi că Dumnezeu ți-a iertat cu adevărat păcatele și s-a împăcat cu tine. Iar semnele

acestei iertări sunt: 1) - omul urăște păcatul din tot sufletul, de teama ce o are să nu mai încline spre el; 2) - Mai mult își amintește de păcatele sale fără patimă, adică fără plăcere sau supărare sau ură; 3) - Se bucură și se veselește slăvind pe Dumnezeu pentru mulțimea virtuților pe care le-a agonisit prin Harul dumnezeiesc și prin pocăință; 4) - Smulge deplin din inima sa cugetele patimase, încât acestea nu-l mai luptă.

1). - Întâiul semn ni-l arată Sf. Vasile. Fiind el întrebat cum se încredințează sufletul că Dumnezeu i-a iertat păcatele a răspuns că oricine se va încredința dacă va vedea pe cel ce se pocăiește în starea de a zice: **"Am urât nedreptatea"** (Ps. 118,163). De același lucru fiind întrebat Sf. Isaac, a răspuns că atunci va cunoaște omul că a primit iertarea păcatelor. **"dacă va simți în sufletul său că urăște cu desăvârșire păcatul"** (Cuv. 84)(217)

2). - Al doilea semn ni-l spune Nichita al Ieraclei Sereul. Tălmăcind el Cuvintele lui Grigorie Teologul la Paști: **"Chiar dacă te-ai depărtat de ceilalți ucenici, ca Toma ... crede în semnele cuielor"**, scrie: **"iar dacă nu acestora, atunci măcar vechilor păcate, întipărite în minte încrede-te (ca adică a înviat în tine cuvântul virtuții), iar amintirea fără patimă este întipărirea celor făcute fără plăcere sau durere..."**

3). - Al treilea semn îl găsim în *Lavsaiicon*, în viața lui Macarie cel Tânăr: acesta fiind întrebat odată dacă se întristează aducându-și aminte de uciderea fără voie pe care o săvârșise, a răspuns că nu se întristează ci mai degrabă se bucură, nu pentru păcatul uciderii, ci pentru că acesta a fost pricină de pocăință și de dobândire a multor virtuți și că proslăvește și mulțumește bunătății celei nemăsurate a lui Dumnezeu, pentru că și cele rele din fire, le schimbă și le face pricină de bunătăți.

4). - Iar al patrulea semn ni-l arată Sf. Teodor al Edesei, în capitolul 11 al cărții sale zicând: **"Chiar și numai amintirea celor făcute cu patimă chinuiește sufletul cu patima dar când aducerile aminte patimase se șterg cu totul din inimă, încât n-o mai bântuie, acesta este semnul iertării păcatelor de mai înainte"** (Filocalia).

Vezi, frate, cum se câștigă adevărata pocăință? Vezi cu câtă trudă și suferință și sângerare se câștigă o adevărată iertare a păcatelor? Atunci cum mai zici tu că am să păcătuiesc și apoi am să mă pocăiesc? Sau am să mă spovedesc, ca și cum pocăința ar fi un lucru ușor?! De aceea de acum înainte.

din dragostea pentru Dumnezeu, ia aminte și când te împinge diavolul să te afunzi în vreun păcat, în loc să-i ajuți la cufundare zicând, mă voi spovedi, mă voi pocăi, tu pune în suflet acest zid nebiruit și zi: cine știe dacă mă voi mărturisi bine? Cine știe dacă păcatul pe care am de gând să-l fac nu este cel mai de pe urmă, pe care Dumnezeu nemairăbdându-l, nu va mai ierta, ci va tăia funia răbdării. Sale și mă va lăsa să cad în prăpastia pieirii? Cine știe dacă îmi va da harul adevăratei pocăințe, pe care nu l-a dat atâtor păcătoși asemenea mie, care acum se pârlă în iad? Cine știe dacă și eu cu deprinderea de a nu mă teme de Dumnezeu, nu voi merge încetul cu încetul spre viața cea nesocotită și la urmă la nepocăință? **“Prin cel înțelept se va înțelege parabola”** (Sirah 3,29). Și tu dacă ești înțelept și cuminte și nu-ți primejduiești mântuirea, nădăduind într-o spovedanie neroditoare și într-o mincinoasă pocăință și putând să-ți atârnă nădejdea de o funie puternică, ca să te mântuiești, să nu o atârnă de un fir putred, care rupându-se, tu să cazi în focul cel nestins și veșnic. Funia cea puternică este să fugi de păcat, să te lupți, să dezrădăcinezi din inimă relele deprinderi și cu o căință puternică, să dovedești adevărata pocăință și iertarea păcatelor, prin săvârșirea virtuților și împlinirea poruncilor dumnezeiești. Dacă nu te lași de păcat, ești ca și cum ai înghiți otravă cu nădejdea că nu se va mistui și în cutare timp o vei da afară. Prin aceasta te arăți cât ești de nepriceput, făcând de voie un rău nemărginit, închipuindu-ți că stă în puterea ta, ceea ce stă numai în mâna lui Dumnezeu, adică presupunând că vei avea timp de pocăință și ajutor de la Dumnezeu ca să te pocăiești cum se cade, ca și cum Dumnezeu ar fi prietenul păcătoșilor și nu vrăjmașul lor cel mai mare, cel mai înfricoșat și cel mai drept împotriva a tot păcatul.

Nu cumva să te amăgești cu gândul zicându-ți: dar Părinții zic **“De cazi scoală-te”**, adică de câte ori cazi, scoală și mântuiește-te; deci aceasta este pocăința să cazi și să te scoli iarăși. Rea și rătăcită este tâlcuirea pe care o dai acestor cuvinte frate, Părinții spun aceasta ca să alunge de la oameni frica deznădăjdii și nicidecum să-l facă să păcătuiască în nădejdea spovedaniei și a pocăinței; ferească sfântul. De aceea cuviosul Isaac zice: **“Bărbăția pe care Părinții au pus-o în sfintele lor scrieri... despre pocăință, nici nu trebuie să o luăm în sprijinul nostru pentru a păcătui... ca să avem nădejdea pocăinței, s-au gândit să izgonească din simțuri frica deznădăjdii”** (Cuv. 70). A cădea și apoi a te ridica, aceasta nu este pocăință și nici nu poate

fi numită așa, cum faci tu, ci aceasta este - după spusa Ap. Pavel - întoarcerea câinelui la vărsătura sa, și scroafa care se tăvălește iarăși în noroiul din care a ieșit: **“Căinele se întoarce la vărsătura sa și porcul spălat la noroiul mlaștinei”** (II Petru 2,22). Adevăratul înțeles al zicerii: **“Cazi - scoală-te”** este că omul trebuie să se silească din răspuțeri să se ferească de păcat și să se păzească de a cădea din nou. Iar dacă din slăbiciunea omenească, se întâmplă să cadă iarăși și nu cu deplină voință și știință, să nu se deznădăjduiască, ci să se ridice degrab, să se spovedească și să se pocăiască, fără să piardă vremea. Deci, dacă și tu, frate, spre marea ta nenorocire și din slăbiciune ai căzut, să nu râzi și să zici în tine: acum am căzut și voi mai cădea și voi face iarăși și iarăși păcatul, deoarece tot m-am murdărit odată, însă la urmă o să mă mărturisesc, o să mă pocăiesc și o să mă lepăd cu totul de păcat. Nu, frate întru Domnul, să nu ascuți de acest gând, care se vede limpede că vine de la diavolul cel ce-ți urmărește pieirea, ci îndată ce ai păcătuțit, nu te lenevi și nici nu mai amâna, ci scoală-te și aleargă la duhovnic și spovedește-te. Dacă nu găsești timp atunci, pocăiește-te înaintea lui Dumnezeu, fără să mai aștepti vremea spovedaniei și silește-te să te împaci cu Dumnezeu prin marea părere de rău și zdrobire de inimă și cu fapte de pocăință, după puterea ta. Să nu te mulțumești să dormi nici măcar o singură noapte, fără să îngenunchezi și să te căiești înaintea lui Dumnezeu, până ce vei merge la duhovnic să te spovedești. E o nesuferită nepăsare să fi în tot ceasul în primejdie de moarte și să stai o clipă în păcat de moarte, atârându-ți viața de un fir deasupra prăpastiei iadului. Ah! Și tu, nenorocitul, stai în păcate, nepocăit, nu o clipă, ci chiar luni și ani! Și pentru ca să scapi de o așa primejdie aștepti ziua Învierii, a Sfinților Apostoli sau a Nașterii Domnului ca să te spovedești și să te pocăiești Glumești râzi și dormi fără grijă ca și cum nu sufletul tău ți-ar fi în primejdie, ci un lucru oarecare, care nu simte răul ce i-l faci și nu se poate să se răzbune. Ascultă dar această pildă înfricoșată, pe care o citim în istorie.

Un tânăr se legase cu dragostea și cu legături de o desfrânată. Fiind foarte aspru muștrat de părinți, de rude și de duhovnicul său, s-a hotărât să rupă aceste legături și să se izbăvească de păcat, printr-o mărturisire generală a tuturor păcatelor. Deci, cercetându-și mulțimea păcatelor, le-a scris pe hârtie, dar la cercetarea făcută n-a simțit și cuvenita părere de rău și zdrobirea inimii, cum se cade să facă cei ce-și recunosc păcatele și se pregătesc de spovedanie, ci

numai o ușoară părere de rău. Astfel mergând la spovedanie, s-a întâmplat să treacă pe la ușa blestemei case a acelei desfrânate și fără să-și dea seama a intrat și s-a hotărât să mai cadă o dată în păcat și la păcatele cele vechi să-l adauge și pe acesta cu nădejdea că apoi se va duce la duhovnic să-și mărturisească toate păcatele sale. Dar ce s-a întâmplat? Pe când el era cu gândul la desfrânare, a sosit acolo un alt amant al desfrânatei, care văzându-l, din cauza geloziei s-a înfuriat și l-a ucis pe acel nenorocit, dintr-o lovitură. Când oamenii i-au ridicat trupul din această casă rea, am găsit la el hârtia pe care-și scrisese păcatele ca să le spovedească. O, nenorocită moarte! O, nădejde înșelătoare! O, gând rățacit al acestui nenorocit tânăr!

Dacă și tu, frate, ai această îndrăzneală, ca acel nenorocit, jignind pe Dumnezeu în nădejdea iertării, vino-ți în simțire, ca nu cumva într-o bună zi să cazi în osânda și pierzarea aceluia. Chinurile iadului sunt așa de grozave și de înfricoșate, încât întâmplarea cu tânărul să te facă să te cutremuri și să te cumintești și să te ferești de tot păcatul: **“Lovit de crimă, cel fără de minte se face mai prevăzător”** (Prov. 19,25). Părăsește această înfruntare și curaj mincinos de a păcătui cu nădejdea spovedaniei și a pocăinței. Având în minte totdeauna pilda nenorocitului tânăr, nu mai cuteza a păcătui, ci cu frică și cu cutremur grijește-te de mântuire, cum îți poruncește apostolul (Filip. 2,12) pentru că și adevărata pocăință din frică se naște. Pocăința este ca o corabie, care te duce la limanul dragostei dumnezeiești, iar frica este pilotul corabiei, după cum spune Sf. Isaac: **“Pocăința este harul al doilea și se naște în inimă din credință și frică”** (Cuv. 72). Și iarăși: **“Pocăința este luntrea, frica este cârmaciul ei, iar dragostea - limanul cel dumnezeiesc”** (Ibid.).

CITIREA a III-a:

Despre piedica pe care mândria o pune mântuirii (218)

INTRODUCERE

După cum dintre friguri și fierbințeli (temperatură uscată a corpului din pricina bolii), cele mai primejdioase sunt cele acute, fiind un dușman ascuns și

de temut al trupului, tot așa dintre toate relele, care sunt frigurile și fierbințelile sufletului cel mai primejdios este mândria, căci pe cât este de păgubitoare, pe atât este și de ascunsă. Fiindcă oamenii lumii nu numai că sunt muștrați de conștiință pentru că sunt mândri, ci se îmbată de mândrie în așa măsură, încât ajung să o socotească drept podoabă sau cunună. De aceea și proorocul îi compătimește zicând: **“Vai de coroana mândriei, robi ai lui Efraim... care vă îmbătați fără vin”** (Isaia 28,1). Aceștia cred că a se ține dârji, a nu se încrede în nimeni niciodată, a se purta cu asprime și a fi încruntați, înseamnă că sunt învățați, nobili ce fac cinste sângelui și neamului lor. De aceea, această citire, care urmărește să arate răutatea păcatului mândriei și să dea totodată și leacul, nădăjduiesc să aducă mult folos celor ce o vor citi cu atenție.

Partea I-a

Mândria este o dorință nesăbuită de proprie prețuire, prin care omul se măsoară și se socotește pe sine mai mult decât ceea ce este în realitate și vrea ca și alții să-l socotească la fel. Cel mândru nu ține seama de altul, ci numai de sine, punându-se în centrul tuturor lucrurilor, așa cum păianjenul se așează în mijlocul pânzei sale, - întinde și aduce la sine ca pe niște fire, toate scopurile, toate mișcările și toate gândurile sale. **“Când poruncește slugilor sale (zice iudeul Filon) le vorbește ca unor animale fără de minte: pe cei de bun neam îi tratează ca pe slugi; cu rudele se poartă ca și cum nu le-ar cunoaște, cu concetățenii săi se poartă ca cu niște străini; de robi se folosește ca de animale, de cei de bun neam ca de niște robi, de rude ca de niște necunoscuți, de concetățeni ca de niște străini.”** Sfânta Scriptură ne zugrăvește și mai bine chipul celui mândru, când ne istorisește despre gândurile și cuvintele nebunești ale împăratului Nabucodonosor: **“Plimbându-se pe zidurile templului capitalei sale, Babilonul, zice Împăratul: oare nu este acesta Babilonul cel mare, pe care l-am zidit ca palat împărătesc cu puterea mea, spre cinstirea și slava mea?”** (Daniil 4,29). Plimbarea pe care a făcut-o împăratul cel iubitor de înălțare în capitala sa, arată dorința de stăpânire a omului mândru; gândul deșert pe care-l are despre istețimea sa, despre faptele sale, despre elocvența sa, despre avuțiile sale, despre bunul său neam, până și

despre frumusețea îmbrăcăminteii sale, mai mult decât un păun cu penele sale **"Plimbându-se prin Babilon"**. Pe deasupra, Nabucodonosor, așa de mult se admiră în cugetul său încât își închipuie că așa îl văd și îl admiră și alții și, ca și cum ar vorbi cu ei, răspunde fără să fi fost întrebat: acest mare oraș, Babilonul, este al meu și este fără pereche în lume: **"A răspuns împăratul și a zis: Au nu este acesta Babilonul cel Mare?"** Așa și cel mândru, nu se mulțumește să nu se prețuiască singur, ci vrea ca să-l prețuiască și să-l admire și alții, iar dacă nu-l admiră îi socotește dușmani. Tot așa, orice însușire sau pricepere măruntă ce o are, lui i se pare mare de tot, cum se întâmplă celui sărac ce-și face planuri mari: dacă îi dă cineva un gologan, i se pare că i-a dat un galben. Dar amăgirea mândriei nu sfârșește aici, ci merge mai departe. Nabucodonosor nu numai că nu spune adevărul, dar se și laudă și se fălește peste măsură, chiar și acolo unde știe bine că e o minciună: spune el că a zidit Babilonul, care fusese zidit de Belus, el nefăcând decât să-i mărească zidurile. Așa și cei mândri, nu numai că exagerează faptele lor când le povestesc, dar măresc și minciuni vădite, lăudându-se că au întrecut pe cutare sau cutare, în timp ce ei au rămas în urmă și merg până să întoarcă în cinste pentru ei și cele necinstite și pagubele lor. Dar culmea nebuniei lui Nabucodonosor era că își atribuia puterii sale și măreției slavei sale lucruri pe care el le visase: **"Pe care l-am zidit cu puterea mea, spre cinstea și slava mea"**; așa și cei mândri, deși nu ajung până la așa prostie încât să cugete că ei sunt începătorii binelui pe care-l au, și nu socotesc că milostivirea lui Dumnezeu le-a dat bunurile pe care le au (căci de-ar cugeta așa ar fi eretici și gândul lor este mândria luciferică), dar ajungând până la atâta inconștiență că socot că vredniciei lor se datorește aproape orice bun pe care-l au și nu vor să socotească și pe alții la fel. De aceea, chiar de zic cu vorba totuși arată prin fapte acele vorbe ale lui Nabucodonosor, că cu propria lor putere și deosebita lor hărnicie și știință au făcut totul: **"pe care eu l-am zidit cu puterea mea, spre cinstea și slava mea"**.

Partea a II-a

Despre pagubele pe care mândria le pricinuieste sufletului

Nu-i cu putință a arăta îndeajuns cât este de mare paguba pe care mândria o pricinuieste sufletului. Totuși ca să înțelegi puțin despre dânsa, ține seamă că, culmea a tot răul este păcatul, iar culmea a tot binele este harul dumnezeiesc. Ori, mândria ne aduce tot felul de păcate și se împotrivesc la orice har al lui Dumnezeu. Așadar ce alt rău mai mare poate face.

Mândria aduce omului tot felul de păcate și în două chipuri poate să-i murdărească inima: fie umflându-o așa de mult, încât alungă și leapădă toată supunerea datorată lui Dumnezeu și în felul acesta schimbă pe om în drac, ca și Lucifer, care, din pricina mândriei, din luminos s-a făcut întunecat: **"cum a căzut din cer luceafărul, care răsărea dimineata și a fost aruncat pe pământ"** (Isaia 14,12) și prin aceasta cel mai mare păcat de moarte, cum îl numesc teologii. Sau poate ajunge numai la așa înălțare și semeție, - cum se întâmplă adesea și la mulți - încât să nu se facă patimă și deprindere, ci numai o înclinare ușor de schimbat. Astfel privită mândria, deși în sine este un păcat de iertat, totuși ușor duce pe om să cadă în păcate de moarte. Căci dacă șarpele își strecoară capul undeva, ușor își strecoară pe acolo tot corpul; tot așa și cu mândria: unde pătrunde ea, ușor pătrund și celelalte rele. De aceea a zis Duhul Sfânt prin Sirah: **"Mândria este începutul păcatului"** (10,13).

Trebuie s-o spunem deschis că păcatul mândriei este mai mare decât toate. Căci pentru ca Dumnezeu să-l pedepsească, lasă pe cel mândru să cadă în alte păcate, precum scrie Sfântul Ioan Scărarul: **"Unde s-a întâmplat o cădere, acolo de mai înainte se așează trufia, căci aceasta este prevestitoarea celei dintâi"** (Cuv. 234). De aceea a îngăduit Dumnezeu să cadă sodomiții în păcate necurate și potrivnice firii, ca pedeapsă pentru marea lor mândrie după cum spune Iezechil: **"Aceasta este nelegiuirea sodomiților, mândria"** (19,49). Dacă mândria n-ar fi cea mai mare dintre toate păcatele, fără îndoială că Dumnezeu, ca un doctor bun, n-ar fi lăsat pe mândru să cadă într-un rău mai mare, ca să vindece pe cel mai mic. Că lucrul este așa, se poate dovedi cu cele două păcate, care pângăresc toată lumea: desfrânarea și erezia. Despre desfrânare e de ajuns să spunem că are ca rădăcini mândria, deoarece proorocul

Daniil - alături de mândria de nesuferit a lui Antihrist - adaugă și pofta neînfrânată a desfrânării (11,37). Iată cum Antihrist se arată mândru în multe: **"Și va fi poftitor de femei"** (ibid.). Iată-l, același Antihrist cum se arată foarte desfrânat și afundat în murdăria necurăției. Nu în el se află rușinea și pângărirea, ci el însuși este tot rușine și pângărire: **"poftitor de femei"**. Aceasta o spune proorocul ca să ne arate nedespărțita unire și înrudire dintre aceste două rele: mândria și necurăția.

Același lucru se cade să-l spunem și despre erezie, că are rădăcinile în mândrie. Aruncă o privire asupra lumii creștine din Europa și vei vedea mulțime de culte și erezii deosebite, care se mușcă una pe alta cum se mușcă șerpilor. Ia aminte, spune Fericitul Augustin, că deși aceste otrăvitoare erezii și secte, toate la un loc sunt prășila uneia și aceleiași blestemată mame, mândria. **"În lume sunt mulțime de erezii, dar o singură mamă, mândria le-a dat naștere"**. De la Simon Magul, cel dintâi începător de erezie și până la Antihrist care va fi cel din urmă, nu vei afla în toată istoria, altă pricină mai de seamă a ateismului, a politeismului și a tuturor ereziilor, a spinoziștilor, a voltairienilor, a deistilor și a celorlalți învățători eretici ai iadului, decât invidia și mândria, din a căror pricină voind să se arate că au descoperit ceva nou, s-au înălțat deasupra Bisericii și chiar împotriva măreției dumnezeiești, așa cum au făcut și primii oameni, pe cât de uriași la trup, pe atât de pitici la minte, împinși de mândrie, au vrut să zidească turn până la cer, ca să-i puie o inscripție deasupra în stele și să-și lase urme de pomină între oamenii de mai târziu: **"Haideți să zidim un turn, al cărui vârf va fi până la cer și ne vom face renume"** (Facere 11,4).

Dar să nu vorbim mai mult. Între credința creștină și mândrie este o luptă așa de mare, încât nu-i cu puțină să încapă amândouă în una și aceeași inimă, ci unde este una numaidecât trebuie să lipsească cealaltă. De aceea a zis Domnul despre farisei că-și dau și primesc unii de la alții slavă omenească și de aceea s-au făcut nevrednici să creadă în El; **"Cum puteți voi să credeți, slavă unii de la alții luând, iar slava lui Dumnezeu nu o căutați?"** (Ioan 5,44). Din aceste cuvinte înțelegem că cel ce va primi oarecare slavă deșartă, își pune în suflet o piedică aproape nebiruită împotriva credinței. Atunci ce obstacol își ridică în suflet cel ce caută pretutindeni slava deșartă și nu se dă înlături să calce în picioare legea lui Dumnezeu? Să-și piardă sufletul pe vecie și să fie osândit, numai să nu piardă ceva din fumul slavei deșarte? Așa cum fac zilnic

unii oameni, care sunt gata să rabde toate relele numai să nu-și piardă slava de la oameni, pretinzând că dacă ar face altfel li s-ar atinge onoarea.

Vezi, deci, frate, în ce prăpastie te poate arunca mândria! Întâi îți va umple sufletul de necurăție și patimi. După aceea - în ce chip stomacul plin de sucuri rele produce dureri de cap, tot așa dintr-o conștiință încărcată cu patimile de mai sus, născute din mândrie, ți se va produce vreo îndoială de credință, prin care vei ajunge să te îndoiești de cele mai temeinice dogme ale credinței, ajungând până să crezi că iadul și raiul sunt niște simple povești. Aceasta o vei înțelege și mai bine, dacă vei lua aminte la lupta pe care o dă mândria împotriva Harului dumnezeiesc. Să știi, iubite, că prin noi înșine nu avem atâta putere ca să facem începutul mântuirii noastre, ci este nevoie să ne întărească Dumnezeu, ca să ivească în minte primul gând bun. De aceea zice Domnul: **"Fără de Mine nu poți face nimic"** (Ioan 16,15) și Ap. Pavel: **"Dumnezeu este cel ce lucrează în noi de a voi și a lucra, după buna lui voință"** (Filip. 2,13).

Deoarece, după Marele Vasile, odată cu căderea lui Adam, s-a slăbit și stricat voia cea liberă a omului, în Paradis, putând să meargă spre bine n-a voit, acum vrea să meargă spre bine și nu poate, dacă nu-i va întări Domnul voința cu harul său ajutorător. Zice Solomon: **"Și Domnul pregătește voința"** (Prov. 8,35). Deci Dumnezeu este cel care începe și cel care sfârșește tot binele; omul nu numai că nu-l poate săvârși, dar nici a-l începe nu poate, fără ajutorul harului. Pavel a spus aceasta arătând: **"Cel ce a început la voi lucrul cel bun, îl va și desăvârși până la ziua lui Iisus Hristos"** (Filip 1,6). Părerea semipelagianilor care ziceau că omul începe binele iar Dumnezeu îl sfârșește, era eretică. Dacă fără harul lui Dumnezeu, noi nici măcar nu putem începe binele și mântuirea noastră, judecă și tu cât de mare nevoie avem de harul lui Dumnezeu, la lucrarea mântuirii. Și dacă noi, numai cu puterea minții noastre nu putem cugeta binele, cum vom putea să-l și săvârșim? Și cum vom putea urî păcatul mai mult decât orice rău și să iubim pe Dumnezeu și virtutea mai mult decât orice? Căci așa se cuvine să facem ca să ne mântuim. Acest ajutor al harului, așa de necesar pentru a dobândi viața veșnică, sau că Dumnezeu nu ți-l va da, ca pedeapsă pentru mântuirea ta, sau ți-l va da așa de împuținat, încât să nu te poată face să urăști păcatul și să-ți dorești cu tot dinadinsul mântuirea, ca să te îndreptezi să devii fiu, ci să te ajute atât de puțin, încât din pricina propriei nepăsări să nu te poți folosi de el pentru mântuire.

Înțelege, deci, bine acest adevăr că harul pe care-l dă Dumnezeu creștinilor, este un har al smereniei; atât după începutul său, care este Crucea și tot necazul (că și Mântuitorul Hristos, smerindu-se până la Cruce și moarte ne-au făcut vrednici de așa mare har dumnezeiesc), cât și după sfârșitul și roadele sale, care toate ținesc spre smerenia omului, ca să-l slăvească numai în Dumnezeu; să-i șmerească mintea pentru a face loc credinței; să-i smerească voia, ca să dea loc dragostei dumnezeiești și celorlalte virtuți; să-i smerească cugetul, încât să nu cugete mai des decât se cuvine, după cum zice Pavel: **“Nu cugetând mai mult decât se cuvine să cugeți, ci cugetând spre înțeleptire”** (Rom. 12,3). Deci dacă sufletul tău, frate, nu se smerește înaintea lui Dumnezeu, nu se poate adăpa niciodată din apele cerești ale harului dumnezeiesc, care după cum în glumă spune Fericitul Augustin, aleargă după munții cei înalți ai cugetelor și stau în câmpiile celor smeriți, ca să-i facă roditori de fructe ai felurilor bunătați.

Această luptă care se dă între mândrie și har se arată nu numai din faptul că mândria oprește harurile dumnezeiești, nelăsându-le să intre în suflet, ci chiar și după ce intră, le izgonește afară, iar omul, care cu puțin mai înainte, era bogat înaintea lui Dumnezeu prin multele sale fapte bune și virtuți, dacă va da loc mândriei în inima sa și unei păreri de sine și se va înălța cu mintea, îndată săvârșește și devine nenorocită cum a pățit fariseul cel mândru din Evanghelie și mândrul oraș Babilon, despre care zice Dumnezeu: **“Ascultă tu cea în plăceri crescută și încrezută și care ziceai în inima ta: nimeni alta nu-i ca mine! Nu voi rămânea văduvă și nu voi ști ce-i lipsa de copii. Acestea două deodată, într-o zi, vor veni asupra ta: lipsa de copii și văduvia”** (Isaia 47,8). Și cum se întâmplă porumbiței, că, șezând la soare și bucurându-se de curățenia și frumoasele sale pene, deodată se repede șoimul și o înșfacă, tot așa se întâmplă și sufletului mândru. Când se bucură și se fălește cu virtuțile sale, atunci este răpit de șoimul sufletelor, adică de diavolul. De aceea Sfinții Părinți au spus acest cuvânt înțelept: **“Mântuirea omului este în același timp și grea și ușoară”**. Pentru că, cu smerenie, într-o clipă omul se urcă la Rai, iar cu încrederea și semeția în altă clipă se coboară în iad. Vrei să pricepi aceasta mai bine? Citește în istorie, ce a fost Grecia odată. Ea era grădină a sfințeniei, a înțelepciunii, a credinței, în așa măsură că și pustiurile ei erau pline de sfinți. Iar acum, după ce a căzut robită sub jugul agarenilor, ea este grădină a necredinței.

a neștiinței și a necurăției. Și cei mai mulți din locuitorii ei sunt necredincioși, fără evlavie, ignoranți și plini de răutate. Fără îndoială, că nu pentru altceva, decât ca pedeapsă pentru mândria împăraților ei ortodocși și a locuitorilor ei necredincioși. Vezi cum a îngăduit Dumnezeu ca mai degrabă să locuiască în această Grece popoare păgâne de spurcata lege a lui Mahomed, decât să locuiască creștini pângăriți de mândrie.

Deci și tu, frate, dacă ești cuminte, primește cu bucurie sfatul care ți-l dă Duhul Sfânt și urmează-l: **“Să nu te mândrești în inima ta”** (Tobit 4,13). Să nu îngădui să te stăpânească mândria nici înlăuntru, în adâncul inimii și nici afară, în faptele tale, căci acest blestemat rău dă naștere la toate celelalte rele din lume, atât în privința păcătuirii cât și a osândei: **“În mândrie este multă pierzare și stricăciune”** (Ibid.). Dacă vrei să scapi de toate relele, smerește-te totdeauna și nu te teme că vei cădea vreodată. În lumea materială, cel ce nu vrea să cadă, nu are alt chip decât să stea pe pământ, cum a spus un înțelept: **“Cel ce stă pe pământ, nu are de unde să cadă”**. Dar cel ce șade în vreme de cutremur, este în primejdie să cadă **“Cine-și face casa înaltă caută prăbușirea”** (Prov. 17,20).

Partea a III-a

Despre vindecarea mândriei

Ce leac poate avea o așa de mare răutate, cum este mândria? Oare, cu cât ar trebui să fie mai străină de sărăcia firii noastre stricăcioase și muritoare, cu atât mai mult a pătruns înlăuntrul ei, lărgind-o și umflându-o ca un burduf; împlinindu-se cu noi acel înțelept cuvânt al lui Sirah: **“Tre lucruri a urât sufletul meu în viața aceasta și m-am ferit de ele: săracul mândru, bogatul mincinos și bătrânul desfrânat și lipsit de minte”** (25,2).

Și fiindcă cea mai mare mândrie este a crede că ne putem vindeca de mândrie numai cu puterea și cu sângea noastră, de aceea cel dintâi leac al mândriei este să alergăm la Dumnezeu și să-L rugăm smeriți împreună cu proorocul David zicând: **“Să nu vină peste mine piciorul mândriei”** (Ps. 35,11), adică să nu îngădui, Doamne, ca blestemata de mândrie să pună

măcar piciorul în sufletul meu. Se zice că mândria are numai un picior: **"Să nu vină peste mine piciorul mândriei"**, întâi pentru că este ca un monstru și ca o vietate cu un singur picior; al doilea, pentru că cel mândru numai într-un singur lucru nădăjduiește, în sine însuși și numai pe sine se sprijină și al treilea, pentru că mândria având slabă temelie, ușor cade în orice nerânduială - cum am spus mai sus. De aceea adaugă David: **"Aici au căzut toți cei ce lucrează fărădelegea"** (Ibid. 11), iar dacă uneori se ridică, prin Harul lui Dumnezeu, repede cad iarăși din rău în mai rău; de aceea și zice: **"Au căzut și nu vor putea să stea"** (Ibid.).

Al doilea leac stă în a lupta împotriva rădăcinii răului. Mândria se află, parte în mintea oamenilor - se cred pe sine mare lucru; parte în voința lor - când voiesc să fie socotiți de ceilalți oameni, ca și cum ar fi ceva mare. Zic și ei asemenea lui Simon Magul, care se socotea a fi ceva mare (F.Ap. 8,9). Se cuvine, iar, să vindecăm înăi mintea și voia celor mândri și apoi să-i lecuim pe ei înșiși.

Mintea se lecuiește dacă o facem să-și dea seama ce este omul față de Dumnezeu și de sfinții Săi și ce este slava pe care cel mândru vrea s-o dobândească fără vrednicie și împotriva bunei cuviințe. Slava lumii nu este altceva decât un rod oprit, care nu hrănește ci otrăvește pe om. Dumnezeu a făcut lumea și cu nemărginita bunătate a dat omului pricepere ca s-o înțeleagă și să-l slăvească, păstrând pentru sine toată slava și cinstea, după cum ziceau îngerii: **"Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace între oameni bună voie"** (2,14). De aceea e o foarte mare îndrăzneală și mândrie împotriva măririi lui Dumnezeu, când omul vrea să răpească pentru el slava care se cuvine numai lui Dumnezeu, ceea ce pune în mare primejdie pe cel mândru căci este scris **"Vai vouă, când vă vor grăi de bine toți oamenii!"** (Luca 6,26). Deci vai și amar de cei care caută mereu să fie cinstiți și să creadă despre ei că ar fi mare lucru. De se va întâmpla să capete ei această slavă, ea le este o mare pagubă. Căci alături de paguba pricinuită de cinste se adaugă și deșertăciunea ei. Și ea este deșertă pentru cel puțin cinci pricini.

1). - Este deșertă în sine pentru că nu poate nici să te înalțe, nici să te cinstească: **"Dacă eu mă slăvesc pe mine însumi, slava mea nu este nimic"** (Ioan 5,4). Ceea ce înseamnă dacă eu, ca om, atribui slava faptelor mele mie însu-mi, în loc s-o dau toată lui Dumnezeu, atunci slava mea nu este nimic. Judecă acum și tu, cu cât mai de nimic este lauda și aplauzele pe care le

caută oamenii de la lume.

2). - Este deșertă slava și cu privire la cei ce o dau. Pentru că ei necunoscându-te cât de ticălos și păcătos ești înlăuntru, ci cunoscându-te numai pe dinafară, ce altă slavă îți pot da, decât aceea pe care o dau și unui mormânt împodobit? Cinstesc titlurile și inscripțiile pe care le are mormântul pe din afară, fără să țină seama de putrejunea și putregaiul ascuns înlăuntru, după cum a zis Domnul: **"Vai vouă, farisei și cărturari fățarnici, că vă asemenați mormintelor văruiate, pe din afară se arată frumoase, dar înlăuntru sunt pline de oase moarte și de toată necurăția"** (Matei 24,27).

3). - Slava lumii este deșertă și după locul unde se dă - adică pământul acesta de jos care față de cer, după cum dovedesc astronomii și geometrii este ca un fir de praf. În acest fir de praf al lumii, găsește locul unde tu cauți cinste. Căci din milioanele de locuri de pe pământ abia de vei găsi o sută din care te cunosc și din această sută abia de vei găsi vreo zece care să te prețuiască cu adevărat în inima lor. Încât a căuta cu atâta patimă prețuire și cinste din partea unor așa de puțini oameni și într-un așa de mic colț al lumii, ce altceva înseamnă decât că vrei să te ascunzi într-o scânteie care zboară sau în dosul palmei tale.

4). - Slava lumii este deșertă și după timpul cât durează. Toată viața noastră în fața veșniciei este mai scurtă decât o bătaie a pulsului, decât o clipire de ochi sau de o clipă. Este cu puțință oare ca un om cu minte, să dobândească slava oamenilor de o singură clipă (219) să se primejduiască la musturarea veșniciei și la batjocura cea fără de sfârșit.

5). - În sfârșit, este deșertă slava lumii și prin pricinile pentru care te cinstesc oamenii. Oamenii te cinstesc dacă ești bine îmbrăcat, dar această cinstire se dă datorită hainelor și viermilor (de mătase) care le-au tors, iar nu ție. Dar cu cât este mai frumoasă decât a ta, podoaba păunului, cu penele așa de minunate! Sau și iarba câmpului cu nenumăratele ei flori: **"Nici Solomon, în toată slava lui, nu s-a îmbrăcat ca unul din aceștia"** (Matei 6,29). Oamenii te cinstesc pentru bunul tău neam, dar cu ce vrednicie ai contribuit tu la aceasta? Mai degrab strămoșilor și neamului tău s-ar cuveni această cinste iar nu ție personal. (220). Oamenii te cinstesc pentru bogăția ta, dar Dumnezeu știe câte nedreptăți ai făcut până să ți-o aduni și cu cât îți este mai grea, cu ea, calea spre rai, decât ar fi fost din pricina sărăciei, precum a zis Domnul: **"Cu anevoie va intra bogatul în Împărăția Cerurilor"** (Matei 19,23). Oamenii

te laudă pentru frumusețea ta, dar tot așa poate fi lăudată și o grămadă de gunoi, dacă este acoperit de cea mai albă zăpadă. Gândește-te însă la sfârșit, când frumusețea are să se vestejească peste puține zile: **"Când omul moare, îl vor moșteni animalele cele târătoare, fiarele și viermii"** (Sirah 10,11). Deschide un mormânt și te vei convinge. În chipul acesta, mintea își poate da seama de prețul scăzut pe care-l are cinstea lumii acesteia, care deși este un nimic, în deșertăciunea oamenilor nebuni se arată ca un mare bine.

Vezi, frate, ce este slava omenească? Ia aminte acum ce este și omul care o caută. Dacă vei întreba pe proorocul, el îți va răspunde că tot omul, nu numai plugarul care sapă pământul, ci și împărații care conduc lumea, deci orice om, este un nimic îmbrăcat în ceva, sau ca să spun mai bine, îmbrăcat în slăbiciune, neputință, ignoranță, și în orice altă ticăloșie; **"Tot omul care trăiește este deșertăciune"** (Ps. 38,5). Deci și tu, frate, înaintea lui Dumnezeu ești deșertăciune și un nimic, întrucât ești om după fire. Dar dacă ești un om mândru și păcătos, ești un nimic mai rău decât nimicul, pentru că ești un fur al slavei lui Dumnezeu; pentru că ești un înșelător al nemărginitei Lui slave, pentru că ești un osândit la flăcările iadului, plătind cu pedeapsă veșnică ascultarea pe care n-ai voit să o dai lui Dumnezeu, Împăratul cerurilor. Căci zice Fericitul Augustin: **"Al Tău este binele, Doamne, a Ta este slava. Cel ce caută nu slava ta, ci pe a lui proprie, acela este fur și tâlhar și asmea diavolului, care vrea să-ți răpească slava Ta"** (Rug. 23 sau 15). Aceasta este, iubitule, starea și treapta pe care te afli: om după fire și tot omul este păcătos. Aflându-te în această stare, oare nu-i drept să fii totdeauna smerit? Spune-mi nu-i drept să-ți pleci fruntea cea semeață și să-i dai lui Dumnezeu toată slava? Te rabdă inima să compari noroiul și nimicul cu Dumnezeu cel Atotputernic? și să-l răpești slava Lui pentru mândria ta, rostind și tu cuvintele lui Dumnezeu: **"Slava mea nu o voi da altora?"** (Isaia 42, 8). Ah, sârmanule și mândrule, și de aceea și mai vrednic de ocară! Iubești slava și cinstea? Află vreun bine pe care să-l dobândești numai cu puterea ta și apoi mândrește-te și te înalță. Iar dacă tot binele ce-l ai, l-ai primit de la Dumnezeu, rușinează-te nu numai de a te slăvi, ci și pentru că umbli după slavă: **"Căci ce ai, ce n-ai luat, iar dacă ai luat, de ce ai luat ca și cum n-ai fi luat?"** (I Cor. 4,7).

După ce, cu toate cele spuse, am lecuit mintea celui mândru, eliberând-o de amăgire, acum se cade a-i lecui și voința, izgonind și din ea toată mândria.

Vom tămădui-o, dându-ne seama, pe lângă pagubele arătate pricinuite de mândrie, de cea mai mare dintre toate, de veșnica osândă a iadului. Se cade, dar, să nimicim însăși înșelăciunea mândriei, care ne înșală inima. Trebuie să înțelegem odată că fără smerenie nu este mântuire: **"Dacă nu vă veți smeri ca pruncii, nu veți intra în Împărăția cerurilor"** (Matei 18,3)(221). Prin aceste cuvinte, Domnul ne arată și trebuința botezului și a pocăinței: **"Dacă nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu va putea intra întru Împărăția cerurilor"** (Ioan 3,5) și **"Dacă nu vă veți pocăi, toți la fel veți pieri"** (Luca 13,3). Dacă însăși gura Domnului ne arată și o trebuință și alta și a pocăinței și a botezului și a smereniei, atunci înseamnă că, pentru mântuirea noastră smerenia e tot atât de trebuitoare pe cât sunt botezul și pocăința. Și lucrul așa este, fără îndoială, deoarece sfinții socot mândria ca semnul vădit al osândirii și pedepsei, iar smerenia ca semn al mântuirii: **"Cel mai vădit semn al osândirii este mândria și dimpotrivă, semnul celor aleși este smerenia"**, zice Sf. Grigorie Dialogul (*Moralia*, Cartea 4, cap.22). Iadul este plin de mândri, cum ne încredințează proorocul Isaia, care spune că iadul s-a lărgit și și-a deschis gura fără de fund: **"Lărgit-a iadul sufletul său și și-a deschis gura"** (5,14) și că în acea prăpastie vor cădea cei puternici, cei mândrii, cei înalți și cei slăviți: **"Și se vor coborî cei puternici, cei cu renume, cei mari, cei bogați; și se va omorî omul și se va necinsti bărbatul și ochii celor mândri se vor smeri"** (Ibid.). Să știi bine, frate, că mândria este steagul lui Lucifer: **"Acesta este împărat peste toți fii mândriei"**, și precum Lucifer este căpetenia tuturor păcătoșilor osândiți, tot așa și mândria este semnul văzut al osândirii și al pedepsei și piatra de care mai mult decât toate relele, se poticnește mântuirea noastră.

Citim în istoria Bisericii, despre o sfântă, care printr-o minunată răbdare, asemenea lui Iov, din legea veche, a zăcut treizeci și opt de ani încheiați, într-o locuință săracăcioasă, chinuită de multe și mari boli, de se părea că și-au dat mâna cele mai grozave și ciudate boli ca s-o chinuiască. Fericita, însă, le-a îndurat cu atâta răbdare și bucurie, că lumea alerga din toate părțile ca să vadă această minune și să capete ajutorul sfințelor ei rugăciuni. Între alții, a venit la dânsa și un ieromonah, care a rugat pe sfântă, să ceară harul lui Dumnezeu pentru dânsul, adică, să izbăvească sufletul lui de cea mai mare piedică ce-i stătea în cale mântuirii, ceea ce sfânta a și făcut cu mare și fierbinte rugăciune.

Și deodată s-a înăsprit cu tot glasul ieromonahului, care până atunci avea o voce aleasă și foarte melodioasă, încât numai el conducea strana bisericii cu psalmodia sa. Din aceasta, ieromonahul a cunoscut îndată, că pentru că se bucura peste măsură de frumusețea glasului său și prin urmare era îmboldit în sine să se mândrească; această plăcere deșartă și mândria ascunsă îi erau piedici în calea mântuirii.

Pilda ieromonahului să-ți fie ție ca o oglindă în care să te privești și să ți dai aminte. Dacă și o simplă plăcere deșartă, nevinovată la prima vedere, dacă și o mândrie ascunsă era piedică la mântuirea acestuia, cu cât mai mare va fi mândria lumească și cea drăcească înălțare de sine, prin care atâția lipsiți de minte se fălesc chiar și cu răutățile lor? Și socotesc ca o cinste că nu se tem de afurisenie, și-și bat joc de oamenii simpli, care se tem de păcat. Tu, însă, dacă ești cu pricepere, vino-ți în fire și vezi de cumva găsești în inimă o urmă de mândrie, ostenește-te să o alungi și n-o trece cu vederea ca pe un lucru de nimic. Bagă de seamă să nu osândești cu mândrie pe vreun păcătos, pentru că cine știe: dacă acesta care acum este rău, nu va sfârși bine, ca și tâlharul cel bun? Și dimpotrivă, cine știe dacă tu, care acum pari bun n-ai s-o sfârșești rău, cum a sfârșit-o Iuda. Cine judecă pe alții în primul rând o face din mândrie. De aceea apostolul Pavel zice mustrător: **"Tu cine ești, care judeci sluga străină?"** (Rom. 14,4). Ferește-te să disprețuiești pe cei mai mici și săraci, și pe slugi cum este scris: **"Vedeți să nu disprețuiți pe vreunul din acești mai mici"** (Matei 18,10), pentru că cei săraci sunt legiuitorii lui Hristos, după cum chiar El însuși zice: **"Întrucât ați făcut unuia din frații Mei cei mai mici, Mie mi-ați făcut"** (Matei 25,10); că îngerii acestor mici și săraci văd totdeauna fața lui Dumnezeu: **"Zic vouă, că îngerii lor văd pururea în ceruri fața Tatălui meu, care este în Ceruri"** (Matei 18,10); și ca nu cumva slugile tale de acum să se afle în ziua judecății din urmă în numărul judecătorilor tăi, sau pe o treaptă mai sus decât tine, în Rai, să nu te fălești, ca un fără de minte cu bunul neam, sau cu istețimea și cu atât mai puțin cu faptele bune. Pentru că și puținul pe care-l ai nu este al tău și chiar dacă ar fi, el este atât de nedesăvârșit și de umbrit de mulțimea relelor, încât a te mândri în deșert și a te lăuda cu El, e tot una ca un arap, care s-ar lăuda că este o minunăție de albeață, numai pentru că are dinții albi. Nu te lăuda. Nu căuta locurile cele de frunte, nu te încrede în puterile tale; să nu cauți să te arăți mai deosebit în toate și mai bun, pentru că

acela care pare înalt în fața oamenilor, este urât înaintea lui Dumnezeu: **"Cel înalt între oameni, urâciune este în fața lui Dumnezeu"** (Luca 16,15). În scurt, să știi că orice alt păcat, Dumnezeu îl îngăduie cu răbdare în afară de păcatul mândriei, împotriva căruia duce totdeauna un război ofensiv cu toată puterea sa: **"Dumnezeu stă împotriva celor mândri"** (Iacov 4,6). Așa de mult urăște Dumnezeu mândria, încât mai mult trebuie să se teamă un drept mândru, decât un păcătos smerit: **"Dacă vezi un om care se crede înțelept în ochii săi, să nădăjduiești mai mult de la un nebun de cât de la el"** (Prov. 26,12).

Dacă de la început îți este greu să te smerești și să-ți potolești mândria inimii, fă ceea ce fac oamenii când vor să îmblânzească un taur sălbatic: îl leagă de un smochin și lăsându-l o vreme legat, el se îmblânzește. Leagă-ți și tu inima mândră de pomul cel dătător de viață, de crucea lui Hristos. Cugetă și meditează cu atenție la batjocurile, disprețul și ocările pe care le-a suferit Domnul pe Cruce (222) și nu-ți va fi prea greu să te umilești dacă starea și rostul tău îți cere să porți haine strălucite și să umbli cu măreție. Însăși această nevoie a rangului tău te face să lepezi hainele cele strălucite, să te întristezi și să cauți mai degrabă starea mai de jos și smerită a supușilor tăi, învățându-te aceasta de la înțeleapta împărăteasă Estera, care când voia să-și pună pe cap cununa împărătească se întrista și o punea cu durere de inimă și împotrivire, făcând-o numai pentru nevoia rangului ei, zicând către Dumnezeu: **"Tu știi nevoia mea, că urăsc semnul mândriei și slavei mele, care este în capul meu în zilele de primire; îl urăsc ca pe o cârpă murdară și n-o port în zilele mele obișnuite"** (Estera 14,16).

CITIREA a IV-a

Despre piedica pe care o pun mântuirii trândăvia (223) și grijirea de multe.

INTRODUCERE

Două feluri de vietăți apar în legea veche deopotrivă de necurate: cele fără picioare și cele cu multe picioare. Prin aceasta a voit Domnul să ne învețe că două feluri de oameni nu-i cu puțință să-i placă: cei ce trândăvesc într-o lene vrednică de mustrare, fără să lucreze ceva cu mâinile și cei care, dimpotrivă, vrând să facă multe, se încurcă în mii de treburi și griji. Despre acestea trebuie să spunem ceva întrucât și una și cealaltă sunt potrivnice mântuirii (224), arătând paguba pe care o aduc sufletului și cum să lucrăm pentru a ne lecu de ele.

Partea I-a

Mulți creștini n-au altă îndeltnicire mai de seamă decât să stea în lenevire toată ziua, să se plimbe pe străzile orașului, să vorbească cu alții despre cele mai mici și neînsemnate noutăți, să glumească pe seamă trecătorilor, să meargă la biserică, dacă nu găsesc altceva de făcut (și aceasta nu din evlavie, ci, cel mai adesea, ca să se întâlnească cu alții), să umble încoace și în colo, pe locurile de plimbare, grijindu-se mai mult cum să-și cheltuiască fără folos toată ziua și socotind că au folosit-o bine, dacă ziua a trecut fără griji și fără bătaie de cap. Dimpotrivă, pe alții îi vedem îndeletnicindu-se cu atâtea lucruri și uneori își sfârșesc viața, fără să-și dea cât de puțină odihnă sufletului. Deși așa de răspândite printre creștini aceste nerânduiri, cum să nu iei aminte la paguba cea mare pe care o aduc ele mântuirii?

Partea a II-a

Despre paguba pe care o aduc sufletului trândăvia și grijirea de multe

Despre trândăvie, Duhul Sfânt ne arată totul în puține cuvinte: **“Multă răutate a învățat lenea pe oameni”** (Sirah 33,32). Viața în lenevire a învățat multe pe oameni tot felul de răutăți, căci cuvântul **“multă”** vrea să zică **“toată”** (225). Diavolul a deschis în lume o școală a răutăților și văzând că el singur nu-i în stare să predea învățarea atâtor fapte rele, în unul și același timp, și-a luat lenea de ajutor, ca să predea lecțiile pe care el nu mai ajungea să le facă și așa să împlinească lipsa sa. În această școală învață oamenii toate păcatele și le învață și repede, pentru că răul se învață fără trudă. Apoi le învață oricine, căci și cei mai greoi de cap ajung elevi în stare de a învăța: **“Multă răutate a învățat lenea”**. Acolo învață omul a păcătui cu gândul, dorind cu inima cele ce le poate săvârși cu fapta: **“Poftele ucid pe cel leneș, pentru că mâinile lor nu vor să facă ceva”** (Prov. 21,25), și dorește toată ziua numai rele (Ibid.26). Uneori leneșul nu săvârșește răul cu fapta, pentru că aceasta cere oarecare trudă, ci în locul faptei, lasă frâu slobod poftelor și gândurilor rele, ca să alerge toată ziua în toate părțile rele. Deci, dacă și numai gândurile deșarte produc mare pagubă sufletului, deoarece însuși Dumnezeu îi mustră pe aceștia, prin prorocul Iezechiel, zicând: **“Fiul omului... acești bărbați care cugetă rele”** (11,2), apoi judecă tu singur câtă pagubă produce mulțimea poftelor care năpădesc inimile celor stăpâniți de lene?

La cei leneși, după gânduri vin vorbele și acestora ca un lanț urmează grăirile de rău și bârfele, pentru că leneșul pe cât este de negrijuliu de lucrurile sale, pe atât este gata să cerceteze faptele altora. Cu cât mai anevoie se dă la lucru, cu atât mai grabnic este la vorbă, că această se face fără trudă. Bârfirea este tot lucrul lor și cu ea își pierd toată ziua: **“Această este treaba celor ce mă ponegresc”** (Ps. 108,29), iar dacă uneori lasă bârfeala pentru puțină vreme, o face pentru convorbiri rușinoase, afierosindu-și diavolului limba, care cea dintâi dintre toate mădularele creștinului a fost afierosită lui Dumnezeu, la Sfântul Botez, cu mărturisirea credinței și care se cade să fie cât mai des sfântită prin atingerea de Sfânta Împărtășire și nu așa de rău folosită de cei leneși și cu

nerușinare. Pentru că aceștia își acopăr nerușinarea limbii lor cu cuvinte întortochiate și cu două înțelesuri, dând, celor ce-i ascultă, otrava în pahar de miere și îndreptățindu-se că fac aceasta pentru că celelalte treburi sunt prea grele pentru ele.

Apoi vrăjmașul trudei este și prieten al plângerilor. Dar leneșul nu gustă plăcerile, fie îngăduite, fie neîngăduite, așa cum s-ar întâmpla. Aceasta o adevărește vechiul proverb care spune: **"Nefăcând nimic, oamenii învață să facă răul"**. Apa care nu se mișcă, îndată se băhleşte; aerul care nu se mișcă, în scurtă vreme devine otrăvitor și vătămător. După cum în Pentapole, lenevia sfătuia toate dezordinile - după cum zice Iezechiel - așa sfătuiește și acum pe creștini și îi slăbănogă în așa măsură, încât la prima greutate întâlnită în calea virtuții se predau și aruncă armele la prima ispită, lăsând virtutea și îmbrățișând răutatea. Leneșii se tem de lei, nu numai în pădure, ci și pe ulițele orașului unde lei nu se întâlnesc niciodată: **"Zice leneșul: un leu este pe cale, iar pe străzi ucigași"** (Prov. 22,13), adică se tem de primejdii închipuite, spăimântându-se și de umbra lor. Dacă Sfânta Biserică poruncește să țină posturile orânduite, ei aleargă degrab și cer dezlegare ca să mănânce. Dacă duhovnicul le dă un canon puțin mai greu, atunci sau nu-l primesc, sau nu-l fac. În scurt, leneșii își pun sufletul tocmai în starea pe care o caută diavolul ca să-și facă acolo sălaș, cum spune Domnul: **"Atunci, zice, mă voi întoarce la casa mea, de unde am ieșit și venim, o găsește deșartă și mai ia cu sine alte șapte duhuri, mai rele decât el, și intrând locuiesc acolo"** (Matei 12, 45).

Dacă lenevirea dă naștere la atâtea rele, nu-s mai puține nici relele pe care le aduce îndeletnicirea cu prea multe, slujirile, grija de multe. Acestea sunt spinii, care, după cuvântul Mântuitorului, înăbușe sămânța cuvintelor și însuflărilor duhovnicești și împiedică creșterea deplină a binelui sau a virtuții: **"Iar cea căzută între spini, sunt cei ce aud, dar luându-se de grijile și bogățiile și plăcerile vieții, se înăbușă și nu aduc roade"** (Luca 8,14). Acești oameni fiind prea ocupați, când trebuie să meargă la slujba bisericească, la școală, să citească vreo carte folositoare de suflet sau să se împărtășească cu Sfintele Taine, n-au vreme. Trec de la una la alta și nu găsesc chip să se lase de o treabă fără să se încurce cu alta. Se aseamănă cu o funie înnodată cu multe și mii de noduri, care nu se mai pot desface niciodată. Cu această meșteșugire,

diavolul ține robiți pe cei ce ar vrea să scape din mâna lui, dar nu găsesc calea să o facă, pentru că cel rău și viclean face cu ei ceea ce a făcut Faraon cu evreii, când se gândeau să meargă să aducă jertfă lui Dumnezeu în pustie. Adică îi îngreuează cu noi și mai mari munci și griji, ca să nu aibă vreme nu numai să facă binele, dar nici măcar să nu se gândească la aceasta: **"Să mergem și să jertfim Dumnezeului nostru"**. Se lenevesc și de aceea strigă zicând: **"Să ne sculăm și să jertfim Dumnezeului nostru. Să fie îngreuiată munca acestor oameni și să aibă grijă de aceasta, nu să se grijească de lucruri deșarte"** (Exod. 5,8). În chipul acesta și grijile zilnice și treburile devin atâtea curse ca să lege de pământ pe acești nenorociți. Sau mai bine-zis, ca să lipească grijile de inima lor, cum se prinde iedera de copac, cu mii de rădăcini sugându-le toată hrana evlaviei și să-i facă să preschimbe mijloacele în scopuri și scopurile în mijloace: **"Sunt datori lui Dumnezeu și aduc roade lumii"**, cum zice Fericitul Augustin, în cartea sa *Despre Cetatea lui Dumnezeu*. (Cartea 11, cap. 25).

Dar să presupunem că multe griji nu ajung la culme, ci lasă și puțin timp pentru săvârșirea vreunui bine. Cum este cu puțință ca binele să se facă cum se cuvine și deplin? Vânătorii, chiar și când dorm visează fiarele pe care le vânează sau pe cele ce le scapă și în vreme ce trupul li-i în pat, gândul le este în pădure. La fel se întâmplă și celor care se îndeletnicesc cu multe lucruri și cu multe griji, când sunt în biserică. Minteă lor li-i răspândită și când se rostește cuvânt de învățătură și când se roagă și se gândește cum să obțină vreun câștig, cum să facă cutare treabă, cum să sfârșească cutare lucru. Trupul le este în biserică, iar mintea pe drumuri. Și acasă, adesea ei zac în așternuturi, iar mintea le umblă după treburi și afaceri. Pentru că, după Marele Vasile, **"sufletul lui este cuprins de un nor de griji: dacă n-are copii dorește să aibă; dacă dobândește copii - grija de hrană; paza femeii, grija de casă, conducerea slugilor, pagubele în afaceri, încurcăturile de la tribunale. Fiecare zi aduce grijile ei și din minte îl chinuie noaptea"** (Epistola I). Găsindu-te în astfel de tulburare, frate, cum are să-ți vorbească Dumnezeu în însuflările Sale? Crezi că vei avea vreun câștig sufletesc de la cuvintele dumnezeiești pe care le auzi? Dacă tu, când poștești ceva vreunui prieten și el nefiind atent vorbește cu altul, tu tai cuvântul de la mijloc și întrerupi povestirea: cum vrei ca Dumnezeu să-ți vorbească inimii tale, în vreme ce ea este prinsă de mii de gânduri? **"Unde**

nu-i ascultare, zice Sirah, nu strica vorba și nu da sfaturi la timp nepotrivit."(32, 4).

Partea a III-a

Despre leacul trândăviei și al grijii de multe

Cel dintâi leac pentru aceste două rele, adică lenea și grija de multe este rugăciunea către Dumnezeu ca să te lumineze să cunoști scopul pentru care te-ai născut pe lume, iar acest scop este o bună neguțatorie a harului dăruit de Dumnezeu: *"Neguțătoriți până voi veni"* (Luca 19,13). Deci ce întunecare ți-a cuprins mintea ca să crezi că te-ai născut pe această lume ca să-ți pierzi vremea în lenevire și fără trudă sau dimpotrivă să-ți sporești avuția prin mii de încurcături și griji? E de mare trebuință să te rogi lui Dumnezeu și să I te afierosești Lui, ca să facă să înțelegi scopul pentru care ai fost creat: *"Arată-mi, Doamne, scopul meu!"* (Ps. 38, 5)(226). Ferice de tine, dacă Dumnezeu îți va auzi rugăciunea și vai de tine, dacă ți-o va respinge! Pentru că peste puține zile, după scurtul somn al unei leneviri înșelătoare, te vei trezi cu mâinile goale, cum zice Iov: *"Dormi-va și nu va spori; a deschis ochii săi și nu este"* (27,19).

Dacă tu te trudești cu multe lucruri, fără folos sufletesc, te asemeni celui ce se învârtă în juru-i, de colo până colo, fără folos; iar după ce vei fi alergat toată viața, la sfârșit vei vedea că n-ai făcut nici măcar un pas spre viața veșnică: *"Necredincioșii se învârtesc în loc"* (Ps. 51,9), asemenea celor ce vânează vântul, după cuvântul Proverbelor: *"cel ce nu-și păzește casa, va moșteni vânt"* (11,29).

Al doilea leac este să te ostenești cu multă grijă ca să-ți dai seama cât prețuiește timpul acestei vieți. Cine oare nu-și dă seama și nu prețuiește timpul cum se cuvine? A spus Seneca păgânul, care privea numai firea și nu cunoscuse harul. În Evanghelie însă e așa de scump timpul, încât dacă s-ar aduna toți ritorii lumii să-i arate bogăția și valoarea, cuvintele lor n-ar fi decât niște gânguriri de prunci. Dar ce spun eu? Dacă și toți îngerii ar face aceasta tot n-ar putea să ne spună totul. Pentru că timpul pe care ni-l dă Dumnezeu ca să câștigăm Raiul, prețuiește tot așa de mult cum prețuiește însuși Raiul. Ce altă mărturie

vrei? Și fericiții, cu toată plinătatea bunătăților de care se bucură, dacă ar putea să ne invidieze pentru ceva, ne-ar invidia pentru timp. Și dracii dacă la început ar fi folosit măcar o clipă de timp ca să se pocăiască (227) și să li se ierte păcatul, iadul acum n-ar mai avea nici un drac.

Cum poți oare, frate, să crezi că, după ce ai păcătuit, Dumnezeu îți va da un așa de mare dar, neprețuita comoară a timpului? După prima călcare de lege, te-ai făcut vrednic de osânda îngerilor cazuți, adică să te ia Dumnezeu și să te arunce imediat în focul veșnic. Dumnezeu, însă, milostivindu-se, ți-a dat vreme de pocăință, cum zice Solomon: *"Judecând, ai dat pentru puțin, vreme de pocăință"* (12,10); și nu puține clipe, ca ani și ani! O, ce mare dar e aceasta! Dar oare cu ce scop ți l-a dat? Nu pentru altceva, decât pentru a te pocăi de păcate, să le speli cu lacrimi și să le acoperi cu fapte bune: *"Ai dat vreme de pocăință"*.

Spun medicii, că cel ce ar bea otravă de nimic altceva să nu se ferească decât de somn. *"Cei ce beau otravă să se ferească de somn"*. Iar tu după ce ai băut nu numai o picătură de otravă, ci un pahar întreg al desfrânatei Babilonului, îți pierzi toată vremea dormind într-o așa de păgubitoare lenevire, pentru mântuirea ta? Și după ce-i povestești odată duhovnicului, mulțimea păcatelor, nu mai ai nici o grijă de ele, ci stai nepăsător ca și cum nu le-ai făcut? O, vai și amar! Aceasta e dimpotrivă cum spune proorocul David: *"Ca și cum nu și-ar fi luat în deșert viața și ai devenit nefolositor pe pământ"*. De aceea, Duhul Sfânt, spune că ești nu numai nebun, ci și lipsit de minte: *"Cel ce petrece în nelucrare este fără de minte"* (Prov. 12,11). Poate fi oare mai mare nebunie decât a arunca cu nepăsare o neprețuită bogăție? Crezi oare că o să ai de-a pururi această vreme bună? *"Oleacă de somn, puțină dormitare și sărăcia va veni peste tine, ca un călător rău și lipsa ca un bun alergător"* (Prov. 6,10). Dacă, adică, o parte din viață ți-o pierzi în adâncul somn al relex, iar cealaltă în trândăvie, nefăcând nimic bun, iată că deodată vine moartea, ca un ostaș înarmat cu arme nebiruite și-ți răpește toată vremea și te duce la așa de mare lipsă încât să cerșești o clipă de timp și să nu poți s-o capeți (227).

Se povestește despre un boier, care multă vreme fusese sfetnic și apropiat al unui împărat, că ajungând la pragul morții se tânguia nemângâiat zicând: *"Ah, este cu puțință oare! Eu care am găsit atâta timp și am scris atâtea gramezi de scrisori împăratului meu, să spun că n-am găsit vreme să-mi*

scriu pe o mică hârtie toate păcatele ca să fac o spovedanie generală și să-mi asigur mântuirea? Vai și amar de mine.

O și mai rea tânguie o să te ajungă și pe tine, iubitule, la sfârșitul vieții, dacă îți pierzi anii cu deșertăciunile lumii și nu folosești puțină vreme, ca să-ți pui în rânduială sufletul. Trezește-te, deci, din acest păgubitor somn și fă asemenea călătorului, care așezându-se și ațipind puțin la umbră, dacă se trezește și-și dă seama cât drum a străbătut în acest răstimp tovarășii săi de călătorie. Își iuțește pasul și dorește să-i ajungă. Tu ai pierdut atâta vreme, este nevoie deci să te grăbești, cum te sfătuiește Apostolul Pavel: **“Nu ca un neînțelept, ci ca un neînțelept, răscumpărând vremea, căci zilele rele sunt”** (Efes. 5,16)(228). Timpul care ți-a mai rămas, frate, este nesigur și totdeauna prea scurt (229). Fii înțelept și întrebuințează prisosul de vreme cu o bogată neguțatorie, fără să-l mai pierzi cu gustarea vreunei plăceri deșarte, ci făcând început bun, pune în rânduială, cu sfaturile duhovnicului toate cele ce ai de făcut în acea zi, în fiecare săptămână, în fiecare lună și în fiecare an. De pildă, în fiecare zi rânduiește-ți faptele evlaviei pe care trebuie să le faci: adică să-ți citești obișnuitele rugăciuni, cele 24 icoase ale Maicii Domnului, să citești vreo carte duhovnicească, să faci vreo milostenie, să te încredințezi adeseori ajutorului Sfintei Fecioare, zicând în gând cât mai des salutarea îngerească și alte rugăciuni; roagă-te și cinstește pe sfinții pe care îi ai ocrotitori și ajutători și mai ales pe sfântul al cărui nume îl porți; îndeosebi pe îngerul păzitor, ca să-ți vie în ajutor în ceasul morții și ori de câte ori poți, zi neconținut în gând rugăciunea: **“Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu miluiește-mă!”**. În fiecare săptămână rânduiește-ți câte un post, în afară de cele obligatorii, iar miercuria și vinerea adaugă câte o înfrânare sau nevoință în plus. În zilele de sărbătoare fă ceva mai mult, ascultând și predicile la slujbă pe lângă rugăciunile și citirile tale obișnuite. În fiecare lună să te împărtășești măcar o dată cu Sfintele Taine. Și dacă, spre marea ta nenorocire, vei cădea în vreun păcat, să nu zăbovești nici o clipă, ci degrab să alergi la duhovnic, și să-l mărturisești. Pentru că-i mare nebunie la un păcătos să creadă că există rai și iad și să stea totuși nepocăit în păcate de moarte, adică în gura iadului și a osândeii. În sfârșit, este bine să faci și o spovedanie generală a tuturor păcatelor făcute în cursul aceluia an, de la cel din urmă din anul trecut până în acel ceas. Rânduiește-ți așa de bine treburile lumești, încât dacă ți s-ar întâmpla o moarte năpraznică, să te afli gata îndreptat. **“Împlinindu-se**

zilele vieții, voi nădăjdui până va sosi sorocul meu; mă vei chema și eu te voi asculta” (Iov 14,10). Ferice de tine, dacă vei putea spune și tu acest cuvânt ca dreptul Iov.

Cele spuse până acum pentru lecuirea lenei, pot vindeca și grijirea de multe. Deoarece într-un cel leneș și cel ce se grijește de multe este numai această mică deosebire: unul risipește bogăția pe care o are, adică vremea, iar celălalt o cheltuiește în tot felul de nimicuri, care am putea spune că sunt pânze de păianjen: **“Ocupațiile copiilor se cheamă jucării, iar ale celor mai mari se cheamă afaceri”** zice foarte nimerit Fericitul Augustin (*Cartea I*, cap.9). Tu numești jucării treburile copiilor și îngerii numesc jucării marile tale treburi și afaceri. Pe lângă aceste leacuri însă, cel datat la grija de multe se cuvine să țină seama de trei greșeli pe care le face în îndeletnicirile sale: 1). - în privința mulțimii; 2). - felului; 3). - scopului lor.

1. - Treburile tale pot fi, frate, după spusa proorocului mai multe decât stelele cerului: **“Înmulțit-ai treburile tale mai mult decât toate stelele cerului”** (Naum 3,16). Deci se cade să le mai împuținezi, dacă vrei să dai loc harului dumnezeiesc și prin el să te luminezi și să-ți lucrezi mântuirea, cum spune Sirah: **“Cel ce-și împuținează ocupațiile sale, se va înțelepți”** (38,24). Nu zice Sfântul Duh să părăsești cu totul orice îndeletnicire, pentru ca să câștigi adevărata înțelepciune, care este cunoașterea lui Dumnezeu și a bunătăților și relexor veșnice, ci zice să le împuținezi: **“Cel ce-și împuținează ocupațiile sale.”** E greșit a crede că cel de bun neam n-are nevoie să se trudească, lucrând ceva. Și cerul cel mai de sus decât toate după cum spun teologii (230) își trimite influențele la sferele cele mai de jos ale cerului și prin ele le trimite la toate cele de sub lună. Deci nu se găsește în tot universul vreo făptură leneșă. Tot așa de rătăcită este și îndeletnicirea celor ce se împovărează peste măsură cu treburile și de aceea nu-și poți înălța mintea și inima la cer. În ce chip un izvor care se împarte în multe părți sau curge la un loc șes, nu-și mai poate aduna apa și s-o prefacă din nou în izvor, tot așa dacă cineva își risipește mintea și inima în multe griji, nu le mai poate aduna ca să le înalțe la Dumnezeu și la cele veșnice.

Dacă și îndeletnicirile duhovnicești ale sfinților, care sunt mult folositoare, se cade să fie puține și cu măsură ca nu cumva căutând folosul altora să se negligeze pe sine, după cum zice Duhul Sfânt despre mireasă: **“Pusu-m-au**

păzitoare în vii, dar via mea n-am păzit" (Cânt. cânt. 1,6); judecă acum și tu, frate, dacă nu se cade să fie puține și cu măsură, treburile lumești și cele nefolositoare. Dacă tu având un proces și găsim pe avocatul tău înconjurat de mulțime de oameni, te întristezi și te temi, că fiind prins cu alte treburi îți va neglija procesul tău, neavând destulă vreme să se ocupe și de tine, cu cât mai multă dreptate, se cade să te temi, frate, văzându-ți mintea copleșită de gânduri, de griji și de treburi? Și când lași la urma tuturor evlavia și rugăciunile, neavând vreme să te ocupi de ele decât cu mult silă și la repezeală? Și de multe ori - ca să nu zic totdeauna - le faci mecanic, fără să ai mintea la ele, rugându-te doar cu gura, iar mintea alergând în sus și în jos, dând și luând, vânzând și cumpărând! Viața mai rea decât a ta, nici un necredincios nu trăiește, care este cu totul afundat în griji, după cuvântul lui Iov: **"Toată viața necredinciosului numai griji"** (15,20). Sau ce călătorie poate face corabia încărcată peste măsură? Nu ști că un părinte, fiind întrebat ce este risipirea și grijiile, a răspuns că ele sunt viața necredinciosului? N-ai auzit oare că **"Sufletul care nu este descătușat de grijile lumești, nici pe Dumnezeu nu-L va iubi cum se cuvine, nici pe diavolul nu-l va urî îndeajuns? Dacă și toți anii de la Adam și până la sfârșitul lumii sunt puțini și nu-s deajuns pentru a câștiga cerul"** cum zice Ieremia: **"Vremea puțină este pentru Iacov"** (30,7), apoi ce mai faci cu puțini ani ai vieții tale, din care numai puține clipe le folosești cu grija sufletului, la câștigarea celor duhovnicești și cerești, restul pierzându-l în deșertăciuni?

Dacă îmi răspunzi că grijile și treburile nu sunt rele, răspunsul tău nu-i drept. Grijile, fără îndoială, dacă sunt multe și peste măsură, sunt rele. Pentru că multe boli vin peste noi, nu pentru că sângele este stricat, ci pentru că este mult și circulația prin vine și artere neputându-se face bine, inima nu poate lua înmprospătarea de care are nevoie. Fă doar o socoteală care din treburile tale îți sunt de mai puțină trebuință și găsim vreme potrivită, debarasează-te de ele. Cedează pe unele din ele vreunui tovarăș, prieten sau rudă. Primește sfatul pe care l-a dat Ietro ginerului său Moise, înțeleptul legiuitor și conducător al unui mare popor: **"Te istovești cu sarcina aceasta; greu este pentru tine lucrul acesta, nu vei putea să-l faci singur"** (Exod. 18,18). Tu nu ai nici un ceas de odihnă, ești copleșit de tulburări și griji, ca în mijlocul unor spini. Îți istovești măruntaiele ca paianjenul, făcând ca acesta multe cercuri ca să țese o

pânză. Care este folosul unei astfel de trude? O trudă și mai mare? Și dacă ai săvârșit o trudă mai mare, care-ți este plata? O grijă cu care te încarci până ce vei termina și cealaltă treabă. Ți se potrivește și ție cuvântul lui Ietro: **"Te ucizi cu sarcina"** (Exod 18,18) și lat cuvânt al unui înțelept: **"Cel prost cu truda se distruge"**.

Acestea le-am spus despre mulțimea grijilor și treburilor. Despre felul lor spun pe scurt, ceea ce zice Sfântul Grigorie, că sunt multe treburi pe care abia de le poate săvârși cineva fără păcat. **"Sunt puține treburi care să le facă fără de păcat, sau nu se poate deloc, sau abia de se poate cu greu"**. Câtă nebunie la tine, frate, să te ocupi cu astfel de treburi? Aceasta e mai greu decât ți-ai pune în primejdie să-ți pierzi capul, ca să câștigi căciula. Ba mai mult dacă faci un lucru, în care este primejdie de păcat, vei fi în primejdie să cazi în alte fărădelegi și păcate. După cum corăbierul, ca să atingă țărmul spre care merge, nu are numai vânt prielnic, ci înfruntă și furtuni și vânturi rele, și după cum un călător, care vrea să ajungă în vreun loc oarecare, nu merge numai pe drumuri bune, ci și pe drumuri prăpăstioase, asemenea și celui ce având un proces sau judecată și care văzând că are să-l piardă, amână procesul, până când potrivnicul său, nemaivând bani, va renunța sau dacă n-are martori adevărați caută mincinoși; sau dacă judecătorul nu înțelege ceea ce e drept, îl face să înțeleagă prin daruri; tot așa și tu, dacă începi vreo treabă păcătoasă și cauți să o duci la capăt, atunci, nenorocitul, cazi în multe alte păcate. Și fiindcă nu poți în același timp să privești și cerul și pământul, adică pe Dumnezeu și treaba ta cea păcătoasă, îți îndrepti ochii numai spre pământ și uiți de cer. Trebuie deci să lepezi îndeletnicirea cu primejdie de păcat, chiar dacă prin aceasta ai suferi o pagubă materială, numai să-ți mântuiești sufletul.

În sfârșit, cea din urmă greșală a grijilor și treburilor este scopul lor. Adevăratele treburi, zice proorocul, sunt cele sfințite de Dumnezeu: **"Și va fi neguțătoria ei și plata sfântă a Domnului"** (Isaia 23,18). Ceea ce se întâmplă atunci, când creștinul are de scop al lucrului său dragostea de Dumnezeu și de aproapele sau dreptatea, fă și tu ca pictorii, care își încep portretele pictând întâi capul și după cap iau toate măsurile și proporțiile portretului. Pune în locul întâi al grijilor și lucrărilor tale pe Dumnezeu și sufletul tău: **"Caută mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui"** (Matei 6,33) și așa îți vei scoate bine la capăt lucrul. Și de nu vei câștiga ceva materialnic, vei câștiga ceva

veșnic și vei avea mai mult noroc decât Saul, care căutând asinii tatălui său, nu i-a găsit pe aceștia, ci a găsit împărăția. Nu uita niciodată, că o singură neguțatorie ai de făcut toată viața și anume să-ți mântuiești sufletul. (231). În aceasta pune-ți toată sânguința și grija iar pe celelalte socotește-le drept un nimic, după cum te roagă fericitul Pavel, pentru binele și folosul tău zicând: ***“Vă rog pe voi să propășiți, să trăiți în liniște și să vă faceți datoria”*** (I Efes. 4, 11). Fericit și nenorocit vei fi dacă vei face această neguțatorie și de trei ori nenorocit și nefericit dacă vei face-o rău. Chiar dacă cu multă truda a ta și cu multele tale griji ai ajuns stăpânul întregii lumi, după cum zice Domnul nostru Iisus Hristos: ***“Ce va folosi omul, de-ar câștiga toată lumea și-ar pierde sufletul său?”*** (Marcu 36).

CITIREA a V-a

Despre nesăbuita iubire de plăceri

INTRODUCERE

Cele mai plăcute, cele mai atrăgătoare puteri și cele mai tari lanțuri pe care le încearcă inima omului sunt plăcerile trupesti ale celor cinci simțuri. Ce putere a adevărului, poate atâta cât de vătămătoare sunt acestea, care sunt așa de plăcute? Chiar dacă însăși retorica ar lua ființă și ar folosi toate meșteșugurile sale, tot nu ar putea dovedi cum se cade răutatea acestor plăceri. Dacă diavolul ne-ar fi dat otrava sa cu pelin sau altă buruiană amară, nu s-ar fi găsit nimeni s-o bea. Dar pentru că a dat-o cu mierea plăcerilor, sunt fără de număr cei lipsiți de minte, care aleargă la paharul lui și sorbind din el puțină dulceață pe care o are la buze, beau văzând moartea. Să vedem dar ce rele pricinuieste sufletului această dorință a omului de a gusta plăcerile și să căutăm leacul ei.

Partea I

Când vorbesc de plăceri, nu înțeleg pe cele trupesti, adică desfrânarea, preacurvia, sodomia, onania și celelalte patimi ale părții inferioare a trupului,

pentru că acestea sunt un rău care grăiește de la sine, fără să mai fie nevoie să dovedim noi. Oricine vede că necurăția și desfătarea plăcerilor trupesti, prin fapta că ne orbește mintea și ne lipește inima de lucruri, mai mult decât orice păcat, împiedică mântuirea tuturor oamenilor. Se adevărește cuvântul unui om virtuos că, în afară de copii, puțini ajung în rai, din pricina acestei răutăți: ***“Afară de copii, puțini din cei vârstnici se mântuiesc, din pricina păcatelor trupesti”***.

Plăcerile despre care e vorba și încerc să te izbăvesc de ele, frate, sunt: somnul îndelungat, odihna prea multă, mâncărurile și băutura peste măsură, îmbrăcăminte frumoasă, așternuturile scumpe și moi, ospetele și pe scurt, plăcerile ce se numesc ale simțurilor, care stăpânesc pe cei mai mulți oameni, care se vede că încă n-au auzit de acea dumnezeiască lege, că trebuie să trăiască pe lume cu trudă, osteneală și sudoare, precum este scris: ***“În sudoarea feței tale vei mânca pâinea ta”*** (Facere 3, 19); sau iarăși: ***“Omul se naște pentru muncă”*** (Iov. 5, 7). Aceștia după ce-și cheltuiesc o mare parte din zi cu somnul în așternuturi moi, restul îl petrec în ospete, în vizite, în banchete, la teatru, în glume, în comedii, în plimbări și în serbări, nelăsând să le scape nici o plăcere pe care le-o oferă diferitele anotimpuri ale anului, în felurite chipuri. Această viață, plin de lux, de excесе și deșertăciuni, lor li se pare cea mai frumoasă și mai nevinovată din lume. Dacă află că cineva îi osândește, pe acesta îl învinuiesc că este om sălbatic, țărănos și vrea să transforme orașele în pustii și că vrea să facă pe oamenii de lume călugări și asceți. Dar dacă ei au dreptate în ceea ce spun atunci nu are dreptate Iisus Hristos; n-are dreptate deci Duhul Sfânt, care în *Sfânta Scriptură* ne învață cu totul dimpotrivă. Dumnezeu, prin gura dreptului Iov, ne învață astfel: ***“Copii lor joacă la sunetul psaltirii și al chitarei și se veselesc de glasul cântărețului. Și-au sfârșit viața lor în desfătări și au zăcut în odihna iadului”*** (Iov 21, 13). Se bucură, zice, în dansuri; se veselesc la teatre, își pierd vremea în banchete și deodată, într-o clipă merg în iad. În același fel ne vorbește și prin Isaia: ***“Cu chitare și harpe, cu timpane și flaute beau vinul și nu caută la timpul lucrurilor Domnului”*** (5, 12). Și adaugă: ***Lărgitu-și-a iadul pântecul și și-a deschis gura ca să-i piardă. Aceștia își petrec vremea numai în ospete: de la pat merg la masă, de la masă la sindrofii, de la sindrofii la plimbări și țin lanț banchetele. De aceea iadul și-a căscat gura sa fără de sfârșit ca să primească unii după***

alții pe cei ce cad în ea". Același Dumnezeu, prin gura proorocului Amos, ne arată starea nenorocită a celor ce sunt bogați, de neam mare, demnitari și dorm în paturi moi hrănindu-se cu cele mai alese bucate și benchetuiesc în sunetul instrumentelor muzicale, căci zice: **"Vai celor ce dorm în paturi de fildeși și se tăvălesc în așternuturile lor și mănâncă iezii turmelor și vițelii din cirezile vitelor de lapte; care beau vinul ales și se folosesc de cele mai scumpe miruri"** (6,4).

Și mai vădit ne-o spune înțelepciunea întrupată: **"Vai vouă, bogaților, că aveți aici odihnă! Vai vouă celor ce râdeți acum! Vai vouă celor ce sunteți cinstiți și onorați de oameni! Vai vouă, bogaților că v-ați luat mângâierea voastră! Vai vouă celor ce sunteți sătui acum, că veți flămânzi! Vai vouă, celor ce râdeți acum, că veți plânge și vă veți tângu! Vai vouă când toți oamenii vor grai de bine!"** ((Luca 6,24,25). Îmi vei zice: "Ce rău este dacă cineva se bucură și se veselește? Ce rău ar căuta tot felul de ospete? Că rău să se îmbrace frumos și a-și petrece viața în lux? E de ajuns că nu facem alte păcate: nedreptatea sau desfrâul! Mântuitorul Hristos însă ne spune că astfel de viață este o pregătire pentru osândă: vai-urile cele repetate. Și Duhul Sfânt a spus în legea veche, care nu-i așa de desăvârșită ca legea Evangheliei (precum am spus și mai înainte), că pentru o așa viață iadul și-a lărgit gura ca să înghită pe atâția nebuni, care pentru o clipă de plăcere, își agonisesc munca veșnică. Spune-mi acum, cine se înșală, tu ori Dumnezeu? Fără îndoială că tu, care ești orbit de mii de păcate, iar nu înțelepciunea întrupată a lui Dumnezeu, care s-a pogorât din cer, ca să ne arate calea mântuirii. Fără îndoială că tu ești cel rătăcit și nu Dumnezeu. În ce chip mergând pe drum, dacă auzi pe cineva strigând: bagă de seamă, păzește-te! te întorci să vezi ce primejdie te amenință; tot așa și acum, când îți strig: întoarce-te frate, de pe calea pe care mergi, ia aminte puțin la cele ce-ți grăiesc și cântărește bine pagubele pe care le voi arăta pe rând.

Partea a II-a

Ia aminte că Duhul Sfânt nu zice prin David că cel ce vânează plăcerile lumești va cădea în iad, ci că **"se coboară"**; **"toți cei ce se coboară în iad"** (Ps. 113,26). Adică se apropie de el încetul cu încetul. Viața molatică și plină

de plăceri pe care o trăim este o stare și pregătire spre tot păcatul, și se împotrivesc credinței creștinești și nădejdiei în raiul cel făgăduit. Ține bine minte aceste cuvinte: unui creștin și unui sortit (predestinat), care în puține silabe cuprind mult. În primul rând un creștin trebuie să trăiască din credință, cum spune apostolul: **"Dreptul prin credință va fi viu"** (Rom. 1,17). Dar credinței - care este cu totul duhovnicească, ce altceva i se împotrivesc decât viața robită de plăcerile simțurilor și de bunurile acestei lumi?

Tertulian spune că dintre filozofii vechi, nici unul n-a vorbit mai rău despre soare decât Epicur, care credea că soarele nu este mai mare decât se vedea cu ochii, adică că este de un picior (picior = măsura de 33 cm) și măsura cu piciorul un corp așa de mare, ca și cum ar fi măsurat roata unui car: **"Epicur socotea că discul soarelui este de un picior"**. Prin oarecare asemănare, același lucru pot spune și despre plăcerile idolatre și pământești cei ce sunt mai mult epicurei decât creștini. Aceștia socotesc așa de neînsemnate bunătățile cele veșnice și au o așa de redusă idee despre Dumnezeu, despre puterea, dreptatea și bunătatea Lui, încât e de mirare că nu tăgăduiesc cu totul credința și mai păstrează vreo urmă în mintea lor stricată.

Am spus cât e de potrivnică credinței unui creștin viața luxoasă și plină de plăceri. Să vedem acum cât este de potrivnică și nădejdiei unui menit Raiului. Ce nădejde s-ar putea găsi la oamenii înrobiți plăcerilor și care dacă ar fi cu puțință să trăiască totdeauna în aceeași viață, ar renunța bucuroși la Rai? Ce nădejde ceri de la acești nebuni, care se aseamănă cu cele două seminții și jumătate ale lui Israil? Căci aceștia văzând frumusețea câmpiilor de dincolo de Iordan, îndată au urât acea parte, care era un simbol al Raiului - adică Ierusalimul (231).

Să vedem acum și dragostea de Dumnezeu a oamenilor robiți de plăceri. Dragostea de Dumnezeu anevoie se poate aprinde în inima lor robită de plăceri, precum și focul greu se poate aprinde în lemnul verde. Apoi menirea creștinului este ca și a soldatului și ce poate fi mai potrivnic unei astfel de meniri decât plăcerile și luxul? Acestea totdeauna slăbesc și moleșesc chiar și pe cei mai puternici. Creștinii care trăiesc în lux ajung la atâta slăbiciune încât și numai umbra unor greutăți este de ajuns să-i facă să dea înapoi. Aceștia, după spovedanie, la primul prilej, uită de hotărârea luată de a nu mai păcătui, și îndată cad iarăși în păcat. Hotărârea lor este la fel cu coarnele melcilor, care -

cum spune Aristotel, nu sunt arme, pentru că îndată ce întâlnesc un fir de iarbă se trag înapoi. Ce-ți folosește, deci, frate, să zici că nu-i păcat dacă dormi și te odihnești, dacă mănânci și bei bine, dacă stai cu veselie la petreceri și dacă te duci la serbări și banchete? Să presupunem așa cum zici tu: că nu-i păcat: e însă o povărnire și o pregătire pentru a cădea în orice păcat. Este o pregătire ca să nu te poți împotrivi ispitei, de a nu gusta lucrurile duhovnicești ale lui Dumnezeu. E începutul care te duce încetul cu încetul într-o prăpastie de răutăți. Cum s-a întâmplat cu Solomon, care socotind că poate gusta din toate plăcerile, de la care nu este opreliște, până la urmă a ajuns la cea mai prostească idolatrie. Sau cum s-a întâmplat cu sodomiiții, care mâncând și bând, cu lux și banchete, au căzut apoi în patima desfrânării împotriva firii, după cum zice Iezechiel: **"Această nelegiuire a sodomitenilor ... în belsugul pâinilor și ieftinătatea mâncărilor, ea (Sodoma) și ficele ei"** (16.48). Foarte înțelepțește a spus Tertulian că trebuie îndepărtate cele luxoase de la creștini, pentru că prin ele se slăbește virtutea creștinilor și se moleșește, nemaiputând purta greutatea crucii și a se împotrivi ispitelor: **"Trebuie îndepărtate plăcerile căci prin luxul lor se slăbește puterea credinței."** Pe lângă aceasta, moleșirea și slăbiciunea de lux, nu-i potrivnică numai credinței, ci și nădejdi în făgăduințele făcute nouă. Lucrul este limpede. Toată mai înainte cunoașterea noastră vine din asemănarea ce o avem cu Hristos care este capul celor mai dinainte hotărâri. Așa ne învață cu mare glas Apostolul Pavel: **"Pe care mai înainte i-a hotărât să fie asemenea chipului său"** (Rom. 8.29). Viața Mântuitorului Hristos a fost însoțită de acești trei prieteni: sărăcia, durerea și disprețul. Pe această cale mergând, a ajuns la slava Sa, precum ne-o spune El însuși: **"Oare nu se cădea să pătimească acestea Hristos și să intre în slava Sa?"** (Luca 24.26). Dar ce fac cei care trăiesc în îmbuibare și se sperie numai de numele pocăinței și a nevoițelor? Au găsit oare altă Evanghelie? Nu s-a pogorât și pentru ei Iisus Hristos cu care trebuie să se asemene? Pe când ei sunt încununați cu flori, îmbrăcați în haine strălucite, dormind pe paturi moi, înconjurați de lux, și trăiesc în ospete! Oare s-a deschis pentru ei o nouă cale către Rai? Dacă cei care înaintea lor au intrat în rai au intrat cu multe necazuri: **"Prin multe necazuri se cade să intrăm întru Împărăția lui Dumnezeu"** (F.Ap. 14.21), apoi pentru dâșii s-a făcut ușor, ca să intre prin multe odihne? Și dacă pentru alții, până acum, a fost îngustă calea care duce la viață: **"Îngustă și anevoioasă este**

calea care duce la viață" (Matei 7.14), pentru ei este mai largă decât drumul public. Bravo! și iarăși bravo, pentru noua descoperire ce ați făcut-o! Acum, frate, cugetă puțin la acestea și nădăduiesc că vei afla adevărul.

Un boier de neam mare și bogat era risipitor și își împlinea toate poftele simțurilor sale. Auzind povestindu-se lucruri mari despre învățatura și viața virtuoasă a unui om duhovnicesc ce trăia în vremea lui, a fost curios să afle adevărul și a căutat prilej să vorbească cu dânsul, rugându-l să-i dea vreun sfat folositor de suflet. Cunoscând ce gândea boierul, omul cel duhovnicesc i-a spus numai atât: **"Hristos era sărac, eu sunt bogat; Hristos postea, eu mă hrănesc bine; Hristos era gol, iar eu port îmbrăcăminte bună; Hristos a trăit în suferințe și necazuri și a răbdat Crucea, iar eu trăiesc în lux și lenevire și dorm pe așternut moale"**. Apoi a tăcut. Boierul, care-l ascultase, deși nu tăgăduia aceste adevăruri, dar le prețuia puțin, și socotind cuvintele lui ca niște vorbe goale, gândea în sine că faima acelui om este mai prejos de adevăr. Nu după multe zile, însă, aflându-se el la unele din ospetele lui obișnuite și-a adus aminte de cuvintele auzite de la acel duhovnic și călăuzit de o nouă lumină, pe care i-o dăduse Dumnezeu, a priceput înțelesul și și-a dat seama de marea deosebire ce era între viața Mântuitorului Hristos și propria-i viață și cât de greu era pentru sine ca să-și dobândească mântuirea. Atunci a izbucnit într-un hohot de plâns, s-a ridicat de la masă și s-a retras într-un ungher al casei ca să se sature deplin din pâinea lacrimilor sale. Cu acel plâns și cu liniște și-a întărit sufletul, hotărându-se să-și schimbe viața și să trăiască în pocăință.

De o astfel de lumină dumnezeiască ai nevoie tu, frate, ca să pricepi bine adevărul pe care-l citești și atunci vei înțelege că, cu cât trăiești mai fericit pe atât trebuie să te temi. Cum spune dumnezeiescul Grigorie: **"Te îndemn să te temi de fericirea lumii și să te păzești bine de orice noroc al veacului acestuia."** Atunci vei înțelege că e o mare pedeapsă să nu fi deloc certat de Domnul, după atâtea păcate ce ai făcut. Cu aceasta înspăimântă Dumnezeu pe oameni, când este supărat: **"Nu voi pedepsi pe fiicele voastre când vor desfrâna și pe logodnicile voastre când vor desfrâna"** (Osea 4.14). Atunci vei înțelege că a nu fi pedepsit aici cu oamenii, înseamnă a fi în primejdie vădită a chinurilor cu dracii, după cuvântul lui David: **"În necazurile oamenilor nu sunt și cu oamenii nu vor fi biciuiți"** (Ps. 72.5), pe care tâlcuindu-le unul din părinți zice: **"Cei ce nu sunt în necazurile oamenilor vor fi chinuiți**

de draci și cei ce nu sunt biciuiți cu oamenii, cu dracii vor fi biciuiți". Atunci vei înțelege că cel ce are parte de odihnă în lumea aceasta să nu nădăjduiască că va gusta odihna veșnică în cealaltă viață, după cuvântul Marelui Atanasie: **"Cel ce are odihnă în viața aceasta să nu nădăjduiască că va lua odihnă veșnică. Căci Împărăția Cerurilor nu este a celor ce se odihnesc aici, ci a celor ce sunt în necaz mai mult și-și petrec viața cu întristare"** (Cuvânt despre feciorie). Atunci vei înțelege că a primi cele bune în viață, înseamnă a fi tovarăș bogatului în lumea aceasta, cu vădită primejdie de a fi tovarășul lui și în munca cea veșnică. Pentru că fiind asemena lui în desfătări, trebuie să te temi să nu auzi și tu ceea ce a auzit el: **"Fiule, adu-ți aminte că tu ți-ai primit cele bune în viața ta"** (Luca 16, 25). Pe scurt vei înțelege că Împărăția Cerurilor se câștigă nu cu lenevire și cu huzur, ci se ia cu puteri și cu zile: **"Împărăția lui Dumnezeu se ia cu sila și cei ce se silesc o răpesc pe ea"** (Matei 11, 12). Atunci vei înțelege ușor aceste adevăruri. Afară doar dacă stai afundat în înunericul înțelepciunii trupești, când nu vei înțelege mare lucru. Mai ales dacă nici nu-ți place să auzi și să iei aminte la cuvintele ce ți se vor spune spre folosul tău, cum este scris: **"Cuvânt înțelept a auzit risipitorul și l-a nesocotit, punându-l la spatele său"** (Sirah 21, 15). Încetează dar de a mai spune că plăcerile-ți sunt nevinovate și fără păcat. Cheltuindu-ți cu ele multime de timp și uitând să te pocăiești pentru alipirea de dânsese, ele îți sunt foarte păgubitoare, căci ascund un mare rău pentru prezent și pentru viitor unul și mai mare, ca să nu zic foarte mare.

O călugăriță virtuoasă, fiind obligată de ascultare să-și scrie viața sa, povestește că într-o zi, pe când se ruga, i-a descoperit Dumnezeu locul din iad, în care avea să meargă, dacă va stăruî în unele prietenii, nu rele (ea de la începutul vieții trăise fără pată) ci deșarte și deci primejdioase și de care dacă nu s-ar fi lăsat ar fi fost cu totul îndepărtată de Dumnezeu. Aș vrea eu acum să știu, dacă și plăcerile tale, convorbirile, întâlnirile și prieteniiile tale îți sunt așa de nevinovate și fără de păcat, ca ale acelei călugărițe, care de la început nu erau desăvârșite, dar nu erau nici rele. Dacă ai curaj să-ți asemeni întâlnirile și plăcerile tale cu ale ei, doresc să-mi spui cum îți pot fi ale tale lipsite de primejdie, când și micile plăceri ale acestei virtuoase erau în primejdia osândei.

Ah, frate! Nu te mai lăsa înșelat de această mincinoasă Dalilă, adică de simțurile tale și de plăcere! Chiar dacă deocamdată aceste plăceri deșarte nu-ți

pricinuiesc mult rău, dar după puțin timp îți vor pricinui. **"Dacă iubești cele deșarte, ele se preschimbă în rele"** zice Fericitul Augustin. Cel ce voiește să guste toate cele îngăduite și neoprite, se deprinde, de câtăva vreme, să guste și cele neîngăduite sau oprite și nelegiuite, precum s-a întâmplat cu poporul Israel: **"A șezut poporul să mănânce și să bea și apoi s-a sculat să joace"** (Ieșire 32, 6). Au început să benchetuiască, dar nu s-au oprit până ce n-au căzut cu totul în idolatrie. Irod și-a început ospățul zilei de naștere, dar nu s-a oprit până ce nu a săvârșit nelegiuirea ucidere a Înaintemergătorului. Pretutindenii și totdeauna, ospețele sfârșesc cu mari păcate.

Hotărăște-te ca timpul liber să-l folosești în sporirea virtuților și nu uita niciodată de pocăință, care este lucrul cel mai firesc al creștinului, căci după cum ne învață Părinții, pocăința trebuie să ne însoțească toată viața, fără întrerupere. Nu este oprit nici să te bucuri uneori cu vreo recreație nevinovată și îngăduită, dar și mierea acestei plăceri să n-o mănânci cu gura plină, nici cu mâinile încărcate, ci numai cu vârful degetelor și și cu vârful limbii. Plăcerile creștinilor trebuie să fie potrivite stării lor. Au drept să se bucure și ei? Da, dar în Domnul: **"Bucurați-vă totdeauna în Domnul"** (Filip. 4, 4). Au drept să se veselească? Da, dar numai la vremea potrivită și nu în orice zi. Au drept să se odihnească? Da, dar pentru a prinde putere ca să se înfrâneze mai tare, așa cum se dă repaus arcului ca apoi să poată fi întins mai tare. În sfârșit, Hristos a murit ca să-și facă un popor al Său, care petrece vânând faptele bune, iar nu plăcerile. **"Care s-a dat pentru noi, ca să-și pregătească popor ales, râvnitor spre fapte bune"** (Tit. 2, 17). S-a pogorât pe pământ nu numai pentru a fi Răscumpărătorul, ci și învățătorul și povătuitorul nostru cu cuvântul și cu pilda Sa, spunându-ne în față că nu este vrednic nici numele, nici de cinste și nici de har, acel dintre credincioșii Săi care nu-L urmează cu Crucea și cu suferințele: **"Cel ce nu-și ia crucea și nu-Mi urmează Mie, nu este vrednic de Mine"** (Matei 10, 38).

Partea a III-a

Despre leacul plăcerilor trupesti

Pentru a putea dezlădăcina din inima omului patima pentru plăcerile simțurilor, care din frageda vârstă s-a înrădăcinat așa de adânc, este nevoie de o mare putere. Prin urmare este nevoie de rugăciune smerită și stăruitoare pentru ca omul să poată dobândi această plăcere. De aceea, frate, zi și tu adesea cu Sirah către Domnul: **"Doamne, Părinte și Dumnezeu al vieții mele, pofta pântecelui și a desfrânării să nu mă aprindă și duh nerușinat nu-mi da mie"** (23.5). Adică scoate-mi, Doamne, din inimă această nemăsurată sete de plăceri pământești și nu mă lăsa pe mine nerușinării și desfrâului. Căci nu-i pedeapsă mai mare pe care să ți-o poată da dreptatea dumnezeiască decât să te lase pradă simțurilor și nerușinatei desfrânări: **"Și duh nerușinat nu-mi da mie"**. Aceasta nu ascultă de cuvinte și cugete ca să se vindece; nu te teme nici de legile omenești, nici de cele dumnezeiești: nu se rușinează de oameni; ea se numește lăcomie, adică poftă nemăsurată și fără frâu de mâncare care ar trebui s-o sature, dar o fac să flămânzească și mai tare. Îndreaptă-te, dar, mereu spre Dumnezeu și roagă-L să te izbăvească de cel mai mare vrăjmaș al tău, care ești tu însuși, propria tă voie și nelegiuirea aplecare spre plăceri. Pe lângă rugăciune, fă și ceea ce-ți stă în puterea ta ca să scapi de plăceri. De aceea îți arăt trei mijloace, care, dacă le vei întrebuința bine, îți vor da mare ajutor.

1. - Cel dintâi este să nu privești plăcerile lumii din față ci dintr-o parte; adică să nu te uiți la binele pe care-l au ele în prezent, ci la sfârșitul lor viitor. Mai ales la ceasul morții, după cuvântul lui Solomon: **"Dacă îți îndrepti ochii spre sticle și pahare, la urmă vei umbla gol, iar sfârșitul îți va fi ca al celui rănit de șarpe, sau celui otrăvit de veninul viperei"** (Prov. 23.31). O privești frumoasă le paré acum viața celor dedați la plăceri și care se gândesc numai la satisfacerea simțurilor. Dar cât va dura oare această viață? Peste puțin timp, frate, vei cădea la pat și după toată nemăsurata dulceață pe care ai gustat-o nu-ți va mai rămânea decât boldul ascuțit al conștiinței: cum, adică ai pierdut în deșertăciuni și nebunii timpul de aur pe care ți l-a dăruit Dumnezeu, cu așa de mare îndurare, ca să câștigi cu ele fericirea veșnică. Atunci, oftând din greu vei zice: **"Această viață mi s-a dat numai ca să câștig pe cea viitoare, iar**

eu cu ce am cheltuit-o? Am fost creat să slujesc lui Dumnezeu celui Atotputernic și eu m-am slujit numai pe mine însumi. Am fost adus pe lume pentru suflet, nu pentru trup, iar eu am trăit ca și cum n-aș fi avut de mântuit un suflet muritor. Vai mie!" Citim în *Exod* că Moise, pentru a schimba șarpele în toiag - care apoi a fost unealtă a multor minuni, n-a făcut altceva decât a apucat șarpele de coadă, cum i-a poruncit Dumnezeu: **"Întinde mâna și apucă-l de coadă"** (4.4). Fă și tu la fel. Apucă plăcerile acestei lumi de coadă, adică gândește-te la sfârșitul plăcerilor, care este totdeauna ca un șarpe și te otrăvește. Mai gândește-te că ai să ajungi la moarte, la putreziciune, la putoare și stricăciune și nu mă îndoiesc că le vei disprețui și părăsi și așa vor deveni unelte pentru câștigarea a tot binele. Mai ales dacă la gândul morții, care este aproape, vei mai adăuga și severa socoteală ce vei da-o în curând la judecata lui Dumnezeu. Ascultă acum și ce ne sfătuiește înțeleptul Solomon în această privință, după ce el însuși a socotit să-și împlinească toată plăcerea simțurilor: **"Bucură-te tinere în tinerețea ta și veselește-ți inima în zilele tinereții tale"** (Ecles. 11.9) **și cunoaște că Dumnezeu are să judece toate acestea.** O, ce crudă ironie! Și ce bătaie de joc este aceasta. Bucură-te, tinere, zice, după gustul și inima ta și veselește-te. Împlinește-ți pofta și inima satur-o de toate plăcerile, dar să știi că peste puțină vreme vei fi chemat la judecată, în fața căreia tremură și sfinții, care și-au chinuit trupul cu tot felul de nevoințe.

2. - Al doilea leac îl afli citind în Viețile Sfinților, căci cine poate spune cât folos sufletesc vei avea din citirea lor. De aici vei agonisi două bunuri: întâi, ca să te rușinezi comparând faptele sfinților cu ale tale; al doilea că vei căpăta și tu curaj și pildă să faci și tu câte o faptă creștinească; și nădejde că vei putea și tu gusta din bunătățile Raiului împreună cu sfinții. Copii ai lui Dumnezeu să ne facem, zice bunul Tobie și să așteptăm și noi viața veșnică, pe care o va da Dumnezeu credincioșilor Săi. **"Fiii sfinților suntem și așteptăm viața pe care ne-o va da Dumnezeu"**. Deci dacă așteptăm aceeași plată ca și sfinții, cât de mare nevoie este să mergem cu dânșii pe una și aceeași cale! Așa cum face turma caprelor celor slabe, care se teme să treacă un râu, dar când ele văd pe unul dintre țapi aruncându-se în apă îndată se aruncă și restul turmei și merg pe urma lui. Fără îndoială că pilda sfinților pe puțini creștini silește să le urmeze, așa cum cei șapte Macabei au urmat pilda mucenicească a sfântului Eleazar. De obicei creștinii, vrând să se îndreptățească, spun că cele scrise în

viețile sfinților sunt exagerări. Ba cu totul dimpotrivă, le răspund ei, că mult mai multe au făcut sfinții, decât cele scrise în viețile lor. Apoi însuși dumnezeiescul Pavel ne învață să ne pedepsim trupul și să-l robim, ca să nu fim fățarnici învățând pe alții ceea ce noi nu facem: **“Îmi smeresc trupul și-l robesc, ca nu cumva propovăduind altora eu însumi să mă fac nevrednic”** (I Cor. 9,27). Atunci oare nu-i mare orbire să credem că cele ce le-au suferit și le-au făcut sfinții nu-i nevoie să le facem și noi sau să le suferim pentru a ne mântui? Dacă pentru Apostoli nu era de ajuns pentru slava raiului viața de prigoniri, temnițe și naufragii, și a mai adăugat și nevoița de bună voie, cum va fi de ajuns pentru noi o viață trândavă și risipitoare pe care o ducem, ca să ne urce la acea slavă?

Pe lângă *Viețile Sfinților*, citește și *Patimile Domnului* nostru Iisus Hristos. E o mare necuviință pentru un creștin ca Dumnezeu-Omul Iisus, Mântuitorul și Învățătorul nostru, să sufere tot felul de chinuri, până la cruce și moarte, ca să ne aducă mari și nenumărate bunuri, iar creștinii și ucenicii Lui să nu găsească vreme nici măcar să-și arunce ochii și să citească istoria izvorătoare de lacrimi a Sfințelor Patimi! Dar ca să-și piardă vremea cutreierând străzile orașelor, și să citească jurnalele și să citească veștile cele mai noi, pentru aceasta găsească vreme. Pentru că dacă ar citi mai des patimile Mântuitorului Hristos, fără îndoială că s-ar rușina de viața pe care o trăiesc, așa de străină stării lor de creștini și pe urmă se mai laudă că sunt ucenici ai lui Hristos! **“Chivotul lui Dumnezeu și Israil și Iuda locuiesc în corturi și Domnul meu Ioab se culcă pe pământ gol și eu să mă duc la casa mea să mănânc și să beau?”** (II Împ. 11,11). Așa a zis bunul Urie către David, când îl îndemna să se ducă să doarmă acasă la el. Așa s-ar cădea să zică și fiecare creștin, dacă ar citi adeseori viața și moartea lui Iisus Hristos, care a suferit nu numai ca să ne răscumpere, ci ca să ne dea și pildă; Hristos a petrecut o viață foarte săracă, foarte necăjită, foarte flămândă, foarte lipsită și eu trăiesc în lux, să mă lăfaiesc și să benchetuiesc? Hristos, fără de nici un păcat a suferit atâtea patimi și așa moarte pe cruce și eu, plin de păcate, să gust atâtea desfătări și odihnă?

3. - Al treilea leac al plăcerilor trupești stă în a-ți birui și tu, frate, simțurile și plăcerile. Ce mare lucru este să te lipsești uneori de plăcerea și mulțumirea unei petreceri dorite sau a unei distracții sau a unei mâncări prea scumpe? Împăratul Teodosie cel Tânăr, fiind silit de obiceiul vremii să se ducă la teatru, când poporul ridica glasul, făcând și mai mare zgomot (aplauze,

aclamații), el își pleca ochii să nu vadă acea priveliște, aducând prin aceasta o jertfă lui Dumnezeu și teatrul pentru el se preschimba într-o biruință a virtuții.

Un călugăr îmbunătățit, fiind chemat la un ospăț, invoca pe toți sfinții care-i avea ocrotitori și ajutători și fiecareia îi făcea parte de mâncare, lăsând astfel cea mai mare parte și mai bună din mâncărurile care i se puneau înaintea. Acestea și alte pilde asemănătoare pe care le întâlnim nu numai la cuvioșii din pustie ci și la unii laici pe la curțile împărătești, să-ți slujească de călăuză ca să începi și tu a-ți tăia plăcerile și să mergi tot mai mult pe calea virtuții. Și în ce chip, câinii de vânatoare, când sunt mici se sperie și de pielea ursului, dar dacă se măresc, ajung îndrăzneți încât caută ursul viu în pădure și fug după el, așa și tu vei vedeă cu mulțumire că, de unde la începutul vieții duhovnicești simțeai greutate, ca să-ți pleci ochii și să renunți la o plăcere, mai apoi sporind în virtute, vei căuta singur greutățile pentru a le birui și a te supune. Fără acest început, nu vei putea spori în virtute și în lucrarea mântuirii sufletului: **“Înțelepciunea de unde se va afla - zice Iov - nu știe calea ei și nici nu se va afla în oameni”** (28,13). Atunci cum se va afla virtutea în lux și plăceri? Nici plantele cu miros frumos nu prind rădăcini și nu cresc în pământ prea gras. Mai mult, fiind robit de desfătări, nu numai că nu vei putea ajunge la virtute, dar nici nu te vei putea împotrivi ispitelor și atacurilor păcatului, precum zice Sirah: **“Dacă vei îngădui sufletului tău împlinirea poftei, faci jocul vrăjmașilor tăi”** (18,31). Dacă vei privi cu poftă la ceea ce mulțumește și face plăcere, dacă vei socoti de bun numai ceea ce place, apoi nu peste mult vreme, vrăjmașii tăi, dracii, au să se bucure de pieirea ta. Căci după ce vei împlini cu îmbelșugare poftele trupului, în loc să-l stăpânești, îl vei avea răzvrătit, după cuvântul proverbelor: **“Cel ce risipește din copilărie va fi slugă și la urmă se va supăra pe sine”** (29,21). Pe scurt: precum câinii de vânatoare nu sunt în mare primejdie de a pierde urmele vânatului decât în locurile cu flori, tot așa și sufletul tău niciodată nu va fi în mai mare primejdie de a-ți pierde mântuirea, decât aflându-se în mijlocul plăcerilor și desfătărilor lumii. Să fi dar încredințat că întrucât și Iisus Hristos spune așa de limpede în Evanghelie că tot creștinul trebuie să-și ia crucea și să-L urmeze: **“A zis tuturor: cel ce vrea să vină după Mine să-și ia în fiecare zi crucea sa și să-Mi urmeze”** (Luca 9,23), se cade să zicem că nu este altă cale pentru mântuirea sufletului decât omorârea trupului. Dacă n-ar fi așa, nu ne-ar fi învățat aceasta Domnul nostru și nu ne-ar fi

arătat-o atât de limpede și cu atâta dragoste când s-a făcut călăuza noastră.

CITIREA a VI-a

Despre nesăbuita iubire de bogăție și de averi

INTRODUCERE

Două feluri de avariție deosebesc teologii: una potrivnică dreptății - adică a răpi bunuri străine și alta potrivnică milosteniei - adică a păstra cu mare zgârcenie lucrul propriu. Este ușor de înțeles că prima avariție este potrivnică mântuirii: **"Nici furii, nici lacomii, nici răpitorii, Împărăția lui Dumnezeu nu o vor moșteni"** (I Cor. 6,10); despre al doilea fel de avariție, însă, puțini știu și mult mai puțini vor să audă de ea chiar dacă le spune cineva. De aceea noi, în prezenta citire, le-o vom arăta, începând de la Sfânta și dumnezeiasca Evanghelie.

Partea I-a

Domnul nostru n-a muștrat mai mult pe farisei decât pentru mândrie și avariție. Dar care avariție? Nu aceea care răpește lucrurile străine, ci aceea cu care omul își păstrează cu multă zgârcenie ceea ce este al său, pofteste și caută cu multă sârguință și grijă. Învățând odată pe Apostoli și pe popor le-a zis: **"Vedeți și vă feriți de lăcomie, că viața cuiva nu stă în prisosul avuțiilor sale"** (Luca 12,15). Băgați bine de seamă, zice, și păziți-vă pe cât se poate, feriți-vă de lăcomie, adică atât de cea nedreaptă și răpitoare, căci zice: **"de orice lăcomie"** (232). Și apoi de la orice altă patimă a luat prilej Iisus ca să se mire și să ne arate cât de mult închid bunurile trecătoare ușa Raiului, dacă nu de la nemăsurata iubire de avuție pe care o avea acel tânăr, care nu era pătat cu alte rele. **"Și mirându-se Iisus a zis: cât de greu este să intre în Împărăția lui Dumnezeu cei ce au avuții!"** (Luca 18,24). Cu alte cuvinte, cât de greu este să se poată mântui cei ce au bogăție și sunt peste măsură lipiți de dânsa. Și

numai aceste cuvinte ale cerescului nostru Mântuitor sunt prea de ajuns ca să ne facă să ne dăm seama de greutatea acestui rău al zgârceniei și să ne spăimântăm numai la gândul că am fi căzut în el. Totuși noi ne vom strădui să arătăm pe scurt paguba pe care zgârcenia o pricinuieste mântuirii noastre.

Partea a II-a

Despre paguba pe care o aduce mântuirii dragostea peste măsură de avuții

Pentru a arăta această mare pagubă, voi aduce înaintea două adevăruri de viață practică. Primul: avariția, cea de a doua arareori se află singură fără cea dintâi. Vreau să spun că dragostea nesăbuită de avere ușor poate duce pe om la nedreptăți și chiar dacă nu-l duce la aceasta, ușor îl va împinge la alte răutăți. Ca să înțelegi bine acest lucru, trebuie să-ți dai seama bine de tirania cu care această patimă stăpânește inimile oamenilor. Spun teologii că patima zgârceniei stă în mijloc între patimile curat sufletești, cum sunt: mândria, erezia, necredința și alte asemenea și între cele trupești ca: desfrânarea, preacurvia și celelalte. De aceea avariția se împărtășește din amândouă felurile de patimi și din cele sufletești și drăcești și din cele trupești și dobitocești și se aseamănă cu ghiuleaua tunului, care și prin greutate și prin fierbințeală vatamă ceea ce lovește. Pe lângă aceasta, pricinile care împing pe om la avariție, cel mai adesea îi sunt mai apropiate decât cele ale altor patimi și de aceea produc în suflet deprindere și înrădăcinează patima mai tare. Nu vezi oare cu ochii tăi **"că mulți sunt furați de lăcomie?"**, după cuvântul proorocului Sofonie (1,12) și cei mai mulți oameni sunt înclinați să strângă bani? Că se trudesă să cumpere și să vândă? Că veghează toată noaptea ca să facă socoteli? Să-și dea banii cu camătă și cum apoi aleargă încoace și în colo ca să adune ce au împrăștiat? Dacă celelalte patimi mai slăbesc cu vârsta, această patimă sporește și mai mult cu cât înaintezi în vârstă. De aceea a spus Marele Vasile: **"Nu se va sătura ochiul să vadă, nici avarul să ia, iadul nu zice de ajuns, tot așa și avarul nu zice niciodată ajunge"** (Cuvânt către cei ce se îmbogățesc). De aici se vede că cel odată înrobit de avariție se aseamănă cu piramidele înalte din Egipt, care, cu cât se

înalță și se depărtează de centru și de pământ cu atât se subțiază în vârf. **“Cel ce iubește argintul, nu se va sătura de argint”** (Eccl. 5,9). Celelalte patimi făgăduiesc un singur bine, pe când iubirea de argint le făgăduiește pe toate, adică: slavă, mâncare, îmbrăcăminte și toate plăcerile, împingând pe avar să iubească bogăția și averile, ca pe un bine atotcuprinzător, care are în sine toate bunătățile și are putere să umilească și să adune toate. De aceea mai ușor iubim averiile cu o iubire și poftă mare decât alte pofte.

Dar cel mai mare rău al avariției este că această patimă rămâne ascunsă în inima omului, pentru că se acoperă cu pricina prevederii, care învață pe om să adune bani pentru a preîntâmpina primejdia, în cazul când ar săraci. Se mai ascunde sub pretextul dragostei, care învață să aduni bogăție pentru a te griji de familie, de casă, de copii. Se ascunde și sub pretextul trebuinței, care învață pe om să adune bogăție, pentru a-și menține starea, cinstea și altele de acestea (233). De aceea, precum șerpii, care au culoarea la fel cu pământul, cu anevoie pot fi observați, tot așa și patima avariției, ascunzându-se și îmbrăcându-se în pretexte frumoase, cu greu poate fi cunoscută ca patimă. Din toate acestea se vede limpede că iubirea de averi este un fel de foame a omului de a strânge bani, de a-i păzi și nu-i pierde, mai rea decât foamea câinilor. Cu această înclinare și cu o așa de mare foame, cine poate spune că va rămâne în hotarele dreptății și nu va trece la nedreptate și răpire? **“Cel ce iubește aurul nu se va îndrepta”** zice Duhul Sfânt (Sirah 31,5). În adevăr, cine se poate asigura pe sine că va fi ușor să fie tiranizat de o așa de mare patimă și să se mulțumească numai cu ceea ce este al său, fără să folosească tot felul de meșteșuguri ca să răpească lucruri străine? Fără să ajungă la afaceri nedrepte, fără să rădă de fratele său? Nu este ușor să se găsească o inimă care dorește fără sațiu bogăția și totuși să se păstreze în măsura dreptății și a buneicuviențe. Să vrea să se îmbogățească și tare și repede și apoi să nu calce niciodată afară din calea dreptății. După o firească socoteală, acest lucru este totdeauna greu. Printre oameni e cu neputință să se găsească așa ceva. Iar de s-ar găsi, ar fi o minune, după spusa lui Sirah: **“Cine n-a alergat după aur? Cine este și-l vom ferici pe el, că a făcut o minune în poporul său”** (31,9). Nu este un lucru prea greu să ții un mic pârlăuș în albia sa, fără să se reverse în lături, dar este cu neputință să stăvilești în albia sa un torent, care, alimentat de multele zăpezi ale iernii, se coboară năvalnic din munți în câmpie. Tot așa de greu este să găsești

o inimă iubitoare de averi, care să rămână totdeauna în hotarele dreptății și să nu se întindă la răpirea drepturilor altuia. De aceea a zis Solomon: **“Cel ce se silește să se îmbogățească, nu poate rămâne nevinovat”** (Prov. 28,20)(234). Cu toate acestea să presupunem cu adevărat că s-ar găsi cineva care să iubească banii, fără să facă vreo nedreptate. Să presupunem că-i de prisos cuvântul lui Ieronim care zice: **“Tot bogatul este sau nedrept, sau moștenitor al unei nedreptăți”**, și că se află cineva care adună sau moștenește averi strânsă de altul și nu face nici o nedreptate. Chiar presupunând aceasta, cum se va putea păzi de celelalte răutăți o inimă doritoare de cele pământești? Dacă lucrul ar fi ușor, n-ar fi numit apostolul avariția rădăcină a tuturor răutăților: **“Rădăcina tuturor relelor este iubirea de argint?”** (I Tim. 6,10).

Pilda pe care ne-a dat-o Mântuitorul Hristos și Harul de care ne-a învrednicit cu moartea Sa, ne învață să trăim cu evlavie față de Dumnezeu, cu dreptate față de aproapele și cu cumpătare față de noi înșine: **“Arătat-u-s-a Harul lui Dumnezeu cel mântuitor tuturor oamenilor, ca să ne lepădăm de necredință și să trăim cumpătați, drepti și evlavioși în veacul de acum”** (Tit 2,12). Ca să împlinească acest scop al Domnului nostru și al Harului Său pe care l-a întemeiat pe disprețuirea bunurilor pământești, cel dintâi îndemn pe care ni l-a făcut în prima sa predică a fost: **“Fericiți cei săraci”** (Luca 6,10) și cea dintâi amenințare scrisă în Evanghelie este cea adresată bogaților: **“Dar vai vouă, celor bogați”** (Ibid.), ca să ne învețe că fuga de bogăție este temelia legii evanghelice. Deci a ne lipi de bogăție înseamnă a strica din temelie și a dărâma la pământ toată clădirea Evangheliei.

Până acum, iată ce putem spune cu adevărat: pofta nesăbuită de avere și de bunuri pământești este cel mai mare vrăjmaș al vieții creștinești. Dacă Apostolul Pavel numește pe creștini **“ca fii ai luminii să umblați”** (Efes. 5,8) iar pe avari și iubitori de averi David îi numește întunecații pământului: **“Umplu-au întunecații pământului casele nelegiuților”** (Ps. 73,20), ca să ne arate ce mare deosebire este între a fi creștin și avariție, apoi cel dintâi gând al unui creștin trebuie să fie mântuirea sufletului, după cum ne îndeamnă Domnul: **“Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui”** (Matei 6,33) pe când acolo unde se află avariția cel dintâi gând este să adune bani.

Avarii nu știu de sărbătoare, sau dacă știu, o știu din pricina câștigului mai mare la negustoriile pe care le fac în sărbători și pentru că pun pe săraci să

le muncească pe gratis în zilele de sărbătoare. Și Biserica poruncește doar creștinilor, ca în zilele de sărbătoare să citească *Sfintele Scripturi* și să cugete la binecuvântările lui Dumnezeu, să mulțumească Domnului, apropiindu-se de Sfintele Taine, pe când avarii tocmai în aceste zile sunt cufundați în treburile lumești.

Cugetă deci puțin, dar cu atenție, la acest lucru și vezi dacă poți tăgădui că avariția este un rău. Sfătuiește-te apoi și cu credința. Crezi tu că Hristos a spus cândva vreo minciună? Nu! El a spus foarte limpede că nu poate cineva sluji la doi stăpâni: lui Dumnezeu și iubirii de avari: **"Nimeni nu poate sluji la doi domni"**; și iarăși: **"nu poți sluji lui Dumnezeu și lui Mamona"** (Matei 6,24)(235). Mai poți spune dimpotrivă, că tu singur poți face ceea ce Domnul a spus că nu poate face nici un om? Dar ce să vorbesc mai mult. Chiar și în legea veche, în care Dumnezeu făgăduia bogăția ca o răsplată pentru virtute, așa de mult bogăția a speriat pe Solomon încât a făcut lui Dumnezeu rugăciune: Doamne, să nu-mi dai bogății multe, ca să nu mi se umple inima de ele și să ajung să tăgăduiesc supunerea cea datorată Ție și să zic că nu cunosc alt stăpân afară de mine însumi: **"Bogăție nu-mi da, ca nu cumva umplându-mă să zic: Cine este Domnul!"** (Prov. 30,8)(236). Îndepărtându-ne de Dumnezeu, iubirea de argint ne îndepărtează și de aproapele. Nu este altă patimă care să pricinuiască atâta stricăciune și așa de multe lupte între oameni ca această blestemată iubire de argint. Din pricina ei nu se curmă niciodată lupta și cearta nu numai între străini, ci chiar și între cei pe care firea i-a legat cu strânsă legătură a sângelui, între frați, care, după ce au fost zămisliti în pântecul aceleiași mame, după ce au supt același lapte, după ce au locuit în aceeași casă, la urmă, când să împartă moștenirea părinților, adesea ajung cei mai mari vrăjmași.

Duhul creștinătății este bunăvoință și dragoste și cere ca să facem binele, pe cât este cu putință, tuturor. Să iubim pe toți din toată inima, după cum ne iubim pe noi înșine și precum ne iubește și Iisus Hristos. Dar duhul avariției vrea cu totul dimpotrivă, adică să ne grijim numai de noi înșine, să câștigăm numai pentru noi și să nu ne pese de alții dacă trăiesc în sărăcie. Negustorul vrea toate câștigurile numai pentru sine; bogatul vrea ca săracii să fie în mare lipsă, ca el să le poată vinde cu preț mare cele de trebuință. Se îngrijește să fie îmbelșugată numai masa lui și casa lui cu vase, cu podoabe, cu îmbrăcăminte, cu bani și altceva și să nu-i lipsească nici un lucru, fie el și de prisos. Dar nu se

îndură să dea milostenie celui lipsit, așa cum au lăsat cu limbă de moarte cei pe care i-a moștenit, sau să plătească simbrile celui ce l-a slujit. N-are nici o grijă dacă nenorocitele sale slugi sufăr de sărăcie și dacă sufletele celor morți se chinuiesc în iad, ci doar nepăsător. Orice pagubă mărunță pricinuită în casă, lui i se pare mare și însemnată. Dacă vreun servitor sparge vreun pahar, vai și amar de el. Dacă cineva scapă un vas din mână și se sparge, toate lucrurile se întorc cu josul în sus. Atunci auzi pe avar dând drumul gurii la mii de blesteme, ca și cum ar avea limba iadului. Iar apoi când copiii lui sunt plini de răutăți, sau slugile au năravuri rele, acestea nu le socotește mare rău, ci de un lucru ține seamă: să nu-l fure. Dacă toată ziua este fără de grijă pentru sufletul său; dacă n-are vreme de rugăciune seara și dimineața, toate acestea pentru el sunt lucruri fără importanță, dar dacă vecinul îi va lua o brazdă de pământ, dincolo de hat, nu-l suferă, ci deodată pornește la judecăți ca să-și apere averea. Și dacă ar fi nevoie, ar întrebuința chiar și armele și nu s-ar da în lături de la vărsare de sânge.

Am lungi prea mult cuvântul dacă am vrea să înșirăm toate relele avariției. Căci ar trebui să înșirăm toate păcatele din lume, care toate recunosc de mamă sau rudă avariția și niciodată n-am spus deplin ce mare rău este iubirea de avuție (237).

Rezumând pe scurt cele spuse în citirea de față, această nesăbuită poftă de bogăție este cea mai mare pacoste a creștinilor. Ea merge în frunte și în urma ei toate răutățile și după ce robește inima omului nu-i mai dă răgaz să se grijească de mântuire. Așa grăiește Duhul Sfânt: **"Nimeni nu-i mai nelegiuit decât cel ce iubește avuția; această are de vânzare și sufletul său"** (Sirah). Pentru că iubirea de bani stinge așa de mult dragostea din sufletul celui avar, încât îl face să și-l vândă diavolului pe nimic: **"Acela își are sufletul de vânzare"**. Ceilalți păcătoși numai își arvunesc sau își pun amanet sufletul lor diavolului, încât le este oarecum mai ușor să și-l scoată din mâinile lui. Avarii, însă, fiindcă îl vând, arareori îl mai pot scoate și nici nu-l mai capătă înapoi toată viața.

Dacă un avar ia pe nedrept un lucru de la cineva, nu se mai gândește niciodată să-și ispășească nedreptatea, ci înșală chiar și spovedania, își schimbă mereu duhovnicii până va găsi unul, care să vorbească după deprinderea lui: numai pe acesta îl socoate bun și iscusit, iar pe toți ceilalți, răi și plini de lipsuri. Iar dacă nu poate tăgădui datoria, făgăduiește că va da înapoi, dar numai

cu gura, căci cu fapta nu dă înapoi niciodată, lăsând ca să o facă moștenitorii. Sau și dacă se lasă uneori înduplecat să restituie, dă numai puțin și face ca marea, care după ce înghite o corabie întreagă, nu aruncă la țărături decât câteva scânduri, dar și acelea sfărâmate. Celui ce i-a dat, îi zice: nu pot da acum, deodată, toată datoria, și cu aceasta socoate că și-a împlinit cu prisosință toată datoria. Nebunul, nu ține socoteală că și săracii mai degrabă își plătesc datoriile decât bogății. Deci dacă avarul nu-și plătește datoria, aceasta vine mai mult din pricina sgârceniei, decât din neputința de a plăti.

Partea a III-a

Despre tămăduirea iubirii de avuții

Primul leac al acestei mari răutăți este să te întorci la Domnul, frate, să te supui Lui rugându-L împreună cu David și zicând: **"Plecat-am inima mea la cuvintele Tale și nu la lăcomie"** (Ps. 118). Doamne, îndreaptă spre marea dragoste de legea Ta, iubirea de bani pe care am avut-o până acum, punând în locul avariției păzirea poruncilor lui Dumnezeu. David vrea să ne arate nu numai că din avariție vine călcarea poruncilor dumnezeiești ci ne dă să înțelegem că, pe cât de necesară este păzirea dumnezeieștilor porunci, pe atât se cade să ne grijim și să ne rugăm lui Dumnezeu să ne izbăvească de blestemata patimă a iubirii de avuție.

Polipul așa de strâns se lipește de stâncă, încât nu poți să-l desprinzi fără să-l tai. Dar dacă torni peste el puțină grăsime, îndată se desprinde singur. Și patima avariției, dacă a cuprins cu adevărat inima unui creștin, numai moartea cu coasa ei poate s-o desprindă. Dar dacă Domnul binevoiește să verse puțin din paharul său peste inima iubitoare de argint, degrab se schimbă lucrurile. Cel ce mai înainte era iubitor de bogăție, devine iubitor de săraci; cel ce până acum era neîndurat, începe a socoti mare câștig milostenia, pe care o socotește cea mai mare pagubă. De aceea a zis Domnul ucenicilor Săi, care se mirau cum de nu poate bogatul să se mântuiască: **"Cele ce sunt cu neputință la oameni sunt cu putință la Dumnezeu"** (Luca 18,27)(238).

Al doilea leac este să disprețuiești bogățiile și să nu zavistuiesti pe cel ce are mai mult. Să compătimești și să nu lauzi și să ferești pe bogați, pe care-i ferește lumea neștiutoare: **"Au fericit pe poporul care aceste bunătăți"** (Ps. 143,15); să te întristezi pentru ei, știind că se află în mare primejdie de a-și pierde sufletul; că își primesc răsplata cu fericirea de acum, cu bogăția, pentru puținul bine pe care-l fac, iar după aceasta vor auzi la dumnezeiasca judecată acea înfricoșată osândă: **"Fiule, adu-ți aminte, că tu ți-ai primit cele bune în viață"** (Luca 16,25). Disprețuirea bogăției a fost primul lapte cu care apostolii s-au hrănit la începutul Bisericii creștine; nu numai că nu aveau nici un lucru propriu, ci și prețul averilor pe care le vindeau îl puneau la picioarele Apostolilor, ca să arate prin aceasta că banii trebuiesc călcați în picioare de creștini, iar nu să se închine lor ca la un mare bine, cum se închină necredincioșii, păgânii și lumea oarbă: **"Toți câți aveau pământuri și case, le vindeau și, aducând prețul celor vândute, îl puneau la picioarele apostolilor"** (F.Ap.4,34). Să știi că răul bogăției stă în a o iubi, nu numai în a o avea. Pentru că mulți și mari prieteni ai lui Dumnezeu au fost bogați, ca: Avraam, Isaac, Iacov, Iov, și alții, dar nici unul din ei n-a iubit bogăția, nici n-a prețuit-o vreodată. Altceva este să aibă otravă în casă și altceva să o ai în inimă. Farmaciștii au în farmaciile lor diferite materii otrăvitoare, pe care medicii le folosesc să facă din ele leacuri. Dar vai de ei, dacă s-ar gândi să le mănânce și să ajungă în măruntaiele lor.

Deci și tu, frate, alege una din două: sau leapădă-te de avuție, ca să slujești lui Dumnezeu ceea ce este cel mai mare bine, sau dacă o păstrezi, socotește-o puțin lucru, ca să nu fi niciodată silit să păcătuiești și să jignești pe Dumnezeu, fie pentru pierderea banilor, fie ca să-i înmulțești și să câștigi lumea toată. Cel bogat în felul acesta, nu este blestemat de Dumnezeu. După cum nu toți săracii sunt fericiti, ci numai **"cei săraci cu Duhul"** (Matei 5,3), adică acei săraci, care din dragoste de Dumnezeu nu se îngrijesc să aibă bunuri trecătoare; tot așa nu-s blestemați de Dumnezeu nici toți bogații laolaltă, ci numai cei ce-și pun sufletul în slujba bogăției și nu bogăția în slujba sufletului: **"Nu iubiți lumea nici cele din ea"** zice Evanghelistul Ioan (I 2, 15). Domnul nu ne-a poruncit să nu avem bunuri lumești, ci să nu le iubim, adică să le avem cu atâta nepăsare ca și cum nu le-am avea. Este adevărat că cine are bani, cu greu poate să nu-i iubească și să fie nepăsător de ei; căci dacă nu i-ar iubi și ar fi nepăsător, nu s-ar osteni atâta ca să-i adune și să-i aibă. Ne încredințează de aceasta și nenorocita

cădere a tânărului bogat, din Sfânta Evanghelie, care, auzind de la Domnul că, pentru a-L urma, trebuie să-și vândă avuțiile, s-a îndepărtat întristat, din pricina dragostei ce o avea pentru ele. **"Auzind tânărul cuvântul acesta, a plecat întristat, căci avea bogății multe"** (Matei 19,22) Această pildă trebuie să înspăimânte mult pe cei cu avuții, chiar dacă le țin cu nevinovăție și dreptate, cum cred ei; pentru că și tânărul le avea, fără îndoială, cu respectarea legii lui Dumnezeu și cu dreptate, cum ne-o arată dragostea pe care i-a arătat-o Iisus Hristos: **"Iar Iisus privindu-l, L-a iubit pe el"** (Marcu 10,21). Cu toate acestea, Marele Vasile este de părere că tânărul a fost osândit (239) pentru că n-a urmat poruncii Domnului, ca să păzească toate din dragoste pentru El. Multele lui avuții au dat pricină Mântuitorului să spună acel cuvânt înfricoșat: **"Mai lesne va trece cămila prin urechile acului, decât să intre bogatul în Împărăția lui Dumnezeu"** (Marcu 10,25).

Dar îmi vei zice cum să facem să disprețuim bunurile pe care lumea le prețuiește mai mult decât orice? Ascultă, cel mai bun chip ca să le disprețuiești este, după cât înțeleg eu, să iei aminte și să iubești din toată inima bunurile celelalte, cele cu mult mai mari, care te așteaptă în cer. Așa cum oamenii, după ce au descoperit grâul, ușor au părăsit ghinda și castanele, care până atunci le fusese hrană aleasă, așa și inima omului, când găsește un bine mai mare, ușor disprețuiește bunurile mai mici. Cele mai mari bunuri sunt cele ale harului lui Dumnezeu, pe care ni le dă în viața aceasta și bunurile slavei pe care ni le va da în cealaltă viață, despre care proorocul David spune: **"Har și slavă va da"** (Ps. 83,12) Toate desăvârșirile firii, ale științei, ale frumuseții, ale bogăției, ale sănătății și toate celelalte la infinit, nu sunt decât o fărâmbă față de cea mai mică desăvârșire a Harului dumnezeiesc. Întreabă pe un matematician și zi-i: **"Dacă voi înmulți la infinit figura corpului, voi putea face vreodată vreun corp? Îți va răspunde Nu !"** Întreabă la fel și pe un teolog: dacă voi înmulți la infinit toate însușirile și desăvârșirile care se pot găsi la firea omenească, voi putea atinge măcar desăvârșirea primei trepte a harului lui Dumnezeu? Îți va răspunde : Nu! pentru că Harul este cel mai mare dar pe care-l poate face Dumnezeu omului. El este un fel de oglindire a lumii celei necreate de Dumnezeu, este o prietenie între Dumnezeu și om, este un fel de împărtășire a lui Dumnezeu, prin care, ceea ce la Dumnezeu se află în chip firesc se împărtășește sufletului prin har. Dacă harul este așa de mare, cu toate că este dat de la Dumnezeu în

această viață trecătoare, ce trebuie să zicem despre slava dumnezeiască, mult mai înaltă și nemărginită, care ni se va da în viața viitoare? Dacă Harul întrece toate închipuirile noastre, apoi slava Paradisului este un bun așa de mare pe cât de mare este Dumnezeu, care în Sine din veac a fost fericit fără de margini și tot așa va face și sufletul în viața viitoare, nemărginit de fericit și veșnic (240).

Așa de mari, nemărginite și necuprinse de minte sunt bunurile veșnice, pe care credința ți le arată și făgăduiește, frate, și tu stai și dorești numai bunuri trecătoare, care sunt noroi și murdărie și cea mai de nimic parte a celor oarecare. Pentru ele te lupți? Pentru ele trudești fără măsură? Pentru ele îți primejduiești mântuirea?

Copiii întâi născuți cu atâta grijă, încât să nu atingă cu piciorul lor pământul, pentru că au să stea cândva pe înaltul tron al acestei împărății. Pe când creștinii, care sunt copiii lui Dumnezeu și sunt crescuți în nădejdea că au să stea în veci pe tronul lui Dumnezeu și au să împărațască împreună cu El, în toată fericirea Raiului, nu numai ating pământul cu picioarele lor, ci se afundă în el până la ochi și iubind bunătățile pământești, devin cu totul pământești: **"Dacă iubești păcatul, pământ ești"**, zice Fericitul Agustin. Ba mai mult, devii de trei ori pământ: pământ, pământ, pământ, și în trei feluri, după cum zice Ieremia: **"pământule, pământule, ascultă glasul Domnului!"** (22,29). a). - Se fac pământ prin nesăturata poftă de a dobândi bogății pământești; b). - Se fac pământ pentru că țin la ele și le păzesc; c). - Se fac pământ pentru că să nu le piardă. Deci reînviază-ți credința, frate, și încălzește-ți din nou nădejdea. Credința și nădejdea, arătându-ți o lume nestricăcioasă, bogată și fericită, te vor face să socotești noroi toate bunurile pământești și toate bunurile pe care le ai în această vale a plângerii: **"Negrăit este ceea ce credem, nemărginit ceea ce nădăjduim, deci să nu le amestecăm cu cele pentru care trăim"** a zis un sfânt. Lasă să prețuiască aceste bunuri necredincioșii evrei, turci, închinători la idoli, care nu cunosc alte bunuri mai mari, dar tu, cel luminat de credință creștină, învață a disprețui pământul, paiele și cărămida, așa cum li se cade: **"Intră în lut, amestecă-l cu paie și fă-l cărămidă"** (Naum 3,14).

Ultimul leac al avariției este - după ce disprețuiești bogăția, s-o faci obștească, folosind-o în slujba lui Dumnezeu prin milostenie. Această învățătură ne-o dă lămurit Iisus Hristos în Evanghelie. După ce ne învață să nu prețuim bunurile pământești (pentru că sunt stricăcioase și trecătoare și azi,

măine se vor lua de la noi, dacă nu de alți bogați, apoi de hoțul care este moartea); **“Nu vă adunați vouă comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și furii le sapă”** (Matei 6,19); ne spune să ne adunăm comori veșnice în ceruri. Apoi arătându-ne chipul cum s-o facem, ne lămurește că trebuie să o dăm săracilor: **“Vindeți averile voastre și dați milostenie, faceți-vă pungi care nu se învechesc, comoară nesfârșită în ceruri, unde hoțul nu se apropie și nici molia nu le strică”** (Luca 12,33). Mărea binefacere adusă de

Dumnezeu pe pe pământ a fost ștergerea pecetii pe care răutatea o întipărise pe bunurile pământești, învățându-ne ca din otravă ucigătoare să facem o doctorie potrivnică și din dușmanii mântuirii să facem unelte ale ei, fie întrebuițându-le în slujba lui Dumnezeu, prin evlavie, fie în ajutorul săracilor prin milostenie (241). Vorbind despre milostenie, pe care mai ales bogații trebuie s-o facă, să știi, iubitele, că nimic nu cere Dumnezeu mai cu asprime de la bogați decât milostenia față de săraci, dar nu este altceva pe care s-o răsplătească Dumnezeu cu mai mare dărniciie decât milostenia. Ca să pricepi mai bine, vezi în Sfânta Evanghelie, că Dumnezeu în învățătura despre milostenie își arată mai limpede dorința sa, prin dărniciie, dreptate și milostenia pe care le va face celor milostivi: **“Fericți cei milostivi, că aceia se vor milui”** (Matei 5,7)(242) și cu înfricoșarea față de cei nemilostivi: **“Duceți-vă de la mine, blestemaților în focul cel veșnic; întrucât n-ați făcut unuia din aceștia mai mici, Mie nu mi-ați făcut”** (Matei 25,45). **“Ce putea spune Iisus Hristos mai mult? În ce chip ne putea pofti mai bine la lucrarea milosteniei”**, spune Sfântul Ciprian în *Cuvântul despre milostenie*. Iisus Hristos nu numai primește ca pentru Sine cele date săracilor: **“întrucât ați făcut unuia din aceștia frați ai Mei mai mici, Mie Mi-ați făcut”** (Matei 25,40) punându-i ca epitropi și locțiitori ai măreției lui și creditorii ai tuturor celor de care au nevoie săracii: **“Cel ce dă săracilor, împrumută pe Dumnezeu”** (Prov. 19,17), ci ne spune că milostenia față de săraci va fi legea după care se va face înfricoșata judecată a tuturor oamenilor. Căci atunci n-are să cerceteze nici blestemele păcătoșilor, nici jurămintele mincinoase, nici uciderile, nici desfrânările, nici furturile, nici alte păcate, ci numai milostenia. Pentru ca prin aceasta să-și vină în simțire creștinii și să înțeleagă că nici o altă nelegiuire nu-i atât de urâtă înaintea lui Dumnezeu ca nemilostivirea.

Ca să înțelegi și mai bine, adu-ți aminte de hotărârea față de bogatul de

care amintește Sf. Evghelist Luca, a cărui osândire s-a făcut din pricina luxului și risipei celei nemăsurate și a mării neîndurări față de săracul Lazăr (243). De aceea trebuie s-o mărturisim că mulți, foarte mulți vor fi osândiți din pricina nemilostivirii față de săraci. Auzim doar din însăși gura lui Iisus Hristos, că în ziua judecății, va vădi la mulțimea păcătoșilor acest păcat, osândindu-i la focul veșnic, îndeosebi pentru acest păcat, decât pentru altele.

Tu, frate, dacă ești înțelept și nu-ți iubești avuțiile mai mult decât mândria veșnică, pune-te la adăpostul milosteniei. Fă-ți socoteală pe câți poți ajuta cu milosteniile tale, și mai ales în vreme de mare lipsă și sărăcie împarte la săraci, potrivit cu averea și veniturile pe care ți le-a dat Dumnezeu. Sfătuiește-te cu un bun duhovnic, ca să te încredințezi de îplinești bine această poruncă, așa de necesară pe cât de mare hotărârea cea plină de har a lui Hristos din ziua judecății celei înfricoșate: **“Veniți, binecuvântații Părintelui meu, de moșteniți Împărăția care vă este gătită vouă, de la întemeierea lumii”** (Matei 25,34). Ai grijă să faci milostenie și mai mult decât ți se cade, ca să intri în numărul fericit al celor milostivi, cărora le este făgăduit tot binele (224).

E adevărat că Dumnezeu le cere bogaților cu multă asprime să ajute pe cei lipsiți, dar le și făgăduiește răsplată cu atâta dărniciie, încât nu ști bine care-i mai mare: dărniciia cu care-i răsplătește, sau asprimea cu care le cere să facă milostenie. *Sfânta Scriptură* e plină de făgăduințe. Făgăduiește Domnul cu preaputernicul Său cuvânt că va izbăvi pe cei milostivi de tot răul și-i va apăra în prigonirile, care vor veni asupra lor: **“Milostenia va lupta pentru tine împotriva vrăjmașului cu putera scutului și cu împunsătura lăncii”** (Sirah 29,13). Făgăduiește că te va scăpa de moarte și de întunericul iadului: **“Milostenia scapă de moarte și nu te va lăsa să intri în întuneric”** (Tobit 9,11), iar după moarte te va scăpa de înfricoșata judecată: **“Fericți cei ce se sprijină pe sărac; în ziua cea rea îl va scăpa Domnul”** (Ps. 40,1) (Ps. 40,1). Nu este nenorocire nici în această viață, nici în viața cea viitoare, împotriva căreia să nu fie puternică: **“Închide milostivirea în tezaurul tău și eu te va izbăvi de orice răutate”** (Sirah 29, 12). De asemenea, celor milostivi li se făgăduiește tot binele: 1). - mai întâi bunurile trecătoare, asigurându-i că cei ce ajută pe săraci, nu va avea nevoie să fie ajutați de alții, precum dimpotrivă: cel ce disprețuiește pe cei săraci, care-i cer ajutor, va ajunge și el să ceară ajutor de la alții: **“Cel ce dă săracilor nu va fi lipsit, iar cel ce-și întoarce de la el**

ochii, va fi în mare lipsă" (Prov.28.27).

2). - Apoi daruri duhovnicești făgăduiește celor milostivi: "***Cel ce face milostenie, va afla viață și slavă***" (Prov. 21.21) (245). Ba mai mult, făgăduiește și statornicia acestor bunuri - care este harul tuturor harurilor: "***Milostenia unui bărbat este ca pecetea cu el și mulțumita omului ca lumina ochiului o va păzi***" (Sirah 17,17). Făgăduiește celor milostivi iertarea păcatelor și păzirea de cele viitoare: "***Milostenia curăță de tot păcatul***" (Tobie 12,9). Făgăduiește celor milostivi viața veșnică în Rai: "***Cei ce fac milostenie și dreptate se vor umple de viață***" (Ibid.12,10)(246).

De aceea nu este mai mare nebunie pe lume decât aceea a avarilor, care, putând, cu un preț de nimic, să cumpere tot binele, atât cel trecător, cât și cel veșnic, preferă să fie neîndurători cu ei înșiși, ca să nu fie îndurători și darnici față de cei săraci. Ei spun că le păstrează pentru nevoile lor. Dar ce nevoie mai mare pentru ei poate fi decât să se scape de nevoile acestei lumi ca și a celeilalte și să dobândească o slavă veșnică în Rai?

Un om, făcând o vreme destulă milostenie, a ajuns odată pe moarte și neajungând să se spovedească a luat de la Dumnezeu, ca răsplată a milosteniei, o mare zdrobire de inimă și căință pentru păcatele sale și cu aceasta a făcut îndurător pe Dumnezeu și s-a mântuit. Un ostaș, pentru că a dat milostenie unui cuvios a fost înștiințat de acesta că în curând are să moară și îndemnat să se spovedească degrab, ceea ce ostașul a și făcut, precum povestește Evtimie. Spune-mi, te rog, pentru care altă nevoie mai mare pot păstra bogații averile? Vezi cum aceștia au făcut de mare preț argintul, care nu era vrednic de nici un preț? Vezi cum au schimbat într-o comoară veșnică niște bunuri pe care peste câteva zile avea să le fure moartea pe pământ? (247). Deci ia aminte bine, iubitele, la cele ce am spus și vei cunoaște adevărul: "***Aruncă pâinea ta pe apă, căci în mulțimea zilelor o vei găsi***" te sfătuiește Ecclesiastul (11,1). Nu peste multă vreme vei mărturisi și tu că, nu numai aceea a fost cu adevărat al tău, ce ai dat săracilor și că ce n-ai dat ai pierdut: "***Atâta am, cât am dat, și tot ce n-am dat, am pierdut***" (248). Fă-ți deci prieteni pe săraci, din avuția ta, ca să le primească cu bucurie, când vei muri, în sfintele locașuri: "***Faceti-vă prieteni din bogăția nedreaptă, ca atunci când veți fi lipsiți să vă primească în corturile lor***" (Luca 16,9).

CITIREA a VII-a

Despre piedica pe care o pune mântuirii puțină frică de Dumnezeu.

INTRODUCERE

O corabie are nevoie în același timp și de pânze și de greutate. De pânze pentru a se mișca și de greutate și balast pentru a-și păstra starea dreaptă ca să nu se aplece și să se primejduiască. Tot așa și sufletul tău, are nevoie în același timp și de nădejde și de frică. De nădejde ca să înainteze, pentru că nădejdea este începutul bărbăției, așa de trebuitoare vieții creștinești. Are nevoie și de frică, pentru că aceasta poate să-l țină în siguranță, ca să nu se primejduiască în furtunile lumii și a patimilor. "***Cel ce se teme de curse, va fi la adăpost***" (Prov.) și iarăși: "***Înțeleptul care se teme s-a ferit de rău***" (Prov. 14,16)(249).

Ce chip nou de călătorie este oare acela pe care-l folosesc păcătoșii de astăzi, care socotesc în sinea lor că se află în siguranță numai în nădejdea și fără frică, neținând deloc seama că felul lor de viață este cu totul potrivnic vieții sfinților, arată limpede că ea provine de la diavol, care îi amăgește că se vor mântui așa, cu scopul de a-i duce la osândă, după cum și vânătorul momește vânatul cu scopul de a-l ucide. De aceea nu-i de mirare că atâția creștini în fiecare zi se afundă în marea păcatelor acum, iar după aceasta în munca veșnică, pentru că nu se tem și se adevărește cuvântul apostolului: "***Când zic pace și liniște, atunci vine fără de veste peste ei primejdia***" (I Cor. 5,3). Deci ne va fi de mare și de mult folos dacă vom înfățișa răul pe care îl aduce mântuirii omului puțină frică de Dumnezeu, căutând vindecarea lui.

Partea I-a

Două feluri de frică trebuie să avem în vedere aici; una se naște din nădejde - frica omului care urăște păcatul de teama muncilor, cealaltă se naște din dragoste de Dumnezeu - a omului care urăște mai întâi păcatul și din pricina păcatului urăște și pedeapsa pentru păcat, adică osânda. Primul fel de frică este

al începătorilor, al doilea al celor înaintați. Eu nu mă gândesc să vorbesc aici despre frica cea de-a doua, ci de cea dintâi, sau, mai bine zis, despre un fel de frică - alcătuită din amândouă. Cel ce va căuta să vadă cât de puțin se tem de Dumnezeu creștinii de astăzi, nu se poate să nu se înspăimânte, în afară dacă nu este lipsit cu totul de minte și de credință. Nu vezi cum am ajuns în nenorocita stare că nu ne temem deloc de Atotputernicul Dumnezeu, ca și cum El n-ar avea nici o putere asupra-ne și zicem: **"Ce ne va face nouă Domnul? Sau ce ne va face Atotputernicul?"** (Iov 22, 17). Nu vezi că ne temem mai mult de un împărat de pe scena de teatru decât de Împăratul tuturor împăraților lumii? Nu vezi că, cu mai multă teamă jignim pe un om puternic decât pe Dumnezeul cel nemărginit? Dacă am disprețui cumva pe cel mai neînsemnat om din lume, nu l-am disprețui nicidecum pentru bunătățile lui. Numai pe Dumnezeu îl disprețuim pentru că este Bun și ne iartă. Așa de mulți creștini îl jignesc, socotind ca sigur că Dumnezeu nu va face altceva decât să ierte. Sunt atâția creștini cărora li se pare același lucru să nu aibă pe Dumnezeu în ajutor și să-l aibă ca potrivnic lor. Căci ce frică de Dumnezeu mai pot avea, când Îl mânie cu cele mai grele ocări și păcate? Și râd ca și cum nu l-ar mânia, dorm nepăsători, se dedau la tot felul de petreceri, cum făceau și înainte de a păcătui. Așa au făcut și frații lui Iosif după ce și-au aruncat fratele într-un puț ca să-l omoare: ședeau afară la gura puțului, mâncau și beau ca și cum n-ar fi făcut nici un rău. **"Și luându-l l-au aruncat în puț... și ședeau să mănânce pâine"** (Facere 37,24). Această mincinoasă și rătăcită încredințare și această mare îndrăzneală pe care o au mulți creștini este una din cele mai de seamă și prima pricină a osândei lor, ceea ce mai pe larg voi arăta în cele ce urmează.

Partea a II-a

Despre paguba pe care o aduce mântuirii puțină frică de Dumnezeu.

Marea pagubă pe care o aduce sufletului această păgubitoare siguranță și lipsă de temere a multor creștini poate fi rezumată astfel: 1). - Păcătosul fără de frică nu va rămâne în dreptatea lui. Mai întâi trebuie să spun că nu temerea este

de-a dreptul potrivnică începutului, sporirii și sfârșitului mântuirii noastre. Se împotrivesc începutului, pentru că păcătosul fără grijă nu se lasă de păcat: **"Cel ce nu se teme de Domnul nu se va îndrepta"** (Sirah), ceea ce este foarte limpede. Pentru că, după cum spun teologii, netemerea se naște din mândrie și prostie. Cei fără frică, cărora li se pare că iadul nu-i făcut pentru ei, se mândresc și se fălesc, socotindu-se mare lucru și crezând că Dumnezeu se va arăta îngăduitor cu ei și-i va cruța, chiar dacă cu alții este aspru. Unii cred că o să le meargă ca celui ostaș norocos, care singur a scăpat din război și a adus în cetate vestea înfrângerii **"ca cel ce scapă cu fuga în fața războiului"** (Sirah 40,8); și, cu toate că toți sunt în gura leului subpământean, stau liniștiți și fără de grijă, socotind că are să scape de acolo teferi, fără nici un chin: **"ca și când păstorul smulge din gura leului două picioare sau vârful urechii"** (Amos 3,12). Ce altă stare este mai potrivnică decât aceasta harului dumnezeiesc, absolut necesar pentru începutul mântuirii? **"Cel care apucă înainte se mândrește; mândria este rodul nerușinării"** zice Tertulian. Sau cum este cu puțință să fie ajutați de Dumnezeu acești munți semeți, când El are obicei să ajute numai văile celor smeriți? Nu spre acești creștini mândri, privește Dumnezeu cu ochi blânzi și veseli, cum zice proorocul: **"Spre cine voi privi decât spre cel smerit și liniștit, care se teme de cuvintele mele"** (Isaia 66,2).

2. - Al doilea, păcătoșii cei fără de frică sunt nebuni și fără de minte și din această nebulie nu se tem de Dumnezeu și merg mereu spre păcat. Se aseamănă cu popoarele despre care Aristotel (*III Morala* 7) spune că: **"Din nebunia lor nu se tem de nici un lucru"**. Tot așa și aceștia, pășesc cu mândrie în fața tuturor fulgerelor dreptății dumnezeiești și nu se tem de păcate, care sunt **"mare adânc"** (Ps. 35,6), nu se tem de înfricoșatele pedepse pe care Dumnezeu ceas după ceas, le aruncă asupra păcătoșilor ca și cum ei ar fi drepti. Toate acestea vin din necunoaștința minților, cum zice Solomon: **"Sunt păcătoși cărora li se răsplătește după faptele celor puternici. Am spus că și aceasta este deșertăciune"** (Eccl. 8,14). Cum este cu puțință să se întoarcă aceștia de la răutatea lor, câtă vreme, din pricina neștiinței lor, nu se tem nici de înfricoșata moarte, nici de asprimea judecății viitoare, nici de veșnicia osândei iadului? Căci tocmai aceste trei pe care le-am înșirat și dorul de Dumnezeu și gustarea bunurilor viitoare, sunt care desprind de păcat inimile tuturor celor ce se pocăiesc.

precum a zis un sfânt: **“De frică suntem chemați, de dragoste ne îndreptăm”** (251). În ce chip când Împăratul vrea să meargă la biserică, trimite întâi un slujitor ca să-i pregătească tronul cu insignele împărătești, ceea ce este semn că împăratul va veni în curând la biserică și poporul până nu vede pe slujitorul împărătesc pregătind tronul socotește că Împăratul nu vine în biserică; tot așa și frica de Dumnezeu este slujitoare a dreptății și dragostei de Dumnezeu, care este Împărăteasa tuturor virtuților. **“Frica merge înainte, dreptatea urmează”**, zice același sfânt. De aceea, câtă vreme acest revărsat de zori al fricii de Dumnezeu nu se arată în inima păcătosului, este sigur că nu va răsări în ea soarele dragostei. Zice Fericitul Augustin, că de puține ori sau mai bine zis niciodată nu s-a întâmplat în vremea lui să părăsească cineva idolatria și să se facă creștin din altă pricină, decât din frica de Dumnezeu. **“Rar s-a întâmplat sau mai degrabă niciodată, ca cineva să se facă creștin fără să fie împins de frica de Domnul”**. Putem spune, deci, că frica de Dumnezeu și Harul sunt două surori gemene și unde se găsește una este și cealaltă.

Vezi, frate, cum frica de Dumnezeu este începutul mântuirii și că lipsa ei se împotrivesc chiar începutului? Deci dacă frica de Dumnezeu nu o ai nu poți să-ți începi mântuirea, cum vei putea-o spori și isprăvi fără de ea? Fără îndoială că nu poți, după cum ți-o dovedește credința și socoteala ta. Ți-o arată credința, pentru că dacă și frica este temelia întregii clădiri duhovnicești: **“Începutul înțelepciunii este frica de Dumnezeu.”** (Sirah 1.15), este vădit că nu vei putea numai începe această clădire, dar nici nu vei putea merge înainte ca să-i dai trăinicia trebuitoare pentru continuarea și săvârșirea ei: **“Cununa înțelepciunii este frica de Domnul”** (Sirah 1.18), pentru că frica este cea care îndreptează totul, ea pune început virtuților, ea le dă creștere, ea le dă și sfârșitul. De aceea cu multă dreptate a spus sfântul mai sus pomenit, că știe din proprie trăire că pentru a te pregăti să primești harul, să-l păstrezi și să-l recapeti dacă l-ai pierdut, nu este alt mijloc mai bun, în orice vreme, decât frica de Dumnezeu: **“În adevăr am aflat că nimic nu este mai lucrător pentru a te învrednici de Har, a-l păstra și spori decât a sta totdeauna înaintea Domnului; nu a ști multe, ci a te teme de multe.”** Aceasta ți-o dovedește și socoteala. Pentru că cel ce se teme, se păzește de primejdii: **“Cel ce se teme, se moaie ca să nu mai păcătuiască”** (Augustin, *civ. 4 la Epist. lui Ioan*) și dimpotrivă, cel ce nu se teme se expune la orice primejdie și deci la orice

prăbușire: **“Cel mândru mai puțin se rușinează, mai puțin e prevăzător, mai mult se expune la primejdie”** (Tertulian, cap. 2). Ia aminte la un oraș zguduit de cutremur: în timpul cutremurului, toți sunt gata de rugăciune, toți se pocăiesc și se spovedesc; încetează veseliile, plimbările, glumele, vizitele, ospețele etc., tot orașul se transformă într-o altă Ninive pocăită. Dar după ce trece înfricoșatul cutremur, reîncep toate acestea. Același lucru se petrece și cu sufletul. Când este zguduit și tulburat de sfânta frică a osândei, degrab se lasă de plăcerile lumii, se dedă cu multă râvnă la fapte bune, se pocăiește, plânge, se întristează, își aduce aminte din toată inima de Dumnezeu, cum a făcut și bunul rege Iosafat, care, după ce s-a temut, îndată s-a întors cu totul spre Dumnezeu: **“Și s-a temut și a început fața lui Iosafat să caute pe Domnul și a vestit post în toată Iudeea”** (II Paralip. 20.5).

Deci nu-i de mirare dacă diavolul cu multă grijă se străduiește să alunge din inima păcătoșilor această frică sfântă și de la început, din Rai, a avut izbândă cu aceasta, la prima ispită a Evei. Căci îndată ce a alungat din ea frica de pedeapsă zicându-i: **“nu vei muri cu moarte”** (Facere 3.4) - adică nu-i adevărat că, dacă mâncați din pom, veți muri; Dumnezeu este bun și nu vă va osândi la moarte, pentru o greșală așa de mică; cu aceasta a dărâmat din ea temelia tuturor virtuților, adică frica de Dumnezeu și fără trudă a făcut-o să cadă. Acesta este primul meștesug, pe care-l folosește diavolul, ca să facă pe creștini să cadă. Ia de la ei frica și îi asigură cu vorba: **“nu veți muri cu moarte”** adică nu veți fi osândiți, pentru că Raiul nu s-a făcut pentru necredincioși; dacă n-au să meargă creștinii în Rai, atunci cine are să meargă? Dumnezeu este mult milostiv și nu pedepsește. Dacă Dumnezeu ar fi pedepsit păcatul, lumea ar fi pierit până acum. Sau se vor mântui toți creștinii, sau nici unul. Cu acestea și alte asemenea nerozii, pe care păcătoșii le socot tainele unei înțelepciuni a lor, diavolul îi face să creadă că mântuirea este un lucru foarte ușor, un lucru care n-are nevoie de nici o trudă și grijă, un lucru care vine de la sine și toată truda este de prisos. După ce diavolul alungă de la păcătoși sfânta frică de Domnul, le aduce frica de lume, teama de a nu-și pierde averile și plăcerile lumești și așa se tem mai mult să nu-și piardă un lucru pământesc de nimic, decât să-și piardă sufletul. Un nobil se va teme mai mult că-și va pierde onoarea trecătoare decât că va pierde Raiul; un desfrânat se teme mai tare de privirile furioase ale amantei lui, decât de toate înfricoșările pe care le face nelegiuirilor un Dumnezeu Atotputernic.

Cum s-a întâmplat cu Adam: nu se temea, că prin căderea lui s-a făcut vrăjmaș lui Dumnezeu și totdeauna ucigaș al întregului neam omenesc, care avea să se tragă din el, ci se temea pentru că era gol: **"M-am temut pentru că sunt gol și m-am ascuns"** (Facere 3,10).

Partea a III-a

Despre tămăduirea netemerii de Dumnezeu

Primul leac al fricii de Dumnezeu este comun și celorlalte rele, adică să alergăm cu smerenie și cu stăruință la Dumnezeu cu ajutorul rugăciunii, cerând de la El sfânta frică și zicând: **"Pătrunde cu frica Ta trupul meu că de judecățile Tale m-am temut"** (Ps. 118,120). În aceste frumoase cuvinte ale proorocului observă două adevăruri necunoscute păcătoșilor din cauza nebuliei lor:

1). - Frica de Dumnezeu a păcătosului devine pricină că Dumnezeu să-i asculte rugăciunea, după cuvântul lui David: **"De judecățile Tale m-am temut"**. Deci frica de Dumnezeu nu este ceva vrednic de dispreț și de neluat în seamă, nici o slăbiciune femeiască ca să zic așa și înjositoare, ci un Har al Sfântul Duh, care aduce sufletului mii de binecuvântări, făcându-l organ al Harului și al însuflării dumnezeiești. De aceea toți trebuie să ne pregătim pentru pricina acestui mare har, încât frica de Dumnezeu - har dumnezeiesc să devină plată pentru frica câștigată cu credința și propria trudă.

2). - Celălalt adevăr este că trebuie să ne mulțumim a sta numai pe treapta acestei fricii, și să sporim mereu în ea, curățind-o și înmulțind-o: **"Pătruns-am de frica ta cărnurile mele, că de judecățile Tale m-am temut"**. Frica de Dumnezeu este deci numai pentru începători, căci și sfinții, cu cât înaintează în cunoașterea lucrurilor veșnice, cu atât mai mult stau cu frică și cu grijă pentru sfârșitul atât de nesigur: **"Omul înțelept în toate se va face evlavios"** (Sirah 18,27). Omul înțelept se teme în toate și niciodată nu se sokoate sigur în viața asta, până nu pune piciorul pe pragul Raiului (252). De aceea, Domnul, învățând pe ucenicii Săi, le spune, de două ori să se teamă de dreptatea dumnezeiască: **"Temeți-vă de cel care, după ce ucide, are putere să arunce în gheenă."**

Vă spun vouă, de aceasta să vă temeți" (Luca 12,5); ca și cum cineva abia poate să se teamă de ajuns și cum se cuvine.

Al doilea leac al puținei fricii este să tai rădăcina răului. Această mândrie a păcătoșilor vine dintr-o îndoită neștiință și anume că nebunii nu știu nici ce este îndurarea și nici ce este dreptatea lui Dumnezeu. Prima neștiință a muștrat-o apostolul zicând: **"Nu știu ei că bunătatea lui Dumnezeu duce la pocăință"** (Rom.2,4); iar a doua a arătat-o și mai vădit Domnul nostru în cel din urmă cuvânt de la Cină: **"Părinte drepte, lumea n-a cunoscut"** (Ioan 17,25). Aceste neștiințe trebuiesc bine lămurite, ca să dobândim leacul dorit.

Cea dintâi neștiință a păcătoșilor este că se încred în îndurarea lui Dumnezeu, pentru că: 1). - nu știu ce este îndurarea lui Dumnezeu; 2). - nu știu cât de mare este lucrarea ei și 3). - nu știu scopul cu care ea lucrează. Acei care au întotdeauna în gura lor îndurarea lui Dumnezeu și din aceasta ajung să creadă că pot supăra pe Dumnezeu cu toată libertatea, aceștia, fără îndoială, nu știu ce este îndurarea lui Dumnezeu, fiindcă ei o socotesc ca un fel de nepăsare a lui Dumnezeu față de păcat, și după cum Dumnezeu nu-i deloc rănit de răutatea acestei lumi pământești tot așa de puțin se grijește și de a o pedepsi. Acestea sunt cugetele sucite ale oamenilor răi și sunt așa de departe de cugetele lui Dumnezeu, pe cât este cerul de pământ: **"Pe cât de departe este cerul de pământ, pe atât de departe sunt căile mele de căile voastre și cugetele mele de cugetele voastre"** (Isaia 55,9). Deși Dumnezeu este minunat în toate lucrările Sale, totuși în nici una nu se arată mai minunat ca în răbdarea Sa, încât parcă chiar El se minunează: **"Eu sunt Domnul Dumnezeu și nu mă schimb și voi fiii lui Iacov nu vă lepădați de nedreptățile părinților voștri"** (Maleahi 3,6). Adică, Eu care sunt Dumnezeu așa de mare și am atâta răbdare că nu vă pedepsesc, iar voi niște netrebnici, de ce nu vă lepădați de păcatele voastre, care atrag asupra-vă mânia mea? A face bine altora, a fi darnic, a ajuta pe cei nenorociți, acestea desigur sunt slava celor mari și datoria stării lor înalte. Dar a răbda cu pace, ceea ce ste potrivit voiei lor, aceasta pare o virtute care oarecum nu se potrivește cu rangul lor. De aceea lumea admiră pe regele Spaniei, Filip, care, după ce veghează până la miezul nopții, scriind o scrisoare lungă și amănunțită arhierului, după ce a terminat-o, văzând că servitorul orbit de somn a greșit și în loc de nisip a turnat cerneală pe epistolă, n-a deschis gura să-i zică ceva, ci numai a cerut altă hârtie și a scris epistola încă odată. Acum judecă tu,

cât de vrednică de admirat ar fi răbdarea regelui dacă și servitorii ar fi făcut-o înadins, sau dacă ar fi făcut-o de mai multe ori, sau ar face-o știind că regele se supără mult de aceasta. Dacă aceste întâmplări ar împinge la culme răbdarea pomenitului rege, n-ar fi nici măcar ca o umbră față de supărarea care se face lui Dumnezeu prin păcat și față de nemărginita răbdare ce o are îndurând păcatul, cât de mare este și puternică îndurarea lui Dumnezeu, cum zice proorocul: **"A întărit Domnul mila Sa"** (Ps. 102, 11); și cât de mare răbdare și puterea unei astfel de îndurări: răbdare față de noi care îl jignim și putere de sine însuși, care ne rabdă. De aceea zice proorocul: **"Domnul este îndelungrăbdător și mare este puterea Lui"** (Naum. 1, 3). Toate acestea le face Dumnezeu pentru ca să rabde un singur păcat. Și dacă pentru un păcat Dumnezeu face așa de mult, socotește, frate, cât de mare lucru trebuie să fie ca să rabde și să ierte nu un singur păcat, ci nenumăratele păcate pe care le facem și le repetăm de atâtea ori înaintea Lui, noi niște făpturi de nimic și nerecunoaștoare, când El și cu o singură privire ar putea să ne pedepsească.

Vezi deci cât de mare este neștiința păcătoșilor care socot că e un lucru de nimic iertarea pe care o primim de la Dumnezeu pentru nemăsuratele noastre păcate și răbdarea prin care Dumnezeu nu-i lasă să cadă în iad îndată ce păcătuiesc, cum ar fi drept; ceea ce greșește însă și mai mult această neștiință a lor este că ei nu știu până când Dumnezeu are să-i îngăduie. Căci deși bunătatea și îndelunga răbdare a lui Dumnezeu este nemărginită pentru a ne răbda, dar măsura iertării este nemărginită. **"Toate cu măsură și rânduială și număr le-ai orânduit"** (Înțelept. 11, 20). Cel ce măsoară mersul vânturilor și pune hotar valurilor mării, acela măsoară și mersul patimilor noastre și pune hotare păcatelor: **"Până aici vei merge și nu vei trece mai departe, ci în tine se vor zdrobi valurile"** (Iov 38, 11). Lucrul este sigur, zice Fericitul Augustin și se întărește cu mărturia *Sfintelor Scripturi*: **"Sigur este felul păcătoșilor și măsura lui Dumnezeu se arată prin mărturia Lui."** Vezi deci cât de nesimțitori sunt creștinii, care continuă să se împovăreze cu noi și noi păcate cu nădejdea că îndurarea lui Dumnezeu este nemărginită. Îndurarea lui Dumnezeu, da este nesfârșită, dar răbdarea lui are sfârșit. Și cine știe până când, căci stăpânul care te-a îngăduit până acum ar putea pe viitor să nu te mai rabde, după cum El însuși ne-o spune prin proorocul: **"Pentru trei nelegiuiri ale Damascului, ba pentru patru, nu m-am întors spre ei"** (Amos 1, 3). Cei

păcătoși neștiutori își sfâșie mai departe haina curăției lor - pe care a curățit-o Hristos cu sângele Său, cu nădejdea că vor obține alta după pofta lor. Și adaugă nenorocitului lor suflet pată peste pată, cu nădejdea că Sfintele Taine le vor curăți mereu. Sunt bucuroși în mare cu nădejdea că vor găsi o scândură de ajutor, de care agățându-se vor ajunge la țărm. Ah, se poate găsi o mai mare nebulie ca aceasta? Dar dacă măsura păcatelor tale, nenorocitul, se va umple, atunci ce se va întâmpla cu tine? Dacă cumva păcatul pe care plănuiești să-l faci este chiar cel mai de pe urmă pe care îl mai rabdă Dumnezeu, ce vei păți? Uită-te la ceasornic, cât de liniștit merge până ajunge la semnul, la care trebuie să bată ceasul. Ajuns aici deodată pornesc să se învâртеască toate roțile, fără să le mai poată ține cineva. Așa face și Dumnezeu cu tine. Te rabdă, până la o măsură, până la o vreme. Atunci văzându-te păcătuind mereu nu te mai îngăduie, ci își pornește asupra ta mânia și te lasă să cazi în iad neîndreptat și nepocăit: **"Am tăcut, dar nu voi mai tăcea, nu voi răbda totdeauna; ca ceea ce naște, am răbdat, dar acum voi dezrădăcina și ușa"** (Isaia 42, 14). Tot așa va face Dumnezeu și cu harurile Sale, așa de trebuitoare pentru întoarcerea și iertarea păcatelor tale; Dumnezeu le dă odată, de două ori și de multe ori păcătoșilor ca să-i aducă la pocăință, dar când vede că ei le folosesc rău, și le retrage și-i lipsește de ele. Deși harurile sus, în izvorul lor, care este bunătatea dumnezeiască - și răsplătirile lui Iisus Hristos sunt nemărginite, dar jos, pârâiașele în care ele curg, au număr și măsură: **"Toate le-ai rânduie cu număr și măsură"** (Înțelept. 11, 20). După cum Dumnezeu nu este zgârcit, tot așa nu poate fi nici risipitor cu harurile Sale. De aceea El numără harurile cele scumpe ce ți le dă. Și după cum este măsură și hotar la toate lucrurile, cum învață dumnezeiescul Dionisie, tot așa cu hotar și cu măsură măsoară, și Dumnezeu cel prea înțelept cu înțelepciune cântărește. Dar păcătoșii neștiind aceasta, nu știu prin urmare nici ce este dumnezeiasca îndelungă răbdare, ce este și care sunt roadele ei și de aceea cad în păcate în fiecare zi și la urmă sunt osândiți.

În sfârșit, păcătoșii au mare neștiință cu privire la sfârșitul și scopul dumnezeieștii îndurări, care ne rabdă când păcătuim. Scopul este să ne ducă la pocăință și să nimicească păcatul de la păcătoși cu îndelunga amânare, după cuvântul Apostolului Pavel: **"Au nu știi tu că bunătatea lui Dumnezeu te duce la pocăință?"** (Rom.). Păcatul e singurul vrăjmaș al lui Dumnezeu și de aceea Dumnezeu nu urăște mai mult altceva decât păcatul și prin păcat urăște

pe păcătosul care-l face: **“Urâte sunt lui Dumnezeu și necredinciosul și necredința lui”**. (Înțel. 14,9). De aceea hotărăște una din două: sau să strice păcatul în păcătos prin pocăință sau să strice pe păcătos în păcat prin osândă și folosește amândouă aceste metode pentru a-și atinge scopul Său. La întâia venire, Dumnezeu s-a coborât din cer pe pământ ca Răscumpărător, ca să nimicească păcatul în păcătoși, propovăduindu-le pocăința. La a doua venire, se va coborî ca judecător ca să strice pe păcătoși în păcat, trimitându-i în focul cel veșnic. Și pe cât de neînțeles s-a arătat ca să ne facă binele la prima Sa venire, pe atât de altfel se va arăta de neînțeles și ca să ne pedepsească la a doua venire. Deci scopul pentru care Domnul ne îngăduie și ne rabdă este nu ca să păcătuim mereu, făcând din sfârșitul unui păcat începutul altuia, ci ca să ne pocăim și să răsplătim pe Dumnezeu cu atâta credință și dragoste, câtă necredință și dușmănie i-am arătat cu păcatele de mai înainte. De aceea a și întrebat de trei ori pe Apostolul Petru, dacă-l iubește: **“Simone al lui Iona, mă iubești mai mult decât aceștia?”** (Ioan 21,15) pentru că de trei ori se lepădase de El, arătându-i lui și prin aceasta tuturor păcătoșilor că scopul pentru care-i îngăduie este ca ei să-și răscumpere răul și păcatul săvârșit printr-o pocăință și dragoste tot așa de mare.

Deci pentru că Dumnezeu este bun, teme-te și mai mult de El. Pentru că fiind bun, urăște pe cei răi și deci și pe tine care ești rău. Dacă n-ar urî pe cei răi, atunci n-ar mai fi El bun. Dar fiindcă El este bun, fiecare păcat al tău devine și mai greu și mai mare, deoarece păcătuiești față de însuși Binele și la dumnezeieștile binefaceri răspunzi cu jigniri și nerecunoștință. Dumnezeu fiind bun, se cade să imiți pe cât se poate în bunătate și ura pentru rău. Să te temi că iartă și rabdă și aceasta este rodul pe care-l primesc sfinții în cer de la bunătatea lui Dumnezeu, precum a auzit Sfântul Ioan Evanghelistul în Apocalipsă, că ziceau: **“Cine nu se va teme de Tine, Doamne, că tu singur ești Sfânt?”** (15,4). Cine nu va preamări bunătatea Ta, Doamne? Cine nu se va teme să te jignească cu păcatul când Tu ești așa de bun? Acesta este rodul care l-au cules sfinții chiar de pe pământ. **“Pentru că îndelung răbdător este Domnul, de aceea să ne pocăim”** a zis Iudita. După tot binele pe care ni l-a făcut Dumnezeu până acum și ne-a răbdat, suntem datori să-L iubim și mai mult și să ne temem și mai mult de a mânia bunătatea și dreptatea Sa, cu alte păcate, - ca să nu se schimbe - pe dreptate bunătatea și îndurarea Lui în mânie: **“După învârtosarea**

și nepocăința inimii îți aduci mânia în ziua mâniei și a arătării dreptei judecăți a lui Dumnezeu” (Rom. 2,5). La fel cu necunoașterea îndurării lui Dumnezeu, păcătoșii nu cunosc nici dumnezeiasca dreptate, pentru că nu știu: 1). - ce este dreptatea dumnezeiască; 2). - care sunt urmările ei, și 3). - care este scopul lucrării ei.

1. - Păcătoșii nu știu ce înseamnă dreptate dumnezeiască, după cum a spus Domnul: **“Părinte Sfinte, lumea nu te-a cunoscut”** (Ioan 17,25); de aceea în ceasul judecății vor rămâne foarte tulburați de marea asprime a dreptății dumnezeiești față de ei, care atâta vreme fusese zăgăzuită, ca un râu vijelios și foarte mare, care mai înainte era oprit de un zăgaz: **“Și se va rostogoli păcatul ca apa și dreptatea ca un râu de netrecut”** (Amos 5,24). În viața aceasta, păcătoșii socotesc dreptatea lui Dumnezeu ca o ură împotriva fapturii și de aceea nici n-o prețuiesc, ci spun că dreptatea nu se armonizează cu bunătatea lui Dumnezeu. Pe celelalte însușiri ale lui Dumnezeu ca: puterea, înțelepciunea, bunătatea Sa, le socotesc vrednice de iubit, afară doar de dreptatea Lui. Astfel, se vedește că păcătoșii vor un Dumnezeu care să nu știe sau să vrea să-i pedepsească. Acesta-i întunericul neștiinței în care se găsesc nenorociții și a-i scoate afară la lumină e cea mai mare îndurare.

Nu este, păcătosule, dreptatea lui Dumnezeu ură împotriva fapturilor Sale, precum socotești tu! Nu! Ci este dragostea pe care o are pentru sfințenie. Așa cum face un chitarist, care după ce întinde zadarnic o coardă nepotrivită, o taie, și ceea ce pare mânie la chitarist este dragostea pe care o are pentru armonie; tot așa și nemărginita sfințenie a lui Dumnezeu nu-l lasă să nu urască cu sfințenie păcatul. De asemenea nespusa Lui înțelepciune nu-i îngăduie să lase dezordinea păcatului fără s-o schimbe în ordine cu ajutorul pedepsei. Deci, când un păcătos, cu toate înspăimântările și binefacerile lui Dumnezeu, rămâne în păcat și nu se lasă de el, vine Dumnezeu să strice pe păcătos în păcatul său (cum am spus mai sus) prin pedeapsă, pentru că și păcătosul n-a voit să strice păcatul în sine prin pocăință. De aceea dreptatea lui Dumnezeu este vrednică de multă dragoste ca și celelalte însușiri ale Lui. Dacă și Lucifer care-L urăște așa de mult acolo jos, în iad, ar putea s-o vadă curată și neacoperită, desigur c-ar iubi-o mai mult decât pe sine însuși și ar recunoaște dreaptă, pedeapsa pe care o suferă în iad.

. S-ar părea că dreptatea dumnezeiască pentru noi nu este folositoare, ci

numai pentru Dumnezeu, pentru că acela caută numai slava Lui. Îi dă cinstea pe care i-o refuză păcătoșii și apără îndreptările Creatorului, care sunt nemărginite mai necesare decât îndreptările tuturor fapturilor. Dar ce spun eu? Dreptatea dumnezeiască ne este și nouă folositoare, că deși nu folosește păcătoșilor, folosește celor buni: **"Cel ce pedepsește pe cei răi, păzește mântuirea celor buni"**, zice înțeleptul. Iar proorocul David zice că omul drept, când vede că păcătosul este pedepsit, se face și mai drept și mai curat: **"Veseli-se-va dreptul când va vedea răz bunare, mâinile lui le va spăla în sângele păcătosului"** (Ps. 157,10). Vai și amar de păcătoși, dacă Dumnezeu nu i-ar face să vadă la ei înșiși sau la alții roadele asprimii și dreptății Lui, pentru că fără de ele nu și-ar îndrepata greșalele lor: **"Pedepsit de ciură cel fără de minte se face prevăzător"** (Prov. 19,25). Ce mare nebunie să-ți închipui un Dumnezeu bun numai pe jumătate? Adică bun numai să facă bine, dar nu bun și ca să pedepsească răul; bunătatea care abia de se potrivește, pentru regina albinelor, care singură ea dintre toate albinele nu are ac, dar nu se potrivește regelui regilor, marele Dumnezeu al Puterilor, ca să aibă sabie și s-o poarte doar ca o podoabă, cum o poartă mulți tineri, care nu se folosesc de ea niciodată (253).

2. - Nu cunosc păcătoșii roadele dreptății dumnezeiești, pentru că nu țin seama de pedepsele duhovnicești, care sunt pentru pedeapsa cea mare. De pildă: dacă Dumnezeu trimite ciură sau altă molimă ucigătoare peste o țară, toți zic: Dumnezeu ne pedepsește. Dar dacă îngăduie să se răspândească în toată țara desfrâul și desfrânarea, nimeni nu cunoaște că această ciură a sufletelor este mai rea decât ciura trupurilor și o socotește ca un rău neînsemnat, ca o patimă a tinerilor, o dezordine aproape firească în viața noastră. Dar ce pedeapsă poate fi mai mare decât ca Dumnezeu să lase granițele păcatului să se întindă în fiecare zi, rău decât care mai mare nu poate fi? Dumnezeu fiind mâniat din cauza păcatului, își retrage - cu bună dreptate - lucrurile harului din inimile păcătoșilor lăsându-i întunecați, înghețați și neroditori. Așa cum pământul în nordul îndepărtat, din pricina depărtării soarelui, rămâne iarna întunecat, înghețat și neroditor, și ei se întăresc în relele deprinderi și obiceiuri, le slăbește și se împuținează credința; și toată această stricăciune sufletească așa de mare nu ne dă nici o frică, pentru că nu vedem cu ochii sufletești: **"Să nu aveți ochii păgânilor, ci ochii creștinilor"**. se cade să zicem și noi cu Fericitul Augustin (Tălcuirea ps. 56).

Deschide puțin, frate, ochii cei înțelegători ai sufletului, sau ca să spun mai bine, scoate-ți din frunte ochii cei simțuali, cu care te faci așa de necredincios și măsoară toate lucrurile după simțuri și în locul lor pune ochi creștinești, ca pentru toate să iei măsură credinței și degrab vei vedea că tot pământul este plin de îndurarea lui Dumnezeu: **"De mila Domnului este plin tot pământul!"** (Ps. 32,5); și tot așa este plin și de dreptatea lui. De aceea, același prooroc zice: **"Să se teamă de Domnul tot pământul"** (Ps. 32,8)(254). Deși roadele dreptății dumnezeiești nu sunt mai mari decât cele ale dumnezeieștii îndurări, ele se revarsă totuși peste mulți oameni. Îngăduirea păcatelor, după cum am spus și pedepsirea sufletelor sunt cele dintâi roade ale mâniei dumnezeiești: izbăvirea de păcate și mântuirea veșnică a sufletelor sunt două și mai mari roade ale îndelungii răbdări. Acum, cu cât mai mare este numărul păcătoșilor decât al dreptilor și cu cât este mai mare numărul celor osândiți decât al celor aleși? Cine nu vede dar cu cât mai mult se întinde lucrarea dreptății față de lucrarea îndelungii răbdări?

Este adevărat că lucrările dreptății dumnezeiești se fac din pricina păcătoșilor și că Dumnezeu nu-i umple de mânia Sa, fără să-i umple mai întâi de mii de bunuri ale nemăsuratei Sale bunătăți. Tertulian spune că **"Dumnezeu în sine este foarte bun, dar față de noi este drept"** (255). Este iarăși adevărat că pedeapsa veșnică a celor osândiți și faptul că primele păcate sunt pedepsite cu îngăduirea păcatelor de mai târziu, sunt lovituri așa de grele, încât în sufletul acelor nenorociți au mai mare putere decât toate harurile pe care le-au primit de la îndelunga răbdare a lui Dumnezeu. Cum să nu te temi, frate, de un Dumnezeu așa de înfricoșat, care numai prin faptul că ne face un bine, de care de atâtea ori ne-am arătat nevrednici și ne lipsește de ajutorul harului Său, poate să ne facă mult mai mare rău decât dacă ne-ar distruge sau nimici? **"Nu vă veți teme de Mine și nu Mă veți cinsti?"** (Ieremia 5,22). Cum este cu puțință ca un om, făptură din puțin praf, frământat cu sânge și liere, să nu se smerească de frică, știind că are să dea seama de nenumăratele jigniri pe care le-a adus măreției lui Dumnezeu, care are nemăsurată sfîntenie ca să-l mustre și nespūsă putere ca să-l pedepsească?

3. - În sfârșit, păcătoșii nu înțeleg și nu știu scopul pentru care Dumnezeu lucrează dreptatea Sa. Acest scop este răzbunarea de jignirea și necinstea pe care cei răi o aduc slavei Sale, folosind rău libertatea voinței lor. Când omul

păcătuiește, dă întâietate voiei sale, iar pe a lui Dumnezeu o pune la urmă. El lucrează ca și cum ar fi Dumnezeu, punându-se pe sine în centrul voinței sale, iar pe Dumnezeu îl socotește ca pe o făptură, parcă ar vrea ca Dumnezeu să-i slujească poftelor sale nelegiuite. Ce rușine poate fi mai înfricoșată decât aceasta? Ce nerânduială mai monstruoasă decât aceasta poate să se găsească? Dacă păcătosul nu se întoarce la vremea potrivită, îndreptându-și prin pocăință neorânduiala, vine dreptatea lui Dumnezeu ca să-l îndrepteze cu pedeapsa: **"Reface rușinea păcatului cu bunătatea răzbunării"**: zice Fericitul Augustin. Urâciunea răutății se transformă cu frumusețea pedepsei. Acum ce crezi că este iadul? Dacă ne uităm la cei osândiți, este pământul nenorocirii și întunericul unde sălășluiește o spaimă veșnică: **"Pământ întunecat și încetșat, pământ al întunericului veșnic, unde nu este lumină nici nu se vede viața muritorilor"** (Iov 10,22). Dar dacă privim lucrul prin prizma lui Dumnezeu, iadul este ca un mare teatru, zidit spre slava Sa, unde toți cei osândiți laudă nespusa sfințenie, bunătate a Domnului, dându-i o strălucită răsplătire pentru cinstea pe care l-au răpit-o păcătuind.

Ți se pare ciudat că Dumnezeu te osândește? Ți se pare de neînțeles că Domnul ține mai mult la cinstea Sa decât la a ta? După ce ai făcut de capul tău, cu ochii deschiși, cel mai mare dintre toate relele, adică păcatul, de ce ți se pare anapoda, ca Dumnezeu pedepsindu-te, să repună în rânduială ceea ce ai făcut tu? Toate acestea nu par ciudate îngerilor și sfinților din Paradis, care nu locuiesc în întunericul ignoranței tale, ci în lumină. Pentru că ei, din cer, văzând dreptatea lui Dumnezeu se bucură și se veselesc pentru cinstirea pe care o primește Domnul și-i cântă neîncetat: **"Aliluia, mântuirea și slava și cinstea și puterea Domnului Dumnezeului nostru că adevărate și drepte sunt judecățile Lui, că a judecat pe desfrânată cea mare și a răzbunat sângele slugilor Săi din mâna ei"** (Apoc. 19,1). Așadar, umple-ți și tu mintea de aceste cunoștințe prea adevărate și ia o vrednicie a măreției dumnezeiești.

Un om virtuos, când era aproape să moară și plin cu totul cu sfânta teamă de judecata lui Dumnezeu, a zis: **"Acum noi ni-l închipuim pe Dumnezeu cum vrem, dar peste puține ceasuri, o, cât de deosebit o să-l aflăm!"** Pocăiește-te deci, frate, acum, de păcatele tale și ispășește-le cu multe fapte bune. Pentru că, fiind datornic lui Dumnezeu, se cade să plătești chiar acum,

aici, cu pocăință de bunăvoie și canon trecător, sau dincolo, nu după multă vreme, cu pedeapsa focului, precum a zis sfântul bătrân Eleazar: **"Voi fugi de mâinile Atotputernicului, fie cât trăiesc, fie după ce mor"** (II Macab. 6,26). Este adevărat că frica trebuie unită cu nădejdea precum vrea și Domnul: **"Binevoiește Domnul în cei ce se tem de Dânsul și în cei ce nădăduiesc la mila Lui"** (Ps. 116,11); dar tu fă cum a făcut un cuvios, care, atunci când diavolul se urca în vârful scării, el se cobora în jos, iar când diavolul se cobora în jos, el se urca în sus. Adică atunci când diavolul voia să-l împingă spre îndrăzneală și mândrie el se apăra cu pricina fricii și judecății lui Dumnezeu, iar când diavolul gândea să-l arunce într-o frică nemăsurată și în deznădejde, el se apăra cu nădejdea și îndelungă răbdarea lui Dumnezeu.

La începutul pocăinței este bine să înclini de partea fricii, precum frigurile trupesti, care vin cu răceală, scad și încetează mai degrab decât cele ce vin cu fierbințeală - așa și fierbințeala sufletului care vine prin patimi, nu are leac dacă nu ia frica de Dumnezeu. Și dacă vrei să ai un mijloc fericit pentru această frică, ascultă: teme-te cât este de ajuns ca să te păzești de păcat: cât ajunge ca să ai credință în Dumnezeu și în Biserică; cât ajunge ca să te afierosești adesea lui Dumnezeu și să ai evlavie din toată inima pentru Prea Sfânta Fecioară, chemând-o adeseori și alergând la dânsa, cum face pruncul cu mama sa când se teme de cineva. Citește apoi adesea cărțile duhovnicești, care-ți aduc în față pedepsele dreptății dumnezeiești, socotind ca un semn că ai să te mântuiești dacă ai adeseori aceste cugete în inima ta, după cum ne încredințează Duhul Sfânt: **"Cugetele dreptilor sunt judecări"** (Prov. 12,5). Dimpotrivă socotește ca un semn de osândă și de mare pedeapsă, când alungi frica, precum a spus un părinte: **"Mare pedeapsă a păcatului, să îndepărtezi frica de judecată."** Pentru că de n-ai această frică și nădăduiești cu siguranță că ai să te mântuiești, să știi că ceea ce numești nădejde este o vădită îndrăzneală, pentru că este despărțită de frică și pentru că-ți impune ceea ce n-a rânduit Dumnezeu, adică te face să crezi că nu vei fi pedepsit de Dumnezeu pentru păcatele tale. Adevărata nădejde are ca însușire proprie a te păzi de păcat, după cum adevăratul balsam păzește trupurile de putrezire: **"Cel ce are nădejdea aceasta, se curățește pe sine"** (I Ioan 3,3).

CITIREA a VIII-a

Cum să păstrăm rodul pe care l-am câștigat din aceste exerciții duhovnicești.

Săditul, pentru agricultor, este lucrul cel mai ușor față de truda și grija de care este nevoie în timpul creșterii plantelor, ca să fie apărute și ajutate să aducă rod îmbelșugat. De aceea, iubitele, să nu crezi că ai făcut totul dacă ai citit aceste deprinderi duhovnicești și le-ai pus în practică după putință. Deocamdată cu ceea ce ai făcut, ai sădit numai; ți-a mai rămas însă să te mai trudești cu un lucru mai bun, adică să îngrijești să crească ceea ce ai plantat, ca să aducă roade frumoase și coapte, bunele tale hotărâri și deprinderi. Se cade, deci, să iei aminte la mijloacele și uneltele pe care trebuie să le folosești ca să dobândești acest rezultat bun. Îmi place părerea acelor filozofi moraliști care rezumă întreaga viață a creștinului la aceste trei: rabdă, abține-te, lucrează (256). Să le lămurim pe larg pe fiecare din ele.

Rabdă. Să nu crezi că virtutea la un creștin înseamnă o viață gingașă și femeiască și că toată pacea noastră, la urma urmei, constă în aceea de a nu purta nici un război. Că ea este virtutea unui ostaș mărinimos și viteaz, care e întotdeauna înarmat, luptă mereu, rabdă toate relele, necazurile și ispitele ce vin asupra lui fie de la draci, fie de la oameni, fie de la firea lui stricată (257), după cum vom vorbi pe larg, mai departe, despre războiul și ispitele acestea. Dar nici să nu crezi, că în aceste zile ale postului, când te-ai retras la o parte și ai citit cu grijă aceste deprinderi duhovnicești, au murit toți vrăjmașii tăi sau au aruncat armele sau au pierdut nădejdea de a te câștiga din nou și să te biruiască. Să nu crezi aceasta. Pentru că altceva ne poruncește Duhul Sfânt: ***“Fiule, dacă vii să slujești Domnului Dumnezeu, pregătește-ți sufletul pentru ispită, întărește-ți inima și să nu te grăbești a hotărî”*** (Sirah 2,1). Pregătește-ți deci, armele duhovnicești și pune-te în ordine ca să lupți cu vrăjmașii, care, acum mai mult ca oricând s-au îndârjit asupra ta. Pentru că te-ai hotărât să fugi din robia lor, cum s-a întâmplat evreilor cu Faraon, care auzind că fugea din robia sa, ***“Luând toată călărimea Egiptului și carele de război, alergau pe urma fiilor lui Israil”*** (Exod 14,7). Deci îți va fi de folos să știi: 1. - care-ți sunt vrăjmașii și care-s armele lor și 2. - să știi cum să-i biruiști.

Cel dintâi vrăjmaș al tău este trupul, vrăjmaș de casă, de care trebuie să te temi mai tare, pentru că luptă împotriva ta dinlăuntru, iar armele lui sunt ademenirile pe care ți le face cu plăcerile și frica ce ți-o insuflă, de greutatea ce o vei întâmpina în lucrarea virtuții. Al doilea vrăjmaș este lumea, cum am mai spus și în alt loc (258) și armele ei, două mai de seamă: relele exemple pe care le dă și legile strâmbe cu care învață pe urmașii ei ca să încline cu dragoste de bunurile prezente și să disprețuiască pe cele viitoare. Al treilea și cel din urmă vrăjmaș al tău este diavolul, care se unește cu ceilalți doi, întărindu-i cu puterea sa, iar armele lui sunt: silirea și amăgirea, de unde adeseori este numit balaur și șarpe: balaur din pricina puterii și silniciei lui; iar șarpe din pricina vicleșugului cu care vine înaintea voastră. Să vorbim despre fiecare în parte. Silnicia pe care ne-o face diavolul nu stă în constrângerea voii voastre, care totdeauna este liberă și nu poate fi silită la săvârșirea păcatului nici de iadul întreg, ci stă în a ne aprinde închipuirea cu chipuri rușinoase și plăcute și a o tulbura cu cugetele înfricoșate de necredință și hulă, pe care, cei fără de practică și începători, neștiind să deosebească simțirea și atacul minții de consimțirea voi, le consideră pierzătoare. Dar diavolul nu are dezlegare să folosească prea des arma silei asupra voastră și să se facă balaur cu această putere. Cele mai obișnuite arme ale lui sunt vicleșugul și înșelăciunea, cu care luptă împotriva noastră ca șarpe șiret, în șapte feluri, după cum învață Sfinții Părinți.

Primul vicleșug, de care se folosește diavolul, este să înceteze o vreme războiul și ispitirea, ca să facă pe om să creadă că se află în mare siguranță și să devină nebăgător de seamă, pentru că această părută siguranță este mama nepăsării, cum am mai spus și în altă parte (259). Vânătorul adesea nu face zgomot ca vânatul să stea și când îl vede odihnindu-se atunci aruncă săgeata și-l rănește. Așa face și diavolul. Te lasă să fi bine prins în cursă de cutare prieteni, de cutare poftă sau altă oarecare primejdie, fără să te tulbure cu vreun gând sau îndemn și când te vede robit de patimă aruncă săgeata și te ucide.

A doua viclenie, cu care diavolul ispitește pe cel ce și-a schimbat felul de viață și a scăpat din cursa lui, stă în a-l ispiti mai tare și mai des decât înainte de a se schimba. Și nu-i de mirare. Un dușman nu atacă zidurile cetății care-și deschide de bunăvoie porțile și-i dă cheile, ci atacă cetatea care se apără și respinge cu vitejie pe asediatori: ***“Diavolul disprețuiește să lovească pe cei care știe că pot câștiga cu pace”***, zice Sfântul Grigorie Dialogul (*Moralia*

14, cap. 12).

Al treilea vicleșug al diavolului este să înceapă cu puțin ca să poată lua mult sau totul dacă va putea. Spune un cuvios că diavolul care cere uneori numai un fir de păr. Dar vai de acela care i-l va da, pentru că îndată împletește din el funie ca să-l lege. De aceea diavolul se mai numește și împletitor de funii. Lui David nu i-a cerut decât o singură privire și încă una de departe și întâmplătoare, nu cu intenție și interes. Și ce altceva mai puțin putea să ceară de la un om sfânt ca David, care era după inima lui Dumnezeu și căruia i se făcuse nenumărate și mari binefaceri și atâtea descoperiri ale tainelor dumnezeiești: **“Cele ascunse și cele nearătate ale înțelepciunii Tale mi-ai arătat mie”** (Ps. 50, 6). Ei bine, acel puțin a întărit pe diavol ca să doboare la pământ pe cel mai mare sfânt care se găsea pe lume.

Al patrulea vicleșug al diavolului este să oprească pe om de a cere sfat de la vreun duhovnic încercat, când cade în ispite sau are gânduri rele, și nici să nu i le arate. Așa face și nelegiuitul (zice Sf. Grigorie) care vrea să înșele o față neprevăzătoare: o sfătuiește să nu spună nimic rudeniilor despre ce vorbește la întâlnirile lor. Pentru aceasta, puterea diavolului se numește puterea întunericii; **“Dar ceasul acesta e vremea întunericii”** (Luca 22, 53), pentru că atâtea vreme cât stă în întuneric și necunoscut are putere, dar o pierde odată ce vine la lumină și se face cunoscut.

Al cincelea vicleșug diavolesc este să te împingă la păcat și să-ți spună că ai căzut, înainte de-a fi căzut, numai pentru că te-ai gândit la păcat. Aceasta o face ca să te înfricoșeze și să arunci arma, fără să te mai împotrivești. Tu însă, dacă iei aminte la gândurile aduse de el, dacă adesea făgăduiești contrariul, dacă te afierosești neîncetat lui Dumnezeu, dacă vezi că cu ochii deschiși nu-i cu puțină să faci vreodată păcatul la care te împinge vrăjmașul, fii liniștit și nu te teme. Acestea sunt semne că vei birui și nu vei fi învins. Zicea Avva Isidor: **“Sunt patruzeci de ani de când îmi dau asalt o ispită, dar niciodată nu m-am învoit cu dânsa”**. Fiindcă nu-i ușor a deosebi ce este simpla momeală a cugetului și ce e consimțirea, cu aceasta diavolul pe mulți începători îi biruie, dacă nu sunt cu băgare de seamă.

Al șaselea vicleșug pe care-l folosește vrăjmașul, este să te îndemne a cădea în păcat numai odată și apoi cugetul se va odihni și războiul va înceta. Este o minciună vădită, deși cu ea înșală pe mulți. Pentru că este sigur că dacă

ne opunem îndemnurilor lui, crește în noi buna deprindere, dar dacă consimțim crește înclinarea cea rea și neînfrânarea patimii. Deci dacă dăm intrarea unei abateri, deschidem poarta la toate nelegiuirile: **“Un păcat a săvârșit Israil, de aceea a fost în Sion”**, zice proorocul Ieremia (Plâng. 1, 9); căci dacă a păcătuit odată, puterea a slăbit și s-a întors iarăși la păcat. După ce leul a gustat odată din sânge, greu mai poate fi îmblânzit.

Al șaptelea vicleșug al vrăjmașului este să te împingă la nepăsare, zicându-ți că războiul durează toată viața și că o să se întetească mereu și cum o să-l rabzi până la sfârșit? Și aceasta este o minciună. Pentru că lucrul se petrece dimpotrivă, după cum ne spune Duhul Sfânt, care ne învață căile virtuții și că după primele greutatea din calea virtuții nu mai este nici un necaz, nici împiedicare: **“Căile înțelepciunii te voi învăța, te voi purta pe urmele cele drepte. Dacă vei merge, nu se vor poticni pașii tăi, dacă vei alerga nu te vei obosi”** (Prov. 4, 12). Când îmblânzești un animal, vei râde dacă cineva îți va spune că animalul pe care vrei să-l dreszi o să fie mereu tot mai sălbatic. Pentru că ști că animalul, după opintirile de la început, se va îmblânzi așa de mult încât va primi bucuros frâul și chiar umbra nuietei va fi de ajuns să-l facă să meargă ordonat. Tot așa și cu trupul nostru. După ce la început se împotrivește schimbării vieții și pocăinței, pe urmă se îmblânzește și ascultă. Este drept că păcătoșii întotdeauna întâmpină mai mari greutatea ca să-și biruiască patimile și căile lor sunt întotdeauna mai trudnice, pentru că, crescându-le patimile, le crește și frica de cele viitoare și muștrările conștiinței pentru starea în care se află și pentru deprinderile lor păcătoase. De aceea cu cât mai mult umblă în răutăți, pe atât mai mult se ostenesc: **“În răutatea noastră ne-am risipit”** (Întel. 5, 13). Totuși, o pocăință aleasă și hotărâtă, cu ajutorul lui Dumnezeu poate birui toate greutatea.

Iată, frate, că ți-am pus înaintă pe dușmanii tăi cu toate armele lor cele înfricoșate. Acum te mai temi? Dacă sfinții nu s-au temut niciodată de astfel de vrăjmași, ci mai degrabă s-au bucurat de marele câștig sufletesc agonisit în lupta și ispitele lor: **“Toată bucuria să aveți, fraților, când treceți prin multe încercări”** (Iacov 1, 2). Câștigul ispitelor poate fi rezumat în două: că ne-am dezbrăcat de omul cel vechi și ne-am îmbrăcat în cel nou. Luptele duhovnicești, ispitele și necazurile omoară cu putere patimile. Așa cum fiarele cele din Africa, dacă ar găsi să mănânce și să bea după poftă ar fi neîmblânzite, dar

foamea și setea le împlânzesc, încât vânătorii le prind și le domesticesc; tot așa și patimile, dacă se împlinesc după pofta lor și dacă nu le împlânzim cu posturi, vegheri și nevoițe cine le-ar mai putea birui vreodată? Mai ales mândria, cea mai mare dintre toate, cine ar mai putea-o birui? De aceea s-a dat Apostolului Pavel, ca o ispită, boldul trupului, ca să nu se mândrească cu virtutea și cu descoperirile ei: **"Datu-mi-s-a boldul trupului, ingerul satanei, care să mă lovească, ca să nu mă mândresc"** (II Cor. 12,7)(260). Deci, dacă ispita era trebuincioasă și unui așa de mare sfânt, ca Pavel, trebuie să ne încredințăm deplin cât de necesare ne sunt necazurile și ispitele nouă, care suntem ca niște trestii și orice adiere ne cheamă și ne întoarce spre El, când ne îndepărtăm de Dânsul, cum a făcut cu proorocul Iona, care fugea de la fața Lui și pe care, cu furtuna pe mare, l-a adus vrând nevrând la ascultare. De aceea zice și David: **"Umple de ocară fețele lor și vor căuta numele Tău, Doamne"** (Ps. 82,12); iar dacă ne întoarcem spre dânsul, Dumnezeu din nou cu ispitele ne face să nu ne mai îndepărtăm de El, după cum spune tot David: **"Bine este mie că m-ai smerit, ca să mă învăț îndreptările Tale"** (Ps. 118,17). Spaima face pe copii să se strângă tot mai tare la pieptul mamei lor, și să se teamă tot mai mult de a pleca de acolo. Așa și teama de ispite face pe cel tânăr și începător să alerge și mai tare spre Dumnezeu și să nu mai vrea să se îndepărteze de Dânsul. (261). Cu cât egiptenii apăsau mai mult poporul lui Israil, cu atât mai tare acesta creștea și devenea mai numeros **"cu cât mai tare erau urgisiți cu atât se făceau mai mulți și se întăreau foarte"** (Exod 1,12). Același lucru se va întâmpla și cu tine, frate, dacă vei întrebuința bine ispitele tale. Ele te vor face să sporești în cele bune. Atunci avea în credință, când vei fi zguduit de diavolul și de cugetele lui cele hulitoare. Atunci vei spori în înțelepciune, când te va bântui la îndemnuri cu cele trupesti și rușinoase. Atunci vei spori în dragoste de fratele tău, prin amărăciunea și otrava răutății pe care o varsă în inima ta. Și așa, dracii care mai înainte te îboldeau, te vor înconjura fără să te mai împungă, ca albinele, care înconjură dar nu înțepă fagurii: **"M-au înconjurat ca albinele fagurii"** (Ps. 117,12); pentru că împunsăturile pe care ți le făceau mai înainte, ție ți-a fost un necaz trecător, dar pentru ei s-a făcut rană de moarte din pricina răbdării tale.

Vezi, iubitele, că fără ispite nu se poate nici câștiga vreodată vreo virtute, nici nu se poate duce la capăt pe deplin. Deci rabdă cu bărbăție și mulțumire ca

să fi lămurit în ispite, cum se lămurește aurul prin foc: **"De ce te temi de foc dacă ești aur?"** îți zice Fericitul Augustin. Dacă totuși te temi de ispite, vezi să nu le înlături de tot, căci aceasta nici nu se poate, ci ostenește-te să afli chipul și calea cum să le întrebuințezi bine, ca să nu fi rănit de ele, ci să te folosești și să le biruiești. Pentru a birui în războaiele dinafară trupesti este nevoie să ai putere și tactică. Dacă numai cu puterea te lupți, ești ca un nebun, dar când vei uni puterea cu tactica atunci lupți ca un mare războinic. Așa se întâmplă și în războaiele cele duhovnicești și lăuntrice, cine va folosi în ele puterea și tactica duhovnicească, va birui fără îndoială.

Să ști că puterea războiului duhovnicesc se află în minte și în inimă. Întâi trebuie să te hotărăști în inimă să nu te încrezi niciodată în cei trei dușmani ai tăi, precum poruncește Domnul: **"Să nu crezi pe vrăjmașul tău în veac"** (Sirah 12,10). Dacă te lingusește primul vrăjmaș, adică, trupul cu făgăduința plăcerilor, sau dacă te înspăimântă cu munții de netrecut, adică cu mari greutăți, pune-ți în minte acest adevăr că munți pe care ți-i pune înainte sunt ca niște nori, care se risipesc într-o clipă, iar plăcerile pe care ți le făgăduiește sunt deșarte, trecătoare, murdare și potrivnice cel mult viețuitoarelor celor necuvântătoare: **"Să nu te încrezi în vrăjmașul tău în veac"**. Dacă lumea, al doilea vrăjmaș al tău te va îndemna să te abați de la calea cea bună spre bunuri trecătoare, fie prin gândurile ei, fie prin exemplele celor de seamă cu tine, care trăiesc astfel, să fi hotărât și să crezi că a trăi după placul lumii, e lucrul unui nebun cu totul potrivnic lui Dumnezeu, al unui vrăjmaș al lui Dumnezeu, al unui blestemat și înstrăinat de rugăciunile lui Iisus Hristos. Căci zice Domnul în rugăciunea Sa: **"Nu pentru lume mă rog"** (Ioan 17,9), și cine-i urmează se va dovedi că veșnic este nebun, deoarece, dacă cei aleși sunt puțini iar cei lepădați mulți, apoi cine vrea să fie din numărul celor aleși se cade să trăiască mulți, apoi cine vrea să fi din numărul celor aleși se cade să trăiești cu cei puțini, nu cu cei mulți; deci **"Să nu te încrezi în vrăjmașul tău în veac"**.

Mult mai mult se cade să nu te încrezi în diavolul, al treilea dușman și mai rău decât ceilalți vrăjmași neîmpăcat și veșnic vrăjmaș care-ți vrea și ție rău și lui Dumnezeu. De aceea, cu mare hotărâre disprețuiește-ți totdeauna sfaturile și gândurile pe care ți le inspiră, din tot sufletul; și la relele pe care te îndeamnă să le faci, răspunde-i totdeauna: nu! Ce rău ți-ar putea face acest slab vrăjmaș, care niciodată nu poate face decât numai celui ce vrea? **"El nu biruiește"**

pe cel ce nu vrea", zice un sfânt. Filip, regele Macedoniei, cerea voie de la atenieni să-i îngăduie să treacă cu armatele prin teritoriul lor. la care ei ca răspuns i-au trimis o hârtie mare, pe care o scrisese cu litere mari un singur cuvânt: Nu! Acest nu spune-l și tu tuturor cugetelor rele pe care ți le trimite diavolul și așa vei birui în orice luptă. Sau, mai bine, nu-i răspunde deloc, ci disprețuiește-l și aleargă la Dumnezeu prin rugăciune. Că spun Sfinții Părinți și îndeosebi Ioan Scărarul, că altă armă mai puternică împotriva nu numai a hulelor, ci și a tuturor curselor drăcești, nu este decât disprețul și tăcerea și să alergăm la Dumnezeu prin rugăciune.

În al doilea rând se cade să știi că în războiul duhovnicesc, nu-i de ajuns să zici nu, la îndemnurile pe care ți le fac vrăjmașii de mai sus, ci să faci și multe lucruri potrivnice și anume: dacă pofta trupului îți pune înaintea plăceri oprite, tu mărturisește și asigură că, de ai putea gusta într-o clipă toate plăcerile lui Solomon, pe toate ești hotărât să le alferosești și să le aduci jertfă Domnului Hristos, care s-a răstignit pentru tine, și arată practic această hotărâre cu cumpătare, post, cu înfrânare la toate plăcerile simțurilor. Împotriva lumii, mărturisește-te cu Sfinții Macabei, că, chiar dacă toți oamenii ar merge după legile ei, tu nu vei asculta de altă lege decât de cea a stăpânului tău. Întărește cu fapta hotărârea, adică cu păzirea poruncilor lui Hristos, cu viață smerită și cu toată modestia pe care o cere starea ta de creștin, urând lumea și pe ucenicii ei. Iar dacă diavolul te ispitește împotriva credinței, asigură-l că ești gata să aperi cu sângele tău, cum a făcut Sfântul ieromartir Petru al Alexandriei, care, înainte de a muri a scris pe pământ cu sângele ranelor acest cuvânt: *"Cred"*. Arată și practic această hotărâre, apărând și cu cuvântul și cu fapta atât dogmele credinței cât și Tradiția Bisericii; apără și ajută pe toți cei ce sufăr și sunt prigoniți, pentru că se silesc să păstreze neștirbită credința și predaniile sfinților. Dacă diavolul te ispitește cu deznădejdea, asigură-l cu Iov că, chiar dacă însuși Dumnezeu ar veni cu sabia să te omoare, tu tot vei deznădăjdui neclintit în El, că vrea să te mântuiască: *"Chiar dacă s-ar înrăutăți cel puternic... și aceasta mi-ar fi spre mântuire"* (13,15)(262). Așa fă cu toate ispitele și cugetele pe care ți le trimite diavolul în felul acesta îi întinzi diavolului cursa pe care ți-a pus-o ție: *"În cursa aceasta pe care au ascuns-o, a căzut piciorul lor"* (Ps. 9, 15); aceasta înseamnă să stai pe apă, ca chivotul și să nu te afunzi; să te prefaci din lichid în cristal solid: *"Va îngheța ca cristalul apa"* (Sirah 43,24).

Alături de putere mai trebuie și meșteșug în războiul duhovnicesc, care - întâi - constă în a te împotrivi de la început cugetelor care îți vin de la vrăjmașul. La începutul ispitelor sufletul este puternic iar vrăjmașul neputincios; dar dacă lași vreme ispitei și nu i te împotrivești, tu prin nepurtarea ta de grijă slăbești, iar puterea vrăjmașului sporește și începe a te birui, ca și în războaiele trupesti, mult mai greu le este ostașilor să alunge pe vrăjmașii asediatori după ce au înfipt steagul asupra cetății, decât să-i oprească înainte de a intra. De aceea și proorocul David ne învață zicând: *"Fericit care va lua și va lovi de piatră pruncii tăi"* (Ps. 136,9), adică să nu așteptăm să crească gândul rău ce s-a ivit în minte, și să ajungă copilandru, ci îndată ce s-a născut prunc fiind, apucă-l cu putere și-l zdrobește de piatră ca pe o ființă blestemată. Așa, vei putea fi numit și tu fericit, pentru nădejdea cea neclintită că ai să iei viața veșnică: *"Fericit care va lua și va zdrobi pruncii tăi de piatră"*. Cei ce linguesc de la început aceste rele nașteri ale gândurilor, ce lucru de mirare este dacă pe urmă sunt biruiți, când acestea se măresc și au putere de ostași? Aceștia stau cu plăcere de vorbă cu gândurile, rele nou născute și nici nu se sfârșește convorbirea și ei degrab se învoiesc cu păcatul în faptă.

Dar tactica războiului nu se reduce numai la atât. Tactica cea mai de preț este să alergi întotdeauna la Dumnezeu ca să iei ajutor și putere pentru neputința ta. Acesta este îndemnul pe care-l dă ucenicilor săi Părintele duhovnicesc și cuviosul Ioan: *"Ispita la tine și tu la Dumnezeu"*. Acesta este îndeosebi îndemnul pe care cu multă putere ni l-a lăsat Răscumpărătorul nostru zicând: *"Privegheați și vă rugați ca să nu cădeți în ispită"* (Matei 26,41); așa a făcut și el Însuși în viața Sa și mai ales înaintea Patimilor, rugându-se de trei ori în grădină zicând: *"Părintele meu, daă este cu puțință să treacă de la mine paharul acesta, dar nu cum voiesc Eu, ci cum voiești Tu"* (Matei 26,39). Psalmii lui David, care ne învață așa de limpede calea mântuirii, de asemenea sunt plini de rugăciuni către Dumnezeu în tot felul de războaie și ispite, ca să cerem și să căpătăm cu ele ajutor. Așa și tu, frate, pregătește-te și ascultă-ți armele cu rugăciunea și în felul acesta, orice ispită ce va veni asupra-ți se va întoarce în folosul tău: *"Credincios este Dumnezeu, care nu ne va lăsa să fim ispitiți mai mult decât putem îndura, ci odată cu izbânda va da izbăvirea, ca să puteți birui"* (I Cor. 10,13) și hotărârile tale vor fi puternice, ca plantele din zonele înghețate, care după spusa celor cunoscători, cu cât sunt

mai înghețate, cu atât sunt mai puternice și mai rezistente.

Am spus la începutul acestei citiri, că viața creștină se poate rezuma în trei cuvinte: rabdă, abține-te și lucrează. În cele spuse până acum am lămurit primul cuvânt: rabdă. Acum să explicăm pe al doilea: **abține-te**.

Nu-i de ajuns să fie cineva în stare să rabde, ci adeseori este nevoie de mare putere a te abține. Acest abține-te de care vorbim vrea să zică: Să te abții și să te lipsești de lucrurile, care dintre ele ne sunt vătămătoare, și devin pricină și poticnire ca să păcătuiești de moarte. Pentru a înțelege mai bine, să ști că plăcerile în două feluri ne duc la păcat. Uneori prin pricini numite durabile (întâlnirea cu persoane și căderea în păcat adeseori și multă vreme), ori prin pricini îndepărtate (întâlnirea cu persoane dar căderea mai rar sau foarte rar). De pricinile durabile trebuie să fugim din cauza poruncii, iar de cele îndepărtate se cade a fugi nu din cauza poruncii, ci a înțelepciunii și a bunei îngrijiri de suflet, ca să fim scutiți de primejdia păcatelor de moarte. De aceea, iubitule, dacă ești prins în vreo rea cursă de vreo rea prietenie și stăruiești întreținând legături cu acea persoană trimițând scrisori sau daruri, ai căzut de multe ori în păcat de moarte cu acea persoană și trebuie numai decât să fugi de primejdie. Căci aceeași poruncă a lui Dumnezeu care te silește să nu cazi în păcat, tot ea te oprește să nu mai intri în acea casă și să fugi de întâlnirea cu persoanele cu care ai păcătuit și să nu mai trimiți scrisori sau daruri. Legea care oprește păcatul oprește și cauza durabilă a acelui păcat.

Dacă totuși din vreo oarecare mare și neînlăturată nevoie trebuie să te întâlnești cu acele persoane, cere mai întâi sfatul duhovnicului tău și urmează-l. Apoi și tu întărește-te lăuntric, rugând pe Dumnezeu cu căldură să te întărească, adu-ți aminte adesea **de moarte** și **de înfricoșata judecată** a lui Dumnezeu și **de veșnica muncă**. Ia-ți cu toată inima o hotărâre neclintită ca mai bine să mori de mii de ori decât să cazi în păcat cu acele persoane. Și dacă astfel te-ai înarmat, poți merge să te întâlnești cu acele persoane, dar nu singur, ci împreună cu alții, ca să-i ai în ajutor la primejdie. Cel ce are de mers pe un drum lunecos, unde-i primejdie să-i alunece piciorul, își ia un toiag să se sprijine și să treacă. Cel ce nu poate sfârâma de tot capul șarpelui, cel puțin îi rupe dinții ca să nu mai poată mușca. Întreabă-ți și duhovnicul și cred că este de părere cu sfaturile pe care ți le dau. Bagă bine de seamă și păzește-le și nu te încrede niciodată în tine și în puterea ta, știind că nu ești pe deplin vindecat de boala păcatului de

mai înainte și urmele rămase în suflet ar putea să te atragă iarăși la păcat, cum spun medicii: **“Rămășițele bolilor obișnuiesc să dea fierbințeală.”** Pe ce te întemeiezi că nu vei mai cădea în păcat? Aceasta nu mai este nădejde, ci mândrie, pentru că te sprijini pe ceea ce Dumnezeu n-a rânduit niciodată, căci Dumnezeu niciodată nu ajută cu harul Său pe cel ce merge de voie în primejdie, ci dimpotrivă vestește căderea unor astfel de îndrăzneți zicând: **“Cel ce iubește primejdia va cădea întrânsa** (Sirah 3,27), și încredințează de mai înainte că pentru astfel de oameni nu are compătimire și milă: **“Cine va milui pe descântătorul cel mușcat de șarpe și pe toți cei ce se apropie de fiare?”** (Sirah 12,17).

Am spus acestea ca să fi atent la pricinile apropiate ale păcatului. Acum vom vorbi de pricinile îndepărtate, pentru că acestea precum am spus - mai arareori duc la păcat și numai de departe îndeamnă sufletul la păcat, ci ca și la război, cei care merg înaintea oștilor, nu luptă, nu ucid, nici nu ard, ci netezesc și pregătesc calea pentru armata care urmează și care luptă, ucide incendiază și nimicește totul. Cauzele îndepărtate ale păcatului sunt glumele, cărțile, nu numai cele de desfrânare și rușinoase, ci și cele deșarte, care cuprind povești, apropieri nepotrivite, petrecerile, convorbirile deșarte, priveliștile de teatru, îmbrăcăminte luxoasă și celelalte petreceri pe care le-am muștrat mai înainte și îndeosebi aceste două: a privi slobod cu ochii și a petrece cu persoane cu nume rău; de acestea ferește-te cât mai mult.

Ce socotești, frate, despre ochii pe care-i ai? Sunt doi mari tâlhari. Sunt doi trădători, care adesea se înțeleg cu dracii, vrăjmașii tăi, ca să te predea în mâinile lor și să te omoare. De aceea te sfătuiește Sfântul Duh: **“Întoarce-ți ochiul de la femeia frumoasă și nu privi frumusețe străină, căci din pricina frumuseții femeii mulți s-au rătăcit”** (Sirah 9,8). Cu aceste cuvinte Duhul Sfânt ne dă de știre că mulți privind fața unei femei străine și-au pierdut sufletul și mântuirea, nu deodată ci puțin câte puțin. Pentru că vederii îi urmează rănirea cugetului, rănirii cugetului îi urmează unirea plăcută, aceștia îi urmează învoirea și învoirii îi urmează fapta; faptei deprinderea, deprinderii mila; milei deznădejdea, deznădăjdiei osândă. În chipul acesta, ceea ce la început era puțin abur, după ce s-a ridicat la înălțime, cade cu încetul în ploaia aceasta, se solidifică și se face gheață și la urmă chiar piatră. Crezi că nu s-ar fi întâmplat aceasta des, dacă sfinții nu s-ar fi străduit din toate puterile ca să-și păzească

ochii? Un cuvios, ne spune *Patericul*, se ferea să privească la față și pe propria sa mamă, iar un prea sfânt duhovnic, timp de patruzeci de ani cât a avut această însărcinare, n-a ridicat ochii niciodată să vadă fața unei femei. Cum se poate, îmi vei spune, să te întâlnești, să vorbești cu femei și să nu le privești fața niciodată? La aceasta îți răspund că n-ai cercetat cu atenție cuvintele de mai sus ale Duhului Sfânt și mai ales cuvântul: **“Nu privești frumusețe străină”**, ceea ce va să zică că mulți am văzut, nu în treacăt ci întâmplător fața femeilor, ci privindu-le cu intenție și admirând frumusețea lor: **“Nu privi frumusețe străină, căci din cauza frumuseții femeilor mulți s-au rătăcit”**. Deci când te întâlnești cu vreo persoană primejdioasă, întoarce-ți degrab ochii în altă parte și nu-ți aținti ochii spre ea ca s-o privești. Din toate vietățile care merg la Nil să bea apă, singuri câini nu se tem de crocodili, pentru că ei beau cu băgare de seamă, pe când celelalte viețuitoare, neavând această băgare de seamă, beau fără grijă și astfel cad pradă crocodililor.

Alt lucru de la care trebuie să te abții pentru a-ți păstra evlavlia sunt petrecerile. Petrecerile înțeleg aici nu numai pe cele rele și scandaloase, unde tovarășii cei răi, care au băut otrava, o dau și altora cu suflarea lor otrăvită: **“Tovărășiile cele rele strică obiceiurile cele bune”** (I Cor. 15, 33), ci vorbesc despre petrecerile deșarte și dese, prin care cheltuindu-ți toată ziua în convorbiri deșarte și în petreceri, cum vei putea să-ți păstrezi în inimă cugetele cele bune și duhovnicești? Cuptorul care are deschisă gura nu păstrează căldura, iar baia ale cărei uși se deschid des îndată se răcește, după cum a spus Sfântul Diadoh. De aceea stai în liniște, tăcere și singurătate dacă vrei ca Dumnezeu să rămână în inima ta, după cum zice prin Osea: **“O voi duce în pustie și voi vorbi inimii ei”** (2, 14). Primul lucru pe care-l face natura, când alcătuiește pruncul în pântec, este învelișul care-l înconjoară și-l apără. Același lucru, frate, fă-l și tu întotdeauna, adică rânduiește-ți un timp în fiecare zi în care să te retragi și să te închizi cu tine însuși și cu Dumnezeu, cercetându-ți conștiința, afierosindu-te lui Dumnezeu sau citind vreo carte plăcută lui Dumnezeu. Chiar dacă din această pricină te-ar râde prietenii și te-ar numi sălbatic și melancolic, să nu-ți pese. Așa râdeau și de Noe acei oameni nebuni, pentru că-și pregătea corabia ca să intre întrânsa și să se mântuiască. Dar, când a început potopul, doreau și ei, nenorociții să intre, strigau și se agățau zadarnic cu mâinile de corabie.

În sfârșit, ultimul lucru, ca să păstrezi, binele pe care l-ai început, este să te apuci de săvârșirea faptelor bune. Aceasta înseamnă cuvântul **“lucrează”**, al treilea din cele despre care am vorbit: răbdă, abține-te și lucrează!

Strada care nu este umblată des, îndată se acopere de buruieni; apa care nu curge se strică, sabia neîntrebuințată ruginește, instrumentul cu care nu se cântă își pierde rezonanța, casa nelocuită cade singură, via pe care n-o lucrează se înțelenește. Același lucru se va întâmpla și cu sufletul tău, iubituțe, dacă nu vei începe cu hărnicie săvârșirea faptelor bune, cum îți poruncește corifeul apostolilor: **“Siliți-vă să întăriți chemarea și alegerea voastră, căci făcând aceasta niciodată nu vă veți poticni.”** (II Petru 1, 10). Silește-te și fii cu grijă să rămâi totdeauna în bine și așa să vezi împlinit în tine scopul a ceea ce a făcut Dumnezeu pentru mântuirea ta, ca să faci multe fapte bune, fără să zici vreodată: destul. Încă odată îți spun, silește-te să rămâi în faptele bune până la sfârșit. Nu pentru că omul ar putea fi singur în stare de stăruință și răbdare în bine (căci atunci răbdarea n-ar mai fi un har mai presus decât toate harurile) (263), ci pentru că Dumnezeu revărsă și mai mari ajutoare peste cei ce fac binele asupra celui care răspunde prin fapte, la harul primit mai înainte.

Îți dau un sfat bun, frate! Alege câteva fapte bune pe care le poți face în starea în care te afli și roagă pe duhovnicul tău să ți le orânduiască drept canon pentru ca făcându-le să alungi de la tine nepăsarea și prin ele să câștigi mai mare plată la ceruri. Dar care sunt aceste fapte pe care se cade să le alegi? Știi că datoriile noastre sunt întreite: către Dumnezeu, către aproapele și către noi înșine. Față de sine-ți ești dator să faci vreo nevoință și fapte de pocăință, atât cu trupul, cât și lăuntric: adică vreo înfrânare, vreun post, răbdarea unui necaz, vreo nevoință. Toate acestea slăbesc relele obiceiuri și deprinderi și fac un fel de zid de apărare în jurul hotărârilor tale bune. Acolo unde nu este zid împrejmuitor, ușor intră hoții și fură ceea ce găsesc: **“Unde nu este împrejmuire, averea este răpită”** (Sirah 36, 25).

Față de aproapele, ești dator să faci vreo faptă de dragoste: să-l cercetezi când este bolnav, să-l ajuți dacă-i sărac, să-l ierți dacă-ți greșește sau să-i îndrepti greșelile, pe care poate nu le-a făcut din răutate, fie venindu-i în ajutor, dacă nu cu altceva, măcar rugându-te lui Dumnezeu pentru el sau învățându-l legea creștinească, pe el sau pe casnicii lui, sau îndreptându-l cu dragoste.

Față de Dumnezeu ești dator numai cu aceasta: să-ți aduci aminte de

patimile Răscumpărătorului tău Iisus Hristos; să mulțumești totdeauna lui Dumnezeu pentru binefacerile Lui; să te smerești și să te supui legii și poruncilor Lui. Să cinstești pe Prea Sfânta Maică a lui Dumnezeu și pe toți sfinții Lui; să cercetezi bisericile lui Hristos; să iei parte cu evlavie și cu frică la săvârșirea înfricoșatei taine (Sf. Liturghie), dar mai ales să ai ochii ținți spre aceste două, care te vor ajuta mai mult decât toate să rămâi în bine: întâi să te împărtășești adesea cu Sfintele Taine, cu cuviincioasa pregătire și spovedanie, zdrobire de inimă, ispășire și post după putință; al doilea este rugăciunea.

Despre primirea Sfintelor Taine, acum numai atât îți spun: după cum Dumnezeu a sădit în Paradisul pământesc Pomul vieții, tot așa a sădit și în Paradisul Bisericii un alt pom al vieții, neasemuit mai de preț și anume Taina Sfintei Împărtășiri. Dar după cum Adam, ca să-și întărească și păzească viața trupească, trebuie să mănânce din rodul pomului vieții nu rar și numai arareori, ci deseori, tot așa și tu, frate, ca să-ți păstrezi viața duhovnicească nu-i de ajuns să te apropii rar, la două sau trei luni, ca să primești pe Stăpânul Hristos, ci trebuie să te apropii adeseori, după putința stării tale și după cum te va sfătui duhovnicul. Și te asigur, că vei cunoaște bine cât de minunate sunt roadele Sfintei Împărtășiri, dacă te vei împărtăși des și cu cuvenita pregătire și evlavie. Albinele trăiesc mai deosebit decât celelalte insecte, pentru că se hrănesc zilnic cu miere. Iepurii din munții înalți ai Alpilor sunt albi pentru că stau aproape totdeauna în zăpadă și se hrănesc adesea cu ea, cum am spus deja în meditația despre Sf. Împărtășanie. Multe păsări în insulele orientale Molușce, după ce mor nu miros urât și nu putrezesc pentru că se hrănesc cu fructe aromate și bine mirositoare din acea regiune. De aceea și diavolul, știind de bunurile pe care le capătă prin deasa împărtășire, se trudește așa de mult ca să ne împiedice de la această hrană a raiului, ca să ne lipsim de toate aceste bunuri și să ne slăbănogască în așa măsură, încât să ne doboare fără luptă. Precum a făcut și Holofern, ca să supună cetatea Betulia, patria înțeleptei Iudita, fără luptă, a tăiat numai țevile care duceau apa în cetate ca locuitorii să nu se mai poată adăpa din izvoarele care erau împrejur.

Rugăciunea, cel mai desăvârșit, mai trebuincios și mai puternic mijloc, are două chipuri. Cel dintâi stă în meditația la Dumnezeu și Sfintele Taine, iar al doilea este cererea ajutorului lui Dumnezeu. În multe locuri din *Scriptură* dar îndeosebi înțelepciunea lui Sirah, Domnul îți rânduieste stăruință și statornicie

în bine, dacă te îndeletnicești cu primul fel, adică meditezi totdeauna la poruncile Lui și la adevărurile pe care ni le-a descoperit El: **“Cugetă la poruncile Domnului și la poruncile Lui meditează neîncetat și ți se va da înțelepciunea dorită”** (Sirah 6,37). Ține-ți cugetul ațintit spre legea lui Dumnezeu și meditează neconținut poruncile și tainele Lui și EL îți va da o inimă plină de putere dumnezeiască, spre a putea înlătura orice greutate. Pe de altă parte Domnul zice: **“Adu-ți aminte de cele mai din urmă ale tale și nu vei păcătui în veac”** (Sirah 7,37). Pricina este aceasta: diavolul nu are alt mijloc de a ne face să consimțim la păcat, decât să ne pună în mișcare patimile, cu închipuirea și aducerea aminte a lucrurilor oprite, ca să ne amăgească cugetul cu ele și ca să ne lipsim de Dumnezeu numai pentru a ne griji de noi înșine. Ori, meditația asupra poruncilor lui Dumnezeu și a adevărurilor veșnice, vădește îngrozitoarea rătăcire a îndemnului drăcesc și așa voința nu se pleacă nicidecum să primească păcatul, ci mai degrabă dorește moartea, decât a păcătui, precum a zis David: **“Dacă legea Ta n-ar fi fost gândirea mea, aș fi pierit întru smerenia mea”** (Ps. 118,92), adică mult mai ușor s-ar doborî ispita la pământ dacă nu m-ar întări meditația la legea Domnului.

Celălalt fel de rugăciune, adică cererea ajutorului dumnezeiesc, este și mai trebuit pentru statornicia în bine. Pentru că rugăciunea este tot așa de necesară pe cât este și harul. Din pricină că, Dumnezeu, după ce ne întărește cu cel dintâi har al Său, nu ne dă și puterea ajutorului său dacă noi l-l cerem și nu alergăm la El cu credință, cu smerenie și cu stăruință în rugăciune. Nici unui păcătos nu-i lipsește acest har, adică - dacă nu-l are pe altul - să se poată îndrepta spre Dumnezeu cu rugăciunea. De asemenea, nu există păcătos care să alerge la Dumnezeu cu smerenie, cu curaj și cu stăruință și să nu fie auzit. Pentru că Dumnezeu a rânduit rugăciunea ca un mijloc obștesc, pentru atingerea scopului proniei Sale, ca să ne vindece pe toți de boli și să ne învrednicească de tot binele. Deci și tu, rugându-te să nu te înspăimânți de vreo ispită, să nu te aperi de păcatele tale sau de relele deprinderi pe care le-ai luat de la ele, ci încredințează-te cu hotărâre lui Dumnezeu, cu rugăciune fierbinte și vei vedea rodul: **“Supune-te Domnului și roagă-te Lui”** (Ps. 36,7). Afloresc-te Lui dimineața, îndată ce te trezești din somn și seara înainte de a te culca, și în timpul zilei și când intri în biserică și în vreme de fericire și în nenorocire; nu numai în vreme de ispită ci și înainte; în scurt, afloresc-te lui Dumnezeu

totdeauna, cum zice Domnul: ***“Rugați-vă totdeauna și nu vă leneviți”*** (Luca 18,1) și vei vedea că la rugăciunea ta se va uni mila lui Dumnezeu. Rugăciunea urcă, iar mila lui Dumnezeu coboară. Așa făceau altădată călugării în pustie, după cum mărturisește Avva Casian, având neîntrerupt în gură aceste cuvinte: ***“Dumnezeule, vino în ajutorul meu; Dumnezeule, ca să-mi ajuți mie grăbește”*** (Ps.69,1), aceste cuvinte la orice rugăciune și le repetau mereu. Pentru că știind ei cât de trebuitor este ajutorul lui Dumnezeu, mai știau că nu este alt mijloc mai lucrător de care să se folosească decât să se roage neîncetat lui Dumnezeu. Îndeosebi să ai grijă să te afierosești lui Dumnezeu în timpul Sfintei Liturghii, acesta fiind cel mai potrivit pentru a primi mila lui Dumnezeu, care nu-ți va trece cu vederea niciodată rugăciunile, fiind unite cu mijlocirea și meritele lui Iisus Hristos, care se înalță în Jertfa cea fără de sânge către Tatăl, pentru a ne împărtăși noi de tot binele.

Pentru a rezuma totul, în aceste două stă toată stăruința ta. frate; să faci ceea ce poți și să ceri de la Dumnezeu ceea ce nu poți, după cuvântul fericitului Augustin: ***“Dumnezeu nu cere ce sunt cu neputință, dar cerând, te îndeamnă să faci și tu ceea ce poți și să ceri cele ce nu le poți”***.

“Lui se cuvine Slavă în veci. AMIN” (Rom.11,36).

TRIMITERILE (NOTE)

1. - Că fără de început și fără de sfârșit este Pronia dumnezeiască, o mărturisesc cei mai străluciți teologi. Dionisie Areopagitul, cel mai adânc teolog zice așa: ***“Vasul rotund și fierbând este simbolul proniei depline, care se întinde peste toate, fără început și fără sfârșit”*** (Epistola către Tit); iar Maxim Teoforul, tâlcuind această zicere spune: ***“Pronia lui Dumnezeu, fără început a premers întregii creațiuni. Căci propriu dumnezeiești Pronii, adică mai înaintea științei, era să creeze făpturi, care să guste din bunătatea Lui.”*** Iar Marele Grigorie al Tesalonicului zice că Pronia a rânduit cele ce sunt să se nască la vremea lor.

2. - Foarte bine spune Fericitul Augustin despre această trimitere a îngerilor: ***“Aceștia sunt fericii cetățeni ai cetății de sus, Ierusalimul, trimiși la cei ce vor să dobândească mântuirea, ca să-i cheme și să-i păzească în toate căile lor, să-i întărească și să-i învețe și să aducă înaintea slavei Sale rugăciunile fiilor Săi. Să iubească pe concetățenii lor, așteptând izbăvirea din căderea lor”*** (Rug. 5 sau 26 de dragoste). Și iarăși: ***“Ajută celor ce se trudesc, pregătesc pe cei ce se odihnesc, îndeamnă pe cei ce luptă, încununează pe biruitori, se bucură cu cei ce se bucură și sufăr cu cei ce suferă.”*** (Ibidem).

3. - Despre numele lui Iisus. vezi mai pe larg în a treia luare aminte a meditației de la Tăierea împrejur.

4. - Să nu crezi iubitele, că Hristos a pătimit și a murit îndeobște pentru toți oameni și nu și pentru tine. Deoarece dragostea prea dulcelui Iisus a fost și este așa de mare încât e gata să sufere pentru fiecare om în parte. Aceasta ne-o spune Apostolul Pavel zicând: ***“Și dacă trăiesc acum în trup, trăiesc prin credința în Fiul lui Dumnezeu, care m-a iubit și s-a dat pe Sine pentru mine”*** (Gal. 2,20). Vezi ce spune? Că Hristos s-a dat pe Sine la moarte nu numai pentru toți, ci și pentru dânsul. Aceasta o arată și Dionisie Areopagitul, în Epistola către Demofil, în care, vorbind de Sfântul Carp, adaugă și acestea, că Hristos arătându-i-se în vedenie și întinzând către el mâna dreaptă, i-a spus aceste cuvinte: ***“Lovește, dar, în mine, că sunt gata să sufăr iară pentru oameni mântuiți și-mi este plăcut ca alții să nu mai păcătuiască.”*** Atât cât datorează oamenii lui Iisus pentru că a murit pentru dânsii, aceeași datorie ai

și tu, frate, pentru marea dragoste ce ți-a arătat-o, ca și cum ai fi numai tu pe lume.

5. - Vezi, mai departe, în prima cercetare de ce mântuirea este un lucru greu.

6. - Tertulian a spus despre crearea omului, aceste cuvinte clare: **"Mie mi se pare că totul pentru om a făcut Dumnezeu, odihnindu-se și fiind atent, cu mâna, cu lucrul, cu sfatul, cu înțelepciunea, cu pronia și mai presus de toate cu dragostea, adică a imprimat caractere în figura lui Adam"** (Despre Învierea trupurilor cap. 6). Dumnezeiescul Ambrosie, tâlcuind cuvintele: **"Măinile Tale m-au făcut și m-au zidit"**, zice: **"Pe animale nu le-a făcut cu mâna Sa, ci a zice: să iasă din pământ viețuitoare cu patru picioare"**, iar Teodoret zice (Întreb. 14) că Dumnezeu, făcând numai pe om cu mâna și dându-i viață cu suflare, arată aleasa dragoste și grija ce o are pentru dânsul.

7. - Teologii numesc trei lucruri schimbătoare ale lui Dumnezeu în afară: crearea, creșterea și păstrarea (aceste din urmă două sunt moduri ale Proniei privită în special. Pentru că privită în general, pronia cuprinde și crearea, ca fără de început, cum am arătat la trimiterea întâi). Crearea este facerea a tot ceea ce există din nimic. Conservarea este păstrarea esențelor existente și constă într-o neîncetată conducere a celor create, pentru a-și menține existența, iar dezvoltarea este concentrarea energiilor a ceea ce există și constă în lucrarea zidită de Dumnezeu ca primul mișcător sau făcător. Despre creație mărturisește Sfânta Scriptură în cap. 7, 28, a cărții a II-a macabeilor unde Sf. Salmona zice fiului ei: **"Rogu-te fiule, uită-te la cer și la pământ și văzând toate cele ce sunt întrânsele să cunoști că din ce n-a fost le-a făcut pe ele Dumnezeu și pe neamul omenesc așiderea l-a făcut."** Despre conservare s-a spus: **"Duhul Domnului a umplut lumea și cel ce ține toate are cunoștința glasului."** iar despre dezvoltare: **"În El trăim și ne mișcăm și suntem"** (F. Ap. 17, 28). Evreii, deși aveau ochii deschiși, dar nu vedeau pe Iisus, care umbla prin mijlocul lor, fiind lipsiți de această dezvoltare a lui Dumnezeu.

8. - În Proverbe, unde Septuaginta are: **"Toate lucrurile Domnului cu dreptate"**, textul ebraic are: **"Toate lucrurile Domnului pentru El"**. Deci toate faptele s-au făcut pentru Dumnezeu, adică pentru slava și slujirea Lui, cu atât mai mult omul rațional, cel creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu.

De aceea și Grigorie Teologul a zis că **"Dumnezeu l-a făcut pe om în același timp, trup și suflet, suflet prin har, trup prin înălțare, pe unul ca să rămână și să slujească lui Dumnezeu, pe celălalt ca să sufere"** (Cuvânt la naștere).

9. - Zicerea aceasta se găsește și la Isaia: **"În păcatele tale ai stat înaintea mea"**, iar Ieronim în locul zicerii **"ai stat înaintea mea"**, a dat în latinește **"ai stat înaintea ta"**, care corespunde cu traducerea de mai sus.

10. - Cum sunt mâncările și băuturile scumpe, hainele frumoase, ospetele, jocurile, întâlnirile necuviincioase, convorbirile, plimbările și celelalte plăceri ale simțurilor.

11. - Zice Fericitul Augustin: **"De câte ori facem binele, iar dracii se întristează. De câte ori cădem pentru draci iar suntem pricină de plăcere, iar pe îngeri îi lipsim de bucurie. Căci bucurie au ei pentru un păcătos care se pocăiește; dar ce vor face pentru un drept care se lipsește de pocăință?"** (Rug. 5)

12. - Cu dreptate a spus un episcop virtuos că: **"Dacă ar vedea deschisă de o parte poarta iadului, iar de cealaltă parte păcatul de moarte, mai degrabă ar alege să fie aruncat în iad decât să săvârșască păcatul"** Despre Maria Magdalena spun unii că numai când auzea numele unui păcat de moarte, tremura din creștet până în tălpi și cădea la pământ ca moartă. El spunea că n-a putut înțelege niciodată cum îndrăznește un om să facă un păcat de moarte și să întristeze așa de mult pe Dumnezeu (Tâlcuirea Ps. 50, cap 4).

13. - Spune acest părinte lui Dumnezeu despre diavolul: **"Acesta, Doamne, este cel dintâi și cel mai de pe urmă tâlhar, care cu vicleșug răpește slava Ta, a căzut în prăpastia lui, și l-ai aruncat din muntele cel sfânt al Tău, în mijlocul pietrelor arzătoare unde merge"** (Rug. 25 sau 17). Și dumnezeiescul Ieronim a înțeles așa aceste cuvinte ale lui Iezechiel despre Lucifer (Iezechiel) (28) și dumnezeiescul Ambrosie (Despre Paradis 2) și Grigorie Dialogul (Moralia 22, 18). Dar mai sus pomenitul Augustin (Despre Cetatea lui Dumnezeu I, 15) a înțeles prin pietrele de foc pe îngeri, care ard de dragostea lui Dumnezeu.

14. - Spune fericitul Augustin că dracii după ce au căzut s-au prăbușit tot mai mult și au deznădăjduit. Iar Sfântul Ioan Damaschin că, ceea ce este moartea pentru oameni, aceasta este căderea pentru draci: **"După cădere pentru ei nu mai este pocăință, după cum nici pentru oameni după moarte"** (Cartea

II, Cap.19). La fel spune și Sfântul Vasile că dracilor nu li s-a dat chip de pocăință, după ce au căzut și au făcut pe om să calce porunca lui Dumnezeu (*Tâlcuirea Isaia*).

14'. - Înseamnă că acest loc lipsește la Septuaginta, dar se păstrează în ediția lui Milios, din Amsterdam, 1725. 15. - Zic sfinții că acea stare sfântă în care se găsea Adam, sufletul lui, cu toate puterile lui, era întru totul supus lui Dumnezeu, iar trupul cu toate puterile sale era supus sufletului. Și toate faptele și cele patru stihii îi erau supuse și nu se împotriveau deloc.

16. - Același lucru îl spune și Fericitul Augustin: i s-a iertat păcatul prin credință în Mesia, care are să vină. În două feluri este privit păcatul lui Adam: în legătură cu Adam și de aceea se numește personal și propriu, sau în legătură cu întreaga fire omenească și se numește fizic și obștesc, adică strămoșesc. Numai păcatul personal al lui Adam s-a iertat, nu și cel obștesc, strămoșesc. Acesta a fost dezlegat prin iconomia întrupării și prin Sfântul Botez, iar pedeapsa lui rămâne încă și se va dezlega prin învierea viitoare. Am spus că lui Adam i s-a iertat păcatul prin credința în Hristos, căci taina iconomiei întrupării a fost descoperită odată după căderea strămoșilor, prin cuvântul pe care l-a spus Dumnezeu șarpelui: **"Dușmănie voi pune între tine și între sămânța femeii."** Acela îți va păzi capul, adică, Hristos, care nu este din sămânță bărbătească, ci este născut din sânghiurile pururea Fecioarei, va păzi, adică va strivi capul tău, șarpe. Așa au tâlmăcit cuvântul acesta Irineu, Ciprian, Ieronim și mulți alți Părinți. Și Grigorie Teologul zice: **"Tainic și nespus este acest cuvânt, dar pentru mine foarte convingător și tot așa iubitor de Dumnezeu, că nimănui înainte de venirea lui Hristos, fără credință în Hristos nu i s-a întâmplat aceasta. Iar cuvântul s-a adevărat la vremea potrivită și a fost cunoscut mai întâi celor cu cugete curate"** (*Cuvânt la Macabei*). Același lucru îl spune și dumnezeiescul Hrisostom, *Omilia 8 la Ioan și Omilia 10 la Efeseni*.

17. - De aceea și Marele Grigore al Tesalonicului zice: **"Mulți învinuiesc pe Adam că a călcat dumnezeiasca poruncă încrezându-se cu ușurință sfătuitorului celui rău, pricinuindu-se prin această cădere moartea. Dar nu este totuna că înainte de ispită a voit să guste un fruct ucigător și că a mâncat după ce a învățat din experiență că era ucigător... De aceea, firesc, fiecare din noi, mai mult decât Adam este vrednic de mustrare și osândă"** (*Omilia la 1 august*).

18. - Așa, de pildă sunt numite rele toate nenorocirile din lume: sărăcia, batjocura, bolile trupului și chiar moartea și pedeapsa cea de după moarte. Toate însă nu se pot asemăna cu răutatea păcatului.

19. - Despre această pedeapsă vezi, mai pe larg, în *Citirea a doua*.

20. - De aceea însuși Hristos, în *Cuv. 20*, la Facere, zice că Lameh a mărturisit din muștrarea conștiinței. Și adaugă: **"Curvarul sau preacurvarul sau cel ce face alt păcat, chiar de-ar putea uita toate, nu poate avea liniște, ci având acest mare acuzator, se teme de orice bănuială, tremură de orice umbră, de cei ce știu și de cei ce nu știu, mereu având ghiață în suflet și valuri răscolite. Acestuia nici somnul nu-i liniștit, ci plin de frică și de spaime, nici plăcerea de mâncare, nici convorbirile cu prietenii, nu vor putea să-l schimbe sau să-l scape de cele ce-i stau înaintea"**, Același în *Tâlcuirea Ps. 3*, când Beerșeba ascunsă însărcinată a venit la David, zice: **"Înțelege cât de rău este păcatul; împăratul se teme de ostași (adică de Urie)**. Căci nu este rob decât cel ce face păcatul. A luat coroana și s-a acoperit de ocară. O, păcat, mama fricii! "O, muștrare a necinstei; și iarăși, în *Tâlmăcirea Ps. 48*, zice: **"Nimic altceva, ci numai păcatul este de temut, înconjurând pretutindeni pe cei prinși și cel mai rău locaș"**.

21. - Cuvintele Sf. Efrem sunt acestea: **"Vă rog, fraților, să, nu-mi faceți cineva îngropare slăvită, ci luându-mă de umeri, îngropați-mă ca și când aș fi un lucru de nimic. Nimeni să nu mă laude sau să mă slăvească. Cel ce-mi va pune podoabă lumească, să o arunce în întunericul din afară... Căci nu se potrivește împodobirea unui păcătos, mai ales nimeni să nu mă atingă la plecarea mea, căci ce va folosi slava unui foc stricător, unui bărbat care este mistuit de focul său?"** (*Ultimul testament*).

21'. - Sfântul Efrem poruncește: **"să nu fie înmormântat la biserică, nici sub altar, nici în altă parte a templului lui Dumnezeu; iar cine va îndrăzni să facă aceasta, să nu vadă jertfelnicul ceresc, nici să se învrednicească de templul Împărăției cerești"**. Deci să ne cutremurăm și să ne înspăimântăm fraților, dacă un purtător de Dumnezeu ca Sf. Efrem, nu s-a socotit vrednic să fie înmormântat în biserică, cu cât mai mult păcătoșii nu sunt vrednici de așa ceva. Ioan Kitris și Balsamon, în *Răspunsul 38*, spune limpede să nu fie îngropați morții în biserică sfințită. Iar Sf. Grigorie Dialogul zice că, pentru că un dregător numit Valentin, a fost îngropat într-o biserică, ea a fost

dărâmată noaptea din temelie de către draci și mortul a fost aruncat afară din biserică.

22. - Dumnezeuescul Ioan Scăraru, arătând ce este aducerea aminte de moarte zice: **"Aducerea aminte de moarte este un fel de moarte în fiecare zi. Amintirea ieșirii din viață este un suspin de fiecare ceas"**. Și iarăși: **"Acesta este adevăratul semn al celor ce-și aduc aminte de moarte: neîmpătimirea de bună voie față de orice făptură și lepădarea desăvârșită a voii sale"** (VI 1,6). Aducerea aminte este trebuitoare mai ales când nepăsarea copleșește pe om, căci spun Părinții că sabie contra nepăsării este aducerea aminte de moarte și de iad. Citește și în Everghetinos cele despre aducerea aminte de moarte și vei afla acolo multe istorisiri și pilde, mai ales cele ale lui Gherontie din Rait, care ședea neînterupt în chilie sa, cântând în jos și clătănând din cap, zicea oftând: **"Oare ce o să fie !"** și tăcând puțin, iarăși spunea același cuvânt. Și așa și-a petrecut viața, cugetând mereu la moarte.

22'. - Acest cuvânt al lui David, spunându-l Sf. Gorgonia, sora lui Grigorie Teologul îndată și-a dat duhul în mâinile lui Dumnezeu, după cum scrie Sf. Grigorie fratele, pariegristul ei, în *Cuvântarea de îngropare*, unde zice: **"În pace împreună vom adormi și voi dormi"**. Aceasta își căuta cea mai bună dintre femei și a plecat (din viață) și cântarea aceasta din Psalm i-a fost, după plecare, cuvântare la înmormântare."

23. - De aceea și Fericitul Augustin zice: **"Trăiește bine și nu vei muri rău și nu te teme de moarte rea, dacă ai trăit o viață bună"**. Asemenea și dumnezeiescul Ieronim - după cum spune Eusebiu, când era pe moarte a spus ucenicilor săi: **"Dintr-o sută de mii de oameni care trăiesc rău, abia de se află unul care să moară bine, și dimpotrivă: o viață bună întotdeauna are o moarte bună."** De aceea și Sirah zice că celui ce se teme de Domnul îi va fi bine în timpul din urmă și în ziua sfârșitului său va avea har (1,13). Vezi și în *Citirea VI*, unde dumnezeiescul Ieronim spune că n-a citit nicăieri că vreun om milostiv să fi avut o moarte rea.

24. - Și alcătuitorul de versuri, Gheorghe Pisidos, scrie în versuri iambice: **"Ci pregătește-te totdeauna pentru moarte, căci încă de pe când îți menți răsuflarea, nu știi dacă vei mai apuca altă răsuflare"**. Și Grigorie Teologul scrie, tot în versuri iambice: **"Lucrează totdeauna pentru mântuire; timpul este mai ales dezlegarea vieții, bătrânețea vine ca un vestitor și strigă:**

pregătește-te că aproape este judecata". Să știi bine, că de îți vei aduce aminte de moarte nu vei păcătui. De aceea și strămoșii noștri, cât timp au avut în minte pomenirea morții, au păzit porunca Domnului, atunci când i-a făcut să calce porunca lui Dumnezeu au fost izgoniți din desfătarea Raiului. **"Și a zis femeia către șarpe... din roada pomului... a zis Dumnezeu să nu mâncați din el... ca să nu muriți"**. Iată cum strămoșii noștri aveau înaintea pomenirea morții. **"Și a zis șarpele femeii nu veți muri"** (Facere 3,2). Iată cum diavolul a izgonit din mintea lor pomenirea morții și așa i-a amăgit.

25. - Nu numai la cei păcătoși ci și la cei sfinți obișnuiește să vină stăpânitorul lumii acesteia, la sfârșitul vieții lor, după cum spune Marele Vasile: **"Cred că slăviții atleți ai lui Dumnezeu, luptând neîncetat în viața aceasta cu vrăjmașii nevăzuți, după ce au scăpat de toate prigonirile lor, ajungând la sfârșitul vieții, sunt urmăriți de stăpânitorul veacului acestuia, că, dacă vor fi având răni din lupte, niscaiva pietre și cicatrici ale păcatului să fie luați în primire, dar dacă vor fi aflați fără pată, neavând putere asupra lor, ei sunt liberi, și se odihnesc cu Hristos"** (Tâlcuire la Ps. 7). Dar ce spun? Diavolul a îndrăznit la însuși Domnul, după cum Domnul însuși ne spune: **"Vine stăpânitorul lumii acesteia, dar cu mine nu are nimic"** (Ioan 14,30).

De aceea și dumnezeiescul Hrisostom zice că mulți de frica vederii diavolului, caută să sară din pat, se uită cu groază și fac alte asemenea. Căci spune așa: **"Nu ști cum în ziua cea din urmă păcatul cuprinde sufletul și cum îl trage în jos? De aceea auzi povestindu-se multe vedenii înfricoșate, pe care cei de față nu le văd: zguduie cu mare frământare patul pe care zac, și se arată plin de spaimă celor ce-i văd, se tem să nu le ia trupul și să nu rabde nici vederea îngerilor care vin"** (Omilia Matei).

26. - Această rugăciune se citește în fiecare sâmbătă la sfârșitul Miezonopticii. (Vezi-o în *Ceaslov*.)

27. - Marele Grigorie al Tesalonicului, tâlmăcind cuvântul: **"Și acesta a fost îngropat"** zice: numai Lazăr, murind, nici mormânt n-a avut. Pentru că la el de loc nu se amintește de mormânt. Dar despre bogat se spune că a fost îngropat, poate pentru luxul bogaților până la mormânt.

28. - De ce oare pe sărac îl numește cu numele său, iar pe bogat ni-l arată anonim? Numele acestui sărac, după cuvintele Evangheliei, este scris în

ceruri, cât despre bogat și amintirea numelui s-a șters și a pierit de acolo. Pentru unii ca aceștia zice psalmistul: nu voi pomeni numele lor cu buzele mele. Și pentru ca fiecare bogat să înțeleagă Parabola ca despre sine și socotindu-se el a fi acela să ia pricină de pocăință, de aceea nu s-a pomenit numele bogatului. Dintre săraci nu oricine se poate numi Lazăr, chiar dacă ar fi ca acela, pentru că trebuie să-și primească cu smerenie răsplata sa (din Cuv. Grigorie al Tesalonicului, *Tâlcuire la această Evanghelie*).

29. - Toți Părinții Bisericii învăță că păcătoșii merg în închisoarea iadului. Marele Vasile, în rugăciunile de la Cinzecime, mărturisește aceasta zicând: **"Cela ce și în această desăvârșită și mântuitoare prăznuire binevoiești să primești rugăciuni și cereri pentru cei ce locuiesc în iad."** Și Fericitul Augustin în cartea sa: *"Despre cetatea lui Dumnezeu"*. **"Să nu creadă cineva că după moarte nu sunt judecate toate sufletele, ci toate"** (A spus "toate", pentru că este îndoială câte sunt drepte și câte păcătoase); și sunt păstrate într-o închisoare comună până la vremea când Marele Judecător va face cercetarea faptelor lor. De aceea Tertulian, în *Cartea despre suflet*: **"Există la noi o carte, în care se spune că toate sufletele se păstrează ca într-o închisoare, până la ziua venirii Domnului."** Același lucru îl spune și dumnezeiescul Grigorie Dialogul, în *Răspunsurile către Petru și Marele Atanasie către Antioh*. Deci întreaga Biserică face deopotrivă pomenire pentru cei adormiți în locașurile cerești și se presupune în general că toți se află în închisoarea iadului, în loc întunecos și plin de întristare. De aceea se și roagă pentru ei ca să meargă în loc luminos, în loc cu verdeață, în loc de odihnă, de unde nu este durere, nici întristare, nici suspin.

30. - Spun unii că întrebările și răspunsurile acestea ale Marelui Atanasie sunt apocrife, pentru că aduc martori pe părinți de mai târziu, pe Sf. Epifanie și Grigorie de Nisa. Dar n-au dreptate, pentru că acestea se păstrează în codici foarte vechi. Le socotește autentice și dumnezeiescul Ioan Damaschin. Despre sfinții amintiți, spunem sau că marele Atanasie a ajuns până la vremea lor; întrucât el a trăit peste 90 de ani, până în vremea și după Iulian Apostatul, sau că alții au introdus numele lor.

31. - Cât de mare este amărăciunea iadului a arătat în parte Sfântul Lazăr, care după ce sufletul lui numai patru zile a stat în iad, așa de tare s-a amărât, încât nu mai putea să mănânce pâine și alte mâncăruri, fără ca pe urmă să nu

mănânce și ceva dulce și aceasta timp de treizeci de ani, cât a mai trăit după învierea sa, după cum ne arată Xantopol în Sinaxarul Triodului.

32. - Că sufletele dreptilor, după înviere, vor lua desăvârșită răsplătire, ne încredințează însuși Domnul zicând: **"La Înviere... vor fi ca îngerii lui Dumnezeu din ceruri"** (Mat. 22, 30). Aceasta o mărturisește și dumnezeiescul Maxim, aducând ca întărire acest cuvânt al Domnului. Ca și înainte de înviere sufletele dreptilor primesc în ceruri o răsplată oarecare, o mărturisește Sf. Grigorie Dialogul, în răspunsurile către Petru zicând: **"Că sufletele celor drepti, dacă ies din închisoarea trupului, sunt primite în locașurile cerești, este mai limpede decât lumina"**. Însuși Adevărul o mărturisește zicând: **"Unde este stârvul acolo este Răscumpărătorul nostru, cu trupul pe care l-a primit acolo se vor aduna și sufletele dreptilor"**.

Și Pavel dorește să fie dezlegat de trup și să fie cu Hristos. Că Hristos este în ceruri și că acolo este și sufletul lui Pavel nu se poate tăgădui, căci el zice despre dezlegarea trupului și locuința în patria cerească: **"Știm că dacă această locuință a noastră pământească a cortului se va strica, avem locuință de la Dumnezeu, casă veșnică și nefăcută de mână, în ceruri"** (II Cor. 5, 2). Însuși dumnezeiescul Grigorie spune că sufletele acelor drepti care au încă unele lipsuri în măsura virtuții, se află deosebiți de Împărăția Cerească, în vreun loc singuratic. Și Grigorie Teologul este de aceeași părere în cuvântul la moartea lui Chesarie: **"Mă încred în cuvintele înțelepților că tot sufletul bun și iubitor de Dumnezeu, dacă se va libera de trup... simte o minunată plăcere și se bucură și află milă la Stăpânul său. Unde este Stăpânul său? Vădit că în cer. Deci și el se urcă în cer, după cum Însuși Stăpânul Hristos a fugăduit zicând: "Unde sunt eu, acolo va fi și slujitorul meu" (Ioan 12, 26), ceea ce tâlmăcind Teofilact zice "Acolo, unde e Hristos în ceruri, acolo merge ce-l ce i-a urmat Lui și nu a fost înlănțuit de lumea aceasta". Și iarăși: "Părinte, pe care mi i-ai dat, voiesc ca unde sunt Eu, să fie și aceia cu Mine, ca să vadă slava Mea, pe care Mi-ai dat-o" (Ioan 17, 24); și iarăși: "Și dacă mă voi duce și voi pregăti loc, iarăși voi veni și vă voi lua la mine, ca unde sunt eu și voi să fiți" (Ioan 14, 3). Marele Atanasie de asemenea, apucând înainte a zis că sufletele dreptilor se găsesc înaintea casei Împăratului, adică în cer. Iar dumnezeiescul Grigorie de Nisa împarte pe cei mântuiți în trei stări: starea robilor, a argaților și fiilor zicând că**

toți aceștia sunt în cer. Robii măresc pe Dumnezeu cu a treia ierarhie a îngerilor adică cu: Arhanghelii, Începătoriile și Îngerii; argații cu Puterile, Stăpâniile și Domniile, iar fiii, cu Serafimii, Heruvimii și Tronurile. Marele Antonie și mulți alți cuvioși au văzut că sufletele dreptilor ne urcă la cer.

33. - Altceva este păcatul și altceva patima. Păcatul este lucrarea, făptuirea răului, iar patima este rădăcina lăuntrică, înrădăcinată în suflet și în inimă, care odrăslește păcatul cu fapta. Și astfel, patima este ca o rană făcută în suflet prin multe păcături, rană lăuntrică și mereu deschisă, care apasă sufletul și-l silește să-și închipuie păcatul cu mintea și să-l dorească cu inima și cu voința, chiar și când nu este prezentă pricina păcatului. Când este de față și pricina păcatului, rana, ca și lovitura, silește tirania sufletului spre păcatul cu fapta. De aceea vedem la oamenii care au dragoste sau ură pătimășă față de cineva, că îndată ce se întâlnesc cu acea persoană, degrab se mișcă patima dragostei sau urei, pricinuindu-i o schimbare și o tulburare, care o văd și ceilalți. Iar Sfântul Isaac zice: **"Patimile sunt ca niște lucruri opuse între vedere și lucruri, împiedicând vederea lucrurilor"** (Cuv. 69).

34. - Că păcatul aduce întunericul în suflet, o mărturisește și marele Vasile zicând: **"Păcatul avându-și ființa în lipsa binelui, întipărește întunecare în mintea celor ce păcătuiesc"** (Rânduiala ascetică I) și Sfântul Marcu Pustnicul: **"Cel stăpânit de cugetele rele cum vede păcatul ascuns de cineva, care este ceață și întuneric al sufletului, al gândurilor și al faptelor?"**

35. - Sufletul cel îndumnezeit al Domnului nostru, când a ieșit din trup și s-a coborât în iad, ca să scoată sufletele care se aflau acolo, avea în El Însuși și chipul tuturor rănilor pe care le primise pe cruce pe care cu trupul Său spre slava și lauda Lui, după cum spune înțeleptul Nicolae, Episcopul Idruntului, într-un tropar a canonului din sâmbăta mare, astfel: **"Iadul întâmpinându-Te s-a amărât văzând muritor îndumnezeit..."**. Iadul este tipul sufletelor fără de trupuri, iar mormântul numai al trupurilor moarte. Deci iadul aici nu poate fi înțeles ca fiind mormântul, după cum și tâlcuitorul canoanelor explică. Și Marele Grigorie al Tesalonicului zice că mucenicii, în veacul viitor, poartă semnele rănilor și ale chinurilor, care le-au suferit pentru Hristos, și le vor fi spre slavă și podoabă.

36. - La fel zice și Marele Grigorie al Tesalonicului că întunericul și urâciunea care se întipăresc în suflet prin lucrurile trecătoare și materialnice

ale lumii, au să-i fie pedeapsă zicând: **"E de mirare și de cercetat cum din trecătoare și materialnice s-au făcut veșnice precum sufletul: frumusețea în urâciune, slava în necinste, pe scurt: lumina înțelegătoare a minții din producătoare a vieții veșnice în întuneric pedepsitor"** (Cap. 18, Fizica).

36'. - Vezi și celelalte însușiri ale creștinului în a treia luare aminte despre **"Învățătura Sfintei Evanghelii"**.

37. - Despre lacrimi vezi în a doua luare aminte a meditației: **La lepădarea Apostolului Petru**.

38. - Deoarece prin scurgerea trupului, adică prin scurgerea pătimășă și plăcută a seminței se prihănește și sufletul, odată cu trupul, prin umezelile aceluiași trup se curăță și sufletul împreună cu trupul. Primul lichid este sângele, care vărsat la vreme de nevoie pentru credință, devine curățire, și botez al sufletului și al trupului. Al doilea lichid sunt lacrimile, care se produc din sânge și pe care Augustin le-a numit sudoarea inimii. Al treilea, sunt sudorile ostanelilor și muncii trupului. Deci, cel ce nu-și poate vărsa sângele pentru a se curăți, se cade să verse lacrimi; iar dacă nici pe acestea nu le poate cel puțin să verse sudori pentru păcate și pentru săvârșirea virtuții.

39. - Despre această dihotomie (împărțire în două) astfel spune Marele Vasile: **"Dihotomie este înstrăinarea statornică a sufletului de Duh"**; acum chiar dacă nu are putere duhul la cei necredincioși, dar se pare că este prezent la cei ce-și așteaptă mântuirea lor. Atunci din pricina profanării, se va tăia harul sufletului. De aceea nu este în iad cine să se mărturisească și nici după moarte nu-și mai poate aminti de Dumnezeu, ne mai fiind prezent ajutorul Duhului (Cap. 15, Despre Duhul Sfânt).

40. - Așa o numește proorocul Ioil: **"Pentru că mare este ziua Domnului și foarte strălucită"** (2,11) și iarăși: **"Mai înainte de a veni ziua Domnului cea mare și strălucită"** (Ibidem. 31). la fel Sofonie: **"Aproape este ziua Domnului cea mare"** (1,15). Așa și Maleahi: **"Mai înainte de a veni ziua Domnului cea mare"** (4,5).

41. - Pentru că și neevlavioșii au să se înfățișeze la judecata obștească, după cuvintele de mai sus ale proorocului Ioil și mai ales după acel cuvânt al Domnului: **"Și vor merge cei ce au făcut rele întru învierea judecării"** (Ioan 5,28). Ceea ce spune David **"Nu vor învia necredincioșii la judecată"** (Ps.1, 5) se înțelege că aceștia nu vor învia întru învierea vieții, ca dreptii cei

credincioși, iar nu că ei nu vor învia. Unii tâlcuitori explică mai potrivit că nu vor învia și nici nu vor sta cei necredincioși la judecata și la sfat, adică la judecata și sfatul dreptilor, adică nu vor sta împreună la un loc cu dreptii, nici nu se vor număra împreună cu dâșii, deoarece expresia evreiască nu înseamnă numai a învia, ci și numai simplu a sta.

42. - Despre trupurile înviate ale dreptilor și păcătoșilor vezi în luarea aminte a treia a *Meditației la Învierea Domnului*.

43. - Și Marele Vasile fericește pe cei ce se îngrijesc totdeauna de acea zi înfricoșată, deoarece prin această grijă se vor opri de la tot păcatul: ***"Fericit este sufletul care, zi și noapte, nu are altă grijă decât de moarte și cum se va înfățișa toată făptura în ziua cea mare înaintea Judecătorului tuturor, să primească răsplata pentru cele făcute. Cel ce va avea de-a pururi înaintea ochilor ziua și ceasul acela și va avea grijă de răspunsul în fața Judecătorului celui ce nu se lasă înșelat, acela sau deloc, sau foarte puțin va greși, pentru că păcătuirea se face din lipsa acelor înfricoșate gânduri"*** (Epistola către Elefterie).

44. - Ziua aceea a fost îndoită, adică de 24 de ore, după cum spune Sirah despre Iisus Navi? ***"Au nu de mâna lui a fost oprit soarele și s-a făcut o zi cât două?"*** (46,4), și după Sfântul Maxim, care tâlmăcește *Epistola lui Dionisie Areopagitul către Policarp*. Deși ziua care s-a făcut pentru Ezechia prin minune a fost mai mare (de 32 de ore după Sf. Maxim), deoarece umbra orologiului de soare s-a întors în zece grade înapoi (4 Împăr. 20.,11), *Sf. Scriptură* numai despre ziua cea din timpul lui Iisus Navi zice că o așa de mare zi n-a fost nici mai înainte, nici mai pe urmă.

45. - Marele Vasile, în a 6-a *Omilie la Exaimeron*, aducând acest cuvânt al lui David, zice: ***"La răsplătirile și pedepsele ce se vor da, se va despărți furia focului și lumina, aceasta va fi spre desfătarea dreptilor, iar chinul arderii pentru cei osândiți"***. Același lucru spune și *Tâlmăcirea Ps. 28*.

46. - Vezi despre aceasta în trimiterea de la luarea aminte a treia la meditația *Despre slava raiului* (77).

47. - Și dumnezeiescul Hrisostom a spus: ***"După cum pentru cei ce o folosesc bine, îndelungă răbdarea lui Dumnezeu este pricină de mântuire tot așa pentru cei ce o nesocotesc este pricină de mare pedeapsă"*** (C'uv. 5 Romani).

48. - Despre această deșertăciune spune și Sfântul Grigorie Teologul: ***"Înfricoșat lucru este căderea cea din urmă și așa de grea pedeapsa, că nu este dezlegare după plecarea de aici, și amară închisoarea și chinul și pedepsirea păcătoșilor și minunată strălucirea celor curățiți"***.

49. - Maxim, purtătorul de Dumnezeu, scrie lui Gheorghe Eparhul Africii, despre deznădejdea celor osândiți zicând: ***"Ce folos are spaima de pedeapsa care-i așteaptă, decât să se schimbe și să trăiască din nou bine? Se mai poate oare aștepta?"***

50. - Aceasta o spune Gheorghe Coresios în lucrarea lui teologică.

51. - Așa se pare că vrea Avva Isaac. (C'uv. 84).

52. - Altceva este să spui în glumă o minciună, odată, și altceva este să spui cu toată înclinarea sufletului minciuni, de multe ori și pretutindeni.

53. - 1). Când a înviat Lazăr; 2). Când au venit ca să-l vadă elinii care venise la templu și a zis: ***"Acum sufletul meu s-a tulburat și ce vom spune? Părinte, izbăvește-mă de ceasul acesta!"*** (Ioan 12,27). Iar tulburarea aceasta înseamnă plâns, după cum mai clar spune Apostolul despre aceasta: ***"Care în zilele când era în trup, cu strigare tare și cu lacrimi a adus rugăciuni și cereri către Cel ce-L putea izbăvi de moarte"*** (Evrei 5,7); și după cum zice Teofilact, tâlcuitorul Apostolului că îl urma pe Iisus când era pe Cruce și plângea. 3). A plâns când a văzut cetatea Ierusalimului de departe, după spusa ev. Luca: ***"Văzând cetatea, a plâns pentru dânsa"*** (19,4). Când a mărturisit pentru Iuda: ***"Acestea zicând Iisus, s-a tulburat cu duhul și a mărturisit și a zis: Amin, amin zic vouă, că unul din voi mă va vinde"*** (Ioan 13,21). Plâns însemnează și tulburarea aceasta, după cum zice dumnezeiescul Hrisostom, că Mântuitorul, întristat de trăirea trădătorului său, a plâns.

54. - Marele Vasile a spus un cuvânt înfricoșător: ***"Păcatele din neștiință socoate-le nu numai cum se par, ci ca făptuite în suflet"***. Și iarăși: ***"Cu cât trupul este mai mic în vrednicie față de suflet, cu atât este păcatul făcut cu trupul, decât cel făcut cu sufletul, cred eu."*** Și iarăși: ***"După cum trupul săvârșește lucruri trupesti tot așa și sufletul săvârșește cele ce place închipuirii și cugetelor"***.

55. - Zice Marele Vasile acest cuvânt înfricoșat, că dacă măcar o singură virtutea lipsește omului, el nu se mântuiește, și că dacă ar păzi toate poruncile, dar ar călea una, se va osândi. Și aduce sprijin întâmplarea Apostolului Petru,

care după atâtea mari ispășiri pe care le făcuse, după atâtea laude pe care le primise de la Domnul pentru că numai întrânsa s-a arătat neascultător Domnul, nu din nepăsare, sau disprețuire, ci din evlavie și cinstire față de Domnul: **"Dacă nu te voi spăla nu ai parte cu mine"**.

56. - De aceea și dumnezeiescul Hrisostom, în *Tălmăcirea Ps. 6* zice: **"Această să facem și noi: să înăbușim răutatea din noi cu multă grabă, ca nu cumva să sporească boala, căci rănila neîngrijite ale păcatelor se fac mai mari. Și nu numai până la răni ajunge boala, ci naște și moarte. Deci dacă de la început înlăturăm pe cele mici, atunci nu mai urmează cele mari" (Cuv. 14 la Geneză)**. Dacă de păcatele care care ni se par mici, fie cu cuvântul, fie cu fapta, ne ferim cu toată grija, nu vom cădea nici în păcatele cele mari.

57. - Sf. Grigorie Teologul, în poeziile sale eroice, aduce spre pildă o cetate - tabără militară, sau o vie, care dacă au în împrejmuirea lor măcar o mică spărtură nu le este de nici un folos că porțile sunt închise, pentru că vrăjmașii pătrund înăuntru prin acea spărtură și fac rău celor dinăuntru. Ascultă, în această privință și altceva. Sufletul făptură nematerială și înzestrată cu multe puteri, se aeamănă cu un centru în jurul căruia sunt trase mai multe cercuri concentrice. Deci precum o patimă urmând în cercuri concentrice, va veni și se va apropia de centru, așa și prihana, fie mare, fie mică, ori la care putere a sufletului s-ar afla, pătează întreg sufletul, în măsura în care cuprinde în sine în întregime sau în parte, acea putere. Și Marele Grigorie al Tesalonicului a zis: **"Sufletul este foarte puternic. El se păstrează întreg de răutatea uneia din puterile sale, care toate se împărtășesc de unitatea sufletului"**: (Despre rugăciune, cap. 3). Apoi păcatele numite iertabile nu se află toate pe aceeași treaptă, ci pe diferite, pe care spre a le putea deosebi, le-am numit: I-a a celor iertabile; a II-a a celor aproape iertabile, a III-a a celor nu de moarte se deosebește cel nu de moarte de cel iertabil și este mai sus decât el, pentru că și Coresios îl numește, nu de moarte); a IV-a cel aproape de cel nu de moarte; a V-a cel mijlociu între **"de moarte"** și **"nu de moarte"**; a VI-a cel aproape de cel de moarte. De pildă, în păcatul mâniei, prima mișcare a mâniei, care se numește și unire mincinoasă, este un păcat iertabil; dar a te învoi ca să te răzbuni este un păcat aproape de cele iertabile, iar a ocări și blestema este un păcat **"nu de moarte"**. A lovi cu mâna, dând o palmă, este aproape cu cel **"nu de moarte"**. A lovi cu

un lemn este între păcatul moarte și cel nu de moarte, iar a lovi cu sabia sau cu altă armă ucigătoare într-un loc nu primejdios este aproape de păcatul de moarte. Aceste deosebiri se fac și la celelalte păcate cu fapta sau cu cuvântul. Pe scurt, după prima treaptă, care este atacul nepăcătos, până la treapta a opta, care este păcatul de moarte al uciderii, cele șase trepte dintre ele, de care am amintit, sunt mici, mai mici, mari și foarte mari și prin urmare trebuiesc canonisite cu epitimii mici, mai mici, mari și foarte mari, după cum cere dreptatea.

56. - Zice dumnezeiescul Hrisostom: **"Nici păcatele mici să nu le trecem simplu cu vederea, și în fiecare zi să ne căim de ele fie ele făcute cu cuvântul, cu privirea, pentru ca să ne izbăvim de pedeapsa lor"** (Cuv. 61 la Geneză).

59. - Cât de mare rău este năpăsarea se vede din canonul 90 al Marelui Vasile, unde sfântul roagă pe Dumnezeu să nu se găsească acest rău la Episcopii săi: **"Care doresc să nu se afle la voi"**. Și dumnezeiescul Isidor Pelusiotul zice: **"A spune că răutatea s-a făcut de silă"** (Epistola 12,33). Că facem relele din slăbiciune și apoi învinuim aceste rele pe care le facem și totodată și pe noi înșine, care le facem acesta este lucru bun și parte a mântuirii, după Timotei al Alexandriei și dumnezeiescul Hrisostom. Căci Timotei, întrebând în canonul 17: **"Dacă auzim des cuvântul lui Dumnezeu și nu-l facem, oare suntem sub osândă?"** a răspuns: **"Dacă nu-l facem, dar ne muștrăm că și auzindu-l l-am trecut cu vederea, este o parte a mântuirii și numai faptul ne-am muștrat pe noi înșine"**. Iar Hrisostom zice: **"Am auzit și n-am păzit? Recunoaște-o; pe jumătate ai păzit atunci când zici că n-am păzit. Căci ce-l ce se muștră pe sine pentru că n-a păzit, se silește să păzească"** (Cuv. 4 despre pocăință). Dacă însă facem relele și pe urmă le laudăm și ne laudăm și pe noi și cu voia noastră nesocotim *Scripturile* și *Cuvintele Sfinte*, aceasta ne va aduce îndoită pedeapsă. Este de admirat și vrednic de laudă cuvântul pe care ni l-a lăsat Maxim Teoforul zicând: **"Mulți suntem cei ce zicem, dar puțini cei ce facem. Dar nimeni nu trebuie să strice cuvântul lui Dumnezeu pentru negrija proprie, ci să-și mântuiască neputința sa, nu să ascundă adevărul lui Dumnezeu, ca nu cumva să ne facem vinovați pe lângă călcarea poruncilor și de răstălmăcirea cuvântului lui Dumnezeu"** (Cap. dragoste IV, 85).

60. - Dumnezeiescul Hrisostom, în *Cuvântarea despre pocăință*, pe

care a rostit-o la întoarcerea de la țară, arată că parabola aceasta s-a spus nu despre necredincioși, ci pentru cei credincioși și care după botez, cad din nou și păcătuiesc, ca să nu deznădăjduiască de mântuire.

61. - Bine a spus dumnezeiescul Augustin, în cuvântarea despre adevărata curăție: **"Atunci e liberă voința omului când nu slujește păcatului și răutății; așa a rânduit Dumnezeu"**. De aceea a spus Adevărul: **"Dacă vă va elibera Fiul veți fi slobozi"** (Ioan 8.35).

62. - Cât de folositoare este citirea *Sfintelor Scripturi* și a cărților duhovnicești, vezi în citirea întâia.

63. - De aceea și dumnezeiescul Ioan Carpatios socotea ca o mare cinste să zică: **"Mare lucru este pentru mine că sunt călugăr și creștin"**. (La cuv. Petru Damaschin). Și iarăși Sf. Teodor al Edesei zice așa: **"Cât de frumoasă și plăcută este viața călugărească cât de frumoasă și bună dacă este trăită după legile și rânduielile, pe care le-a lăsat povățuitorii ei, învățați de Duhul Sfânt"**. (Cap. 48).

64. - De aceea găsim și mulți împărați, care au lăsat împărăția și au îmbrăcat schima monahală, cum au fost regele Indiei, Ioasafat, Ioan Cantacuzeu, împăratul Bizanțului, Andronic și alții. de asemenea, multe împărătese, aruncând podoabele împărătești, au îmbrăcat zdrențele sărăcicioase ale călugăriei. Dar ce spun eu? Însuși Marele și întocmai cu apostolii Constantin, primul Împărat creștin, vorbind cu Marele Paisie, ferește viața monahilor și era oarecum întristat și se muștra pe sine, cum de n-a dus și el o astfel de viață, neștiind marea slavă și cununile pe care le primesc în ceruri de la Dumnezeu adevărații monahi. După cum se vede și din viața Marelui Paisie.

65. - Prin urmare și învățații și dascălii, care-și ocupă cea mai mare parte a vieții cu științele profane, trebuie să părăsească deșarta îndeletnicire și să-și închine viața cercetării folositoare a *Sfintelor Scripturi* și a Sfinților Părinți, pentru a-și îndrepta obiceiurile lor și pentru mântuirea sufletului. Ca să-i convingă, Marele Vasile spune: **"Eu mulți ani cheltuindu-i în deșertăciune și aproape toată tinerețea trudindu-mă în zadarnică osteneală, petreceam în dobândirea înțelepciunii, care te face nebun înaintea lui Dumnezeu. Pentru ca apoi trezindu-mă ca dintr-un somn adânc să privesc spre minunata lumină a adevărului Evangheliei și să înțeleg lipsa de folos a înțelepciunii pe care o învață stăpânitorii acestui veac, și lepădând viața**

mea mizerabilă, m-am rugat să-mi dea un povățuitor pentru cunoașterea dogmelor credinței". (Epistola către Eustațiu Sevastios).

66. - Dacă ar obiecta cineva că unii din sfinți, părăsindu-și soțiile, au intrat în viața călugărească fără consimțământul soțiilor, răspundem că excepțiile nu devin lege în Biserică, după spusa lui Grigorie Teologul și Sinodul I-II Ecumenic și ceea ce este contra canoanelor nu se aduce ca mărturie împotriva canoanelor.

67. - Canonul 33 al Sfântului Nichifor poruncește să fie dat anatemei, călugărul care vrea să se căsătorească și a primit cinul monahal cu sila, să fie închis în mănăstire. Iar Marele Vasile, în *Rânduiala 14*, spune pe larg că monahul, care s-a lepădat de făgăduințele făcute lui Dumnezeu, nimeni să nu-i deschidă ușa casei sale ca să-l primească, nici dacă ar fi frig, ca să se adăpostească. Nu din ură, ci pentru ca să se rușineze. Legile împărătești poruncesc că acela care va răpi o călugăriță ca s-o ia de soție, să fie pedepsit cu tăierea capului, iar acea călugăriță să fie închisă cu sila în mănăstire, ea și lucrurile sale și să fie păzită acolo. (Nomo canonul lui Fotie, titlul IV, cap. 30) Armenopulos spune să se taie nasul celui ce va desfrâna cu o călugăriță și nasul călugăriței care a desfrânat (*Cartea 6*, titlul 3), iar dacă ieromonahul sau ierodiaconul sau ipodiaconul, după hirotonie se vor căsători, legile împărătești poruncesc ca, copiii care li se vor naște să nu fie socotiți ca fii legitimi și nici nelegitimi ... și să nu poată primi de la acești părinți nelegitimi vreun lucru, nici să-i moștenească, nici în dar nici cu danie prefăcută, nici ei și nici mamele lor. Ci averea tuturor acestora să o ia biserica lor, iar ei, după ce vor fi dezbrăcați de preoție, să trăiască ca oamenii de rând toată viața lor și să nu poată ocupa nici o funcție lumească; iar arhieriei care dau voie să se căsătorească unii ca aceștia să fie caterisiți (*Fotie, titlul IV, cap. 28*). Vezi și canonul al 16-lea al Sinodului IV și canonul 6 și 20 a Marelui Vasile.

68. - După canonul acesta, cei ce se numesc ieromonahi, ori să nu fie hirotoniți, ori să nu slujească în bisericile de mir. Căci și ei după nume sunt călugări și au făgăduit să-și păzească fecioria. De aceea se cade ca ei să fie hirotoniți în mănăstire și acolo să lucreze cele ale preoției, iar nu în lume. Aceasta întărindu-o patriarhul Constantinopolului Mihail, a rânduit sobornicește că toate slujbele bisericești care se fac în lume, să fie făcute de preoți de mir și nu de ieromonahi. Iar ieromonahii să stea în mănăstiri, după cum spune Balsamon, în comentariu la cap. III, titlul 1, al *Nomocanonului lui Fotie*. Dar și Petru, hartofilaxul Marei Biserici spune că

ieromonahul nu poate săvârși cununia, nici chiar în mănăstire (*jus graecorum*, p. 395). Că și arhieriei pot să cadă din înălțimea treptei în smerenia schimei o spune limpede can.2 al Sinodului Sf. Sofia. Și Hrisostom spune... pe scurt: sufletul, care nu se leapădă de grijile lumești, nici pe Dumnezeu nu-l iubește cum se cuvine, nici pe diavolul nu-l urăște cum trebuie, zice un părinte.

69. - Inima Sf. Ignatie n-au mâncat-o leii, ci au lăsat-o neatinsă: despicând-o ostașii în două, o minune, au văzut scrise cu litere de aur, pe o parte Iisus, iar pe celalalt parte Hristos, precum povestește aceasta sinaxarul rusesc. Aceasta s-a făcut ca să se arate marea dragoste pe care o are în inima sa pentru Iisus.

70. - Lipsă de traducere.

71. - Și Fericitul Augustin zice: *"Atunci sufletul, în casa lui Dumnezeu, gustă niște bunuri așa de mari, față de care cele văzute aici, par a fi nimica"* (Rug. 10 sau 21), iar în altă parte tot el zice: *"acea cinste, slavă, frumusețe și măreție covârșește orice cuvânt și orice înțelegere a minții omenești"*.

72. - Acestea sunt cuvintele lui; în cap.88 al sutei a II-a a învățăturilor teologice.

73. - Unii spun că starea fericirilor în cer va avea sporire și schimbare, iar alții neschimbare și stare. De aceea Maxim Teoforul dezleagă nedumerirea așa: *"După cum în viața trupească rostul mâncării este îndoit, unul pentru creștere, iar altul pentru susținerea celor ce se hrănesc"* (căci până ajunge la desăvârșirea staturii trupesti ne hrănim în vederea creșterii, iar după ce trupul se oprește din creștere, nu se mai nutrește pentru creștere, ci pentru susținere), *"așa și în privința sufletului, rostul nutririi este îndoit, căci se nutrește sporind în virtuți și contemplații, până când ajunge la măsura plinătății lui Hristos, la care ajungând (fie în viața aceasta, fie după moarte) se nutrește pentru păstrarea acestei desăvârșiri"* (cap.88, suta II, cap. teologice, *Filoc. rom. III, p. 202-203*).

74. - Sfântul Maxim Teoforul dezlegând nedumerirea unora care întrebau ce deosebire este între Împărăția lui Dumnezeu și Împărăția Cerurilor, a zis că ele se deosebesc numai mintal, nu și practic (*Cap. Teologice, II, 90*). Vezi că fericirile văd, cunosc și gustă numai cele firești lor și ființa dumnezeiască, din care rezultă acelea. Aceasta nu este numai neînțeleasă ci și cu totul necunoscută și nevăzută de dânsii.

75. - Minunată este tălmăcirea pe care o face la această zicere a Apostolului, Grigorie de Nissa al Tesalonicului în combaterea lui Achindin.

76. - Sunt vrednice de ținut minte frumoasele cuvinte ale cu adevărat, Fericitului Augustin despre bunătățile Raiului: *"Unde este tot binele și nu este nici un rău; unde se află tot ceea ce vrei; unde este viață dulce și plăcută, neschimbată, siguranță și plăcere liniștită, plăcere și fericire, veșnicie și fericire veșnică. Fericire și fericita Treime, Treimea și unimea Treimii, unime și dumnezeirea Treimii; dumnezeire și vederea fericită a Dumnezeirii care este bucuria Domnului meu"* (Rug. de dragoste 33 sau 36).

77. - Trei locuri sunt pentru tot ce există, după cum spune dumnezeiescul Augustin: cerul, pământul și subpământul, după care se împart și cele bune și cele rele. În cer este numai viață, bucurie, odihnă, bine; sub pământ este numai moarte, întristare, pedeapsă, cele rele; pe pământ sunt amestecate: viața cu moartea, bucuria cu întristarea, odihna cu chinul, cele bune cu cele rele.

78. - De aceea gura cea bună grăitoare a lui Ioan Gură de Aur. O! cât de mult mișcă pe toți creștinii să facă orice numai să nu piardă prea dulcea față a lui Hristos în viața viitoare. Căci zice așa: *"Toate să le facem ca să vedem acea față minunată... Căci dacă acum, auzind ne înflăcăram și ne aprindem să fim în acele zile pe care le-a petrecut Iisus pe pământ, să-l auzim glasul, să-l vedem fața, să mergem și să ne atingem de El și să-l slujim, înțelege cât de mare lucru este a-L vedea nu în trup muritor, nici făcând lucruri omenești, ci în alai de îngeri și ei fără de trup și văzându-L pe El și ei dobândind încununarea biruinței. De aceea vă rog să faceți toate ca să nu cădeți din această slavă"* (Omilia 87 la Ioan).

79. - Iar dumnezeiescul Maxim zice așa: *"Dumnezeu din fire fiind bun, înțelept, drept și puternic, ca bun nu trece cu vederea slăbiciunea propriei Sale făpturi; ca înțelept cunoaște felul doctoriei noastre; ca drept nu cu tiranie slobozește pe cei ce de bunăvoie s-au lăsat robiți de diavolul; ca puternic nu slăbește împlinirea vindecării"* (cap. Teol. suta VI.4); iar marele Grigorie al Tesalonicului scrie așa: *"Nu va ajunge cetății și încă celei mari, pentru băut neîntrerupt apa adunată într-un vas, ci trebuie adus în ea izvor, astfel nu se vor preda de sete niciodată dușmanului. Tot așa nu era de ajuns pentru câștigarea sfînteniei tuturor pe totdeauna, un om sfânt*

sau inger. De aceea, nu inger, nu om, ci Însuși Domnul a venit să ne mântuiască" (Cuvânt la Nașterea lui Hristos).

80. Întipărește-ți bine în inimă acest cuvânt, pe care obișnuia să-l spună un dascăl: **"Ce este omul pentru care Dumnezeu s-a făcut om?"** (în *Călăuza adevărată*).

81. - Împotriva acestor trei lucruri s-a luptat Domnul când s-a urcat pe munte și a fost ispitit de diavolul: *iubirea de plăceri*, nevoind să prefacă pietrele în pâini și să mănânce, zicând: **"Nu numai cu pâine va trăi omul ci cu tot cuvântul ce iese din gura lui Dumnezeu"** (Deut. 8.3); *iubire de slavă*, nevoind să se arunce de pe aripa templului, ca să se laude că n-a suferit nimic, zicând: **"Să nu ispitești pe Domnul Dumnezeul tău"** (Mt. 4.7); *iubirea de argint*, nevoind să se închine diavolului, care îi arătase toate împărățiile și zicând: **"Domnului Dumnezeului tău să te închini și numai Lui să-i slujești."** (Deut. 6.13 Mt. 4. 10). Vezi despre aceasta și în a treia luare aminte a meditației despre viața Domnului privită în deobște.

82. - Spun cei ce teologhiesc, că Domnul după trup n-a fost fericit, ci pe cale, cum au fost și sfinții, deoarece avea trup supus suferințelor și muritor, ca să poată suferi prin El și să se săvârșească astfel răscumpărarea. Iar după suflet era fericit mai deplin, întrucât avea nu numai cunoașterea fizică și filosofia și cunoașterea lui Dumnezeu, ci chiar și fericita vedere a feței dumnezeiești, prin care încă fiind în viața aceasta, s-a bucurat de vederea lui Dumnezeu, față către față, de care Sfinții abia după moarte se învrednicesc. De aceea și Fericitul Augustin în cartea 4-a, cap. ultim, *Despre concordanța Evangheliei* spun că Hristos s-a deosebit de ceilalți oameni, fiindcă nimănui nu-i dat să vadă pe Dumnezeu în viață, cum i s-a dat lui. La aceasta se referă și cuvintele acestea: **"Pe Dumnezeu nimeni nu L-a văzut vreodată: Unul Născut Fiul, care este în sânul Tatălui, acela ne-a spus"** (Ioan 1.18) și iarăși **"... nimeni nu s-a urcat la cer, decât cel ce s-a pogorât din cer, Fiul Omului, care este în cer"** (Ioan 3.13). Este evident dar că în Cer era prin fericita vedenie. Vezi și Atanasie al Alexandriei, în *Evanghelismos*.

Plăcerile de prisos sunt cele peste trebuințele trupului, iar folositoare și necesare trupului sunt **"mâncarea, băutura și îmbrăcămintea, care îl întrețin și-i păstrează puterea**, precum spune Marele Vasile: **"Pe scurt îmbrăcămintea și mâncarea trebuiesc folosite până la împlinirea**

trebuinței pentru cel sănătos, apoi potolește setea, iar semințele îndeplinesc nevoia, și mențin puterea trupului" (Eppistola 1).

84. - Vezi canonul al III-lea al Sfântului Grigorie de Nissa, care canonisește cu oprirea de la împărtășanie pe toată viața pe cei ce disprețuiesc credința în Hristos și se duc de bunăvoie la vrăjitorie. Iar Hrisostom socotea mucenici pe cei ce aleg mai degrab moartea, decât să cheme vrăjitori și vrăjitoare ca să-i descânte sau să-i vrăjească. Căci zice: **"Tu, dacă vei respinge descântecul și vrăjile și vei muri de boală, ești mucenic dovedit, pentru că decât tămăduire cu ajutorul necredinței altora, ai preferat să primești moartea cu credință"** (Cuv. 5, împotriva iudeilor). Iar preoții care vor fi magi sau descântători sau astrologi, sau fac amulete sau citesc cărți magice, cum sunt cele ale lui Solomon (apocrife), care fac exorcisme și chipuri de ceartă, toți care fac aceasta, zic, și altele asemenea, se caterisesc de preoție și se exclud din Biserică, după Balsamon și Zonara.

84'. - Citim la Ioan al Antiohiei că, cuviosul Iulian așa de mare dragoste avea către Domnul, încât când găsea scris undeva numele lui *Iisus* sau *Hristos*, sau *Domnul* sau *Dumnezeu*, nu se liniștea până ce nu vărsa lacrimi, ca să ude locul acela unde era scris. Iar un alt creștin, numit Iargat, așa de mare dragoste avea de numele lui Iisus, încât totdeauna rostea și cugeta la aceste cuvinte: ***Iisuse Hristoase, dragoste dulce***, încât ducându-se la Ierusalim și închinându-se și îmbrățișând mormântul lui Hristos, acolo și-a dat sufletul, iar tovarășii săi, făcându-i autopsia au găsit scris în inima lui cu litere de aur, cuvintele de mai sus, adică: ***"Iisuse Hristoase, dragoste dulce"*** (Vezi această povestire în *Noua floare a darurilor*).

84". - La fel spune și Grigorie Teologul despre neîncetata aducere aminte de Dumnezeu, zicând: **"Trebuie să ne amintim de Dumnezeu mai mult decât respirăm, sau mai bine zis să nu facem altceva decât aceasta. Eu sunt dintre cei ce laudă legea, care poruncește să ne grijim ziua și noaptea și dimineața și la amiază și să binecuvântăm pe Domnul în toată vremea, sau să zicem cu Moise și odihnindu-ne, și sculându-ne și mergând sau oricând altceva făcând, amintirea aceasta să ne fie de curăție"** (Cuv. Contra lui Eunomiu). Dar și Marele Vasile spune așa: **"Rugăciunea bună și cu trezvie înaltă la Dumnezeu mintea și sufletul. Aceasta înseamnă a locui cu Dumnezeu, având spre El îndreptată pomenirea și așa ne facem**

templu al lui Dumnezeu, când ne îndepărtăm mintea de multe griji a celor pământești” (Epistola I).

85. - Despre lucrul minunat care s-a petrecut în Persia cu prilejul nașterii lui Hristos și că de către perși a fost cunoscută întâi arătarea Domnului nostru Iisus Hristos, despre magi și stea, povestește filozoful Afrodisian, într-o convorbire despre creștini, elini și evrei.

La început, iconomia întrupării și nașterii Domnului nostru Iisus Hristos a fost cunoscută în Persia și anume de la templul de acolo al Herei, construit de împăratul Cyrus, în apropierea palatului împărătesc și înzestrat cu idoli de aur și de argint, împodobiți cu pietre scumpe. De aici, zic, s-a auzit numele lui Hristos, după cum aceasta n-o ascund învățătorii de lege și după cum arată plăcile de aur aflate acolo, și pe care se scrie că în zilele când s-a născut Hristos în Betleemul Iudeii, împăratul Persiei de atunci, s-a dus în templu să afle tâlcuirea unor visuri ce le avuse, iar preotul idolilor, numit Prupios, i-a zis: Bucură-te împreună cu mine, împărate, că zeița Hera este însărcinată. Auzind aceasta împăratul a zis: Hera, care de atâta vreme e moartă, cum a conceput? Preotul i-a spus iarăși: Da, împărate, Hera care a murit, acum a înviat și are să dea naștere unei vieți. La care, împăratul a zis: Ce spui tu? Lămurește-mă mai bine. Atunci preotul Prupios i-a răspuns: În adevăr, împărate la vreme de nevoi ai venit astăzi, acum ascultă taina. Toată noaptea trecută, toți idoli din templu, bărbați și femei, au jucat zicând unii către alții: haide să ne veselim împreună cu Hera căci a fost însărcinată. Iar eu am zis: cum este cu puțință să fie sărutată și să rămână însărcinată aceea care a murit și nu mai este? Și idoli ziceau că au înviat și nu se mai numește Hera ci Urania pentru că marele soare a sărutat-o. Atunci femeile idoli ca să înjosească lucrul, au zis idolilor bărbați: Pighi este cea care a fost sărutată și nu Hera. Au nu Hera a fost logodită cu tâmplarul? Și au zis bărbații idoli: cum că fost numită Pighi admitem, căci cu dreptate este numită Pighi (Izvor), dar numele ei adevărat este Miria (Maria), care poartă în pântecul ei, ca o mare o corabie ce cuprinde mii de bărbați; iar dacă se numește Pighi, așa trebuie înțeles, izvor care izvorăște totdeauna apă, adică duh, având un singur pește care a fost prins de undița dumnezeirii și nutrește cu propria sa carne pe toți oamenii, care petrec în această viață cu griji și tulburări, ca și cum ar fi pe mare. Și foarte bine spuneți că are de logodnic un tâmplar, dar tâmplarul pe care-l naște nu este din amestecare bărbătească, pentru că este fiu al tâmplarului

celui mare, Dumnezeu și Tatăl, care a pregătit acoperișul cerului cu trei etaje cu mare meșteșug și cu cuvântul Tău a făcut acest acoperământ întreit al cerului. Deci așa discutau idoli între dânsi despre Hera și Pighi. Apoi toți într-un glas au zis când se va face ziuă, atunci vom cunoaște toți ceea ce e sigur și adevărat.

Acum, împărate este bine să rămâi aici, astăzi, pentru că se va lămuri negreșit taina aceasta. Rămânând împăratul în templu, deodată vede că toți idoli, unul câte unul, încep să se miște, să joace și să se bucure. Chitaristele încep să cânte cu chitarele, muzele din gură și idoli de aur și argint în chip de animale și păsări, fiecare grăia în limba sa. Împăratul văzând aceasta, s-a umplut de mare frică și voia să fugă neputând răbda zgomotul pe care-l făceau toți idoli. Preotul Puprios însă i-a zis: rămâi Împărate, și nu fugi, pentru că astăzi se va face o mare descoperire, de către Dumnezeul tuturor dumnezeilor. În vreme ce ei grăiau aceasta s-a deschis acoperișul templului și s-a coborât o stea strălucitoare și a stat deasupra zeiței Pighi și s-a auzit și acest glas: Doamnă Pighi, marele soare m-a trimis ca să te înștiințez și să-ți slujesc cu cele ce se cuvine la naștere, arătându-ți nuntă curată, ție celei care te-ai făcut mama celui dintâi din toate treptele și ești mireasa lui Dumnezeu cel Unul în trei ipostasuri. Iar pruncul care, fără de sămânță se va naște din tine, se va numi început și sfârșit: început al mântuirii și sfârșit al pierzării. Îndată ce s-a auzit acest glas, toți idoli au căzut cu fața în jos pe pământ, numai Pighi a rămas la locul său. Deasupra ei s-a pogorât o coroană împărătească, carea avea deasupra o stea cu două pietre scumpe: un diamant și un smarald; iar steaua care se pogorâse din cer stătea deasupra zeiței Pighi. Împăratul, văzând acestea a rămas uimit și a poruncit îndată să se adune la templu înțelepții tâlcuitori de semne, câți se aflau în împărăția lui și crainici au sunat din trâmbițe porunca și astfel s-au adunat la templu înțelepții. Când au văzut steaua stând deasupra zeiței Pighi și coroana împărtească dimpreună cu steaua cea împodobită cu pietre scumpe și toți idoli căzuți la pământ, au zis: Împărate să ști că a încolțit rădăcină dumnezeiască și împărătească, adică de Împărat ceresc și pământesc. Pentru că Pighi este fiica Cariei (adică Mariei) din Betleem iar coroana este semnul împărătesc și steaua este semn ceresc, că se face minuni pe pământ, pentru că din seminția lui Iuda s-a născut împărăție, care va nimici pomenirea iudeilor. Iar căderea idolilor pe pământ arată că am ajuns la sfârșitul slavei lor, pentru că Dumnezeu care

a venit acum, care din vechime face mari minuni, cum va putea lăsa cinstea zeilor celor noi? Deci, împărate, trimite acum oameni la Ierusalim și acolo vor afla pe Fiul Atotputernicului Dumnezeu, născut cu trup, purtat în brațe femeiești. Steaua cea cerească a rămas deasupra zeiței Pighi, până au pornit magii spre Ierusalim, și odată cu magii a plecat și steaua, povățuindu-i. După ce s-a făcut noapte adâncă, s-a întâlnit, în templu, Dionisos, zeul bețivilor, cu Satira zicând idolilor de acolo: Pighi nu mai este o zeiță de a noastră, ci este mai presus de noi, pentru că naște om, care este cununa fericirii dumnezeiești. Acum ce stai aici, preote Puprios? O faptă scrisă a ajuns înaintea noastră și acum vom fi vădiți mincinoși de către o persoană, care va face multe semne și minuni. Câte înșelăciuni am făcut, până acum le-am făcut, dar nu se mai poate a le face: cât am stăpânit am stăpânit, dar mai mult nu vom mai stăpâni. Nu vom mai putea da oracole și proorocii, s-a dus de la noi cinstea, am ajuns lipsiți de slavă și pretul țării. Unul singur ne-a luat cinstea tuturor. Zi deci lui Mitrodav (că acela era împărat atunci) că perșii nu vor mai lua biruri și zeciuieli pentru pământ și pentru văzduh, pentru că a venit ce cel ce le-a creat, care aduce biruri celui care l-a trimis. Acesta reînnoiește chipurile cele învechite, el compară chip cu chip și dă asemenea pentru asemenea. Acum cerul se bucură cu pământul, iar pământul primind slava cerească și laudă. Cele ce nu erau deasupra în cer, acelea s-au făcut jos pe pământ. Cele pe care nu le-a văzut fericita tagmă (a îngerilor și dracilor) acelea le vede nefericita tagmă (a oamenilor), pe cei pe care fericirii îi înspăimântă flacăra. Fericirea Cariei (adică Mariei) este ca să nască izvor în Betleem, iar harul izvorului care este? Să fie dorită în cer și să ia har peste har, Iudeea a înflorit și îndată se vestejește. La păgâni și la cei de alt neam a venit mântuirea. La cei nenorociți sporește, după cuviință, odihna. Femeile dănuind zic: Doamnă Pighi, aducătoare de viață, tu care te-ai făcut mama Luminătorului ceresc, norul care rouează lumea arsă de arșiță, adu-ți aminte Doamnă, de noi robii tăi... Deci Împăratul degrabă a trimis pe cei trei magi cu daruri, care erau cei mai de seamă din Împărăția lui, ca să meargă la Ierusalim și să se închine celui născut, pe care i-a condus steaua care se arătase. Iar când s-au întors înapoi, au povestit cele ce găsiseră acolo, care s-au și scris pe plăci de aur, astfel: "Ajungând la Ierusalim odată cu steaua, s-a tulburat toată cetatea, zicând: ce înseamnă aceasta, să vină aici înțelepții perșilor, călăuziți de steaua care s-a arătat curând? Și cei mai mari ai iudeilor ne-au întrebat

cine suntem și pricina pentru care am venit. Iar noi le-am răspuns că s-a născut acela pe care ei îl numesc Mesia. Ei auzind aceasta s-au tulburat și n-au îndrăznit să ne contrazică. Ci iarăși ne-au întrebat jurându-ne să le spunem ce am aflat și le-am spus: Voi sunteți bolnavi de necredință și nici jurământ, nici fără jurământ nu credeți, ci vă urmăriți planuri nesocotite. Că s-a născut Hristos, Fiul celui Prea Înalt, dezlegând legile și sinagogile voastre și de aceea, ca și cum ați fi răniți de această foarte bună prezicere, nu ascultați cu plăcere și cu bucurie cele despre Hristos care a venit pe neașteptate. Iar, idolii stătuindu-se între ei, ne-au chemat să ne dea daruri ca să ascundem taina aceasta în părțile lor, ca să nu se facă la noi - ziceau ei - o îndepărtare de la Dumnezeu. Noi le-am răspuns, că noi am adus daruri în cinstea lui Hristos și am venit ca să vestim măreția nașterii Lui iar voi ne dați daruri ca să ascundem ceea ce ni s-a descoperit și să călcăm porunca împăratului nostru? Au nu știți câte rele ați suferit de la asirieni? Iar iudeii, temându-te și mai mult rugându-ne ne-au lăsat. Dar regele iudeii chemându-ne, ne-au întrebat despre stea și cum și când ni s-a arătat nouă? Iar noi i-am povestit totul cum s-a întâmplat. Regele auzind aceasta s-a tulburat foarte, dar noi neținând seama de dânsul, ca de un lucru neînsemnat, am fugit și ne-am urmat călătoria și am ajuns acolo unde eram trimiși, și am văzut pe mama care născuse și pe Hristos cel născut dintr-însa, pentru că însăși steaua ne-a arătat pe pruncul împărătesc. Când am ajuns, am zis mamei: cum te numești tu, vestită mamă? Iar ea a răspuns: Maria mă numesc, domnilor. Iar noi am întrebat-o iarăși: Tu n-ai bărbat? Ea ne-a răspuns: Sunt numai logodită cu bărbat, am făcut numai logodna, dar am stat la îndoială cu gândul și n-am mai voit să mă căsătoresc de-a binelea. Și într-o duminică, pe când stăteam la îndoială, a venit la mine un înger minunat al Domnului, care mi-a vestit nașterea minunată a acestui prunc, de care auzind eu m-am tulburat: Nu, Doamnă, pentru că eu nu cunosc bărbat. Dar îngerul m-a lămurit că această naștere are să se facă cu voia lui Dumnezeu, fără bărbat. Atunci noi am zis către dânsa: Maica Maicilor, toți zeii perșilor te fericesc. Faima ta este mare, pentru că ai întrecut toate împărățiile cele vestite. Te-ai arătat mai împărăteasă decât toate împărătesele. Iar pruncul Iisus sta jos pe pământ, fiind de doi ani, după cum a spus mama sa (de această părere este și Evanghelistul Matei spunând că Irod a ucis pe pruncii de doi ani și mai mici, după timpul pe care l-a aflat de la magi, cap 2.6) și semăna și avea chipul mamei sale. Căci ea era de statură înaltă, cu trupul delicat, blondă și pe cap

avea coșite foarte frumoase. Având cu noi un pictor iscusit, i-am poruncit să zugrăvească chipul mamei și al copilului și am adus icoana aici în țara noastră, și s-a dăruit templului amintit, în care s-au făcut semnele minunate, având pe ea această scrisoare: "Împărăția Persilor a dăruit icoana aceasta soarelui, Marelui Dumnezeu, și Împăratul Iisus". Și fiecare din noi, luând în brațe pe pruncul Iisus i-am dăruit aur, tămâie și smirnă zicându-i: "Ție ale Tale ți le aducem în semn de dragoste, Iisuse cel puternic ca cerul. Adică, Ție Iisuse, îți aducem darurile care sunt proprii ale tale. În altfel nu s-ar conduce cele neconduse, dacă n-ai veni Tu pe pământ. Dacă tu nu te-ai coborî nu s-ar amesteca cele cerești cu cele pământești. Nici o slujire nu s-ar face așa de deplin, chiar dacă ai trimite pe vreo slugă a Ta s-o facă, cum se face când vine stăpânul însuși ca s-o facă. Un împărat dacă trimite cu oastea împotriva vrăjmașilor săi pe un comandant, nu se face lucrul așa deplin cum o face împăratul când merge el însuși la război. Aceasta, adică, s-o faci și tu, prin iconomia întrupării ca să nimicești pe dracii cei potrivnici, aceasta să se îndrepte cu rânduiala ta cea înțeleaptă. Iar pruncul Iisus auzind aceasta se bucura și sălta la aceste cuvinte. Deci felicitând pe mama lui Iisus, după ce am salutat-o ne-a salutat și Ea și apoi am plecat plini de har și bucurie în călătoria noastră. Către seară, când am ajuns la un loc, ne-am oprit să ne odihnim. Iar pe când dormeam noi, noaptea, ni s-a arătat un arhistrateg înfricoșat care ne-a zis: Sculați-vă degrabă și fugiți de aici, ca să nu cădeți în vreo cursă. Iar noi cu frică l-am întrebat: Dar cine este dumnezeiescul arhistrateg cel ce ne întinde cursa în această solie a noastră? La care îngerul ne-a răspuns: Irod este cel ce vă vrea răul, deci sculați-vă degrabă, fugiți, și vă izbăviți. Deci noi, încălecând pe cămilele noastre cele iuți, am fugit de acolo, și ajungând în patria noastră, am vestit toate cele văzute la Ierusalim.

Despre această istorie amintește și cuvântarea Sfântului Ioan Damaschin la Nașterea Domnului sau după părerea altora Ioan Episcopul Eubeii. Aceasta se pare că o mărturisește adevărată și Marele Vasile, când spune, la Nașterea lui Hristos, că magii cunoșteau că cel născut este Dumnezeu și că a slăbit puterea dracilor adorați de ei până atunci, după venirea în lume a Domnului. De aceea aflând pe copil, i s-au închinat cu daruri.

Din aceasta se vede limpede că magii n-au găsit pe Hristos în peștera unde se născuse, ci în casă, după aproape doi ani de la naștere, după cum spune Evanghelistul Matei: "**Și venind în casă au găsit pruncul**" (2,11).

căci steaua s-a arătat nu înainte de naștere, ci atunci când s-a născut. Mărturisesc și spusele Evangheliei zicând nu unde este cel ce trebuie să se nască. Împăratul cel nou născut al iudeilor, adică vorbeam la timpul trecut. Se vede că magii au găsit pe Domnul în Bethleem în casă, când Domnul avea cam 15 luni, în luna martie, în al doilea an după sărbătoarea Paștelui, după cum era obiceiul să se ducă credincioșii la Ierusalim, obicei care l-au urmat și părinții lui Iisus Hristos, precum povestește dumnezeiescul Luca (2,42). De aceea și Irod a ucis pruncii cei ce erau mai mici de doi ani, după spusa Sf. Matei, după timpul de care fusese înștiințat de magi, adică după ce se arătase steaua.

86. - Același lucru spune și dumnezeiescul Hrisostom, în *Omilia 6 la Matei*. Despre steaua aceasta iată ce spune Ignatie Teoforul în *Epistola către Efeseni*: "**O stea a strălucit pe cer mai mult decât celelalte. Lumina ei era negrită și vederea ei uimeau pe toți cei ce o priveau. Celelalte astre, împreună cu soarele și luna, erau un cor al stelei, iar ea le întrecea în strălucire**". Hrisostom zice că ea strălucea mai tare ca soarele, de aceea se vedea și ziua.

87. - Zice și dumnezeiescul Hrisostom: "**Ce i-a convins pe ei? Nădejdea căror bunuri i-a făcut să meargă să se închine unui Împărat la așa de mare depărtare?**" (*Omilia 6, Matei*).

88. - Mi se pare că pe trei căi pătrund în suflet aceste chemări tainice, iluminările și insuflările dumnezeiești spre mântuire, care lucrează fie prin citire și ascultarea sfintelor Scripturi și a altor cărți duhovnicești, fie prin contemplarea unor lucruri, sau alte mijloace exterioare.

1. - Necredincioșii și cei lipsiți de evlavie au mintea întunecată și voința slabă din pricina păcatului strămoșesc și a faptelor celor rele (adaug și din necredință și neevlavie), iar credincioșii și cei evlavioși au primit harul lui Dumnezeu în inimă prin Sfântul Botez, dar l-au pierdut din pricina patimilor și a păcatelor. De aceea harul lui Dumnezeu nu încetează a-i chema pe aceștia la mântuire, luminându-le mintea, înviorând și întărindu-le voința, ca să cunoască și să iubească credința cea dreaptă, ca să săvârșiască binele și virtutea și prin aceasta să dobândească mântuirea.

2. - Diavolul și el cu întreit îndemn cheamă pe om, dar numai cu voia acestuia îl aruncă în făptuirea păcatului. Întâi prin atacul răului asupra minții; al doilea prin unirea plăcută a răului cu voința; al treilea, prin deplina și hotărâta

învoire a minții cu voința ca să facă răul. De aceea, Dumnezeu, dimpotrivă, ajutând pe bietul om și voind să-l izbăvească de păcat, îl cheamă prin Harul Său, cu întreită chemare, ca să facă binele și să practice virtutea, nu de silă. Împotriva atacului îi luminează mintea spre mai bine: în locul unirii plăcute, îi atrage și-i îndulcește voia spre bine; în locul înviorii la păcat îl face să se hotărască a faptui binele. De aceea Sf. Sinod din Cartagina, în canonul 123/116, zice că **“fiecare din cele două daruri sunt ale lui Dumnezeu a ști și a iubi ceea ce trebuie făcut”**.

3. - Cea din urmă pricină a chemărilor duhovnicești este că Dumnezeu ca un mire duhovnicesc al sufletului voiește să se unească tainic cu ele. Și, precum la o nuntă sunt de trebuință trei lucruri: întâi să se arate și să se vestească miresei mirele; al doilea, să primească și să se bucure mireasa de această propunere și al treilea să-și dea consimțământul hotărât că vrea să se căsătorească cu mirele său, tot așa și pentru săvârșirea nunții tainice și pentru unirea cu Hristos a sufletului trebuie trei lucruri: întâi să fie luminată mintea și sufletul prin chemarea harului său; al doilea, să primească cu bucurie sufletul, luminarea și chemarea lui Dumnezeu; al treilea, să consimtă deplin și să hotărască să urmeze și cu fapte această chemare și luminaare duhovnicească. Aceste trei lucruri, ni le arată mirele Hristos în *Sfânta Scriptură* zicând: **“Iată eu stau la ușă și bat”**. Iată luminarea și chemarea pe care Dumnezeu o face sufletului. **“Dacă cineva va deschide ușa, voi intra în el”**; iată primirea de către suflet a chemării dumnezeiești. **“Și voi ospăta cu el și el cu Mine”** (Apoc. 3, 20); iată deplina consimțire a sufletului ca să lucreze virtutea prin harul și unirea cu Dumnezeu. Dacă sufletul nu va vrea să primească cu bucurie chemarea dumnezeiască sau va întârzia s-o primească, Domnul se îndepărtează, ca un mire ales, care, văzând că mireasa nu-l voiește, o urăște și pleacă. După cum se vede aceasta din *Cântarea cântărilor*, unde spune: **“Auzi glasul celui drag și El, la ușă, bătând zice: Deschide-mi surioară, iubita mea, porumbița mea”** (5, 2). Și fiindcă mireasa a întârziat să-i deschidă, mirele a fugit, iar mireasa aleargă să-l caute și zice tristă: **“Eu am deschis frățiorului meu, dar iubitul meu pleacă. Sufletul mi-a ieșit pentru el; l-am căutat și nu l-am aflat; l-am chemat și nu m-a auzit”** (Ibidem).

89. - **“Nu vine ispita, dacă sufletul nu primește mai întâi un spor peste măsura lui și Duhul Harului pe care l-a primit mai întâi. Despre**

aceasta stă mărturie ispita Domnului și la fel ispitele Apostolilor, care n-au fost lăsați în ispite până n-au primit pe Mângâietorul”. Și iarăși: “Intră întâi harul în minte, dar în simțuri întârzie” (Cuv. 46). Citește și cuvântul 57 al aceluiași Sf. Isaac, ca să afli ce trebuie să faci, când va urma o schimbare în sufletul tău, frică și deznădejde și cugete de credință și mintea ți se va umplea de întuneric.

90. - Așa de puțini sunt cei mântuiți, încât dumnezeiescul Hrisostom, în *Omilia 24 la Faptele Apostolilor*, cap. 10, spune un cuvânt cu adevărat înfricoșat. Întrebându-se sfântul câți oameni crede cineva că se vor mântui în tot Constantinopolul, răspunde că din atâtea zeci de mii de oameni abia de se vor mântui aceștia. La fel zice și Fericitul Augustin, în cap. 16, către cremoni și Sfântul Grigorie Dialogul, *Omilia 19*, dacă atunci, când virtutea era în floare așa de puțini erau cei ce se mântuiesc, ce să mai spunem de vremea de acum, când virtutea este în scădere și răutatea în floare? Domnul să se milostivească spre noi!

91. - *Cuvântarea despre iubirea sărăciei.*

92. - Tot acolo, în cuvântul despre iubirea sărăciei.

93. - Cugetele rele se numesc cele ce se nasc din partea irascibilă, precum: gândul de luptă, de răzbunare, de rănire și de ucidere.

94. - Vezi citirea *Despre iubirea de avuții*, unde vorbim mai amănunțit și despre milostenie.

95. - Grigorie de Nissa, vol. II, *Cuvântări* zice: **“Când va spune lui toate”, zice: “ce este mie și ție, femeie? Nici la această vârstă nu vrei să mă lași liber? Oare n-a venit ceasul să mă conduc singur?”**

96. - În cuvântarea către tatăl credincios, în care scrie că părinții să nu oprească pe copii lor, dacă vor să se călugărească și face o întreagă cuvântare împotriva părinților, care fac rău copiilor lor ce se simt atrași spre viața monahicească (mai ales dacă sunt cu deplină judecată).

97. - Deși cuvântul **“tâmplar”** poate avea și un înțeles mai larg și pentru alți meșteșugari, căci se zice: cioplitor de piatră, de aramă, de aur; totuși, propriu-zis se înțelege cel ce se ocupă cu lemnăria, de unde și proverbul: fiind tâmplar nu face lucruri de lemn.

98. - După Sf. Epifanie, *Contra ereziilor*, cap. 3, vol. 2: **“După ce a venit din Egipt, Iosif n-a mai trăit mulți ani. Mântuitorul era de 4 ani, iar**

Iosif de 84 de ani, când au plecat din țara Egiptului. După 8 ani și în al 12-lea an al Domnului, au mers la Ierusalim și Iosif a căutat pe Domnul, pentru că nu se afla acolo, după cum spune Evanghelistul Luca. După acești ani a murit Iosif și Iisus n-a mai fost crescut de Iosif, ci în casa lui Iosif". Din aceste cuvinte ale sfântului, se deduce că dreptul Iosif a murit când Domnul era de 14-15 ani.

99. - Deși Septuaginta a dat *"toate vietățile"*, textul evreiesc are, *"tot ce trăiește"*. Ceea ce este mai general și mai cuprinzător, întrucât *"care trăiește"* se zice și despre plante după Sf. Dionisie, ca având viață deși nu sunt vietuitoare.

100. - Vezi și *Citirea 4-a* ce mare păcat este lenea și dimpotrivă, multa risipire și prea multul lucru care se face din pricina lăcomiei.

101. - Zice și Avva Casian: *"Fiind învățați de aceste porunci apostolice, Sf. Părinți cei din Egipt orânduiesc ca nici o clipă monahii să nu stea în lenevire, mai ales cei mai tineri, știind că prin răbdarea lucrului înlătură lenea, își agonisesc hrană și pot ajuta pe săraci"* (Filocalia cuv. 6). Și Avva Isaac zice: *"Odihna și lenea sunt pieire pentru suflet și-l păgubesc mai mult decât dracii"* și iarăși: *"Păziți-vă, iubitorilor de lene, pentru că în ea se ascunde moartea"* (Cuvântul 42).

101'. - Cât de folositoare este citirea cărților duhovnicești, vezi *Cetirea I-a*, partea a treia.

102. - De aceea și Isidor Pelusiotul numește trândăvia *"culmea tuturor patimilor"*. Marele Atanasie zice că lenevirea este o puternică armă cu care diavolul ispitește pe oameni. De aceea și Fericitul Ieronim sfătuiește pe Rufim: *"Lucrează totdeauna ceva, ca diavolul să nu poată să se apropie de tine, găsindu-te totdeauna ocupat și lucrând"*.

103. - Prea înțeleptul Gheorghe Coresios, dezlegând oarecare nedumeriri în lucrarea sa teologică, spune că: *"Știința cea întru Hristos lucrează totdeauna, neîmpiedicată de nimeni, nici de somn, nici de altă pricină, cum se întâmplă minții oamenilor de obicei..."*

104. - Acesta, fiind întrebat cum cunoaște omul că a ajuns la desăvârșirea dragostei de Dumnezeu, răspunde: *"Când amintirea despre Dumnezeu se înfățișează minții lui, atunci inima lui pornește spre dragostea de El, și ochii lui varsă izvoare de lacrimi, căci dragostea are obicei să verse lacrimi la amintirea celor dragi"* (Cuv. 85.)

105. - Și Grigorie Teologul a zis: *"A suferi cu Hristos și pentru Hristos este mai de dorit decât a trăi în belșug"* (Cuv. la Paști); iar Simeon Metafrast: *"Sufletul legat cu lanțurile dragostei de Dumnezeu socotește ca un nimic a pătimii: se desfătează cu suferințele și înflorește când suferă răul. Și când nu suferă nimic rău pentru ceea ce iubește, atunge suferă mai mult și fuge de odihnă ca de o pedeapsă"*.

106. - Avva Isaac zice: *"Cât de frumoasă și de lăudat este dragostea de aproapele, dacă grija de ea nu ne abate de la Dumnezeu"* (Cuv. 63).

107. - De aceea Marele Vasile a zis: *"Dumnezeu pe pământ, Dumnezeu între oameni, nu prin foc, sau trâmbiță, sau munte arzând, sau prin ceață și întuneric, spăimântând sufletele celor ce-L auzeau când dădea legea, ci în trup, blând și binevoitor, vorbind celor de același neam"* (Cuv. la Nașterea Domnului).

108. - Nu numai oamenii, ci și dracii se tem de Sfânta Evanghelie. De aceea zice dumnezeescul Hrisostom că *"acolo unde este Evanghelia, diavolul nu îndrăznește să se apropie. În vechime era obiceiul ca femeile și copii să-și atârne de gât Evanghelia, pentru a fi bine feriți de dânsul"* (Omilia 32 la Ioan și 19 la Statui). Despre Evanghelie vezi și la sfârșitul Citirii întâi, din această carte.

109. - Aceeași putere și har au cuvintele Mântuitorului și ale Sfintei Scripturi să încălzească inimile celor ce le citesc sau le ascultă, cu toată dragostea. De aceea sunt vrednice de știut cele ce le spune Teofilact în această privință zicând: *"Foc a venit să arunce Domnul ... în fiecare suflet, care este neroditor pe pământ și pe care cresc spini, care este ars de cuvântul lui Dumnezeu ca de foc, este făcut primitiv al cuvintelor dumnezeiești și producător de roduri duhovnicești. Căci, când se apropie de vreun suflet harul dumnezeiesc, pare ars de o dorință dumnezeiască născută, așa cum și cei ce erau cu Cleopa ardeau de acest foc prin harul lui Dumnezeu, care-i ardea în chip nevăzut, de aceea ziceau: "au nu era inima noastră arzând întru noi?"* Cel ce a încercat acestea pricepe ceea ce spun. *"Aceasta se întâmplă cu mulți din cei ce citesc Sfintele Scripturi și Vietile Sfinților Părinți, care își simt inimile încălzite spre bine"* (Tâlc. la cap 12, Luca). De acest foc dumnezeiesc fiind încălzit și Augustin a zis: *"Ce lumină este aceasta, care se răsfrânge în inima mea? Lumina care arde mereu și nu*

se stinge niciodată?" (Rug. 32 sau 33).

110. - Sfântul Ignatie Teoforul zice: *"Cei ce spun că ei sunt ai lui Hristos, nu numai din cele ce zic, ci și din cele ce fac se cunosc, întrucât pomul după roade se cunoaște. De aceea este mai bine să faci și să fii (creștin), decât să spui ce ești și să nu fii, căci nu în cuvânt ci întru putere stă Împărăția lui Dumnezeu"* (Ep. către Efeseni). Și Marele Vasile zice: *"Dacă cineva luând numele de creștin, întristează apoi pe Hristos, nici un folos n-are de pe urma numelui"* (can. 45), apoi iarăși zice Sfântul Ignatie: *"Că se cade nu numai a se numi cineva creștin, ci să și fie, căci nu numirea ci faptul de a fi creștin, face pe om fericit."* (Ep. către Magnezieni). Dar și dumnezeiescul Hrisostom spune: *"Noi ne lăudăm cu credința noastră dreaptă, dar dacă viața nu este de acord cu credința, necinstim pe Dumnezeu"* (Omilia 52 la Ioan) și iarăși: *"Să proslăvim pe Dumnezeu nu numai cu credința, ci și cu viața, întrucât nu așa de tare este hulit numele lui Dumnezeu de un elin ticălos, decât de un creștin stricat"* (Omilia 67, Ioan). Vezi și Citirea I, partea III-a).

111. - Iar Marele Vasile spune că este datoria creștinului *"ca dreptatea lui să prisosească mai mult decât cea a cărturarilor și fariseilor și să se iubească unii pe alții, precum și Hristos i-a iubit pe ei, și să vadă neîncetat pe Hristos înaintea lor, să vegheze zi și noapte și să fie gata totdeauna"* (cap. 80). Și după Pavel, creștin este acela care-și răstignește trupul pentru Hristos, dimpreună cu patimile și poftile sale. Pe scurt, numele de creștin, după înțeleptul Teodoret, este mijlocitor de binecuvântare... Pentru că atunci când vor să se laude cu el, obișnuiesc a încheia cu multă laudă: adevărat creștin!; sau: "fă ca un adevărat creștin!".

Vezi și în a doua luare aminte despre pedeapsa parțială, celelalte ale creștinului. *Căci a fi creștin, după Marele Vasile, "înseamnă unirea cu Dumnezeu, pe cât îi este cu putință firii omenești"* (Omilia 10 la Exaimeron). Dar și dumnezeiescul Hrisostom zice: *"Atunci fiecare a luat un nume deosebit, acum însă pe cel mai mare decât toate, numindu-se creștin... și mai potrivită este această numire decât toate celelalte... Să nu facem nimic potrivit acestui nume"* (Omilia 19 la Ioan).

112. - Lumina slavei lui Dumnezeu, deși după esență este una, ea se deosebește nedeosebit, cum spun teologii, împărțându-se mai mult sau mai

puțin, celor vrednici, după putința fiecăruia de a o primi. Așa cum și în firea focului - cum zic fizicienii - se găsește căldură și mai mare și mai mică.

113. - Cuvântarea a 4-a despre viața cea întru Hristos.

114. - Căci zic *"că, după renumitul nostru învățător (fie Pavel, fie Ierotei), este sărbătoarea sărbătorilor... căci în împărțășirile celorlalte simboale ierarhice este săvârșirea darurilor..."*.

115. - Și Sf. Nicolae Cabasila, Episcopul Durachiumului zice: *"Acest lucru este vrednic de cercetat dacă slujba este și mulțumire și rugăciune de ce nu se numește cu amândouă numele ci numai Euharistie (mulțumire) după cantitate, căci mai multe sunt pricinile mulțumirii, decât ale cererii. Mai mult am primit decât cerem. Căci cele ce cerem să luăm este o parte numai din cele ce am luat"* (Explicarea Liturghiei Cap. 53). Zice și dumnezeiescul Hrisostom: *"De aceea tainele cele înfricoșate se numesc Euharistice pentru că se pregătesc cu mulțumire în amintirea multor binefaceri ale proriei dumnezeiești"*.

116. - Unii adaugă și a treia pricină pentru care Dumnezeu a voit să fie hrana noastră. Copii împart dragostea lor între mama care i-a născut și doica ce-i hrănește. Fiul lui Dumnezeu, ca să nu se împartă dragostea noastră față de Dânsul, după ce ne-a născut prin botez, devenind astfel Maica noastră, vrea să fie tot El și doica noastră, hrănindu-ne cu trupul și sângele Său, precum frumos a însemnat dumnezeiescul Hrisostom: *"Nu s-a rușinat să devină doică, cel ce s-a făcut maică"*. Mai este și altă pricină și anume iubirea de sine cu care fiecare se iubește. Pentru ca să nu se împartă dragostea omului între dragostea de Dumnezeu și dragostea de sine, ci amândouă să fie afierosite lui Dumnezeu. Mântuitorul a găsit acest chip ce ne dă ca hrană trupul și sângele Său, care nu se prefăce în trupul și sângele nostru, cum se prefăce cealaltă hrană pe care o mâncăm, ci, fiind trupul și sângele unui deplin Dumnezeu și om deplin al Domnului nostru, mai cu putere ne prefăce duhovnicește trupul și sufletul nostru, adică pe noi înșine în El Însuși și face trupul și sângele nostru, trupul și sângele lui Hristos după har. După cum zice Pavel: *"Mădulare suntem ale trupului Lui, din carnea Lui și din oasele Lui"* (Efes. 5.30). Pentru că în chip firesc toate cele mai energice biruiesc și prefăc în ele pe cele mai slabe și mai neputincioase, după cum foarte nimerit arată înțeleptul Nicolae Cabasila, în Cuvântarea a 4-a, *Despre viața în Hristos*. De aceea, iubindu-ne pe noi înșine

prin aceasta iubim în același timp pe Domnul ai căruia suntem, sau mai bine-zis: iubind pe Domnul, ne iubim și pe noi înșine care suntem ai Lui.

117. - **"Căci dacă un lucru atingându-se de trup se schimbă energia, cum se va schimba cel ce se atinge de Dumnezeu cu mâini nevinovate?"** zice Sf. Ioan Scăraru (Cuv. 28, Despre rugăciune).

118. - Zice și Sfântul Ioan Hrisostom: **"Dacă cineva având viermi în intestine nu poate să se odihnească, fiind ros de ei, cu noi, având un așa șarpe, care ne roade măruntaiele - adică mânia - vom putea da naștere la ceva bun? Cum deci vom scăpa de această pieire, dacă vom bea o băutură care ucide viermii și șerpii din lăuntrul nostru? Și care băutură are oare această putere? Sângele lui Hristos, dacă-L vei primi cu vrednicie, căci acesta stinge toată boala"** (Omilie la Matei). Dar ce spun eu. Și dracii au mărturisit, fără voia lor, folosul pe care-l aduce Sfânta Împărtășanie. Sfântul Ioan Bostrinul întrebând pe draci, asupra cărora avea mare putere, de ce lucruri anume se tem ei mai mult, au răspuns că de Botez, de Cruce și de Sfânta împărtășanie. Întrebați iarăși, de care din aceste trei au mai mare teamă, au zis: **"Nimeni din noi nu se poate apropia de creștinul, care păstrează Sfânta Împărtășanie"** (La a treia întrebare a lui Ioan Antiohianul).

119. - Adică în al optulea și al nouălea.

120. - Vezi și sfârșitul ultimei Citiri, unde se vorbește despre Sfânta împărtășanie.

121. - Este părerea teologilor - după cum am spus în nota meditației la nașterea lui Hristos, că Domnul având fericita cunoaștere și vedere a celor de dincolo, ca și fericirii și prin aceasta văzând pe Dumnezeu, se bucura totdeauna și se bucura mai presus de fire cu mintea Sa, chiar și când era în patimi. Iar cu partea Sa trupească, suferea dureri și suferințe, întocmai ca și ceilalți oameni.

122. - Dumnezeu Hrisostom vorbește de trei pricini ale lepădării lui Petru: Împotrivirea cuvintelor Domnului, întâietatea pe care și-o dă, față de ceilalți apostoli și încrederea în sine și în puterea sa. **"Amândouă erau greșeli: și împotrivirea că se socotea mai presus decât alții; dar mai ales a treia că și atribuia totul lui"** (în Ev. după Matei).

123. - Cât de mare rău este mândria și cum se vindecă vezi în Citirea a treia.

124. - De aceea și Marele Grigorie al Tesalonicului a numit smerenia

izvorul și sprijinul tuturor virtuților: **"Cu care Dumnezeu desăvârșește cu cea mai de seamă și mai puternică virtute, smerenia; cea mai mărturisită de Duhul bun și dumnezeiesc, pe care o zidește Duhul, înnoind cele dinlăuntru"** (Cuv. către Xenia).

125. - Vrednic de însemnat este ceea ce spune despre aceasta dumnezeiescul Hrisostom, că din căderea lui Petru și din căderea lui Iuda învățăm două lucruri: că numai voința omului, fără ajutorul lui Dumnezeu, nu este îndeajuns să-l păzească, așa cum s-a întâmplat cu Petru; și dimpotrivă, că ajutorul lui Dumnezeu singur, fără voia noastră nu poate mântui, cum s-a întâmplat cu Iuda. Aproape același lucru spune și dumnezeiescul Ioan Carpatiul, că Petru fiind deprins să lupte cu diavolul, a căzut și s-a lepădat de Domnul, dar nu a deznădăduit, ci căindu-se s-a mântuit. Dar Iuda, nedepins să lupte împotriva diavolului, după ce a vândut pe Domnul, s-a deznădăduit, nenorocitul, și de aceea s-a sinucis. (Filoc., cap. 85). Vezi și în Citirea a 8-a, că nu trebuie să ne deznădăduim.

126. - Spun teologii că patru sunt treptele păcatului, care duc la pieire: 1). - Lenea și nepurtarea de grijă pentru mântuire și nesocotirea păcatelor mici și ușoare, despre care proorocul zice: **"Luați aminte ca nu cumva să se mânie Domnul"** (Ps. 2.12). 2). - Orbirea minții, când omul este nepăsător că a păcătuit și nu se pocăiește. 3). - Împietrirea inimii, care este mai rea decât orbirea minții, întrucât păcatele făptuite din împietrire nu sunt din neștiință, ci din mândrie și 4). disprețuirea poruncilor lui Dumnezeu. De aceea a zis dumnezeiescul Ștefan: **"Tari la cerbice și netăiați împrejur la inimă"** (F.Ap. 7.51).

126'. - Nesocotința minții, care tulbură gândurile, întrucât omul alege minciuna în locul adevărului, și răul în locul binelui și se bucură de cele rele, ca și de cele bune, despre care s-a zis: **"Vai celor ce numesc răul bine și binele rău"** (Is. 5.20).

127. - Deoarece în trei răstimpuri a făcut Domnul rugăciunea în grădina Ghetsimani, după cum spun Evangheliștii. Despre primul răstimp, Marcu și Matei spun hotărât că Domnul s-a rugat un ceas. De aici deducem mulți că și celelalte două răstimpuri au fost tot de câte o oră.

128. - Vezi și la sfârșitul ultimei Citiri.

129. - Cuvintele lui sunt acestea: **"În cugetele umilinței prin ispășire,**

ți se iartă păcatele. Umilința și fără fapte iartă multe greșeli. Acestea fără dânsa, dimpotrivă sunt nefolositoare, ba încă ne aduc multe rele. Deci, după cum am spus, prin umilință ți se iartă păcatele."

130. - Căci așa zice: *"Acestea sunt două : păcatul și pocăința. În păcat batjocură, rușine, în pocăință laudă, îndrăzneală. Dar satana răstoarnă rânduiala și dă celor ce se încred în el, în păcat îndrăzneală și în pocăință rușine. Tu, însă, nu te încrede în el"* (Ibidem. vol. 8, la Fotie, din Cuv. despre pocăință).

131. - De aceea și filozoful Diogen, văzând un copil obraznic că a roșit înaintea lui, i-a zis: *"Curaj, aceasta este salvarea virtuții"*.

132. - Vezi și *Meditația* că suntem datori să iubim pe Dumnezeu și *Meditația* despre viața lui Hristos în deobște - a treia parte - care sunt semnele dragostei de Dumnezeu. Și *Cercetarea* cum trebuie să ne purtăm față de Dumnezeu.

133. - De aceea zi și tu către Domnul ceea ce obișnuia să-i zică un om evlavios și iubitor de Dumnezeu: *"Cu cât este mai desăvârșit, cu atât este mai de dorit"* (în *Călăuza sigură*). 134. - Căci zice așa: *"Dezbracă toate hainele de piele, cel din urmă semn al deșertăciunii, numai cei ce urăsc pe mama ei, dragostea de sine"* (Filocalia, cap. 131).

135. - De aceea și sfântul Sinod Ecumenic al șaptelea, în Praxa 8-a, anatematizează pe cei ce nesocotesc tradiția Bisericii zicând așa: *"Cel care nesocotește tradiția bisericească, scrisă sau nescrisă, să fie anatema."* De asemenea în *Epistola către alexandrini*, același Sinod zice: *"Toate cele împotriva tradiției bisericești și învățaturii alcătuită de sfinții și pururea pomeniții Părinți, toate cele înainte și practicate după aceasta să fie anatema"*. (Aceasta se află și în *Triod*, la duminica Ortodoxiei).

136. - Bârfitor este acela care-și trece cu vederea păcatele sale, dar le vede cu grijă și muștră păcatele altora (paiul și bârna).

137. - Însemnează, că toți creștinii, de la mic până la mare, trebuie să poarte Crucea lui Hristos, făcută fie din lemn, fie din aur sau argint, sau din orice alt metal, pentru paza și mântuirea lor, după obiceiul sfânt care era la vechii creștini. Căci sfântul Pangratie, episcopul Tavromenici, după ce boteza pe creștini, dăruia fiecăruia câte o cruce de lemn de cedru, ca să o poarte cu sine. Și sfântul Mucenic Orest avea la gât atârnată o cruciuliță de aur, și după

aceasta a fost cunoscut că este creștin după cum se vede din viața celor cinci mucenici. Și dracii au mărturisit, fiind constrânși de Sfântul Ioan de Bostra, care avea putere asupra lor, că ei de trei lucruri ale creștinilor se tem: de Botez, de Crucea pe care o poartă la gât și de Sfânta Împărtășanie. De aceea și Grigorie Teologul, vrând să arate că și el poartă crucea, pentru paza de tot vrăjmașul, zice: *"Fugi de la mine, înșelătorule, fugi iute. Fugi de mădularile mele, căci eu port cu mine și în călătorie crucea, căci aceasta este slava mea"*. Se cuvine și când bea omul apă, sau vin, sau când începe vreun drum, să-și facă Cruce.

138. - Lipsă de traducere.

139. - Că trebuie înlăturate relele deprinderi și păstrate obiceiurile cele bune, ne spune canonul I al sinodului din Sardica zicând: *"Răul obicei trebuie smuls din rădăcină"*. Și dumnezeiescul Hrisostom zice: *"Să nu cauți la nici un lucru, cum e obiceiul, ci dacă este folositor și nevătămător de suflet. Și dacă lucrul este bun și folositor să-l faci, chiar dacă nu-i obiceiul, iar dacă este păgubitor pentru suflet, urăște-l și îndepărtează-l chiar dacă ar fi obiceiul să se facă acel lucru"* (Cuv. 56, la Facere). Deci de ți-ar zice cineva: *"Fă aceasta fiindcă așa-i obiceiul, dacă prin aceasta faci un păcat, să nu te ți de obicei, fie cât de vechi obiceiul, dacă lucrurile sunt rele înlătură-l. Iar dacă nu-i rău, chiar dacă nu-i obiceiul, fă tu obiceiul și răspândește-l"* și iarăși: *"Să nu-mi vorbești de obicei: dacă lucrul e rău să nu-l faci niciodată, iar dacă nu-i rău, fă-l totdeauna"* (Omilia 12 la I Cor.). Și iarăși: *"Disprețuiește obiceiurile cele rele"*. Iar Marele Vasile în Canonul 87, zice: *"Obiceiul are putere de lege, dacă a fost introdus de bărbații cei sfinți... dar nu se cade să urmărim obiceiurile stricătioase ale celor mulți și să nu întărim cele rele cu părtășirea noastră"*. De asemenea Sf. Grigorie Teologul spune că trebuie să preferăm legea duhului față de cea a oamenilor. Dacă cineva ar spune că obiceiul are putere ca o lege nescrisă, după cartea a doua a *Vasilicelelor*, lucrul nu e așa: ci numai când obiceiul nu-i scris în lege și nu se împotrivesc legii scrise, după aceeași carte a *Vasilicelelor*: *"Și pe lângă aceasta, când obiceiul este binecuvântat, legiuit, drept și aprobat de bărbații înțelepți"*. După Armenopol, cartea I: obiceiurile nesocotite și necuviincioase nu trebuie respectate: iar Novela a 6-a a lui Leon Înțeleptul orânduiește că nu se cade a

ține obiceiul nescris sau oprit de canoane.

140. - Așa a numit crucea Fericitul Augustin: **"Cămașa celei ce naște. Iar ceea ce naște este Biserica, cămară de nuntă Crucea"**. Pentru că prin Cruce, Biserica s-a cununat cu Hristos și prin sângele și apa ce au curs din coasta Lui, cea stearpă a născut copii mulți și a devenit mamă de copii mulți și buni, născându-i prin apa botezului și hrănind pe cei născuți cu Trupul și Sângele Domnului.

141. - Să știi, frate, că fără răbdare nu numai că nu poți clădi casa sufletului, dar nici nu poți începe. Ascultă: cel ce vrea să zidească o casă, mai întâi caută teren solid, apoi pune temelie și pe urmă zidește pereții. Tot așa și cel ce-și zidește casa sufletului: "1. - trebuie să aibă la temelie răbdare, ca un teren solid; 2. - să pună temelie credința cea neclintită; 3. - drept patru pereți să-și agonisească cele patru virtuți cardinale: înțelepciunea, dreptatea, bărbăția și cumpătarea; 4. - ca pietre mari și mici pentru zidit să se ostenească să adauge și celelalte virtuți și mari și mici; 5. - în loc de nisip și var (mortar) să aibă smerenie, fără de care celelalte virtuți nu durează, așa cum fără mortar pietrele nu se țin întreolaltă și zidăria se surpă; 6. - în loc de acoperământ al casei să aibă dragostea de Dumnezeu și de aproapele, pentru că dragostea este virtutea cea mai înaltă. În casa sufletului așa zidită, vine și sălășluiește Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, - Dumnezeu, cum spune Sf. Evanghelie. Se cade omul să aibă și paznic și portar - mintea care să păstreze să nu intre vreun vrăjmaș al lui Dumnezeu, adică vreo patimă sau dragoste de altceva, pentru că îndată ce intră altul, Dumnezeu pleacă din casă. Așa se zidește casa sufletului, după cum învață cuviosul Dorotei.

142. - Aproape același lucru spune în înțeles teologic despre Simon și înțeleptul Nichita al Ieracleei, tălmăcind *Cuvântarea de la Paști* a marelui Grigorie Teologul.

143. - Despre răbdare vezi la începutul Citirii a 8-a.

144. - Este lucru evlavios și semnal dragostei de Hristos, ca privind pe Domnul răstignit pe cruce și înristați din dragoste pentru El, să ne obișnuim a zice adeseori: nu vom fi nepăsători văzându-Te rănit! (în *Călăuza sigură*). iar Fericitul Augustin, în a doua rugăciune de dragoste, zice: **"Măinile Tale m-au făcut și m-au zidit, acele mâini ținute cu piroane pentru mine. Lucrul mâinilor Tale, Doamne, nu-l trece cu vederea. Uită-Te la rănilor mâinilor**

Tale, Doamne, rogu-Te. Iată în mâinile Tale m-ai scris: acea scriere a Ta, citește-o și mă mântuiește."

145. - Aceasta voind să te învețe Domnul, s-a arătat cândva apostolului Carp, care se găsea în Creta și se ruga să fie nimiciți doi necredincioși. Domnul întinzându-și dreapta Sa spre Carp, îi zice: Lovește-mă pe mine, că sunt gata să sufăr din nou pentru oamenii care încă nu sunt mântuiți și-mi place să fac aceasta, pentru ca alți oameni să nu mai păcătuiască. Aceasta o povestește pe larg Dionisie Areopagitul în *Epistola către Demofil*. Dorința și dragostea pe care o are Domnul ca să sufere pentru oameni, a arătat-o și în alte împrejurări. Mai ales când a trecut pâraul Chedronului și s-a dus la grădina Ghetsimani, loc știut și de Iuda, ca să poată fi găsit și prins: **"Căci știa locul și Iuda cel ce îl vânduse"** (Ioan 18.2). De aceea zice dumnezeiescul Hrisostom: **"La miezul nopții pleacă și trecu râul și merse într-un loc cunoscut de trădător; ca să arate că de voi merge la patimă și ca să poată El însuși răspunde celor ce-L căutau "Eu sunt"** (Ioan 18.5). Vezi și însemnarea de la a doua luare aminte a *Meditației întâi*.

146. - Înțelepții fac o astfel de socoteală: dacă împărțim toți oamenii lumii cunoscute în 30 de părți, 19 părți sunt necredincioșii și închinătorii la idoli, iar 11 părți mărturisesc un singur Dumnezeu (monoteiști). Din aceste 11 părți, 6 părți sunt mahomedani și numai cinci părți sunt creștini latini, calvini, ortodocși, și toți ceilalți. Socotește deci, din aceștia cât de puțini sunt ortodocși și dintre ortodocși cât de puțini au să se mântuiască. De aceea și zice dumnezeiescul Hrisostom că din Constantinopol abia o sută de oameni se vor mântui după cum am spus mai înainte, în însemnarea de la a doua luare aminte a *Meditației despre magi*.

147. - De aceea unii dascăli spun că Domnul pe Cruce a plâns și a vărsat lacrimi, potrivit cuvintelor lui Pavel despre Domnul: **"Care în zilele traiului lui, rugăciuni și cereri a adus către Cel ce putea să-L izbăvească de moarte, cu plâns puternic și cu lacrimi."** Vezi și însemnarea la prima luare aminte a *Meditației despre iertarea păcatelor*, de câte ori a plâns Domnul.

148. - De aceea cuvântul Isaiei, care la cei 70 este: **"El a fost rănit pentru păcatele noastre și a slăbit pentru nelegiuirile noastre"** (Is. 53.5); textul evreesc este: **"Acesta a fost străpuns pentru nelegiuirile noastre și zdrobit pentru nedreptățile noastre"**. - unde cuvintele **"a fost străpuns"**

însemnează străpungerea cu lancea și răstignirea cu piroane, iar cuvintele: *"a fost zdrobit"*, arată marea durere a zdrobirii de inimă a Mântuitorului, după expresia: *"inimă zdrobită"* (Ps. 50.19).

149. - Deși acest cuvânt al treilea, arată două cuvinte ale Mântuitorului: unul către mamă, altul către ucenic, fiul adoptiv. Totuși, pentru că mama și fiul sunt apropiați cele două cuvinte se socotesc unul singur, după cum le-au numărat și alți dascăli înainte de noi.

149'. - Așa zice glăsul lui Gură de Aur: *"În testament, tu lasă pe Hristos ca moștenitor"* (Cuv. 18 Efeseni), adică pe săraci, în locul căroră Iisus primește milostenie, după cum El însuși spune: *"Întrucât ați făcut unuia dintre frații mei mai mici, mie mi-ați făcut"* (Matei 25, 40). Și iarăși zice același Sfânt: *"Când cineva este pe moarte, casnicii lui să convingă pe cel ce moare să lase și săracilor ceva"* (Omilia 85 la Ioan).

150. - Cuvintele dumnezeiescului Dionisie, pe care le spune despre prima ierarhie a Tronurilor, Heruvimilor și Serafimilor, sunt acestea: *"Învrednicindu-se de împărtășirea lui Hristos, nu ca în icoană, ci apropiindu-se cu adevărat de Dânsul, iar în prima împărtășire a cunoașterii luminii Lui celei dumnezeiești"* (Ierahia cerească, cap.7).

151. - Despre aceste două ne încredințează Marele Vasile, Întrebându-se sfântul pentru ce Moise a numit duminica zi una și nu întâia, zice: *"Pentru că să îndrepte mintea noastră spre viața viitoare, a numit una chipul veacului: începutul zilelor, vechimea luminii, cinstind Sfânta Duminică a Învierii Domnului, căci zice: s-a făcut seară și s-a făcut dimineață, zi una"* (Omilia II-a la Exameron). Că Duminica va fi însăși acel veac al optulea, zice iarăși același Vasile: *"neînserată, fără urmaș și fără sfârșit este acea zi, pentru care pricină o și numește psalmistul a opta, ca una ce iese în afară de timpul însemnat prin șapte. Încât ori de zici zi, ori de zici veac, ideea este aceeași"*. Aproape la fel spune despre Duminică și Grigorie Teologul, la Cinzecime, și Grigorie de Nissa și Hrisostom, tâlmăcind asupra scrierii psalmului 7. De asemenea și Grigorie al Tesalonicului, la duminica Sf. Paști. De aceea și Biserica lui Hristos toată săptămâna luminată o socotește ca o zi de duminică și prea luminată, ca să arate cu aceasta că și întreg veacul acestei vieți, închipuit prin nr.7, are să devină o zi a 8-a, **Duminică**, care este veacul 8, al viitoareii vieți. Pentru că după miezul nopții duminicii, va avea loc o a

doua venire a soarelui celui neapus al dreptății Hristos, după cum spun purtătorii de Dumnezeu Părinți. Acea Duminică, după ce va fi luminată de razele soarelui, nu va mai avea seară, ci va fi o zi neînserată și fără urmare în vecii vecilor.

152. - Cuvintele înțeleptului Nichita sunt acestea: *"Deci îngerii, fiind greu de pornit spre rău, dar nu cu neputință de mișcat, după învierea lui Hristos s-au făcut cu neputință de mișcat spre rău, nu după fire, ci prin har; deci nu se tem de schimbarea spre rău și de pieirea care vine din aceasta. Așadar, după Înviere, îngerii s-au făcut incapabili de a deveni răi, pentru că și prin faptă au învățat de la Domnul Hristos smerenia, care s-a smerit nu numai făcându-se om, ci cu mult mai mult, spălând picioarele ucenicilor Săi și s-a făcut ascultător până la patimă, cruce, moarte, și îngropare. De aceea Marele Grigorie a zis: De aici au luat îngerii neschimbarea (neputința de a greși), învățând de la Domnul cu pildă, că smerenia și nu mândria este calea înălțării și a asemănării cu El (Cuvânt la nașterea lui Hristos).*

153. - Să nu te miri, dacă aici vorbim de trei învieri, iar în a treia luare aminte a acestei meditații, vorbim numai de două: a sufletului și a trupului. Pentru că aceste trei se reduc tot la două, dacă mintea și sufletul le unim în minte.

153'. - Că dumnezeiescul Gavriil a fost cel ce s-a pogorât din cer și a prăvălit piatra de pe ușa mormântului, o spun multe tropare ale Bisericii.

154. - Despre Născătoarea de Dumnezeu vezi în *Cercetarea 7-a*.

155. - Cuvintele dumnezeiescului părinte sunt acestea: numai aceasta singură se află hotărât între firea cea creată și cea necreată. Nimeni nu vine la Dumnezeu decât prin ea și prin mijlocirea ei și nici unul din darurile lui Dumnezeu nu primesc oamenii și îngerii decât prin mijlocirea ei. Și iarăși: toată lumina dumnezeieștii sporiri, toată descoperirea tainelor dumnezeiești și toată bogăția harurilor duhovnicești, fără ea este tuturor împuținată. Ea este cea dintâi, care primește plinirea celui ce plinește toate, după asemănarea și măsura curăției fiecăruia. Căci ea este tezaurul dumnezeieștii bogății și prin ea primesc și ierarhia heruvimică cea mai de sus și toți și toate după măsură.

156 - Vezi darurile acestei primăveri și altele mai de seamă în *Panegiricul sfântului Grigorie la Paști*.

157. - Spune Sfântul Maxim că Mormânt al Domnului este orice inimă a credincioșilor (Cap. Teologice I 61).

158. - Din pilda lui Ioan, cel ce a văzut și a lui Petru, care a pipăit, crede acestea. Căci au alergat amândoi împreună, precum spune Evanghelia, dar Ioan a ajuns înaintea lui Petru: **"celălalt ucenic a alergat mai iute decât Petru"**. Ioan vede numai giulgiurile zăcând și crede, dar Petru intră în mormânt și pipăie giulgiurile și mahrama și așa numai crede.

159. - Aceasta o spune Fericitul Augustin în a 23-a rugăciune de dragoste.

160. - Gheorghe Coresios, în *Cuvântarea la Înviere*.

161. - Acesta era Iacob, fratele Domnului, care, toată viața lui, după cum spune Teofilact, a purtat numai o haină.

162. - Despre harul răbdării vezi însemnarea de la sfârșitul *Citirii a 8-a*.

163. - Acesta este Democrit care a zis: **"Cuvântul este umbra lucrului"**.

164. - Foarte nimerit a arătat Iustin Martirul pricina pentru care diavolul după întruparea Domnului întinde curse și pândește pe oameni și se silește a trage pe cât mai mulți la rău. Înainte de întruparea Domnului, el nu știa bine osânda ce avea să primească de la Dumnezeu, întrucât proorocii au arătat-o acoperit. După ce însă a venit Domnul și a învățat limpede despre focul cel veșnic, care este gătit diavolului, acesta luptă cu mare furie împotriva creștinilor, cu scopul ca având mulți părtași de răutate, să nu se rușineze că numai el singur este rău, ci să se mângâie că are tovarăși. Iar Sfântul Nil, în cuvântul către monahul Agaton arată și alte pricini ale furiei diavolului împotriva oamenilor. El zice că diavolul se silește să tragă pe cât mai mulți sau chiar pe toți, socotind că Dumnezeu n-are să se mânie pe el ca și pe cei mulți și deci n-are să-l pedepsească; iar dacă se va mânia, să se mângâie că este pedepsit împreună cu mulți. Adaugă la aceasta că diavolul se bucură mult de pieirea oamenilor, chiar dacă aceasta nu-i aduce nici un câștig. Alții spun că pricina care face pe diavol să se silească a atrage pe oameni la sine este dorința lui de a domni și a stăpâni peste alții. Și pare adevărat aceasta, căci doar această poftă l-a făcut la început să se lepede de Dumnezeu și să înșele pe om ca să i se supună lui. Sau, face aceasta din pizmă și dușmănia pe care o are împotriva lui Dumnezeu, Făcătorul oamenilor și care pentru aceștia s-a făcut om.

165. - Zice dumnezeiescul Hrisostom: **"Cuvântul acesta, mă lepăd de satana și mă împreunez cu Hristos este făgăduință de a fi cu Hristos"** (*Cateh. către cei ce vor să se boteze*). Iar Sfântul Ciril al Ierusalimului (*Cateheze*) zice că **"Mă lepăd de satana"** arată că eu, cel ce mă botez, rup

înțelegerea aceea pe care a făcut-o Adam, și prin Adam toată omenirea, cu diavolul, ca să calce porunca lui Dumnezeu, și mă lepăd de prietenia și unirea cu satana și de puterea și slava lui. Iar cuvintele **"Mă împreunez cu Hristos"** arată că eu, cel ce mă botez, fac făgăduință de a fi slujitor lui Hristos și a mă supune poruncilor Lui și a face voia Lui. Care-s lucrurile satanei de care se leapădă orice creștin? Toate răutățile și tot felul de păcate. Ce înseamnă slujirea Lui? Însemnează închinarea și rugăciunea către el, de pildă: a aprinde lumânări în cinstea statuiilor zeilor păgâni sau la altarele dracilor; sau tămâierea pentru vindecarea de boli, sau a cere de la diavol bogății. Slujirea lui satan sunt și vrăjile băbești sau ținerea unor zile și alte lucruri satanicești. Slujirea satanei sunt și corurile drăcești, jocurile, teatrele și hipodromurile, pe care cei ce le țin sunt păgâni sau închinători la idoli, sau mai bine-zis, închinători la draci.

166. - Dumnezeu a rânduit ca fiecare creștin în lume să fie învățător al necredincioșilor și neevlavioșilor, ca să-i întoarcă cu cuvântul și cu viața Sa, la evlavie și credință. De aceea cere de la creștin nu numai mântuirea proprie, ci și mântuirea altora, după cum zice dumnezeiescul Hrisostom: **"Căci învățător și-a luat și lumină și care vrea Dumnezeu să fie creștinul. Ce este lumina? Viața care luminează neavând nici o întunecime; lumină folositoare nu numai sieși și nici aluat și sare pentru sine, ci care să fie folositor și altora. Creștinul nu caută numai folosul tău, ci și pe al altora."** (*Omilia 52, la Ioan*).

167. - Despre această greutate vezi la sfârșitul luării aminte a doua a *Meditației I-a*. Pricinile care ne îngreuiază mântuirea sunt: 1. - Păcatul strămoșesc, care a stricat firea noastră, făcând-o să încline spre păcat; 2. - Starea în care ne aflăm unde patimile iraționale o iau înaintea rațiunii și până să ajungem la deosebirea celor raționale, trăim numai cu simțurile iraționale, după care binele stă în plăcere și răul în durere; 3. - Păcatele cu voia, în care cădem după Sfântul Botez și deprinderea cu ele; 4. - Slăbiciunea trupească, greutatea și nevoile acestui trup înclinat spre rău; 5. - Bolile întâmplătoare și îmbătrânirea trupului; 6. - Moartea înainte de vreme; 7. - Războiul neconținut pe care ni-l fac dracii, cu mintea, cu patimile și credințele greșite; 8. - Prigonirile din partea oamenilor răi; 9. - Tulburările întâmplătoare ale vremii; 10. - Lipsa pildelor bune și a îndrumărilor spre virtute, și lipsa rațiunii și a științei; 11. - Creșterea pildelor rele, ale neștiinței și iraționalității; 12. - Și deasupra tuturor, nestatornicia

și schimbarea intențiilor noastre, după care într-o clipă suntem în Rai, iar în cea următoare îl putem pierde ca să ne prăbușim în iad. Dar pe toate acestea le poate birui buna așezare a sufletului, râvna minții și hotărârea statornică. De aceea trebuie neconținut să fim cu băgare de seamă, neconținut să ne sârguim și neconținut să ne biruim pe noi înșine și abia așa și cu sila vom dobândi mântuirea, prin harul lui Hristos.

168. - Despre partea irascibilă a sufletului, vezi în a treia luare aminte a *Meditației "La închinarea magilor"*.

169. - Despre mândrie vezi în întâia luare-aminte a *Meditației la lepădarea lui Petru în Citirea a treia*.

170. - Pentru iubirea de averi și bogăție vezi în *Citirea a șasea*.

171. - Despre plăcerile trupești vezi în *Citirea a cincea*.

172. - Este vrednică de ținut minte zicerea Cuviosului Serapion: **"Mintea supusă cunoașterii duhovnicești ne curăță desăvârșit. Dragostea vindecă nebuniile aprinse ale mâniei, iar înfrânarea pe ale poftelor."**

173. - Așa sunt îmbrățișările pătimase premergătoare desfrânării sau planurile, alergările, mișcările care premarg uciderii: și în scurt, toate faptele premergătoare păcatului pe care trebuie să le mărturisești cu zdrobire de inimă, ca unele ce ne îndepărtează de Dumnezeu și pe care trebuie să le urâm și să fugim de ele, pentru că duc la păcatul deplin și nu trebuie trecută cu vederea ca ceva neînsemnat. Pentru că **"Micul nu este mic dacă produce ceva mare"**, după spusa unui înțelept. Și **"Nu este mic, ceea ce este foarte mic,"** după dumnezeiescul Dionisie al Alexandriei și Marele Vasile.

174. - De aceea și Marele Vasile, în *Regula mică* 229 zice: **"După cum oamenii nu-și descopăr bolile trupului, la întâmplare, oricui, ci numai celor ce se pricep în tămăduirea lor, tot așa și spovedirea păcatelor trebuie făcută numai la cei ce pot să vindece, după cum este scris: voi cei tari purtați neputințele celor slabi; adică alegeți cu grijă"**. Și dacă Tobie fiul dreptului Tobit, voind să meargă la Ragusa în Media, n-a îndrăznit să meargă singur, ci a căutat și a găsit un om credincios și evlavios ca să-l călăuzească și care era arhanghelul Rafail, așa cum îi spusese mai înainte tatăl său: **"Caută-ți un om, care să călătorească împreună cu tine"** (Tobit 5,3), cu cât mai mult tu, frate, ai nevoie de un duhovnic credincios și încercat, ca să te călăuzească pe calea mântuirii?

175. - Despre această durere a inimii vezi mai pe larg în *Citirea a II-a*.

176. - Rugăciunea lui Manase o arată *Sfânta Scriptură* zicând: **"Și celelalte fapte ale lui Manase și rugăciunea lui"** (II Paralipom. 33,18), cu care, adaugă, că s-a rugat Manase către Dumnezeu și Dumnezeu l-a ascultat și i-a auzit strigarea și l-a întors la Ierusalim în împărăția lui (Ibidem).

177. - Pentru că, în adevăr, de mare trebuință este, frate, păcătos, să-ți reînoiești zilnic și aproape în fiecare ceas făgăduința făcută duhovnicului și lui Dumnezeu ca să nu mai păcătuiești, ci să te pocăiești și să te îndreptezi. Pe care diavolul mult o urăște și se silește să te abată de la ea. După cum și nepăsarea, slăbiciunea și grijile vieții și gândurile te fac să uiți. Înnoind-o, zi în gândul tău: suflete al meu adu-ți aminte de făgăduința pe care ai făcut-o lui Dumnezeu și duhovnicului tău. Așa și Marele Arsenie își amintea totdeauna scopul și ținta pentru care se făcuse monah, de aceea își zicea mereu: Arsenie, de ce ai ieșit?

178. - Despre pocăință vezi în *Citirea I-a*.

179. - Vezi despre plăcerile simțurilor în *Citirea a I-a*.

180. - Despre timp vezi pe larg în *Citirea a IV-a*.

181. - De aceea, foarte înțelepțește spune Grigorie Teologul în *Terrastihul* său iambic: Socotește viața o sărbătoare. Dacă vei lucra vei avea câștig, căci vei lua mare răsplătire care curge în veci. Iar dacă trec, alt timp nu mai ai.

182. - Despre lenevire vezi în *Meditația despre viața Domnului* privită îndeobște.

183. - Despre grija de multe, vezi pe larg în *Citirea a IV-a*.

184. - Tălmăcind acest cuvânt, Marele Vasile zice: că dacă ști că cineva îți cere de nevoie și sărăcie, iar altul din lăcomie, celui dintâi dă-i mult, iar celui de-al doilea puțin. Iar dacă nu știi, atunci dezleagă orice legătură, după spusa lui Isaia și lasă orice părere și fă bine fără deosebire celui lipsit care te roagă, fie că ți-e prieten, fie că-i dușman, fie că-i necredincios sau de alt neam.

185. - Sfântul Grigorie Teologul, la sfârșitul cuvântului *Despre iubirea de sărăcie*, aduce cuvântul pe care l-a spus Domnul tânărului bogat: **"Dacă vrei să fii desăvârșit, vinde-ți averile și le dă săracilor"** (Matei 19,2). Cântărind acest cuvânt, se îndoiește și nu știe să hotărască dacă aici avem o poruncă sau numai un sfat și zice: **"Stă desăvârșirea tânărului în a-și da averile săracilor, orânduind și legiuind, ca și cum n-ar fi nevoie de iubirea de oameni, ci o erezie? Nu poruncă ci îndemn? Foarte voiesc și primesc și eu aceasta:**

dar mă spăimântă partea cea de-a stânga și caprele și cele aduse spre mustrare celor de acolo nu pentru că au răpit, nici pentru că au jefuit sau au desfrânat sau au făcut altceva din cele osândite, ci pentru că n-au ajutat pe Hristos, în persoana celor lipsiți". Iar dumnezeiescul Hrisostom spune hotărât că acel cuvânt al Domnului este o poruncă, în Cuvântarea despre feciorie, unde zice: "suntem datori să vindem toate, că așa ne este poruncit". Iar Marele Vasile, în Cuvântarea către cei ce se îmbogățesc zice: "Să punem mai presus de orice porunca Domnului, care ne-a orânduit zicând: vinde-ți avuțiile și le dă săracilor". Dar însuși Domnul totdeauna aduce ca poruncă obligația vânzării averilor zicând: "Vindeți averile voastre și dați milostenie" (Luca 12,33); și iarăși: "Oricare din voi, care nu se leapădă de toate avuțiile sale nu poate fi ucenic al meu" (Luca 14,33).

186. - Vezi în *Meditația a II-a*.

187. - De aceea și dumnezeiescul Hrisostom învinuiește mult pe glumeții, care glumesc cu cuvintele sfinte, spunând că unii ca aceștia sunt vrednici să-i trăznească Dumnezeu: "Nimic nu-i mai nerușinat decât un glumeț ca acesta... că unde nu este această boală? Iată că și în Biserică intră și se atinge de Scriptură. Dacă se întâmplă să fie cineva care are mare respect pentru știință îi zice: "Glumiți copii, ca să nu se supere pânțele" iar alții zic: "Vai de Mamona și de cel ce nu-l are" și multe astfel de necuvinte sub pretext de glumă (Cuv. 17 la Ep. către Efeseni). Și Ioan Carpatiul zice: "Nimic nu strică așa de mult virtuții ca glumele și grăirea deșartă" (Filocalia cap.20).

188. - Dumnezeiescul Hrisostom, în *Omilia 55 la Matei*, zice că după masă călugării obișnuiau să spună rugăciunea de mulțumire care se află în *Ceaslov*, adică: Binecuvântat este Dumnezeu cel ce ne miluiește și ne hrănește din tinerețea noastră, cel ce dă hrană la tot trupul... până unde se zice: "Și nu rușinați când vei da fiecăruia după faptele sale". Rugăciunea pe care o laudă mult, îndeosebi pentru că la sfârșit face pomenirea de Judecata viitoare, a cărei amintire este de o mare trebuință după ce oamenii mănâncă și beau, și când mai ușor pot cădea în păcate, după cuvântul: "A mâncat Iacov și s-a săturat și cel mai iubit a lovit cu piciorul" (Deuter. 32, 15). De aceea Hrisostom îndeamnă și pe mireni să zică această rugăciune și după masă, și toți trebuie să-l asculte și s-o spună.

189. - Zice Scriptura despre el: "A răspuns Împăratul și a zis : au nu este acesta Babilonul cel mare, pe care l-am zidit de sălășluire împărătească cu putere și în cinstea slavei mele? Încă fiind cuvântul acesta în gura Împăratului, s-a făcut glas din cer: ție-ți spun, împărate, Nabucodonosor, împărăția s-a luat de la tine și vei fi alungat dintre oameni și vei locui între fiarele sălbatice și cu iarba, ca boii, te vei hrăni și șapte ani vei fi schimbat, până ce vei cunoaște că cel prea înalt domnește peste împărățiile oamenilor și celui ce-L slăvește îi dă împărăția" (Daniil 4,27).

190. - Vezi și *Citirea a treia*, cea despre mândrie.

191. - Vezi și *Meditația despre dragostea de Dumnezeu*, și *Meditația despre viața lui Iisus*, privită îndeobște și în *Cercetarea a opta*.

192. - Despre Născătoarea de Dumnezeu vezi în a doua luare aminte a *Meditației la înviere*.

193. - Pe lângă acestea, înțeleptul Ghenadie Sclarul mai adaugă și alte pricini, care ne îndeamnă să credem că singura credința noastră este cea adevărată.

1. - Pentru că toate Scripturile noastre sunt de acord cu toate; 2. - că această credință nu cuprinde nimic cu neputință sau necorespunzător minții, sau ceva trupesc, ci toate duhovnicești; 3. - că cei care au primit-o și au trăit după învățătura lui Iisus au primit mari haruri și puteri și au făcut minuni în numele Lui; 4. - cele spuse de unii împotriva credinței noastre, ușor pot fi respinse (în cartea lui *Despre credință*, cap. 20). Vezi și în prima *Citire*, unde se arată pe larg temeiurile credinței.

194. - Foarte mult greșesc acei lipsiți de minte care zic: Vai ce iarnă grea! Ce călduros anotimp! O să înghețăm de frig! O să ne topim de căldură. Mare secetă! Acest vânt o să aducă grindină peste semănături și alte cuvinte de acestea protesti, cu care, deși nu direct, totuși indirect, cei ce le spun cârtesc împotriva Proniei dumnezeiești și oarecum le reprobă ca și cum ar fi niște rele. De aceea și Duhul Sfânt, prin înțeleptul Sirah, ne sfătuiește să ne ferim de astfel de grăire deșartă, când zice: "*Lucrările Domnului toate sunt foarte bune și toată porunca va fi la timpul ei Nu trebuie spus: ce este aceasta?; pentru aceasta? căci toate se fac cu folosul lor*" (39,16). Și iarăși: "*Lucrurile Domnului toate sunt bune și toată nevoia se face la vremea ei și nu se cade a zice: acesta-i mai rău decât aceia, căci toate sunt potrivite*"

la locul lor" (Idem 33). De aceea și dumnezeiescul Ioan Damaschin zice: **"Deci trebuie să fim atenți la aceasta, să admirăm toate, să lăudăm toate, să primim fără cârtire lucrurile Providenței, chiar dacă unele ni s-ar părea nedrepte, deoarece pronia dumnezeiască este necunoscută și nepătrunsă"** (Despre credință II, 29). Știind aceasta, dumnezeiescul Hrisostom zice: **"Un singur lucru trebuie să credem, că pe toate Dumnezeu le rânduieste spre folosul nostru și să nu cercetăm în ce chip, iar, neștiind, să nu ne descurajăm, căci nu-i puțină și nici folositor să știm aceasta"**.

193. - În *Meditația despre dragostea de Dumnezeu*.

196. - În *Cercetarea VI-a*.

197. - Vezi la Nichita Stithatul, cap. 8. *Filocalie*.

198. - Vezi *Meditația 23-a, Depre viața Domnului în general*.

199. - Argintul de piatră (se pare a fi argintul viu, mercurul), care după chimisti are multă asemănare cu aurul, și mai ales în greutate. Dar când este aruncat împreună cu aurul în cuptorul topit, el se desface și se topește și nu se mai aseamănă cu aurul, care se topește mai greu.

200. - De aceea prealuminatul Hrisostom, în *Omilia Cercetați Scripturile* și în *Omilia 13 la Geneză*, spune: **"Trebuie să cercetezi Scripturile în adâncime, unde sunt ascunse comorile ca și pietrele cele scumpe în mările cele adânci"**. Și în tălmăcirea psalmului 103, aseamănă *Scriptura* cu aromatele, care, cu cât sunt mai mult frecate în mână, cu atât împrăstie mai mare mirosul.

201. - Despre această ispășire, vezi în *Meditația 31, când Domnul era pe cruce* în luarea aminte a doua.

202. - De aceea și Sfinții Apostoli, în *Constituțiile* lor zic: **"Nici în zilele de Duminici nu vă îngăduim să grăiți sau să faceți ceva necuviincios, căci spune undeva Scriptura: Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați lui cu cutremur. Și bucuriile voastre să fie cu frică și cu cutremur"** (Cartea III). Și Hrisostom zice: **"Care este sărbătoarea cuvenită creștinului? Să auzim de Pavel, care zice: să sărbătorim nu în aluatul cel vechi, ci în azimile curățeniei și ale adevărului"** (Cuv. la Calende). Și Ignatie Teoforul: **"Fiecare din voi să sărbătorească duhovnicește, bucurându-se duhovnicește, bucurându-se cu meditarea legii și cu odihna trupului... nu cu jocuri și cu larmă, ca cei ce nu au minte"** (Epistola către Magnezieni).

203. - Întrucât în citirea cărților sfinte și dumnezeiești stă mântuirea

creștinilor, de aceea Pavel a scris lui Timotei: **"Ia aminte la Citire"** (I Timotei 4,13) și iarăși: **"Din pruncie cunoști Sfintele Scripturi, care pot să se înțelească spre mântuire"** (II Tim. 3,15). În citirea *Scripturilor* se află tămăduirea de patimi și de păcate. De aceea zice Fericitul Augustin, în *Omilia 3-a la Ioan* că în *Scriptură* se află leacul pentru orice boală; în citirea *Scripturilor* se află mângâiere în orice necaz, după cum spune la Macabei: **"Și noi avem mângâiere, cărțile sfinte, care sunt în mâinile noastre"** (Macabei 12,9). Pe scurt, în *Sfintele Scripturi*, îți vezi fața sufletului, dacă este frumoasă sau urâtă. De aceea, Marele Vasile a numit *Scriptura* **"Oglinda credincioșilor"** (*Omilia 10 Exameim.*). De asemenea și dumnezeiescul Hrisostom zice: **"Nimeni nu se poate mântui fără citirea Sfintelor Scripturi."** Și în *Omilia I-a la Matei* zice: **"Socotește o mare greșală că nu vrei să câștigi ajutorul Duhului citind Sfintele Cărți, ci le treci cu vederea agonisindu-ți mare osândă."** iar Sfântul Efrem zice: **"Ca pe o trâmbiță socotește Sfintele Scripturi"**. Și iarăși: **"După cum sunetul trâmbiței, în vreme de război, trezește curajul luptătorilor împotriva vrăjmașilor, așa și Sf. Scripturi îți deșteaptă râvna spre bine și te îmbărbătează împotriva patimilor. De aceea, frate, stăruie și te sârguiește la citirea Sf. Scripturi, ca să înveți cum să te ferești de cursele vrăjmașului și să dobândești viața veșnică"**.

204. - De aceea a zis Marele Vasile (*Rând. scurt 279*) că înțelegerea *Sfintelor Scripturi* se aseamănă cu felul mâncărilor, atunci împlinește porunca proorocului ce zice: **"Cântați cu înțelegere"** (Ps. 46,7).

205. - Zece mari prigoane s-au ridicat împotriva Bisericii și credinței lui Hristos, după cum spun istoricii bisericești:

1. - A lui Nero, la anul 64;
2. - A lui Domițian, la anul 95;
3. - A lui Traian, în anul 111;
4. - A lui Adrian, în anul 126;
5. - A lui Antonin fiul și Antonin filozoful, în anul 162;
6. - A lui Septimiu Sever, în anul 202;
7. - A lui Maximin, în anul 233;
8. - A lui Deciu, în anul 250;
9. - A lui Valerian, în anul 258;
10. - A lui Dioclețian în anul 302;

206. - Vezi și în *Ceretarea 6-a despre credință, nădejde și dragoste*.

207. - Despre Evanghelie, vezi în *Meditația 24, despre învățătura Sfintei Evanghelii*.

208. - Că credința are nevoie și de fapte bune, vezi în a doua luare aminte a *Meditației despre învățătura Evangheliei*.

209. - Această citire, frate, este foarte necesară și foarte folositoare de suflet, pentru că arată care este adevărata pocăință și care-s roadele ei și semnele că Dumnezeu a iertat păcatele. În scurt, această citire pătrunde până în adâncul sufletului. De aceea și tu citește-o și vei avea mult folos.

210. - Adică s-a stricat cu aceleași rele mari, ca și în vremea când necredincioșii și idolatrii, jertfeau zeilor pe munți.

211. - Și Saul a zis către Samuil: **"Am păcătuit pentru că am nesocotit cuvântul Domnului și cuvântul tău"** (I Împ. 15. 24). Și Antioh fiind chinuit de ranele viermilor și putrezirii trupului, a zis pocăindu-se: **"Drept este a te supune lui Dumnezeu și fiind muritor să nu cugeți cu mândrie lucruri asemenea celor ale lui Dumnezeu"** (se ruga nenorocitul la stăpânul care încă nu-l miluise) (II Macabei 9. 12); iar Iuda a zis: **"Greșit-am, vânzând sânge nevinovat"** (Matei 27,4).

212. - Despre zdrobirea inimii, vezi în scrierea nouă tipărită *Despre mărturisire*, la începutul sfatului pentru cel ce se pocăiește.

213. - Și Sf. Marcu zice: **"Dacă până la moarte a orânduit Domnul pocăința, cel care zice că ea s-a sfârșit înainte de moarte, dezleagă porunca, înlăturând moartea. Deci și pentru cei mari și pentru cei mici, până la moarte, pocăința este nedesăvârșită"** (Cuvânt despre pocăință).

214. - Iar Sfântul Marcu merge mai departe și zice: chiar de am presupune că nu păcătuim niciodată cu voia (ceea ce este cu neputință), apoi și numai pentru păcatul strămoșesc a lui Adam, trebuie să ne pocăim înaintea lui Dumnezeu: cel ce odată este vrednic de moarte, după Lege este ucis. Iar dacă trăiește în credință, trăiește din pricina pocăinței dacă nu pentru păcatele proprii, apoi pentru păcatul căderii strămoșești. În chip asemănător zice și Marele Grigorie al Tesalonicului: **"Pocăința este începutul, mijlocul și sfârșitul vieții creștinești. Deoarece ne este necesară și înainte de Sfântul Botez și în timpul botezului și după el"** (Cuv. la Ajumul Bobotezei).

215. - Căci așa zice Sfântul: **"Cel bolnav nu trebuie să ducă viața la**

fel cu cel sănătos".... Și iarăși: **"Acesta cel bolnav cu trupul, dar cel care ai trupul bolnav... înțelepțește-te pe tine însuși"**. Și iarăși: **"Căci nouă făgăduința ne vestește pocăința, iar practica ne arată că deloc nu este cu trudă, ci avem aceeași stare a vieții, pe care o avem și înainte de a păcătui"**.

216. - De aceea zice și Grigorie, Luminătorul Nisei: **"Ți-ai vătămat sufletul prin desfrâu? Doctoria boalei să-ți fie înțelepciune. Ți-ai aprins mânia din pricina lucrurilor materiale? milostenia să consume prisosul. Am fost împinși la răpirea lucrului străin? Să întoarcem stăpânului lucrul răpit. Minciuna ne-a dus aproape de pieire? Să cultivăm adevărul și vom scăpa de primejdie"** (Cuv. despre pocăință).

217. - Tot același Sfânt Isaac a spus și cuvântul vrednic de ținut minte: **"Nu pentru că am săvârșit păcatul ne-am făcut păcătoși ci pentru că nu-l urâm și nu ne îngrijorăm de el"** (Epistola 4).

218. - Despre mândrie vezi în întâia luare aminte a *Meditației la lepădarea lui Petru*.

219. - Ce potrivit este aici ceea ce spune Sfântul Evanghelist Luca, că diavolul a arătat Domnului toate împărățiile lumii într-o clipă: **"Și luându-L diavolul pe un munte înalt, i-a arătat toate împărățiile lumii într-o clipă"**. (Luca 4,5). Dacă vom întreba pe anonim ce este această clipă, El ne va răspunde că **"este ceea ce se naște și piere imediat"**. Dacă vom întreba pe Sfântul Ambrosie, el ne va spune: **"Semnul lucrurilor omenești nu este durată ci fuga: abia se fac și îndată pier"**. De vom întreba de Sfântul Grigorie el ne răspunde: **"Iată scurtimea care-l desfătează și-l bucură"**. Și de vom întreba pe Sfântul Ciprian el ne va spune: **"Iată lumea care ne bucură pentru a fi nedreptățiți; care ne lingușește ca să ne înșele, care ne înalță ca să ne umilească, care ne atrage ca să ne omoare."**

220. - Iar dumnezeiescul Hrisostom zice: **"O singură cinste este aceea de a face voia lui Dumnezeu. Aceasta e cinstea cea mai bună și mai aleasă, să nu nădăjduim mult de la copii, dacă n-au virtute, nici de la părinții de bun neam, dacă nu suntem asemenea lor"** (Omilia 45 la Matei).

221. - Cuvântul acesta, deși este scris: **"Dacă nu vă veți întoarce și nu vă veți face ca pruncii, nu veți intra întru Împărăția lui Dumnezeu"** dar pentru că Domnul spune și: **"Cel ce se va smeri pe sine ca pruncu acesta, acela mai mare va fi în Împărăția Cerurilor"**, de aceea a fost adus aici.

221'. - Caută-i locul căci acest blestemat pregătește trei gropi în care să ne arunce: 1. - ne împiedică, să facem binele deplin și chiar dacă nu poate, se luptă pentru aceasta; 2. - să nu facem binele după Dumnezeu; iar dacă nu se poate, apoi ne ferește; 3. - ne laudă, dacă am făcut-o ca să ne arunce în mândrie, cum zice Ioan Scărarul: *"Trei gropi ne sapă diavolul. Întâi se silesc să ne împiedice să facem binele; al doilea, mai rea ca cea dintâi, ca binele să nu fie făcut după Dumnezeu; iar dacă acești tâlhari nu-și ating scopul, apoi stau liniștiți, fericindu-ne, ca și cum am face toate după voia lui Dumnezeu"* (Cuv. 26)

222. - Vezi despre aceasta în *Meditația despre biciuirea lui Iisus, purtarea Crucii și când era pe Cruce*.

223. - Cât de rea este lenea, vezi în *Meditația 23, despre viața lui Iisus privită în general*.

224. - Foarte nimerit spune Sfântul Isaac despre aceste două rele, lenea și grija de multe, scriind: *"Când silești trupul cel slab la lucruri peste puterile lui, întuneric peste întuneric produci în suflet, aducând mai multă tulburare. Iată răul pe care-l pricinuieste grija de multe, iar trupul cel puternic dacă-i dedat la odihnă și lenevire, toată răutatea se săvârșește în suflet, care locuiește în el". Iată răul pe care-l pricinuieste lenea*".

225. - În Sfânta Scriptură, adeseori se spune *"mult"* în loc de *"tot"*. Ca de pildă, unde Domnul zice: *"Beți dintru acesta toți, acesta este sângele meu care pentru mulți se varsă"* (Matei 27,27), adică pentru toți. De asemenea cuvântul apostolic: *"Precum prin neascultarea unui om au păcătuit mulți"* (Rom. 5,19) în loc să zică *"toți"* după cum același Pavel spune imediat: *"În care toți au păcătuit"* (Ibidem 20).

226. - Despre acest scop vezi în *Meditația a doua, că omul a fost creat de Dumnezeu*.

227. - Spune Fericitul Augustin că dracii îndată ce au căzut s-au deznădădui. De aceea n-a mai avut loc pocăința, mai ales după ce au doborât și pe Adam, după cum spune Marele Vasile în tâlcuirea lui Isaia. Și Ioan Damaschin spune în *Teologia* sa: *"ceea ce este pentru oameni moartea, aceea este pentru îngeri căderea"*.

228. - Vechii înțelepți, ca să arate cum trece timpul și nu se mai întoarce, obișnuiau să zugrăvească omul ca un tânăr care pe frunte avea păr, iar la ceafă

chel. Aceasta arată, simbolic că atâta vreme cât timpul îți stă înaintea, poți să-l prinzi și să-l folosești pentru fapte bune, dar după ce trece, nu-l mai poți prinde *"Nu mai este încă timp"* (Apoc. 10,6).

228. - De aceea dumnezeiescul Hrisostom ne îndeamnă să folosim timpul mai mult ca orice: *"Nu cumva să crezi că timpul, odată pierdut, îl mai poți recăpăta. Timpul, dacă-l pierzi, anevoie îl mai câștigi; puțin ne este dăruit în viața aceasta; dacă nu-l vom folosi cum se cuvine, ce vom zice când vom pleca de aici? Dumnezeu ne va zice: V-am dat timp să învățați meșteșugul evlaviei; de ce l-ați pierdut în zadar?"* (Omilia 58, la Ioan).

229. - În adevăr, scurt este timpul care ne rămâne; dacă pentru a învăța arta medicinei, toată viața nu-i deajuns, cum spune Hipocrate, cel mai de seamă doctor: *"Viața-i scurtă, arta-i lungă"*; cu cât mai mult nu ni-i de ajuns *timpul vieții ca să învățăm și să lucrăm mântuirea, care este arta artelor și știința științelor?*

230. - Dar ce spun eu că teologii mai noi? Chiar și vechiul teolog Augustin preamărea acest cer înfocat zicând: *"Acesta este cerul tău, Doamne, cer care ascunde ceea ce este fără de început, mai presus de minte și de rațiune și luminează mai presus de fire, despre care se zice cerul cerului lui Dumnezeu, cerul cerurilor, în care întreg pământul este cer, pentru că este cer mai minunat decât toate; pentru că pământ este însuși cerul cerului"* (Rug. 30 sau 32). Și dumnezeiescul Chiril spune: *"Laudă suflete al meu pe Domnul, din cerurile cerurilor, având ca lumină ființa"*.

231. - De aceea a zis Grigorie Teologul: *"Am voit să fiu un mare negustor, ca să cumpăr mărgăritarul cel scump cu prețul tuturor, dând cele trecătoare pentru cele veșnice și statornice; căci pentru cei ce iau aminte, aceasta-i cea mai mare neguțătorie"* (Cuv. despre Iulian).

231'. - Vezi la Iisus Navi, I, 14.

232. - Așa este această zicere în copia Evangheliei lui Luca.

233. - Vezi pe larg despre aceasta în *Cuvântarea către cei ce se îmbogățesc* a Marelui Vasile, în care se află și acel frumos cuvânt, că grozav păcătuiesc părinții care adună bogății ca să-l lase copiilor lor. Dar este necesară avuția pentru copii? Frumos pretext pentru lăcomie... Când ai cerut de la Dumnezeu să ai copii, când te-ai învrednicit să devii tată oare ai adăugat și aceasta: *"Dă-mi, Doamne, copii, ca să calc poruncile Tale"*. Dă-mi copii.

ca să nu ajung în Împărăția Cerurilor! Au nu auzi ce spune Evanghelistul: "**am văzut boală grea și înfricoșată, bogăția păstrată spre răul celui ce a păstrat-o**" (5, 12): "**Eu dau omului celui ce este cu mine și cine știe dacă va fi înțelept sau lipsit de minte?**" (2, 19).

234. - Așa este cuvântul acesta în *Vulgata* latinilor.

235. - Hrisostom tălmăcește că "Mamona" este aurul și averea iar Marele Vasile zice că este tot ceea ce-i de prisos și peste putință (*Cuvântarea pe scurt*). Zice Hrisostom că Hristos a numit domn și stăpân pe Mamona, nu după firea lui, ci din cauza ticăloșiei celor ce i se supun. Așa Pavel a numit pântecul Dumnezeu, pentru cei ce slujesc pântecului, iar Marele Grigorie al Tesalonicului, zice în *Cuvântarea la bogatul și Lazăr*: "**Spunând Mamona al nedreptății, Domnul a arătat tot ce prisosește trebuinței și nu-i necesar.**"

236. - Așa au tradus Cuvântul acesta Ahila și Simah.

237. - De aceea foarte limpede a spus Marele Vasile: "**Până când aurul va fi spânzurătoare a sufletelor? Undița morții? nada păcatului? Până când bogăția va fi pricină de războaie, care făuresc arme și ascut săbiile? Din pricina lui, rudele nu mai țin seamă de fire; frați își aruncă unii altora priviri ucigașe; din pricina bogăției, pustiurile nutresc pe ucigașii, marea pe cei ce se scufundă, orașele pe înșelători. Cine este tatăl mincinos? Cine-i inventatorul plastografiei? Cine-i tatăl jurământului fals? Nu bogăția? Nu goana după ea?**" (*Cuv. către cei ce se îmbogățesc*).

238. - Cuvântul Domnului: "**că mai ușor va trece cămila prin urechile acului, decât să intre bogatul în Împărăția lui Dumnezeu**". Teofilact al Bulgariei l-a explicat că e vorba de odgonul corăbiei. "**Deci după cum acesta nu poate trece întreg prin urechile acului, ci numai dacă este desfăcut în fire subțiri, tot așa și bogatul îngroșat de bogății și averi, nu poate intra în Împărăția Cerurilor, dacă nu împarte la săraci**".

239. - Vezi în cuvântarea Sfântului despre cei ce se îmbogățesc, unde spun despre acest bogat că avea obicei nenorocit și era îndoilenic și că n-a putut să intre în cetatea împărăției, a rămas afară. Iar dacă-i așa, vădit este că a fost osândit.

240. - Vezi în *Meditația despre slava Raiului*.

241. - Clădind adică sfinte biserici pentru dumnezeiasca slujbă, spre slava și cinstea numelui Lui și împodobindu-le cu sfinte vase și veșminte. Zidind

mănăstiri, ajutând pe preoții lui Dumnezeu, mai ales tipărind *Biblia* cărți duhovnicești și folositoare de suflet. Pentru că tipărind astfel de cărți, nu numai că face un lucru de slujire lui Dumnezeu, ci face și o milostenie mai mare decât orice milostenie trupească, deoarece aceasta folosește sufletului și rămâne până la sfârșitul lumii și în veci.

242. - De aceea a zis Grigorie Teologul: "**Celui milostiv îi va cântări și Dumnezeu cu milă**". Și iarăși: "**Cel ce n-a dat, nici să nu nădăjduiască că va lua**". Și iarăși: "**Dragostea de bogăție curată și vrednică de Dumnezeu; rostul ei este răsplătirea**". Și: "**Cu nimic altceva, omul nu se aseamănă cu Dumnezeu, decât cu facerea de bine**". Și: "**Cu ce măsură măsurăm aici, cu aceea dă și Dumnezeu**". Și iarăși: "**Ca să știți că lui Hristos faceți bine, dacă faceți bine unuia din cei mai mici, pentru că toate, afară de păcat le-am făcut prin mine așa și cele mai mici ale mele sunt primite de El**". Iar Marele Vasile, în *Cuvântarea către cei ce se îmbogățesc*, zice: "**Nefiresc se va părea ceea ce spun, dar este foarte adevărat. Risipind bogăția așa cum a arătat Domnul, ea rămâne, iar păstrându-o se înstrăinează. Dacă păstrezi nu ai; dacă risipești nu pierzi**". Și iarăși: "**Dacă nu miluiești, nu vei fi miluit. N-ai deschis ușa? Vei fi izgonit din Împărăție; n-ai dat pâine? vei fi lipsit de veșnica Împărăție**" (Ibidem).

243. - Vezi în *Meditația despre viața și moartea celor drepti și a celor păcătoși*.

244. - De aceea și dumnezeiescul Hrisostom, punând înainte cuvintele: "**Dacă nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în Împărăția Cerurilor**" (Matei 5,20) spune acestea: "**Dacă nu dai milostenie mai mare decât a acelora nu vei intra**". Și spune cât trebuie să fie acea milostenie (adică jumătate din averea sa) și zice: "**Dacă cel ce dă jumătate, nu face nimic, cel ce nu dă nici a zecea parte, de ce va fi vrednic?**" (*Omilia 64, Matei*).

245. - Spune și Marele Grigorie al Tesalonicului că "**Se poate ca cineva bogat în bunuri trupești să fie sărac în virtuți și să câștige virtuțile care-i lipsesc, miluind pe săraci cu cele trupești și să ajungă bogat în cele duhovnicești**" (*Cuv. la Evanghelia bogatului și a lui Lazăr*).

246. - Dumnezeiescul Ieronim spune că nu-și amintește să fi citit vreodată că a murit de moarte rea, cel ce de bună voie și cu bucurie a făcut milostenie

(Theatron Politicon).

247. - De aceea Sfântul mucenic Laurențiu zicea către tiran: **"Averile Bisericii pe care le ceri, au fost aruncate de mâinile săracilor în tezaurele cerești."**

248. - Foarte bine se potrivește aici ceea ce s-a întâmplat la Roma. Într-un mormânt s-a găsit o piatră pe care scria: **"Am consumat, am dăruit, am păstrat. Ceea ce am consumat am avut; ceea ce am dăruit, am; ceea ce am păstrat, am pierdut"** (În Teatron Politicon). Vezi despre milostenie și în a treia luare aminte a *Meditației despre închinarea magilor*.

249. - Prea învățatul Gheorghe Coresios a spus acel cuvânt prea înțelept și cu adevărat vrednic de ținut minte: că viața creștinului se află într-o nădejde, îndoială și frică. Pentru că din partea sa și a păcatelor sale trebuie să se teamă și să stea la îndoială că n-a făcut fapte vrednice de mântuire și de Împărăția Cerurilor. Iar din partea milei lui Dumnezeu trebuie să nădăjduiască, că se va mântui prin mila și îndurările Lui. Și dumnezeiescul Hrisostom spune același lucru: **"Lucrarea mântuirii noastre este și a îndrăzni și a se îndoii"**; pentru că celor ce se încred că stau, Pavel le-a spus: **"Cel căruia i se pare că stă să ia seama să nu cadă"**. Și iarăși: **"Mă tem ca nu cumva propovăduind altora, eu însumi să mă fac neînțelept"** (Cuvânt despre pocăință, la întoarcerea de la câmp).

250. - Simah astfel a dat această zicere: **"Sunt nelegiuiri cărora li se întâmplă ca și cum ar lucra după lucrurile dreptilor."**

251. - Și Grigorie Teologul zice: **"Solomon ne-a legiuit începutul înțelepciunii. Ce înseamnă aceasta: "începutul înțelepciunii"? "Frica, căci nu începând de la vedere o sfârșim cu frica. Vederea este fără frâu, îndată ajunge la poticnire. Dar împinși de frică, ușurați oarecum, ne ridicăm în sus. Nu frica este păzirea poruncilor. Nu păzirea poruncilor curățirea trupului celui ce se înalță cu sufletul în nori și nu lasă să vezi limpede raza lumii. Nu curățirea ci iluminarea, căci iluminarea este împlinirea dorinței"** (Cuv. la Epifanie).

252. - Așa ne povestește Marele Pafnutie, ucenicul lui Macarie Egipteanul, că după ce a adormit Sfântul Macarie și dumnezeiescul lui suflet s-a înălțat la cer, fiind luat de acel heruvim prea strălucit, care l-a povățuit și luminat în tot timpul vieții sale, cea dintâi ceată a dracilor din văzduh, îl ferece zicând: **"Iată**

acum ai scăpat din mâinile noastre". Iar fericitul zicea: **"N-am scăpat tot mă tem"**. A doua ceată drăcească i-a zis la fel, iar cuviosul a răspuns la fel. Dar și când era să intre pe ușile cerului, dracii iar îl fereceau, iar Sfântul le-a răspuns: **"Tocmai acum am nevoie să scap de mâinile voastre."** Iar când a intrat în Rai și dracii au rămas afară, abia atunci a prins curaj și le-a zis: **"Acum am scăpat de meșteșugirile voastre și am intrat în curțile Domnului, iar voi blestemaților, duceți-vă în focul veșnic"** (La întâia întrebare a lui Ioan al Antiohiei).

253. - De aceea zice Marele Vasile: **"Dumnezeu este bun dar și drept. Rostul dreptății este de a răsplăti după vrednicie, precum este scris: Fă bine, Doamne, celor buni și celor curați cu inima, iar pe cei ce alunecă spre ucideri, îndepărtează-i. Doamne, cu cei ce lucrează păcatul, Milostiv"**; căci Domnul iubește milostenia și judecata: **"Feriți cei milostivi, că aceia se vor milui"**!. Vezi cum judecând se folosește de milă, sau miluind face judecată? Căci Domnul este milostiv și drept, ca nu pe jumătate să cunoaștem pe Dumnezeu și nici să nu fie iubirea de oameni pricină de năpăsare. De aceea cel ce răsare soarele, osândește neprevăderea: Cel ce dă ploaia aprinde și focul; cea dintâi din bunătate, cea de-a doua pentru distrugere, pentru ca pentru acestea să-l iubim sau pentru cealaltă să ne temem.

254. - Fericitul Augustin, tâlcuind aceste cuvinte, zice: **"Nimeni să nu se teamă de altceva decât de El: fiara se sălbaticește? teme-te de Dumnezeu; omul te urăște? teme-te de Dumnezeu; diavolul te atacă? teme-te de Dumnezeu, că toată făptura este sub acela care poruncește să te temi"**.

255. - În cartea despre învierea trupului, și dumnezeiescul Ioan Damaschin zice: **"Trebuie să știm că Dumnezeu apucând înainte vrea ca toți să se mântuiască și să dobândească Împărăția Lui. Căci nu pentru osândă ne-a creat, ci ca să ne împărtășim de bunătatea Lui, ca Bun. Dar păcătuiind, ne pedepsește, ca Drept. În cazul întâi se ia în seamă voia și hotărârea sa; în al doilea, urmând voinței și îndurării pentru noi"** (Dogmatica, II, 24).

256. - Cel mai moral dintre filozofi, Epictet, reduce la două lucruri toată virtutea: **rabdă și te stăpânește**. Adică stăpânește-te (abține-te) și rabdă cu mulțumire relele pe care ți le fac oamenii răi și suciți, dar rabdă și te ferește de răutățile lor și să nu le faci și tu.

257. - Despre răbdare vezi și în luarea-aminte a treia a *Meditației la purtarea Crucii*.

258. - Vezi și *Meditația despre război* pe care a venit Iisus să-l aducă prin Evanghelie.

259. - Vezi și în citirea a șaptea.

260. - Böldul trupului, care s-a dat lui Pavel. Hrisostom îl explică, că au fost toți cei ce se împotriveau propovăduirii lui apostolice, cum erau: Alexandru și Dimitrie Argintarul, Imeneu, Filit, Elina și alții. Iar Coresios spune că, după părerea lui Vasile, erau durerile de cap, iar după părerea lui Grigorie era podogra. Dar tu socotește cea mai adevărată părerea lui Hrisostom, pentru că și satana însemnează împotrivor și aceia erau potrivnici apostolului.

261. - De aceea și Grigorie Teologul zice: *"Făcându-se suflet, se face aproape lui Dumnezeu; dar când zice că i-a ucis pe ei, atunci caută pe el"* (Ps. 77.38). Și Marele Vasile zice: *"Se mânie Dumnezeu pentru ca să facă bine, căci nu pedepsește spre nimicire, ci pedepsește spre îndreptare"*. De aceea, și la Isaia, Dumnezeu zice: *"Întinde-voi mâna mea asupra ta și te voi curăți"* (1.25) și Avva Isaac: *"Sunt ispitiți de Dumnezeu pentru ca și cei cuprinși de somn să se trezească și cei îndepărtați să se apropie de Dumnezeu"*.

262. - Sfântul Grigorie al Tesalonicului zice că deznădejdea nu are loc deplin la oameni. Pentru că și faptul că păcătosul trăiește, este semn că Dumnezeu caută pocăința lui și îl primește. De aceea deznădejdea de tot nu are loc la oameni.

263. - Răbdarea este socotită de teologi ca un har dumnezeiesc celui, care rămâne în credință până la sfârșitul vieții. "Harul răbdării este mai presus de al chemării și al îndreptării, întrucât acela fără acesta nu este lucru al prevederii. Iar răbdarea singură pecetluiește prevederea fiecăruia și îndeosebi este lucru al prevederii. Ea nu se dă ca răsplată vrednică pentru lucrurile cuiva, căci dacă nu s-a dat lui Pavel, care zice: *"Ca nu cumva propovăduind altora, eu să mă fac nedovedit"*, cum s-ar da altuia? Dar poate cineva să capete răbdare ca har și dar de la Dumnezeu, dacă se străduiește neîntrerupt să rămână în bine prin fapte bune, prin trezvie și paza inimii, după cum a zis Domnul: *"Privegheați în toată vremea rugându-vă, ca să vă învredniciți a scăpa de toate cele ce au să fie și să stați înaintea Fiului Omului"* (Luca 21.36).

Sfârșit și lui Dumnezeu laudă în veci,

AMIN

CUPRINS

<i>Alergarea înspre țintă</i>	3
Către cititori	5

PARTEA a I-a : MEDITAȚII

MEDITAȚIA a I-a :	
A - Ce a făcut Dumnezeu pentru mântuirea omului	14
B - Ce a făcut Iisus Hristos pentru dânsa	17
C - Ce trebuie să facă și să sufere omul pentru dânsa	19
MEDITAȚIA a II - a :	
A - Că omul a fost, zidit de Dumnezeu	21
B - Că a fost zidit pentru Dumnezeu	22
C - Că a fost chemat să se împărtășească veșnic cu Dumnezeu	24
MEDITAȚIA a III - a :	
A - Despre mijloacele pe care ni le-a dat Dumnezeu pentru atingerea scopului nostru	27
B - Că noi facem abuz de aceste mijloace	28
C - Cum se cade să îndreptăm acest abuz	29
MEDITAȚIA a IV - a :	
A - Cât de mare este păcatul de moarte : după persoana care este jignită	31
B - După persoana celui ce păcătuiește	33
C - După jignirea în sine	35
MEDITAȚIA a V - a : Pedeapsa dată pentru păcat :	
A - Îngerilor	36
B - Lui Adam	39
C - Lui Hristos	41
MEDITAȚIA a VI - a :	
A - Despre numărul păcatelor omului	42
B - Despre greutatea lor	44
C - Despre nerecunoștința pe care o arată omul păcătos binefăcărilor lui Dumnezeu	45
MEDITAȚIA a VII - a :	
A - Despre răul pe care-l cuprinde în sine păcatul	47

B - Despre răul pe care-l pricinuieste în viața aceasta	48
C - Despre răul pe care-l pricinuieste în viața viitoare	50
MEDITAȚIA a VIII - a :	
A - Că moartea este sfârșitul a tot ce cade sub simțuri	52
B - Că ea este sfârșitul a toată amăgirea	54
C - Că este sfârșitul a tot timpul	57
MEDITAȚIA a IX - a :	
A - Despre viața și moartea păcătoșilor	60
B - Despre viața și moartea dreptilor	62
C - Cu a cărei viață și moarte se aseamănă viața și moartea fiecărui om?	63
MEDITAȚIA a X - a : Despre pedepsele păcătoșilor în iad :	
A - Despre înspăimântătoarea închisoare a iadului	64
B - Despre chinurile pe care le rabdă păcătoșii acolo în starea de acum	68
C - Despre groaza ce o au pentru viitor	72
MEDITAȚIA a XI - a : Că mare va să fie înfricoșata judecată :	
A - Pentru persoanele care vor lua parte	76
B - Pentru lucrurile care se vor cerceta	78
C - Pentru cele ce au să se hotărască	81
MEDITAȚIA a XII - a : Despre muncile iadului :	
A - Că vor fi nenumărate	83
B - Că vor fi îngrozitoare	86
C - Că vor fi veșnice	87
MEDITAȚIA a XIII - a : Că fiecare creștin osândit va avea :	
A - Căință pentru trecut	90
B - Părere de rău pentru prezent	91
C - Deznădejde pentru viitor	94
MEDITAȚIA a XIV - a : Despre păcatele ce se iartă :	
A - Cât de mare-i greutatea lor	97
B - Cât de multe rele pricinuiesc	100
C - Ce mari pedepse aduc și în viața aceasta și în cea viitoare	103
MEDITAȚIA a XV - a : La parabola fiului risipitor (60) :	
A - Îndepărtarea de la casa părintească	106
B - Viața de după plecare	108
C - Întoarcerea acasă	110

MEDITAȚIA a XVI - a :

A - Fiecare creștin este dator să-și aleagă viața cea mai folositoare și mai potrivită, ca să-și atingă scopul mântuirii sale	114
B - Cum să-și aleagă această viață	118
C - Dacă alegerea vieții n-a fost făcută bine, se cade să și-o îndrepte	122
MEDITAȚIA a XVII - a : Suntem datori să iubim pe Dumnezeu :	
A - Pentru că El Însuși ne poruncește	125
B - Pentru că este vrednic de dragoste mai mult decât toate	127
C - Pentru că ne cheamă să-L iubim cu nenumărate binefaceri și mai ales cu dragostea cu care El ne iubește	130
MEDITAȚIA a XVIII - a : Despre slava Raiului, unde fericiții au să aibă parte :	
A - De toate bunătățile	133
B - În chip desăvârșit	137
C - Pe vecie	140
MEDITAȚIA a XIX - a : Binefacerile aduse firii omenești de întruparea Fiului lui Dumnezeu :	
A - Pentru că se găsea într-o prăpastie fără fund	143
B - Pentru că a ridicat-o la o înălțime nemărginită	145
C - Pentru că, în acest scop, Fiul lui Dumnezeu S-a pogorât la o smerenie necuprinsă de minte	147
MEDITAȚIA a XX - a : La nașterea lui Iisus Hristos; prin nașterea Sa, Domnul a tămăduit întreita boală a :	
A - Iubirii de avuție	149
B - Iubirii de plăceri	152
C - Iubirii de slavă	154
MEDITAȚIA a XXI - a : La tăierea împrejur a Domnului; Hristos, tăindu-Se împrejur a pregătit oamenilor:	
A - O doctorie tămăduitoare a bolilor	158
B - O doctorie alinătoare a durerilor	161
C - O doctorie pentru apărarea sănătății	163
MEDITAȚIA a XXII - a : Despre călătoria și închinarea magilor (85) :	
A - Au început-o cu râvnă	166
B - Au urmat-o cu stăruință și bărbăție	169
C - Au sfârșit-o cu dărnicie, aducând lui Hristos minunatele lor daruri	172
MEDITAȚIA a XXIII - a : Despre viața Domnului Iisus Hristos, privită îndeobște în care Domnul :	
A - A ascultat cu drag de părinții Săi	176
B - A lucrat cu mâinile Sale	181

C - A împlinit porunca dragostei de Dumnezeu și de aproapele	186
MEDITAȚIA a XXIV - a : Despre învățătura Sf. Evanghelii :	
A - Cine este cel ce o învață	193
B - Ce fel este învățătura Lui	196
C - Cine sunt ucenicii, care se cade s-o propovăduiască	199
MEDITAȚIA a XXV - a : Despre războiul aruncat de Hristos pe pământ prin Sf. Evanghelie, în care :	
A - Conducătorul și împăratul este Hristos	201
B - Este urmat de trei feluri de oameni	203
C - Îl urmează în trei chipuri și stadii	205
MEDITAȚIA a XXVI - a : În taina Sfintei Împărtășiri se cuprinde :	
A - Mărimea darului	207
B - Dragostea celui ce dăruiește	210
C - Folosul celui ce primește	212
MEDITAȚIA a XXVII - a : Hristos, în grădina Ghetsimani, a vărsat sudoare ca picături de sânge pentru că :	
A - A prevăzut toate chinurile ce-L așteptau	215
B - Suferea pentru păcatele noastre	217
C - A prevăzut nescunoștința noastră	219
MEDITAȚIA a XXVIII - a : Despre tăgăduirea lui Petru, care s-a întâmplat :	
A - Din mândrie	221
B - Din nepăsare	223
C - Din lipsa rugăciunii	227
MEDITAȚIA a XXIX - a : Despre biciuirea lui Hristos, în care El a simțit :	
A - O mare durere	231
B - O mare batjocură	234
C - O mare dragoste	237
MEDITAȚIA a XXX - a : Purtându-și Domnul Crucea, a purtat-o :	
A - În văzul tuturor	239
B - Cu demnitate	244
C - Cu curaj și răbdare	246
MEDITAȚIA a XXXI - a : Mântuitorul pe Cruce :	
A - A suferit nespus cu trupul	249
B - A suferit nespus cu sufletul	253
C - Ne-a lăsat ca învățătură cele șapte cuvinte ale Sale	258
MEDITAȚIA a XXXII - a : La Învierea Domnului, când trebuie să ne bucurăm și noi :	
A - Cu Hristos Cel înviat	265

B - Cu Preasfânta Lui Maică	270
C - Cu trupul nostru	274
MEDITAȚIA a XXXIII - a : La Pogorârea Duhului Sfânt, când Duhul a lucrat în Apostoli	
A - Schimbarea minții	279
B - Schimbarea inimii	282
C - Schimbarea limbii	285
MEDITAȚIA a XXXIV - a : La Duminica tuturor Sfinților, în care :	
A - Se înfățișează două căpetenii de oști : Hristos și Lucifer	287
B - Ce plată dau ei celor ce-i urmează în viața aceasta	291
C - Ce răsplată le dau în viața viitoare	296

MEDITAȚII SCURTE PENTRU FIECARE ZI A LUNII - filacteriul sufletului -

Ziua 1 - a : Valoarea mântuirii	299
Ziua 2 - a : Nesiguranța ceasului morții	299
Ziua 3 - a : Prevederea morții	300
Ziua 4 - a : Pregătirea pentru moarte	300
Ziua 5 - a : Starea celui ce moare	301
Ziua 6 - a : Cel din urmă ceas al vieții	301
Ziua 7 - a : A doua Înviere a Domnului	302
Ziua 8 - a : Starea sufletului după moarte	302
Ziua 9 - a : Starea trupului după moarte	303
Ziua 10 - a : Socotința vieții	303
Ziua 11 - a : Despre pocăință	304
Ziua 12 - a : Judecata din urmă	304
Ziua 13 - a : Învierea morților	305
Ziua 14 - a : A doua venire a lui Hristos	305
Ziua 15 - a : Muștrarea conștiinței la judecata viitoare	306
Ziua 16 - a : Despărțirea dreptilor de păcătoși	306
Ziua 17 - a : Hotărârea cea din urmă	307
Ziua 18 - a : Valoarea timpului	307
Ziua 19 - a : Iadul - osândă veșnică	308
Ziua 20 - a : Starea celor osândiți	308
Ziua 21 - a : Nesiguranța mântuirii	308
Ziua 22 - a : Numărul celor osândiți	309
Ziua 23 - a : Mărturisirea celui osândit	309
Ziua 24 - a : Osândă veșnică	310

Ziua 25 - a : Amânarea vremii	310
Ziua 26 - a : Raiul	311
Ziua 27 - a : Calea care duce la Rai	311
Ziua 28 - a : Câștigarea Raiului	312
Ziua 29 - a : Nemurirea sufletului și a trupului după înviere	312
Ziua 30 - a : Răspunsul pe care-l dă conștiința fiecăruia	313

PARTEA a II - a : CERCETĂRI

CERCETAREA a I - a : Despre dorința de mântuire a sufletului	317
CERCETAREA a II - a : Despre patimile dezordonate	319
CERCETAREA a III - a : Despre spovedanie	322
CERCETAREA a IV - a : Despre purtarea față de sine	326
CERCETAREA a V - a : Despre purtarea cu aproapele	329
CERCETAREA a VI - a : Despre purtarea față de Dumnezeu	332
CERCETAREA a VII - a : Relele deprinderi și vindecarea lor	338
CERCETAREA a VIII - a : Virtuțile teologice	340

PARTEA a III - a : CITIRI

CITIREA a I - a : Despre piedicile mântuirii	
Introducere	347
Partea a I - a : - Slăbirea și împuținarea credinței	348
Partea a II - a : - Ce pagubă produce mântuirii sufletului, slăbirea și împuținarea credinței	350
Partea a II - a : - Leacul slăbirii și împuținării credinței	353
CITIREA a II - a : Nerușinarea celor ce păcătuiesc. cu nădejde că se vor spovedi și se vor pocăi	
Introducere	361
Partea a I - a	362
Partea a II - a : - Primejdiile acestei nădejdi	363
Partea a III - a : - Tămăduirea acestei nădejdi	366
CITIREA a III - a : Mândria - piedică a mântuirii	
Introducere	384
Partea a I - a	385
Partea a II - a : - Pagubele pe care mândria le pricinuiește sufletului	387
Partea a III - a : - Vindecarea mândriei	391

CITIREA a IV - a : Piedica pe care o pun mântuirii trândăvia și îngrijirea de multe	
Introducere	398
Partea a I - a	398
Partea a II - a : - Paguba adusă sufletului de trândăvie și îngrijirea de multe	399
Partea a III - a : - Leacul trândăviei și al îngrijirii de multe	402
CITIREA a V - a : Nesăbuita iubire de plăceri	
Introducere	408
Partea a I - a	408
Partea a II - a : - Pagubele aduse de iubirea de plăceri	410
Partea a III - a : - Leacul plăcerilor trupesti	416
CITIREA a VI - a : Nesăbuita iubire de bogăție și de averi	
Introducere	420
Partea a I - a	420
Partea a II - a : - Paguba adusă mântuirii de aceasta	421
Partea a III - a : - Tămăduirea iubirii de avuții	426
CITIREA a VII - a : Piedica pe care o pune mântuirii puțină frică de Dumnezeu	
Introducere	433
Partea a I - a	433
Partea a II - a : - Paguba pe care o aduce aceasta	434
Partea a III - a : - Tămăduirea netemerii de Dumnezeu	438
CITIREA a VIII - a : Cum să păstrăm rodul pe care l-am câștigat din exercițiile duhovnicești	448
TRIMITERI (NOTE)	463
Cuprins	521

